

BIJB LAD

OP HET

STAATSBLAD

VAN

NEDERLANDSCH-INDIË,

OPNIEUW BEWERKT.

DEEL VIII.—No. 3854—4131.

1906

G. C. T. v. Dorp & Co
Semarang-Soerabaja.

[illegible]

No. 3854.

AFSTAND VAN GROND *in erfpacht. — Beding betrekkelijk strooken gronds, tot het perceel behoorende en benoodigd voor den aanleg van een voor het openbaar verkeer bestemden spoorweg, tramway, rijweg of voetpad.*

BESLUIT.

No. 12.

Buitenzorg, den 26sten December 1882.

Gelezen, enz.;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Als beginsel aan te nemen, dat uitgifte van gronden in erfpacht op den voet van de 1e alinea der wet van 9 April 1870 (Indisch Staatsblad no. 55) voortaan steeds geschiedt onder het beding, dat:

- a. op eerste aanzegging van Regeeringswege de tot het perceel behoorende strook gronds, benoodigd voor den aanleg van een voor het openbaar verkeer bestemden spoorweg, tramway, rijweg of voetpad, tot dat einde worde beschikbaar gesteld en definitief in gebruik afgestaan, met inachtneming der door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur te geven aanwijzingen omtrent richting, breedte als anderszins, en zonder eenige aanspraak op vermindering van pachtchat of eenige andere vergoeding voor het gemis van den grond, doch met aanspraak op vergoeding door het Gouvernement of belanghebbende van de aan gebouwen of plantsoenen toe te brengen schade: zullende die vergoeding in het hoogste ressort worden bepaald door eene door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur te benoemen commissie; welke — is de grond benoodigd voor den aanleg van een Staatsspoorweg — steeds zal moeten worden bijgestaan door een door den Chef van dien dienst aan te wijzen Ambtenaar.
- b. voor zoover de bij a bedoelde rijweg of het daarbij bedoeld voetpad over het perceel gaat, die weg of dat pad steeds behoorlijk en ten genoeye van het plaatselijk bestuur door den erfpachter worde onderhouden en voor het publiek verkeer steeds geopend gelaten; zullende bij niet voldoening aan de voorwaarden omtrent het onderhoud, daarin door het bestuur kunnen worden voorzien op kosten van den nalatigen erfpachter.

Afschrift, enz.

Zie Bb. no. 3864.

No. 3855.

COMPTABILITEIT. *— Aanspraak als bedoeld bij art. 3 van het Koninklijk besluit van 4 Augustus 1874 no. 4 (Ind. Staatsblad 1875 no. 23) kan plaats hebben; ook nadat door de Algemeene Rekenkamer een zoogenaamd belastingsbesluit is uitgevaardigd.*

BESLUIT.

No. 17.

Buitenzorg, den 4^{den} September 1882.

Gelezen:

1°. de requesten van E. en B., Zoutverkoopkhuismeesters;

h.

3854-11-31

2°. enz.;

3°. het ochtendrapport van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 5 October 1881 no. 4 en bijlagen, waaronder de aan hem gerichte missive van den Resident van Bantam van 19 Augustus 1879 no. 6265/29;

stellende de Directeur onder anderen voor den Minister van Koloniën te verzoeken het noodige te verrichten, tot kwijtschelding aan den eersten adressant eener som van f 21,493.71, zijnde het bedrag der hem bij het besluit der Algemeene Rekenkamer van 15 Augustus 1881 no. 8142 opgelegde vergoeding voor onder zijn beheer geconstateerde tekortkomsten aan zout bij het pakhuis

te K., ter gezamenlijke hoeveelheid van 106 kajan $18\frac{15}{32}$ pikol, vermeld op den overgelegden staat la. B, welke tekortkomsten moeten worden toegeschreven aan den toestand, waarin zich de gebouwen bevinden, voor de opschuring van het zout aangewezen;

4°. de missives der Algemeene Rekenkamer van 30 Juni 1880 no. 6754 en 2 Februari en 26 Mei 1882 no. 1057 en 5385 (de laatste naar aanleiding van het schrijven van den 1^{en} Gouvernements-Secretaris van 25 Maart 1882 no. 484), waarbij de Kamer in overweging geeft voormelde hoeveelheid zout af te schrijven voor rekening van den Lande, overeenkomstig het bepaalde bij art. 3 van het Koninklijk besluit van 4 Augustus 1874 no. 4 (Ind. Stbl. 1875 no. 23), zijnde zij van oordeel, dat de bij dat artikel aan de Regeering verleende bevoegdheid onbeperkt is en niet, zooals luidens het schrijven van den 1^{en} Gouvernements-Secretaris van 8 Januari 1870 no. 833 is aangenomen, ophoudt, wa. neer eenmaal de Algemeene Rekenkamer in de betrekkelijke zaak een zoogenaamd belastingsbesluit heeft uitgevaardigd, daar toch zoodanig besluit volgens de Comptabiliteitswet niet anders zijn kan dan eene beschikking tot vaststelling van het slot eener rekening, waaraan even goed uitvoering kan gegeven worden — en mitsdien voldaan aan art. 93 1°. dier wet — door afschrijving van het geconstateerde tekort op den hierboven bedoelden voet, zoo daartoe zooals in casu termen aanwezig zijn, als door de invordering van het geldswaardig bedrag van den betrokken comptabele;

Overwegende, dat er geer overwegend bezwaar bestaat om de zienswijze der Algemeene Rekenkamer omtrent de wijze, waarop aan de besluiten van haar zelve uitgegaan uitvoering kan worden gegeven, te volgen, nu de door haar voorgestelde weg zich door korthed en eenvoudigheid aanbeveelt.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Machtiging te verleen tot afschrijving voor rekening van den Lande van de hoeveelheden zout, welke als te min bevonden boven de toegestane spillage, op de aan dit besluit gehechte staten A en B zijn vermeld.

Ten tweede. Aan de Chefs der Departementen van Algemeen Bestuur mede te deelen, dat de in 1870 aangenomen leer, volgens welke nadat door de Algemeene Rekenkamer een zoogenaamd belastingsbesluit is uitgevaardigd, geen afschrijving als bedoeld bij art. 3 van het Koninklijk Besluit van 4 Augustus 1874 no. 4 (Ind. St. 1875 no. 23) meer kan worden verleend, al zouden daartoe vóór dat besluit der Kamer ook alre termen zijn geweest, zoodat niets anders overbleef dan kwijtschelding voor te stellen — thans op de vertoogen der Rekenkamer is verlaten.

Afschrift, enz.

No. 3856. PANDHUIZEN. — *Rapporten omtrent de werking der* —.

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, uitgezonden die der Lampongsche Districten, van Riouw, Menado, Amboina, Ternate en Timor.

No. 1344.

Batavia, den 24sten Januari 1881.

Vermits krachtens de ordonnantiën in Staatsblad 1880 nos. 17 en 82, met ingang van 1 Juli van dat jaar de pacht der pandhuizen in het door UEdG. beheerd gewest weder ingevoerd is, zullen de voorschriften betreffende de door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in te dienen rapporten omtrent de werking der pandhuizen, vervat in de dezerzijdsche circulaire van 27 Januari 1871 no. 1147 (Bijblad op het Staatsblad no. 2449), voor het gewest onder Uw beheer kunnen vervallen.

De gegevens, die mijne bijdrage voor het Koloniaal Verslag op het voetspoor van het voorkomende sub a, b en c dier circulaire bevatten moet, zijn uit het archief van mijn Departement te putten.

In het door UEdG. in te dienen rapport zullen echter behandeld behooren te worden de onderwerpen, aangegeven sub 1 t/m 7 in de missive van den 1^{en} Gouvernements-Secretaris van 6 Februari 1880 no. 239 (Bb. no. 3602).

Speciaal zullen daarbij behooren opgegeven te worden welke overtredingen hebben plaats gehad van de in die missive aangehaalde bepalingen, vastgesteld met het doel om de grieven, die tegen de vorige pacht bestonden, weg te nemen, waarbij ook te letten is op de in de missive ter zake gegeven toelichting.

Wat het sub 1 bedoelde punt betreft, zal bovendien dienen vermeld te worden of de pachters ook renten berekenen beneden het vastgesteld tarief.

Het komt verder onnoodig voor over het afgelopen jaar nog een rapport in te dienen betreffende het voor Uw gewest verlaten licentiestelsel.

Er kan volstaan worden met eene opgave van het aantal licentiën, dat gedurende 1880 verleend werd.

Door de Regeering daartoe gemachtigd, heb ik de eer UEdG. het bovenstaande mede te deelen, met verzoek een rapport in den aangegeven zin zoo spoedig mogelijk aan dit Departement te willen indienen.

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

No. 3857. CHOLERA. — *Verslagen omtrent de* —.

BESLUIT.

No. 27.

Buitenzorg, den 1sten Juli 1882.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid te kennen te geven, dat met de indiening van de bij art. 1 van het besluit van 21 Juli 1869 no. 5 (Bb. no. 2250) bedoelde afzonderlijke maandelijksche verslagen nopens de cholera in Ned.-Indië niet meer behoeft te worden voortgegaan, kunnende de berichten omtrent die ziekte voortaan worden opgenomen in de maandelijks der Regeering aangeboden wordende rapporten omtrent de volksziekte in Ned.-Indië.

Afschrift, enz.

No. 3858. GEZONDHEIDSPASSEN. — *Sporadische ziektegevallen behoeven*

in de gezondheidspassen niet te worden vermeld. — Wat is sporadisch en wat epidemisch te noemen?

CIRCULAIRES aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 12615.

Batavia, den 14^{den} September 1882.

Op last der Regeering, heb ik de eer UWelEdGestrenge te verzoeken, voortaan, wanneer de cholera zich op de eene of andere plaats in het gewest onder Uw bestuur slechts sporadisch vertoont, daarvan geen melding te maken of te doen maken in de gezondheidspassen der uit die plaats vertrekkende schepen, om te voorkomen dat dergelijke vermelding in het buitenland aanleiding geeft tot noodeloos oponthoud, niet alleen, maar ook tot begripsverwarringa angaande den gezondheidstoestand ter plaatse van afvaart, daar het noodig is dat het voorkomende in den pas in overeenstemming is met de berichten, door de autoriteiten op de plaats van aankomst vanwege de Indische Regeering ontvangen.

Ten einde U in staat te stellen in deze met de noodige zekerheid te kunnen handelen, zal door den Chef over der Geneeskundigen Dienst worden medegedeeld wat onder het sporadisch voorkomen eener ziekte moet worden verstaan.

Voorts gelieve UWelEdelGestrenge voortaan ook rechtstreeks aan den Chef over den Geneeskundigen Dienst per telegram geregeld mededeeling te doen van het ontstaan, het einde en elke belangrijke wijziging in den loop eener epidemie, opdat deze der Regeering in staat kunne stellen de betrokken Gezondheidsraden van een en ander op de hoogte te houden.

De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid,
STORTENBEKER.

No. 2523/53.

Batavia, den 20sten October 1882.

Gevolg gevende aan het voorkomende in de 2e alinea der circulaire van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 14 September 1882 no. 12615, betreffende het afgeven van gezondheidspassen aan schepen, heb ik de eer het volgende onder Uwe aandacht te brengen.

Door den Directeur voornoemd is U het verlangen der Regeering medegedeeld, om voortaan geen melding te maken van sporadische gevallen. Telkens vereischt dus de vraag oplossing, wat sporadisch, wat epidemisch te noemen is. Veel zou daaromtrent op medische gronden te zeggen zijn.

Men zal zich echter voorshands met eene practische, zoo juist mogelijke oplossing dienen te vergenoegen.

De Regeering verklaarde bij eene beschikking van 2 October 1876 no. 13, betreffende het verstrekken van medicijnen bij uitbrekende epidemiën, dat zij als epidemisch beschouwde den toestand waarbij van eenige ziekte dagelijks meer gevallen voorkomen dan het gewone ziektecijfer, van alle ziekten te zamen, op de betrokken plaats onder normale omstandigheden bedraagt.

In algemeenen zin is een dergelijk criterium zeer geschikt en rationeel bij het beslissen, wanneer eene ziekte epidemisch en wanneer zij sporadisch voorkomt, vooral wanneer men in stede van de soms vrij onzekere *ziektelijfers*, de *sterftecijfers* ter onderlinge vergelijking bezigt, 't geen vooral bij cholera aanbeveling verdient.

Wanneer men hier te beoordeelen heeft, is intusschen meer of er al dan niet gevaar voor overbrenging der besmetting bestaat.

Daarop kunnen verschillende bijzondere omstandigheden van invloed zijn.

Het komt mij doelmatig voor, dat de autoriteiten, die de gezondheidspassen afgeven daaromtrent advies inwinnen van de Geneeskundige Raden of de Eerstaanwezende Militaire of Civiele Geneeskundigen.

Wordt door dezen, die met den toestand 't best bekend zullen zijn, bepaaldelijk geconstateerd, dat het sterftecijfer uitsluitend aan cholera (om bij 't voorbeeld van cholera te blijven) overtreft het totale gewone sterftecijfer, dan worde zonder verdere bedenking de cholera epidemisch verklaard en geve men derhalve *onzuivere* passen af.

Is het cijfer van de doodelijke gevallen der besmettelijke ziekte geringer dan het normale sterftecijfer, zoo overwege de geneeskundige autoriteit of er bijzondere redenen aanwezig zijn, om bepaald gevaar voor besmetting toch aanwezig te achten.

Daar, waar het normale sterftecijfer kennelijk te gering is (bijv. één of twee daags of nog minder) om tot punt van vergelijking te dienen (bijv. op kleine, gezonde plaatsen), vergelijkte men op de wijze als boven bedoeld de ziektecijfers, d. i. het normale cijfer met het aantal gevallen, doodelijke en niet doodelijke, der besmettelijke ziekte.

Om al te ongelijkmatige toepassing te voorkomen, dunkt 't mij 't beste, dat voorloopig in de gevallen bij de vorige alinea gesteld, en overigens ingeval van twijfel, op plaatsen waarmede telegraphische gemeenschap bestaat, mijne zienswijze worde ingewonnen, welke de pas afgevende autoriteit alsdan als beslissend zou kunnen aanmerken.

Ik zal ook gaarne geregeld bericht ontvangen als begonnen wordt met het afgeven van onzuivere passen en wanneer daarmede weër wordt opgehouden.

De Chef over den Geneeskundigen Dienst,
Dr. J. J. W. E. van RIEMSDIJK.

No. 3859.

BURGERLIJKE GENEESKUNDIGE DIENST. — *Regelen voor de examens als Arts, Tandmeester, Apotheker, Vroedvrouw of Apothekersbediende, voorgeschreven in het Reglement op den burgerlijken geneeskundigen dienst (Staatsblad 1882 no. 97).*

BESLUIT.

No. 17.

Buitenzorg, den 15^{den} September 1882.

Gelezen, enz.,

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Vast te stellen de navolgende bepalingen tot verdere regeling der examens, bedoeld bij art. 39 van het Reglement op den burgerlijken geneeskundigen dienst (Staatsblad 1882 no. 97). Artt. 1 t/m 12 vervallen door Bijblad no. 5325.

Art. 13. Behoudens het bepaalde bij het besluit van 16 Mei 1882 no. 9 (Staatsblad no. 135a), dat ten deze ook van toepassing is op de Officieren van Gezondheid en de Militaire Apothekers, voor zoover zij voor hunne bemoeiingen met den burgerlijken geneeskundigen dienst eene toelage uit 's Lands kas genieten, worden de in dit besluit bedoelde examens gerangschikt in de eerste categorie van het besluit van 4 Januari 1871 no. 13 (Staatsblad no. 2).

Afschrift, enz.,

No. 3860.

BURGERLIJKE GENEESKUNDIGE DIENST. — *Verhouding van de stedelijke en plaatselijke Geneesheeren tot de verschillende autoriteiten, belast met het toezicht op den burgerlijken geneeskundigen dienst.*

BESLUIT.

No. 27.

Buitenzorg, den 7den November 1882.

Gelezen de missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 3 Juni 1882 no. 7452 en bijlagen, waaronder het rapport van den Chef over den Geneeskundigen Dienst van 24 Mei te voren no. 1214/2, — 's Directeurs missive naar aanleiding van het schrijven van den Eersten Gouvernements-Secretaris van 30 Maart te voren no. 514;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Gelet enz.;

Is goedgevonden en verstaan:

Vast te stellen de navolgende:

„Bepalingen ter gedeeltelijke uitvoering van het Reglement op den burgerlijken geneeskundigen dienst (Staatsblad 1882 no. 97), bevattende nadere voorschriften tot regeling der verhouding van de stedelijke en plaatselijke Geneesheeren tot de verschillende autoriteiten, belast met het toezicht op den burgerlijken geneeskundigen dienst en op de volksgezondheid.”

Art. 1. Behoudens hunne zelfstandigheid als behandelend geneesheer, geven de stedelijke en plaatselijke Geneesheeren gevolg aan de bevelen, voorschriften en opmerkingen van den Chef over den Geneeskundigen Dienst en van den betrokken Dirigeerenden of Eerstaanwezenden Officier van Gezondheid nopens de geneeskundige behandeling en verpleging der zieken en wat overigens het wetenschappelijke van het vak betreft.

Art. 2. De bevelen, voorschriften en opmerkingen bedoeld in art. 1, kunnen rechtstreeks uitgaan van den Chef over den Geneeskundigen Dienst en van den betrokken Dirigeerenden of Eerstaanwezenden Officier van Gezondheid.

Art. 3. Bevelen, de inrichting of de administratie der ziekenhuizen betreffende, kunnen alleen uitgaan van de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, of namens deze van de Hoofden van Plaatselijk Bestuur.

Art. 4. De Chef over den Geneeskundigen Dienst en de betrokken Dirigeerende of Eerstaanwezende Officier van Gezondheid houden op onbepaalde tijden inspectiën over de burgerlijke ziekeninrichtingen.

Zij kunnen verlangen, dat de stedelijke en plaatselijke Geneesheeren daarbij tegenwoordig zijn.

Art. 5. De uitnodigingen aan de stedelijke en plaatselijke Geneesheeren om die inspectiën bij te wonen, alsmede de opmerkingen van bijzondere aard, zooals: het kiezen van een emplacement voor een nieuw hospitaal, het bezoeken van een kerkhof, de keuring van dwangarbeiders enz. geschieden alleen door tusschenkomst van de Hoofden van Gewestelijk of Plaatselijk Bestuur.

Art. 6. Met uitzondering van de drie hoofdplaatsen Batavia, Semarang en Soerabaja kunnen op Java de inspectiën, bedoeld in art. 4, ook gehouden worden door den Inspecteur over den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

Art. 7. Wanneer de inspecteerende Officier van Gezondheid veranderingen betreffende de inrichting of de administratie der ziekenhuizen wenschelijk acht, doet

hij daaromtrent gemotiveerde voorstellen aan de daarbij betrokken Hoofden van Gewestelijk Bestuur, en geeft hij daarvan kennis aan den Chef over den Geneeskundigen Dienst.

Art. 8. De stedelijke en plaatselijke Geneesheeren stellen aan de Hoofden van Gewestelijk en Plaatselijk Bestuur de maatregelen voor, die zij tot bevordering van den gezondheidstoestand noodig achten.

Art. 9. De Hoofden van Gewestelijk Bestuur deze maatregelen in overweging nemende, vragen dienaangaande en in het algemeen omtrent alle zaken den geneeskundigen dienst betreffende, het advies van den betrokken Dirigeerenden of Eerstaanwezenden Officier van Gezondheid.

Art. 10. De voorstellen, bedoeld in de artikelen 7, 8 en 9, worden door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur gezonden aan den Chef over den Geneeskundigen Dienst, die dezelve, onder mededeeling van zijne beschouwingen, aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid ter verdere behandeling aanbiedt. ¹⁾

Art. 11. Evenals dit voor de stedelijke Geneesheeren bij de betrekkelijke Reglementen (Staatsblad 1875 no. 46 en 235) is voorgeschreven, dienen ook de plaatselijke Geneesheeren jaarlijks een rapport of verslag in over den burgerlijken geneeskundigen dienst en over de vaccine.

Art. 12. De jaarlijksche rapporten en verslagen van de stedelijke en plaatselijke Geneesheeren moeten vóór 15 Januari ingediend zijn aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, die dezelve, van hun visum voorzien, door tusschenkomst van de betrokken Eerstaanwezende en Dirigeerende Officiëren van Gezondheid zenden aan den Chef over den Geneeskundigen Dienst.

Afschrift, enz.

¹⁾ Vergelijk Bijblad no. 4646.

No. 3861.

INLANDSCHE GENEESKUNDIGEN. — *Recht tot het voeren van een pajoeng.*

BESLUIT.

No. 2.

Buitenzorg, den 3den November 1882.

Gelet op het besluit van 26 Augustus 1868 no. 27, waarbij afwijzend is beschikt op een voorstel van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, om aan Dokters-djawa, op Java werkzaam, die van 's Landswege bezoldigd worden, het recht toe te kennen tot het voeren van een pajoeng en zulks voornamelijk op grond van de overweging, dat dit onderscheidingsteeken een deel uitmaakt van de statie der Inlandsche Hoofden en Ambtenaren, en de Dokters-djawa niet daartoe kunnen gerekend worden;

Gelezen:

1°. het request, gedagteekend 12 Juli 1882, van den tijdelijk in de Preanger-Regentschappen geplaatsten Dokter-djawa Mas Prawio Atmodjo;

2°. de missives;

a. van den Resident der Preanger-Regentschappen van 24 Juli 1882 no. 7903;

b. van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 7 September 1882 no. 12269, daarbij betoogende dat het in voormeld besluit aangenomen beginsel sedert de inwerkingtreding van het besluit van 24 November 1875 no. 7 (Staatsblad no. 264), waarbij de positie der Dokters-djawa opnieuw

is geregeld, kan geacht worden te zijn vervallen, te meer omdat bij het besluit van 2 April 1870 no. 9 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 2308) ook een kostuum voor die Inlandsche Ambtenaren is voorgeschreven; 3°. het ochtendrapport van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 3 October 1882 no. 8;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Overwegende:

dat het voor de Regeering niet zonder belang is om van hare zijde er toe mede te werken, dat de Dokters-djawa, wier opleiding veel geld en moeite kost, bij de bevolking in aanzien winnen, waardoor ook het vertrouwen in hunne kunde en bekwaamheid niet anders dan toenemen kan;

dat bovendien het toekennen aan de Dokters-djawa van een officieele pajoeng vooral daarom aanbeveling schijnt te verdienen, omdat mag worden verwacht, dat jongelieden van goeden huize daardoor aangemoedigd zullen worden om zich voor die nuttige betrekking te bekwamen.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, dat de van 's Lands wege bezoldigde Dokters-djawa op Java en Madoera het recht hebben tot het voeren van de pajoeng, bij het besluit van 25 Januari 1879 no. 18 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 3347) voor de Inlandsche Onderwijzers der eerste klasse aan de openbare Inlandsche scholen op Java en Madoera vastgesteld; met dien verstande evenwel, dat het veld, in stede van blauw, donkerbruin zal zijn.

Afschrift, enz.,

in herinnering gebracht bij Bijblad no. 4776.

No. 3862.

VRIJE OVERTOCHT. — Vergoeding aan de Ned.-Indische Stoomvaartmaatschappij in het geval, dat Gouvernements-passagiers door overmacht belet worden ter plaatse van bestemming te debarqueeren.

Bij het besluit van 12 December 1882 no. 14 is verklaard, dat voor den verloop behoort te worden in acht genomen, dat, wanneer Gouvernements-passagiers aan boord van stoomschepen der Ned.-Indische Stoomvaartmaatschappij door overmacht belet zijn geworden om ter plaatse van bestemming te debarqueeren, de kosten der verdere voeding en der verdere reis van die passagiers naar de naastbij gelegene, door het stoomschip ingevolge de bestaande overeenkomst aangedane plaats, waar overmacht het debarqueeren niet belet, en, zoo noodig, vandaar terug naar de plaats der oorspronkelijke bestemming, den Lande in rekening kunnen worden gebracht op den voet van de voor genoemde passagiers vastgestelde of nader vast te stellen tarieven; zullende voortaan het bestaan van overmacht bewezen moeten worden door eene verklaring van den Havenmeester of diens wettigen vervanger ter plaatse van bestemming der passagiers.

Bij de aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur gerichte missive van den 1sten Gouvernements-Secretaris van denzelfden dag no. 2860 deed de Regeering voormelde beschikking toelichten. Daaruit blijkt, dat overmacht moet worden geacht te bestaan, wanneer de ontscheping met levensgevaar zou gepaard gaan, hetgeen in deze gewesten kenbaar is aan het waaien eener blauwe vlag op het wachtschip en aan den wal en wat geheel valt in de omschrijving, door de Re-

geering zelve (Bijblad op het Staatsblad van Ned.-Indië no. 2521) van overmacht gegeven (nl. de macht of het geweld, waaraan het menschelijk vermogen, of liever de menschelijke zwakheid, geen weerstand kan bieden).

No. 3863.

INVENTARISGOEDEREN. — Verantwoording van — in gebruik bij bureaus of andere diensten. — Toelichting van de strekking van het besluit van 28 December 1878 no. 22 (no. 3343 van het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië).

No. 125a.

Batavia, den 21sten Januari 1883.

Aan de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur.

Ten onrechte worden in de maandstaten, vermeldende de autorisatiën door U. E.

UHEdG. krachtens Staatsblad 1867 no. 107 en Bb. no. 2724 verleend tot afschrijving van verloren, gebroken of op andere wijze onbruikbaar geraakte goederen, behalve de goederen in beheer ook verhandeld de goederen in gebruik bij bureaus en andere diensten, de zoogenaamde inventarisgoederen.

De ordonnantie van 13 Augustus 1867 toch moest strekken ter voorziening in eene leemte van de bij Staatsblad 1866 no. 151 gestelde regelen voor het materieel beheer, en bij dat Staatsblad is, ter uitvoering van art. 62 der Comptabiliteitswet, bepaald de wijze, waarop het beheer over het materieel, in 's Lands magazijnen en andere bewaarplaatsen voorhanden, aan het toezicht der Algemeene Rekenkamer is onderworpen.

Omtrent het toezicht op het verder materieel — de inventarisgoederen hier bedoeld — zijn in de Comptabiliteitswet geene bijzondere voorschriften gegeven.

Vandaar de bepaling in het besluit van 28 December 1878 no. 22 (Bb. no. 3343),

dat door U. E.
UHEdG. de behoorlijke indiening aan de Departementen van Algemeen

Bestuur van verantwoordingen dier goederen wordt geregeld. Op de inventarisgoederen zijn dus niet toepasselijk de regelen voor het materieel beheer in Staatsblad 1866 no. 151 en 1867 no. 107 en de Rekenkamer heeft sedert 1878 met die goederen geene bemoeienis.

De werkwijze bij het onderzoek der verantwoordingen van inventarisgoederen behoort, naar het oordeel der Regeering, de volgende te zijn:

Indien blijkt, dat door den betrokken Ambtenaar geen voldoende toezicht is gehouden op de goederen, die aan zijne zorgen waren toevertrouwd en daardoor 's Lands belangen zijn benadeeld, geve zulks aanleiding tot opmerkingen en, zoo daartoe termen zijn, tot het doen van mededeelingen aan de Regeering, die alsdan den nalatigen Ambtenaar kan straffen, zooals zij zal vermeenen te behooren.

De gelegenheid om het richtig beheer te beoordeelen wordt van zelve aangeboden wanneer bij het Departement wordt ontvangen het verzoek om machtiging tot afschrijving van onbruikbaar geworden goederen, waarmede in den regel gepaard gaat een voorstel tot aanschaffing van nieuwe artikelen, die de onbruikbaar-gewordene moeten vervangen.

Door het genoemd besluit van 28 December 1878 no. 22, dat de regeling der verantwoording van inventarisgoederen U. E.
UHEdG. opdraagt, kan tevens geacht

worden beslist te zijn, dat U. E.
UHEdG. zal behooren te oordeelen over de afvoering van

goederen uit die verantwoording en dus ook, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal de machtiging tot vernietiging of verkoop moeten verleenen.

Onder mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer, op bekomen last U. E. UHEdG. te verzoeken in den vervolge de even bedoelde hoogere sanctie op Uwe beschikkingen tot verkoop of vernietiging van inventarisgoederen en dergelijken, in gebruik bij bureaus of andere diensten te willen vragen bij afzonderlijken maandstaat.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
SOL.

Zie Bb. no. 4185.

No. 3864. AFSTAND VAN GROND. — I. *Afstand van grond in erfpacht.* — II. *Aanbieding van grond in erfpacht.* — III. *Aanvraag om vervanging van overeenkomsten van verhuur door afstand in erfpacht.* — IV. *Uitgifte van grond in huur, eigendom of recht van opstal.* — *Resumé van bestaande bepalingen; wat sub IV betreft alléén van die betrekking hebbende op de op hoog gezag gedreven koffiecultuur.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera, met uitzondering van die van Batavia en de Vorstenlanden.

No. 53.

Batavia, den 4^{den} Januari 1883.

Bij eene varwege dit Departement uitgevaardigde, circulaire van 2 Februari 1883 no. 1099 (Bijblad no. 2961) zijn modellen aangegeven om te dienen als richtsnoer bij onderzoekingen naar de vatbaarheid tot uitgifte van gronden in huur of erfpacht, dan wel conversie van den eenen titel in den anderen.

Sedert zijn, ten aanzien der op hoog gezag gedreven koffiecultuur, regelingen getroffen, welke aan dit onderwerp vaster richting hebben gegeven en heeft ook de ervaring nog menige onregelmatigheid doen blijken in de wijze van behandeling, welke nadere voorziening noodig maakt.

Zoo zijn, bij achtereenvolgende Koninklijke besluiten, ingevolge artikel 9 § f van het agrarisch besluit, streken aangewezen, die beschikbaar moeten blijven voor de uitbreiding der op hoog gezag ingevoerde koffiecultuur en waar alzoo voor den aanplant van koffie geen daartoe geschikte gronden in erfpacht zullen worden afgestaan.

Bij mijne circulaire van 23 Maart jl. no. 1827 ¹⁾ is U de bepaalde zienswijze der Regeering te dier zake bekendgemaakt.

Het tijdvak van tien jaren aanvankelijk aangenomen als maatstaf bij de beoordeeling der belangen dier cultuur, kan slechts worden aangemerkt als te hebben gediend tot voorloopige voorziening.

Ook hierin kwam sedert verandering door de dezerzijdsche circulaire van 13 Februari 1879 no. 1551 (Bijblad no. 3378), welke eene richting aangeeft, te volgen bij het berekenen der benodigde uitgestrektheden en het bepalen der te reserveeren plekken.

Buitendien moest ook de ondervinding, dat er somwijlen zoo weinig redelijke aanvragen voorkomen, dat ze reeds dadelijk zonder kans van slagen blijken, er toe leiden om niet in elk geval even tijdroovende onderzoekingen te vorderen.

¹⁾ Volgt hierachter.

Een en ander maakt het noodig, dat de modellen, aangewezen bij de boven vermelde circulaire wijziging ondergaan, hoofdzakelijk met het doel, van in menig opzicht het schrijfwerk te verminderen.

Ik heb derhalve de eer de bijgaande drie modellen ²⁾ te doen strekken ter vervanging der vroegere, en daaraan nog het volgende toe te voegen.

I. AANVRAAG VAN GRONDEN IN ERFPACHT.

Hij, die grond in erfpacht wenscht te erlangen, zendt, onder overlegging van eene schetskaart en met bekendstelling van de cultures, die hij wenscht te drijven, zijn aan den Gouverneur-Generaal gericht verzoekschrift in aan het Hoofd van Bestuur van het gewest, waarin de gronden zijn gelegen. (Zie St. 1872 no. 137b Eerstelijk B § 1).

Geschiedt de aanvraag voor een ander, dan behoort het request vergezeld te zijn van eene machtiging daartoe.

De Resident benoemt eene commissie ²⁾, bestaande uit een Controleur en, is deze niet beschikbaar, uit een ervaren Aspirant-Controleur, en een Inlandsch Ambtenaar, minstens van den rang van Wedono, die zich op het terrein duidelijk door den aanvrager of diens gemachtigde doet aanwijzen de gronden, die hij begeert en van het in te stellen onderzoek proces-verbaal opmaakt met schetskaarten van het perceel en van het district enz., zooals de bijgaande modellen aangeven.

In het model proces-verbaal is bij art. 2 Toelichting ad e en f vermeld in welke gevallen de commissie geen proces-verbaal c. a. behoeft in te dienen, doch kan volstaan met bij brief de vereischte mededeelingen te doen.

Te gelijker tijd met het onderzoek geschiedt door de benoemde commissie eene bekendmaking in de naaste dorpen en wordt den bestuurders en ingezetenen medegedeeld, dat het hun vrijstaat om gedurende eene maand hunne belangen ter zake aan het Europeesch plaatselijk bestuur voor te dragen.

Wanneer op het perceel bosch voorkomt, wordt den Houtvester opgedragen het perceel op te nemen en van zijne bevinding en beschouwingen te doen blijken.

Het rapport van den Houtvester wordt bij de in te dienen stukken overgelegd.

Den aanvrager moet door de commissie tijdig, b. v. een maand te voren, schriftelijk worden medegedeeld op welken dag de opname zal plaats hebben, met vermelding van hetgeen ze van hem verlangt tot vergemakkelijking van het onderzoek en tot aanduiding der grenzen, b. v. de uitkapping van een voet- of zijpad, het aanbrengen, in ruimen getale, van duidelijk zichtbare en niet of althans moeilijk verplaatsbare merkteekenen, waaromtrent het der commissie vrij staat, nadere aanwijzingen te geven, en met uitnoodiging om bij die opname zelf aanwezig te zijn, dan wel zich te doen vertegenwoordigen door een schriftelijk daartoe gemachtigde.

De Desahoofden waken voor de instandhouding dier tijdelijke merkteekenen zoo lang ze noodig zijn.

Blijft de aanvrager op den opgegeven dag in gebreke in persoon of door iemand van zijnentwege de verlangde gronden aan te wijzen, dan bepaalt de Resident, zoo daartoe termen zijn, een naderen dag voor het plaatselijk onderzoek, terwijl anders de stukken door hem worden gedeponceerd.

¹⁾ Zie omtrent de aanwijzing van eene permanente commissie de laatste alinea van de kabinetscirculaire in Bb. no. 4063.

²⁾ Gebruik van gedrukte processen-verbaal voorgeschreven bij Bijblad no. 4767.

Geschiedt dit laatste, zoo geeft hij daarvan kennis aan den aanvrager en aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur en neemt in overweging het aangevraagde perceel voor aanbidding in erfpacht voor te dragen.

Binnen de maand nadat de bekendmaking in de dorpen heeft plaats gehad, moeten het proces-verbaal daarvan en dat van het onderzoek en bijlagen door de commissie worden ingediend aan het Hoofd van Plaatselijk Bestuur.

Is de bedoelde maand verstreken, dan teekent het Hoofd van Plaatselijk Bestuur kortelijk op het proces-verbaal der bekendmaking aan, of er al dan niet bezwaren van de zijde der bevolking zijn ingekomen.

Heeft de aanvraag plaats in eene afdeeling, niet onder dadelijk beheer van den Resident, dan moet het Hoofd van Plaatselijk Bestuur dien Hoofdamtenaar de stukken aanbieden vergezeld van zijn advies, dat ook bij de verdere behandeling daarbij moet aanwezig blijven.

De Resident zendt de bescheiden niet een voorstel zijnerzijds, aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Die bescheiden bestaan alzoo uit:

- 1°. het request met schetskaart en e. q. de qualificatie;
- 2°. het proces-verbaal van onderzoek met de bijlagen;
- 3°. het proces-verbaal der bekendmaking in de naaste dorpen met aantekening of er al dan niet bezwaren zijn ingekomen;
- 4°. zoo er bosch op het perceel voorkomt, het rapport van den Houtvester, en
- 5°. het advies van den Assistent-Resident.

Het voorstel van den Resident vermijde noodloze herhaling van hetgeen reeds uit de stukken blijkt.

Het moet inhouden:

- 1°. de verklaring, dat de aanvrager voldoet aan art. 11 van het Agrarisch Koninklijk besluit, d. w. z. dat hij is Nederlander, ingezetene van Nederlandsch-Indië of vertegenwoordigt een vennootschap van koophandel, gevestigd in Nederland of Nederlandsch-Indië;
- 2°. de mededeeling of de aanvrager al of niet meerderjarig is;
- 3°. een al dan niet gunstig oordeel omtrent de inwilliging der aanvraag, ingeval van verschil in meening met de commissie met redenen omkleed, en voorts het gevoelen omtrent de pachtsom en de door de commissie aanbevolen voorwaarden dan wel andere, door hem wenschelijk geoordeeld.

Bestaat er reeds dadelijk bezwaar tegen de inwilliging zooals bij art. 2 *ad e en f* in het model proces-verbaal is toegelicht, dan kan de Resident er mede volstaan alleen den brief der commissie met kort advies tot afwijzende beschikking aan te bieden.

Ik breng hier nog ter loops in herinnering; dat art. 12, voorlaatste alinea, van het Agrarisch Koninklijk Besluit bijzondere vergunning van den Gouverneur-Generaal voorschrijft voor het aanleggen van waterwerken en het gebruik van water, zoodat omtrent deze aangelegenheid geen bijzonder beding noodig is.

Omtrent het aanleggen van wegen handelt 's Gouvernements besluit dd. 20 October 1881 no. 2 (Bijblad no. 3790).

Ook acht ik het hier de plaats om aan te tekenen, dat overeenkomstig de circulaire van mijn ambtsvoorganger van 9 Januari 1878 no. 284 ¹⁾ bij de beoordee-

¹⁾ Deze circulaires zijn te vinden in Mijer, Agrarische Verordeningen 3e editie bladz. 352 en 354.

ling van verzoeken om afstand van gronden in erfpacht geen reden tot weigering mag gevonden worden in het mogelijk ontvallen van arbeidskrachten aan de Gouvernements-koffiecultuur, terwijl volgens zijne circulaire van 16 September 1878 no. 9528) ¹⁾ bedenkingen met opzicht tot onttrekking van koffie aan de verplichte levering moeten worden toegelicht door eene beschouwing of het bestuur de noodige middelen bezit tot tegengang.

Bij circulaire van den 1en Gouvernements-Secretaris dd. 2 Maart 1880 no. 383 (Bijblad no. 3548) is bepaaldelijk verklaard, dat, nu de wet, evenals Inlanders, ook Vreemde Oosterlingen tot het erfpachtsrecht toelaat, allen een gelijk recht hebben en in speciale gevallen kwade praktijken voldoende kunnen beheerscht worden door intrekking der krachtens artikel 3 van St. 1866 no. 57 door de Residenten verleende vergunningen tot vestiging buiten de aangewezen wijken tot wederopzeggens toe.

Erfpacht wordt niet verleend voor het oprichten van gebouwen, waartoe uitsluitend titels van eigendom of recht van opstal worden uitgegeven (Bijblad no. 3089). ²⁾

Bij de te stellen voorwaarden omtrent uitgifte in erfpacht kan de Resident in overweging geven de aan den Lande te betalen schadeloosstelling voor het op het perceel voorkomende hout, enz. in termijnen te doen betalen.

Nadat de stukken aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur zijn aangeboden verklaart de Regeering zich al dan niet genegen de gevraagde gronden in erfpacht af te staan.

Zoo niet, dan is alleen noodig, dat de desa's waar vroeger de bekendmaking plaats vond, van bestuurswege vernemen, dat de aanvraag geen gevolg heeft, ten einde de bevolking niet in den waan te laten, dat het perceel voor haar gesloten is.

Verklaart de Regeering zich genegen tot de uitgifte, dan moeten kaart en meetbrief binnen zes maanden na de dagteekening van het gemeld besluit bij request der Regeering worden aangeboden door tusschenkomst van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur en moeten daarbij tevens gevoegd zijn de nader te vermelden processen-verbaal.

De aanvrager moet ook dat tweede request e. a. aan de Regeering aanbieden door tusschenkomst van den Resident.

Bij dezerzijdsche circulaire van 20 Mei 1880 no. 5120 (Bijblad no. 3581) is opgemerkt, dat wanneer aanvragers door den Landmeter *andere gronden* doen opmeten dan hun bij het eerste Gouvernements-besluit met recht van erfpacht werden toegezegd, de Regeering niet dan den toegezegden grond zal afstaan, tenzij het meerdere (andere) het onderwerp van een afzonderlijke aanvraag uitmake.

Er dient dus wel op gelet te worden, dat kaart en meetbrief uitsluitend betrekking hebben op het in erfpacht toegezegd perceel. Bestaat er twijfel omtrent de begrenzing, zoo zullen het districts- en het dorpsbestuur wel altijd in staat zijn de noodige inlichtingen te geven.

Bij dezerzijdsche circulaire van 8 Juni 1881 no. 4512 (Bijblad no. 3690) is medegedeeld, dat de Regeering geen grooter uitgestrektheid dan 550 bouws in één perceel wenscht uit te geven.

De bedoeling hiervan is niet, dat geen onderneming grooter dan 550 bouws mag

¹⁾ Deze circulaires zijn te vinden in Mijer, Agrarische Verordeningen 3e editie bladz. 352 en 354.

²⁾ Hiervan is de Regeering teruggekomen blijkens Bb. no. 3977.

zijn, maar alleen, dat voor elke 550 bouws een afzonderlijke meetbrief dient te worden opgemaakt.

Bij het besluit van 30 Juli 1881 no. 25 is verklaard, dat de opmeting niet mag plaats hebben door een Landmeter die belanghebbende bij de aanvraag is; ook is uitgemaakt, dat het niet wenschelijk is de gronden te doen opmeten alvorens de Regeering zich tot uitgifte in erfpacht genegen heeft verklaard.

Over de te plaatsen definitieve merkteekenen handelen de dezerzijdsche circulaires van 17 September 1875 no. 9344 (Bijblad no. 2997) en 28 December 1881 no. 9667, terwijl ten overvloede wordt verwezen naar de Staatsbladen van 1874 no. 129 en 1882 no. 311, zoomede naar de Bijbladen no. 3110, 2998 en 2959, waarbij ik er in het bijzonder de aandacht op vestig, dat de plaatsing geschiedt door de zorg en op kosten van den aanvrager ten genoegen van den Landmeter.

Na ontvangst van het request met kaart en meetbrief dient de Resident, ten fine eener eindbeslissing, de stukken in aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur onder overlegging van de processen-verbaal, constateerende:

- 1°. dat de rechthebbenden op enclaves enz. naar genoegen zijn schadeloos gesteld;
- 2°. dat geene andere gronden zijn opgemeten dan in het proces-verbaal van opname bedoeld.

Op de aanvraag wordt door den Gouverneur-Generaal beschikt binnen drie maanden na ontvangst van kaart en meetbrief.

Na ontvangst van het daartoe strekkend besluit heeft de belanghebbende onder medewerking van een Ambtenaar, aangewezen om het Gouvernement te vertegenwoordigen, zich te vervoegen tot den Ambtenaar, belast met de overschrijving van vaste goederen enz., die van den afstand en de aanneming van het recht van erfpacht eene akte opmaakt, waarmede dat recht gevestigd is.

Voldoet de aanvrager hieraan niet binnen zes maanden na de dagteekening van het besluit der Regeering, dan vervallen zijne aanspraken, in welk geval de Resident daarvan kennis geeft aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur, opdat aan de Regeering kunne worden voorgesteld om aan te teekenen, dat het besluit is vervallen.

Is gewesten, waar geen Raden van Justitie gevestigd zijn, kan de Resident een ander Ambtenaar dan den Secretaris der Residentie aanwijzen, om het Gouvernement bij de inschrijving te vertegenwoordigen (St. 1862 no. 100) ¹⁾

II. AANBIEDING VAN GRONDEN IN ERFPACHT.

Acht de Resident aanbieding van grond in erfpacht wenschelijk, dan doet hij daartoe een voorstel aan de Regeering met alle zoodanige inlichtingen, in het *algemeene*, als hem noodig voorkomen.

Verklaart de Regeering zich alsdan genegen om tot de aanbieding over te gaan, dan benoemt de Resident eene commissie, bestaande uit een Europeesch en een Inlandsch Ambtenaar, aan welke wordt opgedragen te onderzoeken en te constateren, welke perceelen tot uitgifte in erfpacht geschikt zijn.

De commissie vervaardigt eene schetskaart der aanwezige geschikte gronden, ze zooveel mogelijk verdeelende in perceelen van vijfhonderd bouws.

Van elk dier perceelen maakt ze een proces-verbaal op naar het model, aangegeven voor onderzoekingen bij aanvragen van grond in erfpacht.

Nadat dan tevens op gelijke wijze als bij aanvraag, eene bekendmaking in de naaste dorpen heeft plaats gehad en op het daarvan gedresseerd proces-verbaal is aangeteekend, dat al of niet bezwaren zijn ingekomen, doen de Hoofden van Ge-

¹⁾ Ten rechte St. 1873 no. 116.

westelijk Bestuur, onder overlegging van de schetskaart en van de processen-verbaal c. a., geleidelijk voorstellen betreffende de opmeting van 's Landswege.

Zoodra de perceelen op last der Regeering zijn opgemeten, beschreven en in kaart gebracht, geschiedt daarvan eene openbare aankondiging, als bij art. 1 A § b van St. 1872 no. 237b aangegeven en verder alles wat in dat Staatsblad is omschreven.

III. AANVRAAG OM VERVANGING VAN OVEREENKOMSTEN VAN VERHUUR DOOR AFSTAND VAN GROND IN ERFPACHT.

De huurder van woeste gronden, die de huur wenschte te zien vervangen door erfpacht, wendt zich daartoe tot de Regeering, door tusschenkomst van het Hoofd van Bestuur van het gewest, waarin de gronden gelegen zijn.

Het Hoofd van Gewestelijk Bestuur benoemt eene commissie, op de wijze als bepaald is bij de ordonnantie van 21 Mei 1870 (St. no. 52), die het cijfer van den aanslag in de verponding voorloopig vaststelt om te geraken tot oplossing der vraag: of de vervanging al dan niet voordeelig zal zijn voor den Lande.

Na afloop van een en ander zendt het Hoofd van Gewestelijk Bestuur het verzoekschrift en de betrekkelijke bescheiden, onder bekendstelling van zijn gevoelen, aan de Regeering door tusschenkomst van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Die bescheiden bestaan uit:

- 1°. het proces-verbaal der commissie tot voorloopige vaststelling van het cijfer van den aanslag in de verponding;
- 2°. een advies, houdende beantwoording der vragen:
 - a. verzetten zich geene algemeene belangen tegen de conversie (St. 1872 no. 116 artikel 17)?
 - b. bevindt zich eene gevestigde bevolking op het huurland en, zoo ja, wenschte deze ingeval van conversie, naar het door haar *en bloc* uitgedrukt verlangen, opgezetene van het perceel te worden, nadat haar is voorgehouden, welke rechten de eventueele erfpachter zal verkrijgen? ¹⁾
 - c. zou de ligging van het perceel geen aanleiding kunnen geven tot onttrekking van aan de verplichte levering onderworpen koffie aan hare bestemming, zonder dat zulks te beletten zou zijn door maatregelen van overheidswege te nemen of te bedingen of dat ze daartoe geen voldoende middelen zou bezitten?
 - d. welke pachtschat behoort te worden vastgesteld en zal de conversie al dan niet voordeelig zijn voor den Lande?
- 3°. kaart en meetbrief van de onderneming, alsmede eene verklaring van het plaatselijk bestuur, dat de grenzen van de in kaart en meetbrief omschreven gronden volkomen overeenstemmen met die van de onderneming.

Ad 1ma. De commissie tot vaststelling van het cijfer der verponding moet de geheele bezitting taxeren en niet alleen het ~~erf~~ onnen of bebouwde gedeelte.

Ze moet nagaan welke waarde de gronden vertegenwoordigen, al zijn zij ook niet in exploitatie.

Ze lette op art. 10 van Staatsblad 1823 no. 5, doch neme in acht dat de daarbij bedoelde 20 pCt. slechts als maximum te beschouwen zijn ²⁾.

Het door de commissie voorloopig vast te stellen cijfer kan als waardebepaling

¹⁾ Zie de circulaire van den Dir. van Binnenl. Best. van 2 September 1874 no. 8631.

²⁾ Zie circulaire van den Dir. van B. B. van 16 Juli 1875 no. 7148.

aangenomen blijven tot het tijdstip dat eene nieuwe en algemeene taxatie der percelen voor de verponding plaats heeft. (Zie Bb. no. 2999.)

Indien de inschrijving van het erfpachtsrecht in den loop van een jaar plaats heeft, wordt de belasting berekend voor het nog overblijvende gedeelte van het jaar.

Ad 2^m. en 3^m.

a. Er dient in het advies eene korte geschiedenis van de verhuur te worden gegeven: de besluiten waarbij ze verleend en e. q. verlengd is, enz.

Ook behoort er vooral op gelet te worden of de grenzen goed bekend zijn, eene juiste kaart bestaat en er gemetselde grenspalen naar de voorgeschreven afmetingen te juister plaatse aanwezig zijn, terwijl in beschouwing komt of het wenschelijk is de grenzen tot betere afronding te veranderen.

Zoodra vermoed wordt, dat de grenzen niet juist zijn, worde de voorwaarde gesteld van hermeting, het overleggen van eene nieuwe kaart en plaatsing van merkpalen. Tot toelichting worde overgelegd een schetskaartje van het district en een overzicht van de omgeving van het perceel met opzicht tot de koffiecultuur, als bedoeld bij bijlagen B en D van het model proces-verbaal voor aanvragen, waarvan tevens het voorkomende ad 5^e moet in behandeling komen.

d. Bij de berekening van den canon worde hetzelfde in acht genomen als hetgeen voorkomt ad 8^e van evengemeld model proces-verbaal.

Daarbij handele men geheel onafhankelijk van hetgeen de ondernemer zal verschuldigd zijn aan verponding of hoofdgeld. (Zie Bb. no. 2941).

Artikel 17 van het Agrarisch Koninklijk besluit verlangt echter dat de vervanging der huur door erfpacht voor den Lande voordeelig zij, zoodat daaromtrent een bepaald oordeel worde uitgesproken.

Hierbij valt in beschouwing te nemen den door de commissie berekenden aanslag in de verponding, doch niet het vermoedelijk bedrag van het hoofdgeld voor werklieden te betalen.

Voorts kan in overweging komen, wat er van het perceel zou te verwachten zijn zoo de verhuur verstreek zonder verlenging of zonder de conversie in erfpacht.

IV. UITGIFTE VAN GRONDEN IN HUUR, EIGENDOM OF RECHT VAN OPSTAL.

De erlanging dezer titels wordt beheerscht door bijzondere bepalingen, welke het overbodig zou zijn hier te herhalen.

Er wordt dan ook alleen melding van gemaakt om eenige regelingen in het licht te stellen met opzicht tot de op hoog gezag gedreven koffiecultuur.

Worden gronden in huur verlangd in streken, waar de Gouvernements-koffiecultuur wordt gedreven, dan worde voor zooveel noodig, het model proces-verbaal gevolgd, hier aangegeven voor aanvragen in erfpacht.

Behooren de in huur gevraagde gronden onder die bedoeld bij de toelichting ad e. en f van 2° in het model proces-verbaal voor aanvragen, dan behoeft de commissie geen proces-verbaal e. a. op te maken, doch kan zij eveneens volstaan met bij brief een voorstel tot afwijzende beschikking te doen.

Evenmin als erfpacht en huur wordt in de gereserveerde streken eigendom van voor koffieteelt geschikte gronden verleend anders dan tot uitbreiding van steden en dorpen.

Blijkens dezerzijdsche circulaire van 9 Juni 1881 no. 4533 behoort in die streken voor inrichtingen van nijverheid aan afstand met recht van opstal de voorkeur te worden gegeven, aan welken afstand alsdan de voorwaarde dient te worden verbonden, dat op den grond geen koffie worde geplant.

Ten slotte wordt nog gewezen op het uitdrukkelijk verlangen der Regeering dat de aanvragen spoedig behandeld worden en alle onnoodige vertraging, zoo bij het voorloopig onderzoek als na de eerste beslissing der Regeering worde vermeden.

Ernstig verlangt zij, om overeenkomstig art. 16 van het Agrarisch Koninklijk besluit binnen drie maanden na de indiening der daarbij bedoelde kaart, beschikking omtrent den afstand der gronden te kunnen nemen.

Zoo dus de bescheiden niet tijdig worden ingediend, moet telken male bij de aanbieding der stukken worden medegedeeld wie of wat daarvan oorzaak was.

Ook wordt ten eerste prijs gesteld op de juiste invulling en tijdige indiening van den maandstaat, bedoeld bij dezerzijdsche circulaires van 26 September 1876, no. 9979 en 24 Maart 1877, no. 2995 ¹⁾.

Eindelijk maak ik van deze gelegenheid gebruik om voor te schrijven, dat de bij de Koloniale Verslagen overgelegde staat omtrent huur en erfpacht, o. a. bij dat van 1881 onder Z. Z. op de bureaus zoo van den Resident, Assistent-Resident als Controleur worde bijgehouden, voorzien van een eindkolom, houdende de bijzondere voorwaarden, onder welke elk perceel werd afgestaan als ten aanzien van het onderhoud van wegen, bronnen enz. en zulks ten einde behoorlijk controle te kunnen uitoefenen op hare naleving.

Met de ontginning van in erfpacht aangevraagde of aangeboden gronden, mag niet begonnen worden voordat de inschrijving heeft plaats gehad. (Bb. no. 3008).

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,

D. PLES.

AANVRAAG VAN GRONDEN IN ERFPACHT.

Model proces-verbaal 2)

van onderzoek naar de vatbaarheid tot afstand in erfpacht van een perceel	
grond, gelegen te	onder het gebied van de desa
in het district	onderdistrict afdeeling
der residentie	aangevraagd voor beplanting met
of	door bij request ddo.

Op heden den hebben wij ondergeteekenden Controleur
Adspirant-Controleur

van en Regent
Patih van ons in commissie
Wedono

vereinigd, ten einde, ingevolge besluit van den Resident van do. te onderzoeken en te constateeren of de in hoofde dezes bedoelde gronden, met inachtneming der betrekkelijke bepalingen, vatbaar zijn om in erfpacht te worden uitgegeven;

En verklaren wij, na ons door den aanvrager
gemachtigde van den aanvrager op het

¹⁾ Deze circulaires en den daarbij bedoelden maandstaat vindt men hierachter opgenomen.

²⁾ Het proces-verbaal behoort te halver blad in de Nederlandsche taal te worden geschreven. De Maleische of Javaansche tekst wordt daarnaast gesteld.

Dit model is m. m. ook voorgeschreven voor de Buitenbezittingen, bij Bijblad no. 5032.

terrein duidelijk te hebben doen aanwijzen de gronden, die hij begeert, door hem zoodanig van merkteekenen voorzien, dat ze goed te herkennen zijn, te hebben bevonden.

Toelichting: Het is noodig, dat de commissie den datum van het request vermeldt om verwarring te voorkomen wanneer een persoon verschillende perceelen aanvraagt, zooals meermalen gebeurt en dat ze wanneer de requesten van een dag zijn, aan elk een nummer of letter geeft.

De merkteekenen kunnen bestaan uit gemerkte boomen of gesteenten, gekapte voetpaden of wat, volgens de commissie daartoe al verder in aanmerking komen kan, waar natuurlijke of duurzame begrenzingen, als wegen, rivieren waterleidingen, ravijnen, enz. ontbreken.

De aanvrager heeft te zorgen dat de commissie het perceel behoorlijk kan opnemen waartoe de grenzen er van bereikbaar dienen te zijn.

Stelt hij een gemachtigde voor de aanwijzing, dan dient daarvan te blijken uit eene bij het request overgelegde of later der commissie aangeboden qualificatie.

10. dat die gronden, naar gissing eene oppervlakte beslaan van
 bouws: zijn begrensd:
 ten Noorden door
 ten Oosten „
 ten Zuiden „
 ten Westen „
 zooals nader is aangeduid op het hiernevens overgelegd schetskaartje van het perceel (bijlage A) en de districtskaart (bijlage B);
 zijn gelegen naar gissing, op eene hoogte van boven de zee;
 zijn doorsneden door de rivieren, beken of waterleidingen
 en van de navolgende wegen of voetpaden van naar
 zijn begroeid met terwijl op het perceel voorkomen
 bronnen, die enz.

Toelichting: Het schetskaartje A geve een zoo voldoende mogelijk overzicht van de grenzen en c.q. van de voorkomende enclaves, als ontginningen, erven, enz. en van over of langs het perceel loopende wegen en paden.

Uit de schetskaart moet beoordeeld kunnen worden of de enclaves enz. over het perceel verspreid dan wel aaneengesloten voorkomen, zijnde in het laatste geval, desgevorderd, uitmeting gemakkelijk.

De districtskaart B geve aan de grenzen van het district en eenige hoofdpunten als groote post- en binnenwegen, koffiëinkoopthuizen, standplaatsen van de districts- en onderdistrictshoofden, reeds uitgegeven perceelen en het aangevraagde en eindelijk meer uitvoerig, ~~hetgeen~~ er binnen een omtrek van $\pm$ vier palen voorkomt aan desa's of gehuchten, bestaande en afgeschreven koffiëtuinen, plekken voor de koffiëcultuur gereserveerden grond, enz.

De plantbekleeding van het terrein behoort duidelijk, doch in korte trekken te worden beschreven. Het is dus voldoende, dat worde aangeteekend of ze geheel of gedeeltelijk bestaat uit bosch, djati- of wildhout (zonder specificatie van soorten), struikgewas, dan wel alang-alang of glagah enz.

(Zie verder Bijblad no. 5315).

20. dat die gronden, ten opzichte van art. 9 van Staatsblad 1872 no. 116 in de volgende omstandigheden verkeerden:

- a. dat anderen geen rechten hebben op den grond en er geen ontginningen van de bevolking op voorkomen, dan wel, dat er stukken ontgonnen grond, woonerven, vischvijvers, vruchtboomen, enz. op voorkomen, vermeld in de bijlage C en nader aangeduid op de schetskaart A, van welke gronden enz. de recht-hebbenden verklaard hebben $\frac{\text{geen}}{\text{wel}}$ afstand te willen doen tegen eene schadevergoeding van f
 b. dat de gronden, naar de inzettingen der Inlanders, niet als gewijde worden beschouwd, dan wel dat er een begraafplaats op voorkomt, die behoort te worden uitgemeten en waartoe de vrije toegang steeds open moet blijven;
 c. dat de gronden $\frac{\text{al}}{\text{niet}}$ zijn afgezonderd voor openbare markten en voor den openbaren dienst zijn bestemd;
 d. dat er geen Gouvernements-koffiëtuinen op voorkomen, dan wel dat er op voorkomen koffiëboomen, op hoog gezag aangeplant, dat er bovendien op voorkomen vrijwillig aangeplante koffiëboomen (monosoeko), waarvan de bezitters $\frac{\text{geen}}{\text{wel}}$ afstand willen doen tegen de in bijlage C vermelde schadeloosstelling, terwijl voor de eventueel van boomen te oogsten koffië aan den Lande eene winstderving verschuldigd is van f
 e. dat er $\frac{\text{al}}{\text{niet}}$ op voorkomen djati $\frac{\text{en}}{\text{of}}$ onder geregeld beheer gebracht wildhoutbosch wat $\frac{\text{al}}{\text{niet}}$ behouden dient te blijven (vide ad 6°);
 f. dat de gronden $\frac{\text{al}}{\text{niet}}$ gelegen zijn in eene, bij Staatsblad voor de koffiëcultuur gereserveerde streek; dat de gronden $\frac{\text{al}}{\text{niet}}$ begrepen zijn onder die volgens Bb. no. 3378 afgezonderd voor de instandhouding der verplichte koffiëcultuur, wordende omtrent den toestand der koffiëcultuur in de omgeving van het perceel verwezen naar bijlage D.

Toelichting ad a. Wanneer rechthebbenden op enclaves, mits kleine stukken grond, daarvan afstand willen doen en de grond daardoor terugkeert tot domein van den Staat, bestaat er geen bezwaar ze in de erfpacht op te nemen. Hetzelfde geldt voor woonerven, vischvijvers en vruchtboomen.

Het is noodig, dat de commissie haar gevoelen mededeelde omtrent hetgeen er vóór en tegen het verlaten der enclaves te zeggen valt.

Het is toch wel eens voorgekomen, dat een verleidelijk bod daartoe aanspoorde, terwijl er weinig gelegenheid in den bewoonden omtrek overbleef om er zich een nieuw landbouwbedrijf te scheppen.

Voor al vermeerderd de beteekenis, als er vaste woningen op het perceel voorkomen en wanneer er van bepaald gezeten landbouw sprake is (b. v. sawahs) Intusschen zou in andere gevallen het op grond der enclaves weigeren der uitgifte niet overeenkomen met het algemeen belang.

Geldt het b. v. een geïsoleerde, weinig bewoonde streek, dan kan erfpacht zoo nuttig wezen, dat er geen bezwaar bestaat tegen het verlaten der gronden, zelfs van woningen, wijl vóór de bezitters gelegenheid genoeg overblijft zich in den omtrek een nieuw verblijf te kiezen.

Wanneer de rechthebbenden, allen of eenigen, ongenegen zijn de enclaves te verlaten, behoort de commissie een overzicht te geven van de ligging der blijvende enclaves en haar oordeel bekeerd te stellen omtrent de mogelijkheid om deze door wijziging der grenzen geheel buiten het perceel te doen vallen, of anders omtrent het verzekeren eener vrije gemeenschap tusschen de enclaves en den naasten openbaren weg.

Door de verlangde opgaven de enclaves enz. zamen te vatten in een staat wordt de tekst van het proces-verbaal dikwijls aanmerkelijk bekort en tevens het overzicht gemakkelijker. Intusschen kan de commissie den staat achterwege laten als er geen enclaves zijn of zoo weinig, dat de vermelding of omschrijving gemakkelijk in het proces-verbaal zelf kan plaats hebben.

De vermelding of de enclaves één aaneengeschaald geheel vormen dan wel in een, te noemen, aantal verspreide plekken voorkomen, zoomede eene aantekening van de betaald wordende landrente maken het overzicht vollediger om de zaak juist te beoordeelen.

Evenals voor enclaves van grondstukken is het verlangen der Regeering dat de commissiën haren invloed niet misbruiken om den Inlander te bewegen tot het abandonneeren van vruchtboomen, bamboestoelen enz. waarop bepaalde bezitsrechten worden uitgeoefend, tot een lageren prijs dan den door hem gevraagden, zij 't ook dat, naar haar oordeel, de bezitter te hooge eischen stelt.

Wordt, door de gezamenlijke bevolking (de gemeente) eene schadeloosstelling verlangd voor het gemis, dat zij zal hebben van het gebruik der, in de bosschen voorkomende producten, dan hooft de commissie daarvan mede te dezer plaatse aantekening, met vermelding van haar oordeel of er al dan niet schadeloosstelling verschuldigd is, en, zoo ja tot welk bedrag.

Dikwerf stelt de bevolking zeer hooge eischen zonder dat deze op iets anders gegrond zijn dan dat ze nu en dan eens producten uit het bosch haalt of er wel eens vee laat weiden.

In verband tot al. 2 en 3 van de wet van 9 April 1870 (Indisch Staatsblad no. 55) is hier dus eene andere vermelding noodig van hetgeen, waarin de gemeente zich zou kunnen verkort gevoelen en het oordeel der commissie ter zake.

Op den voorgrond dient te staan dat rechthebbenden naar genoeg worden schadeloosgesteld voor zoover door hen van de boomen en gewassen voordeelen worden getrokken.

Wordt bijv. aanspraak gemaakt op alang-alang tot dakbedekking, dan verklare de commissie of daaraan werkelijk voor de omwonende bevolking behoefte bestaat, hetzij dat zij daardoor vrij is van aankoop tegen geld, hetzij dat zij daarvan voordeel trekt door verkoop in den omtrek zonder dat er buiten het perceel, even ver of nader bij hare woningen, gelegenheid genoeg overblijft tot inzameling van dit gras.

ad *b* en *c* zijn toelichtingen noodig.

ad *d*. Op hoog gezag aangelegde koffietuinen mogen *niet* in erfpacht worden afgestaan.

Vrijwillige koffieplantsoenen van de bevolking — z. g. monosoeko — leveren geen beletsel tegen de uitgifte in erfpacht.

De bezitters dienen evenwel vrijwillig afstand te doen van hunne rechten op die boomen tegen de door hen met den erfpachter overeen te komen en in bijlage C vermelde schadevergoeding.

Voor de berekening der winstderving, den Lande aankomende, dient in het proces-verbaal vermeld te worden, hoeveel pikols koffie die boomen geacht worden gedurende den verderen levensduur te zullen afwerpen.

ad *e* en *f*. Bestaat het perceel geheel of voor een groot deel uit djati- of onder geregeld beheer gebracht wildhoutbosch; — komen er veel vrijwillig aangelegde koffieplantsoenen op voor; — zijn de gronden gelegen in eene bij Staatsblad voor die cultuur gereserveerde streek en geschikt voor de teelt van koffie; zijn ze voor een groot deel

het geheel volgens Bijblad no. 3378 afgezonderd voor de instandhouding van de verplichte cultuur, dan behoeft in geen van die vier gevallen de commissie proces-verbaal e. a. op te maken, maar kan zij volstaan met, bij brief, van een en ander mededeeling te doen, met voorstel afwijzend op het verzoek te beschikken.

Vereenigt de Resident zich niet met dat voorstel, dan moet op de gewone wijze proces-verbaal worden opgemaakt, doch dient de commissie in dat proces-verbaal bekend te stellen, dat het is opgemaakt naar aanleiding van eene herhaalde opdracht.

3°. dat de gronden niet benoodigd zijn voor de instandhouding en uitbreiding der Gouvernements-koffiecultuur, blijkende toch uit bijlage D., dat nog genoeg grond beschikbaar is van $\frac{\text{minsten even goede}}{\text{betere}}$ hoedanigheid dan de aangevraagde.

Toelichting. Vide aantekeningen op de bijlagen D.

4°. dat de gronden niet benoodigd zijn voor de vrijwillige koffieaanplantingen der bevolking,

omdat de bevolking in deze streken niet gewoon is monosoeko te planten en daarin geen voordeel ziet,

of wel, omdat de monosoeko zich in eene andere richting uitbreidt en het niet te voorzien is, dat daartoe gebruik zal worden gemaakt van de aangevraagde gronden.

dan wel, dat de gronden wel benoodigd zijn voor de uitbreiding der monosoeko, die, blijkens bijlage D, in de omgeving van het perceel van beteekenis en bij de bevolking gewild is.

Toelichting. Zijn de gronden van minder goede kwaliteit $\frac{\text{en}}{\text{of}}$ laag gelegen in een streek waar de bevolking vele andere middelen van bestaan heeft, dan mag men veilig aannemen, dat ze voor monosoeko-koffie niet benoodigd zijn.

Zijn daarentegen de gronden van superieure hoedanigheid en gunstig gelegen, dan is het te voorzien, dat ze, door leiding en leering der bevolking van de zijde der Europeesche Ambtenaren, al ligt vrijwillig met koffie zullen worden beplant.

Men bedenke, dat zelfs in zeer hooge streken, waar de koffie niet dan bij zeer gunstige weersgesteldheid een beteekenend product levert, ze toch kan gerekend worden voor de bevolking voordeelig te zijn, omdat deze er, aan planten en onderhoud, geen noemenswaardige moeite heeft.

Zelfs wanneer in eene streek, waar de monosoeko veel beteekent, het gevraagd perceel niet kan verwacht worden daartoe $\frac{\text{spoedig}}{\text{ooit}}$ te zullen worden aangewend, dan nog kan het van gewicht zijn of de bevolking haar landbouw naar deze zijde uitbreidt.

Immers zoo dit het geval is en het perceel daartoe dus welhaast in aanmerking zou kunnen komen, is het beter het tot dat doel beschikbaar te houden dan de gelegenheid tot uitbreiding voor de bevolking te beperken op gevaar af, dat ze later, ten koste der monosoeko elders haren weg zal zoeken.

5°. dat de ligging van het perceel geen aanleiding kan geven tot onttrekking van aan de verplichte levering onderworpen koffie aan hare bestemming, dan wel dat ze daartoe *wel* aanleiding kan geven, hetzij dat zulks niet is te beletten door maatregelen van overheidswege te nemen of van den aanvrager te bedingen, 't zij wegens ontstentenis van voldoende middelen, omdat tot opheldering waarvan tevens kan strekken het schetskaartje van het district' bij dit proces-verbaal overgelegd.

Toelichting. Hier eenvoudig kortelijk te vermelden omstandigheden als, dat het perceel ligt boven de bewoonde streek en dus aanvoer van koffie door Inlanders spoedig in het oog zou vallen om de aan het pakhuis tegenovergestelde richting, welke ze zouden moeten volgen;

dat de koffie in den omtrek zeer weinig beteekent (gemiddeld product binnen 4 paal) en dus mogelijke ontvreemding een nadeel aan de schatkist zou kunnen bezorgen, verre te overtreffen door het te verwachten voordeel aan canon, verponding, uitvoerrecht, enz.

6°. dat het niet onder geregeld beheer gebracht bosch, voorkomende op het perceel $\frac{\text{al}}{\text{niet}}$ het eenige is, dat in deze omtrek wordt aangetroffen en $\frac{\text{al}}{\text{niet}}$ voorziet in de behoefte aan timmerhout voor 's Lands werken enz. dan wel aan brandhout voor de bevolking, waarom het, volgens het oordeel der commissie, $\frac{\text{al}}{\text{niet}}$ voor $\frac{\text{het geheel}}{\text{een gedeelte}}$ dient behouden te blijven.

Toelichting. Komt er geen bosch voor op het perceel, dan vervalt art. 6 geheel.

De plaatselijke Ambtenaren kunnen veelal, beter dan een Houtvester, beoordeelen, in hoeverre het behoud van het bosch noodig is, in het belang van de bevolking en van landswerken enz., waarom de beantwoording van art. 6 aan de commissie wordt opgedragen.

Omtrent de op het perceel voorkomende houtsoorten, de waarde er van in verband met kap- en sleeploon en de klimatologische gevolgen van het ontwouden, ook met opzicht tot het mogelijk opdrogen van bronnen, blijft ter beoordeeling aan den Houtvester over, die deswege van instructiën is voorzien.

7°. dat de gronden $\frac{\text{al}}{\text{niet}}$ benodigd zijn voor de uitbreiding van den Inlandschen landbouw, omdat

Toelichting. Het komt wel eens voor, dat aanvraag plaats heeft in eene streek, waar de ontginningen van de bevolking zich uitbreiden en op of nabij het perceel reeds vele blijken daarvan bestaan.

In die gevallen kan het wezen, dat er gegronde bezwaren tegen de uitgifte bestaan.

Van veel beteekenis is daarbij de mogelijkheid om de gronden door bestaande of nader aan te leggen waterleidingen te irrigeren en ze dus tot sawah te maken, hetgeen alsdan dient te worden vermeld.

So. Gewijzigd bij Bb. no. 5315.

Waar bij het besluit van 27 December 1872, no. 28 (Staatsblad no. 237b) sprake is van eene pachtsom van 1 tot 5 gulden per bouw, worde in acht genomen, dat hier quaestie is van aanbidding van gronden en van een minimum, dat bij de mededinging ten grondslag moet dienen.

Bij aanvraag is de commissie niet aan een cijfer gebonden en kan ze dus ook meer dan f 5 per bouw aanbevelen.

Op grond van het bovenstaande vermeenen wij dat het in hoofde dezes bedoeld perceel $\frac{\text{al}}{\text{niet}}$ in erfpacht kan worden afgestaan tegen eene pachtschat van f per bouw en onder de navolgende voorwaarden (bijv.):

dat daarvan uitgezonderd blijve het gedeelte begrensd door of de weg van naar; dat e. q. geen koffie op het perceel zal mogen worden geteeld, omdat dan niet of moeilijk te waken zal zijn tegen clandestienen opkoop van Gouvernements-koffie;

dat bij de indiening van kaart en meetbrief blijke, dat het perceel bestaat uit vrij Staatsdomein, dus dat de rechthebbenden voor de enclaves, vruchtboomen, gewassen (vide bijlage C) naar genoegen zijn schadeloos gesteld;

dat de aanvrager voor de op het perceel voorkomende koffie vóór de inschrijving van het erfpachtsrecht zal hebben te betalen aan den Lande f;

dat de erfpachter ten genoegen van het plaatselijk bestuur zal hebben te onderhouden de over of langs het perceel loopende gedeelten der wegen of paden van naar op gelijken voet en tegelijkertijd, als dit vanwege het bestuur of de bevolking geschiedt met de verlenging er van buiten het perceel, zullende bij gebreke hiervan, door het plaatselijk Bestuur, op kosten van den erfpachter, in het onderhoud worden voorzien;

dat e. q. de erfpachter den toegang zal moeten blijven verleen en op de tot het tijdstip der uitgifte gebruikelijke wijze, naar de bouwgronden (erven enz.) van (namen der bezitters), naar de begraafplaatsen (namen of plaatsaanduiding) enz.;

dat hij het geboomte om de bronnen tot op een afstand van vijf en twintig rijnslandsche roeden niet zal mogen vellen.

En is hiervan opgemaakt dit proces-verbaal in simplo om te dienen waar zulks behoort.

Aldus gedaan te den 18 . . .

De Commissie,

Toelichting. Verklaart de Regeering zich genegen tot de uitgifte, dan moet te gelijk met de indiening van kaart en meetbrief e. q. een proces-verbaal worden ingediend, constateerende dat de rechthebbenden op enclaves als anderszins naar genoegen zijn schadeloosgesteld en het toe te wijzen perceel dus vrij domein van den Staat is, alsmede dat geene andere gronden zijn opgemeten dan de bij het proces-verbaal van onderzoek beschrevene.

De Regeering heeft eens vooral eene vaste gedragslijn aangenomen ten aanzien van de bereiding van het, van het perceel komend, koffieproduct, als ook omtrent het verbod van koffie planten op gronden gelegen in de bij Staatsblad voor die cultuur gereserveerde streken op poene van intrekking van het erfpachtsrecht, zoodat daarover in het proces-verbaal van onderzoek kan worden gezwezen.

Nog is door de Regeering bij het besluit van 26 December 1882, no. 12 (Bijblad no. 3854) eene vaste gedragslijn aangenomen ten opzichte van den afstand van tot erfpachtsperceelen behorende strooken gronds voor den aanleg van voor het openbaar verkeer bestemde spoorwegen, tramways, rijwegen of voetpaden, alsmede ten opzichte van het onderhoud van het door die perceelen loopende gedeelte van die rijwegen of voetpaden.

Behoort bij de circulaire van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 4 Januari 1883 no. 53.

Bijlage C.

STAAT DER ENCLAVES.

Staat van de stukken ontgonnen grond, enz. geëncleaved in het door aangevraagd perceel.

NAMEN DER BEZIT- TERS.	UITGESTREKTHEID.										AANTAL		Bedrag van den aanslag in de landrente.	Geldsbedrag voor de enclaves (gronden of boomen) waarvoor de bezitters zich kenegen hebben verklaard ze te verlaten.		TOELICHTINGEN.
	Sawah.		Tegal.		Vischvijver.		Boomgaard.		Erf.		woonhuizen.	vruchtboomen zonder grondbezit met vermelding der soorten.		Gul- den.	Cent.	
	Bouw. Rijnl. roeden.	Bouw. Rijnl. roeden.	Bouw. Rijnl. roeden.	Bouw. Rijnl. roeden.	Bouw. Rijnl. roeden.	Bouw. Rijnl. roeden.	Bouw. Rijnl. roeden.	Bouw. Rijnl. roeden.								
																Hier c. q. aanteekenen ongeneegen de rechten op te geven. Wanneer dit niet uit de soort der boomen van zel- ve blijkt, d's noodig ook ontrent dezen of andere gewassen, voor zoover er geen grondbezit aan ge- paard gaat, vermelden in hoever de bevolking er voordeel van trekt. Beweert deze b. v. Voor- komende alang-alang voor dakbedekking te gebruik- en, dan kort aan te tee- kenen: er is buiten de gevraagde gronden even ver van of nader bij de desa's nog overvloedig alang-alang ter vrije be- schikking (of niet). Ingeval op het perceel koffie voorkomt, worde daartoe aan den staat een kolom toegevoegd.
Totaal.....																

Behoort bij de circulaire van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 4 Januari 1883 no. 53. den 1888
De Commissie,

I			II					
Binnen ± vier palen van het perceel liggen			Desa's, die aandeel hebben in de Sub I bedoelde plantingen en gereserveerde					
de ondervolgende.	op een afstand van palen.	met een totaal boomen ad.	NAMEN.	Aantal cultuurplichtigen.	Gemiddelde koffieproductie over de 3 laatste jaren (in pikols).	Maximum-boomen dat ieder cultuurplichtige kan onderhouden.	Totaal	
								in tuinen.
Koffietuinen (namen).								
Monosoeko aanplantingen (de best geoordeelde aanduidingen).....								
Plekken gereserveerden grond (namen)		Bouw.						

27

koffietuinen, monosoeko-aangronden.			III.		TOELICHTINGEN.
			Afstand in palen.		
koffie-boomen.	Voor elke desa gereserveerden grond volgens den staat van reserveering (Bijbl. no. 3378).		der sub II bedoelde desa's.	van het perceel.	
in monosoeko.	Totaal bouws.	afstand tot de desa (in palen).	tot het perceel.	tot het naast bij gelegen koffie-inkoop-pakhuis.	tot den naastbij wonenden wedono of assistent-wedono.
					Wanneer er binnen den omtrek van vier palen van het perceel padoekoe-hans naderbij hetzelfde liggen dan de sub II genoemde desa's, kan van die rubriek worden gebruik gemaakt om daarvan aan teekening te houden. In rubriek I doe men onder elc der hoofden koffietuinen, monosoeko-aanplantingen en plekken gereserveerden grond de betreffende namen of andere aanduidingen volgen, naarmate er van afzonderlijke gegevens met verschillende afstanden sprake is. Onder de monosoeko-aanplantingen kan men desnoods wanneer geen namen bekend zijn, elk aandoenlijk plantsoen, met een streep aangeven, doch dan het bekende of gegiste aantal boomen in kolom 3 opnemen. Als de sub II bedoelde gereserveerde gronden verder van de desa's liggen dan het perceel, verklare men hier waarom dan niet liever het perceel voor de koffiecultuur gereserveerd werd en of het niet wenschelijk zou zijn, dit alsnog te doen. Voorts teekene men kortelijk aan of ook genoeg grond is gereserveerd (naar den staat volgens Bijblad no. 3378) voor de andere desa's in rubriek II opgenomen desa's voor zoover gelegen van het perceel binnen den afstand, welke voor het district is aangenomen als maximum, op welke koffiecultuur geplaat worden. Opsomming van namen en uitsprektheden is daarbij echter niet noodig, wordende vertruwd op de verklaring der commissie dat er te dien opzichte, met raadpleging van den staat der gereserveerde gronden, geen bezwaar tegen de uitgifte kan bestaan. Eindelijk wordt hier medegedeeld of de monosoeko-koffie zich naar deze zijde uitbreidt en daar toe bij uitgifte der gronden nog genoeg gelegenheid overblijft, met eenige omschrijving.

., den

De Commissie.

CIRCULAIRE aan de Hoofden der betrokken gewesten.

No. 1827.

Batavia, den 23sten Maart 1882.

Vervallen door Bijblad no. 5030.

CIRCULAIRES aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera met uitzondering van Batavia en de Vorstenlanden.

No. 9979.

Batavia, den 26sten September 1876.

Ik heb de eer UWEdG. te verzoeken om, te beginnen met 30 September a. s. onder ultimo van elke maand, eene opgave te willen indienen van de in het gewest onder Uw beheer aanhangige aanvragen om afstand van woeste gronden in huur of erfpacht, en om vervanging van huurovereenkomsten door erfpacht, ten einde mij in de gelegenheid te stellen het reisplan van de inspecteerende Ambtenaren voor de koffiecultuur daarnaar te regelen.

Zijn er geene aanvragen, dan behoeft geen nihilstaat te worden ingediend.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
G. Th. H. HENNY.

No. 2995.

Batavia, den 24sten Maart 1877.

Ten vervolge op mijne circulaire dd. 26 September 1876 no. 9979, heb ik de eer UWEdG. te verzoeken de daarbij bedoelde opgaven voortaan te willen indienen bij maandstaat, volgens het hierbij aangeboden model.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
G. Th. H. HENNY.

Bij circulaire van idem van 7 Juli 1884 no. 4947 is verzoekt om bij de maandstaten van de nog in behandeling zijnde erfpachtsaanvragen in de kolom „toelichtingen” te vermelden de oorzaken der vertraagde behandeling van aanvragen, die langer dan drie maanden, na de indiening onafgedaan zijn gebleven (Zie Mijer Agrar. Verord. 3e druk bladz. 418).

Bij Bijblad no. 5040. is een ander model vastgesteld. Zie verder Bb. no. 5205.

No. 3865. AFSTAND VAN GRONDEN *in eigendom of met recht van opstal, die in communaal bezit der bevolking geweest zijn.*

CIRCULAIRE aan de Residenten van Cheribon, Tegal, Pekalongan, Semarang, Japara, Rembang, Soerabaja, Pasoeroean, Kedoe, Banjoemas, Bagelen, Kediri en Madioen.

No. 12578.

Batavia, den 18^{den} December 1879.

De Regeering is van oordeel, dat in het algemeen met omzichtigheid behoort te worden gehandeld bij de uitgifte in eigendom of met recht van opstal van gronden, die in communaal bezit der bevolking geweest zijn, omdat vaak tegenover het belang der niet-inlanders om den grond te krijgen, staat het welbegrepen belang der Inlandsche bevolking dat de grond te harer beschikking blijve, in welk geval de Regeering door niet mede te werken tot bereiking van het doel, door den niet-inlander beoogd, voor de belangen der bevolking behoort te waken.

In vele gevallen kan het niet wenschelijk zijn, dat de gronden eener desa veel in uitgestrektheid verminderen en daardoor het gezamenlijk kapitaal voor een betrekkelijk aanzienlijk deel wordt geruimd tegen eene geldsom die zoo zij al in handen van al de rechthebbenden komt, spoedig door de vingers glipt.

Op de uitgestrektheid der overblijvende gronden, op de grootte der tegenwoordige aandeelen en op de toekomst moet dus ernstig worden gelet.

Voor al op de werkelijke behoefte voor dadelijk gebruik zal streng moeten worden toegezien en zal eene voorwaarde tot verzekering van het gebruik voor het opgegeven doel hier zeer noodig zijn.

Ik heb de eer UWEdG. te verzoeken in den vervolge op het vorenstaande te willen letten.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
G. Th. H. HENNY.

No. 3866. KOFFIEINKOOPPAKHUISMEESTERS. — *Bij het verleen van voorschotten aan de — moet rekening worden gehouden met de vermoedelijke werkelijke behoefte.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden der koffieproduceerende gewesten op Java, den Gouverneur van Sumatra's Westkust en den Resident van Menado.

No. 2487.

Batavia, den 14^{den} April 1883.

Bij de examinatie van de aan de Pakhuismeesters verleende voorschotten voor den inkoop van koffie uit den oogst van de jaren 1881 en 1882 heeft het de aandacht getrokken, dat van die gelden over het algemeen belangrijke bedragen als onbeschikt in 's Lands kas zijn teruggestort.

Die saldo's staan in vele gevallen niet in de minste verhouding tot de bedragen, die door den Pakhuismeester voor den inkoop van koffie zijn besteed.

Zoo werden in 1882, om mij tot een enkel voorbeeld te bepalen, aan een Pakhuismeester voorschotten verleend tot een bedrag van f 35000, waarvan werden uitgegeven voor den inkoop van koffie en te goed gemaakte toelage bedoeld bij Staatsblad 1880 no. 20, f 6.226.85, terwijl in 's Lands kas terugvloeden f 28.773.15.

Ofschoon ik gaarne wil aannemen dat deze terugstortingen, ten gevolge van de regeling, bedoeld onder no. 3620 van het Bijblad op het Staatsblad van Ned.-Indië, voor het grootste gedeelte met gesloten beurs plaats vinden, zoo mag van den anderen kant toch niet worden voorbijgezien, dat het uitreiken van mandaten, die slechts de quitantie van den betrokken Pakhuismeester behoeven om door den Algemeenen Ontvanger van 's Lands kas met betaling te worden gehonoreerd, niet aan te bevelen is, en deze handeling, met het oog op de veelvuldige mutatiën onder het personeel bij de inkooppakhuizen, vroeg of laat op schade voor den Lande zal uitloopen.

Aan deze onregelmatigheid, waarop ook de Algemeene Rekenkamer mijne aandacht heeft gevestigd, moet een einde worden gemaakt, en roep ik bij deze Uwe medewerking in om bij het verleen van voorschotten voor den inkoop van koffie, voortaan meer rekening te houden met de vermoedelijke werkelijke behoefte.

Ten slotte neem ik de vrijheid hierbij in herinnering te brengen mijne circulaire 24 April 1882 no. 2530, ¹⁾ omdat ook in dit jaar nog verscheidene verantwoordingen van de aan de Pakhuismeesters verleende voorschotten voor den inkoop

¹⁾ Volgens deze moeten de Koffieinkooppakhuismeesters hunne geldelijke verantwoordingen indienen aan de gewestelijke bestuurders, die die stukken zoo spoedig mogelijk rechtstreeks aan het Departement van Binnenlandsch Bestuur behooren door te zenden.

van koffie, door tusschenkomst van de Algemeene Rekenkamer, aan het Departement zijn ontvangen.

De materiele verantwoordingen (ingekochte en verzonden koffie) behooren door de koffieinkoopkhuismeesters rechtstreeks aan de Algemeene Rekenkamer te worden ingezonden, terwijl zij geen jaarrekening (Comptabiliteit no. 20) hebben in te dienen.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
PLES.

3867. MILITAIRES. — *Nopens de vraag hoe gehandeld moet worden met een militair, die als gedetineerde veroordeeld wordt tot gevangenisstraf, na voorafgaande vervallenverklaring van den militairen stand.*

BESLUIT.

No. 30. Buitenzorg, den 10^{den} April 1881.

Gelezen:

1°. het request, gedagteekend Augustus 1880, van X. gedetineerde in het Militair Huis van Arrest te Semarang, Algemeen Stamboek no. 59765;

2°. de missives:

a. van het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië, van 9 September 1880, eerste kamer, no. 385a/2994 en het daarbij overgelegd rapport van den Procureur-Generaal bij dat hof van 25 Augustus te voren no. 1786;

b. van den Commandant van het Leger van 27 Januari 1881, IIe afdeeling, 1e bureau, no. 1;

c. van den Directeur van Justitie van 4 Maart 1881 no. 1615;

Uit al welke stukken blijkt:

dat de adressant, die als gedetineerde in het Militair Huis van Arrest te Semarang, bij rechterlijk gewijsde werd veroordeeld tot gevangenisstraf, na voorafgaande vervallenverklaring van den militairen stand, ook na die veroordeeling in gemeld Militair Huis van Arrest is aangehouden, en zulks, omdat het openbaar ministerie van oordeel was, dat hij eerst de hem opgelegde straffen van detentie behoorde te hebben ondergaan, alvorens de vervallenverklaring van den militairen stand met gevangenisstraf kon worden ten uitvoer gelegd;

dat bij de verschillende ter zake gehoorde autoriteiten verschil van gevoelen bestaat omtrent de navolgende vragen:

1°. of de vervallenverklaring van den militairen stand al dadelijk werkt krachtens het vonnis, waarbij de vervallenverklaring is uitgesproken, dan wel of voorafgaande tenuitvoerlegging van het gewijsde moet plaats hebben;

2°. of vervallenverklaring van den militairen stand met gevangenis zwaarder straf is dan eenvoudige detentie;

Overwegende:

met betrekking tot eerstgemelde vraag;

dat vervallenverklaring van den militairen stand eigenlijk eene ontzegging van de bevoegdheid om verder dienst te doen of weder dienst te nemen bij het Leger, is een bijkomende straf;

dat zoolang de wet het niet uitdrukkelijk beveelt, eene straf niet in werking treedt vóórdat het vonnis, dat haar oplegt, is ten uitvoer gelegd en de wettelijke regel dan ook is, dat de straf ingaat met den dag van tenuitvoerlegging;

dat uitzonderingen op dien regel zijn:

1°. wanneer de straf gerekend wordt reeds vroeger te zijn ingegaan, ingeval de veroordeelde zich in voorloopige hechtenis bevindt.

2°. wanneer de straf aanvangt met den dag, waarop het veroordeelend vonnis kracht van gewijsde verkrijgt, als in zake de straffen, bedoeld bij artikel 6 van het Strafwetboek voor Europeanen, in verband met artikel 20, laatste alinea, van dat wetboek;

dat de eerste uitzondering is eene wettelijke fictie, die alleen kan betreffen vrijheidstraffen, en niet eene als de vervallenverklaring van den militairen stand, aangezien om deze straf te doen werken, de veroordeelde uit het Leger moet worden verwijderd en daarvoor handelingen en formaliteiten noodig zijn, die niet kunnen worden vervangen door voorloopige hechtenis; terwijl de andere uitzondering haren grond daarin heeft, dat de bij haar bedoelde bijkomende straffen, om in werking te kunnen treden, geen tenuitvoerlegging behoeven;

dat mitsdien de vervallenverklaring van den militairen stand, bij rechterlijk gewijsde uitgesproken, geen effect kan hebben, zoolang dat gewijsde niet is ten uitvoer gelegd;

met betrekking tot de tweede vraag:

dat het wel niet kan betwijfeld worden, dat eene straf, waaraan een bijkomende straf verbonden is, zwaarder is dan diezelfde straf *zonder* de bijkomende;

dat het iets anders zou zijn, als hier sprake was van het eenvoudig wettelijk gevolg der straf (art. 12 van het Strafwetboek voor Europeanen);

dat dit evenwel het geval niet is, vermits de vervallenverklaring geen gevolg is, der gevangenisstraf, want aan deze straf verbindt de wet zulke gevolgen niet, en zij dus onmogelijk met juistheid anders kan worden aangemerkt dan als eene bijkomende straf, waardoor de militair als wordt ontzet, van den militairen stand, dien hij bekleedt; dat — in verband ook met den bij de strafvordering aangenomen vasten regel, dat indien onderscheidene straffen zijn opgelegd, bij de tenuitvoerlegging daarvan met de zwaarste moet worden begonnen (art. 344 van het Reglement op de strafvordering voor de Raden van Justitie op Java en het Hooggerechtshof van Ned.-Indië) — hiervan het gevolg is, dat het openbaar ministerie in zake X onmiddellijk het gewijsde, houdende veroordeeling tot vervallenverklaring en gevangenis had moeten ten uitvoer leggen;

dat de veroordeelde alsdan onmiddellijk zou zijn opgesloten geworden in de centrale strafgevangenis voor niet-militairen te Semarang;

dat wel is waar hij dan daarna nog detentie zou hebben te ondergaan; maar, dewijl deze militaire straf op geen niet-militair mag noch kan worden toegepast, in dit opzicht alsdan de Souverein met zijn recht van remissie tusschen beide moet komen om de straf van detentie, die nog te ondergaan zal zijn na de opgelegde gevangenisstraf te commuteeren in gevangenisstraf voor een korteren duur dan de nog overblijvende detentie;

Gelet enz.

De Raad van Nederlandsch Indië gehoord:

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Den Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië tevens Advocaat-Fiscaal voor de Land- en Zeemacht, op te dragen, alsnog onverwijld te doen executeeren het arrest van het Hoog-Militair-Gerechtshof van Ned.-Indië van 24 October 1873, waarbij voornoemde X, met verbetering van het vonnis van een krijgsraad te Semarang van 31 Juli 1873, ter zake van diefstal

en medeplichtigheid aan diefstal door des bewust een werktuig te verschaffen tot het plegen van dat misdrijf, na reeds meermalen ter zake van misdrijf te zijn veroordeeld, is veroordeeld, na vervallenverklaring van den militairen stand dien hij bekleedt, tot de straf van drie jaren gevangenis.

Ten tweede: Aan den adressant remissie te verleen:

a. van het nog te ondergane gedeelte der straf van acht achtereenvolgende jaren detentie, waarin bij het besluit van 9 Mei 1873 no. 21 is veranderd de straf des doods met den kogel, waartoe hij ter zake van feitelijke insubordinatie, na reeds eenmaal ter zake van misdrijf te zijn veroordeeld geweest, is veroordeeld bij vonnis van een krijgsraad te Semarang van 15 Januari 1873, bekrachtigd bij arrest van het Hoog-Militair-Gerechtshof van Ned.-Indië van 7 Maart d. a. v., zijnde bij het besluit van 18. Maart 1873 no. 19 op die veroordeeling het fiat executie verleend;

b. van de nog geheel te ondergane straf van tien achtereenvolgende jaren detentie, waarin bij het besluit van 1 November 1873 no. 16 is veranderd de straf des doods met den kogel waartoe hij ter zake van feitelijke insubordinatie na reeds meermalen ter zake van misdrijf te zijn veroordeeld geweest, is veroordeeld bij vonnis van een krijgsraad te Semarang van 23 Mei 1873, bekrachtigd bij sententie definitief van het Hoog-Militair-Gerechtshof van Nederlandsch-Indië van 8 Augustus d. a. v., met commutatie dier straffen in gevangenisstraf, wat het nog te ondergane gedeelte der eerste straf betreft voor den tijd van twee jaren, en wat de andre betreft voor den tijd van vijf achtereenvolgende jaren.

Ten derde, enz.

Afschrift, enz.

No. 3868. VUURWAPENEN. — *Opruiming van onderdeelen van gesloopte* —

Bij art. 3 van het besluit van 17 September 1882 no. 8 zijn de Chefs der Departementen van Algemeen Bestuur, voor zooveel nodig, aangeschreven, voortaan geene onderdeelen van gesloopte vuurwapenen op publieke vendutie te doen verkoopen, maar die op zoodanige wijze te doen opruimen, dat er geen gebruik meer van kan gemaakt worden voor het doel, waarvoor zij oorspronkelijk bestemd waren.

De bepaling in Staatsblad 1834 no. 18 dat publiek zullen mogen worden verkocht verbeurdverklarde vuurwapenen van kunst en weelde, als bedoeld bij art. 8 van het Reglement in Staatsblad 1828 no. 58, blijft alzoo in haar geheel (Missive 1ste Gouv.-Secretaris dd. 10 Januari 1883 no. 52.)

No. 3869. WESTERAFDEELING VAN BORNEO. — RECHTSWEZEN. — *Wenken ter verzekering eener goede werking van de nieuwe regeling van het rechtswezen in de Westerafdeeling van Borneo* (Staatsblad 1883 no. 59).

CIRCULAIRE aan de met ingang van 1 Juli 1883 in de Westerafdeeling van Borneo met politie en rechtspraak belaste Europeesche Ambtenaren.

No. 589.

Batavia, den 1sten Juni 1883.

Op 1 Juli e.k. komt in werking het, krachtens machtiging des Konings, bij ordonnantie van 1 Februari 1883 (Staatsblad no. 59) vastgesteld „Reglement op het rechtswezen in de residentie Westerafdeeling van Borneo.”

Bij art. 4 van het Gouvernements-besluit van dezelfde dagteekening no. 3 is machtiging verleend tot verstrekking aan iedereen, krachtens het Reglement met de uitoefening van politie en rechtspraak belasten Europeeschen Ambtenaar, van één exemplaar van den tweeden druk van het Formulierboek voor de Inlandsche rechtspraak in het Gouvernement Sumatra's Westkust, terwijl ik tevens ben uitgenoodigd om de toezending dier Formulierboeken vergezeld te doen gaan van zoodanige wenken, als mij ter verzekering van eene goede werking der nieuwe regeling nuttig en noodig zullen voorkomen.

Ter voldoening aan deze opdracht heb ik, onder aanbidding van een exemplaar van het Formulierboek, de eer het volgende aan te tekenen:

I. Behalve ongeveer 25000 vrije of van het gezag der Inlandsche vorsten of bestuurders onafhankelijke Dajaks in de afdeeling Sintang en de min of meer zelfstandige Chineesche vereeniging of kongsi Langfong, gevestigd te Mandor, bestaat het gebied der residentie Westerafdeeling van Borneo uit negentien op zich zelf staande Inlandsche rijken en landschappen, te weten:

Pontianak, Mampawa, Sambas, Landak, Tajan, Meliau, Koeboe, Simpang, Sockakadana, Matan, Sanggan, Sekadau, Sintang, Silat, Soehaid, Salimbau, Piasa, Djongkong en Boenoet.

Van de Vorsten of bestuurders dezer rijken en landschappen is de verhouding tot het Gouvernement geregeld bij contracten, waarbij hun, onder erkenning van den Koning der Nederlanden als opperheer, het rijk of landschap in (meestal erfelijk) leen wordt afgestaan, onder verplichting om het bestuur te voeren in overleg met de in het gewest bescheiden Europeesche Ambtenaren.

De contracten behelzen ook bedingen omtrent politie en justitie, en het is onvermijdelijk die bedingen te kennen, ten einde te kunnen weten, hoever de bevoegdheid der Ambtenaren en beambten van het Gouvernement zich met opzicht op die twee belangrijke onderwerpen uitstrekt.

Immers bij art. 196 van het op 1 Juli e.k. in werking komend Reglement is de bevoegdheid dier Ambtenaren en beambten met betrekking tot de uitoefening der politie en de opsporing der misdrijven en overtredingen beperkt door het voorbehoud „voor zoover zulks niet overeenkomstig de termen der vigerende contracten en het in art. 1 genoemd bevelschrift” (waarover hieronder in § II) „tot de taak van het Inlandsch Vorstenbestuur en van het Hoofd der Chineesche kongsi Langfong, gevestigd te Mandor, behoort”; terwijl art. 1 van het Reglement de uitoefening der rechterlijke macht in het gewest alleen opdraagt aan de Gouvernements-Ambtenaren en Rechters „voor zoover de rechtsbedeeling niet, krachtens de vigerende contracten en het bij art. 1 van het Gouvernements-besluit van 17 Maart 1878 „no. 8 bedoeld bevelschrift, aan de Vorsten en Hoofden der verschillende tot de „residentie Westerafdeeling van Borneo behoorende landschappen en rijken en aan „het Hoofd der Chineesche kongsi Langfong gevestigd te Mandor, is overgelaten.”

De bedoelde bedingen zijn, wat de uitoefening der politie betreft, behoudens eenige geringe afwijkingen, voor alle rijken en landschappen dezelfde.

Het betreffende artikel luidt in het contract, gesloten met den Sultan en de Rijksgrooten van Pontianak, als volgt:

„De Sultan en zijne Rijksgrooten zorgen, in overleg en in overeenstemming met „de daartoe door het Gouvernement aangewezen Ambtenaren, voor de uitoefening „der politie en de opsporing van misdrijven en overtredingen onder de Inlanders

„en met dezen gelijkgestelde personen binnen het geheele grondgebied van het „landschap Pontianak, waaronder niet wordt begrepen het grondgebied der bestaande „of nader op te richten Gouvernements-etablissemten in dat landschap.

„Voor zooveel betreft de Chineezzen of andere niet tot de inheemsche bevolking „behoorende personen, die onder eigen door of vanwege het Gouvernement aange- „stelde Hoofden zijn, of nader mochten worden gesteld, bepaalt zich die zorg tot „het verleenen van hulp en bijstand aan die Hoofden, die wederkeerig verplicht „zijn, den Sultan en zijne Mantri's in de uitoefening der politie de meest mogelijke „medewerking te verleenen.

„Van alle misdrijven en overtredingen, door andere, dan de in de vorige alinea „bedoelde Inlanders of met dezen gelijkgestelde personen binnen Pontianak ge- „pleegd, wordt door of vanwege den Sultan, zoo spoedig mogelijk, kennis gegeven „aan den, door de Regeering voor de verdere behandeling aangewezen Ambtenaar, „onder toezending der stukken van het voorloopig onderzoek en den opgevatten „beklaagde.”

Behalve wat aangaat den naam van het rijk of landschap en de titulatuur van den Inlandschen bestuurder, zijn in de overige contracten de eerste en tweede alinea van het concordante artikel volkomen gelijk aan de bovenstaande eerste en tweede alinea van het artikel in het contract met den Sultan van Pontianak.

Alleen in de derde alinea vindt men de volgende afwijkingen:

in de contracten met de bestuurders van Mampawa, Sambas, Landak, Tajan, Meliau, Koeboe, Sanggau, Sekadau, Sintang, Silat, Soehaid, Salimbau, Piasa, Djongkong en Boenoet, staat achter „gepleegd” met uitzondering van die, bedoeld in het eerste gedeelte van no. 2 van het volgend artikel, wordt” enz.;

in de contracten met de Inlandsche bestuurders van Simpang, Soekadana en Matan leest men achter „gepleegd” „waarvan de kennisneming ingevolge de bepalingen van het volgend artikel behoort tot de bevoegdheid der Rechtbanken of „Rechters van het Gouvernement, wordt” enz.

Met opzicht tot de justitie echter bestaat er meer verschil in de bij de contracten gemaakte bedingen.

In het contract met den Sultan van Pontianak luidt het aan de justitie gewijd artikel als volgt:

„Het recht tot uitoefening van de justitie over alle inwoners van het landschap „Pontianak, van welke natie ook, behoort aan het Gouvernement als soeverein „des lands.

„Tot behoorlijke tenuitvoerlegging der vonnissen en bevelschriften, gewezen of „uitgevaardigd door de rechtbanken en rechters van het Gouvernement, wordt door „den Sultan en zijne Mantri's de noodige hulp en medewerking verleend.”

In het contract met den Sultan van Sambas heeft het aan de justitie gewijd artikel, volgende op dat hetwelk de politie betreft, den volgende inhoud:

„Behoudens de uitzonderingen in het tweede lid van dit artikel vermeld, „zijn allen, die zich binnen het gebied van Sambas bevinden, onderworpen aan de „rechtspraak der rechtbanken en rechters van het Gouvernement.

„Zoolang daaromtrent niet anders door het Gouvernement is voorzien, worden, „buiten de plaatsen waar Gouvernements-Ambtenaren zijn of nader mochten worden „gevestigd, door den Vorst of door hem met inachtneming van artikel 7 van „het contract van 23 Augustus 1877 ¹⁾, aangestelde Mantri's berecht:

¹⁾ De tweede alinea van dit artikel zegt: „Het verleenen van titels en de aan-

„1°. burgerlijke geschillen over eene waarde van niet meer dan f 50 tussehen on- „derdanen van het Rijk van onderling;

„2°. zoodanige overtredingen door onderdanen van het rijk Sambas gepleegd, als „ingevolge de in de residentie Westerafdeeling van Borneo vigeerende wet- „telijke bepalingen, behooren tot de bevoegdheid van den politierechter, met „uitzondering van die op het stuk van 's Lands middelen en pachten.

„Bij de uitoefening der onder no. 2 bedoelde rechtsmacht zullen geene an- „dere of zwaardere straffen mogen worden opgelegd, dan tenaerbeeldstelling „aan de publieke werken voor den kost zonder loon, gedurende ten langste „drie maanden of gevangenisstraf gedurende ten langste acht dagen.

„Tot behoorlijke tenuitvoerlegging van de vonnissen en bevelschriften, ge- „wezen of uitgevaardigd door de rechtbanken en rechters van het Gouver- „nement, wordt door den Vorst en zijne evenbedoelde Rijksgrouten de noodi- „ge hulp en medewerking verleend.”

Behoudens den naam van het rijk of landschap en de titulatuur der Inlandsche bestuurders is het over de justitie handelend artikel in de contracten, gesloten met de bestuurders van Mampawa, Landak, Tajan, Meliau, Koeboe, Sanggau, Sekadau, Sintang, Silat, Soehaid, Salimbau, Piasa, Djongkong en Boenoet, nagenoeg geheel gelijk aan van het contract met den Sultan van Sambas.

De eenige afwijking bestaat hierin, dat, in stede van de woorden in de tweede alinea „of de door hem, met inachtneming van art. 7 van het contract „van 23 Augustus 1877, aangestelde Mantri's,” in het contract met den Vorst van Silat wordt gelezen: „of de door hem, met inachtneming van art. 8 ²⁾, „aangestelde Mantri's” en in de overige: „of de door hem aangestelde „Hoofden.”

In de contracten met de Inlandsche bestuurders van Simpang, Soekadana en Matan is het artikel, dat over de rechtsbedeeling handelt, voor allen hetzelfde.

Het luidt als volgt:

„Het recht tot uitoefening van de justitie over alle inwoners van het landschap, „van welke natie ook, behoort aan het Gouvernement als soeverein des lands, be- „houdens het bepaalde bij de derde en volgende zinsneden van dit artikel.”

„Tot behoorlijke tenuitvoerlegging der vonnissen en bevelschriften, gewezen „of uitgevaardigd door de rechtbanken en rechters van het Gouvernement, wordt „door den Panembahan en zijne Grooten de noodige hulp en medewerking „verleend.

„Zoolang nog geen Landraad in de zuidelijke afdeeling dezer residentie is op- „gericht, blijft de Panembahan van (Simpang, Soekadana, Matan) de tot heden „door hem uitgeoefende rechtsmacht behouden over alle tot de inheemsche bevol- „king behorende personen, behoudens die welke, ingevolge artikel 16 van dit

„stelling, alsmede het ontslag van Rijksgrouten zal niet mogen geschieden zonder „dat daaromtrent met de in het rijk van Sambas bescheidene Gouvernements-Amb- „tenaren is overeengekomen.”

²⁾ Van dit artikel luidt de laatste alinea: „Het Inlandsch zelfbestuur zal, in over- „leg met de eerste civiele autoriteit, steeds zoodanige hoogere en lagere Hoofden „over de bevolking benoemen en aanstellen, als volgens de oude gebruiken des „lands immer hebben bestaan in het gebied, en zal het Inlandsch zelfbestuur daar- „bij bepalen hoever zich het gezag dezer Hoofden behoort uit te strekken.”

„contract 1), beschouwd worden als onderdanen van het Gouvernement, met dien verstande evenwel, dat martelende of verminkende straffen, waaronder ook de straf van rottingslagen wordt begrepen, niet mogen worden toegepast; verbindende de Panembahan en de Landsgrooten zich om die straffen, in overleg met den Resident der Westerafdeeling van Borneo, door menschelijker straffen te vervangen.

„De doodstraf, noch de straf van bannissement mogen worden ten uitvoer gelegd, dan nadat de schuldige, met inachtneming der volgens de wetten en instellingen des lands voorgeschreven rechtspleging, tot die straffen veroordeeld is, en nadat de Resident der Westerafdeeling van Borneo, aan wien het vonnis en alle overige tot de zaak betrekking hebbende bescheiden moeten worden toegezonden, zijn gevoelen dienaangaande heeft bekendgesteld.

„Wanneer de Resident bedenking tegen de voltrekking der doodstraf heeft, en niet op grond daarvan terstond van hare toepassing wordt afgezien, wordt de beslissing van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië ingeroepen, aan welke beslissing de Panembahan en de Rijks-grooten zich zullen onderwerpen.

„Van Regeeringswege wordt de plaats aangewezen, waar een veroordeelde de hem opgelegde straf van verbanning zal ondergaan.

„Zoodra een Landraad in de zuidelijke afdeeling is opgericht, is het Gouvernement bevoegd om, met afwijking van de voorschriften van dit artikel, het rechtswezen binnen het landschap zoodanig te regelen, als het zal meenen te behooren.”

II. De eerste vestiging der Chineesche vereeniging of kongsi Langfong dagteekent, voor zoover bekend is, van 1777, maar de eerste inmenging van het Gouvernement in hare bestuurszaken geschiedde eerst in het jaar 1822.

Nadat de sedert 1850 bij afwisseling oproerige Chineesche districten van het landschap Montrado in 1854 door kracht van wapenen waren ten onder gebracht, werd alleen deze kongsi tot belooning van de door haar tijdens de onlusten aangenomen onpartijdige houding, in haar zelfstandig bestaan gehandhaafd, onder de voorwaarden, omschreven in een krachtens Gouvernements-besluit van 4 Januari 1857 door den Resident der Westerafdeeling uitgevaardigd, sedert vernieuwd en gewijzigd bevelschrift 2).

Uit art. 4 van dit bevelschrift leert men hoe verre het gebied der kongsi zich uitstrekt.

Het luidt:

1) Mede artikel 16 van het contract met den Panembahan van Soekadana, maar 1 van dat met dien van Matan (suppletoir contract 16 Juni 1881).

Dit artikel is van den volgenden inhoud: „Alle personen, niet behoorende tot de inheemsche bevolking, van welken landaard ook, gevestigd binnen het landschap (Simpang, Soekadana, Matan) en voorts alle personen, zonder onderscheid, gevestigd op het grondgebied der in dat landschap bestaande of eventueel op te richten Gouvernements-etablissemten worden beschouwd als onderdanen van het Gouvernement en staan onder het onmiddellijk gezag van den Resident der Westerafdeeling van Borneo.”

2) Gouvernements-besluiten van 3 Mei 1876 no. 51, 7 Maart 1878 no. 9 en 24. Augustus 1879 no. 40.

N. B. Aan het zelfstandig bestaan dezer kongsi is in 1885 een einde gemaakt.

„Tot de Chineesche vereeniging Langfong-kongsi Mandor behooren alle Chinezen, die zich gevestigd hebben in de rijken Pontianak, Mampawa en Landak, van af de Kampong Baroe, rechteroever van de Kapoeas, van de uitwatering der Landak-rivier tot aan den linkeroever der rivier Mampawa, of der zoogenaamde Pokko-Klappa, dien linkeroever vervolgende opwaarts en met de landstreek Bentjoekei (Landak).

„Voorts van af de Kampong Baroe, den rechteroever der Landak-rivier opwaarts volgend, tot daar waar zich de Soengei Mandar bij Kwala Trop in dezelve stort, deze opwaarts volgende tot daar, waar de Soengei Sepatoh in de Soengei Mandor valt; vervolgens deze laatste opwaarts volgend alle Chinezen, die zich langs hare beide oevers hebben neergezet tot aan de kampong, bekend onder den Chineeschen naam Sing Sing Koan; wordende het gebied van de kongsi langs deze zijde afgebakend door eene rechte lijn, van de kampong Sing Sing Koan naar de kampong Bentjoekei te trekken.

„Eindelijk wordt hier aangeteekend, dat de Chinezen, die zich aan de Soengei Sahang, rechteroever der Kapoeas, hebben gevestigd, ofschoon vallende in de boven afgebakende streken, evenals vroeger, blijven onder het onmiddellijk beheer van het bestuur te Pontianak.”

Met opzicht tot politie en justitie bevat het bevelschrift in art. 8 de volgende bepalingen:

„De Kapthaj en de door hem aangestelde Hoofden zorgen, in overleg en in overeenstemming met de daartoe door het Gouvernement aangewezen Ambtenaren, voor de uitoefening der politie en het opsporen der misdrijven en overtredingen onder de tot de Langfong-kongsi behorende Chinezen binnen het in de eerste twee alinea's van art. 4 van dit bevelschrift omschreven gebied, daarvan uitgesloten het grondgebied der daarin bestaande of nader op te richten Gouvernements-etablissemten.

„Voor zoover betreft andere binnen het gebied der Vereeniging gevestigde of zich bevindende personen zijn de Kapthaj en de door hem aangestelde Hoofden verplicht, aan de met de uitoefening der politie over die personen belaste Hoofden of Ambtenaren in die uitoefening alle mogelijke hulp en bijstand te verleen, gelijk die Hoofden en Ambtenaren daartoe ook hunnerzijds, met opzicht tot de in de vorige alinea bedoelde Chinezen, tegenover hen verplicht zijn.

„Van alle misdrijven en overtredingen door de in de eerste alinea bedoelde Chinezen binnen het daar vermeld gebied gepleegd, met uitzondering van die, omschreven in de volgende alinea, geeft de Kapthaj zoo spoedig mogelijk kennis aan de door de Regeering voor de verdere behandeling aangewezen Ambtenaren, onder toezending der stukken van het voorloopig onderzoek en de opgevatte beklaagden.

„Zoolang daaromtrent door het Gouvernement niet anders is voorzien, worden buiten de plaatsen, waar Gouvernements-Ambtenaren gevestigd zijn of mochten worden, door den Kapthaj berecht zoodanige overtredingen, door de tot de Vereeniging behorende Chinezen in het in de eerste alinea van dit artikel bedoeld gebied gepleegd, als, ingevolge de in de residentie Westerafdeeling van Borneo vigeerende wettelijke bepalingen, behooren tot de bevoegdheid van den politierechter, met uitzondering van die op het stuk van 's Lands middelen en paechten.

„Bij de uitoefening dezer rechtsmacht mag hij geen andere of zwaardere straf-

„fen opleggen, dan tenarbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder „loon, gedurende ten langste drie maanden of gevangenisstraf gedurende ten „langste acht dagen.

„Deze Kapthaj is verplicht, driemaandelijks aan het Bestuur te Pontianak in „persoon of, bij wettige verhindering, door het tweede Hoofd verslag te doen van „de door hem behandelde en afgedane politiezaken.

„Tot behoorlijke tenuitvoerlegging van de vonnissen en bevelschriften, gewe- „zen of uitgevaardigd door de rechtbanken en rechters van het Gouvernement, „worden door den Kapthaj en de door hem aangestelde Hoofden de noodige me- „dewerking en hulp verleend.”

III. De van de Inlandsche Vorstjes onafhankelijke Dajaks, van welke in den aanhef van § I wordt gesproken, zijn woonachtig binnen de grenzen der rijkjes Sintang, Soehaid, Salimbau en Boenoet.

Rechtens staan zij onder het onmiddellijk bestuur van het Gouvernement ¹⁾ en daarom strekt ook de rechtsbevoegdheid der Gouvernements-rechtbanken en rechters zich over hen uit; feitelijk echter beperkt de bemoeienis van het Europeesch gezag zich hoofdzakelijk tot het zooveel mogelijk voorkomen en weren van sneltochten, en slechts zelden bestaat de gelegenheid om hen met goed gevolg te betrekken voor den Nederlandsch-Indischen rechter.

IV. Volgens art. 9 en 10 van het Provisioneel Reglement op de administratie der politie en de civiele en crimineele rechtsvordering over de Inlanders en Chinezen ter Westkust van Borneo, welke onder de jurisdictie van het Nederlandsche Gouvernement sorteerden, vastgesteld bij Gouvernements-resolutie van 24 December 1825 no. 6, dat krachtens art. 430 van het Reglement op het rechtswezen vervalt op het tijdstip zijner invoering, kunnen ook Kampongs-hoofden thans in zeer geringe zaken recht spreken.

Van deze rechtsbevoegdheid wordt echter nimmer gebruik gemaakt en veelal wordt getracht buiten rechten geringe geschillen door tusschenkomst der Hoofden bij te leggen.

Het is dan ook noch noodig, noch (met het oog op de geringe ontwikkeling dezer lieden) wenschelijk geacht bij het nieuwe Reglement mede rechtsbevoegdheid te geven aan de Kampongshoofden.

V. Districtsgerechten bestaan thans niet.

Wel kent het Provisioneel Reglement van het binnenlandsch bestuur in de nieuwelings onderworpen Chineesche districten (Stbl. 1857 no. 67) Districtshoofden (kapitans), die door den Resident worden aangesteld, doch nergens is aan deze personen rechtsmacht opgedragen en er is geen behoefte aan gevoeld hun bij het nieuwe reglement zulk een opdracht te doen.

Overigens bestaan in de residentie Westerafdeeling van Borneo geen door of vanwege het Gouvernement aangestelde Inlandsche Districtshoofden.

VI. Onder de Assistent-Residenten die, krachtens art. 3, met de magistratuur zullen zijn belast, behoort ook de Ambtenaar die de nieuwelings in het leven ge- roepen betrekking van Assistent-Resident der afdeeling Pontianak en Ommelanden (Staatsblad 1883 no. 48) vervult.

Men zij hierbij indachtig dat met de onderafdeeling Pontianak en Ommelanden

¹⁾ Zie art. 8 van het Provisioneel Reglement op het bestuur van Sintang en Onderhoorigheden (Staatsblad 1857 no. 5).

alleen wordt bedoeld de hoofdplaats Pontianak en de daarom liggende streek, voor zooverre die niet is gesteld onder plaatselijk besturende Ambtenaren, welke, evenals vóór de aanstelling van eenen Assistent-Resident ter hoofdplaats, zelfstandig, alleen rechtstreeks ondergeschikt aan den Resident de magistratuur voeren in hunne afdeeling ¹⁾.

VII. Onder *dagelijksch* bestuur en *dagelijksch* toezicht in art. 3 moet worden verstaan het bestuur of het toezicht, dat rechtstreeks en zonder tusschenkomst van eenigen anderen Europeeschen gezagvoerenden Ambtenaar wordt uitgeoefend.

VIII. In art. 3 is niet alleen sprake van afdeelingen en onderafdeelingen, maar ook van districten, hetgeen doelt op het district Pemangkat, aan welks hoofd een Controleur is geplaatst.

IX. Terwijl zich in de residentie Westerafdeeling van Borneo geene door het Gouvernement aangestelde en bezoldigde Districtshoofden of Regenten bevinden, kon natuurlijk van Districts- of Regentschapsgerechten geen sprake zijn en is de rechtsbevoegdheid, die in sommige andere gewesten aan deze Hoofden is opgedragen, in art. 4 uitsluitend toevertrouwd aan de Magistraten.

Bij de toepassing van dit artikel zullen deze indachtig moeten zijn aan hetgeen de contracten en het bevelschrift (zie boven §§ I en II) bepalen omtrent de rechtsbedeeling in de streken, waar de Inlandsche bevolking gelaten is in het bezit van een zelfbestuur.

Dientengevolge zijn aan hunne rechtspraak niet onderworpen:

in de rijken of landschappen Sambas, Mampawa, Landak, Tajan, Meliau, Koeboe, Sanggau, Sekadau, Sintang, Silat, Soehaid, Salimbau, Piasa, Djongkong en Boenoet, buiten de plaatsen, waar zij, Magistraten, zijn gevestigd, alle burgerlijke geschillen tusschen onderdanen van het rijk onderling, en alle overtredingen door onderdanen van het rijk begaan, die anders zouden behooren tot hunne rechtsbevoegdheid, daarvan uitgesloten die op het stuk van 's Lands middelen en pachten;

in de rijken of landschappen Simpang, Soekadana en Matan de burgerlijke geschillen tusschen of tegen, alsmede alle overtredingen begaan door leden der inheemsche bevolking, die niet beschouwd worden als onderdanen van het Gouvernement;

binnen het gebied der Chineesche vereeniging Langfong, buiten de plaatsen waar plaatselijk besturende Europeesche Ambtenaren zijn gevestigd, alle overtredingen, door tot de vereeniging behorende Chineezen gepleegd, die anders zouden behooren tot hunne rechtsbevoegdheid met uitzondering van die op het stuk van 's Lands middelen en pachten.

In het gebied van den Sultan van Pontianak is dus de rechtsbevoegdheid van den Magistraat, binnen de greuzen, gesteld in art. 4, onbeperkt.

X. In de eerste alinea van art. 5 is de aanwijzing van een bepaald Hoofd ter bijwoning van de rechtspraak der Magistraten aan den Resident overgelaten, die geacht moet worden het best bekend te zijn met de inrichting van het bestuur in de verschillende tot zijn gewest behorende Inlandsche rijken of landschappen en dus ook het best in staat om te beoordeelen welk Inlandsch Hoofd op elke plaats door zijn aanzien, ontwikkeling en rechtschapenheid het meest in aanmer-

¹⁾ Hiermede worden bedoeld de Controleurs der afdeelingen Landak, Tajan, Mampawa en Soengi-Kakap en de Posthouder in de afdeeling Soekadana.

king komt, om den Magistraat bij de door hem uit te oefenen rechtspraak voor te lichten en ter zijde te staan.

Bij de thans vigeerende bepalingen (art. 57 en 61 van het Provisioneel Reglement voor het binnenlandsch bestuur in de nieuwelings onderworpen districten der Westerafdeeling van Borneo, (Staatsblad 1857 no. 67) worden de Gecommitteerde van den Sultan van Sambas en het eerste Chineesche Hoofd, onder den titel van Kapthaj, uitdrukkelijk aangewezen als adviseurs bij de afdoening van kleine burgerlijke en strafzaken door den Assistent-Resident van Montrado; het is echter niet noodig geacht, dit voorschrift in de nieuwe regeling over te nemen, omdat de Resident bij zijne aanwijzing ongetwijfeld den Gecommitteerde en den Kapthaj niet zal voorbijgaan.

XI. De laatste alinea van art. 5 heeft haar bestaan te danken aan de overweging, dat het somtijds bezwaarlijk zal zijn de aanwezigheid van het Hoofd binnen het ressort van den Magistraat te constateeren en zelfs het geval denkbaar is, dat het aanwezig Hoofd weigert te verschijnen, in welk geval het imperatieve voorschrift van het eerste lid van het artikel de uitoefening der rechtspraak zou verhinderen (cf. art. 11, alsmede art. 7 Regl. R. O.)

XII. Met de aanwijzing, bedoeld in art. 6, behoeft de Resident niet te wachten tot dat de noodzakelijkheid der vervanging bestaat; hij kan — en dit is, waar mogelijk, hoogst wenschelijk, — eens vooral vooruit bepalen wie, bij afwezigheid, belet of ontstentenis van den Magistraat, bevoegd zal zijn de hem toegekende rechtsmacht uit te oefenen.

XIII. De noodige voorschriften betreffende de wijze van rechtspleging in de zaken, die krachtens art. 4 behooren tot zijne rechtsbevoegdheid, vindt de Magistraat in den 1sten titel van hoofdstuk II en van hoofdstuk IV van het Reglement.

Onder deze voorschriften verdient bijzonder de aandacht de bepaling, vervat in de artikelen 37 en 239 vgg., volgens welke van de verhandelde zaken wordt aantekening gehouden in een register, waarin ook de uitspraak wordt opgeteekend.

Voor zoover de strafzaken betreft, vindt men voor dit register in het Formulierboek onder no. 100 een model, dat in allen deele kan worden gevolgd; alleen in de 2e noot aan den voet van het model moeten de woorden „Raad van Justitie” worden vervangen door „Resident”.

Voor het in burgerlijke zaken aan te houden register kan dienen model no. 1, met dien verstande dat de twee voorlaatste kolommen vervallen, en in plaats van het woord „Districtsgerecht” worde geschreven „Magistraatsgerecht”.

XIV. Het rechtstreeksch toezicht op de rechtsbedeeling der Magistraten berust bij den Resident (art. 37 en 246); zulks doet echter niets te kort aan het algemeen toezicht, in art. 157 Regl. R. O. aan het Hooggerechtshof opgedragen; welk opperrechterlijk college tot het houden daarvan wordt in staat gesteld door het voorschrift in de laatste alinea der twee aangehaalde artikelen van het Reglement.

Ter besparing, zooveel mogelijk, van schrijfwerk is dat de Magistraat op de hoofdplaats van het gewest, waar de Resident gevestigd is, kan volstaan met de toezending aan dezen van het register in originali (al. 4 van art. 37, al. 2 van art. 245; vg. Staatsblad 1882 no. 235).

Voor de Magistraten elders kon dit niet worden bepaald, omdat dientengevolge die Magistraten geruimen tijd verstoken zouden zijn van de mogelijk noodzake-

lijke raadpleging van den inhoud van het gezonden gedeelte van het register, en het zou kunnen gebeuren, dat dit gedeelte, en daarmee het eenig bewijs van de plaats gehad hebbende rechtsbedeeling en rechtspraak, verloren ging of in het ongereede geraakte.

XV. In den regel moet de Magistraat zijne zittingen houden ter plaatse, waar hij gevestigd is.

Met het oog echter op de uitgestrektheid der afdeelingen en onderafdeelingen van het gewest is bij art. 31 al. 2 en art. 238 al. 1 de mogelijkheid gegeven, om van den regel af te wijken en dus ook buiten de standplaats van den Magistraat zijn gerecht te doen zitting nemen.

XVI. Bij zijne rechtspraak moet de Magistraat indachtig zijn, dat de voorschriften van het Reglement omtrent het bewijs in burgerlijke en strafzaken (Hoofdstuk II, Titel III en Hoofdstuk IV, Titel V) niet, zooals op Java, alleen voor den Landraad, maar ook voor de Magistraatsgerechten verbindend zijn.

XVII. De inhoud van §§ I en II dezer circulaire leert aan de Magistraten de grenzen kennen der hun bij art. 196 opgedragen verplichting tot uitoefening der politie en de opsporing van misdrijven en overtredingen onder de Inlanders, en met dezen gelijkgestelde personen.

Zij zullen daarbij indachtig moeten zijn, dat de Inlandsche Vorsten en bestuurders, evenzeer als de hoofden der Langfong-kongsi, de hun contractueel of bij het bevelschrift opgelegde zorg voor de uitoefening der politie en het opsporen van misdrijven en overtredingen onder de Inlanders en met dezen gelijkgestelde personen binnen hun gebied, moeten betrachten in overleg en in overeenstemming met de Ambtenaren, die door het Gouvernement voor de uitoefening van politie en het opsporen van misdrijven en overtredingen zijn aangewezen, waarvan het gevolg is, dat vooral de Magistraten, grooten invloed kunnen uitoefenen op de behoorlijke vervulling der in dit opzicht aan die bestuurders opgelegde taak.

XVIII. De Hoofden der niet tot de onderdanen der Vorsten of Inlandsche bestuurders der verschillende, het recht van zelfbestuur bezittende rijken of landschappen, of tot de leden der Langfong-kongsi behorende Inlanders en met dezen gelijkgestelden zijn rechtstreeks ondergeschikt aan de Ambtenaren van het Gouvernement.

Zoodanige hoofden zijn echter tot dusver alleen aangesteld voor de Chineezen.

Die in de afdeeling Montrado en in de onderafdeelingen Pemangkat en Semini zijn bezoldigde Gouvernements-ambtenaren, omtrent wier plichten, ook met opzicht tot de uitoefening der politie, bij de 1e en 3e afdeeling van het Provisioneel Reglement voor het binnenlandsch bestuur in de nieuwelings onderworpen Chineesche districten (St. 1857 no. 67 juncto St. 1860 no. 89) de vereischte voorschriften zijn gegeven, die, voor zooverre zij niet in strijd zijn met de voorschriften van het Reglement op het rechtswezen, krachtens het bepaalde bij art. 197 van dit Reglement, ook onder de werking der nieuwe regeling van kracht blijven (zie ook art. 430).

Eene overname dier artikelen in het Reglement werd niet raadzaam geacht, omdat zij, als in het bijzonder voor de Chineesche districten, uitmakende de afdeeling Montrado, ontworpen, meer als eene plaatselijke instructie voor de betrokken Chineesche hoofden, dan als een algemeene regeling der uitoefening van de politie onder de Inlanders en met dezen gelijkgestelden zijn te beschouwen.

De vaststelling van dergelijke instructies voor de buiten de afdeeling Montrado

en de onderafdeelingen Pemangkat en Seminis bescheiden en bezoldigde Hoofden der tot de eigenlijke Gouvernements-onderdanen behoorende Chineezzen kan, zoo noodig, afzonderlijk geschieden.

Afgescheiden van deze bijzondere instructiën zijn echter eenige algemeene bepalingen noodig geoordeeld, waaraan de bedoelde Chineesche Hoofden, geroepen om tot de handhaving der politie mede te werken, de bevoegdheid kunnen ontleenen tot het voorloopig aanhouden van verdachte personen, het opmaken van processen-verbaal en het in beslag nemen van voorwerpen, die als overtuigingsstukken bij den Rechter kunnen dienen.

Die bevoegdheid wordt hun geschonken in de artikelen 198 en 199.

XIX. In verband tot de voorschriften van de artikelen 201 en 202 van het Reglement is het zeer wenschelijk dat men zich goed rekenschap geve van hetgeen de wet onder ontdekking op heeterdaad verstaat.

Daartoe zij de lezing en overweging aanbevolen van den inhoud van § CXXX mijner aan de krachtens de Reglementen op het rechtwezen in Celebes en Onderhoorigheden, Timor, Menado, Amboina en Ternate (St. 1882 no. 22, 26, 27, 29 en 32), met ingang van 1 Juli 1882, met politie en rechtspraak in die gewesten belaste Europeesche ambtenaren gerichte circulaire van 4 April 1882 no. 502, overgedrukt in het Tijdschrift „het Recht in Nederlandsch-Indië”, Deel XXIX, blz. 47 vgg., 128 vgg., 265 vgg., 325 vgg. en 347 vgg., en in het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 3808.

XX. Tot de gewichtigste bemoeienissen der Magistraten behoort het hun in Hoofdstuk III, Titel 3, van het Reglement opgedragen voorloopig onderzoek in strafzaken.

Aan de vervulling dezer belangrijke taak moeten zij de meest mogelijke zorg wijden, opdat het plaatselijk gehouden onderzoek zoo nauwkeurig en volledig mogelijk zij en de verklaringen der voorloopig gehoorde getuigen, met toepassing van art. 262 van het Reglement, zoo noodig, als wettig bewijs kunnen dienen bij de behandeling der strafzaak voor de Inlandsche rechtbank, ingeval, wegens den grooten afstand of om andere redenen, de persoonlijke verschijning van sommigen dier getuigen wellicht aan bezwaar onderhevig mocht zijn.

Indien het te voorzien is, dat zulks ten aanzien van een of meer getuigen het geval wezen zal, verdient het aanbeveling, om zoodanige getuigen, met toepassing van het bepaalde bij art. 228 al. 2, reeds dadelijk onder eede te hooren.

XXI. Door het voorschrift van de laatste alinea van art. 233 worden de Magistraten in staat gesteld, om zaken die hun blijken behooren tot kennisneming van de rechtbanken of rechters der Vorsten of Hoofden van de in het bezit van zelfbestuur zijnde rijkjes of landschappen, bij dezen aan te brengen.

XXII. Van de bij het voorloopig onderzoek te pas komende bevelschriften en akten worden in het Formulierboek, onder no. 80 tot en met 98, de noodige modellen aangetroffen, die ook door de Magistraten in de residentie Westerafdeeling van Borneo met vrucht zullen kunnen worden geraadpleegd, met inachtneming evenwel, dat ten aanzien der praeventieve hechtenis in overtredingszaken bij de redactie van het Reglement niet, zooals bij de samenstelling van het Formulierboek, zijn gevolgd de voorschriften van het Reglement op het rechtwezen in het Gouvernement Sumatra's Westkust, gelijk dat oorspronkelijk luidde, maar gelijk het sedert op dit punt is gewijzigd bij de ordonnantie van 8 Augustus 1877 (St. no. 149).

XXIII. Een gewichtig punt, waarop bijzonder de aandacht der Magistraten ge-

vestigd moet worden, is hunne verhouding tot den Inlandschen Officier van Justitie binnen hun ressort.

Deze ambtenaar is, volgens art. 205 van het Reglement wat de uitoefening der politie betreft, onmiddellijk ondergeschikt aan den Magistraat, die van zijne diensten gebruik zal kunnen maken tot het instellen van voorloopige onderzoeken, die aan het door hem zelven, na verhoor van den verdachte, te houden onderzoek moeten voorafgaan, evenzeer als, bij dat onderzoek zelf, tot het doen van plaatselijke opnemingen, huiszoekingen, enz. (art. 215, 217, 220, 230 en 234 van het Reglement).

XXIV. Van de, na afloop van het zooeven bedoeld onderzoek, door den Magistraat te nemen beslissingen moet nauwkeurig aanteekening worden gehouden in een daartoe bestemd register (art. 234 van het Reglement).

Een model van het register, dat op het tijdstip der invoering van de nieuwe regeling, ter voorkoming van vertraging, zal moeten zijn aangelegd, wordt gevonden in pag. 98 van het Formulierboek.

XXV. De regel is dat de Inlandsche Officiëren van Justitie hunne functiën niet verder uitoefenen, dan binnen het gebied van den Landraad, bij welken zij zijn aangesteld.

Daarop is echter eene uitzondering toegelaten, namelijk met opzicht tot den Inlandschen Officier van Justitie op de hoofdplaats Pontianak, den Hoofddjaksa, die daartoe door den Resident (dus *niet* door den Magistraat) gelast, zijne functiën ook kan uitoefenen buiten het gebied van den te Pontianak gevestigden Landraad (art. 205 al. 2 en 3).

Dit is voorgeschreven om den Resident de gelegenheid te geven, bij belangrijke onderzoeken op politieel gebied, ook elders dan in de afdeeling Pontianak gebruik te maken van de diensten van den hoogsten Inlandschen ambtenaar van het openbaar ministerie in zijn gewest, die geacht mag worden door bekwaamheid en scherpzinnigheid uit te munten.

Door de aanstelling van eenen bezoldigden Adjunct-Hoofddjaksa op de hoofdplaats is gezorgd, dat de gewone dienst onder dergelijke zendingen niet behoeft te lijden.

XXVI. Men zij overigens indachtig, dat de Inlandsche Officiëren van Justitie krachtens de wet (art. 209 al. 1) zonder bepaald bevel alleen verplicht zijn tot nasporing van misdrijven en overtredingen, indien zij gepleegd zijn in de plaats, waar zij zijn gevestigd.

De verplichting om daarbuiten te instrumenteeren rust op hen alleen als zij daartoe een bepaald hebben bekomen, die te Pontianak van den Resident, die elders van den plaatselijk besturende Ambtenaar (art. 209 al. 2).

Dit bevel kan echter niet verder reiken, dan het ressort van den Ambtenaar, die het geeft.

XXVII. De laatste alinea van art. 211 van het Reglement verschaft den Resident de gelegenheid om, zoo noodig, het Inlandsch openbaar ministerie te versterken.

Behoeft daartoe werd menigmaal elders gevoeld; vandaar de bepalingen van Stbl. 1882 no. 171, 216 en 320.

XXVIII. Volgens art. 8 van het Reglement zijn de Presidenten der Landraden bevoegd, om die rechtbanken te doen vergaderen buiten de plaats, waar zij gevestigd zijn, wanneer daarvoor gewichtige redenen bestaan.

Die redenen kunnen, bij voorbeeld, geacht worden aanwezig te zijn als eene

strafzaak moet worden behandeld, welke een feit betreft, dat op verrén afstand van den zetel des Landraads is voorgevallen en waarin zeer vele getuigen moeten worden gehoord, die woonachtig zijn ter plaatse waar het misdrijf is gepleegd; alsdan kan het zeer wenschelijk zijn, dat de Landraad te dier plaatse de zaak be-rechte; of wel als politieke beweegredenen, ten einde plaatselijk diepen indruk te maken of uit anderen hoofde, het gewenscht maken dat de vierschaar worde gespannen te midden der bevolking, die het misdadig feit heeft zien gebeuren of bijgewoond.

Als eene mogelijk gewichtige reden noemt de wetgever het geval dat de beklagden of de gedaagden onderdanen zijn van andere tot het rechtsgebied van den Landraad behorende rijkjes, dan waarbinnen de zetel der rechtbank zich bevindt, in hoedanig geval de terechtzitting kan worden gehouden ter hoofdplaats van zoodanig rijkje.

Met lette er echter wel op, dat het niet verplichtend is een zoodanig geval te beschouwen als eene gewichtige reden; de wet zegt „kan” en niet „moet.”

Het houden van den Landraad ter hoofdplaats van het rijkje is alleen verplichtend als de Vorst, wiens onderdaan de beklagde is, het verlangt, en de zaak behoort tot die, welke op Java zijn van de rechtsbevoegdheid der Rechtbanken van Omgang.

Deze bepalingen gelden nochtans niet als de beklagden onderdanen zijn van verschillende rijkjes; dan is het zitting houden ter hoofdplaats van de afdeeling, in welke rechtbank gevestigd is, verplichtend, en hierdoor heeft de wetgever dan strijd om den voorrang, die anders tusschen verschillende rijkjes zou kunnen ontstaan, voorkomen.

Artikel 2 van „Eerstelijk” van het Gouvernements-besluit van 22 Januari 1857 no. 8 (Stbl. no. 6), heeft voor den te Sintang gevestigden Landraad dergelijke voorschriften, die ook van lieverlede bij de overige Landraden in zwang zijn gekomen.

XXIX. Het aantal zaken, dat blijkens de gerechtelijke statistiek bij de Landraden te Singkawang, te Sintang en te Sambas moeten worden behandeld, is niet zoo groot, dat het onder gewone omstandigheden, niet voldoende zou zijn, als zij eens om de veertien dagen zitting houden.

Daarom is dit in art. 9 van het Reglement bepaald.

Vordert nochtans de dienst der justitie meer zittingdagen, dan is de regel niet verbindend, zooals het artikel ook zegt.

Zoo zal het kunnen gebeuren dat de behandeling eener strafzaak verscheidene dagen duren moet, dan moet elken dag, de officiele rust- of feestdagen uitgezonderd, zitting worden gehouden (zie art. 270 van het Reglement).

Zoo zal het ook wenschelijk kunnen zijn in zaken, die eene spoedige afdoening of beslissing vorderen, als b. v. in de gevallen van de artt. 143, 147 en 150 van het Reglement.

XXX. Luidens gezegd art. 9, in verband met art. 45 van het Reglement op de rechterlijke organisatie, zullen door elken Landraad vaste dagen voor zijn gewone terechtzittingen moeten worden bepaald.

Bekendmaking van die dagen, alsmede van het uur, waarop de terechtzitting zal aanvangen, is uit den aard der zaak noodig, opdat ieder belanghebbend justiciabele daarmede bekend kunne zijn.

Voor de Europeesche rechtbanken is bij het aangehaald artikel van het Regle-

ment op de rechterlijke organisatie de wijze voorgeschreven, waarop die bekendmaking moet geschieden, maar voor de Inlandsche rechtbanken behelzen de wettelijke bepalingen daaromtrent geen voorschrift; diensgevolge zal de Inlandsche rechtbank zelve, daarbij te rade gaande met de plaatselijke toestanden en gebruiken, moeten bepalen, op welke wijze dag en uur zullen worden bekendgemaakt, en zij zal dit gevoegelijk kunnen doen bij het besluit, waarbij zij den dag vaststelt.

XXXI. Volgens de laatste alinea van art. 10 van het Reglement is de Resident, die voorzit, bevoegd om bij alle Landraden het voorzitterschap tijdelijk of wel in de eene of andere zaak op zich te nemen.

Deze bevoegdheid is den Resident gegeven, niet alleen opdat hij, bij tijdelijke afwezigheid, belet of onstentenis van den Assistent-Resident Voorzitter, des geraden achtende, zelf het praesidium kunne voeren, maar opdat hij de gelegenheid hebbe, door zelf in eene moeilijke zaak voor te zitten een goed voorbeeld te geven van goede leiding en grondig onderzoek, of wel opdat hij in hoogst gewichtige zaken, hetzij zaken van misdrijf, hetzij burgerlijke, waar rijpe ondervinding voor eene goede afdoening een onmisbaar vereischte is, het praesidium op zich kunne nemen.

XXXII. Blijkens gezegd art. 10 is de Gouverneur-Generaal volkomen vrij wat aangaat het aantal en den stand of het gehalte der leden bij elken Landraad.

Met het oog op art. 24 zal het getal leden groot moeten zijn, zooals ook thans het geval is.

Voor elk rijkje, dat tot het ressort van den Landraad behoort, zullen er ten minste twee moeten worden aangesteld, ten einde kunne worden voldaan aan het voorschrift van het laatste gedeelte van de tweede alinea van art. 26.

Dat het wenschelijk is hen uit de aanzienlijkste en meest ontwikkelde ingezetenen te kiezen behoeft geen betoog.

Verder laat het voorschrift den Gouverneur-Generaal vrijheid om de leden te kiezen uit de Inlandsche of uit de met deze gelijkgestelde bevolking (Vreemde Oosterlingen).

Deze vrijheid is vooral noodig met opzicht tot den Landraad in de afdeeling Montrado, wier bevolking voor een zeer beduidend gedeelte (nagenoeg de helft) uit Chineezen bestaat.

Doch ook binnen het ressort der overige Landraden is het aantal Chineezen vrij aanzienlijk en daarom zal het steeds wenschelijk zijn om ook in die rechtbanken Chineezen onder de leden te kunnen tellen, zooals mede thans het geval is.

XXXIII. In het bijzonder zij de aandacht er op gevestigd, dat buiten de door den Gouverneur-Generaal benoemde leden ook nog andere personen in de Landraden recht van zitting hebben.

Het zijn die, welke volgens artt. 26 en 27 krachtens hunne waardigheid gerechtigd zijn in den Landraad zitting te nemen, namelijk de Vorst van het rijkje, binnen welks hoofdplaats de Landraad zitting houdt, en op diens last in zijn plaats de Rijksbestierder, verder de Gecommitteerde van den Sultan van Sambas en het eerste Hoofd der Chineezen (Kapthaij) in de afdeeling Montrado.

Zoo geschiedt ook nu (Stbl. 1857 no. 6 en 67).

XXXIV. Voor de kongsie Langfong bestaan bepalingen, als die van art. 25, 26 en 27 van het Reglement, niet, maar het verdient toch aanbeveling, dat door de benoeming van den Kapthaij en een der Kapitans als leden in den Landraad te Pontianak worde gezorgd, dat, als Chineezen die tot de kongsie behooren, bij den Landraad in rechten betrokken zijn, steeds een dier Hoofden, of ook, zoo gewenscht, beiden in de rechtbank zitting kunnen nemen.

XXXV. Artikel 11 van het Reglement vordert tot het wettelijk houden van den Landraad de tegenwoordigheid van slechts twee leden.

Dit belet nochtans niet dat toch alle door den Gouverneur-Generaal benoemde leden het recht hebben om zitting en behalve in de bij de wettelijke bepalingen uitdrukkelijk voorziene gevallen van verschooning of uitsluiting (art. 44 Regl. R. O.), van alle zaken kennis en aan alle beraadslagingen deel te nemen.

Echter kunnen alleen diegenen, die van den aanvang aan de behandeling der zaak hebben deelgenomen, tot de beslissing medewerken.

Daarom verdient het in zaken, wier behandeling verondersteld kan worden meerdere dagen te zullen vorderen, aanbeveling om meer dan twee leden tot het zitting nemen uit te noodigen, opdat, indien eens een der leden wegens ziekte of andere reden niet alle zittingen mocht hebben kunnen bijwonen, toch op wettige wijze kunne worden beslist zonder nieuwe behandeling van het geding.

XXXVI. Volgens art. 11 moet, wanneer de beklaagde of gedaagde den Mohamedaanschen godsdienst belijdt, een Mohamedaansche Priester als adviseur in den Landraad zitting hebben; wanneer echter de beklaagde of gedaagde niet is Mohamedaan, dan is de tegenwoordigheid van den Priester onnoodig, evenzeer als zijn advies, maar moet een tot den landraad van den beklaagde of gedaagde behoorend Hoofd, of bij ontstentenis van een zoodanig Hoofd een ander tot dien landraad behoorend door den President aangewezen persoon als adviseerend lid de terechtzitting bijwonen, „behalve ingeval een tot den landraad van beklaagde of gedaagde behoorend Hoofd reeds als gewoon lid in den Landraad aan de behandeling der zaak deelneemt; in dat geval toch moet de Landraad geacht worden reeds voldoende licht in eigen boezem te kunnen vinden, en het is de bedoeling, dat alsdan geen gevoelen van adviseur of adviseurs worde ingewonnen, zooals, indien er adviseurs zijn, is voorgeschreven in de artt. 85 en 294.

XXXVII. Wijders zij er de aandacht op gevestigd, dat, volgens de laatste alinea van het meer gemeld art. 11, ten minste twee tot de eigenlijk gezegde Inlandsche bevolking behorende leden aanwezig moeten zijn, wanneer eigenlijk gezegde Inlanders als gedaagden of beklaagden voor den Landraad betrokken zijn.

De Landraad zal dus in zoodanig geval niet mogen zijn samengesteld uit één Inlandsch en één Chineesch lid; wel uit twee Inlandsche en één of meer Chineesche leden.

XXXVIII. De adviseerende leden, in art. 11 bedoeld, moeten, alvorens als zoodanig zitting te nemen, overeenkomstig art. 29 van het Reglement worden beëdigd en uit het proces-verbaal van beëdiging behoort te blijken, dat de eed is afgenomen door den President der rechtbank als zoodanig en niet in zijne hoedanigheid als besturend Ambtenaar.

Voor zooveel Priesters of Hoofden betreft, die als blijvende adviseurs bij de rechtbank zijn aangesteld of aangewezen, wordt slechts ééne enkele beëdiging gevorderd voor het gansche tijdsverloop, gedurende hetwelk zij als zoodanig zitting zullen hebben.

Van het proces-verbaal dezer beëdiging moeten afschriften gezonden worden aan het Hooggerechtshof en aan den Raad van Justitie te Batavia, terwijl indien de adviseur slechts voor eene bepaalde zaak is aangewezen, kan worden volstaan met het proces-verbaal der beëdiging te voegen bij de stukken.

XXXIX. Op den Voorzitter der rechtbank rust het toezicht op de handelingen van den bij de rechtbank aangestelden Griffier (art. 52 van het Reglement op de rechterlijke organisatie).

De Voorzitters zullen daarom goed doen door te zorgen, dat hunne Griffiers tijdig de noodige registers aanleggen, inzonderheid die, bedoeld bij art. 419 van het Reglement, waarvan de modellen te vinden zijn in no. 126, 127 en 128 van het Formulierboek.

Niet alleen op het aanleggen, maar ook op het richtig bijhouden dier registers zullen de Presidenten nauwlettend moeten toezien.

XL. Niet overbodig acht ik het bij de Voorzitters der Landraden in herinnering te brengen de art. 46 en volgende Regl. R. O. nopens de bevoegdheid van de Presidenten der rechterlijke colleges, op de art. 63 en volgende van hetzelfde reglement betrekkelijk de Griffiers, zijnde art. 63 gewijzigd door het Koninklijk besluit van 7 October 1873 no. 13 (Indisch Staatsblad no. 236).

XLI. Bij de lezing en toepassing van art. 13 van het Reglement moet er aan worden gedacht dat de rechtsbevoegdheid van den Landraad wordt beperkt door hetgeen met opzicht tot de uitoefening der justitie is bedongen of bevolen bij de in art. 1 bedoelde contracten en bevelschrift, zooals dit boven is medegedeeld in §§ I en II.

De Magistraat en de verwijzende Ambtenaar zullen dus goed doen om zich, telkens als er sprake is van rechtsbedeeling, als beklaagde of gedaagde, over een onderdaan der verschillende rijkjes of over een lid der Langfong-kongsi, te onderzoeken of de voorschriften van het betrekkelijk contract of van het bevelschrift zich niet verzetten tegen de berechting bij den Landraad.

XLII. Het voorbehoud in den aanhef van art. 19 is gemaakt, zoowel omdat het kan gebeuren dat burgerlijke vorderingen tegen hooge Inlanders (besturende Vorsten, Rijksbestierders, Regenten en Onderregenten), die anders krachtens het slot van § 1 van het artikel zouden behooren bij het Residentiegerecht, moeten worden gebracht voor den Raad van Justitie, als omdat het Residentiegerecht in zaken van overtreding ook geroepen kan worden om recht te spreken over Inlandsche beklaagden, namelijk de personen, opgesomd in art. 3 van het Koninklijk Besluit van 3 Nov. 1866 no. 73 (Stbl. 1867 no. 10; zie ook Stbl. 1869 no. 27 en 101).

XLIII. Voor de wettigheid der vonnissen is een voornaam vereischte de getrouwe opvolging van het voorschrift van art. 29 Regl. R. O. betreffende de openbaarheid der te houden terechtzittingen.

Die openbaarheid moet steeds uitdrukkelijk uit het verbaal der zitting blijken.

XLIV. Ook schijnt het, met het oog op art. 31 Regl. R. O. niet overbodig, hoezeer zulks ook wordt vermeld in de artt. 92 en 306 van het Borneosche Reglement, wel nadrukkelijk de Presidenten te wijzen op art. 30 van eerstgenoemd Reglement, volgens hetwelk in de vonnissen de gronden moeten zijn vermeld, waarop zij berusten, mitsgaders de stellige wettelijke bepalingen, waarop zij zijn gegrond, en zoo het eene strafzaak geldt het misdrijf of de overtreding moet worden uitgedrukt.

XLV. Bij art. 41 van het Reglement (executoire verkoop ten gevolge van een vonnis van het Magistraatsgerecht) zal wellicht door sommigen worden getwijfeld of de verkoop der in beslag genomen goederen al of niet moet geschieden door tusschenkomst van het Vendudepartement.

Deze vraag moet ontkennend worden beantwoord, met het oog zoowel op de voorgeschreven tegenwoordigheid van twee getuigen, die bij een verkoop door tusschenkomst van het Vendudepartement geheel overbodig zou wezen, als op het

bepaalde bij art. 107, waar die tusschenkomst uitdrukkelijk gevorderd, maar dan ook de tegenwoordigheid van getuigen niet verlangd wordt.

Blijkbaar is de bemiddeling van het Vendudepartement hier buitengesloten en heeft de latere verordening op dit punt de vroegere gewijzigd.

XLVI. Niet overbodig schijnt het mij, de aandacht van de Voorzitters der Landraden er op te vestigen, dat ten gevolge van het voorschrift van art. 60 Rgl. R. O., de Inlandsche Officier van Justitie zich, na zijn gevoelen te hebben gezegd en voordat de zaak bij de leden in omvraag wordt gebracht (artt. 85 en 294 van het Reglement), moet verwijderen.

XLVII. De in art. 88 van het Reglement bedoelde verordeningen en tarieven worden gevonden in Staatsblad 1817 no. 50, 1819 no. 79, 1851 no. 23, 1853 no. 1, 1863 no. 39, 1866 no. 108, 1874 no. 206.

XLVIII. Evenmin als het op Java en Madoera vigeerend zoogenaamd Inlandsch Reglement en de reglementen op het rechtswezen in de bezittingen buiten Java en Madoera, bevat dit reglement voorschriften voor het geval iemand krachtens rechterlijk vonnis in het bezit of den eigendom moet worden gesteld van een onroerend goed en de onrechtmatige bezitter of gebruiker weigert het te verlaten.

In zoodanig geval zal alleen de sterke arm bij machte zijn de rechtstoornis te doen ophouden, om het in naam des Konings gewezen vonnis volkomen effect te doen hebben, en de uitvoerende macht is bevoegd, ja verplicht hare gewenschte hulp te verleen.

XLIX. In sommige gevallen zullen de functiën van Magistraat en Voorzitter van den Landraad door denzelfden Ambtenaar worden vervuld, namelijk als de Assistent-Resident, die den Landraad voorziet, tevens als Magistraat heeft gefungeerd.

Maar ook in die gevallen is het noodig en wettelijk dat tusschen de beide functiën steeds nauwkeurig worde onderscheiden.

Inzonderheid zal er op moeten worden gelet, dat de verwijzing naar de terechtzitting in de strafzaken uitsluitend behoort tot de bevoegdheid van den Voorzitter als zoodanig (art. 247 van het Reglement.)

Geschiedt alzoo de verwijzing door den Magistraat, dan is zij, al is deze ook dezelfde Ambtenaar, nietig en zou de hoogere rechter al het na die verwijzing verrichte en verhandelde te niet doen.

L. In Hoofdstuk IV, Titel II, Afdeeling I van het Reglement, handelende over de verwijzing naar de terechtzitting, wordt bepaaldelijk eene akte van verwijzing gevorderd, en is uitdrukkelijk voorgeschreven dat de in de akte vervatte beschikking moet zijn gemotiveerd.

Van dergelijke akten vindt men modellen in het Formulierboek onder No. 101 t/m 106.

Aanbevelingswaardig is over „verwijzing” de lezing van eene verhandeling in het Weekblad van het Recht in Nederlandsch-Indië (no. 1034 en 1037) van den Raadsheer in het Hooggerecotsch Hof Mr. M. C. Piepers, getiteld „van verwijzing in het zoogenaamd Inlandsch Reglement”.

LI. Volgens art. 259 van het Reglement moet in zaken van misdrijf de Inlandsche Officier van Justitie zijne beschuldiging schriftelijk voorbrengen.

Voor zulk een schriftuur behelsde de eerste uitgaaf van het Formulierboek geen model.

Deze leemte is aangevuld in de tweede uitgaaf van dat werk, waar men onder no. 107 het model aantreft eener akte van beschuldiging, met aantekening van hare mededeeling aan den beklaagde.

Zeër wenschelijk is het dat de Presidenten de aandacht der Inlandsche Officieren van Justitie hierop vestigen, en hun, als zij de Nederlandsche taal niet verstaan, er eene vertaling van verschaffen in de Maleische taal, waaraan vooral de noot aan den voet van blz. 207 niet mag ontbreken.

LII. Volgens art. 207 al. 5 van het Reglement is de Inlandsche Officier van Justitie bevoegd, bij zijn onderzoek de getuigen onder eede te hooren.

Desniettemin moeten die reeds beëdigde getuigen, op grond van art. 269, ter terechtzitting andermaal den eed afleggen.

Daarom schijnt het, ter vermindering van herhaalde beëdigingen, wenschelijk, dat van de hem gegeven bevoegdheid door den Inlandschen Officier van Justitie slechts gebruik worde gemaakt in de gevallen, waarin daartoe eene bepaalde aanleiding bestaat, zooals: indien de getuige ernstig verwond of ziek is, zoodat er gegronde vrees bestaat, dat hij weldra sterven zal, of indien hij wegens den verren afstand of om andere redenen wellicht niet ter terechtzitting zal kunnen verschijnen, of wel eene zaak alleen door het onder eede hooren der getuigen tot klaarheid is te brengen.

LIII. Artikel 320 al. 2 van het Reglement geeft de keus tusschen *gevangenis* en *dwangarbeid*.

Het zal wenschelijk zijn, bij het doen der keus te rade te gaan met de omstandigheden, en zoo b. v. gevangenis als lijfswang op te leggen in al die gevallen, waarin dwangarbeid wegens stand, kunne, leeftijd, enz. der veroordeelden voor hen bijzonder bezwarend zoude zijn (vergelijk art. 244 al. 3).

LIV. In het geval, voorzien bij art. 331 van het Reglement, is de rechtbank, *bevoegd*, niet *verplicht* tenuitvoerlegging bij voorraad toe te staan.

Het gebruik maken van die bevoegdheid zal vooral dan te pas komen, als er aanleiding bestaat voor het vermoeden, dat de veroordeelde zal trachten zijne goederen te verduisteren, ten einde de gevolgen der veroordeeling te ontgaan.

LV. Bij art. 417 van het Reglement is bepaald, dat in *strafzaken* alle vonnissen en rechterlijke bevelschriften aan het hoofd moeten voeren de woorden: „In naam des Konings.”

Hoezeer in Nederlandsch-Indië alom door de rechtbanken en rechters van het Gouvernement wordt rechtgesproken in naam des Konings, behoeven toch de minuten der vonnissen in burgerlijke zaken die woorden niet aan het hoofd te voeren.

Boven de *grossen* moeten echter die woorden wel degelijk worden geplaatst.

Wel is waar is het voorschrift, gegeven bij het mede voor de Westerafdeeling van Borneo toepasselijk art. 435 van het Reglement op de Burgerlijke Rechtsvordering, niet ook uitdrukkelijk vastgesteld voor de burgerlijke vonnissen der Inlandsche rechtbanken, maar naar de in dit opzicht aangenomen regelen is de executoire vorm noodig om executoriale kracht aan het stuk te geven.

LVI. Artikel 424 van het Reglement verklaart tot het doen van dagvaarding, betekeningen, aanzeggingen en alle andere exploiten ook bevoegd de dienaren der openbare macht; terwijl verder, bij ontstentenis van dezen en van bij rechterlijke colleges aangestelde Deurwaarders en Bodden, de President der rechtbank een geschikt en vertrouwd persoon moet aanwijzen.

Ter vermindering van proceskosten is het zeer wenschelijk, dat, vooral bij verre afstanden, van de bevoegdheid om dienaren van de openbare macht te gebruiken of andere personen aan te wijzen een ruim en verstandig gebruik wordt gemaakt

(zie wat hieromtrent wordt gezegd in het voorbericht van den tweeden druk van het Formulierboek).

LVII. Ik acht het niet overbodig, te dezer gelegenheid te wijzen op de noodzakelijkheid dat vooral de met rechtspraak belaste Ambtenaren zich vertrouwd maken met de gedeelten der op 1 Mei 1848 ingevoerde wetgeving, die op het gewest Westerafdeeling van Borneo toepasselijk zijn, in de eerste plaats met de Algemeene Bepalingen van Wetgeving.

Mochten Magistraten of Voorzitters nog verder omtrent eenig onderwerp betrekkelijk de nieuwe regeling van het rechtswezen voorlichting verlangen, dan ben ik gaarne bereid, die, op aanvraag, zooveel in mijn vermogen is, te geven.

Het welslagen der nieuwe regeling, de meerdere of mindere mate der weldaad, die de Regeering door die regeling aan de bevolking in de residentie Westerafdeeling van Borneo wenscht te bewijzen, zullen voornamelijk afhangen van eene behoorlijke en juiste toepassing der nieuwe bepalingen en van de voorschriften, die met haar samenhangen.

Daarom zal ik er wel niet op behoeven te drukken, hoezeer het ten hoogste noodig is, dat de Ambtenaren, die geroepen worden de nieuwe regeling toe te passen, niet alleen haren inhoud kennen, maar ook doordrongen zijn van haren geest, en zich bovendien beijveren om door leering en voorlichting de kennis der nieuwe bepalingen door middel van de Hoofden ook te brengen onder de bevolking.

Ten slotte wensch ik, ter raadpleging bij de rechtsbedeeling, aan te bevelen de navolgende werken:

Mr. G. J. Keiser. Handboek ten dienste der Residenten, Assistent-Residenten, Secretarissen der residentien en andere administratieve Ambtenaren, die als zoodanig en uit kracht van hunne administratieve betrekking, op Java en Madoera, het voorzitterschap van eenige rechtbank bekleeden of als Griffier bij eenig rechterlijk college werkzaam zijn, of wel eenige andere functien uitoefenen.

Mr. J. W. S. Van der Aa. De leer van het bewijs in strafzaken.

Dezelfde. Het civiel proces voor de Landraden en Rapats.

Mr. J. J. C. Gajmans. De Landraden op Java en Madoera, rechtsprekende in zaken van misdrijf.

Mr. T. H. der Kinderen. De algemeene verordeningen tot regeling van het rechtswezen in het Gouvernement Sumatra's Westkust, toegelicht uit officieele bescheiden.

Mr. A. A. de Pinto. Wetboek van strafrecht voor Nederlandsch-Indië (Wetboek voor de Europeanen), gevolgd door de memorie van toelichting.

Mr. T. H. der Kinderen. Wetboek van Strafrecht voor Inlanders in Nederlandsch-Indië, gevolgd door eene toelichtende memorie.

Dezelfde. De Algemeene Politie-strafreglementen voor de Europeanen en voor de Inlanders in Nederlandsch-Indië, gevolgd door eene toelichtende memorie.

Mr. A. J. van Deinse. De algemeene beginseelen van strafrecht.

Mr. M. Schooneveld Pjz. Het Wetboek van Strafrecht met aantekening.

Verder almede het Tijdschrift: „Het Recht in Nederlandsch-Indië” en het „Indisch Weekblad van het Recht.”

Aangezien het Borneosche reglement voor een groot deel overeenstemt met het Javasch Inlandsch Reglement en met dat voor Sumatra's Westkust, zal de raadpleging van de vijf eerstgenoemde werkjes gemakkelijk vallen, indien men zich de moeite geeft in zijn exemplaar van de regeling voor de residentie Westeraf-

deeling van Borneo bij de verschillende voorschriften de nummers der concordante artikelen uit die beide Reglementen op te teekenen.

Zoo is het ook met het Formulierboek.

Het Lid in den Raad van Nederlandsch-Indië, Gouvernements-Commissaris voor de reorganisatie van het rechtswezen in de Bezittingen buiten Java en Madoera,
(w. g.) T. H. DER KINDEREN.

No. 3870. INLANDSCH ONDERWIJS. — *Verstreking, onderhoud en afschrijving van benoedigheden ten hehoere der openbare scholen.*

CIRCULAIRE aan de Plaatselijke Inlandsche Schoolcommissiën.

No. 2378.

Batavia, den 18^{den} Februari 1882.

Het is mij gebleken, dat de behandeling der aanvragen van leermiddelen en fondsen voor de openbare Inlandsche scholen, benevens, de voorstellen tot afschrijving van niet meer bruikbare artikelen, voor eenige vereenvoudiging vatbaar is en om daartoe te geraken, heb ik de eer de aandacht van Uwe Commissie op de volgende punten te vestigen.

In de aanvragen van boeken enz. uit den voorraad van het Depôt van Leermiddelen voor het Inlandsch onderwijs behoeven de prijzen der artikelen niet te worden bekendgesteld.

Daarentegen is de vermelding der prijzen wel noodig bij aanvraag van leermiddelen, die niet in gemeld depôt voorhanden zijn; voor deze behooren afzonderlijke aanvragen te worden ingediend, terwijl de prijzen in de regel zullen kunnen ontleend worden aan den catalogus der leermiddelen voor het Europeesch onderwijs.

Zoowel deze aanvragen, als die van gedrukten en van fondsen voor school en schrijfbehoeften en voor meubilair, behooren in duplo te worden ingediend.

In alle gewone gevallen kunnen ze mij zonder geleidemissive worden toegezonden.

Daarentegen is het noodig dat ze volledig en duidelijk worden ingevuld; de titels der boeken moeten in hun geheel vermeld worden en in de kolom „aantekeningen” of „toelichtingen” behooren de motieven voor de aanvraag kort, maar duidelijk te worden opgegeven.

Voor elke der hierboven bedoelde aanvragen wordt een gedrukt model hierbij overgelegd.

Ook bij de processen-verbaal van afkeuring van meubilair en leermiddelen, eveneens in duplo in te dienen, kunnen in gewone gevallen, de geleidemissives achterwege gelaten worden.

Het visum en het voorstel Uwer Commissie worden dan onder het proces-verbaal gesteld, op de volgende wijze:

„Wordt voorgesteld de boven vermelde artikelen *of* te vernietigen, *of* voor rekening van den Lande publiek te verkoopen, *of* wat betreft de nummers 1 t/m 10 te vernietigen en de nummers 11 t/m 20 voor rekening van den Lande publiek te verkoopen.”

Mijne beschikking kan dan daaronder eene plaats vinden, waarvoor de noodige ruimte behoort te worden opengelaten.

Het zal mij aangenaam zijn als bovenstaande aanwijzingen ter bereiking van het beoogde doel, besparing van noodeloos schrijfwerk, door Uwe Commissie nauwkeurig worden opgevolgd.

De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid,
STORTENBEKER.

AANVRAAG van $\frac{\text{leermiddelen}}{\text{prijzen}}$ voorhanden bij het Depôt van leermiddelen voor het Inlandsch onderwijs, ten behoeve van de openbare Inlandsche school te (Residentie).

PERMINTAÄN beberapa kitab-kitab dan barang sebagianja jang tersadia pada kizannah kitab dan benda-benda sekola, ija itoe akan di pakai di sekola, Goebornemen di (Residenan).

Getal exemplaren. — Banjaknja tiap-tiap boekoe.	TITELS. — NAMANJA BOEKOE.	Nummer van den Catalogus. — Angkanja pada Daftar.	Aanmerkingen. — Katrangan.

den 18 .

Afgegeven voor:

De Onderwijzer der School,

Aantal leerlingen (banjaknja moerid)*
in de 3e (hoogste) klasse.
" " 2e (middelste) "
" " 1e (laagste) "

Gezien:

De Plaatselijke Inlandsche Schoolcommissie
te

Goedgekeurd en toegestaan:

Batavia, den 188 .
Voor den Directeur van Onderwijs,
Eeredienst en Nijverheid,
De Secretaris,

Voor de ontvangst der toegestane $\frac{\text{leermiddelen}}{\text{prijzen}}$
den 188 .
De plaatselijke Inlandsche Schoolcommissie
te

AANVRAAG van leermiddelen (niet aanwezig in het Depôt van leermiddelen voor het Inlandsch onderwijs) van Batavia te verstrekken ten behoeve van de openbare Inlandsche school te (Residentie).

PERMINTAÄN beberapa kitab-kitab dan barang sebagianja jang tiada tersadia pada kizannah kitab dan benda-benda sekola, ja itoe akan di pakai di sekola Goebornemen di (Residenan).

Getal exemplaren. — Banjaknja tiap-tiap boekoe.	TITELS. — NAMANJA BOEKOE.	Nummer van den Catalogus. — Angkanja pada Daftar.	Aanmerkingen. — Katrangan.

den 188 .

Afgegeven voor:

De Onderwijzer der School,

Aantal leerlingen (banjaknja moerid):
in de 3e (hoogste) klasse.
" " 2e (middelste) "
" " 1e (laagste) "

Gezien:

De Plaatselijke Inlandsche Schoolcommissie
te

Goedgekeurd en toegestaan:

Batavia, den 188 .
Voor den Directeur van Onderwijs,
Eeredienst en Nijverheid,
De Secretaris,

Voor de ontvangst der toegestane $\frac{\text{leermiddelen}}{\text{prijzen}}$
den 188 .
De Plaatselijke Inlandsche Schoolcommissie
te

den 188 .

Afgegeven voor: De Plaatselijke Inlandse Schoolcommissie
te

Aantal leerlingen:
in de 3e (hoogste) klasse
" " 2e (middelste) "
" " 1e (laagste) "

AANVRAAG van gelden voor den aanmaak en het onderhoud van meubelair ten dienste van de openbare Inlandsche school te
(Residentie), gedurende het jaar 188 .

den 188 .

Afgegeven voor:

- De Plaatselijke Inlandsche Schoolcommissie
te

	Aantal leerlingen
in de 3e (hoogste) klasse	
" " 2e (middelste) "	
" " 1e (laagste) "	

Batavia, den 20sten Februari 1882.

Ik heb de eer Uwe Commissie mede te deelen dat de aanvragen tot verstrekking van leermiddelen en gedrukten en van fondsen voor aannaaik en onderhoud van meubilair ten behoeve van de onder haar toezicht staande $\frac{\text{school}}{\text{scholen}}$ voortaan, wanneer daarbij niets bijzonders te vermelden valt, zonder geleid emissive aan mij kunnen worden ingezonden.

Daarentegen is het noodig, dat de voor die aanvragen bestaande modellen volledig en duidelijk worden ingevuld; de titels der boeken moeten in hun geheel vermeld worden en in de kolom „aanmerkingen” of „toelichtingen” behooren de motieven voor de aanvraag, kort, maar duidelijk te worden opgegeven.

Ook bij de processen-verbaal van afkeuring van meubilair en leermiddelen, als de aanvragen in duplo in te dienen, kunnen in gewone gevallen de geleidemissies achterwege gelaten worden.

Het visum en het voorstel Uwer Commissie worden dan onder het proces-verbaal gesteld, op de volgende wijze:

„Wordt voorgesteld de boven vermelde artikelen of te vernietigen, of voor rekening van den Lande publiek te verkoopen, of wat betreft de nummers 1 t/m 10 te vernietigen en de nummers 11 t/m 20 voor rekening van den Lande publiek te verkoopen.”

Mijne beschikking kan dan daaronder eene plaats vinden, waarvoor de noodige ruimte behoort te worden opengelaten.

De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid,
STORTENBEKER.

No. 3871. INVENTARISGOEDEREN. — *Verstreking en afschrijving van*
—, *behoorende tot het Departement van Onderwijs, Eeredienst*
en Nijverheid.

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 2380.

Batavia, den 20sten Februari 1882.

Het is mij gebleken dat in de behandeling der aanvragen van inventarisgoederen behorende tot mijn Departement en der voorstellen tot afschrijving daarvan, ter besparing van schrijfwerk, eenige vereenvoudiging kan worden gebracht.

In de eerste plaats kunnen bij de indiening dier aanvragen en voorstellen, in alle gewone gevallen, de geleidemissives worden weggelaten.

Daarentegen is het noodig dat bij aanvragen om verstrekking van artikelen, in de kolom aanmerkingen de motieven voor de aanvraag kort maar duidelijk worden aangegeven.

De processen-verbaal van afkeuring dezer goederen worden op de gebruikelijke wijze opgemaakt. Het voorstel waartoe zulk een proces-verbaal aanleiding geeft, kan in gewone gevallen daaronder worden gesteld, op de volgende wijze:

„Wordt voorgesteld de boven vermelde artikelen of te vernietigen, of (c. q. na slooping) voor rekening van den Lande publiek te verkoopen, of wat betreft de nummers 1 t/m 10 te vernietigen en de nummers 11 t/m 20 voor rekening van den Lande (c. q. na slooping) publiek te doen verkoopen.”

Mijne beschikking kan dan daaronder eene plaats vinden, waarvoor de noodige ruimte behoort te worden opengelaten.

Ten slotte teken ik aan dat aanvragen en voorstellen tot afschrijving in duplo behooren te worden ingediend en dat de aanvragen tot verstrekking van geneesmiddelen en ustensiliën voor den geneeskundigen dienst bij voortdurend moeten worden behandeld overeenkomstig mijne circulaire van 13 September 1881 no. 12952 ¹⁾.

De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid,
STORTENBEKER.

¹⁾ Volgt hieronder.

GENEESMIDDELEN. — *Verstrekking en verantwoording van* —.
CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 12952. ²⁾ Batavia, den 13^{den} September 1881.

Bij besluit der Algemeene Rekenkamer van 6 Mei 1881 no. 4260, is bepaald, dat de indiening der verantwoording van 's Rijks Magazijn van geneesmiddelen te Batavia, aanvangende met die over het jaar 1881, voortaan zal plaats hebben vóór of op ultimo Juni van het jaar, volgende op dat waarover de verantwoording loopt.

In verband hiermede, en met intrekking van alle ter zake bestaande bepalingen, heb ik de eer UWEdG. te verzoeken de Civiele Geneesheeren, Dokters-djawa en Inlandsche Vroedvrouwen in het gewest onder Uw beheer, in wetenschap te stellen, dat in den vervolge de verantwoording van geneesmiddelen éénmaal 's jaars en door Uwe tusschenkomst, rechtstreeks aan den Administrateur van 's Rijks Magazijn van geneesmiddelen moet worden ingediend en op zoodanig tijdstip, dat die verantwoording vóór of uiterlijk op den laatsten der maand Maart van ieder jaar, bij genoemden Administrateur kan ontvangen zijn. ³⁾

De aanvragen tot ontvangst van geneesmiddelen moeten evenals vroeger halfjaarlijks geschieden, doch de indiening daarvan moet zoodanig geregeld worden, dat zij vóór of uiterlijk 10 Januari en 10 Juli van elk jaar bij mijn Departement kunnen zijn ontvangen.

In urgente gevallen, zooals bij het uitbreken van epidemiën als anderszins, kunnen ook op andere dan de vastgestelde tijdstippen aanvragen van geneesmiddelen worden ingezonden.

Ik acht het niet overbodig UWEdG. te verzoeken aan de stipte naleving van het bovenstaande zooveel mogelijk de hand te houden.

De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid,
STORTENBEKER.

²⁾ Vergelijk circulaire Directeur O. E. en N. 28 Oct. 1889 No. 11030 (Bb. no. 4536).

³⁾ Zie Bijblad nos. 4981, 5078 en 5326.

No. 3872. SPILLAGES. — *Wijziging van het Reglement op de — (tin)*.
BESLUIT.

No. 3. Buitenzorg, den 12^{den} November 1882.

Gelezen, enz.;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Onder nadere goedkeuring des Konings, met wijziging in zoover van

art. 22 van het Reglement op het berekenen, valideeren en afschrijven van spillages, mitsgaders op het vergoeden van onderwichten en minderheden, voor en door de bewaarders en vervoerders van 's Lands goederen in Nederlandsch-Indië, gearresteerd bij het besluit van den Commissaris-Generaal over Nederlandsch-Indië van 14 Mei 1827 no. 18 (Bijblad op het Staatsblad van Nederl.-Indië no. 1678) te bepalen, dat bij het opleggen van vergoeding van onderwichten of minderheden op tin aan Pakhuismeesters, en bij verstrekkingen van tin, de prijs zal worden gevolgd, in den aanvang van elk jaar door den Gouverneur-Generaal vast te stellen; ¹⁾

onder aantekening, dat die prijs geene vermindering ondergaat door het aftrekken van transportkosten als anderszins, ook niet wanneer vergoeding wordt opgelegd aan de Pakhuismeesters op het eiland Banka.

Ten tweede, enz.

Afschrift, enz.

¹⁾ Aangevuld bij Bijblad no. 4652.

No. 3873. JAARSTATISTIEKEN. — *Modellen voor de samenstelling der* —.

Met intrekking en wijziging voor zoover noodig van de bestaande voorschriften voor de samenstelling der jaarstatistieken is deze aangelegenheid opnieuw geregeld bij het Gouvernements-besluit van 21 Januari 1881 no. 12, luidende als volgt:

BESLUIT.

No. 12. Buitenzorg, den 21sten Januari 1881.

Gelezen de nota's der Afdeeling Statistiek van 5 Februari 1878, 7 November 1880 en 17 Januari 1881;

Gelet op:

- a. de besluiten van 4 October 1873 no. 10, 5 October en 25 December 1874 no. 8 en 59, 8 en 28 October 1876 no. 28 en 36, 21 November 1878 no. 9, 10 Mei 1879 no. 4 (Staatsblad no. 164), 29 November 1879 no. 22 en 20 Mei 1880 no. 18;
- b. de missives van den Gouvernements-Secretaris van 8 September 1874 no. 1877a (Bijblad no. 2907) en van den 1^{en} Gouvernements-Secretaris van 21 April 1874 no. 778 en 11 September 1876 no. 2081 (Bijblad no. 3014);

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan;

Eerstelijk. Te bepalen:

- a, b, en c. Vervallen door Bijblad no. 5539.
- d. Bij de algemeene jaarlijksche verslagen, in te dienen door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur vóór 1 Februari ¹⁾ worden voortaan geene tabellen of staten gevoegd; zullende voorts van alle gevallen van personen, die door ongelukken gevaarlijk zijn verwond of het leven hebben verloren (zelfmoord hieronder begrepen) worden gerapporteerd aan de plaatselijke geneesheeren, die daarvan in hun jaarverslag melding zullen maken; terwijl op plaatsen, waar geen Gouvernements-geneesheer gevestigd is, van de hierboven bedoelde gevallen aantekening zal worden gehouden door het Hoofd van Plaatselijk Bestuur, dat daarvan vóór 15 Januari van het jaar eene opgaaf zal doen aan het Hoofd van Gewestelijk Bestuur ter voortschikking aan den Chef van den Geneeskundigen Dienst.

¹⁾ Zie o. a. Bb. no. 2907, 2908 en 3271.

Zie verder Bb. no. 4673 omtrent aanvulling der verslagen.

AANTOONING van den loop der bevolking (Vreemde Oosterlingen).

Sterkte der bevolking		IN HET JAAR 188 ZIJN:										Sterkte der bevolking	
mannen (1)	vrouwen (2)	m.	v.	m.	v.	INGEKOMEN.		VERTROKKEN.			m.	v.	
						GESTORVEN:	GEBOREN:	Van andere gedeelten van N.-I.	Van elders.	Naar andere gedeelten van N.-I.			Naar elders.
op ultimo 188												op ultimo 188	

(1) Personen van het mannelijk geslacht, onverschillig van welken leeftijd.
 (2) " " vrouwelijk

Behoort bij art. 1 § a van het besluit van 21 Januari 1881 no. 12.

Mij bekend :
De Gouvernements-Secr.
S O L.

NB. Deze tabel afzonderlijk in te dienen voor Chineezen, Arabieren en andere Vreemde Oosterlingen.

Hierin op te nemen alle Vreemde Oosterlingen, ook diegenen, welke Christenen zijn.

Men lette er op, dat onder Vreemde Oosterlingen *niet* zijn te verstaan inboorlingen van den Indischen archipel, niet afkomstig uit het gewest, waar zij zijn gevestigd.

De Gouvernements-Secretaris,
SOL.

N.B. Hieronder ook op te nemen de Inlandsche Christenen.

Behoort bij art. 1 § a van het besluit van 21 Januari 1881 n°. 12.

[illegible]

AANTOONING van den loop der bevolking (Inlanders).

Behoort bij art. 1 § a van het besluit van 21 Januari 1881 n°. 12.

SOL.

h

Behoort bij art. 1 § a van het besluit van 21 Januari 1881 n°. 12.

SOL.

h

Mij bekend:

Behoort bij art. 1 § a van het besluit van 21 Januari 1881 no. 12.

STAAT aantoonende de uitgestrektheid der in de verponding vallende gronden en van die door het Gouvernement uitgegeven in huur.

Model VII bis.

Residentie

Afdeeling

Residentie

AANTOONING van de uitkomsten der bedrijfsbelasting (bedrag van den onzuiveren aanslag) op Java en Madoera.

AFDEELING.		GETAL PERSONEN AANGESLAGEN IN DE BEDRIJFSBELASTING VOOR EEN BEDRAG VAN
1	2	
	f 1.—.	
	boven f 1.— tot en met f 2.—.	
	boven f 2.— tot en met f 3.—.	
	boven f 3.— tot en met f 4.—.	
	boven f 4.— tot en met f 5.—.	
	boven f 5.— tot en met f 10.—.	
	boven f 10.— tot en met f 15.—.	
	boven f 15.— tot en met f 25.—.	
	boven f 25.— tot en met f 50.—.	
	boven f 50.— tot en met f 75.—.	
	boven f 75.— tot en met f 100.—.	
	boven f 100.— tot en met f 150.—.	
	boven f 150.— tot en met f 200.—.	
	boven f 200.— tot en met f 300.—.	
	boven f 300.— tot en met f 400.—.	
	boven f 400.— tot en met f 500.—.	
	boven f 500.—.	
	TOTAAL. van de aan- geslagenen.	

Residentie

Belastingjaar 188 .

AANTOONING van de uitkomsten der belasting op de vischvijvers (bedrag van den onzuiveren aanslag) op Java en Madoera.							
AFDEELING.	Bedrag van den aanslag.	Hoogste en laagste bedrag dat per vijver wordt betaald in de afdeeling.	Bedrag der belasting op de vischvijvers van het vorige jaar.	Verschil van deze belasting van		Bedrag der belasting nog niet aangezwinderd onder ultimo December 188 .	AANMERKINGEN.
				meer.	minder.		

Behoort bij art. 1 § e van het besluit van 21 Januari 1881 no. 12.

Mij bekend:
De Gouvernements-Secretaris,
S O L.

Totaal bedrag van den aanslag.	Bedrag der belasting op het bedrijf van het vorig jaar.	Verschil van het bedrag met den aanslag van 18 .		Bedrag nog niet aan- gezuiverd onder ultimo Decem- ber 18 .	AANMERKINGEN.
		meer.	minder.		
20	21	22	23	24	25

Behoort bij art. 1 § e 10. van het besluit van 21 Januari 1881 n°. 12.

Mij bekend :
De Gouvernements-Secretaris.
S O L.

Model XII.

Residentie

AANTOONING van de uitkomsten der cultuur van éénjarige gewassen op Java en Madoera (met uitzondering van de gewesten Soerakarta en Djokjakarta) over 18 .

BOUWGRONDEN IN GEREDELDE CULTUUR.					Bouwgronden niet in gere- gelde cultuur
S a w a h s			Tegalvelden jaarlijks beplant.		
van levend water voor- zien.	van regen af- hankelijk.	op rawah- gronden.			
Bouws van 500 □ Rijnlandsche roeden.					
					</

Uitkomsten over het jaar 188

[illegible]

Vermoedelijke opbrengst der geslaagde velden (in pikols padi.)

Sawahs.					Tegalvelden.	
van levend water voorzien.		van regen afhankelijk.		op rawa- gronden.	in gere- gelde cul- tuur.	niet in ge- regelde cultuur.
1e aan- plant.	2e aan- plant.	1e aan- plant.	2e aan- plant.			

(1) De berekening van de opbrengst geschiedt volgens de bij opmaking van den legger van den aanslag aangenomen gemiddelden, te verbeteren, voor zoover er in het verloop van jaar andere cijfers van gemiddelde opbrengst zijn geconstateerd.

(2) Over te nemen uit den legger van den aanslag dezer velden.

Behoort bij art. 1 § e van het Besluit van 21 Januari 1881 no. 12.

Mij bekend :
De Gouvernements-Secretaris,
S O L.

[illegible]

Behoort bij art. 1 § e van het besluit van 21 Januari 1881 no. 12.

Mij bekend:
De Gouvernements-Secretaris,
SO L.

Model XIV.

OVERZICHT betreffende de aan Europeanen en met dezen gelijkgestelden verhuurde landen in de residentieën Soerakarta en Djokjakarta, over 18 .

[illegible]

Behoort bij art. 1 § e 2° van het besluit van 21 Januari 1881 no. 12.

Mij bekend :
De Gouvernements-Secretaris,
S O L.

Model **XVI.**

VRIJE SUIKERFABRIEKEN.

AFDEELING.	DISTRICT.	NAMEN DER			Uitgestrekt- heid van den aanplant in bouws.
		Onder- nemingen.	Onderne- mers.	Adminis- trateurs.	

Behoort bij art. 1 § e van het besluit van 21 Januari 1881 n°. 12.

Mij bekend:

De Gouvernements-Secretaris,
S O L.

Model **XVII.**

TABAKSONDERNEMINGEN.

AFDEELING.	DISTRICT.	NAMEN DER		
		Ondernemingen.	Ondernemers.	Administrateurs.

Behoort bij art. 1 § e van het besluit van 21 Januari 1881 n°. 12.

Mij bekend:

De Gouvernements-Secretaris,
S O L.

Model **XVIII.**STATISTIEK der Gouvernements-kinaplantsoenen op Java,
over de jaren 18 , 18 en 18 .

Ligging der plantsoenen en gemiddelde hoogte boven de zee. (De hoogte uit- drukt in meters).	Aanwezig op ultimo	Planten in de kwee- kerijen.				Planten in den vollen grond.					Totaal- generaal der planten
		Calisajia led- geriana.	Succirubra.	Officialis (variëtes).	Lancifolia.	Calisajia en hasskarliana.	Succirubra en caloptera.	Officialis (variëtes).	Lancifolia.	Micrantha.	

Behoort bij art. 1 § e 2° van het besluit van 21 Januari 1881 n°. 12.

Mij bekend:

De Gouvernements-Secretaris,
S O L.

Behoort bij art. 1 § 20 van het besluit van 21 Januari 1881 no. 12.

Mij bekend:
De Gouvernements-Secretaris,
S O L.

C. Ondernemingen voor het uitdunnen van djatihbosschen of djatihnen en het daaruit wegruimen van dood en omgevallen hout, alle met vrije beschikking over het dus verkregen hout.

B. Ondernemingen voor aankap ten behoeve van den Lande.

J. Ondernemingen met vrije beschikking over het gekapte hout.

Volgnummer.		Residentie.	Regentschap.	District.	N A M E N D E R		Uitgestrekt- heid in bouws.	Duur van het contract.	Verschuldigde retributie aan den Lande.	Jaarlijks te kappen hoe- veelheid hout (in kubieke meters).	Gekapte hoe- veelheid hout (in kubieke meters) gedurende 188	Verdere aantekeningen.
					Onder- nemingen.	Contractanten.						

Model XIX.

OVERZICHT van de op contract met het Gouvernement werkende ondernemingen voor den aankap van hout in 's Lands bosschen op Java over 188

No. 3874.

BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN. — *Nieuwe prijslijst van materialen, gereedschappen en werktuigen, behoorende tot den voorraad van het Departement der —. Aanvraag en verstrekking. — Inrichting der restantstaten bedoeld in art. 5 van Stbl. 1866 no. 151. — Plaatselijke inkoop. — Opgave van het verbruik gedurende 1881.*

No. 4520/C.

Batavia, den 4^{den} Mei 1881.

Circ. Directeur der B. O. W. Vervallen door Bb. no. 4448.

No. 3875.

POSTWEZEN. — *Instelling van de districtspost in verband met de ordonnantie van 17 Mei 1882 (St. no. 136), waarbij de heereindienstplichtige bevolking op Java en Madoera o. a. van de verplichting tot het overbrengen van brieven ontheven is.*

BESLUIT.

No. 1.

Buitenzorg, den 5^{den} Mei 1883.

Gelet, enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Tot regeling van en voorziening in de behoefte die door de opheffing bij art. 2 der ordonnantie van 17 Mei 1882 (Staatsblad no. 136) van de op de heereindienstplichtige bevolking van Java en Madoera rustende verplichting tot het overbrengen van brieven, te dezer zake is ontstaan, te bepalen als volgt:

I. In elke residentie wordt door de zorg van het Hoofd van gewestelijk Bestuur op den meest spaarzaam voet een districtspost ingesteld, bestemd voor de geregelde uitwisseling van dienstbrieven tusschen de in het gewest bescheiden ambtenaren.

II. Voor een geregeld verkeer komen in aanmerking de trajecten, die de hoofdplaats van het gewest en die der bestuurs- en contrôle-afdeelingen, districten en onderdistricten onderling verbinden, met dien verstande:

a. dat geen meerdere verbindingen worden tot stand gebracht dan strikt noodzakelijk zijn;

b. dat op die trajecten, waar langs thans reeds de groote of Gouvernements-post loopt, dan wel spoorwegen of andere diergelijke openbare middelen van verkeer zijn aangelegd, van die middelen ten behoeve van het in § 1 vermelde doel het meeste profijt worde getrokken, voor zooveel zulks door de, voor elk dier instellingen in het bijzonder geldende, voorschriften wordt toegelaten.

III. De trajecten tusschen de hoofdplaats van het gewest, die der bestuurs- en contrôle-afdeelingen en die der districten, worden hoogstens zes, die tusschen de hoofdplaatsen van districten en onderdistricten hoogstens drie maal 's weeks bediend.

IV. Afwijkingen van de in §§ II en III gestelde regelen behoeven de goedkeuring van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur. ¹⁾

V. Ambtenaren, buiten de in § II bedoelde routes gevestigd, verzenden telkens, wanneer noodig, en zoo geen (wettig geoorloofde) kosteloze of minder kostbare gelegenheid aanwezig is of zich voordoet, hunne dienstbrieven door middel van daartoe ingehuurde personen naar het naastbij gelegen station der districtspost.

¹⁾ Deze bemoeiingen zijn krachtens Bijblad no. 4801 overgegaan op den Directeur der B. O. W.

In gelijkervoege geschiedt de verzending van de aan hen gerichte dienstbrieven. Het Hoofd van Gewestelijk Bestuur regelt de wijze, waarop die inhuur en de verantwoording of verrekening van de daarvoor uitgegeven bedragen zal geschieden.

VI. De Directeur van Binnenlandsch Bestuur stelt voor elk gewest het bedrag vast, waarover ter bestrijding van de uitgaven der districtspost (daaronder die bedoeld bij § V en die vereischt voor den aanmaak van trommels of brievenbussen, onderscheidingsteekenen als anderszins begrepen,) jaarlijks kan worden beschikt.¹⁾

VII. Binnen de grenzen van dat crediet zijn de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, met inachtneming der hiervoren gegeven voorschriften, bevoegd in de eenmaal getroffen regelingen omtrent de districtspost al zoodanige wijzigingen te brengen als zij in het meeste belang van den dienst achten.

Gewijzigd bij Bb. no. 4476.

VIII. Zij zijn overigens gehouden om vóór ultimo 1883, onder overlegging van een schetskaart van hun gewest, een volledig en nauwkeurig overzicht aan gemelden Departementschef in te dienen van de wijze, waarop zij in verband met vorenstaande voorschriften de districtspost in hun gewest geregeld hebben.

Ten tweede, enz.

Afschrift, enz.

¹⁾ Deze bemoeiingen zijn krachtens Bijblad no. 4801 overgegaan op den Directeur der B. O. W.

No. 3876. ONTSLAG. — *Terugvordering van gelden van uit Nederland uitgezonden landsdienaren, die hun verband niet uitdienen.*

Bij artikel 2 van het besluit van 16 April 1883 no. 8 is bepaald, dat de terugvordering van de gelden, welke uit Nederland uitgezonden landsdienaren, krachtens hunne akten van verband, verplicht zijn aan den Lande terug te betalen, indien zij onder de daarin vermelde omstandigheden binnen den daarin gestelden termijn 's Lands dienst verlaten, voortaan zal worden opgedragen aan den Chef van het Departement, onder wien de betrokken persoon ressorteerde.

No. 3877. 's LANDS PAKHUIZEN. — *Regeling der bewaking van — in verband met de ordonnantie van 17 Mei 1882 (St. no. 136), waarbij de heerendienstplichtige bevolking op Java en Madoera o. a. van de verplichting hiertoe ontheven is.*

BESLUIT.

No. 21.

Batavia, den 29sten April 1883.

Gelezen enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord:

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. In verband met de ordonnantie van 17 Mei 1882 (Staatsblad no. 136) voor zoover daarbij de heerendienstplichtige bevolking op Java en Madoera ontheven is geworden van de verplichting tot bewaking van 's Lands pakhuizen, tebepalen als volgt:

§ I. De bewaking van 's Lands pakhuizen geschiedt zooveel mogelijk door de zorg der plaatselijke politie.

§ II. Alleen in het geval, dat voor de bewaking van eenig pakhuys de gewone politiemiddelen ontoereikend zijn, behooren bezoldigde wakers, maar met vermijding van onnoodig opdrijving van loon, in dienst te worden gesteld tot een getal van hoogstens twee voor elk pakhuys, of, waar meerdere pakhuizen op een en hetzelfde

de terrein worden aangetroffen, tot zoodanig aantal als dringend vereischt wordt.

§ III. De bewaking van pakhuizen door bezoldigde wakers behoort niet langer te duren dan voor de veiligheid van het daarin opgeschuurd product of de daarin geborgen gelden en goederen (andere dan inventarisgoederen) volstrekt noodzakelijk is.

§ IV. Zoodra het te voorzien is, dat eenig pakhuys ledig zal vallen en langer dan ééne maand ledig zal blijven, zorgen de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, dat de wakers op een geschikt oogenblik worden ontslagen;

zij bepalen mede wanneer het geraden is weder bezoldigde wakers in dienst te stellen en nemen daartoe alsdan de noodige maatregelen;

zij zorgen bij die verrichtingen evenwel het crediet niet te overschrijden, dat hun telkens in het begin van het jaar — in verband met de uitkomsten van vorige jaren — door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur ter voorziening in de onderwerpelijke behoefte zal worden geopend.

Wordt ontoereikendheid van dat crediet voorzien, dan dient tijdig aan dien Departementschef om aanvulling te worden verzocht.

§ V. Bij andere pakhuizen dan die, welke bewaking nu reeds aan bezoldigde bewakers is opgedragen, worden zoodanige bewakers niet in dienst gesteld dan na vooraf verkregen machtiging van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

§ VI. De Hoofden van Gewestelijk Bestuur zijn gehouden den Directeur van Binnenlandsch Bestuur vóór ultimo December van elk jaar eene opgave in te dienen:

- a. van de pakhuizen, die in den loop van het jaar door bezoldigde wakers zijn bewaakt;
- b. van het aantal dier wakers en hunne bezoldiging;
- c. van den duur der bewaking;
- d. van het bedrag, waarover ter bewaking van 's Lands pakhuizen in het afgelopen jaar is beschikt.

Ten tweede, enz.

Afschrift, enz.

Aangevuld bij Bb. no. 4476.

No. 3878. MILITAIREN. — *Benoeming van mindere — tot comptabele betrekkingen.*

BESLUIT.

No. 27.

Buitenzorg, den 9^{den} April 1883.

Gelet op het besluit van 28 Juli 1882 no. 6, waarbij tot Magazijnmeester der 3e klasse (2en Luitenant) bij het wapen der genie benoemd zijn de Magazijnmeesters der 4e klasse (Adjutant-onderofficieren) v. D., L. en P.;

met bepaling, dat die benoeming voor den eersten en den laatstgenoemden eerst zou rekenen in te gaan met den datum, waarop de vereischte bescheiden betreffende den door hen te stellen borgtocht in behoorlijke orde door de betrokken plaatselijke militaire autoriteiten zouden zijn ontvangen;

strekkende deze slotbepaling in voldoening aan art. 1 van het besluit van 9 September 1867 no. 40 (Bijblad op het Staatsblad van N. I. no. 2054);

Gelezen de missive van den Commandant van het Leger van 12 Maart 1883, IIe afdeling, 1e bureau, no. 1, waaruit blijkt:

dat de Magazijnmeester P., die te Batavia in garnizoen was, met het stellen van den bovenbedoelden borgtocht eerder gereed kon komen dan de Magazijn-

meester v. D., die te Padang in garnizoen zijnde, eenige dagen later dan de eerstgenoemde van zijne benoeming kennis bekwam en mitsdien ten gevolge eener omstandigheid buiten zijn toedoen of wil eerst zooveel dagen later in de gelegenheid kwam om zijnen borgtocht te stellen;

dat de laatstvermelde Magazijnmeester daardoor geheel buiten zijne schuld eene lagere plaats in de ranglijst zoude verkrijgen dan hem toekomt en hem bij zijne bevordering tot Magazijnmeester 3e klasse werd aangewezen;

Gelet op artikel 9, 1e alinea, van het Koninklijk besluit van 24 November 1859 no. 69 (Indisch Staatsblad 1860 no. 26);

Is goedgevonden en verstaan.

Te bepalen:

I. dat de bij het besluit van 28 Juli 1882 no. 6 benoemde Magazijnmeesters der 3e klasse (2e Luitenant) bij het wapen der Genie v. D., L. en P. in de ranglijst der officieren van hun wapen plaats nemen in de volgorde, waarin hunne namen in dat besluit vermeld zijn.

II. dat, indien bij *gelijktijdige* benoeming van mindere militairen, tot betrekkingen waarvoor het stellen van een borgtocht verplichtend is, ten gevolge der toepassing van het aangehaalde Bijblad no. 2054, hunne vorige rangorde gewijzigd zoude worden, die orde, op voordracht van den Commandant van het Leger, door den Gouverneur-Generaal zal worden hersteld in de gevallen, dat het later stellen van borgtocht te wijten is aan omstandigheden, onafhankelijk van het toedoen of den wil van den betrokken persoon.

Extract, enz.

No. 3879. INLANDSCH ONDERWIJS.—*Kosteloze verstrekking van Inlandsche werken aan de schrijvers, bewerkers of vertalers.*

BESLUIT.

No. 8.

Buitenzorg, den 25sten Maart 1882.

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan.

Te bepalen, dat van alle van Regeeringswege uitgegeven wordende leer- en leesboeken in Inlandsche talen, bedoeld bij het besluit van 14 Februari 1870 no. 9 (Bijblad op het St. no. 2289), aan ieder schrijver, bewerkster of vertaler desverlangd tien exemplaren van elk werk kosteloos zullen worden verstrekt, met machtiging aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, om op aanvraag aan belanghebbenden alsnog die verstrekking ook van vroeger uitgegeven werken, voor zoover die nog niet zijn uitverkocht, te doen geschieden.

Extract, enz.

No. 3880. VORDERINGEN ten laste van den Lande. — *Aansporing tot spoedige en nauwkeurige behandeling van —.*

KABINETSCIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur (de Resident van Batavia uitgezonderd) en de Residenten van de Padangsche Bovenlanden en van Tapanoli.

No. 39.

Buitenzorg, den 7^{den} Mei 1883.

Mij is bericht, dat de voorloopige examinatie en verdere behandeling van vorderingen ten laste van den Lande op vele gewestelijke bureaus nog steeds niet met die zorgvuldigheid en voortvarendheid geschiedt als na de herhaalde aanschrijvingen ter

zake — in het bijzonder na de kabinetscirculaire van 17 September 1876 no. 6 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 3113) — mocht worden verwacht.

Het is mijn uitdrukkelijk verlangen, dat in dezen toestand verbetering kome.

Op alle Ambtenaren zonder onderscheid, die bij de examinatie van dergelijke vorderingen betrokken zijn, rust zoowel tegenover 's Lands crediteuren als tegenover den Lande de verplichting om zooveel in hun vermogen is mede te werken tot dadelijke afdoening dier vorderingen, opdat van den eenen kant aan 's Lands crediteuren het hun aankomende ten spoedigste uitbetaald worde en zij door vertraging hierin geen schade lijden, en van den anderen kant niet dan waar zulks inderdaad onvermijdelijk is, de tusschenkomst der Regeering en van het Opperbeheer behoeve te worden ingeroepen tot opening van nieuwe credieten, op den voet van artikel 11, 2e alinea, der Comptabiliteitswet, ter voldoening van niet tijdig afgedane en uitbetaalde vorderingen.

Terwijl door gemis aan voortvarendheid in de behandeling en dientengevolge noodelooze vertraging in de afdoening van vorderingen der schatkist ongetwijfeld schade wordt toegebracht, omdat, zooals van zelf spreekt, voor alle leveringen en diensten, welke het Gouvernement na openbare aanbesteding of middels onderhandsche overeenkomsten in den regel door de particuliere nijverheid laat verrichten, hogere prijzen bedongen zullen worden dan het geval zou zijn, indien de gegadigden zekerheid hadden hunne vordering binnen korten tijd uitbetaald te zien en zich niet tegen renteverlies behoeften te vrijwaren, heeft het gebrek aan nauwkeurigheid bij de examinatie op de gewestelijke bureaus bovendien nog eene schromelijke vermeerdering van werk ten gevolge bij de Departementen van Algemeen Bestuur, vanwaar de rekeningen dikwijls moeten worden teruggezonden ter verkrijging van nadere inlichtingen of ter beantwoording van gemaakte bemerkingen, waaraan veelal niet voldaan wordt dan nadat herhaalde rappelbrieven zijn afgezonden.

Ook daarin zal verandering ten goede dienen te komen.

De hier bedoelde stukken moeten zóó nauwkeurig nagezien en, waar noodig, zóó volledig toegelicht worden, dat terugzending niet dan bij wijze van hooge zeldzaamheid behoeve plaats te vinden; aan verzoeken om nadere inlichtingen behoort steeds onverwijld gevolg te worden gegeven zonder dat rappelbrieven noodig zijn, en in het algemeen moeten alle vorderingen op den Staat als spoedzaken behandeld en afgedaan worden.

De contróle op een en ander is de speciale taak van de betrokken Residentie-Secretarissen, die daarvoor in de eerste plaats verantwoordelijk zijn en daaraan dus hunne bijzondere en voortdurende aandacht zullen moeten schenken.

Ik wensch mij voorloopig tot vorenstaande algemeene herinneringen te bepalen, in het vertrouwen, dat, waar in zake het onderwerpelijk onderdeel van administratie het bij de betrokken landsdienaren nog aan plichtmatige behartiging van de belangen van het Gouvernement en van 's Lands crediteuren faalt, ook door persoonlijke tusschenkomst van de hulpordonnateurs alsnu een meer bevredigende gang van zaken zal intreden.

Mocht ondanks dit alles nog nalatigheid of plichtverzuim ten deze blijven bestaan, dan zal ik mij genoodzaakt zien de bedreiging, opgenomen in de boven aangehaalde kabinetscirculaire, gestand te doen en den schuldige te straffen.

Bepaaldelijk draag ik ^{UHEGestr.} _{UEGestr.} dan ook op, om nopens zoodanige gevallen, wel-

ke in ^{het gewest} de Residentie onder Uw beheer mochten voorkomen, zonder aanzien des persoons aan de Regeering te rapporteeren.

Van den inhoud van dit schrijven gelieve $\frac{\text{UHEGestr.}}{\text{UEGestr.}}$ mededeeling te doen aan de U ondergeschikte Ambtenaren, wien het aangaat.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
F. s' JACOB.

Aangehaald in Bijblad no. 4622.

Vergelijk ook Bijblad no. 5133.

No. 3881. KADASTER. — *Wijziging der Voorschriften tot regeling van de details der kadastrale metingen, bedoeld bij II no. 2 van artikel 1 van het besluit van 10 Mei 1879 no. 4 (Staatsblad no. 164), en vaststelling van voorschriften tot regeling van de bijhouding dierzelfde metingen.*

BESLUIT.

No. 30.

Batavia, den 30sten April 1883.

Vervallen door Bijblad no. 4576.

No. 3882. IN- EN UITVOERRECHTEN. — *Personeele zekerheidsstellingen, bedoeld in de Bepalingen op de heffing en verzekering der — (Staatsblad 1882 no. 240).*

Bij het schrijven van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 30 April jl. no. 705 is den Directeur van Financiën medegedeeld, dat de Regeering instemt met zijne zienswijze, dat de akten der, krachtens de Bepalingen ¹⁾ op de heffing en verzekering der in- en uitvoerrechten (Stbl. 1882 no. 240) te vorderen, personeele zekerheidsstellingen voor de betaling van geldelijke bedragen, die verschuldigd zijn of kunnen worden, niet op zegel geschreven en ook niet notarieel opgemaakt behoeven te worden, mits slechts worde gewaakt, dat die akten voldoen aan alle vereischten om hare volledige bewijskracht te verzekeren.

¹⁾ Art. 13, tweede lid, der ordonnantie van 1 October 1882 (Stbl. no. 240), art. 52, derde lid, en art. 58, eerste lid, van het aan die verordening gehecht Reglement A en art. 10, tweede lid en art. 15, eerste lid, van het daaraan gehecht Reglement B.

No. 3883. VERZOEKSCRIFTEN. — *Doorzending van de beschikkingen op — van particulieren uit den vreemde aan de Consuls te Batavia.*

Aan de Consuls-Generaal en Consuls der vreemde natiën te Batavia,

Batavia, den 26 Februari 1883.

No. 359.

De Regeering ontvangt menigmaal verzoekschriften van particulieren uit den vreemde, welke niet altijd in de eigen landstaal kunnen beantwoord worden van den adressant.

Zooveel doenlijk willende te gemoet komen aan de moeilijkheid, waarin de betrokkenen zich bevinden moeten, wanneer zich ter plaatse hunner inwoning niemand bevindt, door wien zij zich omtrent den inhoud van in het Nederlandsch gesteld geschriften kunnen doen voorlichten, heeft de Regeering besloten voortaan zoodanige stukken ter verdere doorzending te doen aanbieden aan den betrokken

consulairen vertegenwoordiger te dezer stede, die alsdan in de gelegenheid is er eene vertaling bij te voegen.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer aan ontvangen bevelen te voldoen.

De 1ste Gouvernements-Secretaris,

S O L.

No. 3884. STAATSSPOORWEGEN. — *Overdracht van gronden.*
BESLUIT.

No. 24.

Buitenzorg, den 18^{den} April 1876.

Gelezen de missives:

- a. van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken, van 13 Maart 1876 no. 2101, en het aan hem gericht schrijven van den Hoofdingenieur, Chef van den dienst der Staatsspoorwegen op Java, van 25 Februari 1876 no. 337;
- b. van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 24 Maart 1876 no. 2987; handelende deze stukken over de vraag, of bij het doorsnijden van perceelen of landen door den spoorweg Soerabaja-Pasoeroean-Malang, na overdracht van de voor den spoorweg benodigde strook gronds aan het Gouvernement, hetgeen ter wederzijde overblijft nog wordt beschouwd als één enkel perceel; en in hoever, bij die gedeeltelijke overdracht van perceelen aan het Gouvernement, nieuwe opmetingen moeten plaats hebben ter opmaking van meetbrieven; Gelet op het besluit van 14 September 1870 no. 18; De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord; Is goedgevonden en verstaan:

Aan den Hoofdingenieur Chef van den dienst der Staatsspoorwegen op Java te kennen te geven:

dat de grond waarop de spoorweg Soerabaja-Pasoeroean-Malang zal worden gelegd, ingeval de afkoop gevorderd wordt, door den betrokken Gouvernements-Landmeter zal worden opgemeten en daarvan de vereischte meetbrieven en eigendomsbewijzen door dien Ambtenaar zullen worden opgemaakt, maar dat van het erf, het land of het landgoed, waartoe de grond behoort, te dier zake geene nadere opmeting behoeft te geschieden ¹⁾;

dat het perceel, waarover de spoorweg loopt, als één zal worden behouden, ook in het verpondingsregister, en alleen de nieuwe perceelen, aan den Lande afgestaan, onder afzonderlijke nummers in dat register zullen worden gebracht;

terwijl op de kadastrale kaart en in den meetbrief, alsook in het eigendomsbewijs van het oorspronkelijk perceel de grond, voor den spoorweg afgestaan, zal worden aangeduid en omschreven ²⁾.

Afschrift, enz.

¹⁾ Bij Gouvts. besluit van 18 Januari 1877 no. 11° is met wijziging in zoover van deze alinea bepaald, dat de eigendomsbewijzen van den grond, welke voor den aanleg van den spoorweg Soerabaja-Pasoeroean-Malang van eenig perceel of landgoed moet worden aangekocht, zullen worden opgemaakt door den Ambtenaar genoemd in art. 1 der ordonnantie van 21 April 1834 (Staatsblad no. 27), en dat op het oorspronkelijk eigendomsbewijs van het geheele perceel aantekening zal worden gehouden van de akte, waarbij de boven bedoelde grond ten behoeve van den Staat is afgestaan.

²⁾ Bij besluit van 1 Augustus 1878 no. 8 is bepaald, dat het besluit van 18 April 1876 no. 24, zooals het is gewijzigd bij dat van 18 Januari 1877 no. 11 van toepassing is op alle verder aan te leggen Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië.

No. 3885.

PERSONEELE BELASTING. — *Toepassing van art. 34 der ordonnantie op de — in Staatsblad 1878 no. 349.*

Aan den Directeur van Financiën.

Batavia, den 16den September 1882.

No. 2412.

Bij schrijven van 12 Juli jl. no. 10780 vraagt UEdG. het welmeenende der Regeering omtrent de toepassing van art. 34 no. 1 der ordonnantie op de personeele belasting (Staatsblad 1878 no. 349) in de gevallen, dat de huishouding wordt overgebracht naar eene andere plaats doch binnen hetzelfde gewest.

Zoodanige overbrenging moet haars inziens, in den regel niet worden beschouwd als het opbreken van de huishouding op de eene plaats en het wederoprichten daarvan op de nieuwe plaats van vestiging, — maar wel als eene verhuizing (het betrekken eener andere woning gelijk de ordonnantie zich uitdrukt), waarbij gemeld art. 34 no. 1 buiten toepassing blijft.

Heeft echter bij de overbrenging geene onafgebroken voortzetting van den belastingplicht plaats, b. v. doordien eenigen tijd bij anderen verblijf wordt gehouden, dan kan — gelijk ook UEdG. opmerkt — de toepassing van art. 34 no. 1 niet geweigerd worden.

Door de mededeeling van het vorenstaande, heb ik de eer aan bekomen bevelen te voldoen.

De 1ste Gouvernements-Secretaris,
S O L.

No. 3886.

ONTGINNING. — *Uitvoering van art. 4 der ordonnantie in Stbl. 1874 no. 79 tot regeling van het recht der Inlanders om gronden te ontginnen.*

BESLUIT.

Buitenzorg, den 12den Juni 1874.

No. 40

Vervallen door Bb. no. 5086.

No. 3887.

BANKPAPIER. — *Verzending van —*
CIRCULAIRE aan de Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen.

Batavia, den 28sten Maart 1883.

No. 4789.

In de circulaire van den Wd. Directeur-Generaal van Financiën van 31 Maart 1881 no. 6 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 1283) is o. a. voorgeschreven:

„3°. dat de te verzenden pakketten met bankpapier, hetzij aan den Postmeester, dan wel aan den Postcommies, in persoon en met inachtneming van eene doelmatige geheimhouding worden ter hand gesteld, tegen quitantie, vermeldende den uiterlijken staat, het opschrift van het pakket, en eene omschrijving van de zegels;”

en „5°. dat door de Postbeambten in het algemeen bij aankomst van gerecommandeerde dienstbrieven, inhoudende bankpapier, vóór derzelver opgave ook eene quitantie worde gevorderd naar luid van die, welke bij artikel 3 is voorgeschreven.”

Die voorschriften vonden haren grond in de omstandigheid, dat onder de werking van het toenmaals geldende Reglement op de Brievenposterij (Staatsblad 1823

no. 3) dienststukken niet „ambtshalve” konden worden „aangeteekend”, en zijn derhalve aan te merken als een huishoudelijke maatregel van den Directeur-Generaal onder wiens beheer de posterij was gesteld bij artikel 1 van bedoeld reglement.

Sedert, en laatstelijk bij de Algemeene Bepalingen ter uitvoering van het Reglement voor den postdienst in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1881 no. 224), is echter de gelegenheid opengesteld om brieven, welke onder genot van vrijdom van port verzonden worden, ambtshalve te doen aanteekenen, waarbij alsdan een ontvangstbewijs wordt afgegeven.

In verband daarmee kunnen de hooger aangehaalde voorschriften geacht worden thans niet meer van kracht te zijn.

Onder mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer UEdG. te verzoeken, de te verzenden pakketten met bankpapier en de met bankpapier bezwaarde dienstbrieven in den vervolge steeds ambtshalve te doen aanteekenen, met inachtneming overigens van de voorzorgen ter zake van de verpakking als anderszins, bedoeld bij de in hoofde dezer genoemde circulaire en bij die van 20 Februari 1846 no. 933 en 18 November 1851 no. 7777, mede in Bijblad no. 1283 genoemd.

De Directeur van Financiën,
MICHIENSEN.

No. 3888.

STOOMBAGGERMOLENS — *Wijziging der formatie van personeel der — bij het Marine-Etablissement te Soerabaja.*

BESLUIT.

No. 7.

Buitenzorg, den 20sten Juni 1883.

Gelet enz.;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Nog gelet op artikel 1, lett. A. en D van het besluit van 20 April 1873 no. 14 (Staatsblad no. 73);

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.

Ten vijfde: Wegens algeheele buitendienststelling als zoodanig van de eertijds bij het Marine-Etablissement te Soerabaja in conservatie gehouden houten stoombaggermolens nos. 1 en 2, op te heffen de bij § b van het besluit van 6 Januari 1881 no. 9 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 3652) bedoelde betrekkingen van Schipper en Machinist bij die baggermolens.

Ten zesde: enz.

Afschrift, enz.

No. 3889.

KOLONIAAL VERSLAG. — *Samenstelling der gewestelijke bijdragen ten behoeve van het — (Binnenlandsch Bestuur).*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 12540.

Batavia, den 5den December 1876.

Daar de tijd voor het opmaken van het Koloniaal Verslag over 1876 nabij is, heb ik de eer UwEdG. opmerkzaam te maken op het volgende, dat bij de samenstelling dient in acht genomen te worden:

I. Als tot nu toe moeten de bijdragen op 1 Februari aan het Departement zijn ingediend, vanwaar zij op 1 Maart aan de Regeering moeten aangeboden worden. Het is ook nu weer gebleken dat het Opperbestuur ten hoogste prijs stelt op eene

vroegtijdige ontvangst van de bouwstoffen. Hoe kort dus ook de termijn is, daar er toch niet aan te veranderen valt, moet men trachten den tijd zoo practisch mogelijk te besteden, en dit kan het best geschieden door gedeelte voor gedeelte af te werken en alles wat gereed is *dadelijk* in te zenden. Hierbij nu dient strikt de volgorde in acht genomen van de onderwerpen in het Koloniaal Verslag, zooals dit aan de Staten Generaal aangeboden wordt, zijnde, voor zooveel dit Departement betreft:

Hoofdstuk J.

- I. Gewestelijk en plaatselijk bestuur; politie.
 - § 1. Europeesch bestuur.
 - § 2. Inlandsch bestuur en politie.
 - § 3. Bestuur over Vreemde Oosterlingen.
 - § 4. Verdere aantekeningen omtrent bestuur en politie in sommige gewesten.
 - § 5. Bijzondere onderwerpen.
- II. Persoonlijke diensten.
 - § 1. Java en Madoera.
 - § 2. Buitenbezittingen.
- III. Landelijke inkomsten en bedrijfsbelasting.
 - § 1. Landrente.
 - § 2. Belasting op het bedrijf.
- IV. Agrarische aangelegenheden; afstand van grond.
 - § 1. Java en Madoera.
 - § 2. Buitenbezittingen.
- V. Agrarische, statistische en topographische opnemingen en kadaster.
 - § 1. Agrarische opnemingen.
 - § 2. Statistieke opneming van Java.
 - § 3. Topographische en statistieke opneming van Zuid-Celebes.
 - § 4. Kadaster.
- VI. Transporten.
- VII. Pakket- en andere stoomvaartdiensten.
 - O. Nijverheid.
 - I. Landbouw, boschwezen en veeteelt.
 - § 1. Java en Madoera.
 - a. Landbouw.
 - 1°. Inlandsche landbouw
Rijstcultuur: andere voedingsgewassen; klapper-, tabaks-, katoen-, indigo- en suikercultuur.
 - 2°. Gouvernements-cultures.
Koffie-, suiker- en kinacultuur.
 - 3°. Landbouwondernemingen, uitsluitend op contracten met de bevolking berustende.
Suikerfabrieken; tabaksondernemingen; andere ondernemingen.
 - 4°. Landbouw op gronden, door het Gouvernement in huur of in erfpacht afgestaan.
 - 5°. Landbouw op landen aan particulieren in eigendom afgestaan.
 - 6°. Landbouw op verhuurde landen in Soerakarta en Djokjakarta.
 - b. Boschwezen.
 - c. Veeteelt.

§ 2. Buitenbezittingen.

- V. Binnenlandsche handel, pasars, verschillende takken van Inlandsche nijverheid, tentoonstellingen.
- II. Wordt met nadruk aangedrongen op het leveren van nauwkeurige cijfers.
- III. De productie van tabak, thee en indigo wordt uitgedrukt verlangd in Nederlandsch gewicht.
- IV. Zoowel bij de rijstcultuur als die der andere voedingsgewassen behoort *niet* onderengemengd te worden het aantal *beplante* en het aantal *mislukte* bouws.
- V. Zooveel mogelijk dienen juiste cijfergegevens verstrekt te worden omtrent de uitgestrektheid der bewaterbare en der van regen afhankelijke velden.
- VI. Voor de Bezittingen buiten Java en Madoera wordt verlangd dat bijzondere melding zal gemaakt worden van de verschillende cultuurondernemingen, met bijvoeging van overzichten van de uitkomsten dier ondernemingen, evenals zulks geschiedt voor Java en Madoera (zie Hoofdstuk O, I § I sub 3 en 4 van het Koloniaal Verslag van 1875, en de daarbij behorende bijlagen RR, SS en TT). Voor zoover de notenperken op Banda betreft, die in eigendom worden bezeten, zou als overzicht het model SS gebezigd kunnen worden.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
HENNY.

CIRCULAIRES aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera (de Vorstenlanden uitgezonderd).

No. 9370.

Batavia, den 10^{den} September 1877.

Ik heb de eer UwEdG. hiernevens aan te bieden drie schema's:

- B. Agrarische aangelegenheden,
- C. Cultures,
- D. Veeteelt,

met verzoek deze als leiddraad te willen doen volgen bij de samenstelling Uwer bijdrage voor het Koloniaal Verslag over 1877.

Een schema A. *Belastingen* zal u nader worden aangeboden, zoodra omtrent de aanhangig zijnde regelingen van heerendiensten, landrente en bedrijfsbelasting eene eindbeslissing zal zijn genomen.

Voor het Koloniaal Verslag over dit jaar kunnen nu reeds gegevens verzameld worden.

Ik verzoek U *dringend* hiermede niet te wachten tot het eind van het jaar, daar Uwe bijdrage dan zeker niet op den bepaalden tijd (zooals U bekend is uiterlijk 1 Februari) aan mijn Departement zal worden ingediend.

Van Hoofdstuk I verwacht ik, met wijziging in zooverre van mijne circulaire dd. 5 December 1876 no. 12540, alleen bijdragen over de onderafdeelingen.

- II. Persoonlijke diensten,
- III. Landelijke inkomsten en bedrijfsbelasting,
- IV. Agrarische aangelegenheden, afstand van grond.

De productieopgaven van tabak, thee en indigo blijven in Amsterdamsche ponden verlangd.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
HENNY.

B. AGRARISCHE AANGELEGENHEDEN.

Conversie van gemeen in erfelijk individueel bezit.

Afdeeling.	Aantal desa's waar in 187 conversie in erfelijk individueel bezit plaats had.	Aantal desa's waar de periodieke verwisseling der aandeelen vervangen werd door comm. bezit met vaste aandeelen.	TOELICHTINGEN.

Wat valt er in het algemeen mée te deelen omtrent den gang van zaken in die desa's, welke vroeger tot de conversie zijn overgegaan?

In hoeverre houden de bestaande heeren- en cultuurdiensten de volledige werking en de uitbreiding van het individueel bezit tegen?

Schadevergoeding bij beschikking over de gronden der bevolking.

a. bij onteigening;

b. ten behoeve van de Gouvernements-cultures.

Vervanging van erfelijk individueel bezit door eigendom.

Toelichting zoo noodig van de tabellarische overzichten (ingediend in opvolging van de circulaires van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 28 Juni 1876 no. 6657 en van 20 September 1876 no. 9785).

Welke aanleiding bestond er voor de aanvragers in het algemeen om het verzoek te doen?

Welke waren de redenen van afwijzing der aanvragen, gelijk die uit de vonnissen blijken?

Zijn er ook gronden in eigendom afgestaan verhuurd en op welke voorwaarden?

Zijn er ook gronden in eigendom bezeten verhypothekerd?

Verhuur van grond door Inlanders aan niet-Inlanders.

Een nieuw schema is vastgesteld bij Bb. no. 5615, in verband met Sth. 1900 No. 240.

Ontginning door Inlanders van woesten grond, niet tot de desa's behoorende.

Bij Bb. no. 5161 is een nieuw schema vastgesteld.

Afstand van gronden in vollen eigendom:

uitgestrektheid in ☐ som betaald voor den
meters. afstand.

Afstand van gronden met recht van opstal:

uitgestrektheid in ☐ som betaald voor den
meters. afstand.

C. CULTURES.

1e. LANDBOUW DER INLANDSCHE BEVOLKING IN DE GOUVERNEMENTS-LANDEN.

a. Cultuur van eenjarige gewassen.

Totale uitgestrektheid velden in geregelde cultuur Bouws van 500 ☐ Rijnl. roeden.

Sawahs

van levend water voorzien;
van regen afhankelijk;
op moerasgronden.

Tegalvelden

Hiervan werden beplant in 187

Sawahs

van levend water voorzien;
van regen afhankelijk;
op moerasgronden.

Tegalvelden

Van deze totale uitgestrektheid waren beplant:

Op hoog gezag met suikerriet:

sawahs,
tegalvelden,
totaal.

In eigen cultuur met padi:

sawahs,
tegalvelden,
totaal.

Tabak:

sawahs,
tegalvelden,
totaal.

Indigo:

sawahs,
tegalvelden,
totaal.

Djagoeng:

sawahs,
tegalvelden,
totaal.

Katjang:

sawahs,
tegalvelden,
totaal.

1e aanplant. 2e aanplant.
Bouws. Bouws.

1e aanplant. 2e aanplant.
Bouws. Bouws.

Kapas:

sawahs,
tegalvelden,
totaal.

Diverse gewassen:

sawahs,
tegalvelden,
totaal.

Het totaal velden beplant met padi bedroeg alzoo:

	1e aanplant.	2e aanplant.
	Bouws.	Bouws.

waarvan mislukt:
dus geslaagd:

Het totaal velden beplant met andere eenjarige
gewassen bedroeg:

	1e aanplant.	2e aanplant.
	Bouws.	Bouws.

waarvan mislukt:
dus geslaagd:

Cultuur van padi en tweede gewassen in het algemeen.

Afloop van den oogst.

Hoe is de afloop van den oogst geweest?

Zijn er ten gevolge van de ongunstige weêrgesteldheid vele
velden onbeplant gebleven, die anders beplant zijn geworden:

- a. met padi;
- b. met tweede gewassen.

Welke bijzondere redenen, ziekten, plagen of rampen van
hoogerhand zijn c. q. op de minder ruime opbrengst van den
oogst van invloed geweest.

Waaraan zijn de eijfers ontleend, die gediend hebben voor
de berekening van de productie-opgaven in model XII der
tabellen gearresteerd bij besluit van 4 October 1873 No. 10.

Schaarschte van voedingsmiddelen.

Heeft er ten gevolge van de boven vermelde redenen
schaarschte van voedingsmiddelen geheerscht?

Zijn er buitengewone maatregelen genomen om daarin te
voorzien?

Vanwaar geschiedt de *aanhoeft van elders en waarheen heeft*
uitvoer plaats in gewone tijden?

Wordt er neiging bespeurd tot betere keuze en verzorging
van bibit?

Zijn er in het algemeen ten aanzien van:
grondbewerking, kweeking van bibit, uitplanten, bemesten
en onderhoud, verbeteringen op te merken?

Betoonen hoofden en volken zich genegen om proeven te
nemen en gedane aanwijzingen ter harte te nemen?

Zijn er proeven genomen tot verbetering der cultuur? op
welke wijze? en met welken uitslag?

Zijn er velden die voor de tweede maal met padi worden
beplant zonder braakligging of tuschenkomend tweede gewas?
Wordt daardoor geen nadeel aan de productiviteit van den
grond toegebracht?

Kon het snijden van het gewas geleidelijk afloopen?

Ingeval er padi onrijp gesneden is, wat was daarvan de
reden?

Tweede gewassen.

Welke worden hoofdzakelijk verbouwd als voedings-, als
handelsgewassen? geschiedt de aanplant algemeen op velden
waar padi als eerste gewas wordt verbouwd? zonder nadeel
voor de productiviteit?

Wordt bij de keus van het tweede gewas op de regelen
van den wisselbouw acht gegeven?

Wordt er vischeultuur op de sawahs gedreven bij wijze van
tweede gewas en zoo ja, met welken uitslag?

Wat valt er meê te deelen omtrent genomen proeven met
acclimatatie van vreemde gewassen?

Irrigatie.

Zijn in het afgelopen jaar verbeteringen in de verdeling
van en de beschikking over het water gebracht?

Waterwerken ten behoeve van den landbouw.

Welke nieuwe werken zijn in het afgelopen jaar tot stand
gebracht, en op welke wijze?

Zijn er ontwerpen tot aanleg van nieuwe werken, verbete-
ring der bestaande middelen van irrigatie in behandeling of
bewerking?

Zijn er kleine dammen of leidingen door individuen op
hunne kosten gemaakt in eigen arbeid of met behulp van per-
sonen, die er een beroep van maken, om waterwerken aan
te leggen?

Zijn hierbij de belangen van hen, die reeds van het afgedam-
de water op andere wijze partij trokken, in acht genomen?

Eigen suikercultuur van de bevolking.

Gronden waarop die cultuur, waar zij van eenige beteekenis
is, *wordt gedreven*, bewerking dier gronden.

Verkoop van het product in stokken of na fabriekmatige
bereiding in buffelmolens.

Welke zijn in dat geval de voordeelen voor planter en be-
reider?

Waar wordt het product ter markt gebracht?

Cultuur van kapas.

Gronden waarop zij wordt verbouwd, als eerste of tweede
aanplant? in den regel na welk gewas?

Redenen waarom deze cultuur zich uitbreidt of afneemt.

Afloop van den oogst.

Soorten.

Wordt ook kapas gekweekt uit oorspronkelijk van elders ingevoerde zaden?

Waar wordt het product, dat niet tot eigen gebruik gebezigd wordt, ter markt gebracht?

Cultuur van indigo.

Gronden waarop zij wordt verbouwd, als eerste of tweede aanplant? in den regel na welk gewas?

Redenen waarom deze cultuur zich uitbreidt of afneemt.

Afloop van den oogst.

Hoeveel malen is er gesneden?

Bereiding van het product, op welke wijze?

Voordeelen voor planter en bereider.

Waar en in welken vorm wordt het product ter markt gebracht?

Cultuur van tabak.

Gronden waarop tabak wordt verbouwd, als eerste of tweede aanplant? in den regel na welk gewas?

Redenen waarom deze cultuur zich uitbreidt of afneemt;

Worden voor de Europeesche en Inlandsche markt verschillende soorten geteeld?

Afloop van den oogst.

Weêrsgesteldheid, zaadbeddingen, bewerking der gronden, onderhoud, uitwatering, pluk.

Waar wordt het product ter markt gebracht?

Cultuur van raméh.

Gronden waarop zij gedreven wordt.

Uitbreiding der aanplantingen afzonderlijk of op erven.

Bereiding van het product.

Verkoop van garen, touw, netten, van raméh vervaardigd.

Waar worden die verschillende producten ter markt gebracht?

b. Cultuur van overjarige gewassen.

Klappercultuur.

Gronden waarop zij met het meeste voordeel wordt gedreven.

Uitbreiding der aanplantingen in het algemeen.

Aanplantingen in afzonderlijke tuinen.

Verkoop van klappers en olie.

Neemt de handel in het laatste toe of af?

Waar worden de noten en waar de olie ter markt gebracht?

Cultuur van bamboe.

Bamboe in wildhoutbosschen.

Uitbreiding der aanplantingen in afzonderlijke tuinen.

Waartoe wordt de bamboe ter markt gebracht?

Cultuur van nipah.

Nipah is de van zelf ontstane bosschen.

Gronden waar zij aangeplant wordt.

Uitbreiding der aanplantingen, in afzonderlijke tuinen aan den rand der erven, sawah's enz.

Waar wordt het product ter markt gebracht?

Arencultuur.

Breidt zij zich uit?

Wordt het product als suiker bereid en waar wordt het ter markt gebracht?

Cultuur van kapok.

Breidt de cultuur zich uit?

Waar wordt het product ter markt gebracht?

Cultuur van sirih, pinang, mangkoedoe.

Uitbreiding der aanplantingen, in afzonderlijke tuinen op de erven.

2e. GOUVERNEMENTS-CULTURES.

A. Gouvernements koffiecultuur.

a. Cultuurdienstplichtigen.

Zijn in het afgelopen jaar geheele desa's, onderdistricten of districten voor het eerst of opnieuw bij de koffiecultuur ingedeeld of daarvan voor goed vrijgesteld?

Zoo ja, om welke redenen had die indeeling of vrijstelling plaats?

Hoeveel cultuurdienstplichtigen werden vrijgesteld van de verplichte bijplanting in den afgelopen westmoesson:

a. Wegens aanplantingen.

1°. Op eigen grond?

2°. Op gereserveerden grond daartoe afgestaan?

b. Wegens overneming van nog in onderhoud zijnde of bereids afgeschreven koffietuinen?

c. Overeenkomstig het voorschrift van § XXI van Bijblad no. 2738.

b. Gronden.

Uitgestrektheid in bouws voor de koffiecultuur gereserveerde gronden binnen een rayon van 4 palen van de desa's.	Geschatte uitgestrektheid in bouws van woeste en voor de koffiecultuur geschikte gronden gelegen op meer dan 4 tot 12 palen van de desa's.	Uitgestrektheid der gereserveerde gronden waarvoor krachtens § D van art. 1 van het Bt. van 29 Januari 1872 no. 14 (Bb. 2738) door den Resident is beslist ten bevoe van den eigen landbouw der bevolking.	Uitgestrektheid in bouws der eigen gronden van de bevolking door haar gebezigd voor		Gronden aan anderen toebehoorende waarover voor de laatste bijplantingen van bestuurswege is beschikt.
			Gouvernements-aanplant.	vrijwillige aanplant.	

De cijfers zoo noodig toelichten.

c. Merdika en sorangan (monosoekotuinen).

I. Merdikatuinen.

(Overgedragen koffietuinen aan Inlandsche ondernemers).

Aantal personen in het bezit van merdikatuinen.	Aantal bouws in onderhoud tijdens de overneming.	Aantal bouws der tuinen, die tijdens de overneming reeds afgeschreven waren.	Totaalbouws.

II. Sorangan (monosoekotuinen).

Op niet voor de koffiecultuur gereserveerden grond.		Op voor de koffiecultuur gereserveerden grond.	
Aantal personen in het bezit daarvan	Aantal bouws.	Aantal personen in het bezit daarvan.	Aantal bouws.

Is het noodig geweest ten gevolge van onderhoud als anderszins merdika- of sorangan-tuinen terug te nemen, van hoeveel personen en hoeveel bouws?

Wat is er gedaan met die teruggenomen tuinen?

d. Bijplantingen en afschrijvingen.

Zijn veel boomen moeten worden afgeschreven in jonge plantsoenen?	Zijn vele desa's voor den westmoesson van 187 van bijplantingen moeten worden vrijgesteld, zoo ja om welke redenen?	Zijn er desa's die nog op groote afstanden planten, zoo ja, om welke redenen?	Neemt over het algemeen de lust om vrijwillig meer koffie te planten, dan bevolen is, bij de bevolking toe?	Vallen bijzonderheden omtrent de kweekbedden, den aanleg der nieuwe tuinen enz. mede te deelen?

e. Onderhoud.

Wat valt hieromtrent te vermelden, zoomede omtrent het toezicht op de koffietuinen?

Heeft onderlinge ruil van tuinen of aandeelen in tuinen plaats gehad overeenkomstig § XXIV t/m XXVII van Bb. 2738?

Zijn er proeven genomen met neêrbuigen van koffieboomen op stomp kappen?
toppen?
bemesten?
afkappen van doode toppen?
nieuwe soorten van schaduwboomen enz.?
Zoo ja met welken uitslag?

f. Uitkomsten.

Hoeveel koffie (1e en 2e soort afzonderlijk) is bij de pakhuizen ingekocht van 1 Januari t/m ult^o. December?

Zijn er bijzonderheden te vermelden, die op den gunstigen of ongunstigen afloop van den oogst invloed hebben uitgeoefend?

g. Pluk, bereiding, qualiteit.

Had de pluk naar behooren plaats en welke invloed werd daarop uitgeoefend door de weêrsgesteldheid?

Doet de weêrsgesteldheid van het afgelopen jaar een gunstigen, middelmatigen of slechten oogst verwachten voor het loopende jaar?

Waren hulpplukkers van elders noodig en kwamen die in voldoende getale op?

Werd de koffie op de gewone dan wel op de West-Indische of Braziliaansche wijze bereid?

Welke maatregelen zijn van bestuurswege genomen om de bevolking te gemoet te komen bij het bereiden der koffie (verstrekking van molens enz.)?

Heeft koffiebereiding plaats gehad door bijzondere personen overeenkomstig Staatsblad 1873 no. 54?

Door hoeveel personen Europeanen en Vreemde Oosterlingen?

Hoeveel koffie is door hen bij de pakhuizen ingeleverd?

Was de bereiding goed?

Is ook van malversatiën gebleken?

Hoe was over het algemeen de kwaliteit der geoogste koffie?

h. Pakhuizen, transport van koffie enz.

Namen der plaatsen waar nieuwe pakhuizen zijn opgericht.	Toegestane geldsommen voor de nieuw opgerichte pakhuizen.	Welke pakhuizen zijn van hulppakhuizen tot permanente pakhuizen verklaard?	Welke pakhuizen zijn van permanente tot hulppakhuizen verklaard?	Op welke plaatsen zijn pakhuizen ingetrokken?
<i>a. permanente.</i>	<i>a. permanente.</i>			
<i>b. hulppakhuizen.</i>	<i>b. hulppakhuizen.</i>			

Had de inkoop en de afvoer van de koffie naar de strandpakhuizen zonder stremming plaats?

Zijn bijzonderheden hieromtrent te vermelden?

Is de koffie, tijdens de bewaring in de inkoop- en gedurende de opschuring in de strandpakhuizen, aan nadeelige invloeden onderhevig geweest, zoo ja, welke maatregelen zijn daartegen genomen?

Zijn belangrijke overwichten of tekortbevindingen bij de pakhuizen geconstateerd?

Bestaat er vermoeden dat veel koffie aan de verplichte levering onttrokken wordt; waaruit blijkt dit, en hoe werken de op dit punt bestaande bepalingen?

i. Algemeene opmerkingen.

In hoeverre worden de Preanger-regelingen in Uw gewest opgevolgd?

Doen zich hier en daar plaatselijk ook bezwaren tegen die regelingen op, waardoor de hoofden en de bevolking daarmede minder ingenomen zijn?

Welke zijn de oorzaken die de ontwikkeling van de koffiecultuur tot een volkscultuur in Uw gewest in de hand werken, dan wel in den weg staan?

B. Gouvernements-suikercultuur.

Kwamen de voor deze cultuur bestemde gronden, tijdig beschikbaar, zoo neen, waarom niet?

Zijn de gronden zoodra mogelijk opengelegd en bewerkt?

Heeft de erlanging van bibit geen moeilijkheden opgeleverd en komen de contractanten hierbij de planters billijk te gemoet?

Heeft de uitplanting der bibit regelmatig, in verband met den oogst van het riet, plaats kunnen hebben?

Wanneer werd met het planten der bibit aangevangen en wanneer werd de contractueel bedongen aanplant gesloten?

Is de oude of nieuwe cultuurwijze (broedjoelan of Reynoso), overheerschend en wordt ten deze aan de bevolking de vrije keuze gelaten?

Hebben onderhoud en bewaking geen reden tot reclames gegeven?

Komen rietdiefstallen en branden, voor en zijn daarvoor bijzondere redenen te vermoeden?

Hoe was de weêrsgesteldheid voor de rietcultuur?

Wanneer zijn Gouvernements-tuinen aan de contractanten overgegeven?

Worden met het snijden en vervoeren van het riet geen moeilijkheden ervaren en komen er vele transporteurs van elders?

Wordt door de contractanten gemest en welke mestsoort wordt het meest gebruikt?

Strekt de Gouvernements-rietcultuur niet ten koste van den eigen landbouw der bevolking, door onevenredige beschikking over het irrigatiewater, den eisch van vroege beschikking over de velden, den cultuurarbeid enz.

Fabricage.

Afloop van den oogst, zijn bijzonderheden hieromtrent mede te deelen?

Hebben er nieuwe installatiën plaats gevonden?

Is er onder de fabrikanten een streven naar verbeteringen in het fabrikaat waarneembaar?

Worden geene moeilijkheden ervaren met den koelarbeid en geschiedt deze zonder inmenging van het Inlandsch bestuur?

Blijven de werkloonen over het geheel stationair en welke zijn de gewone loonen?

Welken invloed heeft de suikerindustrie op de ontwikkeling van ambachten in den omtrek?

Komen er vele arbeiders van verre of bepaalt hunne werwing zich tot de districten, waarbinnen de fabrieken gelegen zijn?

Veroorzaken de groote massa's koelivolk bij de suikerfabrieken veel moeite aan de politie? In welken tijd het meest?

Nemen gezeten landbouwers, gehuwde vrouwen en kinderen veel deel aan den fabriekarbeid?

Worden geene moeilijkheden ervaren met het suikertransport?

Wordt het onderhoud der bruggen in de gewone vervoerwegen en dat dier wegen zelve buitengewoon verzaaid door het transport van het riet?

Heeft de verstrekking van water voor injectie en stoom geen nadeelige gevolgen voor den landbouw der bevolking?

Wordt art. 7 der contracten betreffende verstrekking van water, vooral als drijfkracht, stipt behartigd?

Wordt door de fabrikanten een behoorlijk, evenredig aandeel gedragen in het onderhoud der dammen en leidingen, waarvan ook zij profiteren?

Heerscht er nog al onder de eigenlijke bevolking in de Gouvernements-suikerdistricten, kennelijk meer welvaart dan in die districten, waar de Gouvernements-suikercultuur niet werkt?

Is de richtige uitvoering der Gouvernements-contracten in het belang van beide partijen van een behoorlijke controle verzekerd?

Bestaat er bij de contractanten een kennelijk streven naar uitbreiding van vrijwillige aanplantingen en met welk succes, op welke grondslagen?

Welke bezwaren worden daarbij ondervonden?

Hoe wordt het riet verkregen?

Welke is de gewone huurprijs van gronden en welke zijn de gemiddelde loonen voor den veldarbeid, berekend met inbegrip van bewaking, ompagging, enz.?

30. LANDBOUWONDERNEMINGEN UITSLUITEND OP CONTRACTEN MET DE BEVOLKING BERUSTENDE.

a. Suikerfabrieken.

Vermeerdering of vermindering van het aantal fabrieken.

Gronden waarop het riet geplant wordt.

Invloed der weërgesteldheid op aanplant en bereiding.

Wijze hoe het riet verkregen wordt.

Overeenkomsten door de bevolking aangegaan tot levering van riet, — ingehuurd gronden, prijzen per bouw, — beplanting, irrigatie, onderhoud en bewaking van deze gronden, diefstal van riet, rietbranden, — registratie dier verschillende overeenkomsten.

Wijze van bewerking der gronden, bemesting. Invloed der weërgesteldheid op den aanplant en bereiding. Afloop van den oogst.

Voor welke markt is het product bestemd?

Snijden en vervoeren van het riet. Contracten met karrevoerders.

Beschikking over water voor injectie en stoom voor drijfkracht.

Bereiding van het sap.

Arbeiders: ambachtslieden; hun landaard, hunne verdiensten, — gewone koelies, waar zij thuis behooren, overeenkomsten die zij aangaan, worden die nagekomen?

Hunne verdiensten, ook bij het werken op taak.

Transport van het product naar de plaats der afschepping.

b. Tabaksondernemingen.

Vermeerdering of vermindering van het aantal ondernemingen.

Gronden waarop de cultuur gedreven wordt als 1e of 2e gewas.

Wijze hoe het product verkregen wordt.

Aangegane overeenkomsten, met of zonder voorschotten, nakoming dier overeenkomsten, opkoop van de te veld staande tabak, prijzen bij overeenkomst of bij opkoop betaald, — worden die overeenkomsten geregistreerd? — invloed van het voorschottenstelsel, kwade praktijken.

Soorten. Bewerking. Verstrekking van zaadplantjes door de ondernemers, beploeging en onderhoud, afwatering.

Worden de bladeren afzonderlijk geplukt, of de heesters geheel gekapt, — verbetert de kwaliteit door meer zorg voor de cultuur?

Uitkomsten van den verwerkten oogst.

Invloed van de weërgesteldheid op den aanplant.

Invloed der prijzen op de Europeesche markt op den bloei der ondernemingen in het algemeen.

Schuren. Is de grond gehuurd of is daarop recht van opstal verkregen, in het eerste geval voor hoe langen tijd, van welke materialen zijn de schuren?

Schuurbranden, hunne vermoedelijke oorzaken.

Arbeiders. Mandoers bij de schuren, hun gehalte, hunne verdiensten, gewone arbeiders of arbeidsters, waar zij thuis behooren, hunne of hare verdiensten ook bij het werken op taak.

Transport van het product naar de plaats van afschepping.

c. Andere ondernemingen voor den opkoop en bereiding van thee, indigo, ramah, enz. zoomede het pellen van rijst.

Gronden waarop de cultuur gedreven wordt.

Uitkomsten van den verwerkten oogst enz. enz.

4e. LANDBOUW OP LANDEN IN HUUR OF ERFPACHT AFGESTAAN.

Bewerking van den grond.

Bemesting.

Ingeval product wordt verwerkt buiten de onderneming geteeld, hoe wordt dat verkregen?

*Uitkomsten van den verkregen oogst.
Invloed der weërgesteldheid.*

(Bij suikerriet.)

Rietsoorten gebezigd; snijden en vervoer van het riet.

Wijze van zuivering en bereiding van het rietsap.

Is er eene gevestigde bevolking op de ondernemingen, verbouwen zij eenig product in tuin of erf? Zijn er vele gevestigde arbeiders?

Vanwaar komen de arbeiders, die elders thuis behooren, voor hoe langen tijd verhuren zij zich; nakoming der door hen aangegane overeenkomsten, hunne verdiensten ook bij het werken op taak.

5e. LANDBOUW OP LANDEN AAN PARTICULIEREN IN EIGENDOM AFGESTAAN.

Hoofdproducten die op de verschillende landen worden geteeld.

Wordt er suikerriet ten behoeve van den landheer gekweekt, welke overeenkomst gaat deze met de bevolking aan voor de beplanting.

Rietsoorten.

Bewerking der gronden.

Bereiding van het sap.

Hoe heeft de aanleg plaats in koffie- of theeaanplantingen, het onderhoud en de pluk?

Zijn de arbeiders, die voor de bereiding der producten gebezigd worden, gevestigd op de landen of komen zij van elders?

Nakoming der door hen aangegane overeenkomsten.

D. V E E T E E L T.

Toeneming of vermindering.

Toestand in het algemeen van den veestapel.

Veevoeder. Weidegronden, hoe bij gebrek daaraan wordt gehandeld, veevoeder buiten het gras.

In- en uitvoer van en naar andere gewesten, veemarkten.

Heeft eene buitengewone sterfte onder de veestapel plaats gehad?

Wordt veel vee geslacht, alleen bij plechtige gelegenheden of ook voor de gewone consumtie?

Wat van Regeeringswege tot verbetering van den veestapel en het paardenras geschiedt.

Worden door de bevolking zelve pogingen tot verbetering van den veestapel en van het paardenras gedaan?

Vee fokkerij door de particulieren op gronden in huur of erfpacht afgestaan.

No. 12359.

Batavia, den 28sten November 1878.

Met referte aan de tweede alinea van mijne circulaire van 10 September 1877 no. 9370 heb ik de eer UwEdG. hierbij aan te bieden een schema:

A. BELASTINGEN.

met verzoek dit als leiddraad te willen doen volgen bij het aan mijn Departement in te dienen jaarlijksch verslag der landrente en c. q. ook der belasting op de vischvijvers.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
H E N N Y.

A. BELASTINGEN.

LANDRENTE.

Toelichting der rubriek 4—8 van den modelstaat, gearresteerd bij het besluit van 21 November 1878 no. 9 ¹⁾ met vermelding, het gedaan is om te constateeren of de uitgestrektheid der bouwgronden, volgens den legger, overeenkomt met de werkelijkheid.

Toelichting van rubriek 10 met aanduiding van de wijze, waarop men te werk is gegaan om betere cijfers te bekomen en van de vermeerderingen of verminderingen welke dientengevolge in het aanslageijfer zijn gebracht.

(De Gouvernements-besluiten c. q. te vermelden, waarbij de wijziging van den aanslag is goedgekeurd).

Toelichting van de rubrieken 11 t/m 14.

Toelichting, waar noodig, van het cijfer der vrijstelling wegens het bezigen der gronden voor de Gouvernements-suikercultuur (rubriek 20).

Toelichting van het cijfer der vrijstelling wegens deugdelijk geconstateerd mis-gewas (rubriek 21).

(Gouvernements-besluit te vermelden).

Toelichting van het cijfer der vrijstelling wegens buitengewone en gewichtige redenen (rubriek 22).

(Gouvernements-besluit te vermelden).

Toelichting waar noodig, van het cijfer der afschrijving wegens het onbeplant blijven van velden (rubriek 23).

Toelichting van de c. q. verbeterde cijfers in het werkelijk geheven bedrag in het vorige jaar (rubriek 26).

Toelichting van het cijfer van den achterstand (rubriek 30).

Inning der landrente en contrôle daarop, verduistering van gelden door Onder-collecteurs, door Desahoofden.

Wordt van de repartitie aantekening gehouden, met vermelding der blokken, waarvan de gronden op een gelijk cijfer per bouw zijn aanslagen?
(kabinetsecirculaire dd. 14 April 1878 no. 1).

Wat is er in het afgelopen jaar gedaan ter voorbereiding van een nieuwen aanslag?

Welke is de invloed dezer belasting op de welvaart der landbouwers?

Waaruit zijn zij gewoon het door hen verschuldigde bedrag aan landrente te betalen?

BELASTING OP DE VISCHVIJVERS.

Toelichting van de cijfers in model X, gearresteerd bij besluit van 4 October 1873 no. 10, ingeval vermeerdering heeft plaats gehad.

Welke is de maatstaf van berekening bij den aanslag dezer belasting?

¹⁾ Gewijzigd, zie model IX van Gouvts. besluit van 21 Januari 1881 no. 12 (Bb no. 3873).

Welke is de invloed van deze belasting op de welvaart van de bezitters van vijvers?

No. 12947.

Batavia, den 16^{den} December 1878.

Bij de samenstelling Uwer bijdrage voor het Koloniaal Verslag overeenkomstig mijne circulaire van 10 September 1877 no. 9370 heb ik de eer UwEdG. te verzoeken op het navolgende te willen letten:

1°. in het overzicht *a* betreffende den verhuur van grond door Inlanders aan niet-Inlanders moet in kolom 1 het aantal geregistreerde overeenkomsten worden opgegeven, maar in kolom 2 en 3 het aantal Europeanen en Vreemde Oosterlingen die overeenkomsten sloten.

Daar in den regel één ondernemer verscheidene overeenkomsten sluit, zal het cijfer in de eerste kolom altijd aanmerkelijk veel grooter zijn dan dat in de tweede en derde.

2°. wanneer in het overzicht *b* ook opgaaf gedaan wordt van de niet-geregistreerde overeenkomsten, moet die afzonderlijk worden vermeld, b. v.

I geregistreerde overeenkomsten.

II. niet geregistreerde overeenkomsten.

In verband met het vorenstaande behoeven de bij de dezerzijdsche circulaire van 15 December 1871 no. 9043 en 5 Februari 1874 no. 1208 bedoelde staten niet meer te worden ingediend.

Uit den ter vervanging van den vroegeren staat betreffende de aantooning van de uitkomsten der cultuur van eenjarige gewassen, bij het besluit van 21 November jl. no. 9 (waarvan U van Regeeringswege extract is verleend) gearresteerden staat model XII zal UwEdG. hebben ontwaard, dat geene berekening van de productieopgaven meer verlangd wordt, waardoor ook de hieromtrent op bladzijde 6 van het schema *B*, behoorende bij mijne boven genoemde circulaire, gestelde vraag geene beantwoording meer behoeft.

Voorts is door de arresteering van den nieuwen staat model XII ook het eerste gedeelte van het schema van: „*a* Cultuur van eenjarige gewassen” op bladzijde 5 tot aan „Cultuur van padi en tweede gewassen in het algemeen” op bladzijde 6, komen te vervallen, aangezien alle daarbij verlangde gegevens uit den staat kunnen verkregen worden.

U gelieve er op te letten dat op model XII de cijfers behoorende bij:

Totaal aanwezige:

Aantal beplante velden:

Aantal onbeplant gebleven velden:

worden geplaatst in de verschillende kolommen: „Van levend water voorzien” enz.

Voor de eenvormigheid is het wenschelijk onder het aantal bahoe's, op hoog gezag met suikerriet beplant, in datzelfde model XII steeds te begrijpen den eigenlijk gezegden beplanten grond plus dien, door wegen en slooten ingenomen, vermits deze vroeger wel eens abusievelijk onder de onbeplant gebleven velden werden opgegeven.

De productiecijfers van de Gouvernements-suikerondernemingen, huur- en erfpachtsperceelen en ondernemingen op vrijwillige onvereenkomsten met de bevolking, behoeven zooals U uit bovengemeld besluit gebleken zal zijn, niet voor medio Maart te worden ingezonden.

De op dat tijdstip nalatige ondernemers gelieve U onverwijld aan de indiening

te herinneren, wel onderscheid makende tusschen hen, die de opgaven onder straf van boete moeten leveren, zooals de Gouvernements-suikerfabrikanten en de huurders van woeste gronden, en de erfpachters en andere ondernemers, welke lasten tot het indienen van die opgaven niet verplicht zijn, doch bij eene oordeelkundige uitnoodiging daartoe hunne medewerking in den regel niet zullen weigeren.

Eindelijk verwacht ik bij Uwe bijdrage een staat van alle in Uw gewest onder ultimo December 1878 reeds ingeschreven erfpachtsperceelen, waarop niet alleen de namen der perceelen, maar ook die der eigenaren en der data van inschrijving behoren voor te komen.

Indien van sommige perceelen nog geen naam bekend is, gelieve U daarbij den datum en het nummer van het Gouvernements-besluit op te geven, waarbij de erfpacht is toegezegd.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
H E N N Y.

No. 3890.

VERSLAG. — *Wijziging der voorschriften in Bb. no. 2397 betreffende de uiterste termijnen van indiening der door de Hoofden van Algemeen Bestuur te leveren bijdragen voor het Koloniaal —*

BESLUIT.

No. 44.

Buitenzorg, den 31sten Juli 1883.

Is goedgevonden en verstaan:

Met wijziging, voor zooveel nodig, van de bij art. 2 van het besluit van 20 September 1870, no. 11 (Bb. no. 2397) aangegeven voorschriften, als uiterste termijnen van indiening der door de Hoofden van Algemeen Bestuur te leveren bijdragen ten behoeve van het verslag, bedoeld bij art. 60 der Grondwet, vast te stellen:

a. Voor het Departement van Oorlog:

1 April voor het eerste gedeelte der bijdragen; en

15 April voor het tweede gedeelte daarvan met de statistieken;

b. Voor het Departement der Marine:

15 April;

c. Voor het Departement van Justitie:

1 April voor de geheele bijdrage, met uitzondering van de gedeelten Gevangeniswezen en Weeskamers;

en 15 April voor de uitgezonderde gedeelten;

d. Voor de Algemeene Rekenkamer:

15 April;

e. Voor het Departement van Binnenlandsch Bestuur:

15 April voor de gedeelten voorkomende onder Hoofdstuk I en

15 Mei voor de gedeelten voorkomende onder Hoofdstuk O; ¹⁾

f. Voor het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid:

1 Mei voor de gedeelten voorkomende onder Hoofdstuk K en

15 Mei voor de gedeelten voorkomende onder Hoofdstuk O; ²⁾

g. Voor het Departement der Burgerlijke Openbare Werken;

¹⁾ Gewijzigd bij Bijblad no. 4953.

²⁾ Vergelijk Bijblad no. 4815.

No. 3892. KOLONIAAL VERSLAG. — *Opgaven ten behoeve van het —*
(*Marine-Departement*).

Aan den Commandant der Zeemacht.

No. 1411.

Batavia, den 6^{den} September.

Op bekomen last heb ik de eer UHedG. te verzoeken, Uwe bijdrage voor het Koloniaal Verslag voortaan te willen doen vergezeld gaan van eene opgaaf over eenkomstig bijgaand model van de op Europeesche wijze getuigde schepen, die in het jaar waarop het verslag betrekking heeft, binnen de wateren van den Nederlandsch-Indischen Archipel op de eene of andere wijze zijn verongelukt.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
VAN DER WEIDE.

Opgaaf van de op Europeesche wijze getuigde schepen die op de eene of andere wijze binnen de wateren van den Nederlandsch-Indischen Archipel zijn verongelukt over 188 .

Namen der schepen.	Nationaliteit der schepen.	Stoom- of zeilschepen.	Aard van het ongeluk.	Plaats waar en datum waarop het ongeluk is voorgevallen.	Bijzonder- heden.

Behoort bij missive van den 1en Gouvernements-Secretaris van 6 September 1883 no. 1411.

No. 3893. DELI-SPOORWEGMAATSCHAPPIJ. — *Voorwaarden van concessie voor den aanleg en de exploitatie van een spoorweg, loopende van de ankerplaats aan de Belawan over Medan naar Deli-toewa met een zijtak van Medan naar Timbang-Langkat, in het landschap Deli (residentie Sumatra's-Oost-kust) ¹⁾.*

I. VAN DE AAN TE LEGGEN WEGEN.

Art. 1. De Gouverneur-Generaal bepaalt de richting van de aan te leggen spoorwegen tusschen bovengenoemde plaatsen.

De concessionarissen doen daartoe de voorstellen en onderwerpen de noodige plannen en bescheiden aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal.

¹⁾ De concessie is bij Gouvernements-besluit van 23 Januari 1882 no. 17 verleend aan de „Deli-Maatschappij”, die haar heeft overgedragen op de „Deli-Spoorweg-Maatschappij”, eene naamlooze vennootschap, tot dat doel in 1883 te

Art. 2. Aan de concessionarissen wordt de voorkeur gegeven tot het leggen en exploiteeren van verlengingen en zijtakken der geconcessioneerde lijnen, met dien verstande, dat wanneer door anderen concessie voor dergelijke verlengingen of zijtakken wordt gevraagd, aan concessionarissen door den Gouverneur-Generaal onder mededeeling der voorwaarden, een termijn zal worden gesteld, binnen welken zij zich zullen moeten verklaren of zij van de voorkeur voor het aanleggen en exploiteeren dier verlengingen en zijtakken op de medegedeelde voorwaarden al of niet gebruik wenschen te maken.

Laten de concessionarissen dien termijn verlopen zonder antwoord te geven, of weigeren zij onder de medegedeelde voorwaarden de concessie te aanvaarden, dan is de voorkeur voor die wegen, waarvoor concessie wordt gevraagd, vervallen.

Art. 3. De spoorwijdte van den aan te leggen spoorweg zal bedragen 1.067 meter tusschen de spoorstaven gemeten.

Art. 4. De kruinsbreedte der aardebaan onder den ballast, waterpas ter hoogte van de kanten van den weg gemeten, moet minstens bedragen: voor enkel spoor 4.30 meter, voor dubbel spoor 7.50 meter.

De afstand tusschen de assen der beide sporen bij dubbel spoor bedraagt niet minder dan 3.20 meter.

Art. 5. De aanleg geschiedt voor enkel spoor, behalve op die plaatsen, waar meerdere ruimte voor het oprichten van stations, halten of uitwijkplaatsen noodig is.

De plaats der stations, halten en uitwijkplaatsen, wordt door den Gouverneur-Generaal bepaald.

Art. 6. Binnen acht maanden na den dag, waarop de concessie definitief is aanvaard, onderwerpen de concessionarissen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal de volgende bescheiden in drievoud:

- 1°. eene algemeene richtingskaart van den spoorweg op de schaal van 1:20000;
- 2°. een lengteprofiel op eene lengteschaal van 1:5000 en eene hoogteschaal van 1:200;
- 3°. een normaal profiel van de aardebaan bij ophooging en bij ingraving;
- 4°. eene teekening op $\frac{1}{10}$ der ware grootte van de inrichting en samenstelling van den bovenbouw, met dwarsleggers, ballastbed, banketten, enz.;
- 5°. eene teekening op de ware grootte van de toe te passen spoorstaaf met lasch-verbindingen en bevestigingsmiddelen en alles wat daartoe behoort;
- 6°. eene schematische voorstelling van de toe te passen locomotieven, waarin duidelijk zijn aangegeven de asbelastingen en de radstanden, die deze werktuigen zullen verkrijgen ¹⁾.

Amsterdam opgericht. Kapitaal f 2.600.000 — verdeeld in twee duizend zes honderd aandeelen van f 1000. — Beheer en bestuur zijn opgedragen aan een directeur, onder toezicht van drie commissarissen. De zetel der vennootschap is gevestigd te Amsterdam. Hare bij Kon. Besluit van 29 Mei 1883 no. 69 goedgekeurde statuten zijn in hun geheel opgenomen in de Staatscourant no. 172 van 1883. Op 1 October 1883 werd de eerste spade voor dezen spoorweg in den grond gestoken.

Deze voorwaarden zijn ook van toepassing op den spoorweg Medan-Bobongan en de verlenging van den zijtak van Deli-spoorweg tot aan kampong Selesseh, vide nos. 5064 en 5065.

¹⁾ Met goedvinden van den Gouverneur-Generaal zijn in 1883 door de Regeering in Nederland de plannen goedgekeurd van de spoorstaven en eenig ander ijzerwerk van den bovenbouw, alsmede van de locomotieven en goederenwagens. (Kol. Verslag van 1883 bladz. 140).

Art. 7. Na de goedkeuring der in het vorig artikel genoemde bescheiden, bieden de commissarissen achtereenvolgens ter goedkeuring aan, de volledig uitgewerkte plannen in duplo van alle ten behoeve van den spoorweg met de daarbij behoorende stations, halten, uitwijkplaatsen, enz., uit te voeren werken met de ten behoeve der onteigening benoodigde grondkaarten en verdere bescheiden.

Al deze plannen, ontwerpen en bescheiden moeten zijn aangeboden: voor het gedeelte Belawan — Medan binnen twaalf maanden na den dag van de definitieve aanvaarding der concessie; voor de gedeelten Medan — Deli-toewa en Medan — Timbang-Langkat binnen 18 maanden na bovengenoemde aanvaarding.

Binnen diezelfde termijnen dienen concessionarissen volledig uitgewerkte begrotingen in der kosten van aanleg van die wegen met alles wat daarbij behoort.

Art. 8. Binnen den termijn van twaalf maanden zullen de concessionarissen eveneens ter goedkeuring indienen volledige teekeningen van de toe te passen locomotieven met tenders en rijtuigen.

De volledige teekeningen van het toe te passen rollend materieel zullen binnen de achttien maanden na den dag van de definitieve aanvaarding der concessie ter goedkeuring moeten worden ingediend.

Art. 9. De Gouverneur-Generaal kan in de ter goedkeuring ontvangen plannen en ontwerpen de noodig geachte veranderingen voorschrijven, mits hierdoor geene wijziging wordt gebracht in de voorwaarden dezer concessie.

De concessionarissen zijn verplicht zich bij de uitvoering der werken stipt te houden aan de door den Gouverneur-Generaal goedgekeurde ontwerpen.

Art. 10. De werken worden gemaakt met de materialen die onder gelijke omstandigheden bij den bouw der Staatsspoorwegen op Java worden gebruikt.

De te gebruiken materialen moeten elk in hun soort van goede hoedanigheid zijn en vrij van gebreken die de hechtheid of den duur der werken in de waagschaal kunnen stellen.

Art. 11. Alle werken worden volgens de regelen der kunst uitgevoerd, en met alle zorg behandeld om goed en deugdzaam werk te bekomen, desnoods overeenkomstig hetgeen de Gouverneur-Generaal daaromtrent zal voorschrijven.

De uitvoering geschiedt door de concessionarissen volgens de door den Gouverneur-Generaal goedgekeurde plannen en bestekken.

Met geen werk mag worden aangevangen alvorens die goedkeuring is verkregen.

Art. 12. Bijaldien bij de ontgravingen voor den aanleg van den spoorweg eenig voorwerp wordt gevonden, belangrijk voor kunst, oudheid-, penningkunde of natuurlijke geschiedenis, moet dat, desnoods tegen schadeloosstelling, aan den Staat worden afgestaan.

Art. 13. Wordt gedurende de uitvoering der werken bevonden, dat zij niet overeenkomstig de regelen der kunst en de gestelde voorwaarden of goedgekeurde ontwerpen worden gemaakt, dan kan de Gouverneur-Generaal bevelen, dat de werken geheel of gedeeltelijk worden afgebroken of, indien zij na de eerste aanzegging in gebreke blijven de deswege ontvangen bevelen op te volgen, zulks ten koste van de concessionarissen worden gedaan.

In dit geval is de Gouverneur-Generaal bevoegd zich in het bezit te stellen van hetgeen voor den aanleg voorhanden is. De kosten van hetgeen van Regeeringswege is verricht, kunnen op de waarborgsom voor zooverre zij niet is teruggegeven, worden verhaald, of worden, zoo het bedrag daarvan niet voldoende mocht zijn, door de concessionarissen op de eerste aanzegging terugbetaald.

Art. 14. De concessionarissen zijn gehouden gedurende den bouw van den weg alle middelen in het werk te stellen om eene storing in het vrije verkeer op de bestaande wegen of in den geregelden afvoer van het water te voorkomen. Zoo noodig kan de Gouverneur-Generaal het daartoe benoodigde werk ten koste van de concessionarissen doen uitvoeren, indien zij deswege in gebreke blijven.

Ten aanzien van de daarvoor van Regeeringswege gemaakte kosten is van toepassing het laatste lid van het voorgaand artikel.

Art. 15. Een ieder zal langs den spoorweg of in de nabijheid daarvan pakhuisen mogen oprichten of aanlegplaatsen maken met werktuigen en toestellen voor het laden en lossen geschikt, en deze zoo noodig door zijsporen met den spoorweg in verbinding brengen, zoodanig echter, dat de te laden en te lossen wagens het vrije verkeer op den spoorweg niet verhinderen.

De ontwerpen daartoe worden door de concessionarissen opgemaakt en door dezen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal onderworpen.

De zijtakken in dit artikel bedoeld worden aangelegd ten koste van dengeen, die ze verlangt.

De bediening der wissels aan het aansluitingspunt geschiedt vanwege der concessionarissen ten koste van de eigenaren der zijtakken.

Art. 16. Omtrent de verkrijging van den voor den spoorweg benoodigten grond, voor zoover daartoe nog schikkingen vereischt worden na den door den Sultan en de Rijksgrooten van Deli gedanen kostelloozen afstand bij bezegelde verklaring van 30 September 1882, zullen de concessionarissen zich rechtstreeks hebben te verstaan met de rechthebbenden.

Waar dit onvermijdelijk noodig, en zonder politieke bezwaren in het leven te roepen, mogelijk mocht zijn, zal echter vanwege het Nederlandsch-Indische Gouvernement medewerking worden verleend tot het wegnemen van zich eventueel voordoende bezwaren bij het verkrijgen van den grond, zijnde de tot dat doel gevorderd wordende uitgaven geheel voor rekening van de concessionarissen.

Art. 17. De spoorweg moet voltooid en in exploitatie gebracht zijn binnen den tijd van drie jaar na den dag waarop de concessie definitief is aanvaard.

Art. 18. De keuze en benoeming der beambten voor de leiding en het toezicht bij de uitvoering der werken van aanleg, behoort aan de concessionarissen.

De persoon met de leiding der uitvoering van de werken te belasten moet Nederlander zijn.

II. VAN DE EXPLOITATIE EN HET MATERIEEL.

Art. 19. Het vervoer op den spoorweg moet door stoomkracht geschieden.

Voor de zijtakken bedoeld in artikel 15 kunnen met toestemming van den Gouverneur-Generaal trekdielen worden gebezigd.

Art. 20. De persoon, met de leiding van de exploitatie te belasten, moet Nederlander zijn.

De keuze van dezen persoon en van de verdere beambten bij den dienst der exploitatie behoort aan de concessionarissen.

Art. 21. De concessionarissen zijn niet bevoegd gedurende de exploitatie voor het rollend materieel zwaardere asbelastingen of grootere radstanden toe te passen dan die, welke zullen voorgesteld zijn op de bij art. 6 sub 6o bedoelde schematische voorstelling, tenzij daarmede tevens gepaard gaat eene daarmede overeenkomende verandering van den bovenbouw van den spoorweg.

Art. 22. De werken en gebouwen van den spoorweg worden gedurende de exploitatie met zorg onderhouden, zoodat zij ten allen tijde aan hunne bestemming beantwoorden.

Bij herstelling dier werken mag van de eenmaal goedgekeurde ontwerpen niet worden afgeweken dan na vooraf verkregen goedkeuring van de daartoe strekkende ontwerpen. Gelijke goedkeuring is noodig voor de oprichting van nieuwe werken of gebouwen.

Art. 23. De concessionarissen zijn verplicht de wagens bestemd voor den dienst der aanlegplaatsen, bedoeld in art. 15, van de treinen af te spannen of daarin op te nemen. Door de belanghebbenden zal daarvoor volgens het gewone tarief worden betaald naar den werkelijken afstand waarop de aanlegplaats gelegen is.

Art. 24. Ieder gedeelte van den spoorweg tusschen twee halten of stations dat ter exploitatie gereed is, zal op verzoek van concessionarissen vanwege den Gouverneur-Generaal worden opgenomen.

Bij goedkeuring zal de Gouverneur-Generaal machtiging geven of doen geven om deze gedeelten van den weg in exploitatie te brengen.

De spoorweg wordt niet voor het publiek verkeer geopend dan nadat daartoe door den Gouverneur-Generaal of van Zijnentwege machtiging is verleend.

Na het voltooiën van den weg zal vanwege den Gouverneur-Generaal eene algemeene en laatste opneming van den spoorweg en zijne aanhoorigheden plaats hebben.

III. VAN DE TARIEVEN EN HET VERVOER.

Gewijzigd bij Bijblad no. 5063. ¹⁾

Art. 26. De Gouverneur-Generaal is bevoegd langs den spoorweg alle bebouwingen te doen en alle toestellen te doen plaatsen welke voor de inrichting van eene telegraaflijn noodig zijn.

Het behoudt zich voor alle herstellingen te doen verrichten en alle maatregelen te nemen, die vereischt worden om den dienst van den Gouvernements-telegraaf te verzekeren, zonder echter den dienst van den spoorweg te hinderen.

Bij stooris in de werking van de Gouvernements-telegraaf hebben de ambtenaren van het Gouvernements-kantoor de bevoegdheid om — voor zooverre dit kan geschieden zonder den dienst op den spoorweg hinderlijk te zijn — van de telegraaf van concessionarissen gebruik te maken.

De concessionarissen zijn verplicht de draden van de Gouvernements-telegraaf kosteloos door hunne onderhoorigen te doen bewaken en daaraan de gewone herstellingen te doen verrichten; zij doen aan de beambten van de Gouvernements-telegraaf steeds onmiddellijke mededeeling van de ongevallen, die tot storing van den dienst op de Gouvernements-telegraaflijnen kunnen aanleiding geven, en zoo mogelijk van hunne oorzaken.

Bij belangrijke storingen op de Gouvernements-telegraaflijn wordt, op het daartoe gedaan verzoek, kosteloos eene locomotief met de benodigde wagens ter beschikking van de ambtenaren van den Gouvernements-telegraafdienst gesteld, en worden daarmede de voor de herstelling noodige werklieden en materialen ten koste van concessionarissen ter plaatse aangevoerd zonder de gewone dienst op den spoorweg te storen.

¹⁾ Verg. het Gouvernements-besluit van 6 April 1883 no. 15 hierachter.

IV. VAN HET AANVAARDEN EN VERVALLEN DER CONCESSIE.

Art. 27. De concessie wordt definitief aanvaard door het storten vóór of op 1 April 1884 van het in art. 46 genoemd waarborgkapitaal. De concessionarissen zullen daarbij tevens ten genoegde der Regeering moeten doen blijken, dat het kapitaal voor den aanleg en het in exploitatie brengen van den weg benodigd, genoegzaam verzekerd is.

De verklaring van de definitieve aanvaarding der concessie heeft plaats door den Gouverneur-Generaal ¹⁾.

Art. 28. De concessionarissen hebben geen aanspraak op teruggave der gestorte waarborgsom, welke tot het volle bedrag aan den Staat vervalt, zoo zij niet aan de aangeane verbintenissen voldoen.

Art. 29. De concessionarissen worden van al hunne rechten vervallen verklaard: 1°. indien zij de plannen, kaarten, ontwerpen, enz. niet binnen de bepaalde termijnen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal hebben onderworpen; 2°. indien zij niet voldoen aan de bepalingen van artt. 17 en 49 dezer concessie.

Zij kunnen buitendien ten allen tijde van hunne rechten vervallen worden verklaard, wanneer zij ten tweede male in gebreke blijven te voldoen aan de bevelen van den Gouverneur-Generaal, betreffende noodig geoordeelde herstellingen of vernieuwingen van den weg of de werken van den spoorweg.

De vervallenverklaring geschiedt door den Gouverneur-Generaal.

Art. 30. Ingeval van vervallenverklaring wordt de concessie ingetrokken.

De Gouverneur-Generaal is gedurende een jaar na de vervallenverklaring bevoegd, zich ten behoeve van den Staat in het bezit te stellen van den weg, van het materieel en van al wat daartoe behoort, en den spoorweg voor Gouvernements-rekening over te nemen tegen betaling eener vergoeding, te berekenen als volgt:

1°. Wordt de concessie ingetrokken voordat zelfs een gedeelte van den weg is in exploitatie gebracht, dan wordt de verkoopwaarde van den weg en het materieel met alles wat daartoe behoort, geschat door drie deskundigen, van weerszijden één en de derde door het Hooggerechtshof te benoemen.

Het Gouvernement betaalt vijf en zestig ten honderd van de door de deskundigen geschatte waarde.

2°. Wordt de concessie ingetrokken nadat de weg in exploitatie is gebracht dan is de vergoeding gelijk aan het twintigvoud der zuivere opbrengst van de onderneming, berekend naar het gemiddelde van de laatst verlopen zeven jaren, na aftrek van de twee voordeeligste jaren.

Mocht de exploitatie nog geen zeven jaren hebben geduurd, dan wordt de vergoeding berekend, bij zes jaren, naar het gemiddelde der 5 minst voordeelige jaren, en bij 5 jaren of minder, naar het gemiddelde van alle jaren der exploitatie.

3°. Wordt de concessie ingetrokken wanneer de weg gedeeltelijk in exploitatie

¹⁾ Bij besluit der Regeering van 16 dezer no. 28 is verklaard, dat op 3 November 1883 heeft plaats gehad, de definitieve aanvaarding door de Deli-Spoorwegmaatschappij gevestigd te Amsterdam, van de concessie voor den aanleg en de exploitatie van een spoorweg, loopende van de aankerplaats aan de Belawan over Medan naar Deli-Toewa, met een zijtak van Medan naar Timbang-Langkat in het landschap Deli, residentie Sumatra's Oostkust. (Jav. Ct. van 20 November 1883 no. 93).

is gebracht, dan wordt de vergoeding berekend, voor het gedeelte dat nog niet in exploitatie is, naar den maatstaf als boven sub 1 vermeld, en voor het gedeelte dat nog niet in exploitatie is, naar den maatstaf sub 2.

In geen geval kan de vergoeding hooger klimmen dan 80 ten honderd van het bedrag van het oorspronkelijk kapitaal der op te richten vennootschap, verminderd met het bedrag dat voor den inkoop en de aflossing van aandelen en obligatiën is besteed ¹⁾.

Art. 31. De bepalingen der artikelen 29 en 30 zijn niet toepasselijk indien de concessionarissen aantoonen, dat de vertraging of de staking der werken het gevolg is van een behoorlijk bewezen geval van overmacht, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal.

De Gouverneur-Generaal is bovendien bevoegd, ingeval van onvermijdelijke noodzakelijkheid de in vorige artikelen vastgestelde termijnen te verlengen.

De vervallenverklaring heeft dan plaats bij het einde van den alzoo verlengden tijdstermijn.

Art. 32. De concessionarissen zijn niet ontvankelijk om welke redenen ook, zich op overmacht te beroepen, tenzij zij binnen dertig dagen na de gebeurtenissen of omstandigheden waaruit de overmacht ontstaat, aan den Gouverneur-Generaal hebben doen blijken, dat die gebeurtenissen of omstandigheden werkelijk bestaan en welken invloed zij hebben uitgeoefend.

Gelijke regel geldt bij daden die de concessionarissen aan 's Rijks ambtenaren meenen te kunnen wijten.

Zij zullen er geen beklag op kunnen gronden, tenzij zij het bestaan en den invloed bij het plegen der daad, of binnen hoogstens dertig dagen daarna hebben doen kennen.

In geen geval zullen zij eenige vordering op mondelinge lastgeving mogen gronden.

Art. 33. De concessionarissen worden beschouwd in de volbrenging hunner verplichtingen in gebreke te zijn door het eenvoudig doen verstrijken der verschillende daartoe gestelde termijnen, zonder dat het noodig is dit in gebreke zijn door eenige akte te doen blijken.

De concessionarissen worden geacht niet in gebreke te zijn, voor zoover de vertraging aan daden van publieke beambten is toe te schrijven.

V. VAN HET TOEZICHT.

Art. 34. Door Rijksbeambten wordt toezicht gehouden op de uitvoering van eersten aanleg.

Art. 35. Het volgens het voorgaand artikel te houden Staattoezicht kan tot geene verplichting, hoe ook genaamd, ten laste van den Staat aanleiding geven.

Art. 36. Aan de maandstaten der exploitatie wordt maandelijks, en aan de algemeene balans jaarlijks openbaarheid gegeven door bekendmaking in de Javasche Courant.

VI. ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 37. Alle schadevergoedingen en alle kosten ten behoeve van wien het ook zij, waartoe de aanleg, de exploitatie, het onderhoud en de herstelling van den spoorweg en van al hetgeen er toe behoort aanleiding geven, komen ten laste van de concessionarissen die daarmede alleen en uitsluitend belast blijven.

¹⁾ Verg. het Gouv. besluit van 6 April 1883 no. 15 hierachter.

Art. 38. De concessionarissen worden gehouden te hunnen koste en risico te nemen en te ondernemen alle onteigeningen en werken, voorzien of niet voorzien, zonder eenige uitzondering, zoomede alle leveringen, onderhoud en vernieuwing van materieel, waarvan de noodzakelijkheid zal blijken voor de volledige voltooiing, het onderhoud en de exploitatie tijdens den geheelen duur der concessie.

Deze bepaling wordt als de grondslag dezer concessie beschouwd.

Uitdrukkelijk wordt bedongen dat zij in al de gevallen die zich kunnen voordoen, in den ruimsten zin worde toegepast.

Art. 39. De concessionarissen verklaren de gegevens en berekeningen op welke de onderneming is gegrond, genoegzaam te hebben getoetst, de waarheid te hebben erkend van al de daarbij vermelde feiten, en zich te hebben overtuigd van de uitvoerbaarheid van al de vereischte werken.

Dientengevolge kan de Staat nooit, in welk geval het ook zijn moge, verantwoordelijk worden gesteld, noch voor de fouten en leemten die in de plannen en ontwerpen kunnen voorkomen, noch voor de moeielijkheden die zich tijdens de uitvoering en de exploitatie kunnen voordoen.

Art. 40. Tijdens den geheelen duur der concessie kan, hetzij in de doorsneden landstreek, hetzij overal elders, alle aanleg van wegen, kanalen of spoorwegen van Staatswege en vanwege den Sultan worden toegestaan, zonder dat de concessionarissen uit dien hoofde eenige schadevergoeding kunnen vorderen.

Art. 41. De concessionarissen kunnen in geen geval aanspraak maken op vergoeding van schade of winstderving, ingeval van Staatswege wordt gebruik gemaakt van de bevoegdheid om wijziging te brengen in het tarief der in- en uitvoerrechten of ten gevolge van maatregelen van algemeen belang die van Staatswege genomen of bevolen worden.

Art. 42. De concessie voor de exploitatie van den spoorweg wordt gegeven voor een tijdvak van negentig jaren, in te gaan met den dag, waarop de concessie krachtens artikel 27 definitief wordt aanvaard.

De concessiën van later aan te leggen verlengingen of zijtakken verleend, vervallen tegelijkertijd met de concessie voor de hoofdlijn.

Gewijzigd bij Bijblad no. 5482.

Na afloop van den termijn, waarvoor de concessie is verleend, gaat de weg met het materieel en alles wat tot een en ander behoort, vrij en onbezwaard op den voet als omschreven in artikel 44 dezer concessie op den Staat over. Gewijzigd bij Bb. no. 4059).

Art. 43. Bij het eindigen der concessie moet de spoorweg, het materieel en alles wat tot een en ander behoort, zich in volkomen staat van onderhoud bevinden.

Zoo de concessionarissen gedurende de vijf jaren, welke dat tijdstip voorafgaan niet zorgen, om behoorlijk aan deze verplichting te voldoen, kan de Gouverneur-Generaal vorderen, dat de ontvangsten aan den Staat worden verantwoord en desnoods aan anderen die ontvangst opdragen, ten einde den spoorweg, het materieel en al wat tot een en ander behoort, in goeden staat te brengen.

Art. 44. Gewijzigd bij Bijblad no. 5482.

Art. 45. Alle kosten en rechten op het verleenen, verkrijgen en exploiteeren van de concessie vallende, zijn ten laste van concessionarissen.

VII. BIJZONDERE BEPALINGEN.

Art. 46. Tot waarborg voor het naleven dezer voorwaarden strekt het waar-

borgkapitaal, door de concessionarissen bij de aanvaarding der concessie niterlijk op 1 April 1884 te storten ter somme van f 40000.

De storting geschiedt in 's Lands kas te Batavia in Nederlandsche munt of Nederlandsche Staatseffecten tegen den koers door den Gouverneur-Generaal aangewezen.

Van het geld wordt geen interest betaald.

De coupons der Staatseffecten worden op de verschijndagen tegen reën aan de concessionarissen ter hand gesteld, indien het telkens blijkt dat zij aan al hunne verplichtingen hebben voldaan.

Art. 47. Drie vijfde gedeelten van het in artikel 46 bedoelde waarborgkapitaal worden aan de concessionarissen teruggeven, nadat behoorlijk blijkt dat de voor den spoorweg benoodigde gronden zijn verkregen en werken zijn uitgevoerd voor eene waarde van ten minste drie vierde gedeelten van het aanlegkapitaal. De laatste twee vijfde gedeelten worden ingehouden om te strekken tot waarborg der uitvoering van al de op de concessionarissen rustende verplichtingen en om daaruit eventueel te betalen de uitgaven ambtshalve voor hunne rekening te doen.

Het ingehouden deel wordt teruggegeven zoodra voldoende is gebleken dat al de werken van eersten aanleg geheel voltooid en uitgevoerd zijn overeenkomstig de bepalingen en voorwaarden van deze concessie.

Art. 48. De bestaande of te maken algemeene wetten en verordeningen, omtrent het gebruik der spoorwegen, zijn op den geconcessioneerden spoorweg van toepassing.

Art. 49. De concessionarissen zijn verplicht, om binnen zes maanden, na den dag waarop de Gouverneur-Generaal de concessie als definitief aanvaard zal verklaren, eene naamlooze vennootschap van koophandel op te richten en aan deze de verkregen concessie in haar geheel en zonder eenig voorbehoud over te doen.

De zetel der vennootschap moet in Nederland of in Nederlandsch-Indië gevestigd en haar bestuur ten minste voor de helft uit Nederlanders samengesteld zijn.

Ingeval de zetel der vennootschap in Nederland is gevestigd, zal door het bestuur voor de uitvoering der zaken in Nederlandsch-Indië een plaatselijk bestuur worden benoemd, voorzien van de noodige volmacht om in alles wat de uitvoering der concessie aangaat, steeds dadelijk te kunnen handelen ¹⁾.

De leden van dit plaatselijk bestuur moeten Nederlanders zijn.

De statuten der op te richten vennootschap worden vóór de oprichting onderworpen aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal, opdat daarin niets voorkome dat met de voorwaarden der concessie in strijd is.

De concessionarissen en de even benoemde op te richten vennootschap zijn bevoegd om voor de exploitatie van den spoorweg dadelijk of later met een bestaande of op te richten onderneming overeen te komen, onder verplichting dezer laatste tot stipte uitvoering van al de bepalingen dezer concessie.

De keuze van de exploitanten en de deswege te sluiten overeenkomst behoeven de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal ²⁾.

Art. 50. De concessionarissen kiezen domicilie ten kantore van de Factorij der Nederlandsche-Handelmaatschappij te Batavia, totdat de concessie door eene vennootschap zal zijn aanvaard en daarvan door deze officieel zal zijn kennis gegeven.

VIII. SLOTBEPALING.

Art. 51. Ingeval de zetel der vennootschap in Nederland wordt gevestigd, zal de

¹⁾ Vide Regeeringsalmanak voor 1884, 2e gedeelte, bladz. 414.

²⁾ Verg. het Gouv. besluit van 9 Maart 1883 no. 23 hierachter.

beslissing, bedoeld in art. 31, betrekkelijk overmacht, indien daartoe aanleiding bestaat, kunnen worden genomen door den Minister van Koloniën.

BESLUIT.

No. 23.

Buitenzorg, den 9den Maart 1883.

Gelezen het request, gedagteekend Batavia 24 Februari 1883 van de Factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij, ten deze handelende als gemachtigde van de administratie der Deli-Maatschappij;

Is goedgevonden en verstaan:

Met wijziging in zoover van de bij het besluit van 23 Januari 1883 no. 17 vastgestelde voorwaarden van de aan de Deli-Maatschappij verleende concessie voor den aanleg en de exploitatie van een spoorweg, loopende van de ankerplaats aan de Balawan over Medan naar Deli-toewa, met een zijtak van Medan naar Timbang-Langkat in het landschap Deli (residentie Sumatra's Oostkust), te bepalen dat de vijfde, zesde en zevende alinea van artikel 49 dier voorwaarden worden gelezen als volgt:

„De statuten der op te richten vennootschap worden vóór de oprichting onderworpen aan de goedkeuring des Konings, wanneer de zetel der vennootschap in „Nederland, en aan de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal, wanneer die „zetel in Nederlandsch-Indië gevestigd is, en zulks opdat daarin niets voorkome dat met de voorwaarden dezer concessie in strijd is.

„De concessionarissen en de even genoemde op te richten vennootschap zijn bevoegd om voor de exploitatie van den spoorweg dadelijk of later met eene bestaande of op te richten onderneming overeen te komen, onder verplichting dezer laatste tot stipte uitvoering van al de bepalingen dezer concessie.

„De keuze van de exploitanten en de deswege te sluiten overeenkomst behoeven de goedkeuring van den Gouverneur-Generaal.”

Afschrift, enz.

Zie Bb. no. 5669.

BESLUIT.

No. 15.

Buitenzorg, den 6den April 1883.

Gelezen:

1°. het request gedagteekend, Batavia 20 Maart 1883, van de Factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij, in hare hoedanigheid van gemachtigde der administratie der Deli-Maatschappij;

2°. de missives:

a. van den Inspecteur-Generaal, Chef van den dienst der Staatsspoorwegen op Java, van 29 Maart 1883 no. 1820;

b. van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken van 3 April 1883 no. 3141/c;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Ten vervolge van het besluit van 9 Maart 1883 no. 23 te bepalen, dat van de bij het besluit van 23 Januari 1883 no. 17 vastgestelde voorwaarden van de aan de Deli-Maatschappij verleende concessie voor den aanleg en de exploitatie van eenen spoorweg in het landschap Deli (residentie Sumatra's Oostkust);

a. art. 25 achter de eerste alinea wordt aangevuld met de volgende zinsnede:

„In afwachting der tarieven, door den Gouverneur-Generaal goed te keuren,

„wordt thans reeds bepaald, dat deze nimmer hooger gesteld kunnen worden
„dan:

„voor reizigers 1e klasse 10 cts. per kilometer.

„ „ „ 2e „ 6 „ „ „

„ „ „ 3e „ 2 „ „ „

„ „ goederen 25 cts. per ton en „ „

b. in art. 30 ten 3e alinea 2, achter de woorden „oorspronkelijk kapitaal” worden
de bijgevoegd:

„in aandeelen en obligatiën.”

Ten tweede, enz.

Afschrift, enz.

No. 3894. KINA. — Verkoop in het openbaar van kinazaad, afkomstig uit
de Gouvernements-kinaonderneming.

BESLUIT.

No. 23. Buitenzorg, den 28sten Juni 1883.

Gelet op art. 15 der wet van 23 April 1864 (Indisch Staatsblad no. 106).

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Met betrekking van het besluit van 12 November 1867 no. 19 te bepalen, dat
voortaan het op de Gouvernements-kinaonderneming in de residentie Preanger-
Regentschappen verkregen of nog te verkrijgen en voor uitbreiding der aanplan-
tingen van die onderneming niet benodigde ledgeriana-, succirubra- en officinalis-
zaad, op daartoe door den Directeur dier onderneming te kiezen geschikte tijdstip-
pen, in het openbaar aan den meestbiedende zal worden verkocht.

Afschrift, enz.

No. 3895. WEDUWEN- EN WEEZENFONDS van Burgerlijke Ambte-
naren. — Explicatie van art. 27 van het Reglement.

Batavia, den 21sten September 1883.

No. 1526.

Aan het Bestuur over het Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke
Ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Blijkens hare missive van 9 Juni jl. no. 1015 is Uwe Directie van meening,
dat volgens de letter van art. 27 van het Reglement in Staatsblad 1854 no. 93,
zooals dat is gewijzigd bij Staatsblad 1856 no. 44, de weduwe van een lands-
dienaar, die nog geen vier jaren eene vaste betrekking heeft bekleed om in het
volle genot der voor haar bepaalde bedeeing te treden, alsnog zal moeten bijdra-
gen over den aan dat getal jaren ontbrekende tijd, ook al heeft haar echtgenoot
in tijdelijke en vaste betrekking te zamen, gedurende een langer tijdperk dan dat
getal jaren aan het Civiel Weduwen- en Weezenfonds gecontribueerd.

De Regeering kan die meening niet deelen.

Het voorschrift van gemeld art. 27 „dat de deelgerechtigde ten einde zijne we-
duwe en kinderen het volle genot der bepaalde uitdeeling te doen erlangen, ge-
durende minstens vier jaren aan het Fonds moet hebben bijgedragen,” sluit naar
haar oordeel niet in zich, dat de betrokken Ambtenaar, als contribuant aan het
Fonds, gedurende dat geheele tijdvak ook deelgerechtigde moet zijn geweest.

Haars inziens wordt aan het voorschrift voldaan, wanneer belanghebbende op

dat oogenblik van zijn overlijden deelgerechtigde is en in het geheel minstens vier
jaren lang heeft gecontribueerd.

De door Uwe Directie bevolen invordering der som van f 132 van het pensioen
van de weduwe van A., in leven Cipier bij het Civiel en Militair Gevangenhuis
te B., is dus naar de meening der Regeering ten onrechte geschied, weshalve zij
mij heeft opgedragen Uw Bestuur uit te noodigen, zooals ik de eer heb bij deze
te doen, van die vordering te willen afzien.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
VAN DER WEIDE.

No. 3896. MIDDELBAAR ONDERWIJS. — Wijziging van de Reglementen
voor het Gymnasium „Willem III” te Batavia, voor de Hoo-
gere Burgerscholen te Soerabaja en Semarang en voor de Hoo-
gere Burgerschool voor meisjes te Batavia.

BESLUIT.

No. 2. Batavia, den 1sten Juli 1883.

Gelezen, enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Met nadere wijziging in zooverre van de Reglementen van het Gym-
nasium „Willem III” te Batavia en van de Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen
cursus te Semarang en Soerabaja, vastgesteld bij het besluit van 22 September 1879
no. 6 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 3487) en reeds ge-
wijzigd bij de besluiten van 30 September 1879, 17 April en 5 Januari 1882 no.
8, 5 en 5 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 3488, 3787 en
3788), te bepalen, dat de artikelen, 14, alinea's 2 en 3, 19, 20 en 21 van het re-
glement van eerstgenoemde inrichting en de artikelen 14, alinea's 2 en 3, 18 en
19 van het reglement van de beide laatstgenoemde scholen, ingaande met den cur-
sus 1883—1884, en de artikelen 23 van het laatstbedoeld reglement, ingaande met
den cursus 1884—1885, worden gelezen als volgt:

Art. 14, alinea's 2 en 3, van de Reglementen van het Gymnasium „Willem III”
te Batavia (a) en van de Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus te Sema-
rang en Soerabaja (b):

„Dit examen wordt in het openbaar aan het eind van elken cursus afgenomen
„door den den Directeur en Leeraren der $\frac{a}{b}$ afdeeling $\frac{a}{b}$ school”, ten overstaan eener
 $\frac{a}{b}$ commissie uit het Collegie van Curaforen
„b subcommissie uit de Commissie van Toezicht”, die in quaestieuze gevallen
„beslist.”

Art. 19 van het Reglement van het Gymnasium „Willem III” te Batavia:

„Hij, die het eindexamen eener Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus met
„goed gevolg afgelegd, en wijders een ieder, die den leeftijd van 18 jaren bereikt
„heeft, wordt, na inschrijving door den Directeur der inrichting, tot de lessen in
„deze afdeeling toegelaten, zonder tot enig examen verplicht te zijn.

„Die inschrijving heeft voor elk cursusjaar afzonderlijk plaats en geschiedt niet
„dan op vertoon van het bewijs van den Algemeenen of Adjunct-Ontvanger van
„s Lands kas te Batavia, dat het volle bedrag van het schoolgeld voor het cur-
„susjaar, waarvoor de toelating gewenscht wordt, voldaan is.

„Van de aldus gestorte gelden heeft in geen geval eenige teruggaaf plaats.”

Art. 20 van het Reglement van het Gymnasium „Willem III” te Batavia (a) en art. 18 van het Reglement van de Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus te Semarang en Soerabaja (b):

„Behoudens het bepaalde in de derde en volgende alinea's van $\frac{a \text{ artikel 21}}{b \text{ artikel 19}}$ ten aanzien van leerlingen van afdeeling A $\frac{a \text{ van die afdeeling f 120, in de twee hoogste klassen}}{b \text{ f 120 en in de twee hoogste}}$ „drie laagste klassen $\frac{a \text{ van die afdeeling f 120, in de twee hoogste klassen}}{b \text{ f 120 en in de twee hoogste}}$ dier afdeeling en in afdeeling B f 180 $\frac{a \text{ van die afdeeling f 120, in de twee hoogste klassen}}{b \text{ f 120 en in de twee hoogste}}$ voor elken leerling en elk cursusjaar.”

Art. 21 van het Reglement van het Gymnasium „Willem III” te Batavia (a) en art. 19 van het Reglement van de Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus te Semarang en Soerabaja (b):

a De betaling van het schoolgeld voor leerlingen der afdeeling A geschiedt
b De betaling van het schoolgeld
„bij vierde gedeelten driemaandelijks in den loop van de eerste maand van elk „cursuskwartaal, ten kantore van den Algemeenen of Adjunct-Ontvanger van
a Batavia.
„s Lands kas te b Semarang, Soerabaja.

„Dien Ontvanger wordt door den Directeur bij het begin van ieder cursus-
„kwartaal eene opgaaf toegezonden van de namen der $\frac{a \text{ in genoemde afdee-}}{b \text{ leerlingen}}$
ling geplaatste leerlingen met vermelding van het door ieder hunner verschul-
digd bedrag.

„Indien eene leerling $\frac{a \text{ dier afdeeling de inrichting}}{b \text{ de school}}$ tusschentijds verlaat of over-
lijdt, is betaling verschuldigd over het ingetreden cursuskwartaal.

„Leerlingen, in de gevallen in art. 16 genoemd tusschentijds toegelaten, zijn voor
„het loopend cursuskwartaal schoolgeld verschuldigd naar rede van één twaalfde
„van het jaarlijksch bedrag voor elke maand, en wel berekend over een tijdvak:

- „van drie maanden, indien de toelating plaats heeft vóór den 16den van de eerste maand van het kwartaal;
- „van twee maanden, indien de toelating plaats heeft na den 15den van de eerste, doch vóór den 16den van de tweede maand van het kwartaal; en
- „van één maand, indien de toelating plaats heeft na den 15den van de tweede, doch vóór den 16den van de derde maand van het kwartaal.

„In deze gevallen doet de Directeur aan den Algemeenen of Adjunct-Ontvanger
„afzonderlijke opgaaf van het vorderbaar bedrag en moet dit uiterlijk betaald wor-
den op den laatsten dag van de eerste maand, waarover het verschuldigd is.

„Leerlingen op voormelden voet na den 15den van de derde maand van een cur-
suskwartaal toegelaten, zijn eerst over het volgend cursuskwartaal schoolgeld
„verschuldigd.”

Art. 23 van het Reglement van het Gymnasium „Willem III” te Batavia en art. 21 van het Reglement van de Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus te Semarang en Soerabaja:

„Elke cursus vangt aan met den eersten Maandag in Juli.

„Er zijn vier vacantiën, als:

„éene van één week, omstreeks het einde van het eerste cursuskwartaal;

„éene van ongeveer tien dagen met Kerstmis;

„éene van vier dagen, ingaande met Goeden Vrijdag en eindigende den 2den Paaschdag, en

„éene van half Mei tot den aanvang van den volgenden cursus.”

Ten tweede: Vervallen door de opheffing der hogere burgerschool voor meisjes te Batavia met ultimo Juni 1902, ingevolge Stb. 1902 No. 198.

No. 3897. BATAVIASCH OOSTERSPOORWEGMAATSCHAPPIJ. —
Voorwaarden van concessie voor den aanleg en de exploitatie van een spoorweg loopende van de benedenstad Batavia over Gedoeng-Roeboe, Soenter-Poeloe en Poeloe-Gadoeng naar Bekasi, van Poeloe-Gadoeng over Klender naar Meester-Cornelis en van Gadoeng-Roeboe naar Passar-Senen (Wetverreden).

Vervallen ingevolge Bijblad no. 4835.

No. 3898. LANDRENTÉ. — Nadere voorschriften tot voorbereiding eener nieuwe regeling der —.

SCHEMA, ingevolge Indisch besluit dd. 27 Mei 1883 no. 2 te volgen bij de opmaking van het Resumé der uitkomsten van de in 1879 (Bijblad op het Indisch Staatsblad no. 3490) bevolen onderzoekingen tot voorbereiding van eene nieuwe regeling der landrente op Java en Madoera.

A. DE UITGESTREKTHEID VAN DEN BOUWGROND.

a. Model van de in te vullen tabel.

NAMEN DER DISTRIC- TEN.	NAMEN DER KRIN- GEN.	Uitgestrektheid volgens den legger.					Na opmeting gevonden uitgestrektheid.				
		Sawahs.			Te- gals.	Pega- gans.	Sawahs.			Te- gals.	Pega- gans.
		1ste soort.	2de soort.	3de soort.			1ste soort.	2de soort.	3de soort.		

b. Wijze der meting.

c. Kaarten.

d. Wijze van verificatie.

e. Graad van nauwkeurigheid.

f. Soorten en namen van sawahs naar de geaardheid van den grond en de be-
vloeiing.

g. Soorten en namen van tegals naar de geaardheid van den grond.

No. 3900.

BENOEMBAARHEID. — *Nieuw* ¹⁾ *reglement op het groot ambtenaarsexamen. — Programma der vereischte kundigheden.*

No. 48.

De Minister van Koloniën.

Overwegende dat door hem, ingevolge artikel 4 van het Koninklijk besluit van 29 Augustus 1883 no. 25 (Nederlandsch Staatsblad no. 133), ²⁾ een reglement met programma voor het bij dat besluit bedoelde groot ambtenaarsexamen moet worden vastgesteld;

Heeft goedgevonden:

Vast te stellen het hier volgende reglement met programma voor het groot ambtenaarsexamen, met bepaling dat het in werking treedt te gelijk met het boven genoemde besluit ³⁾.

REGLEMENT.

Art. 1. De commissie voor het afnemen van het groot ambtenaarsexamen neemt nauwkeurig in acht de voorschriften der 1ste afdeling van het Koninklijk besluit van 29 Augustus 1883 no. 25 (Nederlandsch Staatsblad no. 133) ⁴⁾.

Art. 2. De commissie onderzoekt in eene voorloopige vergadering of de kandidaten het bewijs hebben overgelegd dat zij voldaan hebben aan een der examens in art. 2 van het boven aangehaald Koninklijk besluit genoemd.

Zij ontvangt daartoe bijtijds de stukken die van de kandidaten bij het Departement van Koloniën of bij de Algemeene Secretarie zijn ingekomen.

In twijfelachtige gevallen vraagt zij de beslissing van den Minister van Koloniën of van den Gouverneur-Generaal.

Aan hen die niet toegelaten kunnen worden tot het afleggen van het groot ambtenaarsexamen geeft zij hiervan kennis.

Art. 3. In de voorloopige vergadering worden uit de leden der commissie zoveel subcommissiën van ten minste twee leden gevormd als er vakken zijn waarin examen is af te nemen, en wordt aan elk subcommissie het vak aangewezen waarin zij zal hebben te examineeren.

De Voorzitter en de Secretaris kunnen zich van indeeling bij die subcommissiën verschoonen.

Art. 4. De Voorzitter regelt, in overleg met den Secretaris, de orde der werkzaamheden van de geheele commissie en van de subcommissiën, en wel zoo mogelijk op zoodanige wijze dat het examen voor ieder kandidaat in drie dagen afloopt.

Art. 5. Aan de kandidaten wordt door den Secretaris tijdig kennis gegeven van de plaats waar en de dagen waarop zij examen moeten afleggen.

Art. 6. In ieder vak wordt het examen gedeeltelijk schriftelijk en gedeeltelijk mondeling afgenomen.

In elk der vakken „geschiedenis van Nederlandsch-Indië”, „godsdienstige wetten, volksinstellingen en gebruiken van Nederlandsch-Indië” en „staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië”, en in elk der beide onderdeelen van het vak „land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië” wordt aan de kandidaten de keus gelaten tusschen twee schriftelijke opgaven.

¹⁾ Zie Bb. No. 3420.

²⁾ Ind. Staatsblad No. 249.

³⁾ 1 Januari 1884.

⁴⁾ Ind. Staatsblad No. 249.

Art. 7. Van het schriftelijk werk, voor eene subcommissie verricht, wordt door elk harer leden kennis genomen.

Voor zooveel mogelijk zijn bij het mondeling examen alle leden der subcommissie tegenwoordig. In gevallen van tijdelijke verhindering wijst de voorzitter een ander lid der commissie aan om de plaats van het afwezige lid eener subcommissie in te nemen.

Art. 8. Aan elken kandidaat wordt voor ieder vak, waarin hij examen heeft afgelegd, een der cijfers van 0 tot 10 toegekend. Het cijfer 0 duidt aan: volslagen onkunde; de cijfers 1 en 2 beteekenen: slecht; 3 en 4 onvoldoend; 5 en 6 voldoende; 7 en 8 goed; 9 en 10 uitmuntend; altijd met dien verstande dat het hoogere cijfer een hooger grad van kennis aanduidt dan het lagere.

Art. 9. De leden van elke subcommissie trachten zich te verstaan omtrent de cijfers, aan de door haar geëxamineerden toe te kennen. Tegen de toegekende cijfers kunnen echter bedenkingen worden geopperd door andere leden der commissie, die bij het mondeling examen zijn tegenwoordig geweest, of van het schriftelijk werk hebben kennis genomen.

Wanneer de leden eener subcommissie zich omtrent eenig toe te kennen cijfer niet onderling kunnen verstaan, of wanneer daaromtrent verschil blijft bestaan tusschen hen en een ander lid der commissie, doet de Voorzitter, na gehoord advies van de leden der commissie die geacht kunnen worden met het vak het best bekend te zijn, nog eene poging om overeenstemming van inzichten te verkrijgen, en indien hij daarin niet slaagt, bepaalt hij het toe te kennen cijfer naar zijn eigen uit de adviezen opgemaakt oordeel.

Art. 10. De kandidaat, aan wien in elk der vijf verplichte vakken het cijfer 5 of een hooger cijfer is toegekend, wordt zonder discussie verklaard aan het examen te hebben voldaan.

De kandidaat, aan wien voor de vijf verplichte vakken te zamen niet meer dan 20 punten zijn toegekend, wordt verklaard aan het examen niet te hebben voldaan.

Eveneens wordt afgewezen de kandidaat aan wien in een of meer der verplichte vakken het cijfer 0 is toegekend.

Wanneer zoowel in het Maleisch als in het Javaansch examen is afgelegd, wordt van deze beide talen diegene, waarin het hoogste cijfer is verkregen, als vijfde verplicht vak aangemerkt.

In alle gevallen, bij de drie eerste alinea's van dit artikel niet voorzien, beraadslaagt de commissie over de vraag of de kandidaat kan geacht worden een voldoende examen te hebben afgelegd. Zij brengt die vraag tot eene beslissing door er over te stemmen. Bij staking van stemmen wordt het examen geacht voldoende te zijn.

Art. 11. Ten behoeve van de op te maken ranglijst der in het examen geslaagden worden bij het cijfer, voor de vijf verplichte vakken te zamen (casu quo met toepassing van de voorlaatste alinea van het voorgaand artikel) aan de kandidaten toegekend, opgeteld het cijfer dat bovendien in het Javaansch of in het Maleisch mocht verkregen zijn, mits die niet lager dan 3, en de cijfers die in andere talen mochten verkregen zijn, mits die niet lager waren dan 5.

Art. 12. Bij het verslag, dat zij aan den Minister van Koloniën of aan den Gouverneur-Generaal uitbrengt, voegt de commissie:

1°. eene lijst waarin vermeld zijn: de namen van alle geëxamineerden, de cijfers die hun in de onderscheidene vakken zijn toegekend, en de totalen der cijfers voor elken kandidaat;

2°. eene ranglijst van de in het examen geslaagden, opgemaakt overeenkomstig het voorgaand artikel.

Art. 13. De commissie biedt den Minister van Koloniën of den Gouverneur-Generaal de getuigschriften voor de in het examen geslaagden aan, opdat ze door hem geëxamineerd en uitgereikt kunnen worden.

Alle geëxamineerden, ook degenen die niet geslaagd zijn, ontvangen van den Secretaris der commissie zoo spoedig mogelijk mededeeling van den uitslag van hun examen in ieder vak.

PROGRAMMA.

1°. *De geschiedenis van Nederlandsch-Indië.*

Kennis in groote trekken, van de lotgevallen der volksstammen die den Indischen Archipel bewonen, — van de voornaamste feiten die betrekking hebben op de vestiging en uitbreiding van het Nederlandsch gezag in dien Archipel, en meer bijzonder van de lotgevallen van Nederlandsch Indië sedert het bestuur van den Maarschalk Daendels.

2°. *De land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië.*

Kennis van de ligging en de natuurlijke gesteldheid der voornaamste eilanden en eilandengroepen, van de ligging der voornaamste wateren en gebergten, van de voortbrengselen, voornamelijk de stapelproducten, van de hoofdtrekken der administratieve indeeling, en van het voorkomen, de zeden en den maatschappelijken toestand der bevolking.

3°. *De godsdienstige wetten, volksinstellingen en gebruiken van Ned.-Indië.*

Kennis van de voornaamste voorschriften van den Islam, zoowel met betrekking tot de godsdienstige verrichtingen als tot het publiek en burgerlijk recht, speciaal ook tot huwelijks- en erfrecht.

Kennis van de voornaamste bepalingen van het recht van den Islam in de instellingen en gebruiken zijner belijders in den Indischen Archipel.

4°. *De staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië.*

Bekendheid met de voornaamste bepalingen van het Regeeringsreglement en van de overige organieke wetten en algemeene verordeningen uit de Grondwet en het Regeeringsreglement voortvloeiende; kennis van de voornaamste bepalingen betreffende het bestuur en het rechtswezen en de verschillende andere takken van administratie, speciaal ook van de wetten en verordeningen betreffende de comptabiliteit, het finantiewezen en het belastingstelsel, alles in zijn ontstaan en ontwikkeling.

5°. *De Maleische taal.*

Vaardigheid in het schriftelijk vertalen van een opstel uit het Nederlandsch in het Maleisch en in het mondeling vertalen van een stuk in proza uit het Maleisch in het Nederlandsch; kennis van de gyonden der taal, gepaard aan eene goede uitspraak; geoefend om zich ook in de gewone spreektaal uit te drukken en om geschreven Maleische stukken of brieven van verschillende hand zonder bijzondere voorbereiding te lezen.

7°. *Andere in Nederlandsch-Indië inheemsche talen.*

Dezelfde eischen als voor het Javaansch onder no. 6 zijn gesteld.

's Gravenhage, den 30^{en} Augustus 1883.

De Minister van Koloniën,

F. G. VAN BLOEMEN WAANDERS.

Zie Bb. nos. 4907, 5260 en 5716.

No. 3901.

BENOEMBAARHEID. — *Toelichting der nieuwe regelen omtrent de — en uitzending van rechterlijke en administratieve ambtenaren voor den dienst in Nederlandsch-Indië (Ind. St. 1883 no. 249). 1)*

TOELICHTING van het Koninklijk besluit van 29 Augustus 1883 no. 25 (Indisch Staatsblad no. 249).

AANHEF. Het Koninklijk besluit van 10 September 1864 (Indisch Staatsblad no. 194), zooals het luidt in verband met de in 1871, 1872, 1877, 1878 en 1882 daarin gebrachte wijzigingen, bevatte eenige bepalingen die van toepassing waren op alle burgerlijke ambtenaren in Indië in het algemeen, en daarnaast eenige bepalingen die alleen een paar categoriën van ambtenaren betroffen. De artt. 1 en 2 handelen over de benoembaarheid van Nederlanders en anderen tot burgerlijke betrekkingen in Indië in 't algemeen. Art. 7 luidde: „De bijzondere voorwaarden voor benoembaarheid tot bepaalde ambten of bedieningen worden door Ons vastgesteld, en het examen, indien dit als bijzondere voorwaarde wordt voorgeschreven, zoodanig geregeld, dat het in Nederland en in Nederlandsch-Indië volgens hetzelfde programma worde afgenomen”. De artt. 3, 4, 5, 8, 9, 10 en 11, met de overgangsbepalingen in artt. 14 en 15, bevatten in werkelijkheid niets anders dan eene uitvoering van art. 7 ten aanzien van de rechterlijke en van eenige administratieve betrekkingen in Indië. Immers zij regelden de bijzondere voorwaarden voor benoembaarheid tot rechterlijke en tot eenige administratieve betrekkingen, meer bepaald de examens waaraan adspiranten voor die betrekkingen uit Nederland in acht te nemen. Art. 6 bevatte eveneens eene bijzondere regeling van voorwaarden voor benoembaarheid, namelijk voor de met niet meer dan f 150 's maands bezoldigde burgerlijke betrekkingen, voor zoover daarop niet van toepassing waren de zooeven aangehaalde artikelen, noch de regelingen die ter (verdere) uitvoering van art. 7 voor bepaalde ambten of bedieningen mochten worden gemaakt. Art. 12 hield weder een algemeen voorschrift in, geldende voor alle burgerlijke betrekkingen waarvoor het eventueel noodig mocht voorkomen ambtenaren op te leiden. Art. 13 zondert eenige categoriën van personen uit van de toepassing der gestelde regelen, hetzij die de benoembaarheid tot alle burgerlijke betrekkingen in het algemeen, hetzij die de benoembaarheid tot sommige speciale betrekkingen betroffen.

Er kon dus niet het minste bezwaar tegen zijn om de artt. 3, 4, 5, 8, 9, 10 en 11 uit het besluit te lichten en te verwerken tot eene op zich zelf staande regeling omtrent de aan examens te ontleenen benoembaarheid tot rechterlijke en tot eenige administratieve betrekkingen in Indië en omtrent de uitzending van ambtenaren voor die betrekkingen. (De bij die artikelen behorende overgangsbepalingen konden ongemoeid gelaten worden, daar overgangsbepalingen per se vervallen met de regeling tot welke zij den overgang vormden. Wordt die regeling door eene nieuwe vervangen, dan moet worden nagegaan of ook de nieuwe regeling weder overgangsbepalingen eischt, maar uitdrukkelijke intrekking van de overgangsbepalingen tot de vervangen regeling kan niet te pas komen).

De voorname aanleiding tot het maken van eene nieuwe regeling was de wensch om beter dan tot dusver geschiedde te voldoen aan de bedoeling van art. 92, 2e

1) Gewijzigd en aangevuld bij Stb. 1890 No. 4, 1892 No. 150, 1893 No. 257, 1895 No. 238, 1897 No. 60, 1898 No. 69, 1899 No. 129 en 1902 No. 223.

lid, der wet op het hooger onderwijs ¹⁾ Hierop wordt dan ook in de eerste plaats gewezen in den considerans van het nieuwe besluit. Voorts is er naar gestreefd de nieuwe regeling zoo volledig mogelijk te maken, weshalve daarin ook zijn verwerkt de speciale besluiten betreffende de voordeelen aan de uitzending van rechterlijke en administratieve ambtenaren verbonden, en de formaliteiten daarbij in acht te nemen. De speciale besluiten zijn dus te gelijk met de art. 3, 4, 5, 8, 9, 10 en 11 van het besluit van 1864 ingetrokken.

Van het besluit van 1864 blijven dus thans nog alleen van kracht de artt. 1, 2, 6 (in 1871 gewijzigd), 7, 12 en 13. Van deze artikelen bevat alleen art. 6 eene verwijzing naar twee ingetrokken artikelen, maar hiernit kunnen geen moeilijkheden in de practijk voortvloeien.

AFDEELING I.

In deze afdeeling is, met de noodig gekeurde wijzigingen, bijeengebracht al wat in de art. 4, 5, 8 en 9 van het oude besluit over het groot ambtenaarsexamen voorkwam, en voorts het een en ander uit de artt. 2, 3 en 9, van het examen-reglement, wat in dat reglement misplaatst scheen.

Bij de hier volgende bespreking der artikelen zal blijken, met welke der oude bepalingen zij corresponderen en op welke punten van de oude bepalingen is afgeweken. Om de vergelijking gemakkelijk te maken, wordt bij deze toelichting gevoegd een afdruk van het Koninklijk besluit van 1864, zooals het luidde ingevolge de wijzigingen van 1871, 1872, 1877, 1878 en 1882 ²⁾.

Art. 1. Zie art. 4 (voor een gedeelte) en art. 8 (1e alin.) van het oude besluit.

De benamingen „groot ambtenaarsexamen” en „verplichte vakken” zijn hier vastgesteld ten einde de redactie van de verdere daarover handelende artikelen te vereenvoudigen.

„Vergelijkend” is het examen altijd geweest, al werd het in 't oude besluit niet uitdrukkelijk zoo genoemd. Ter betere kenschetsing van het examen scheen het wenschelijk de redactie op dit punt aan te vullen.

In de voorlaatste alinea is, bij de aanduiding der Inlandsche taal waarin examen kan worden afgelegd, niet uit art. 4 van het oude besluit de bepaling overgenomen, dat men alleen talen kon kiezen, „waarin aan eenige rijks-, gemeente of bijzondere instelling onderwijs wordt gegeven”. Die bepaling zou tot moeilijkheden aanleiding kunnen geven, wanneer het eens niet mogelijk blijken mocht om in de examencommissie leden te benoemen, in staat om examen af te nemen in eene taal waarin aan eene der bedoelde instellingen onderwijs werd verstrekt. Het moet trouwens aan eene misvatting worden toegeschreven dat de bepaling in het bestaande besluit is opgenomen. In 1871 wilde de Regeering aanvankelijk ook alleen voorschrijven dat slechts zoodanige talen konden gekozen worden „waarin onder voldoende waarborgen examen kan worden afgenomen.” Haar werd toen echter in bedenking gegeven om geen examen te laten afleggen dan in talen waarin aan eene rijksinstelling onderwijs werd gegeven. Wat met dit advies beoogd werd, is duidelijk; maar even duidelijk is het dat de bedoeling daarvan

¹⁾ Bijblad no. 3356. Zie voorts het Kon. besluit van 27 April 1877 tot regeling van het in genoemd wetsartikel bedoeld examen in Ned. St. 1877 no. 87 en de Nederlandsche Staatscourant no. 109 van 1877. Verg. blz. 351 van den Ind. Regeeringkalmanak voor 1884. (Eerste gedeelte).

²⁾ Zie hierachter.

geheel vrijdeld werd door het onderwijs aan eene gemeentelijke of bijzondere instelling gelijk te stellen met dat aan eene rijksinstelling en dat die gelijkstelling aan de bepaling alle beteekenis ontnam.

De laatste alinea van art. 1 heeft geen ander doel dan om de redactie van de verdere artikelen te vereenvoudigen.

Ware zij weggelaten, dan zou men telkens hebben moeten spreken van „elk der verplichte vakken en iedere taal, waarin bovendien examen is afgelegd”, terwijl het thans duidelijk zal zijn dat, waar van „elk vak” gesproken wordt, zoo wel de verplichte vakken als de gekozen talen worden bedoeld.

Art. 2. Zie art. 5 van het oude besluit, waarvan, behalve wat de redactie betreft, slechts op de navolgende punten is afgeweken.

In plaats van een bewijs dat of aan een eindexamen van een gymnasium met zesjarigen cursus, of aan een candidaatsexamen is voldaan, of een doctorale graad is verkregen (lit. *d, b, a* van het oude art. 5), vordert het nieuwe besluit voor de toelating tot het groot ambtenaarsexamen een bewijs dat men met goed gevolg heeft afgelegd „een der examens ter verkrijging van een getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan de universiteit of een der examens door de faculteiten aan eene Nederlandsche universiteit afgenomen”. De bedoeling is om allen toe te laten die zich, volgens de tegenwoordige of de vroegere wetgeving, tot universitaire studiën of examens bekwaamd hebben. Men kan veilig aannemen dat die allen de meer algemeene geestesontwikkeling hebben verkregen welke gewenscht wordt als onderlaag voor de speciale studiën ten behoeve van het groot ambtenaarsexamen.

Het oude besluit noemde onder de examens, waarop men zich beroepen kon om tot het groot ambtenaarsexamen te worden toegelaten, ook „het examen van Officier van Gezondheid of bij den pharmaceutischen dienst”. Hiervan kan thans geen sprake meer zijn, sinds tot Officieren van Gezondheid zoowel bij het Nederlandsche als bij het Indische leger alleen worden benoemd zij die het artsexamen hebben afgelegd, en tot Militaire Apothekers alleen zij die aan het apothekersexamen hebben voldaan. (Verg. art. 23 der wet van 25 December 1878, Ned. Staatsblad no. 222). Met het oog op de tegenwoordige geneeskundige wetgeving scheen in het nieuwe art. 2 van de Officieren van Gezondheid en Militaire Apothekers in 't geheel geen melding te behoeven gemaakt te worden, wanneer men slechts de gelegenheid openstelde om zich te beroepen, niet alleen op een candidaats- of een doctoraal examen, maar geheel in 't algemeen op een der examens van eene Nederlandsche universiteit. Dit past volkomen in het stelsel van het nieuwe besluit, aangezien het eerste natuurkundig examen op gelijke lijn te stellen is met het eindexamen der gymnasia met zesjarigen en der hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus, terwijl alle andere aan de universiteiten afgenomen examens op eene hogere lijn zijn te stellen. Alleen zij die speciaal voor den pharmaceutischen dienst bij het Indische Leger werden opgeleid overeenkomstig de bepalingen die golden vóór het reglement van 15 Mei 1883 (Staatscourant van 8/9 Juli 1883), zullen door eene bepaling als de hier bedoelde niet altijd gebaat zijn, omdat zij den rang van Militair Apotheker konden verkrijgen zonder een der genoemde examens te hebben afgelegd; maar het scheen geenszins noodig om te hunnen behoeve eene speciale voorziening in het besluit op te nemen.

De voorlaatste alinea van art. 2 wordt gecompleteerd door de 4de alinea van

art. 3, en deze beide bepalingen zijn in de plaats getreden van hetgeen voorkwam aan het slot aan het slot van het oude art. 5c. Het scheen rationeel om Officieren, die hun verplichten dienstdag nog niet hebben vervuld, en die dus toch niet voor benoeming tot eene burgerlijke betrekking in aanmerking zouden kunnen komen, niet toe te laten tot het examen, dat alleen dient om de geschiktheid voor eene benoeming tot burgerlijke betrekkingen te beoordeelen. De bepalingen zijn overigens zoo geredigeerd, dat daardoor van het examen worden geweerd de van Rijkswege gesubsidieerde studenten, die niet ontheven zijn van de verplichtingen, welke zij op zich genomen hebben met betrekking tot den geneeskundigen dienst bij het leger of de vloot.

De laatste alinea van art. 2, die gecompleteerd wordt door de laatste alinea van art. 3, stemt overeen met de praktijk, onder de werking van het oude besluit aangenomen en geformuleerd in Indisch Staatsblad 1867 no. 82.

Art. 3. Zie art. 8 (alinea 3) en art. 9 van het oude besluit, zoomede art. 2 van het nieuwe examenreglement ¹⁾.

De inlassching van het woord „omstreeks” in de 2de alinea scheen noodig, omdat men de beide aankondigingen niet juist twee maanden vóór een bepaalden dag kan doen.

Een voorschrift, dat bindend is voor ieder die aan het examen wenscht deel te nemen, is beter in het besluit dan in het examenreglement op zijne plaats. Vandaar de 3de alinea.

Over de 4de en 5de alinea werd reeds bij de bespreking van het voorgaand artikel een woord gezegd. De bepaling, dat de requesten van hen die nog onder een dienstverband staan, of die wegens hun landaard niet tot Indische ambten benoembaar zijn, niet aan de examencommissie worden toegezonden, is gegrond op de overweging dat in de regeeringsbureaus beter dan door de examencommissie kan worden onderzocht of men te doen heeft met personen die wegens eenig dienstverband of wegens hun landaard moeten worden afgewezen. De commissie moet slechts behoeven te onderzoeken of de kandidaten hebben voldaan aan de examens, die vooraf moeten gaan aan het groot ambtenaarsexamen.

Art. 4. Zie art. 8 (alinea 7 en 6) en art. 4 (alinea 3) van het oude besluit, zoomede art. 2 van het examenreglement.

Eene bepaling als in de 3de alinea van art. 4 voorkomt, scheen in het besluit niet te mogen ontbreken, al moest de nadere uitwerking daarvan aan het examenreglement overgelaten blijven.

Art. 5. Zie art. 8 (alinea's 1, 2, 5, 8 en 9) van het oude besluit, zoomede art. 3 van het examenreglement.

Het voorschrift, dat een der leden van de examencommissie tot Voorzitter, een ander tot Secretaris moet worden benoemd, is bindend voor den Minister van Koloniën en voor den Gouverneur-Generaal, en behoort derhalve niet in het examenreglement maar in het besluit te huis.

¹⁾ Bb. no. 3900. Dit reglement, vastgesteld ingevolge art. 4 van het nieuwe besluit, wijkt slechts op een paar ondergeschikte punten, die geen bijzondere toelichting behoeven, van het oude reglement af. (Daarin zijn echter geen bepalingen opgenomen die in het besluit zelf voorkomen). Het bij dat reglement behorende programma van de vereischte kundigheden is geheel gelijklopend van het vroegere programma.

Er is over gedacht om de regeling der reis- en verblijfkosten en vacatiegelden van de commissiën, — voor Nederland vastgesteld bij de Koninklijke besluiten van 9 Mei 1865, no. 48, en 24 Februari 1875, no. 16, voor Indië bij besluit van den Gouverneur-Generaal, dd. 4 Januari 1871, no. 13, — in het nieuwe art. 5 op te nemen, of althans daarnaar te verwijzen, ten einde het treffen van eene nieuwe regeling onnoodig te maken. Hiervan is echter afgezien, omdat de regeling in het artikel misstaan zou, en bezwaarlijk verwezen kon worden naar besluiten die niet in het Staatsblad geplaatst zijn. De aangehaalde besluiten zullen mitsdien hernieuwd moeten worden ¹⁾.

Art. 6. Zie art. 8, alinea 4, van het oude besluit. Het nieuwe artikel wijkt daarvan slechts af door eene vollediger en duidelijker redactie.

AFDEELING II.

Blijkens het opschrift dezer afdeeling wordt daarin behandeld de aan examens te ontleenen benoembaarheid tot betrekkingen bij het binnenlandsch bestuur, bij de Gouvernements-bureaus en bij de rechterlijke macht in Nederlandsch-Indië. Door dit opschrift wordt men er dadelijk aan herinnerd dat de benoembaarheid nog van andere voorwaarden afhankelijk is, en daardoor verviel dus elke reden om in de artikelen dezer afdeeling te verwijzen naar hetgeen in het onaangeroerd gelaten 1ste artikel van het Koninklijk besluit van 10 September 1864 en in het Reglement op de rechterlijke organisatie in Nederlandsch-Indië is gezegd aangaande de nationaliteit of den leeftijd die men hebben moet om tot Indische ambten benoemd te kunnen worden, en naar de voorwaarden die bij andere verordeningen bepaald mochten worden. (Ten overvloede is echter onder de slotbepalingen van het besluit een artikel — 17 — opgenomen, waardoor dit punt nog duidelijker in het licht wordt gesteld.)

In de drie artikelen dezer afdeeling is omgewerkt wat in art. 4 (met den daarbij behoorenden staat) en in art. 3 van het oude besluit over de benoembaarheid tot administratieve en rechterlijke betrekkingen voorkwam, terwijl gezorgd is voor het noodige verband met het onaangeroerd gelaten 6de artikel van dat besluit.

Het oude besluit noemde in een staat de administratieve betrekkingen welke alleen zouden kunnen worden opgedragen aan hen die hadden voldaan aan het groot ambtenaarsexamen of aan het bij art. 92, 2de lid, der wet op het hooger onderwijs bedoelde examen, dat hier nu verder gemakshalve het „faculteitsexamen” zal worden genoemd. In het nieuwe besluit is de zaak anders aangevat. In één artikel (7) zijn behandeld de betrekkingen bij het Binnenlandsch Bestuur, in een ander artikel (8) de betrekkingen bij de Gouvernements-bureaus, en de voorwaarden van benoembaarheid voor beide categoriën van betrekkingen zijn niet geheel gelijkgesteld.

Art. 7. Als voorwaarde van benoembaarheid voor de betrekkingen van Controleur, Assistent-Resident, Gewestelijken Secretaris, Resident en Gouverneur stelt het nieuwe besluit, evenals het oude: voldoening aan het groot ambtenaarsexamen of aan het faculteitsexamen. Het is niet noodig voorgekomen om in navolging van het oude besluit dezelfde voorwaarde te verbinden aan eene benoeming bij de Inspectiën van Financiën en Cultures. Voor deze speciale betrekkingen moet de Regeering toch van zelf in den regel eene keus doen onder de besturende of onder de hoogere bureau-ambtenaren, en het is dus voldoende wanneer men zorgt dat ten aanzien van die ambtenaren het noodige wordt bepaald. Evenwel kan het

¹⁾ Verg. Ind. St. 1882 no. 135a.

somtijds wenschelijk zijn van den bedoelden regel af te wijken, bijv. om een bekwaam landbouwkundige met het toezicht op de cultures te belasten, en in zoodanig geval behoort de Indische Regeering vrijheid van handelen te hebben.

Evenals in het oude besluit (art. 4), is in de tweede alinea van het nieuwe art. 7 aan hen, die een voldoende examen in de Javaansche taal hebben afgelegd, een voorkeur toegekend voor benoemingen bij het Binnenlandsch Bestuur op Java. Deze bepaling geldt niet alleen voor hen die het groot ambtenaarsexamen hebben afgelegd, maar ook voor hen die aan het faculteitsexamen hebben voldaan (en zij wordt in art. 9, betreffende de benoemingen bij de Rechterlijke Macht, herhaald). Uit de diploma's betreffende het faculteitsexamen zal dus moeten blijken of door de houders daarvan een voldoende examen in het Javaansch is afgelegd.

De 3de alinea van art. 7 completeert de 1ste, terwijl zij zich bovendien aansluit bij de laatste alinea van het onaangeroerd gelaten art. 6 van het oude besluit.

In de 4de alinea is uit het oude art. 4 de bepaling overgenomen dat het bezit van een landmetersdiploma tot aanbeveling strekt voor eene plaatsing bij het Binnenlandsch Bestuur. Wel is waar werd de Statistieke Opneming op Java opgeheven en zijn dus dáárvoor geen Controleurs meer benodigd die kennis van landmeten hebben, maar die kennis komt den Ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur toch dikwijls te stude, vooral in de Buitenbezittingen, waar men niet over Ambtenaren van het Kadaster beschikt, en ook op Java, bij het verrichten van proefsmeden voor de landrente, bij de opneming van de uitgestrektheid der koffie- en suikerrietplantingen enz. Uit het oude art. 4 is niet overgenomen het voorschrift dat van het bezit van het landmetersdiploma aanteekening wordt gehouden op het getuigschrift betreffende het met goed gevolg afgelegde groot ambtenaarsexamen. Zoodanig voorschrift zou niet goed hebben gepast in de economie der nieuwe bepalingen, en ook geenerlei nut hebben. Zij die een landmetersdiploma verworven hebben vóórdat zij het groot ambtenaarsexamen (of het faculteitsexamen) afleggen, kunnen zich daarop even goed afzonderlijk bij de Indische Regeering beroepen als diegenen welke het verwerven nadat zij het groot ambtenaarsexamen (of het faculteitsexamen) hebben afgelegd.

In de 5de alinea van het nieuwe art. 7 is het noodige overgenomen uit art. 13 van het oude besluit.

Art. 8. Volgens art. 4 van het oude besluit en den daarbij behoorenden staat, zooals die bij het Koninklijk besluit van 22 April 1882 no. 16 (Indisch Staatsblad no. 170) is gewijzigd, konden tot de betrekkingen van Referendaris en Hoofdcommies bij de verschillende takken van bestuur, Gouvernements-Secretaris en Algemeen Secretaris, alleen benoemd worden zij die het groot ambtenaarsexamen (of het faculteitsexamen) hadden afgelegd. Deze opsomming van betrekkingen verdient te worden herzien, omdat zij onvolledig was in zooverre als zij van de Secretarissen bij de Departementen geen melding maakte, en te ver ging voor zoover zij ook de Hoofdcommiezen omvatte, terwijl het voorts niet duidelijk was wat men onder „de verschillende takken van bestuur” had te verstaan. Het scheen wenschelijk om eenvoudig in één adem te noemen de betrekkingen van Referendaris en Secretaris bij de Departementen van Algemeen Burgerlijk Bestuur, bij de Algemeene Secretarie en bij den Raad van Indië, met inbegrip van de betrekkingen van Algemeen Secretaris en Gouvernements-Secretaris. De Algemeene Rekenkamer en het Departement der Marine zijn dus uitgesloten, hetgeen rationeel voorkwam met het oog op den arbeid welken de bureau-ambtenaren dáár te vervullen hebben (bij het Departement van Oorlog zijn geen Referendarissen, noch een Secretaris.)

Wat de vereischten voor eene benoeming tot de aangeduide bureaubetrekkingen betreft, is ook eene afwijking van het bestaande besluit noodig voorgekomen. Er is alle reden om van hen, die bij het Binnenlandsch Bestuur optreden en derhalve voortdurend in aanraking komen met de Inlandsche Hoofden en bevolking, te vorderen dat zij zich de daartoe vereischte kennis van taal, land en volk hebben eigen gemaakt. Maar de werkkring van de Ambtenaren bij de Gouvernements-bureaus is een geheel, andere dan die van de Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur, en er is geen reden om ook van hen onvoorwaardelijk te eischen dat zij het examen in de zoogenaamde Indische vakken hebben afgelegd. Bieden zich voor eene plaatsing bij de Gouvernements-bureaus aan bekwaame doctoren in de rechtswetenschap die het groot ambtenaars- of het faculteitsexamen niet hebben afgelegd, of bekwaame doctoren in de staatswetenschap, dan kan het zeer wenschelijk zijn van hunne diensten gebruik te maken, al moet men ook in het algemeen de voorkeur blijven geven aan hen die aan de genoemde examens hebben voldaan. Art. 8 opent hiertoe de gelegenheid.

De laatste alinea van dit artikel vereischt geene toelichting na hetgeen hierboven is gezegd over de derde alinea van art. 7.

Art. 9. Na hetgeen hierboven aangaande het opschrift der IIde afdeeling is opgemerkt, valt omtrent de redactie van art. 9 nog slechts het volgende aan te teekenen.

De 1ste alinea correspondeert met de laatste alinea van het oude art. 3, maar is anders geformuleerd. In de oude bepaling was niets te vinden wat de aanstelling van niet-gegradueerde Griffiers bij de Landraden rechtvaardigde, weshalve eene officieele interpretatie noodig is geweest (zie Bb. no. 1791), waarbij verklaard werd dat die Griffiers niet beschouwd werden als te behooren tot de Rechterlijke Macht. Deze interpretatie kan thans niet meer gelden, nu de Regeering er zich op toelegt om de niet-gegradueerde Griffiers der Landraden van lieverlede door rechtsgeleerden te vervangen. Ook wat de rechtbanken en gerechten in de Buitenbezittingen betreft, kon de terminologie der oude bepaling bezwaarlijk onveranderd blijven, nu in de meeste Buitenbezittingen het rechtswezen gereorganiseerd en daardoor op een vasten voet gebracht is. In het nieuwe art. 9 is voor de uitzonderingen op den regel, dat rechterlijke betrekkingen vervuld worden door doctoren in de rechtswetenschap (die zich speciaal bekwaamd moeten hebben voor den dienst in Indië), verwezen naar de verordeningen op het rechtswezen, hetgeen volkomen voldoende voorkwam.

De laatste alinea van het nieuwe art. 9 heeft dezelfde reden van bestaan als de tweede alinea van het nieuwe art. 7. (Zie de toelichting op die alinea).

AFDEELING III.

De eerste drie artikelen dezer afdeeling bevatten eene nieuwe regeling van het onderwerp dat bij het oude besluit behandeld is in de artt. 10 en 11: de uitzending van personeel uit Nederland ter vervulling van administratieve of rechterlijke betrekkingen in Indië. In de laatste twee artikelen is bijeengebracht wat thans in speciale Koninklijke besluiten is bepaald omtrent de voordeelen, aan de uitzending verbonden, en omtrent de formaliteiten, daarbij in acht te nemen. In verband hiermede zijn ingetrokken (zie den aanhef van het besluit) de Koninklijke besluiten die gepubliceerd werden in Ind. Staatsblad 1865 no. 78 en 115, 1867 no. 73 en 1873 no. 62a. Belanghebbenden zullen dus voortaan niet meer een aantal verschillende verordeningen behoeven te raadplegen om te weten op welke voorwaarden zij ter beschikking van den Gouverneur-Generaal gesteld kunnen worden, maar alles wat op de uitzending betrekking heeft in ééne verordening kunnen vinden.

Het belangrijkste punt in deze afdeeling is: de regeling der uitzending van doctoren in de rechtswetenschap die aan het faculteitsexamen hebben voldaan. Aan de toelichting dier regeling dient vooraf te gaan een beknopt overzicht van hetgeen tot dusver nopens dit punt verordend werd.

Bij het Koninklijk besluit van 13 Juli 1877 (Nederlandsch Staatsblad no. 158) werd bepaald dat voor uitzending ter plaatsing in administratieve betrekkingen gelijkelijk in aanmerking konden komen twee categorieën van personen, namelijk: *a.* zij die het groot ambtenaarsexamen hadden afgelegd, onverschillig of zij zich al dan niet vooraf den graad van doctor in de rechtswetenschap hadden verworven; *b.* de doctoren in de rechtswetenschap die het faculteitsexamen hadden afgelegd. Meldten zich meer personen van deze twee categorieën aan dan benodigd waren, zoo moest een vergelijkend examen uitmaken wie zouden uitgezonden worden. Voor uitzending ter plaatsing in rechterlijke betrekkingen konden volgens het aangehaald besluit eveneens twee categorieën van personen gelijkelijk in aanmerking komen, namelijk: *a.* de doctoren in de rechtswetenschap die het groot ambtenaarsexamen hadden afgelegd; *b.* de doctoren in de rechtswetenschap die het faculteitsexamen hadden afgelegd. Ook te hunnen aanzien werd bepaald dat, wanneer er zich meer aanmeldten dan benodigd waren, een vergelijkend examen zou beslissen wie moesten uitgezonden worden.

Nadat het bovenstaande bepaald was, trachtte men eene regeling voor de bedoelde vergelijkende examens te maken, maar de onoverkomelijke bezwaren, die hierbij ondervonden werden, gaven aanleiding dat bij Koninklijk besluit van 12 Mei 1878 (Nederlandsch Staatsblad no. 73) op het in 1877 bepaalde teruggekomen en verordend werd dat voor uitzending, hetzij dan ter plaatsing in administratieve of in rechterlijke betrekkingen, alléén in aanmerking zouden komen zij die het groot ambtenaarsexamen hadden afgelegd.

Van toen af had dus het afleggen van het faculteitsexamen voor de doctoren in de rechtswetenschap geen ander gevolg dan dat zij daaraan de bevoegdheid ontleenden om in Indië te dingen naar administratieve of rechterlijke betrekkingen, wanneer zij zich op eigen kosten derwaarts begeven hadden. En van toen af hebben zich nagenoeg geen doctoren in de rechtswetenschap meer aan het faculteitsexamen onderworpen. Feitelijk is derhalve art. 91, 2e lid, der wet op het hooger onderwijs door het aangehaald besluit van 12 Mei 1878 tot eene doode letter gemaakt.

Eene bestendiging van dezen staat van zaken kon niet wenschelijk geacht worden. De bestaande regeling was wel is waar niet in strijd met de woorden der wet. Wanneer de Regeering zich aan de woorden der wet wilde vastklampen, zou zij zelfs eene regeling kunnen verdedigen, waarbij aan de doctoren in de rechtswetenschap, die het faculteitsexamen hebben afgelegd, geenerlei bevoegdheid werd toegekend om tot administratieve of rechterlijke betrekkingen in Indië benoemd te worden, wanneer zij niet bovendien nog het groot ambtenaarsexamen hebben afgelegd. Immers in het 2e lid van art. 92 der wet op het hooger onderwijs zijn aan de doctoren in de rechtswetenschap, die het faculteitsexamen niet hebben afgelegd, „Onder hetzelfde voorbehoud” als bij het 1e lid verbonden is aan de benoembaarheid van doctoren in de rechtswetenschap, die het faculteitsexamen *niet* hebben afgelegd, tot administratieve of rechterlijke betrekkingen in Indië, verklaart het 2e lid de doctoren in de rechtswetenschap, die het faculteitsexamen *wel* hebben afgelegd, tot zoodanige betrekkingen benoembaar. Het voorbehoud van het 1e lid nu

betreft de „nadere vereischten in bijzondere wetten of verordeningen voor ieder van die betrekkingen gevorderd”, en daarmede werd, wat de doctoren in de rechtswetenschap betreft die het faculteitsexamen niet hebben afgelegd, in de eerste plaats bedoeld het groot ambtenaarsexamen. Indien dus de Regeering datzelfde nader examen ook als de voorwaarde voor benoembaarheid stelde aan hen die het faculteitsexamen hebben afgelegd, zou zij zich geheel op wettelijke grondslag bewegen. Evenwel is het niet twijfelachtig dat men hier te doen heeft met eene gebrekkige redactie der wet, en dat het de bedoeling des wetgevers was dat de doctoren in de rechtswetenschap, die het faculteitsexamen aflegden, daardoor benoembaar zouden worden tot administratieve en rechterlijke betrekkingen in Indië, en niet, om benoembaar te worden, nog eens een ander examen in de Indische vakken zouden hebben af te leggen. De wetgever heeft echter niet alleen de bedoeling gehad om aan personen van deze categorie den toegang tot administratieve en rechterlijke betrekkingen te openen, maar heeft blijkbaar ook gewenscht dat de Regeering het mogelijke doen zou om zulke ten einde toe aan de universiteit opgeleide personen aan den Indischen dienst te verbinden, omdat hij rekende dat zij voortreffelijke elementen voor den Indischen dienst zouden kunnen zijn. Werd aan de eerstvermelde bedoeling des wetgevers volledig te gemoet gekomen door de bepalingen waarbij degenen, die het faculteitsexamen hebben afgelegd, wat hunne benoembaarheid tot Indische ambten betreft, geheel op dezelfde lijn zijn gesteld met hen die het groot ambtenaarsexamen hebben afgelegd, hetzelfde kan niet gezegd worden van de in de tweede plaats vermelde bedoeling des wetgevers, want bij de bepalingen, die tot dusver golden, werden er feitelijk geen personen, die langs den bij art. 92, alinea 2, der wet op het hooger onderwijs bedoelden weg waren opgeleid, voor den Indischen dienst gewonnen.

Men zal alleen dan eenige kans hebben om langs dien weg opgeleide ambtenaren te verkrijgen, wanneer men de in het faculteitsexamen geslaagden ook wat de uitzending naar Indië betreft op gelijke wijs behandelt als de in het groot ambtenaarsexamen geslaagden. De Regeering heeft dit na het in werking treden der wet op het hooger onderwijs ook willen doen, maar is in 1878 tot de conclusie gekomen dat het niet mogelijk was. Bij nadere overweging der zaak is het echter voorgekomen dat er wel eene bevredigende oplossing aan gegeven kon worden. Van die nadere overweging zijn de artt. 10—13 van het nieuwe besluit de vrucht.

In het stelsel van deze artikelen zal de Regeering jaarlijks voor administratieve betrekkingen afzonderlijk en voor rechterlijke betrekkingen afzonderlijk een zeker aantal adspiranten oproepen die aan het groot ambtenaarsexamen en een zeker aantal die aan het faculteitsexamen hebben voldaan. Omtrent de verdeling van het aantal beschikbare plaatsen tusschen de adspiranten van de eene en van de andere categorie is bij een organiek besluit geene vaste regel te stellen. De Regeering moet daarbij het oog houden op de behoeften van 's Lands dienst in Indië. Is er bij voorbeeld reden om aan te nemen dat men, aan elke categorie de helft der beschikbare plaatsen toezeggende, niet genoeg ambtenaren verkrijgen zal die Javaansch of eene andere taal buiten het Maleisch hebben beoefend, dan zal de Regeering vrij moeten zijn om het grootere gedeelte der beschikbare plaatsen open te stellen voor hen die voldaan hebben aan het examen dat de meeste adspiranten pleegt op te leveren die zich op andere talen dan het Maleisch hebben toegelegd. Bieden zich van de eene categorie niet zooveel adspiranten aan als — en van de andere méér dan — gevraagd worden, dan zal natuurlijk het te

kort bij de eene uit het overcomplete bij de andere categorie zijn aan te vullen.

Het nieuwe stelsel kan niet worden toegepast zonder dat de aspiranten, die aan het faculteitsexamen hebben voldaan, op eene ranglijst worden gebracht, zoo wel ter bepaling wie uitgezonden zullen worden wanneer er zich méér aanbieden dan gevraagd worden, als ter bepaling van de volgorde waarin zij de door loting te bepalen plaatsen zullen innemen in de algemeene ranglijst der uit te zenden ambtenaren. Bij de rangschikking zullen alle te verkrijgen gegevens omtrent de betrekkelijke bekwaamheid der aspiranten moeten worden benuttigd, wat wel eenige moeilijkheid zal veroorzaken, maar toch geen grooter moeilijkheid dan die waarvoor de Regeering zich zoo dikwerf geplaatst vindt wanneer zij voor eenige betrekking tusschen een overvloed van sollicitanten eene keus moet doen.

Art. 10. In dit artikel is het nieuwe stelsel van uitzending in hoofdzaak geformuleerd, en het vereischt dus na het bovenstaande geen toelichting.

Art. 11. In dit artikel is duidelijk gezegd — wat steeds de praktijk is geweest, doch in het oude besluit niet bepaaldelijk voorgeschreven was, — dat het in Juni van eenig jaar gehouden groot ambtenaarsexamen beslist wie in dat jaar uitgezonden worden, zoodat zij, die een vorig jaar aan het examen voldaan hebben, maar niet uitgezonden werden, opnieuw moeten mededingen. Er is echter geen reden om hen, die van een vorig examen nog overgebleven zijn, doch niet opnieuw wenschen mede te dingen, voor uitzending buiten aanmerking te laten wanneer het jongste examen minder aspirant-ambtenaren heeft opgeleverd dan benodigd zijn. Van daar de 2e alinea van dit artikel.

De laatste alinea correspondeert met de 1e alinea van het oude art. 11, doch is vollediger en duidelijker.

De tweede alinea van het oude art. 11 is in het nieuwe artikel niet overgenomen, omdat dit geheel overbodig werd geoordeeld. Dat de Gouverneur-Generaal bevoegd is om hen, die bij eene algemeene verordening tot zekere betrekkingen benoembaar verklaard zijn, in die betrekkingen te plaatsen, ook wanneer zij niet tot dat einde bepaaldelijk te zijner beschikking gesteld zijn, spreekt van zelf. Natuurlijk is de Gouverneur-Generaal verplicht om het personeel, dat hem op zijn eigen aanvraag uit Nederland is toegezonden, in dienst te stellen, maar hij is geheel vrij om ter voorziening in de dan nog overblijvende behoeften van 's Lands dienst te beschikken over de middelen die binnen zijn bereik liggen.

Voor zooveel noodig zij hier aangeteekend dat de Gouverneur-Generaal niet verplicht is om het personeel, dat hem voor de Rechterlijke Macht is toegezonden, voortdurend bij de Rechterlijke Macht te houden (zie ook art. 16 alinea 2, Rechterlijke Organisatie), noch ook om de in het groot ambtenaarsexamen of in het faculteitsexamen geslaagde doctoren in de rechtswetenschap, die ten behoeve van den administratieven dienst uitgezonden mochten zijn, steeds uit te sluiten van benoemingen bij de Rechterlijke Macht. Integendeel blijft de Gouverneur-Generaal te allen tijde vrij om de ambtenaren over te plaatsen in al zoodanige betrekkingen waartoe ze benoembaar zijn en waarin hij meent ze ten meesten nutte van den Lande werkzaam te kunnen stellen.

Art. 12. Dit art. vereischt, na het hooger gezegde, geen bijzondere toelichting.

Art. 13. In dit artikel zijn de bepalingen samengevat die voorkwamen in de ingetrokken Koninklijke besluiten van 9 Mei 1865 (Indisch Staatsblad no. 78), 15 Januari 1867 (Indisch Staatsblad no. 73) en 13 Januari 1873 (Indisch Staatsblad no. 62a).

Art. 14. Dit artikel vervangt het Koninklijk besluit van 24 Juli 1865 (Indisch Staatsblad no. 115), welks bepalingen daarin voor zooveel noodig zijn gewijzigd en aangevuld.

De eerste drie alinea's hebben ten doel om te verzekeren dat de arbeid, die jaarlijks van bestuurswege voor de uitzending der ambtenaren volgens het nieuwe stelsel te verrichten is, geregeld kunne plaats vinden. Daartoe is het noodig dat de Minister van Koloniën jaarlijks na afloop van het groot ambtenaarsexamen ongeveer gelijktijdig ontvange de requesten van al degenen die in dat jaar voor uitzending naar Indië in aanmerking wenschen te komen, hetzij op grond van een met goed gevolg afgelegd groot ambtenaarsexamen, hetzij op grond van een met goed gevolg afgelegd faculteitsexamen. Voor hen, die zich op het pas afgenomen groot ambtenaarsexamen beroepen, is de termijn, binnen welken zij zich voor uitzending moeten aanmelden, in de 1e alinea veertien dagen korter gesteld dan vroeger, waartegen wel geen bezwaar kan bestaan. Volgens de 2e alinea zal het tijdstip, waarop diegenen zich moeten aanmelden die zich op een faculteitsexamen beroepen, ongeveer samenvallen met het einde van het academisch studiejaar, zoodat aan allen, die gedurende een studiejaar het faculteitsexamen hebben afgelegd, de gelegenheid wordt gegeven om voor de uitzending te concurreeren. Van hen wordt overlegging van hun doctors-diploma en van hunne academische dissertatie gevorderd ten behoeve van de rangschikking bij art. 12 bedoeld. (Het spreekt intusschen van zelf dat evenzeer worden aangenomen de niet van eene dissertatie vergezeldde requesten van hen die onder de vroegere wetgeving op het hooger onderwijs zonder proefschrift in de rechten gepromoveerd zijn en ingevolge art. 122 der wet van 28 April 1876, Nederlandsch Staatsblad no. 102, het genot hebben van alle bepalingen bij het besluit voor doctoren in de rechtswetenschap vastgesteld.)

Wat in de 2e alinea van dit artikel gezegd is, werd reeds in het algemeen voor alle ter beschikking van de Indische Regeering te stellen ambtenaren bepaald bij Koninklijk besluit van 29 Maart 1872 no. 9 (Staatscourant van 12 April 1872 no. 87) maar volledigheidshalve scheen het in dit artikel te moeten worden overgenomen.

De laatste alinea bevat eene in de praktijk wenschelijk gebleken afwijking van het bepaalde in art. 2 van het hooger genoemde Koninklijk besluit van 24 Juli 1865. De omstandigheden kunnen het noodig maken dat de ambtenaren in het eene jaar vroeger naar Indië vertrekken dan in het andere.

AFDEELING IV.

Art. 15. Dit artikel strekt om die Indische ambtenaren, aan wie bij art. 3 van het Koninklijk besluit van 23 Juni 1871 (Nederlandsch Staatsblad no. 72) (Ind. Staatsblad no. 117) een voorrecht is toegekend, dat voorrecht te doen behouden. Wel is de vraag overwogen of handhaving van de bepaling nog wel noodig was nadat bedoelde ambtenaren twaalf jaren den tijd hadden om van het hun verleende voorrecht gebruik te maken, maar aangezien zich in 1882 nog een ambtenaar krachtens het aangehaald artikel voor het groot ambtenaarsexamen hier te lande had aangemeld, is die vraag bevestigend beantwoord.

Art. 16. Dit artikel strekt eenvoudig tot handhaving van verkregen rechten, en vereischt geen bijzondere toelichting.

Art. 17. Naar deze bepaling werd reeds met een woord verwezen in de toelichting van het opschrift der IIe afdeling. Zij zou geacht kunnen worden niet

volstrekt noodig te zijn, maar zij kan zeker niet schaden, en ter voorkoming van misverstand, ter waarschuwing van belanghebbenden, zelfs nuttig zijn.

Art. 18. Art. 13 is, zooals bij de toelichting van de IIIe afdeeling werd opgemerkt, alleen daarom in het ontwerp opgenomen, dewijl het wenschelijk is geacht alles bijeen te brengen wat op de uitzending van personeel ten behoeve van de Rechterlijke Macht of van den Administratieven Dienst in Indië betrekking heeft. De inhoud daarvan is echter niet van dien aard, dat er reden zou kunnen bestaan om den Raad van State te hooren op iedere wijziging die in het vervolg noodig mocht worden (bij voorbeeld wat betreft het bedrag der gratificatie voor uitrusting).

Art. 19. De opneming van dit artikel is wenschelijk geacht, eensdeels omdat wel eens bedenkingen zijn geopperd tegen dispenseeringen van eene algemeene verordening die niet gegrond waren op eene uitdrukkelijk bij de algemeene verordening zelve voorbehouden bevoegdheid, anderdeels om duidelijk te maken dat in geen geval om andere redenen, dan omdat de belangen van 's Lands dienst het vorderen, dispensatie zal kunnen worden verleend, zoodat nooit sprake zal kunnen zijn van het verleenen van dispensatie als een gunst- of tevredenheidsbewijs aan een persoon.

Art. 20. Er is geenerlei bezwaar in gezien om het nieuwe besluit van 1884 volledig in werking te laten treden, daar het nieuwe stelsel van uitzending, in de IIIe afdeeling gehuldigd, dadelijk kan worden toegepast zonder individueele belangen te schaden.

KONINKLIJK BESLUIT van 10 September 1864 (Nederlandsch Staatsblad no. 93) (Ind. St. no. 194) zooals het, ingevolge de sedert 1871 daarin gebrachte wijzigingen, luidde op het oogenblik dat het Koninklijk besluit van 29 Augustus 1883 (Nederlandsch Staatsblad no. 133) (Ind. St. no. 249) tot stand kwam.

Art. 1. Tot ambtenaren bij den burgerlijken dienst in Nederlandsch-Indië zijn benoembaar:

- a. Nederlanders;
- b. inboorlingen van de eilanden van den Indischen archipel, voor zoover deze tot Nederlandsch-Indië behooren;
- c. die in Nederlandsch-Indië geboren zijn uit aldaar gevestigde ouders, voor zoover zij niet behooren tot de met de Inlandsche gelijkgestelde bevolking (Vreemde Oosterlingen).

Art. 2. Aan hen, die niet vallen in de termen van art. 1, kunnen alleen die ambten en bedieningen worden opgedragen, welke door Ons bij naderen algemeenen maatregel van bestuur zullen worden aangewezen.

Art. 3. Tot rechterlijke ambtenaren zijn, onverminderd de overige daaromtrent in het Reglement op de rechterlijke organisatie en het beleid der justitie in Nederlandsch-Indië opgenomen bepalingen, alleen benoembaar de doctoren in de rechtswetenschap, die:

- a. voldoende examen hebben afgelegd overeenkomstig art. 92, 2e lid der wet op het hooger onderwijs;
- b. voldoende examen hebben afgelegd in de vakken, genoemd in art. 4 van dit besluit;

c. gedurende minstens vier jaren de rechtsgeleerde praktijk in Nederlandsch-Indië hebben uitgeoefend.

De voorwaarden, in dit artikel genoemd, worden niet gevorderd in de residenten of andere administratieve ambtenaren, aan wie volgens algemeene verordeningen rechtsmacht is opgedragen, noch in de leden der rechtbanken en gerechten buiten Java en Madoera; een en nader totdat die voorwaarden door Ons zullen worden toepasselijk verklaard ten aanzien van alle of van sommige der hier vermelde betrekkingen.

Art. 4. Tot de ambten, vermeld in den staat bij dit besluit gevoegd, en welken wij Ons voorbehouden naarmate der behoefte aan te vullen, zijn, behoudens nadere vereischen in bijzondere wetten of verordeningen te stellen, alleen benoembaar:

- a. de doctoren in de rechtswetenschap, die voldoende examen hebben afgelegd overeenkomstig art. 92, 2e lid, der wet op het hooger onderwijs;
- b. zij die door het afleggen van een examen blijken hebben gegeven van voldoende bekwaamheid in:
 - 1°. de geschiedenis van Nederlandsch-Indië;
 - 2°. de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië;
 - 3°. de godsdienstige wetten, volksinstellingen en gebruiken in Nederlandsch-Indië;
 - 4°. de kennis der staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië;
 - 5°. de Maleische of de Javaansche taal, ter keuze van den belanghebbende, aan wien de bevoegdheid wordt gelaten om in beide talen examen af te leggen en in iedere andere in Nederlandsch-Indië inheemsche taal, wanneer daarin aan eenige rijks-, gemeente- of bijzondere instelling in het land waar het examen wordt afgenomen, onderwijs wordt gegeven, of waarin, ter beoordeeling van Onzen Minister van Koloniën dan wel van Onzen Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, onder voldoende waarborgen examen kan worden afgenomen.

Van het voldoende afgelegd examen wordt den geëxamineerde een getuigschrift uitgereikt, waarin de in elk vak behaalde punten worden vermeld en dat geldt als bewijs van benoembaarheid.

Kennis van het landmeten en waterpassen, gebleken uit het bezit van een in Nederland of in Nederlandsch-Indië, krachtens de bestaande of nader vast te stellen verordeningen, verkregen diploma van geëxamineerd en beëdigd landmeter, strekt den candidaat tot aanbeveling voor plaatsing bij het Binnenlandsch Bestuur. Van het bezit van zoodanig diploma wordt op het getuigschrift, in de vorige zinsede bedoeld, aanteekening gehouden.

Voldoend afgelegd examen in de Javasche taal strekt den candidaat tot aanbeveling voor plaatsing bij het Binnenlandsch Bestuur op Java.

Art. 5. Om toegelaten te worden tot het examen, bedoeld in art. 4, sub b, behooren belanghebbenden in het bezit te zijn van een der volgende vereischen;

- a. een doctoralen graad aan eene Nederlandsche universiteit verkregen;
- b. het bewijs van met goed gevolg het candidaatsexamen aan eene Nederlandsche universiteit te hebben afgelegd;
- c. het bewijs dat het examen als adelborst der 1ste klasse of het examen als officier der landmacht, na volbrachte opleiding aan het Koninklijk Instituut voor de Marine of aan de Koninklijke Militaire Academie, of wel het examen van officier van gezondheid of wel bij den pharmaceutischen dienst met

voldoenden uitslag is afgelegd; wordende de hier bedoelde belanghebbenden echter niet tot het examen toegelaten, dan na overlegging der bewijzen dat zij hebben voldaan aan de bestaande of nader vast te stellen bepalingen betreffende hun verplichten diensttijd;

- d. het getuigschrift van goed volbracht eindexamen van een gymnasium met zesjarigen cursus;
- e. het getuigschrift of diploma van goed volbracht eindexamen eener hogere burgerschool, landbouw- of polytechnische school, verkregen volgens art. 55 der wet van 2 Mei 1863 (Nederlandsch Staatsblad no. 50) tot regeling van het middelbaar onderwijs of een daarmee overeenstemmend getuigschrift in Nederlandsch-Indië verkregen.

Art. 6. Tot ambtenaren, niet vallende onder de bepalingen der artt. 3 en 4, zijn, voor zoover hunne bezoldiging niet meer dan f 150.— 's maands zoude bedragen, en voor zoover te hunnen aanzien niet, krachtens art. 7, andere voorwaarden van benoembaarheid zijn gesteld, alleen benoembaar zij die een voldoende examen hebben afgelegd in:

het rekenen,

de beginselen der Nederlandsche taal,

en die bewijzen eene goede duidelijke hand te schrijven.

Dit examen wordt alleen in Nederlandsch-Indië afgenomen.

Onze Gouverneur-Generaal stelt de daarvoor vereischte regelen vast.

Hij is bevoegd vrijstelling van dat examen te verleenen aan zoodanige categoriën van personen, wier wetenschappelijke opleiding waarborg oplevert van het bezit der kundigheden, voor dat examen vereischt.

Bij gelijke aanspraken in 's Lands dienst verkregen, wordt, bij bevordering tot hogere betrekkingen, de voorkeur gegeven aan de ambtenaren die het examen in art. 4 bedoeld hebben afgelegd, boven hen die slechts aan het examen in dit artikel bedoeld voldeden.

Art. 7. De bijzondere voorwaarden voor benoembaarheid tot bepaalde ambten of bedieningen worden door Ons vastgesteld, en het examen, indien dit als bijzondere voorwaarde wordt voorgeschreven, zoodanig geregeld dat het in Nederlandsch-Indië volgens hetzelfde programma worde afgenomen.

Art. 8. Het examen, bedoeld in art. 4, wordt afgenomen zoowel in Nederland als in Nederlandsch-Indië door een commissie van minstens zeven leden.

Telken jare worden de leden der commissie voor Nederland door Onzen Minister van Koloniën, en die der commissie voor Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal benoemd.

De commissiën houden hare gewone vergadering eenmaal 's jaars; die voor Nederland den derden Maandag in de maand Juni, die voor Nederlandsch-Indië op het tijdstip door den Gouverneur-Generaal te bepalen.

De commissiën worden in Nederland door Onzen Minister van Koloniën, in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal buitengewoon bijeengeroepen, wanneer dit door bijzondere omstandigheden vereischt wordt.

De leden genieten reis- en verblijfkosten, benevens vacatiegelden.

Het reglement van orde voor de beide commissiën wordt door Onzen Minister van Koloniën vastgesteld.

Het examen wordt in het openbaar gehouden.

De commissiën brengen een omstandig verslag van het door haar afgenomen exa-

men uit aan Onzen Minister van Koloniën ten aanzien van het in Nederland, aan den Gouverneur-Generaal ten aanzien van het in Nederlandsch-Indië gehouden examen.

Het verslag vermeldt den uitslag van het onderzoek in elk der vakken waarin examen is afgelegd, met opzicht tot ieder der geëxamineerden, en het eindoordeel der commissie over de betrekkelijke bekwaamheid van ieder hunner.

Art. 9. De vergadering der commissie tot het afnemen der examina wordt twee maanden te voren aangekondigd door eene twee malen te plaatsen kennisgeving in de Staatscourant voor zooveel de commissie in Nederland, en in de Javasche Courant voor zooveel de commissie in Nederlandsch-Indië betreft.

Art. 10. Jaarlijks wordt door Onzen Minister van Koloniën, na overleg met den Gouverneur-Generaal, het getal bepaald dergenen die, na in Nederland af te leggen voldoende examen, ter beschikking van den Gouverneur-Generaal zullen worden gesteld.

De voordeelen en verplichtingen, aan de beschikbaarstelling verbonden, worden door Ons bepaald.

Voor die beschikbaarstelling komen alleen in aanmerking zij die voldoende examen hebben afgelegd overeenkomstig art. 3b of art. 4b van dit besluit.

Art. 11. Het in art. 10 bedoelde getal kan, op nadere aanvraag van den Gouverneur-Generaal, en wanneer de belangen van den dienst dit raadzaam doen voorkomen, worden vermeerderd.

De Gouverneur-Generaal is bovendien bevoegd, wanneer de belangen van den dienst het vorderen en het getal der ter beschikking gestelden niet voldoende is, tot ambtenaren te benoemen de zoodanigen, die met voldoende uitslag hebben afgelegd hetzij het examen bedoeld sub a der artt. 3 en 4, hetzij het examen aldaar vermeld sub b, en in dat laatste geval ook zonder dat zij te zijner beschikking zijn gesteld.

Art. 12. Bijdragen van Staatswege ter opleiding van ambtenaren voor den burgerlijken dienst in Nederlandsch-Indië worden alleen toegestaan aan hen, die bij een vergelijkend examen de meeste bewijzen van bekwaamheid hebben gegeven.

Het programma van dat examen en de overige voorwaarden, aan de bijdrage van Staatswege verbonden, worden door Onzen Minister van Koloniën vastgesteld.

Art. 13. De voorwaarden van benoembaarheid, in dit besluit omschreven, gelden niet ten aanzien van militairen die tevens met de uitoefening van burgerlijk gezag worden belast, noch ten aanzien van de Hoofden der Inlandsche of daarmee gelijkgestelde bevolking.

Art. 14. (*Overgangsbepaling die reeds sedert lang heeft uitgewerkt*).

Art. 15. Zij bij die in werking treden van het besluit van 1864 het radicaal bezaten van Oost-Indisch ambtenaar, en voorts alle bij het burgerlijk bestuur in Oost-Indië in dienst zijnde ambtenaren die destijds eene bezoldiging van meer dan f 150 's maands genoten, worden geacht het examen, bij art. 4 bedoeld, met voldoende uitslag te hebben afgelegd.

Zij, die bij het in werking treden van het besluit van 1871 bij het Burgerlijk Bestuur in Nederlandsch-Indië in dienst waren op eene bezoldiging van f 150 's maands en meer, worden geacht de vereischten te bezitten om toegelaten te worden tot het examen in art. 4 bedoeld.

Staat van ambten bij art. 4 bedoeld.

Algemeene Secretaris;

Gouvernements-Secretaris;

Referendaris en Hoofdcommies bij de verschillende takken van bestuur;
Inspecteur van Financiën en Cultures;
Resident en Gouverneur;
Secretaris bij de gewestelijke besturen;
Controleurs bij de Landelijke Inkomsten en Cultures op Java en Madura en bij het Binnenlandsch Bestuur in de Buitenbezittingen.

No. 3902. BATAVIASCH HAVENWERKEN. — *Instructie voor den Chef van den dienst.*

BESLUIT.

No. 34. Buitenzorg den 13 Mei 1883.

Vervallen door de opheffing der afzonderlijke administratie van de Bataviasche havenwerken in 1885.

No. 3903. KORTINGEN. — *Bepalingen op het verleen van korting op Indische pensioenen en verlofstraktementen in Nederland.*

No. 50. 19 Januari 1861.

Konink. besluit.

Ten behoeve van particuliere schuldeischers worden geen kortingen meer verleend op uit 's Lands kas genoten wordende inkomsten van landsdienaren, gewezen landsdienaren, hunne weduwen en weezen (St. 1898 Nos. 207 en 208).

No. 3904. VERPACHTINGEN. — *Afrekening met de pachters van 's Lands middelen.*

CIRCULAIRE aan de Algemeene Ontvangers der Landskassen op en buiten Java.

No. 11662. Batavia, den 21sten Juli 1883.

Volgens eene bij het besluit van 12 Juli 1866 no. 17 door de Regeering genomen beslissing, kan de door den pachter van eenig landsmiddel verschuldigde pachtchat van elke maand, bij achterstalligheid in de betaling onmiddellijk invorderbaar in rechten, als afzonderlijke schuld worden beschouwd en heeft de pachter derhalve, krachtens artikel 1396 van het Burgerlijk Wetboek, het recht om bij het doen der betaling te verklaren voor de schuld van welke maand hij de voldoening wil doen strekken. Dit recht strekt zich, zooals thans door de Regeering is aangenomen, ook uit tot het geval, dat boete verschuldigd is wegens te late betaling van pachtpenningen. De pachter kan namelijk de betaling doen strekken in voldoening of in mindering van de boete, dan wel van de pachtom.

Ook voor zooveel betreft de vraag, op welke wijze de afrekening met de pachters moet geschieden, wanneer deze ter zake bij het doen der betaling niets hebben verklaard, heeft de Regeering eene beslissing genomen. Indien de pachter niets heeft verklaard, wenscht zij nl., dat de Ontvanger in de eerste plaats kwijting geve voor de schuld, op welke de toerekening geschieden zou in de gevallen van artikel 1399 van het Burgerlijk Wetboek.

In heb de eer UEdG. te verzoeken bij de afrekening met de pachters van 's Lands middelen in het vervolg in den zin van het vorenstaande te willen handelen.

De Directeur van Financiën,
DE GROOT.

No. 3905. IN- EN UITVOERRECHTEN. — *Heffing van invoerrecht van benodigdheden voor stoomtramwegen, telefoonverbindingen, electrische verlichting en verlichting van fabrieken.*

Aan den Directeur van Financiën.

No. 4235. Batavia, den 21sten September 1882.

Bij Uwe missive van 4 Augustus jl. no. 11994 vraagt UWEdG. inlichting, hoe de tarieven van in-, uit- en doorvoer in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1873 no. 35) moeten worden toegepast bij invoering:

- 1°. van werktuigen en andere benodigdheden tot den aanleg en de exploitatie van stoomtramwegen, die niet uitdrukkelijk in de tariffwet zijn genoemd;
- 2°. van toestellen enz. voor het daarstellen en exploiteeren van telephonische gemeenschap en electrische verlichting.
- 3°. van benodigdheden ter verlichting van fabrieken.

De Regeering is van gevoelen, dat stoomtramwegen zijn begrepen onder de benaming „stoomwezen, voorkomende in de vrijstelling van fabriek- en stoomwerk- „tuigen, machinerieën, werktuigen en gereedschappen ten dienste van . . . stoom- „wezen enz.”

Wat betreft de vraag, of gereedschappen enz., die zoowel voor een spoorweg of stoomtram kunnen worden gebezigd als voor andere doeleinden, zoomede of benodigdheden tot verlichting van fabrieken (sub 3 van Uw aangehaald schrijven genoemd) van invoerrecht zijn vrijgesteld, meent de Regeering, dat de beslissing daaromtrent dezelfde behoort te zijn als die, welke telkens in de practijk wordt genomen omtrent tal van gereedschappen die b. v. te gebruiken zijn zoowel in fabrieken als daar buiten.

Er bestaat natuurlijk op dit punt in de practijk een beginsel, en zoolang dat beginsel voor de eene categorie van voorwerpen geldt, moet het ook voor de andere gelden.

Mocht UWEdG. tegen hetgeen thans te dezen aanzien in de practijk gebruikelijk is bezwaren hebben, zoo staat het U vrij, die, opgehelderd door eenige voorbeelden, aan de Regeering mede te deelen, die alsdan zal kunnen beoordeelen, of er aanleiding bestaat om in de practijk verandering te brengen.

Wat eindelijk aangaat de in het tweede der door U gestelde gevallen bedoelde voorwerpen, (telephonen en electrische verlichtingsmiddelen) is zij van oordeel, dat er na de bij het besluit van 11 December 1879 no. 23 (Bijblad no. 3631) genomen beslissing omtrent de telegrafien, geen twijfel kan bestaan, dat daarvan geen invoerrecht verschuldigd is.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer aan ontvangen bevelen te voldoen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
SOL.

Zie omtrent lampen met toebehooren, Bijblad no. 5448.

No. 3906. AFSTAND VAN GROND *in eigendom of met recht van opstal.*
— *Behandeling van aanvragen om —.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk bestuur op Java (de Vorstenlanden uitgezonderd) en de Buitenbezittingen.

No. 3438. Batavia, den 2den April 1880.

Herhaaldelijk heeft zich het geval voorgedaan dat aanvragen om eigendom wor-

den ingediend van perceelen, reeds vroeger aan anderen toegezegd, doch door dezen niet binnen den daarvoor gestelden termijn aanvaard; voorts van stukken grond, waarvan de toezegging aan de eerste aanvragers reeds geruimen tijd geleden plaats vond. Ook werden er wel verzoeken aangeboden om verlenging van den inschrijvingstermijn van in eigendom toegezegde perceelen, die eerst lang na het verstrijken van dien termijn zijn ingediend.

De Regeering acht het aan bedenkingen onderhevig om in zoodanige gevallen de nieuwe aanvragen of de verzoeken om verlenging van den inschrijvingstermijn in te willigen, zonder dat vooraf uit een nieuw onderzoek is gebleken, dat tegen den verlangden afstand geene bezwaren bestaan.

Het zou toch zeer wel kunnen gebeuren, dat door den verkoop, waartegen vroeger geen bezwaar bestond, thans de rechten van derden worden benadeeld, bij voorbeeld wanneer de eerste aanvrager zijne bezitsrechten op den grond sedert aan een ander had overgedaan.

Het geval is zelfs denkbaar, dat de grond vóór de tweede aanvraag of vóór het verzoek om termijnsverlenging, aan een derde is afgestaan; zoodat bij eene gunstige beschikking op die aanvraag of op dat verzoek, twee personen op hetzelfde stuk grond rechten zouden kunnen doen gelden. Op plaatsen waar nog geen kadastrale kaarten bestaan, is eene dergelijke onregelmatigheid, naar het oordeel der Regeering, moeielijk te voorkomen, wanneer niet telkens een grondig onderzoek naar de rechten van derden wordt ingesteld.

Op bekomen last heb ik mitsdien de eer UWEdG. te verzoeken voortaan zoodanig onderzoek opnieuw in te stellen en de zaak ook overigens geheel als eene nieuwe aanvraag te behandelen, telkens wanneer de vroegere toewijzing van het eigendomsrecht een geruimen tijd geleden plaats had, of wanneer er andere redenen bestaan, die doen twijfelen of nog steeds tegen den gevraagden afstand van den grond geene bezwaren bestaan.

Voorts vestig ik Uwe aandacht op het herhaaldelijk niet opvolgen van de in Staatsblad 1874 no. 272 vervatte voorschriften omtrent het plaatsen van merkteekens op de in eigendom aangevraagde gronden. In vele gevallen vloeit dat verzuim blijkbaar voort uit eene te ruime opvatting van het in art. 1 van gemeld Staatsblad voorkomende woord „blokkaart”. Het mag echter uit de ervaring, in vele gewesten opgedaan, worden afgeleid dat aan die blokkaarten weinig waarde kan worden toegekend, daar zij misschien nergens volledig zijn aangelegd noch behoorlijk worden bijgehouden. Het stellen van merkteekens mag dus zelfs daar, waar blokkaarten bestaan, niet overbodig worden geacht.

Ik heb mitsdien de eer UWEdG. te verzoeken ter voorkoming van vertraging bij de behandeling van aanvragen van grond in recht van eigendom of opstal, vóór de doorzending der stukken, ten Uwen buree te doen nazien of aan de gemelde bepaling behoorlijk voldaan is.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
HENNY.

Zie Bb. no. 4167.

No. 3907. AFSTAND VAN GROND. — *Inrichting der meetbrieven van met eenig zakelijk recht aangevraagd wordende gronden.*

CIRCULAIRES aan de Residenten op Java (met uitzondering van

Batavia en de Vorstenlanden) alsmede aan de Gouverneurs van Sumatra's Westkust en Celebes en Onderhoorigheden en aan de Residenten van Sumatra's Oostkust, Palembang, Amboina en Menado.

No. 1436.

Batavia, den 6den Maart 1882.

De verificatie aan mijn Département van meetbrieven van woeste gronden wordt dikwijls moeielijk, zoo niet onmogelijk gemaakt, doordien de azimuthen niet zijn vermeld.

Een staat dier azimuthen moet alsdan nog worden opgevraagd en gaat daarmee voor de aanvragers van woeste gronden een kostbare tijd verloren.

Ik heb daarom de eer UEdG. te verzoeken den Gouvernements-Landmeter in Uw gewest uit te noodigen om, indien in de door hem af te geven meetbrieven of op de daarbij behorende kaarten de azimuthen niet zijn vermeld, daarvan een staat op te maken en dezen bij de meetbrieven te voegen.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
HENNY.

No. 21.

Batavia, den 3den Januari 1883.

Ik heb de eer UEdG. meê te deelen dat de Ingenieur, Chef van het Kadaster eene vermelding der azimuthen of der coördinaten ook noodig acht bij meetbrieven van in eigendom, met recht van opstal of recht van gebruik aangevraagde perceelen, tenzij uit eene op den meetbrief gestelde verklaring blijkt, dat het perceel in eene blokkaart of in eene nieuwe kadastrale kaart past.

UEdG. gelieve dit alsnog têr kennis te willen brengen van den Gouvernements-Landmeter in Uw gewest of van de met diens functiën belaste Ambtenaren van het Kadaster en bij de doorzending van verzoeken om afstand van gronden met een der vorengenoemde titels, ter voorkoming dat de meetbrieven ter aanvulling teruggezonden moeten worden, vooraf op Uw bureau te doen nazien of aan bovenstaand voorschrift voldaan is.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
D. PLES.

CIRCULAIRE aan de Residenten van Probolinggo, Kediri, Pasoeroean, Soerabaja, Semarang en der Preanger-Regentschappen.

No. 1964.

Batavia, den 29sten Maart 1883.

Ten vervolge op mijne circulaire dd. 6 Maart 1882 no. 1436 heb ik de eer UWEdGestr. mede te deelen, dat in de gewesten waar de functiën van Gouvernements-Landmeter aan de Ambtenaren van het Kadaster zijn opgedragen in plaats van het vermelden der azimuthen op de meetbrieven of het daaraan toevoegen van eenen staat der azimuthen in de meetbrieven kan worden vermeld, of als afzonderlijken staat daaraan kan worden gehecht „eene opgave der coördinaten „van al die punten van den veelhoek waardoor de grens van het perceel gevormd „wordt”.

Zijn de meetlijnen niet tevens grenzen der aangevraagde gronden, dan worden de coördinaten van de meetlijnen opgegeven, maar tevens de cijfers op de kaart vermeld, waardoor de details nader zijn bepaald.

De Ingenieur van het Kadaster, die met de verificatie der meetbrieven belast is, moet voor elk meetbrief beoordeelen of de azimuthen, dan wel de coördinaten, behooren te worden opgegeven; zoodat na de goedkeuring van een meetbrief door den Ingenieur, gecenseerd moet worden dat in dit opzicht naar omstandigheden gehandeld is.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
D. PLES.

No. 3908.

ZOUT. — *Wijze, waarop het ten behoeve van industriële ondernemingen te verstrekken zout voor de consumptie onbruikbaar moet worden gemaakt.*

CIRCULAIRE van den Directeur van O. E. en N. aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera.

Batavia, den 28sten Juli 1883.

No. 9488.

Vervallen door Bijblad no. 5051.

No. 3909.

PARTICULIERE LANDERIJEN. — *Rechten en verplichtingen van de eigenaren der — op Celebes ¹⁾.*

RESOLUTIE.

24 Juli 1830.

No. 14.

Gelezen:

- a. eene missive van den Gouverneur van Makasser dd. 19 April jl. no. 40, daarbij — onder aanbieding van een request van de echtgenoot van den voortvluchtigen gewezen Ontvanger der Inkomende en Uitgaande Rechten en Secretaris van de Weeskamer aldaar X, om met eenen onderstand uit het Weezen- en Weezenfonds voor civiele ambtenaren te worden begunstigd — te kennen gevende, dat hij dit verzoek niet kan ondersteunen, doch dat aan de requestante op haar nader verzoek, zouden kunnen worden teruggegeven, de landerijen welke door het Britsch tusschenbestuur, onder anderen aan voornoemden X zijn toegewezen, doch welke na deszelfs vlucht, door het Gouvernement weder tot zich zijn getrokken; zijnde een algemeen verslag van de aldaar door particulieren bezeten wordende landerijen, overeenkomstig art. 3 der resolutie van 26 Juni 1829, no. 55, gezonden aan den Directeur van 's Lands Middel en Domeinen; en
- b. eene missive van de Generale Directie van Financiën, dd. 15 Juni jl. no. 405, daarbij aanbiedende het boven gemeld door den Gouverneur van Makasser ingezonden verslag van de gedane oproeping der eigenaren en vruchtgebruikers

¹⁾ Na de inbezitneming dezer koloniën door de Engelschen en de kort daarop tusschen hen en het hof van Boni uitgebarsten vijandelijkheden werden deze landen door de Britsche gezaghebbers als vijandelijk met de vlucht van den Koning van Boni Aroeng Palakka ontruimd eigendom beschouwd en aan zoodanige bijzondere personen weggeschonken als zich door tijdens de onlusten met Boni bewezene diensten eene bijzondere onderscheiding waardig hadden gemaakt onder dezelfde voorwaarden als waarop die landen vroeger door de Bonieren waren bezeten en welke tot heden worden nagekomen. . . . (rapport van den Gouverneur van Makasser aan den Directeur van 's Lands Middel en Domeinen van 18 April 1830 no. 6).

van bijzondere landerijen aldaar, om derzelver eigendom of recht tot vruchtgebruik te bewijzen, alsmede van een dientengevolge geformeerd register, waaruit blijkt dat het getal derzelve bedraagt 29 perceelen, welke met uitzondering van die, voorkomende onder no. 2, 4, 5, 7 en 8, waarvan het eigendom bij justitieele akten is overgegaan, nog niet opgemeten en gewaardeerd hebben kunnen worden, omdat daarmede aanzienlijke kosten zouden gepaard gaan, welke het niet billijk zoude zijn, van de tegenwoordige bezitters, zoolang ons Gouvernement hun het wettig bezit daarvan niet toekent, te vorderen;

wordende door de Generale Directie van Financiën te kennen gegeven, dat zij zich geheel met de consideratiën van den Gouverneur voornoemd kan vereenigen, om de tegenwoordige bezitters van gemelde gronden in het voortdurend bezit derzelve te laten, daar verscheidene dezer personen, dezelve uit de 2e en 3e hand hebben verkregen, en naarmate van hun vermogen, meer of min aanzienlijke kosten daaraan hebben besteed, en in die gronden een voornaam middel van bestaan vinden; moettende echter daarvan worden uitgezonderd het perceel no. 26, thans bezeten door zekeren Z., alzoo het uit de bij bovengemeld verslag overgelegde stukken niet consteert, dat de donatie van hetzelfde door de daartoe bevoegde autoriteit is geschied;

gevende de Generale Directie ten slotte in overweging, om de huisvrouw van den hiervoren genoemden X uit aanmerking van hare behoeftige omstandigheden, in het bezit te laten van het perceel, vermeld sub no. 22 van het register. Gelet op de resolutie van 26 Juni 1829, no. 55;

Is na deliberatie, goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: te bepalen:

- a. dat de tegenwoordige eigenaren en vruchtgebruikers der landen, vermeld op den staat door den Gouverneur van Makasser, bij zijne missive van 18 April 1830 no. 6, aan den Directeur van 's Lands Middel en Domeinen overgelegd onder no. 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 23, 24, 25, 27, 28 en 29, in het voortdurend bezit derzelve zullen verblijven, en dat aan deze personen mitsdien behoorlijke bewijzen van eigendom door genoemden Gouverneur zullen worden uitgereikt, en zulks na voorafgaande meting en rooïing, waarbij de rechten van ieder afzonderlijk zullen moeten worden bepaald, en tegen voldoening van de bepaalde belasting op 's Heeren gerechtigheid;
- b. dat gemelde grondbezitters in de zuivere opbrengst van het gewas niet meer zullen mogen genieten dan $\frac{1}{3}$, en daarvan $\frac{1}{10}$ aan den Lande zullen moeten opbrengen;
- c. dat op gemelde landen zullen zijn afgeschafte alle hof- of heerendiensten zullende echter daaronder niet begrepen zijn het onderhouden en maken van wegen, noch andere openbare diensten ten behoeve van het Gouvernement, waartoe dezelve verplicht zijn; en
- d. dat gemelde landbezitters zich moeten onderwerpen, aan alle bestaande verordeningen van politie of bepalingen ten aanzien van het bezit van landen daar gesteld of nog te arresteeren.

Ten tweede: alverder te bepalen:

- a. dat de perceelen vermeld onder no. 20 en 26, van nu af aan, onder het beheer van het Gouvernement zullen worden gebracht, en mitsdien als deszelfs eigendom worden beschouwd, en

b. dat die vermeld onder no. 1 en 22, aan de tegenwoordige bezitters derzelve, tot hunnen dood, zullen verblijven, die daarvan, onder de voorwaarden hierboven sub art. 1 § a vermeld, het vruchtgebruik zullen genieten, met uitdrukkelijke bepaling dat dezelve bij hun overlijden insgelijks als Gouvernements-eigendom zullen moeten worden beschouwd.

Ten derde, enz.

Extract, enz.

BESLUIT.

No. 30.

Batavia, den 15^{den} Juli 1869.

Gelet op de resolutie van 24 Juli 1830, no. 14, bij art. 1 § b waarvan ten aanzien van de bij § a van dat art. bedoelde grondbezitters in het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden is bepaald, dat zij van de zuivere opbrengst van het gewas niet meer zullen mogen genieten dan één derde en daarvan één tiende aan den Lande zullen moeten opbrengen; zijnde ter verduidelijking dezer bepaling, bij het besluit van 20 Augustus 1861 no. 29 verklaard, dat het tiende van de zuivere opbrengst van het gewas behoort te worden voldaan door den landheer over zijn één derde en door de bewerkers der velden over hun twee derde aandeel;

Gelezen de missives:

- a. van den Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden, van 6 Mei 1854, 14 October 1862, 6 December 1864, 9 Februari 1867 en 1 Juni 1868 nos. 713, 3671, 5015/9, 689/9 en 2227/9; de in de tweede en derde plaats genoemde, naar aanleiding van de missives van den eersten Gouvernements-Secretaris, van 25 Mei 1857 en 28 Augustus 1863, no. 1343a en 1917;
 - b. van den Directeur der Middelen en Domeinen, van 12 December 1862, no. 4308;
 - c. van den Directeur der Cultures, van 15 Januari 1863, no. 351/19;
 - d. van den Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië, van 4 Juli 1863 en 20 April 1869 nos. 993/389 en 829/251;
 - e. van den Directeur van Financiën, van 30 Juni en 20 November 1868, no. 11083/cM. en 19493/cM. naar aanleiding van de Gouvernements-missives van 23 Januari 1865, 27 Juni en 23 October 1868, nos. 142, 1105 en 1899,
- alle welke bescheiden handelen over de regeling van het particulier landbezit op Celebes en Onderhoorigheden;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Aan den Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden te kennen te geven; dat het geheel onnoodig en niet wenschelijk wordt geacht om de rechten en verplichtingen der eigenaren van de landerijen in de Noorder-Districten, zoo tegenover het bestuur als tegenover de bevolking en omgekeerd te reglementeeren;

dat die onderlinge verhoudingen beheerscht worden door de volgende regelen:

- a. dat de in het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden, in vroegeren tijd, hetzij door het Engelsch, hetzij door het Nederlandsch bestuur, uitgegeven zoogenaamde particuliere landerijen door hen, aan wie ze zijn uitgegeven of hunne rechtverkrijgenden, worden bezeten in vollen burgerrechterlijken eigendom;
- b. dat de rechten en verplichtingen der eigenaren zich regelen naar de wettelijke verordeningen, die voor dat deel der Nederlandsch-Indische bevolking, waartoe zij behooren, rechtsgeldende zijn;

- c. dat, behoudens de beperkende bepalingen, bij de wettelijke verordeningen vastgesteld, de eigenaar niemand op zijn land behoeft te dulden, doch nimmer bevoegd is, van de opgezetenen, die hij op zijn land duldt, eenige persoonlijke diensten, rechten of heffingen van welken aard of onder welke benaming ook, te vorderen, behalve die, welke uit vrijwillige overeenkomst voortvloeien;
- d. dat tot het aanstellen van politiehooften, de uitoefening van politie en andere daden van Staatsgezag op die landerijen alleen het bestuur bevoegd is;
- e. dat de op die particuliere landerijen gevestigde bevolking onderworpen blijft aan de persoonlijke diensten, die geregeld zijn bij de ordonnantie, opgenomen in Staatsblad 1868, no. 19;

dat alle quaestiën met landheeren of op de landen arbeidende Inlanders moeten worden getoetst aan deze regelen, en eindelijk;

dat het bestuur zich gestrengelijk behoort te onthouden van alle inmenging en beslissing in geschillen van burgerrechterlijken aard tusschen de landheeren en op de landen gevestigde landbouwers, aangezien deze alleen staan ter beslissing van den gewonen burgerlijken rechter, maar het aan den anderen kant met kracht behoort te waken tegen de aanmatigheden, welke de landheeren zich hetzij tegenover het bestuur, hetzij tegenover de bevolking mochten veroorloven.

Ten tweede. In verband met art. 1 § c van dit besluit, buiten werking te stellen § b van art. 1 van de resolutie van 24 Juli 1830 no. 14, voor zoover daarbij is bepaald, dat de grondbezitters niet meer van de zuivere opbrengst van het gewas mogen genieten dan een derde gedeelte.

Afschrift, enz.

No. 3910. VERLOVEN (BINNENLANDSCHE)—*Kennisgave aan het Departement van Binnenlandsch Bestuur van aan landsdienaren verleende—*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 2859.

Batavia, den 30sten April 1883.

Vroeger bestond het voorschrift (Bb. no. 2614) dat van alle verloven kennis gegeven moest worden aan mijn Departement.

Bedoeld voorschrift werd later (Bb. no. 2683) door een mijner voorgangers ingetrokken voor zooveel betreft de verloven welke geen goedkeuring vereischen.

Die laatste circulaire heeft blijkbaar tot verwarring geleid.

Moge er toch al eenige reden zijn om de Hoofden van Gewestelijk Bestuur te ontheffen van de mededeeling van overeenkomstig hunne bevoegdheid verleende verloven, kennisgave aan mij acht ik noodig wanneer het verlof verleend wordt *wegens ziekte*, omdat de verlofganger daaraan het recht ontleent om voor de reis te declareeren en om die declaratie, waaraan niet altijd het betrekkelijk besluit wordt geannexeerd, te kunnen examineeren, mijn Departement weten moet in boever aanspraak op verlof verkregen is.

Ik heb mitsdien de eer UEdG. te verzoeken mij evenals ingevolge Bb. no. 1790 aan de Algemeene Rekenkamer behoort te geschieden, voortaan van alle verloven *wegens ziekte* verleend, kennis te willen geven.

Tevens stel ik er prijs op ook mededeeling te ontvangen, wanneer aan een Ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur wegens andere redenen een langer binnenlandsch verlof wordt verleend dan veertien dagen.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,

D. PLES.

No. 3911. PERSONEELE BELASTING. — *Patentrecht. — Redres van foutieve aanslagen.*

Aan den Directeur van Financiën.

No. 1260.

Batavia, den 27sten Juli 1879.

Zooals UHedG. zal ontwaren uit het hiernevensgaand extract uit het besluit van heden no. 12, is op de doleantie van de weduwe B. tegen haren aanslag in de personeele belasting overeenkomstig het voorstel van den Resident van Batavia beslist.

De Regeering heeft zich niet kunnen vereenigen met Uw voorstel, om UHedG. op te dragen aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur mede te deelen, dat zij, ten aanzien van de personeele belasting, en de commissiën van aanslag, ten aanzien van het patentrecht bevoegd zijn, om, ook naar aanleiding van doleantiën van belastingsschuldigen zelve, de aanslagen, welke ten gevolge van bijkbare vergissingen van de genoemde Hoofdambtenaren en commissiën foutief zijn, te verbeteren.

Door de beslissing op doleantiën wegens verkeerde toepassing of schending van wettelijke bepalingen nadrukkelijk op te dragen aan den Gouverneur-Generaal, heeft de wetgever gewild dat de beslissing van quaestiën, die rijzen tusschen de belastingsschuldigen en de commissiën van aanslag of Hoofden van Gewestelijk Bestuur aan niemand anders zou worden overgelaten. En dat is goed ook, want anders zou ongetwijfeld in menig geval ondoordacht worden aangeslagen op grond van de overweging, dat als men den aanslag te hoog vindt, wel gereclameerd zal worden en die aanslag dan altijd kan worden verminderd.

Tegen dergelijke onaangename behandeling moeten de belastingsschuldigen worden gevrijwaard en naar het inzien der Regeering, geschiedt dat het best, wanneer de ambtenaren weten, dat hun werk onder de aandacht kan komen van den Gouverneur-Generaal.

Wanneer bovendien eene commissie voor het patentrecht uitspraak heeft gedaan en de Resident dien overeenkomstig het kohier heeft vastgesteld, kan eene verandering in die uitspraak niet meer te pas komen.

Er bestaat echter niet het minste bezwaar tegen, dat degene, die het kohier vaststelt, zijne eigene materiele abnizen herstelt, n. l. de fouten in de cijfers, ontstaan, door onjuiste optelling, vermenigvuldiging, dubbelen aanslag, enz.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer aan ontvangen bevelen te voldoen.

Het nader ontvangen, aan UHedG. gericht schrijven van den Resident van Batavia van 14 dezer no. 110/B gaat hierbij terug.

De Gouvernements-Secretaris,
PANNEKOEK.

No. 3912. PATENTRECHT. — BEDRIJFSBELASTING. — *Aanslag van huurders van onroerende goederen aan grondlasten onderworpen.*

Aan den Directeur van Financiën.

No. 308.

Batavia, den 21sten Februari 1882.

Blijkens het hierbij gevoegd, voor Uw archief bestemd extract uit het besluit van 31 Januari jl. no. 31 is overeenkomstig het bij Uw oetendrapport van 11 November t. v. no. 1 gedaan voorstel, afwijzend beschikt op het verzoek van den huurder der in de residentie S. werkende suikeronderneming P. T., om verminde-

ring van het bedrag, waarvoor hij is aangeslagen in de belasting op het bedrijf over het jaar 1881.

Te recht merkt UHedG. in dat rapport op, dat bij den onderwerpelijken aanslag, als zijnde die van den huurder eener landbouwonderneming (of voor diens plaatsvervanger, den beheerder) ten onrechte van het inkomen is afgetrokken het gedeelte, dat bij den aanslag in de verponding in aanmerking komt.

Minder juist acht de Regeering echter Uwe meening, dat in deze afwijking berust zou moeten worden; omdat eene doleantie niet tot verhooging van den aanslag mag leiden.

Immers hoewel in casu niet had mogen worden afgetrokken het gedeelte van het inkomen der onderneming dat door de verponding getroffen wordt, had zulks wel mogen geschieden met de huursom.

Naar het inzien der Regeering is het toch duidelijk dat, mag de huurder of diens plaatsvervanger bedoeld gedeelte niet aftrekken, omdat deze belasting door den verhuurder wordt opgebracht, hij daarentegen wel in mindering mag brengen den huurprijs, zijnde de grondslag van het bedrag, waarover dezelfde verponding door den verhuurder wordt voldaan.

Liet men huurder over huurprijs en verhuurder over huurwaarde betalen, dan zouden in strijd met de bedoeling van den wetgever, over dezelfde inkomsten en patent- of bedrijfsbelasting en grondlasten worden geheven.

Van verhooging van den aanslag zou derhalve hier — ook, ongerekend het beginsel, nedergelegd in mijn schrijven van 22 Mei 1880 No. 811 (Bijblad op het Staatsblad no. 3582) ¹⁾ geen sprake kunnen zijn.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer te voldoen aan ontvangen bevelen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
FRANK.

¹⁾ ten rechte 16 Mei 1880 No. 782 (Bijblad op het Staatsblad No. 3580).

No. 3913. PATENTRECHT. — *Toepassing van art. 5 der ordonnantie in Staatsblad 1878 no. 350.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java en Madoera.

No. 150.

Batavia, den 5^{den} Januari 1883.

Aan de beslissing der Regeering is onderworpen de vraag of artikel 5 van de ordonnantie van 30 December 1878 (Staatsblad no. 350) ook behoort te worden toegepast bij den aanslag in het patentrecht van fabrieken, trafieken, neringen en hanteeringen, als bedoeld bij de artikelen 11 en 12 der verpondingsordonnantie (Staatsblad 1823 no. 5).

Die vraag is door de Regeering in bevestigenden zin beantwoord.

Bij die toepassing kan zich twijfel voordoen hoe gehandeld moet worden, indien een deel van het perceel tot woning dient.

In den regel zal het, naar het gevoelen der Regeering, aanbeveling verdienen alleen rekening te houden met de hoofdbestemming van het perceel. Waar dat echter niet doelmatig zoude wezen, zal de verpondingswaarde door de commissie voor het patentrecht naar billijkheid kunnen worden gesplitst in die van het bewoonde en die van het overige gedeelte, evenals voor den aanslag in de personeele belasting gehandeld wordt met de huurwaarde van een woonhuis en de bijbehoo-

rende gebouwen in het geval, dat een gedeelte daarvan niet voor de belasting in aanmerking komt.

Ik heb de eer UEdG. daarvan kennis te geven, met verzoek, de commissiën van aanslag in het patentrecht in het door U beheerde gewest ter zake voor te lichten.

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

No. 3914. BESMETTELIJKE ZIEKTEN. — *Toepassing der bepalingen in Stbl. 1879 no. 99 ter voorkoming van het overbrengen van —.*

CIRCULAIRE van den Directeur van O. E. en N. aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 13115 Batavia, den 18^{den} October 1883.

Vervallen door de nieuwe bepalingen in Stb. 1892 No. 44.

No. 3915. ZOUTPAKHUIZEN. — *Overlading der —.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 13131. Batavia, den 19^{den} October 1883.

Het geval heeft zich voorgedaan, dat een zoutpakhuis zoodanig is overladen, dat daardoor belangrijke schade aan het gebouw is toegebracht geworden.

De Directeur der Burgerlijke Openbare werken, mijne aandacht op die omstandigheid vestigende, merkt daarbij tevens op, dat door den betrokken Pakhuismeester niet is opgevolgd de wijze van opschuring van het zout, aangegeven in de algemeene voorschriften van den bouw van zoutpakhuizen, opgenomen in no. 8 van het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, en aangezien het, zijns inziens, niet langer aangaat om de schade aan de pakhuizen door overlading toegebracht, welke een gevolg is van verzuim of onverschilligheid der betrokken beheerders, steeds voor 's Lands rekening te nemen, is genoemde Departementschef voornemens voortaan, wanneer beschadiging dier gebouwen door overlading mocht worden geconstateerd, voorstellen te doen om de kosten van herstel op den nalatigen Pakhuismeester te verhalen.

Naar aanleiding van het vorenstaande, heb ik de eer UEdG. te verzoeken, de Pakhuismeesters in het gewest onder Uw beheer tegen overlading der pakhuizen ernstig te willen doen waarschuwen en van Uwe zijde daartegen ten strengste te willen waken en doen waken.

Tevens zal het wenschelijk zijn in de zoutpakhuizen op de deur van elk vak het aantal kojans aan te teekenen, waarvoor dat vak gebouwd is.

De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid,
STORTENBEKER.

No. 3916. HOOGGERECHTSHOF. — *Wijziging in de verdeling der werkzaamheden van het —.*

Vervallen door Bb. no. 5607 in verband met Stb. 1901 No. 126.

No. 3917. RECHTBANKEN VAN ONGANG. — *Voordrachten tot benoeming der leden van de —.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera.

No. 6725.

Batavia, den 16^{den} Augustus 1883.

Vervallen doordien de rechtbanken van omgang zijn afgeschaft en hare rechtsbevoegdheid is overgedragen of de landraden, zie St. 1901 No. 13, 16 en 272.

No. 3918. PATENTRECHT. — *Berekening van den aanslag in het — van het wisselvallig inkomen.*

Aan den Directeur van Financiën.

No. 2408. Batavia, den 15^{den} September 1882.

De aanslag in het patentrecht van een wisselvallig inkomen uit een beroep of bedrijf verkregen, waarmede eerst na 31 Januari van eenig jaar een aanvang is gemaakt, wenscht UEdG. blijkens het slot van Uw bij het besluit van 19 Augustus jl. no. 36 verhandeld oetendrapport, van 19 Juli t. v. no. 1, te zien berekend naar het middencijfer van de klasse, waarin het inkomen gedurende de maanden, waarover wordt aangeslagen, gerangschikt is, zijnde UEdG. van meening, dat in verband met de 2e alinea van art. 29 der ordonnantie in Staatsblad 1878 no. 350 er geen reden is, om in zoodanig geval eerst het jaarlijksch inkomen in eene klasse te rangschikken en bij de vaststelling van den over een gedeelte van het jaar te berekenen aanslag van het middencijfer van die klasse uit te gaan.

De Regeering is echter van oordeel, dat eene berekening als de door U gewenschte zoowel met de bedoeling der wet als met de billijkheid niet wel te rijmen zou zijn.

Immers het is billijk — en het moet worden aangenomen, dat het in de bedoeling der aangehaalde ordonnantie ligt, — dat iemand, die bijv. over de eerste drie maanden van een jaar belastingschuldig is, evenveel betaalt als iemand, die — de omstandigheden overigens dezelfde zijnde — over de laatste drie maanden wordt aangeslagen (artt. 29 en 30).

Werd zoodanige gelijkheid vroeger steeds van zelf verkregen, doordien de aanslag altijd 2% van het belastbaar inkomen bedroeg, — thans, nu bij een wisselvallig inkomen van een middencijfer eener klasse moet worden uitgegaan, is die gelijkheid alleen te verkrijgen door in het geval, bedoeld bij art. 29 2e lid, der meer genoemde ordonnantie, bij den aanslag eveneens het jaarlijksch inkomen als grondslag van berekening te bezigen.

Waar alzoo — om bij het gestelde voorbeeld te blijven — de aanslag over de eerste drie maanden, na de vermindering bij artikel 30 bedoeld, zou bedragen $\frac{3}{12} \times 2\%$ van het middencijfer der klasse, waarin het jaarlijksch inkomen is gerangschikt, behoort, naar de voorschreven, op de billijkheid gegronde opvatting der ordonnantie, de berekening geheel dezelfde te zijn indien over de laatste drie maanden van het jaar wordt aangeslagen.

Door de mededeeling van het vorenstaande, heb ik de eer mij van bekomen bevelen te kwijten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
S O L.

No. 3919. GOUVERNEMENTS-GRONDEN. — *Omtrent het aanvragen van een wettigen titel voor door verjaring verkregen grondeigendom.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java en Madoera met uitzondering van Rembang, Soerakarta, Djokjakarta, Madoera, Billiton en Atjeh.

No. 9450.

Batavia, den 28sten December 1883.

In een proces-verbaal van onderzoek naar de vatbaarheid van afstand in eigendom van een met dat recht aangevraagd stuk grond, werd door de met dat onderzoek belaste commissie o. a. de opmerking gemaakt, dat iemand die langer dan dertig jaren een stuk grond occupeert, niet verplicht is daarop een titel aan te vragen.

Bij het maken dezer opmerking had de commissie blijkbaar het oog op het bepaalde bij de tweede alinea van artikel 1963 van het Burgerlijk Wetboek luidende: „Die te goeder trouw het bezit (van een onroerend goed) heeft gedurende dertig jaren, verkrijgt den eigendom, zonder dat hij kan worden genoodzaakt zijnen titel te toonen.”

Hoewel hieruit nu wel volgt, dat de opmerking der commissie van onderzoek in zoover juist is, dat iemand die meer dan dertig jaren te goeder trouw een stuk grond, occupeert, daarvoor geen titel behoeft aan te vragen, zoo moet het toch zeer gewenscht geacht worden hem in zoodanig geval tot uitwijzing van zijn eigendomsrecht te noodzaken.

Het bestuur is daartoe op grond der bestaande bepalingen zelfs verplicht.

Bij Staatsblad 1861 no. 45 is bepaald, dat een ieder die Gouvernements-gronden in bezit heeft, zonder wettigen titel, die gronden moet verlaten en bij gebreke daarvan uit dat bezit zal worden gezet.

Het bestuur zal derhalve ter uitvoering van dat Staatsblad 1861 no. 45 en 1862 no. 72 steeds het noodige behooren te verrichten ter handhaving van 's Gouvernements eigendomsrechten.

Wordt door den bezitter een beroep gedaan op artikel 1963 van het Burgerlijk Wetboek, dan zal de rechter moeten beslissen, en wijst deze het beroep op de verjaring toe, dan zal ook de nieuwe eigenaar verplicht kunnen worden tot betaling der verponding.

Vóór die beslissing is de grond te beschouwen als het eigendom van het Gouvernement en is als zoodanig daarvoor ook geen verponding verschuldigd.

Ik heb mitsdien de eer UEdG. te verzoeken om ook aan die personen in Uw gewest, die langer dan dertig jaren Gouvernements-grond occupeeren, te doen aanzeggen, dat zij daarop een titel hebben aan te vragen, en zoo zij daaraan geen gevolg geven, voorstellen in te dienen om hen, desnoods in rechten, tot ontruiming van den door hen geoccupeerden grond te dwingen.

Wordt als een gevolg daarvan hun eigendomrecht uitgewezen, dan is men tot een gezonden toestand geraakt en kan men van den occupant evenals van ieder anderen eigenaar van grond verponding worden geheven.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
PLES.

No. 3920. 's LANDS KASSEN. — *Opmamen van —. Processen-verbaal van bevinding.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in Nederlandsch-Indië (uitgezonderd Batavia).

No. 11244.

Batavia, den 21sten Juli 1882.

Ingevolge het besluit van 18 Januari 1860 no. 2 (Staatsblad no. 6) zijn de Hoofden van Gewestelijk Bestuur bevoegd en gehouden alle kassen en admi-

nistratiën in hun gewest, voor zoover daarvan aan de Algemeene Rekenkamer verantwoording behoort te worden gedaan, bij het einde van het jaar, of telkens wanneer zij het noodig oordeelen, op te nemen of door eene commissie te doen opnemen.

Het is regel, dat van deze opnamen, welke voor een behoorlijk toezicht dikwerf en op ongeregelde tijdstippen behooren plaats te vinden, door commissiën processen-verbaal in triplo worden gedresseerd, waarvan in vele gevallen een exemplaar aan mijn Departement wordt gezonden.

Wanneer de opname tot geen bemerking leidt, is een en ander echter overbodig, maar kan volstaan worden met de opmaking van het proces-verbaal in simple ter toezending aan het Hoofd van Bestuur, dat de gecommitteerden heeft benoemd, terwijl de commissie alsdan in de boeken van den comptabele, ter plaatse, waar zij die heeft afgesloten, de verklaring stelt, dat de administratie in orde bevonden is.

Alleen wanneer bij de opname tekortkomingen van den comptabele zijn geconstateerd, behoort mijn Departement daarmede door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur in wetenschap te worden gesteld.

Ik heb de eer het vorenstaande ter Uwer kennis te brengen, en UEdG. te verzoeken dien overeenkomstig te willen handelen en te doen handelen.

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

No. 3921. PERSONEELE EN PATENTBELASTING. — *Verklaringen omtrent de uitreiking van aanslagbiljetten voor de —.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in Nederlandsch-Indië.

No. 15674.

Batavia, den 7^{den} October 1882.

De Regeering acht het wenschelijk, dat omtrent de gedane uitreiking van aanslagbiljetten voor de personeele en de patentbelasting verklaringen worden opge maakt op dezelfde wijze als in de kabinetseirculaire van 23 Januari 1879 no. 16 (Bijblad op het Staatsblad no. 3427) voor de biljetten van aangifte is voorgeschreven.

Ik heb de eer UWEdG. mitsdien te verzoeken er voor te willen zorgen, dat zij, die met de uitreiking van dergelijke aanslagbiljetten in het door U beheerd gewest belast zijn, voortaan op den eed, aan den Lande gedaan, eene verklaring van de gedane uitreiking opmaken en wel zoodanig, dat daaruit ook de data van verstrekking blijken.

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

No. 3922. MEKKAGANGERS. — *Storting bij 's Lands kassen van de passagegelden van —*

CIRCULAIRE van den Directeur van Financiën aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java en Madoera.

No. 20753.

Batavia, den 30sten December 1882.

Vervallen, Zie Bb. no. 4531.

No. 3923. KORTINGEN. — *Gelijktijdige korting wegens particuliere schulden en wegens borgtocht.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java en Madoera.

No. 5910.

Batavia, den 14^{den} April 1883.

Van verschillende zijden is mij de vraag gedaan of en tot welke mate op de inkomsten van Burgerlijke Ambtenaren kortingen wegens particuliere schulden kunnen plaats hebben naast inhoudingen ter zake van borgtocht.

Ik heb daarin aanleiding gevonden ter zake het welmeenende der Regeering te vragen.

Blijkens een daarop ontvangen schrijven van den Eersten Gouvernements-Secretaris van 28 December 1882 no. 2919 heeft de Regeering er geen bezwaar tegen om kortingen op de inkomsten van een comptabele wegens particuliere schulden gelijktijdig te doen plaats hebben met die wegens verschuldigten borgtocht, mits het gezamenlijk bedrag dier kortingen de in artikel 2 van het Reglement in Staatsblad 1822 no. 49 gestelde grens niet overschrijde.

Ik heb de eer UWEdG. te verzoeken aan de in het gewest onder Uw beheer met dergelijke inhoudingen belaste Ambtenaren van het vorenstaande mededeeling te doen, met opdracht om bij voorkomende gelegenheden in dien geest te handelen.

De Directeur van Financiën.

MICHELSEN.

Ten behoeve van particuliere schuldeischers worden geen kortingen meer verleend op uit 's Lands kas genoten wordende inkomsten van landsdienaren, enz. (St. 1898 Nos. 207 en 208).

No. 3924. CONTROLEURSWONINGEN. — *Algemeene regelen voor den bouw van —.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in Nederlandsch-Indië.

No. 5490/A.

Batavia, den 9^{den} Juni 1883.

De Regeering heeft mij gemachtigd tot het vaststellen van de ondervolgende algemeene regelen die bij den bouw van Controleurswoningen moeten worden in acht genomen, waardoor het besluit van 11 Januari 1854 no. 8 (Bijblad no. 565) als vervallen moet worden beschouwd.

De Controleurswoningen moeten van steen worden opgetrokken; voor zoover dit zonder nadeel voor de soliditeit kan geschieden, worden halfsteensmuren gebezigd, zoo noodig versterkt door pilasters.

Het hoofdgebouw is, de dikte der muren buiten rekening gelaten, 11 M. breed en bevat drie kamers, elk van 4,50 bij 5,50 M., waarvan twee gescheiden door een 2 M. breeden gang en de derde, afgeschoten van de 5,50 M. diepe voorbinnengalerij. De voor- en achtergalerijen loopen door over de geheele breedte van het gebouw, de eerste diep 4 M., de laatste diep 4,50 M.

De bijgebouwen zijn door 1,50 M. breede overdekte gangen met het hoofdgebouw verbonden. In het front dier bijgebouwen bevindt zich aan de eene zijde een kantoor voor den Controleur, breed 5 en diep 4,50 M. en aan den anderen kant een wagenkamer van dezelfde afmetingen, tenzij door de ligging der plaats in het gebergte van geen wagen gebruik wordt gemaakt.

Overigens hebben de bijgebouwen eene doorlopende diepte van 3,50 M. met eene galerij onder afdak daarvoor van 1,50 M. breedte en bestaan uit een kantoor voor den schrijver breed 4 M. en grenzende aan dat van den Controleur, drie bediendenkamers elk breed 2,75 M., een goedang en een keuken elk breed 3,50 M.,

een badkamer breed 2,50 M., een stal voor vier paarden, een waterput en latrine voor de bewoners van het hoofdgebouw en, zoo noodig, een voor de bedienden.

Bijaldien plaatselijke omstandigheden het noodig maken van deze regelen af te wijken, behoort de noodzakelijkheid daartoe telkens te worden aangetoond.

Ter uitreiking aan de Waterstaatsambtenaren in het gewest onder Uw beheer worden UWEdG. hierbij de noodige exemplaren van deze circulaire aangeboden.

De Directeur der Burgerlijke Openbare Werken,
KROESEN.

No. 3925. IN- EN UITVOERRECHTEN. — *Verzending van pakketten gedrukte blanco-formulieren.*

CIRCULAIRE aan de Controleurs, de Ontvangers en de fg. Ontvangers der In- en Uitvoerrechten en Aceijnsen op en buiten Java.

No. 10328.

Batavia, den 17sten Juni 1883.

De Regeering heeft beslist, dat de bepalingen omtrent den vrijdom van briefport, opgenomen in het Staatsblad van 1881 onder no. 224, de kosteloze verzending, onder diensteuvert, van pakketten gedrukte blanco-formulieren niet toelaten.

Voor de verzending van bedoelde pakketten zal voor zooveel mogelijk de bemiddeling van de Gouvernements-transportaannemers moeten worden gebezigd en, waar dit niet kan, dezelfde weg ingeslagen moeten worden als een particuliere expediteur zou volgen, zonder daarom nog van diens tussenkomst gebruik te maken.

Voor vervoer over zee dient de hulp van de Algemeene Pakhuismeesters te worden ingeroepen.

Onder mededeeling van een en ander heb ik de eer UEdG. te verzoeken om voortaan, bij de terugzending aan dit Departement van overtollige en in onbruik geraakte gedrukte blanco-formulieren, aan bovenstaande regeling stipt de hand te houden en daarbij toe te zien dat de verzendingen in het algemeen op de meest doelmatige en minst kostbare wijze plaats hebben.

De Directeur van Financiën,
DE GROOT.

No. 3926. PACT DER PANDHUIZEN. — *Toelichting van art. 21 van het Reglement in Stbl. 1880 no. 17.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in Nederlandsch-Indië, (met uitzondering van de Lampongsche Districten, Riouw, Menado, Amboina, Ternate en Timor).

No. 14092.

Batavia, den 1sten September 1883.

Krachtens machtiging der Regeering heb ik de eer te Uwer kennis te brengen, dat de bepaling in de eerste alinea van artikel 21 van het Reglement voor de pacht van het recht tot het houden van pandhuizen (Staatsblad no. 17), welke de afgetreden pachters der pandhuizen verplicht tot het indienen van eenige opgaven na het eindigen der pacht, niet toepasselijk moet worden geacht in de gevallen, dat een pachter ook voor den volgende pachtermijn weder als pachter van hetzelfde perceel optreedt.

De Directeur van Financiën,
DE GROOT.

No. 3927. AKTEN VAN AANSTELLING van *Chineesche Officieren*. —
Zegel voor die van Majoor en van titulaire rangen.

Aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

No. 1210.

Batavia, den 20sten Juli 1883.

Met referte aan Uwe aan den Algemeenen Secretaris gerichte missive van 28 April jl. no. 2793, heb ik de eer, op bekomen last, UHedG. mede te deelen dat de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, uit hoofde van art. 2 der resolutie van 11 Maart 1819 no. 3, bevoegd zijn, de Chineesche Officieren, zoowel effectieve als titulaire, van akten van aanstelling te voorzien, en dat de akten, welke worden uitgereikt bij de aanstelling van Majors der Chineezers in Nederlandsch-Indië en bij het toekennen van titulaire rangen aan Chineezers op de bezittingen buiten Java en Madoera, moeten worden geschreven op het zegel, bedoeld bij art. 55 der ordonnantie op de heffing van het kleinzegel in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1817 no. 50).

UHedG. zal den Resident van Banka wel in vorenstaanden zin willen inlichten, in antwoord op zijn hierbij teruggaand schrijven van 19 Maart jl. no. 936.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
VAN DER WEIDE.

Zie hierbij de Zegelordonnantie van St. 1885 no. 131 No. 25 der lijst van vrijstellingen, zooals die is gewijzigd bij Staatsblad 1894 No. 280.

No. 3928. KOFFIEINKOOPPAKHUISMEESTERS. — *Berekening der aan de — krachtens Staatsblad 1880 no. 20, boven hunne bezoldiging uit te betalen toelagen, wanneer in eenig jaar verschillende Pakhuismeesters achtereenvolgens het beheer over hetzelfde koffie-inkooppakhuys hebben gevoerd.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden der koffieproduceerende gewesten op Java, met uitzondering van Bantam.

No. 170.

Batavia, den 10^{den} Januari 1882.

Door eenige Gewestelijke Bestuurders zijn gegronde bezwaren ingebracht tegen de in de dezerzijdsche circulaire dd. 19 April 1881 no. 3261 (Bb. no. 3684) aangegevene wijze van berekening en verdeling der bij Staatsblad 1880 no. 20 bedoelde toelage voor de Koffieinkooppakhuismeesters, in gevallen dat in eenig pakhuys verschillende titularissen achtereenvolgens het beheer voeren over hetzelfde pakhuys.

Daar de inhoud van die circulaire vooraf door de Regeering beaamd was, zijn de bij de opvolging daarvan ondervonden moeilijkheden ook onder hare aandacht gebracht, en heeft zij thans beslist ¹⁾, dat in de bedoelde gevallen iedere Pakhuysmeester slechts toelage geniet over de hoeveelheid koffie, die door hem gedurende zijn beheer is ingekocht.

Ik heb de eer UwEdG. het vorenstaande mede te deelen, met verzoek om daar, waar ten gevolge van de toepassing der vroegere regeling, redressen noodig mochten zijn, hiertoe het noodige te verrichten en mij er van kennis te geven.

De dezerzijdsche circulaire dd. 19 Juni 1880 no. 6317 (Bb. no. 3586) blijft van kracht en kan dus met de toelagen ad 30 en 10 centen per pikol gehandeld worden als vroeger gebruikelijk was met de 4 centen pikolgelden.

¹⁾ Miss. 1e Gouv. Secr. van 31 December 1882 no. 2410.

Een der Residenten heeft de meening geuit, dat bij eene overplaatsing van een Koffieinkooppakhuysmeester de inkoop van koffie, wat de berekening der toelage betreft, dien ambtenaar zou volgen en niet het pakhuys. Dit is echter eene dwaling.

De toelage, bedoeld bij bovengenoemd Staatsblad, behoort voor elk pakhuys afzonderlijk berekend te worden.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
HENNY.

No. 3929. BEDRIJFSBELASTING wordt *geheven, zoo van 'geld uitzetten een bedrijf gemaakt wordt.*

Aan den Resident van Pasoeroean.

No. 1838.

Batavia, den 10^{den} November 1878.

Blijkens Uwe missive van 18 September jl. no. 4730/33 is UEdGestr. van oordeel, dat er geene termen bestaan, om vrijstelling te verleenen van de belasting op het bedrijf over het jaar 1878 aan de Chineezers K. en P., die, als naar hun beweren slechts huizen verhurende en rente winnende van uitstaande kapitalen, vermeenen aan die belasting niet onderworpen te zijn.

De adressanten zijn blijkens hun aan UEdGestr. gericht en hiernevens weder aangeboden request van 18 Juni jl. reeds vroeger aangeslagen, namelijk voor f 250 en, zooals in Uw schrijven aan den Directeur van Financiën van 14 October jl. no. 5117/33 uitdrukkelijk wordt verklaard, maken zij stellig van het uitzetten van kleine bedragen (welke bedragen zeker de som van f 100 te boven zullen gaan daar anders de bepalingen van Staatsblad 1869 no. 85 ¹⁾ op hen toepasselijk zouden zijn) tegen rente en pand een bedrijf.

Zij zijn dus, naar het oordeel der Regeering, te recht ook nu in de belasting aangeslagen.

Wat echter het bedrag der door adressanten verschuldigde belasting betreft, zij opgemerkt, dat wanneer — zooals hier — vaststaat, dat van het geld uitzetten een bedrijf wordt gemaakt, de renten van op hypotheek uitgezette gelden evenzeer in aanmerking moeten komen als die, verkregen door leening tegen pand of borgtocht of zonder zekerheid, doch dat daarentegen de inkomsten, getrokken door verhuring van huizen buiten aanmerking moeten blijven.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
DE BLAAUW.

Zie verder Bb. no. 4407.

¹⁾ Deze bepalingen zijn sedert voor het grootste gedeelte voor Ned.-Indië ingetrokken, met vervanging door die, opgenomen in St. 1880 no. 17.

No. 3930. AFSTAND VAN GROND in *eigendom tot het aanleggen van particuliere begraafplaatsen.*

B. 26 Januari 1883 no. 28 Vervallen door Bb. no. 4088.

No. 3931. ZEEBRIEVEN. — *Inzending van in Nederland uitgereikte — bij het buitenlands verongelukken, gesloopt of verkocht worden der schepen.*

Aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in Nederlandsch-Indië, uitgezonderd den Resident van Kedoe.

No. 244.

Batavia, den 12^{den} Februari 1882.

Onder de voorschriften der wet van 28 Mei 1869 (Nederlandsch Staatsblad no. 96) op de afgifte van zeebrieven en vergunningen tot het voeren der Nederlandsche vlag, speciaal met betrekking tot het inzenden van vervallen Nederlandsche zeebrieven, wordt in de laatste drie alinea's van genoemd artikel het volgende aangetroffen:

„Wanneer het schip buitenslands verongelukt, wordt gesloopt of verkocht, geschiedt die inzending door tussenkomst van den naastbij zijnden Nederlandschen Gezant, Consul, Vice-Consul, Consulairen Agent of Kolonialen Nederlandschen Ambtenaar.

„De oorzaak van het vervallen van den zeebrief wordt bij de inzending opgegeven.

„Voor den ingezonden zeebrief wordt den schipper een bewijs van ontvangst uitgereikt.”

Daar alle Koloniale Ambtenaren, die in de nabijheid van het zeestrand geplaatst zijn, onverschillig welke soort van betrekking zij bekleeden, tot de toepassing dier bepaling kunnen geroepen worden, en het toch niet onwaarschijnlijk is, dat velen onder hen, die overigens niets met de wet van 28 Mei 1869 (Nederlandsch Staatsblad no. 96) uitstaande hebben, met die bepaling onbekend zijn en niet weten hoe zij, ingeval hun een vervallen zeebrief wordt ter hand gesteld, daarmede hebben te handelen, verlangt de Regeering, dat, voor zooveel het door U bestuurd gewest aangaat, die ambtenaren door U met bedoeld wetsvoorschrift alsnog worden in kennis gebracht en hun daarbij opgedragen wordt, de bij hen krachtens het besproken wetsartikel ingediende zeebrieven aan het Hoofd van Gewestelijk Bestuur ter doorzending aan den Gouverneur-Generaal te doen toekomen.

Op bekomen last heb ik de eer UEdG. te verzoeken, aan dit verlaagen der Regeering het noodige gevolg te willen geven.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
FRANK.

No. 3932. REIS- EN VERBLIJFKOSTEN. — *Inlanders en Vreemde Oosterlingen.*

Aan de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur met uitzondering van den Commandant van het Leger.

No. 770.

Batavia, den 15^{den} Mei 1882.

Het heeft de aandacht der Regeering getrokken, dat zoowel bij het opmaken door de betrokkenen als bij het examineeren door de Departementen van Algemeen Bestuur van declaraties van Inlanders en Vreemde Oosterlingen, hetzij ambtenaren of niet, aan wie dienstverrichtingen worden opgedragen, veelal te werk wordt gegaan, alsof het Reglement, opgenomen in Staatsblad 1862 no. 153a, op bedoelde personen van toepassing zou zijn, hetgeen nochtans niet het geval is.

Het ligt in den aard der zaak, dat bij de behandeling van dergelijke declaraties bedoeld reglement o. a. in zoover als richtsnoer moet worden aangenomen, dat aan Inlanders of Vreemde Oosterlingen nooit meer wordt toegekend dan het bedrag, waarop een Europeaan aanspraak zou kunnen maken. Maar het ligt niet in de bedoeling, en op dit punt wenscht de Regeering Uwe aandacht te vestigen, om, wanneer een Inlander of Vreemde Oosterling minder declareert dan een Europeaan

volgens de bepalingen had kunnen doen, de declaratie met het minder opgebrachte te verhoogen. Integendeel als regel is door de Regeering aangenomen, om in geen geval meer uit te betalen, dan door den declarant zelf in rekening is gebracht. Ten aanzien van de dagelden is hierbij nog rekening te houden met Bijblad no. 3200.

Ik heb de eer $\frac{\text{UHEG.}}{\text{U. E.}}$ met het vorenstaande in wetenschap te stellen, met verzoek bij voorkomende gelegenheid daarop te willen letten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
S O L.

No. 3933. VRIJE OVERTOCHT. — *Inlandsche landsdienaren.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 1168.

Batavia, den 14^{den} Juli 1883.

Bij de behandeling der voorstellen tot goedkeuring van door civiele autoriteiten gedane aanvragen om overtocht voor Inlandsche landsdienaren, heeft het de aandacht getrokken, dat door sommige bestuursambtenaren vrije passage werd verleend aan Inlandsche ambtenaren op wachtgeld en hun gezin, en ook wel aan bedienden van overgeplaatste Inlandsche ambtenaren.

Naar aanleiding daarvan, is mij opgedragen, gelijk ik de eer heb bij deze te doen, $\frac{\text{UHEG.}}{\text{U. E.}}$ uit te noodigen, om er voor zorg te dragen dat, voor zooveel bij de bestaande voorschriften niet anders is bepaald ¹⁾ in den vervolge alleen overtocht voor Gouvernements-rekening worde verleend aan Inlandsche ambtenaren in activiteit en hun gezin.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
VAN DER WEIDE.

¹⁾ Bij het besluit van 11 April 1883 no. 26 is bepaald, dat de Inlandsche schrijvers en zendelingen op de bezittingen buiten Java en Madoera bij het doen van dienstreizen buiten hunne standplaats met hunne volgelingen, mits voor ieder hunner het getal van twee personen niet te boven gaande, voor 's Lands rekening zullen worden overgevoerd, wanneer hunne reis over zee plaats heeft.

No. 3934. GOUVERNEMENTS-GOEDEREN. — *Fustage beschadigd uit Nederland aangebracht.*

Bij het besluit van 11 Februari 1881 no. 45 zijn de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur uitgenoodigd, om, wanneer fustage, geladen in stoomschepen der Maatschappij Nederland dan wel in stoom- of zeilschepen van andere maatschappijen of reederijen, in minder goeden toestand in Indië mocht worden ontvangen, daarvan onmiddellijk aan de agenten der betrokken maatschappij of reederij hier te lande kennis te geven.

No. 3935. GOUVERNEMENTS-GOEDEREN. — *Keuring van uit Nederland aangebrachte —*

Aan de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur (uitgezonderd den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken).

No. 2607.

Batavia, den 24sten October 1882.

Naar aanleiding van mijn schrijven van 24 April no. $\frac{659a}{659b}$, waarbij nader werd aangedrongen ¹⁾ op het ten spoedigste onderzoeken van alle voor den Indischen dienst aangebracht wordende goederen, is de Regeering er op gewezen ²⁾ dat zulks in sommige gevallen aan bezwaren onderhevig is.

Vele goederen werden toch tot dusver, geëmballeerd en ingepakt zooals zij hier te lande ontvangen werden, in de magazijnen opgeslagen en bewaard, om eerst naar gelang der behoefte van den dienst van de emballage ontdaan en uitgepakt te worden, en zulks ten einde bederf door het vochtige klimaat als anderszins te voorkomen.

Andere goederen werden in dezelfde emballage bewaard, om ze daarin weder naar andere plaatsen te kunnen verzenden.

Moet nu alles dadelijk worden onderzocht en daarvoor uitgepakt, dan zouden belangrijke uitgaven noodig zijn, zoo aan vernieuwing van kisten, enz. als aan arbeidsloonen, om goederen als de boven bedoelde weder in te pakken, terwijl ook reeds eene ontpakking, zij het ook door eene dadelijke wederinpakking gevolgd, aan het klimaat gelegenheid geeft, om aan sommige instrumenten bijv. nadeel toe te brengen.

De aangevoerde bezwaren komen ook der Regeering van genoegzaam gewicht voor, om eenige restrictiën van het ter zake uitgevaardigde algemeene voorschrift wenschelijk te achten.

Het is daarom haar verlangen, dat voortaan het volgende worde in acht genomen.

Het bewuste onverwijld onderzoek, dat raadzaam blijft voor alle gevallen, waarin het zonder bezwaar (desnoods slechts op een gedeelte der aangevoerde partijen) kan worden toegepast, worde enkel als *verplichtend* beschouwd ten aanzien van die artikelen, welke uit hunnen aard voor bederf vatbaar zijn, wanneer zij langer dan noodig is ingepakt blijven, of waarvan de toestand der emballage beschadiging doet vermoeden, zoomede ten aanzien van die betrekkelijk kleine categorie van goederen, welke, omdat tegen afdoende keuring om de eene of andere reden bezwaar bestaat, worden aangeschaft onder verantwoordelijkheid van den leverancier voor

de goede kwaliteit $\frac{\text{en}}{\text{of}}$ de doelmatige verpakking (referte aan de ministerieele dépêche van 29 Juli 1880 lett. F. no. 26/1853, van den inhoud waarvan aantekening is gehouden bij het besluit van 23 September d. a. v. no. 19 (Bijblad no. 3617).

Uit den aard der zaak toch wordt een eventueel noodige vordering van schadevergoeding tegen zoodanigen leverancier zeer verzwakt, wanneer het bewijs is te leveren, dat de goederen eenige maanden in de magazijnen hebben doorgebracht alvorens het onderzoek plaats vond.

Op bekomen last, heb ik de eer $\frac{\text{U. E.}}{\text{UHEG.}}$ te verzoeken om, voor zooveel het Departement onder $\frac{\text{Haar}}{\text{Uw}}$ beheer betreft, zich naar het vorenstaande te willen richten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
S O L.

¹⁾ Met herinnering aan Bijblad no. 3185.

²⁾ Door den Directeur der Burgerlijke Werken, vandaar, dat de brief van den 1en Gouvernements-Secretaris aan dien Departementschef, waarin overigens dezelfde wenken worden gegeven als in het onderhavige schrijven, een anderen aanhef heeft.

No. 3936.

BURGERLIJKE GENEESKUNDIGE DIENST. — *Vergoeding voor bureaunkosten der Secretarissen van de Geneeskundige Raden. — Voorzitterschap der Raden.*

BESLUIT.

No. 22.

Buitenzorg, den 23sten Juni 1882.

Gelet op artikel 9 en 10 van het Reglement op den burgerlijken geneeskundigen dienst (Staatsblad 1882 no. 27).

Gelezen, enz.

De Raad van N.-I. gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Met ingang van 1 Juli aanstaande voor den tijd van drie jaren, te benoemen tot leden en plaatsvervangende leden der Geneeskundige Raden enz.

Ten tweede. Te bepalen, dat aan ieder der Secretarissen van de Geneeskundige Raden op de drie hoofdplaatsen van Java wordt toegekend eene vergoeding voor bureaunkosten van f 50 's maands.

Ten derde. Aan te teekenen, dat ¹⁾ ook de waarnemend Dirigeerende Officier van Gezondheid eener militaire afdeeling als Voorzitter van den Geneeskundigen Raad optreedt.

Afschrift, enz.

¹⁾ Volgens artikel 10 is de Dirigeerende Officier van Gezondheid der afdeeling lid tevens Voorzitter van den Raad, terwijl ingeval van ontstentenis of verhindering de Eerste Stadsgeneesheer in zijne plaats als Voorzitter optreedt.

No. 3937.

WEDUWEN- EN WEEZENFONDS van *Burgerlijke Ambtenaren. — Gegageerde militairen tijdelijk ter beschikking gesteld van Hoofden van Gewestelijk Bestuur tot tegengang van den sluikhandel in opium.*

Aan het Bestuur over het Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke Ambtenaren in N.-I.

No. 624.

Batavia, den 13^{den} April 1883.

Blijkens ontvangen bericht van den Directeur van Financiën bestaat er verschil van gevoelen tusschen het Bestuur over het Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke Ambtenaren en dien Departementschef nopens de vraag, of van de toelagen van gegageerde militairen, die tijdelijk ter beschikking zijn gesteld van Hoofden van Gewestelijk Bestuur tot tegengang van den sluikhandel in opium, al dan niet moeten geheven worden de gewone ¹⁾ contributiën ten behoeve van gemeld fonds. De meening van den Directeur van Financiën, dat die vraag ontkennend moet beantwoord worden, komt der Regeering juist voor.

Er is in casu geen sprake van een „burgerlijk ambt,” als waarvan art. 8 van het Reglement in Staatsblad 1854 no. 93 gewaagt; dit is een *ambt*, dat definitief is geëcreëerd, in den regel door een burgerlijk ambtenaar wordt bekleed, bij uitzondering door een militair.

¹⁾ Militairen, met de waarneming van burgerlijke ambten belast, — tot welke categorie het Bestuur de in dit nummer bedoelde personen rekende, — zijn van hunne civiele inkomsten geen buitengewone contributiën aan het Fonds verschuldigd. Zie Bb. no. 1146.

De zaak komt immers alleen hierop neder, dat eenige personen tijdelijk worden werkzaam gesteld tot versterking van de gewone politiemiddelen. De formule „tot toegang van den sluikhandel in opium tijdelijk te stellen ter beschikking” toont dit mede aan.

De bedoeling van art. 8 voormeld kan geen andere zijn, dan dat het Civiel Weduwen- en Weezenfonds niet benadeeld mag worden, dat wil zeggen niet minder inkomsten mag trekken ten gevolge van de omstandigheid, dat niet een civiel ambtenaar maar een militair een civiel ambt bekleedt.

Het artikel mist dus, ook naar de bedoeling, alle toepassing, ingeval ook wanneer een ander dan een militair het werk verrichtte, geen contributie zou worden betaald.

Naar aanleiding hiervan, heeft de Regeering mij opgedragen, het Bestuur voornoemd mede te deelen, dat bovenbedoelde gegageerde militairen naar hare meening niet vallen onder de bepaling van artikel 8 van het Reglement in Staatsblad 1854 no. 93.

Van die opdracht heb ik de eer mij bij deze te kwijten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
VAN DER WEIDE.

No. 3938. REIS- EN VERBLIJFKOSTEN. — *Reizen over land van tijdelijke Opzichters bij de Burgerlijke Openbare Werken en de Diepe Grondpeilingen.*

BESLUIT.

No. 22.

Batavia, den 4den Juni 1883.

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.

Ten tweede. Met intrekking van het bepaalde bij § b van artikel 1 van de besluiten van 26 Augustus 1857 no. 4 ¹⁾ en 1 April 1859 no. 25 (opgenomen in het Bijblad op het Staatsblad van N.-I. onder no. 250 en 666), voor zooveel betreft de toegekende indemniteit voor reiskosten bij reizen over land, te bepalen dat de bij bovengenoemde besluiten bedoelde personen ²⁾ en die, genoemd ³⁾ in artikel 2 van het besluit van 14 Maart 1872 no. 49 (Bijblad op het Staatsblad van N.-I. no. 2576), bij het doen van reizen ter bereiking eener nieuwe standplaats, of in commissie, den Lande in rekening mogen brengen:

a. aan reisgeld f 0.40 per paal.

b. aan spoorkosten de vergoeding, toegekend aan reizigers in de rijtuig 2de klasse.

c. voor het hen vergezellend wettig gezin aan reisgeld voor de vrouw en elk kind boven de 12 jaren 4/5 en elk kind beneden dien ouderdom 2/5 van hetgeen den man of vader competeert, en bij reizen per spoor de kosten, zooals is aangegeven bij ten 4° en ten 4^ob van artikel 5 van het Reglement in Staatsblad 1872 no. 77; onder aantekening, dat voor in commissie gedane reizen alleen dan kos-

¹⁾ Bijblad no. 1585, bevattende eene wijziging van § b van art. 1 van besluit 26 Augustus 1857 no. 4, komt te vervallen.

²⁾ Werk- en Ambachtsbazen (tijdelijke Opzichters) bij de Burgerlijke Openbare Werken.

³⁾ Werk- en Ambachtsbazen (tijdelijke Opzichters) bij de diepe grondpeilingen.

ten mogen worden te goed gedaan, wanneer die reizen zich uitstrekken over een afstand van meer dan zes palen van de standplaats.

Extract, enz.

Gewijzigd bij Bb. no. 4241.

No. 3939. VERLOVEN (BINNENLANDSCHE). — *Uitbetaling der, aan de Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur toegekende reis- en representatiekosten en huishuurindemniteit, bij binnenlandsch verlof wegens gewichtige redenen.*

Aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

No. 832.

Batavia, den 24sten Mei 1883.

Naar aanleiding van de door UHedG. bij missive van 16 Februari jl. no. 1023 aan de beslissing der Regeering onderworpen vraag, of onder de werking van het Reglement ¹⁾ in Staatsblad 1881 no. 174 de indemniteiten voor reis- en representatiekosten, zoomede voor huishuur, aan de Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur toegekend, bij verloven wegens gewichtige redenen over de 2de en 3de maand daarvan geheel dan wel gedeeltelijk moeten worden uitbetaald, heb ik de eer, op bekomen last, UHedG. mede te deelen, dat, naar het oordeel der Regeering, onderwerpelijk de tot nu toe steeds gevolgde regel moet worden toegepast, volgens welken bovenbedoelde indemniteiten bij verloven als even vermeld geene vermindering ondergaan.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
VAN DER WEIDE.

¹⁾ Reglement voor het verleenen van binnenlandsche verloven aan Europeesche burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië.

No. 3940. PRADJOERITS. — *Toekenning van huishuurindemniteit aan gegageerde Onderofficieren, Instructeurs der Pradjoerits bij gemis aan huisvesting van Landswege.*

B. 18 Juli 1883 no. 10.

Vervallen door de opheffing van de korpsen pradjoerits bij Stb. 1897 No. 65.

No. 3941. ANCIENNITEIT. — *Ancienniteitsberekening bij herplaatsing van Ambtenaren na terugkeer van buitenlandsch verlof en van wachtgelders.*

Circulaire van den 1en Gouvernements-Secretaris van 20 Juli 1883 no. 1215/b aan de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur (uitgezonderd den Commandant van het Leger). Vervallen door Bb. no. 4133.

No. 3942. WACHTGELDEN. — *Een voor onbepaalden tijd toegekend wachtgeld of nonactiviteits-tractement eindigt in den regel door wederplaatsing.*

Een voorstel van een der Departementschefs tot pensionneering, wegens volbrachten diensttijd, van een tweetal Ambtenaren op non-activiteit, leidde de Regeering tot de hieronder volgende overwegingen:

dat van Regeeringswege herhaaldelijk is gewezen op de wenschelijkheid van vermindering van het aantal Ambtenaren op nonactiviteit, wachtgeld of onderstand, zoowel door pensionneering van de zoodanigen, die bereids aanspraak op pensioen verworven hebben en op wier behoud voor 's Lands dienst geen prijs meer kan worden gesteld, als door in voorkomende vacatures zooveel mogelijk te voorzien door plaatsing van Ambtenaren op nonactiviteit, wachtgeld of onderstand, zoo noodig ook in mindere betrekkingen dan vroeger door hen vervuld zijn;

dat bij de toepassing van deze middelen echter niet uit het oog moet worden verloren, dat, indien opruiming van nonactieven en wachtgelders door wederplaatsing immer eene zeer wenschelijke zaak is, pensionneering van zoodanige Ambtenaren, wier herplaatsing moeilijkheid oplevert, daarentegen niet altijd raadzaam genoemd kan worden, wijl 's Lands schatkist daardoor in plaats van met een wachtgeld, dat bij wederplaatsing ophoudt, bezwaard wordt met een ongeveer even hoog pensioen, dat dikwijls tientallen jaren moet worden uitgekeerd;

dat er bovendien in het algemeen genomen veel onbillijks in gelegen is, om personen, die bij verlofsaanvraag of bij op wachtgeldstelling voor wederplaatsing geschikt verklaard zijn, zonder eenige aanleiding hunnerzijds te pensionneeren; en

dat het in verband met een en ander wenschelijk schijnt, om voor den vervolge als beginsel aan te nemen, dat een eens voor onbepaalden tijd toegekend wachtgeld of nonactiviteits-tractement in den regel alleen door wederplaatsing eindigt, zullende het om dit beginsel zooveel mogelijk te kunnen doorvoeren evenwel wenschelijk zijn, dat de geschiktheid voor wederplaatsing in den vervolge zeer zorgvuldig overwogen worde.

Deze beschouwingen zijn bij het besluit van 6 Juni 1882 no. 55 ter kennis van de Chefs der Departementen van Algemeen Bestuur en van de Algemeene Rekenkamer gebracht, met uitnodiging, om bij voorkomende gelegenheid daarmede rekening te houden, en om speciaal aan de overweging der geschiktheid tot wederplaatsing van verlofgangers en personen, die wegens ziekte of om andere redenen hunne betrekking verlaten moeten, de meest mogelijke zorg en nauwgezetheid te wijden.

No. 3943. WEESKAMERS. — *Agenten der — zijn geen Ambtenaren.*

Uit de missive van den 1en Gouvernements-Secretaris van 1 Mei 1883 no. 714 blijkt, dat de Regeering aan de Agenten der verschillende Weeskamers in Nederlandsch-Indië als zoodanig den staat van Burgerlijk Ambtenaar niet toekent en zij derhalve niet vallen in de termen van de artikelen 1 en 2 van Staatsblad 1854 no. 93 en van artikel 2 van Staatsblad 1881 no. 142, zoodat zij over de door hen als Agent genoten bezoldiging ook geene contributie verschuldigd zijn aan het Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke Ambtenaren en aan de burgerlijke pensioenen.

Agenten van Weeskamers, die uit anderen hoofde den staat van Burgerlijk Ambtenaar bezitten, hebben eventueel geen aanspraak op pensioen over de als Agent genoten bezoldiging en betalen daarover geen contributie.

Zie Bb. no. 4049 en 4388.

No. 3944. COMPTABILITEITSWET. — *Toepassing van artikel 94 der—.*

Bij missive van den Gouvernements-Secretaris van 18 Augustus 1883 no. 1330 is aan de Algemeene Rekenkamer medegedeeld, dat er bij de Regeering geen

bezwaar bestaat tegen de door de Kamer gehuldigde opvatting van artikel 94 der Comptabiliteitswet, volgens welke dat artikel toepasselijk is op alle comptabelen, die onder curateele worden gesteld of overlijden, onverschillig of zulks plaats heeft tijdens zij in functie zijn dan wel na hunne aftreding.

Zie Bb. no. 3970 en 4012.

No. 3945. PERSONEELE BELASTING. — *Als regel kan worden aangenomen, dat huurprijs en huurwaarde in den zin der belastingverordening in Staatsblad 1878 no. 349 woorden van één beteekenis zijn.*

Aan den Directeur van Financiën.

No. 2724.

Batavia, den 14^{den} November 1882.

Bij Uw oechtendrapport van 13 October jl. no. 1 brengt UEdG. o. a. bezwaren in tegen het besluit van 9 October 1881 no. 28, waarbij, — uitgaande van dezelfde stelling als o. a. bij het besluit van 17 December 1880 no. 21 gegolden heeft, n. l. dat het bij den aanslag in de personeele belasting aankomt op de werkelijk betaalde huurprijzen, wanneer die niet door bijzondere omstandigheden worden gedrukt, en voorts uit overweging dat de voorkeur van een verhuurder voor huurders, die geruimen tijd achtereen hetzelfde huis blijven bewonen, niet als eene zoodanige omstandigheid kan gelden — de aanslag van S. in de personeele belasting over 1881 te Soerabaja is vernietigd.

De Regeering kan in Uw bezwaar niet deelen.

Eigenaren van huizen zijn, naar zij meent, niet gewoon om minder aan huur te vorderen dan te bedingen is, terwijl zij ook gewoonlijk niet schromen om den huurprijs te verhoogen.

Als regel kan dus worden aangenomen, dat huurprijs en huurwaarde in den zin der belastingverordening in Staatsblad 1878 no. 349 woorden van één beteekenis zijn.

Uitzondering op dien regel maakt natuurlijk het geval, dat de eigenaar ten behoeve van een bepaald persoon den huurprijs lager stelt dan de huurwaarde.

Voor dat geval nu is de bevoegdheid tot schatting gegeven, terwijl voorts van die bevoegdheid ook gebruik moet worden gemaakt, ingeval er vermoeden bestaat dat de huurprijs niet naar waarheid is opgegeven.

Met het vorenstaande is het in hoofde genoemde besluit in overeenstemming, en er zijn dus geene termen aanwezig, om die beschikking niet te handhaven.

Door de mededeeling van het vorenstaande en de aanbieding van een extract uit het besluit van heden no. 8, waarbij ten aanzien der bij Uw gemeld oechtendrapport mede behandelde doleantiën van B. en S. overeenkomstig Uwe voorstellen is beschikt, heb ik de eer mij van bekomen bevelen te kwijten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
SOL.

No. 3946. COLLEGE VAN BOEDELMEESTEREN TE BATAVIA. — *Bemoeienis van het — met de eigenlijk gezegde Inlanders te Batavia.*

Aan den Directeur van Justitie.

No. 948.

Batavia, den 7^{den} Mei 1875.

Naar aanleiding van het aan den Gouverneur-Generaal gericht en ter kennis-

name in Uwe handen gesteld request, gedagteekend 13 April 1874 van den Inlander S., houdende klachten, dat de boedels der Inlandsche ingezetenen van Batavia en Meester-Cornelis ter beredding aan Panghoeloes worden opgedragen, met verzoek daarmede wederom, zooals vroeger het geval was, de Boedelmeesteren te Batavia, te belasten, deelt UHedG. bij missive van 27 Februarij. no. 736/1636 mede, dat de mondelinge last van den vorigen Assistent-Resident van Meester-Cornelis aan de Gecommitteerden te Bekasi, om zich voortaan te onthouden van de inmenging in zaken betreffende de nalatenschappen der Inlandsche bevolking — waarop blijkbaar het even genoemd request betrekking heeft — aan UHedG. in beginsel juist voorkomt, en dat de missive van den 1e Gouvernements-Secretaris van 17 Januari 1857 no. 142, waarmede die last in strijd is, naar Uw gevoelen behoort te worden ingetrokken.

Met deze zienswijze kan de Regeering zich niet vereenigen.

In tegenstelling met UHedG. is zij, evenals vroeger, ook thans nog van gevoelen, dat de Inlanders in de residentie Batavia wel degelijk onder die personen behooren, over welke de bemoeienis van het College van Boedelmeesteren zich uitstrekt.

Ten betooge hiervan dienen de volgende zinsneden uit een rapport van den toenmaligen Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië van 9 September 1867, no. 1859/694.

„Artikel 3 van het Reglement voor het College van Boedelmeesteren (Staatsblad 1828 no. 46) onderwerpt aan dat college alle Inlanders, Mooren, Arabieren, Chinezen, en andere Onchristenen zonder onderscheid, terwijl bij artikel 2 van het besluit van Commissarissen-Generaal, houdende vaststelling van het Reglement, die verordening uitdrukkelijk is toepasselijk verklaard op al de bezittingen van Nederlandsch-Indië voor zooverre namelijk de plaatselijke omstandigheden de opvolging der gemaakte bepalingen zullen gedoogen.”

„Het lag dus in de bedoeling, dat ook alle Inlanders, voor zooverre plaatselijke omstandigheden dit zouden toelaten, onderworpen zouden zijn aan het Reglement.”

„Zoo was dan ook in den aanvang de opvatting, maar al zeer spoedig werden daartegen door den Resident van Pasoeroean, die blijkens missive van 31 Juli 1828 no. 724/72 van meening was, dat „de instellingen bij de Javanen en daarmede gelijkgestelde natiën de werking der bedoelde bepalingen zeer moeilijk, zoo niet in verschillende opzichten ondoenlijk, maken”, bezwaren ingebracht, waarvan het gevolg was, dat bij eene niet in het Staatsblad opgenomen resolutie van den Luitenant Gouverneur-Generaal van September 1828 no. 41 werd goedgevonden en verstaan:

- 1o. „Den Resident van Pasoeroean te kennen te geven, dat onder de bepalingen, vervat bij het Reglement, niet zijn begrepen de eigenlijk gezegde Javanen of wel de bewoners der Preanger-Regentschappen en verdere oostelijke residentien voor zoover betreft de eigendommelijke Inlandsche bevolking, maar alleen de vreemde Indische natiën als Maleijers, Mooren, Arabieren, enz.
- 2o. „De Residenten op Java beoosten Buitenzorg, voor zooveel noodig, bij explicatie van het Reglement te kennen te geven, dat de daarbij vervatte bepalingen alleen van toepassing zijn op de vreemde Indische natiën, als Maleijers, Mooren, Arabieren, enz. en dus niet op Javanen of eigendommelijke Inlandsche bevolking.”

„Sedert heeft ook het College van Boedelmeesteren zijne bemoeienissen met In-

landsche boedels en voogdijen niet verder uitgestrekt dan de residentie Batavia, en in geen ander gewest van Nederlandsch-Indië laten de Wees- en Boedelkamers zich in met de boedels van de leden der inheemsche bevolking en de tot haar behorende weezen.”

„Met opzicht tot de residentie Batavia is de bemoeienis niet onbelangrijk, gelijk blijkt uit den hiernevens eerbiedig aangeboden staat over de jaren 1864, 1865 en 1866, mij door het College van Boedelmeesteren alhier op mijn verzoek gezonden.”

„De vraag, die zich als van zelve naar aanleiding hiervan voordoet, is of er wel noodzakelijkheid bestaat, dat de Inlandsche boedels in de residentie Batavia blijven onderworpen aan het College van Boedelmeesteren, terwijl dit elders het geval niet is.”

„De President van het College, met wien ik deze aangelegenheid besproken heb, zeide mij, dat het verschil van toestanden tusschen de Inlandsche bevolking in de residentie Batavia en die elders de inmenging van het College in boedels van Inlanders, zijns inziens, noodzakelijk doet zijn, omdat in de andere gewesten de leden der Inheemsche bevolking leven onder een geregeld desabestuur, dat met behulp van den Geestelijke, dien men in elke desa aantreft, de boedelzaken en voogdijen regelt, terwijl in de residentie Batavia de organisatie van het Inlandsch Bestuur geheel anders is. Bij dit juist argument moet, naar mijn oordeel, gevoegd worden de overweging, dat sedert meer dan twee eeuwen de Bataviasche Boedelkamer geroepen is geworden hare bemoeienissen uit te strekken over de boedels van Inlanders binnen de residentie Batavia, zoodat de Inlandsche gemeente daaraan geheel gewoon is geworden, en dat die inmenging dikwerf zeer nuttig en heilzaam is.”

„Het zou, dunkt mij, inderdaad een stap achteruit zijn, wanneer men de Inlandsche gemeente van Batavia plotseling aan het toezicht en de bemoeienissen van het College van Boedelmeesteren met opzicht tot voogdij en erfzaken onttrok, en haar in dat opzicht geheel zonder eenige contrôle of toezicht liet.”

„Ik acht het dus raadzaam de Inlanders in de residentie Batavia in zaken van versterfrecht en voogdij onderworpen te doen blijven aan een van Staatswege ingesteld college.”

De Regeering heeft zich met deze beschouwingen vereenigd, blijkens art. 1 van het besluit van 30 October 1867 no. 8, waarbij werd afgezien van het denkbeeld om het College van Boedelmeesteren te Batavia te vereenigen met de Weeskamer aldaar, welke beschikking geheel gebaseerd is op de meening, dat eerstgenoemd college binnen het gewest Batavia ook bemoeienis heeft met de Inlanders.

De gewezen Assistent-Resident van Meester-Cornelis B., heeft dus, naar het inzien der Regeering niet alleen geheel onbevoegd, maar ook geheel ten onrechte den Gecommitteerde van Boedelmeesteren te Bekasi den boven vermelden last gegeven, en is mij mitsdien opgedragen UHedG. te verzoeken, gelijk ik de eer heb bij deze te doen, te willen zorgen, dat in het vervolg ook in de even genoemde afdeeling, overeenkomstig de zienswijze der Regeering in deze worde gehandeld.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
STORTENBEKER.

No. 3947.

ERFELIJK INDIVIDUEEL GRONDBEZIT. — *Vervanging van erfelijk individueel bezit door agrarisch eigendom. — Halfjaarlijksche opgaven omtrent de ingekomen aanvragen.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera, de Vorstenlanden uitgezonderd.

No. 8378.

Batavia, den 20sten December 1882.

De ingediende opgaven omtrent de in het 1e halfjaar 1882 ingediende en behandelde aanvragen om agrarisch eigendom geven mij aanleiding nogmaals de onder volgende voorschriften onder Uwe aandacht te brengen, die — hoewel meest allen reeds vroeger bij verschillende dezerzijdsche circulaires te Uwer kennisse gebracht — nog dikwijls uit het oog verloren of niet goed begrepen worden.

Halfjaarlijks worden door de Griffiers der Landraden aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur overeenkomstig het vastgesteld model opgaven ingediend omtrent de ingekomen aanvragen om vervanging van erfelijk individueel grondbezit door eigendom en het aan die aanvragen gegeven gevolg.

Zij worden zooals zij door de Griffiers zijn opgemaakt — en alleen door dezen onder teekend — eenvoudig doorgezonden aan mijn Departement, zoo noodig met toelichtingen.

De staten over het 1e semester bevatten alles wat in het afgelopen halfjaar, die over het 2e semester alles wat in het afgelopen jaar omtrent deze aangelegenheid te vermelden valt, doch ook niets meer.

Daarin worden dus opgenomen zoowel de in het afgelopen halfjaar of jaar ingediende aanvragen, als de op 1 Januari te voren nog aanhangig gebleven verzoeken.

Aanvragen, waaromtrent vóór 1 Januari te voren reeds eene eindbeslissing gevallen is, behooren niet meer in de staten vermeld te worden.

Bleven op 1 Januari te voren nog aanvragen onafgedaan, dan moet toch — ook al werden in 't afgelopen halfjaar of jaar geene nieuwe aanvragen ingediend — een staat worden ingezonden, om daaruit den stand der behandeling van de onafgedaan gebleven aanvragen te kunnen beoordeelen.

Nihilstaten behoeven niet te worden ingediend, doch waar noch onder 1 Januari te voren aanvragen onafgedaan bleven, noch in 't afgelopen halfjaar of jaar nieuwe aanvragen werden ingediend, kan volstaan worden met de eenvoudige mededeeling, dat ter zake niets te vermelden valt.

De uitgestrektheid, waarop de aanvragen betrekking hebben, moet worden opgegeven in bouws en vierkante Rijnlandsche roeden (1 bouw = 500 □ Rijnl. roeden, 1 □ Rijnl. roede = 14.193 □ meters).

Alleen de gevallen uitgezonderd, dat geen verzet is aangeteekend, wanneer één vonnis houdende toewijzing van het verzoek voldoende is, moet ingevolge de artikelen 11 en 12 van het Koninklijk besluit van 12 April 1872 no. 29 (Staatsblad no. 117) ieder verzoek om toekenning van agrarisch eigendom gevolgd worden door twee vonnissen, het eerste waarbij het verzoek wordt gegrond of ongegrond verklaard en het eindvonnis, waarbij het verzoek wordt afgewezen of toegewezen.

Beide vonnissen behooren in den staat vermeld te worden, hetgeen in strijd met de bedoeling, dikwijls verzuimd wordt.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
P L E S.

No. 3948. ERFELIJK INDIVIDUEEL GRONDBEZIT. — *Vervanging van erfelijk individueel bezit door agrarisch eigendom. — Verzet.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera, de Vorstenlanden uitgezonderd.

B. 30 April 1883 no. 2558. Vervallen door Bijblad no. 4507.

No. 3949. REIS- EN VERBLIJFKOSTEN. — *Commissiereizen van Roomsch-Katholieke geestelijken — Vervoer van kerkelijke goederen.*

Het besluit van 15 Februari 1883 no. 1, zooals het gewijzigd is bij dat van 16 Augustus d. a. v. no. 4, bevat de bepaling, dat van af de inwerkingtreding van Staatsblad 1882 no. 180, waarin onder anderen eene wijziging is opgenomen van het Reglement op de reis- en verblijfkosten van Burgerlijke Ambtenaren in Nederlandsch-Indië, de Roomsch-Katholieke Geestelijken, op Java en Madoera, in commissie reizende, boven de bij dat reglement toegestane reis- en verblijfkosten zoo noodig een bedrag van hoogstens f 0.30 per paal in rekening mogen brengen voor het dragen van kerkelijke goederen, onder voorwaarde dat door hen op hunne declaratiën de verklaring worde gesteld, dat de uit dien hoofde opgebrachte kosten werkelijk voor dat doel uitgegeven zijn.

Bij het besluit van 16 Augustus 1883 no. 5 is de hooger vermelde bepaling ook van toepassing verklaard op de commissiereizen der Roomsch-Katholieke Geestelijken op de Buitenbezittingen.

No. 3950. HUUROVEREENKOMSTEN. — *Registratie van — voor grohden ten dienste der vrije suikercultuur.*

CIRCULAIRE van den 14^{den} Augustus 1883 no. 5634 van den Directeur van B. B. aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera met uitzondering der Vorstenlanden. Vervallen door Bijblad no. 5084, weder vervangen door no. 5520.

No. 3951. VRIJE OVERTOCHT. — *Toelichting van artikel 3 sub a van het in het Ind. Staatsblad van 1882 no. 125 opgenomen Reglement op de toekenning van overtocht van Nederland naar Nederlandsch-Indië en omgekeerd ten laste van de Indische begrooting.*

Aan de Hoofden van de Gewesten, alwaar gelegenheid tot inschepping naar Nederland bestaat.

No. 1166a.

Batavia, den 13^{den} Juli 1883.

Het is der Regeering gebleken, dat van de bij de besluit van 6 September 1882 no. 3 (Staatsblad no. 226) aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur o.a. gegeven bevoegdheid, om overtocht naar Nederland op 's Lands kosten te verleen aan de bij artikel 3 sub a van het Reglement in Staatsblad 1882 no. 125 bedoelde personen ¹⁾, meermalen gebruik gemaakt wordt ten aanzien van gepensioneerde landsdienaren of gegageerde militairen, die reeds eenmaal passage naar Nederland hebben genoten krachtens artikel 1 § B van gezegd reglement.

Naar het oordeel der Regeering, ligt eene dergelijke toepassing van het aangehaald artikel 8 geenszins in de bedoeling van den wetgever.

Het Reglement op de toekenning van overtocht van N.-I. naar Nederland en omgekeerd ten laste van de Indische begrooting toch huldigt het beginsel, dat slechts eenmaal passage wordt verleend van N.-I. naar Nederland aan Ambtenaren

¹⁾ Buiten Nederlandsch-Indië geboren personen, die daar te lande worden aangetroffen zonder middel van bestaan.

Staatsblad 1882 No. 125 is buiten werking gesteld bij Staatsblad 1897 No. 163,

en militairen, die met pensioen (gagement) den dienst verlaten hebben. Waar nu dit beginsel bestaat, zal, haars inziens, met betrekking tot landsdienaren, als zoo even bedoeld, ook omdat zij in den regel bezwaarlijk begrepen zullen kunnen worden onder de personen „zonder middel van bestaan” genoemd in artikel 3 sub *a* van meergemeld reglement, de toepassing van dit artikel hooge uitzondering behooren te blijven. Wel is waar worden in de bedoelde gevallen van die personen schuldbekekenissen gevorderd voor ten hunnen behoefte uitgegeven gelden, maar het behoeft wel geen betoog, dat in den regel die gelden niet weder in 's Lands kas worden teruggestort.

De Regeering noemt dan ook, dat aan dergelijke lieden alleen overtocht naar Nederland kan worden verleend in werkelijk dringende gevallen, als b. v. hun verblijf hier te lande in het belang der publieke orde minder wenschelijk is en wenscht, dat $\frac{\text{UHEG.}}{\text{UEG.}}$ voor hen geen passage zal bespreken dan na daartoe hare machtiging verkregen te hebben.

Op bekomen last, heb ik de eer $\frac{\text{UHEG.}}{\text{UEG.}}$ het vorenstaande mede te deelen, met verzoek U daarnaar te willen gedragen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
VAN DER WEIDE.

No. 3952. CORRESPONDENTIE. — *In officieele stukken wordt zooveel mogelijk de spelling gevolgd, aangegeven in het Woordenboek van De Vries en Te Winkel* ¹⁾.

Nadat in Nederland in 1882 (vide § 7 der Memorie van beantwoording van het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, betreffende Hoofdstuk I der Staatsbegroting voor 1883) was aangenomen, dat, te rekenen van 1 Januari 1883, alle stukken die van de Departementen van Algemeen Bestuur aldaar uitgaan, zooveel mogelijk geschreven zouden worden in de spelling, welke in het Woordenboek van De Vries en Te Winkel is aangenomen ²⁾, en ten ge-

¹⁾ „Woordenboek der Nederlandsche taal.” Wordt in Nederland uitgegeven te 's-Gravenhage en Leiden bij Martinus Nijhoff, A. W. Sijthoff, Henri I. Stenberg (Laatstgenoemde als opvolger van D. A. Thieme te Arnhem).

De eerste aflevering zag het licht in September 1864. In 1882 verscheen de laatste aflevering van het eerste deel (A—Ajuin) met een herdruk van de eerste 18 bladz. van het Woordenboek. In plaats van Dr. L. A. Te Winkel, in 1868 overleden, is thans als mede-redacteur werkzaam Dr. P. J. Cosijn. Door de redactie zijn o. a. in het licht gegeven ter voorbereiding van het Woordenboek:

De grondbeginselen der Nederlandsche spelling. Regeling der spelling voor het Woordenboek der Nederlandsche Taal. Leiden 1865. Tweede druk, 1865.— Derde, herziene druk, 1873. — Vierde, herziene druk, 1879.

Woordenlijst voor de spelling der Nederlandsche Taal. 's Gravenhage, Leiden, Arnhem, 1866. — Tweede, herziene uitgave, 1872. — Derde, herziene uitgave, 1881.

²⁾ De tot dusver gevolgde spelling naar Siegenbeek, de zoogenaamde oude spelling, was in 1804 bij besluit van het Staatsbewind der Bataafsche Republiek ingevoerd.

volge van dit voornemen der Regeering, de beide Kamers der Staten-Generaal besloten hadden, om ook in de van haar uitgaande gedrukte stukken die spelling te doen gebruiken, zijn in 1883, naar aanleiding van het daartoe kenbaar gemaakt verlangen van het Opperbestuur, de autoriteiten en colleges in Nederlandsch-Indië uitgenoodigd in officieele stukken, in de eerste plaats in de gedrukte van Gouvernementswege uit te geven, zooveel mogelijk de bedoelde spelling te volgen en te doen volgen (Circulaires van 28 Februari en 7 Maart).

No. 3953. VRIJE OVERTOCHT. — *Recht op* —.

In antwoord op eene door de Indische Regeering gedane vraag, heeft de Minister van Koloniën medegedeeld, dat het Hem, Minister, niet twijfelachtig voorkomt, dat volgens art. 1 van het Reglement in Indisch Staatsblad 1882 no. 125 ¹⁾ de aan het gezin van een landsdienaar verleende vergunning om hem voor Gouvernements-rekening te volgen naar Indië of naar Nederland, niet vervalt door het eervol ontslag van den landsdienaar. (B. 7 September 1883 no. 10).

¹⁾ Buiten werking gesteld bij Staatsblad 1897 No. 163.

No. 3954. LANDBOUWSCHOOL. — *Programma van het eindexamen der Rijks — in Nederland* ¹⁾.

PROGRAMMA VAN HET EINDEXAMEN DER RIJKS LANDBOUWSCHOOL.

De vereischen zijn:

- bekendheid met de vorming van den grond; kennis van zijne physische en chemische eigenschappen, van de verschillende methoden van grondbewerking en grondverbetering (braak, draineeren, enz.),—van de leer der bemesting en van de scheikundige samenstelling der natuurlijke en de kunstmatige meststoffen;
- kennis van de cultuurgewassen, — van de voor den landbouw meest belangrijke punten van hun bouw op hunne verrichtingen en van hunne natuurlijke verwantschap, — van hunne variëteiten en van het ontstaan daarvan, — van hun verbouw met het oog op bodem en klimaat, van het oogsten en van het bewaren van den oogst, — van de voornaamste bewerkingen, die landbouwvoortbrengselen moeten ondergaan alvorens zij ten gebruike kunnen worden aangeboden; — van de zoogenaamde onkruiden; — van de meest voorkomende plantenziekten en schadelijke dieren, alsmede van de maatregelen die tegen een en ander te nemen zijn;

algemeene bekendheid met de hoofdbegrippen van warmoezerij en tuinbouw en van hout en van ooftboomteelt;

- kennis van de huisdieren, — van de voor veeteelt en zuivelbereiding meest belangrijke punten van hun bouw en hunne verrichtingen en van hunne natuurlijke verwantschap van de Inlandsche en van de meest belangrijke buitenlandsche huisdierrassen en van het ontstaan daarvan, — van veeteelt, veevoeding en verpleging; inzonderheid met het oog op het verschillend gebruik, dat van de dieren wordt gemaakt; van de Nederlandsche zuivelbereiding en van de voornaamste methoden van zuivelbereiding in het buitenland;
- bekendheid met de constructie der gereedschappen, werktuigen en machines, en met de algemeene inrichting der gebouwen, bij landbouw, veeteelt of zuivelbereiding in gebruik;

¹⁾ Zie § *b* van art. 2 van Staatsblad 1883 no. 249. Verg. B.B. no. 3357 en 3698.

vaardigheid in het teekenen van eenvoudige of van de voornaamste deelen van meer samengestelde landbouwwerktuigen en van de indeeling van gebouwen, bij landbouw, veeteelt of zuivelbereiding vereischt;

e. kennis van landmeten, voor zoover die noodig is tot het opmeten en verdeelen van terreinen, — van de beginselen van waterpassen en van de voor den practischen landbouwer noodige inhoudsberekeningen;

f. bekendheid met de bedrijfsleer, — met kapitaal en arbeid in hunne onderlinge verhouding, — met den invloed van bodem, klimaat en verkeerswegen op de keuze van het te volgen landbouwstelsel, met vruchtwisseling, belooning van arbeid, pachtstelsel;

bedrevenheid in het landbouwboekhouden;

g. algemeen begrip aangaande de teelt der meest belangrijke handelsgewassen onzer overzeesche bezittingen.

No. 3955. PERSONEELE BELASTING EN PATENTRECHT. — *Doleantiën.*

De belastingschuldigen, die bij vergissing of wegens onbekendheid met de betrekkelijke bepalingen, hunne aangiftebiljetten voor de personeele of patentbelasting onjuist of onvolledig hadden ingevuld en dientengevolge te hoog in die belastingen waren aangeslagen, werden in de eerste jaren na de inwerkingtreding der ordonnantiën in Stbl. 1878 no. 349 en 350, wanneer zij tegen hunne aanslagen doleerden, met de meeste toegevendheid behandeld. Hoewel geheel overeenkomstig de wet vastgesteld, werden dergelijke aanslagen vernietigd, terwijl veelal aan de betrokken administratiën werd opgedragen de zaken betreffende die aanslagen opnieuw in behandeling te nemen na de belastingschuldigen in de gelegenheid gesteld te hebben nieuwe aangiften in te dienen (verg. o. a. Bbl. no. 3701).

Evenzoo werden de bepalingen, die termijnen stellen voor doleantiën en de aanvragen om vermindering, buiten toepassing gelaten ten aanzien van aangeslagenen, die te laat kwamen.

Toen in 1882 weder verscheidene doleantiën als hierbedoeld tegen aanslagen van dat jaar bij het Departement van Financiën werden ontvangen, deels met afwijzende adviezen, gegrond op het motief, dat reeds het vierde belastingjaar was ingetreden, is door den Directeur aan het oordeel der Regeering onderworpen de vraag of het haar verlangen was, dat ten opzichte van aangeslagenen, die in de boven bedoelde gevallen verkeerden en dus volgens de wet niet door herziening van hunne belasting in aanmerking konden komen, op den tot dusver gevolgden weg werd voortgegaan.

In antwoord hierop is bij schrijven van den 1en Gouvernements-Secretaris van 3 Juni 1882 no. 882 aan dien Departementschef medegedeeld, dat de Regeering, met vermindering evenwel van overdreven strengheid, aan de wettelijke bepalingen wenschte te zien vastgehouden.

No. 3956. VERLOF NAAR NEDERLAND. — *Berekening van het verlofstractement op den voet van art. 5 der bepalingen in St. 1884 no. 1.*

Vervallen door het reglement op het verleen van de hierbedoelde verloven, opgenomen in Stbl. 1892 No. 235.

In het 1e deel van den Regeerings almanak wordt steeds een tarief van verlofstractementen voor burgerl. ambtenaren opgenomen.

No. 3957. ZEGEL. — *Aanbestedingen. — Toepassing van art. 41 der Zegelordonnantie (St. 1817 no. 50). — Vervolg op no. 3708.*

Vervallen door de Zegelverordening van St. 1885 no. 131.

No. 3958. WEESKAMERS. — *Handleiding voor de werkzaamheden van de Agenten der Weeskamers in Nederlandsch-Indië, goedgekeurd bij Gouvernements-besluit van 15 Juni 1873 no. 49.*

Art. 1. De Agenten, ieder in hun ressort, vertegenwoordigen de Weeskamer, onder welke zij behooren, in alle gevallen, waarin de bemoeienis van het College overeenkomstig de wet en de instructie wordt vereischt.

Art. 2. Zij vertegenwoordigen de Weeskamer gezamenlijk en niet ieder afzonderlijk.

Mitsdien moeten zij steeds gezamenlijk werken en de van hen uitgaande stukken gezamenlijk onderteekenen.

Van deze bepaling mag slechts worden afgeweken ingeval van wettige verhindering van den Medeagent, waarvan alsdan in de op te maken stukken melding moet worden gemaakt ¹⁾.

Art. 3. Met den meesten spoed moeten zij aan de aanschrijving der Weeskamer, onder welke zij behooren, gevolg geven.

Art. 4. Van den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand schriftelijk bericht hebbende ontvangen van eenig overlijden of eenig voltrokken tweede huwelijk, doen zij hiervan ten spoedigste mededeeling aan de Weeskamer, onder opgave:

- 1o. of de overledene al dan niet gehuwd was; zoo ja, met wie, en of de echtgenoot of echtgenote aanwezig en nog in leven is;
- 2o. of de overledene al of niet kinderloos is overleden; in het laatste geval met opgave van voornamen, dag, jaar en plaats van de geboorte en of de kinderen wettige of natuurlijke, erkende of niet erkende afstammelingen zijn;
- 3o. of er een testament in den boedel is gevonden, met opzending in dat geval daarvan aan de Weeskamers ter registratie.

Art. 5. Alleen wanneer eenige sterfboedel onbeheerd is overeenkomstig art. 1126 B. W., of zich minderjarige belanghebbenden bij den boedel bevinden, zijn de Agenten verplicht hun ministerie en de vereischte voorlichting te verleen.

Art. 6. In iederen onbeheerden boedel, dat is de zoodanige, waarop niemand aanspraak maakt, of waarvan de erfgenamen afwezig en niet vertegenwoordigd zijn, of wel, minderjarig zijnde, niet door eenen voogd of eene voogdesse vertegenwoordigd worden, of waarop de langstlevende echtgenoot geen aanspraak maakt, of eindelijk welke door de bekende erfgenamen wordt verworpen, gaan de Agenten onverwijld over tot het opmaken eener specifieke boedelbeschrijving, met ver-

¹⁾ In 1882 is als beginsel aangenomen, dat voor elk Agentschap slechts één Agent zal worden benoemd (Staatsblad no. 74 a). In verband hiermede komt art. 2 te vervallen (Gouvernements-besluit van 2 Maart 1882 no. 14). Bij deze laatste Regeeringsbeschikking is tevens bepaald, dat de correspondentie tusschen de Weeskamer te Makassar en hare Agenten in de residentie Menado en Amboina, met uitzondering van die te Gorontalo en Boeroe en in de afdeeling Banda, wordt gevoerd door tusschenkomt van de Agenten bescheiden ter hoofdplaats van de genoemde residentie en afdeeling.

melding zoowel van de gevonden contante penningen, munten, preciosa, geldswaardige of familiepapieren, als van de roerende en onroerende goederen.

De taxatie behoort gelijktijdig te geschieden door eenen door het Hoofd van Gewestelijk of Plaatselijk Bestuur beëdigden taxateur.

Na afloop der beschrijving, opgemaakt overeenkomstig het aan deze handleiding gehecht model, leggen diegenen der huisgenooten, bureu of bekenden, die de aanwijzing der goederen hebben gedaan, in handen van de Agenten den eed af, dat zij niets uit den boedel verduisterd hebben, noch weten dat iets verduisterd is.

Art. 7. Naar gelang der hoegrootheid des boedels, zijn de Agenten verplicht om of formeele bewaarders aan te stellen, die vooraf door hen zullen worden beëdigd, of zoodanige geheel kosteloze of wel weinig kostbare middelen van bewaking des boedels aan te wenden en te benuttigen, als zij op hunne verantwoordelijkheid nuttig en raadzaam oordeelen.

Art. 8. Het proces-verbaal van boedelbeschrijving wordt zoowel door de Agenten, den taxateur, de beëdigde aanwijzers en den aangestelden bewaarder, als door de priesters, die bij de beëdiging mochten hebben geassisteerd, onderteekend.

Zij zenden dit verbaal onverwijld aan de Weeskamer.

Art. 9. Bij het overlijden van een der echtgenooten met achterlating van minderjarige kinderen, herinneren de Agenten de overgebleven echtgenoot of echtgenote: 1°. aan de verplichting om binnen drie maanden ten hunnen overstaan boedelbeschrijving op te maken en aan de Weeskamer in te zenden van de goederen, die de gemeenschap uitmaken (art. 127 B. W.).

Zij moeten alle gepaste middelen aanwenden tot bespoediging der opmaking van de akte van boedelbeschrijving, ten einde de kamer in de gelegenheid te stellen aan art. 335 van dat wetboek uitvoering te geven:

2°. aan de bevoegdheid bij art. 133 B. W. aan de overblijvende echtgenote geven om des verkiezende, mits binnen eene maand, afstand der gemeenschap te doen bij akte, te verlijden ter griffie van den Raad van Justitie ter laatste gemeene woonplaats of voor plaatsen, die door de zee zijn afgesneden van de dadelijke gemeenschap met den zetel van den Raad van Justitie, voor het Hoofd van Plaatselijk Bestuur (art. 1023 B. W. alinea 2).

Art. 10. Op ontvangst van de formeele akte van boedelbeschrijving geeft de betrokken Weeskamer onverwijld de verdere noodige instructiën aan hare agenten voor boedels door hen in beheer genomen, terwijl deze zich als gemachtigd kunnen beschouwen, om inmiddels, des noodig, tot den publieken verkoop over te gaan:

1°. van de goederen, die lichtelijk aan bederf onderhevig zijn; en
2°. van het levend vee, dat, hetzij omdat het aan sterfte onderhevig is, hetzij omdat het onderhoud te kostbaar is, in het belang des onbeheerden boedels niet in natura behoort te worden aangehouden.

Art. 11. In alle onbeheerde sterfboedels, waarover aan Agenten namens de Weeskamer het beheer is opgedragen, roepen deze ten spoedigste debiteuren en crediteuren bij aankondiging in het officieele blad op, om binnen 3 maanden, of wel binnen zoodanigen langeren termijn als de buitenlandsche relatien des overledenen zullen noodig maken, aangifte van hun debet of credit te doen.

Art. 12. Na afloop van dien gestelden termijn verantwoorden Agenten den boedel aan de Weeskamer, onder bijvoeging van de eventueel gevonden familiepapieren, de betrekkelijke justificatoire bescheiden en al de ingediende pretensiën, onder inventaris, alsmede onder overmaking, door middel van stortingsbewijs, van het saldo.

Geene schulden hoegenaamd vóór den dag van het overlijden aangegaan, mogen door Agenten uit den boedel worden voldaan, terwijl alleen begrafeniskosten, alsmede de onvermijdelijke en noodwendige boedel- of beheerkosten in rekening kunnen worden gevalideerd.

De eindliquidatie van alle boedels geschiedt door de Weeskamer zelve, te weten na behoorlijke oproeping van belanghebbenden, en tervisielegging zoowel van de rekening en verantwoording, als van de opgemaakte rangregeling of verdeelingstaat.

Art. 13. (Gewijzigd bij Gouvernements-besluit van 22 April 1874 no. 23). Ten einde te kunnen voldoen aan het bepaalde bij art. 41 der Instructie voor de Weeskamers in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1872 no. 166) zijn Agenten verplicht tot het aanhouden in simplo (ingericht overeenkomstig de hieraan gehechte modellen): 1°. van een kasboek, waarin naar orde des tijds, zonder doorhalingen of witte vaken alle ontvangsten en uitgaven moeten worden ingeschreven; en 2°. van een rekening-courant-boek, waarin iedere boedel zijn eigen hoofd of folio bekomt, en waarin op de wijze als voren de ontvangsten en uitgaven, elken boedel afzonderlijk betreffende, specifiek onder het betrokken hoofd moeten worden ingeboekt.

Uit het kasboek zal alzoo ten allen tijde moeten kunnen blijken het saldo bij Agenten in kas, terwijl het rekening-courant-boek moet kunnen aantonen den stand van iederen boedel afzonderlijk.

De som der diverse saldo's uit het rekening-courant-boek, moet alzoo steeds overeenkomen met het generale saldo volgens het kasboek.

Beide boeken worden vooraf gefolieerd en geparapheerd door het Hoofd van Gewestelijk of Plaatselijk Bestuur.

Zij worden onder ultimo van elk semester afgesloten, terwijl Agenten daarvan elk halfjaar een uittreksel zenden aan de Weeskamer door tusschenkomst van het Hoofd van Plaatselijk Bestuur.

Art. 14. De Agenten mogen tot het doen verlijden van boedelscheidingen (hetgeen steeds notarieel geschieden moet), waarbij zij de Kamer ten behoeve van minderjarigen vertegenwoordigen, niet overgaan, tenzij vooraf de conceptboedelscheiding aan de Weeskamer zij toegezonden en door deze goedgekeurd.

Art. 15. Bij faillietverklaring en verklaring van kennelijk onvermogen, wordt de Agent, binnen wiens ressort de failliet of in staat van kennelijk onvermogen verklaarde woonachtig is, in elk geval onder toezending van de grosse van het vonnis door de Weeskamer van de noodige instructiën voorzien.

Art. 16. De minnelijke incasseering van schulden ten behoeve van eenigen boedel geschiedt door den Agent, binnen wiens ressort de schuldenaar woonachtig is.

Zij zijn verplicht om hierin met de meeste zorgvuldigheid en aandrang te werk te gaan en om binnen een door de Weeskamer te stellen termijn zoowel verantwoording te doen van de geïncasseerde posten en bericht uit te brengen omtrent de solvabiliteit van den debiteur en diens erkenning of ontkenning van de schuld, als om op met redenen van wetenschap omkleede gronden te adviseeren omtrent de wenschelijkheid tot gerechtelijke vervolging van de debiteuren, die te vergeefs in der minne zijn aangemaand.

Art. 17. De Agenten, aan welke als zoodanig een vast inkomen is toegekend, genieten dit traktement als eenige belooning, terwijl alle voor hunne werkzaamheden te berekenen provisiepenningen of leges ten voordeele komen der Weeskamers, die zij vertegenwoordigen.

Art. 18. Gewijzigd bij Bijblad no. 4524.

Zoowel van het proces-verbaal van beëdiging, als van dat van overname wordt een exemplaar gezonden aan de Weeskamer.

ONDERHANDSCHE BOEDELBSCHRIJVING.

Op heden (a) dag den (b) heb ik (c)
Agent der Weeskamer te (d) op bekomen kennisgave
van het overlijden te (e) op den (f) van (g)
mij begeven naar het sterfhuis gelegen (h) en is (zijn)
aldaar door mij aangetroffen (i) welke, op gedane afvraag, mij
verklaarde (verklaarden) (k) kennis te dragen van het bestaan van een testament,
en heb ik daarop een onderzoek dienaangaande bewerkstelligd en zoodanige akte
(l) in den boedel aangetroffen (m)

En aangezien niemand zich opgedaan heeft, die op de nalatenschap van de (den)
overledene aanspraak maakt, is dezelve door ons beschouwd als te zijn onbeheerd,
en mitsdien naar aanleiding der artikelen 1126, 1127 en 1128 van het Burgerlijk
Wetboek als zoodanig onder beheer der Weeskamer gebracht, zijnde wijders op-
gemaakt de ondervolgende beschrijving des boedels, in tegenwoordigheid van
voornoemde (n) en van (o) beëdigden schatter, door
mij gekozen, welke de waardeering heeft gedaan, zoo als hieronder bekendgesteld
is, (met uitzondering van de vaste goederen, welke alhier voor derzelver verpon-
dingswaarde zullen worden opgebracht (p))

Vastigheden f
Geldswaardige papieren "
Volgt specificatie.
Gereed geld. "
Volgt specificatie.
Goud, zilverwerk en preciosa "
Volgt specificatie.
Meubilaire en andere goederen "
Volgt specificatie.

J

Aldus gedaan op dag en plaats voorschreven:

(s) (r) (g)
Op heden den hebben (heeft) in onze handen
afgelegd den eed, voorschreven bij art. 672 in verband met § 7 van art. 675 Re-
glement op de burgerlijke rechtsvordering, dat zij (hij) niets tot den onderwerpelijken
boedel behorende, verduisterd hebben (heeft), noch gezien hebben (heeft), noch
weten (weet) dat iets verduisterd is.

De beëdigden,

De Agent,

Voor de beëdiging:
De Panghoeloe of Priester,
(t)

In de openstaande plaatsen moeten ingevuld worden:

- (a) de dag der week.
- (b) de datum, de maand en het jaar.
- (c) de namen en voornamen (voluit) van den Agent.
- (d) de residentie of afdeeling, waarover het ressort van het agentschap zich uitstrekt.

(e) de plaats van overlijden.

(f) de datum van overlijden.

(g) de naam, voornamen (voor zooveel mogelijk voluit), de ouderdom van den
overledene, met vermelding of hij, of zij gehuwd of ongehuwd is geweest.

(h) de plaats, waar het sterf- of woonhuis des overledenen of der overledene
gelegen is.

(i) de namen en voornamen van den echtgenoot of de echtgenote, kinderen,
bloedverwanten of huisgenooten.

(k) geen of een streep, naar gelang er al of niet een testament is.

(l) niet of een streep, naar gelang er een testament gevonden is, al dan niet.

(m) zoo er een testament gevonden is, dan invullen: hetwelk nog heden door
mij ter registratie aan de Weeskamer is opgezonden.

(n) de personen bedoeld bij letter i.

(o) de naam en voornamen (voluit) van den schatter.

(p) deze periode alleen opnemen voor het geval er onroerende goederen aanwe-
zig zijn.

(q) de onderteekening van den Agent.

(r) " " van den schatter.

(s) " " van de overige tegenwoordig geweest zijnde personen.

(t) dit alleen voor het geval de beëdiging met medewerking van een Pang-
hoeloe plaats vindt.

Behoort bij art. 6, 3e alinea, der Handleiding bedoeld bij art. 3 van het be-
sluit 5 October 1872 no. 1.

MODEL-REKENING-COURANT-BOEK.

FOLIO 2.

Rekening-courant boedel A. ABRAHAMS overleden op 31 December.

D A T U M.	O N T V A N G S T E N.	B E D R A G.	D A T U M.	U I T G A V E N.	B E D R A G.
Januari 10	Per contanten in den boedel gevonden . . .	f 100.—	Januari 1	Aan een zegel van f 2.— voor de akte van boedel beschrijving	f 2.40
" 20	" van Johannes in voldoening van schuld . .	" 140.—	" 10	" Pieters voor een doodkist	" 35.—
"	" van Nicolaas idem	" 150.—	" 15	" Zacharias voor het afleggen van het lijk .	" 10.—
			Februari 10	" het vendukantoor voor bekenslag vendutie	" 3.—
			"	" idem voor zegel en leges vendu-extract .	" 8.40
			"	" Willem's taxatieloon	" 7.30

183

Rekening-courant boedel B. BARTHOLOMEUS overleden op 2 Januari.

D A T U M.	O N T V A N G S T E N.	B E D R A G.	D A T U M.	U I T G A V E N.	B E D R A G.
Januari 3	Per contanten in den boedel gevonden . .	f 340.50	Januari 3	Aan een zegel van f 10.— voor de akte van boedelbeschrijving	f 12.—
			" 15	" Pieters voor een doodkist	" 35.—
			Februari 20	" Zacharias voor het afleggen van het lijk .	" 10.—
			"	" het vendukantoor voor bekenslag vendutie	" 3.—
			"	" idem voor zegel en leges vendu-extract	" 9.60

Behoort bij art. 13, 2o der Handleiding bedoeld bij art. 3 van het besluit 5 October 1872 no. 1.

182

Behoort bij art. 13, 1o, der Handleiding bedoeld bij art. 3 van het besluit van 5 October 1872 no. 1.

D A T U M.	O N T V A N G S T E N.	B E D R A G.	D A T U M.	U I T G A V E N.	B E D R A G.
Januari 1	Per contanten gevonden in den boedel van A. Abrahams	f 100.—	Januari 1	Aan een zegel van f 2.— akte boedelbeschrijving A. Abrahams	f 2.40
"	" idem gevonden in den boedel van B. Bartholomeus	" 340.50	" 10	" Pieters voor een doodkist A. Abrahams .	" 35.—
Februari 10	" van Johannes in voldoening van schuld boedel A. Abrahams	" 140.—	" 3	" een zegel van f 10.— akte van boedelbeschrijving B. Bartholomeus	" 12.—
" 20	" van Nicolaas als even	" 150.—	" 15	" Pieters voor een doodkist B. Bartholomeus	" 35.—
			"	" Zacharias voor 't afleggen van het lijk A. Abrahams	" 10.—
			"	" id B. Bartholomeus	" 10.—
			Februari 10	" het vendukantoor voor bekenslag vendutie boedel A. Abrahams	" 3.—
			"	" idem voor zegel en leges vendu-extract boedel idem	" 8.40
			"	" Willem's taxatieloon boedel idem . . .	" 7.30
			" 20	" vendukantoor bekenslag boedel B. Bartholomeus	" 3.—
			"	" idem zegel en leges vendu-extract boedel idem	" 9.60

No. 3959. ONDERWIJS. — *Ingang van het verhoogd traktement bij beroring van de onderwijzers der 3e en 2e klasse en van de onderwijzeressen der 2e klasse bij het openbaar lager — voor Europeanen en met dezen gelijkgestelden.*

BESLUIT.

No. 17. Buitenzorg, den 2den Januari 1883.

Gelezen, enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord:

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, dat bij bevordering van de onderwijzers der derde en tweede klasse en van de hulponderwijzeressen der tweede klasse bij het openbaar lager onderwijs voor Europeanen en met dezen gelijkgestelden het verhoogd traktement ingaat met de maand volgende op die waarin het betrekkelijk besluit genomen is, mits de bevorderde nog in laatstbedoelde maand den voorgeschreven eed afgelegd of eene eedsverklaring ingediend hebbe, hetgeen geschieden kan bij het Hoofd van Plaatselijk Bestuur ter plaatse, waar het benoemingsbesluit ontvangen wordt.

Afschrift, enz.

No. 3960. GOUVERNEMENTS-MARINE. — *Uitbetaling van een deel van het traktement der Europeesche opvarenden, behoorende tot de — aan hun wettig gezin.*

BESLUIT.

No. 21. Buitenzorg, den 7den Juni 1883.

Gelet op het besluit van 10 Juli 1874 no. 22 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 3048).

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Den Commandant der Zeemacht te machtigen, om het traktement der Europeesche opvarenden, behoorende tot de Gouvernements-Marine, die gehuwd zijn of gehuwd zijn geweest en wettige kinderen hebben, des verlangd een deel te doen uitbetalen aan hun wettig gezin:

onder voorwaarde, dat door belanghebbenden vooraf een borgtocht worde overgelegd waarbij twee ingezetenen van Nederlandsch-Indië, van wier gegoedheid, indien zij geen Ambtenaar of Officier zijn, moet blijken uit eene verklaring van het Hoofd van Gewestelijk of Plaatselijk Bestuur hunner woonplaats, zich verbinden tot onverwijld terugstorting van de eventueel ten gevolge van overlijden of om andere redenen teveel uit te betalen gelden.

Extract, enz.

Zie vervolg in Bijblad no. 5535.

No. 3961. PAARDENPOSTERIEN. — *Nadere aanwijzing der wegen voor de Gouvernements- en Binnenlandsche — en der gelden ter bestrijding der kosten van onderhoud der laatstbedoelde posterijen.*

BESLUIT.

No. 15. Buitenzorg, den 19den October 1883.

Gelezen:

a. het ochtendrapport van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken dd. 24 Maart 1883 no. 1;

b. de missives van dien Departementschef van 2 Juni 1883 no. 367 p.t. en 29 September 1883 no. 640 p.t., ook in voldoening aan den brief van den 1en Gouvernements-Secretaris van 26 Mei 1883 no. 846;

Gelet op de besluiten van 9 September 1881 no. 15 en van 15 October 1883 no. 5;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

I. Te bepalen dat de Panembahans-Paardenposterij in het regentschap Soemep, residentie Madoera, met ingang van 1 November 1883 wordt ingelijfd bij de Binnenlandsche Paardenposterij.

II. De voor de residentie Madoera toegestane som ter bestrijding der kosten voor onderhoud der Binnenlandsche Paardenposterij, met uitzondering van die van het gras, voor het loopende jaar, in verband met art. 1 van dit besluit, te verhoogen met f 731 en dus te brengen op f 2693.

III. Met intrekking van art. 2 en 3 van het besluit van 9 September 1881 no. 15 (Bb. no. 3720) en van de bij die beschikking vastgestelde en bij verschillende latere besluiten gewijzigde staten A en B te bepalen:

A. dat eene Gouvernements-Paardenposterij zal worden onderhouden langs den grooten postweg:

van Tjilegon over Serang naar Batavia;

„ Tjiandjoer naar Bandoeng;

B. dat eene Binnenlandsche Paardenposterij zal worden onderhouden op de wegen, in den aan dit besluit gehechten staat letter A aangegeven.

IV. Ter bestrijding van de kosten van onderhoud der Binnenlandsche Paardenposterij, met uitzondering van die van het gras, jaarlijks toe te staan de sommen genoemd in den aan dit besluit gehechten staat letter B.

Afschrift, enz.

Gewijzigd bij Bb. no. 4277.

A.

STAAT, aanwijzende de wegen, waarop eene Binnenlandsche Paardenposterij wordt onderhouden.

Residentie Bantam.

1. Van Serang over Pandeglang naar Rangkasbetoeng.

2. „ Pandeglang naar Menes.

Residentie Krawang.

„ „ Poerwakarta over Krawang naar de grens der residentie Batavia.

Residentie Preanger-Regentschappen.

4. }
5. } Gewijzigd bij Bijblad no. 4617.
6. }

Residentie Cheribon.

7. „ Tjiwaringin naar Madjalengka en Paningkiran.

8. „ Cheribon naar Indramajoe.

9. Van Indramajoe naar Djatibarang.
 10. " Cheribon over Koenigan naar Tjiamis.
 11. " " Sindanglaoet naar Tjiledoek.

Residentie Tegal.

12. Opgeheven, vide Bijblad no. 4616.

Residentie Pekalongan.

13. " Pekalongan naar Kadjen.
 14. " " Karanganyer.
 15. " " Bandarsidajoe.

Residentie Semarang.

16. " Demak naar Poerwodadi.
 17. " " over Meteseh en Goeboek naar Glapan.
 18. " Godong over Dangi en Goeboek naar Glapan.
 19. " Poerwodadi over Wirosari naar Koewoe.
 20. " " naar Goendih.

Residentie Japara.

21. " Koedoes naar Japara.
 22. " Japara " Bandjaran.
 23. " Koedoes " Klamboe.
 24. " Pati " Bogorameh.
 25. " Djoewana over Tajoe naar Wonoredjo.

Residentie Rembang.

26. " Rembang over Blora naar Bodjonegoro.
 27. " Toeban naar Bodjonegoro.
 28. " Rembang over Djatirogo naar Bodjonegoro.
 29. " Bodjonegoro naar Babat.

Residentie Soerabaja.

30. " Soerabaja over Modjokerto naar Djombang.
 31. " Gemekan naar Djaboeng.
 32. " Modjoagoeng naar Ngoro, Goedo en Kaliwoengoe.
 33. " Djombang naar Ploso.
 34. " Kedoeng over Sidoardjo naar Porong.
 35. " Modjokerto naar Sidoardjo.
 36. " Grisee naar Lamongan.
 37. " Sidajoe over Lamongan naar Babat.

Residentie Besoeki.

38. " Besoeki over Sitoebondo naar Banjoewangi.
 39. " Sitoebondo naar Bondowoso.
 40. " Bondowoso over Djember naar Rambi.
 41. " Banjoewangi naar Rogodjampi.

Residentie Banjoemas.

42. "
 43. " Opgeheven, zie Bijblad no. 4616.
 44. "

Residentie Bagelen.

45. " Opgeheven, zie Bijblad no. 4616.

Residentie Madioen.

46. " Madioen naar Magetan.
 47. " " over Ponorogo naar Slagoeng.
 48. " Ponorogo naar Somoroto.
 49. " " " de grens van Kediri (Tregalek).
 50. " Ngawi " " " Soerakarta (Poelee).

Residentie Kediri.

51. " Kediri naar Ngandjoek.
 52.¹⁾ " " over Toeloengagoeng naar Tregalek, met een zijtak naar Blitar, terwijl bovendien te Pareh 8 postpaarden zullen gestationeerd zijn.

Residentie Madoera.

53. Van de grens der afdeeling Sampang over Pamekasan naar Soemenep.

Behoort bij art. III § B van het besluit van 19 October 1883 no. 15.

Gewijzigd bij Bb. no. 4277.

¹⁾ No. 52 gewijzigd bij Bijblad no. 4616.

B.

STAAT der voor elke residentie met ingang van 1 Januari 1884 toegestane som ter bestrijding voor onderhoud der Binnenlandsche Paardenposterij, met uitzondering van die van het gras.

RESIDENTIËN.	BEDRAG.	Aanmerkingen.
Bantam	f 6792.—	
Krawang	" 2402.—	
Preanger-Regentschappen		Teruggebracht tot f 9500, zie Bijblad no. 4617.
Cheribon	" 18029.—	
Tegal		Ingetrokken bij Bijblad no. 4616.
Pekalongan	" 2665.—	
Semarang	" 10764.—	
Japara	" 6482.—	
Rembang	" 14427.—	
Soerabaja	" 17242.—	
Besoeki	" 21891.—	
Banjoemas		Ingetrokken bij Bijblad no. 4616.
Bagelen		Ingetrokken bij Bijblad no. 4616.
Madioen	" 10792.—	
Kediri	" 10268.—	
Madoera	" 6346.—	

Behoort bij art. IV van het besluit van 19 October 1883 no. 15.

Gewijzigd bij Bb. no. 4277.

No. 3962. PRIESTERRADEN. — *Bemoeienis van de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera met de —.*

In verband met de afkondiging in 1882 van bepalingen omtrent de samenstelling der Priesterraden op Java en Madoera (Ind. Stbld. no. 152 en 153) heeft de Gouverneur-Generaal o. a. de volgende aanschrijvingen uitgevaardigd:

BESLUIT.

No. 11. Buitenzorg, den 2^{den} Juni 1882.

Gelet, enz.;

Gelezen, enz.;

Nog gelet op artikel 32 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord:

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.

Ten Derde: De Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera, met uitzondering van de Residenten van Soerakarna en Djokjakarta:

a. aan te schrijven, om door tusschenkomst van den Directeur van Justitie, na raadpleging van de Regenten, en na zich verzekerd te hebben van de geschiktheid der personen, zoovele Mohamedaansche Priesters tot leden van elken Priesterraad in hun gewest ter benoeming vóór te dragen, als noodig zullen worden geacht, daaronder niet gerekend de bij den Landraad aangestelde Panghoeloe, die als zoodanig den Priesterraad voorziet;

b. indachtig te maken op de noodzakelijkheid om kennis te nemen van de beslissingen der Priesterraden, die hun, krachtens artikel van het Koninklijk Besluit van 19 Januari 1882 no. 24, driemaandelijks zullen worden toegezonden;

c. uit te noodigen de Regenten op doeltreffende wijze aan te sporen tot naleving der artikelen 17 en 23 hunner instructie (Staatsblad 1867 no. 114).

Ten vierde: enz.

Afschrift, enz.

No. 3963. VERPACHTINGEN. — *Remissie van pachtchat.*

No. 13. Tjipanas, den 13^{den} Mei 1882.

Gelezen:

I. het request, gedagteekend Batavia 10 September 1881, van pachter gedurende het jaar 1881 van het recht tot het heffen van schutgelden aan de sluis te Tangké, beoosten Molenvliet, ter hoofdplaats Batavia, houdende verzoek:

a. om teruggave der pachtpenningen door hem betaald over het tijdvak van 1 Mei tot 15 September 1881, waarin genoemde sluis ten behoeve van eene reparatie is gesloten geworden;

b. om uitkeering van het bedrag der overige ter zake door hem geleden schade:

II. de missive van den Resident van Batavia van 10 November 1881 no. 7573;

III. het ochtendrapport van den Directeur van Financiën van 5 Mei 1882 no. 3 ¹⁾ en bijlagen, waaronder de aan hem gerichte missive van den Resident vd. van 11 Maart te voren no. 1890;

¹⁾ Dit rapport luidde in hoofdzaak als volgt:

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Machtiging te verleen tot teruggaaf aan den adressant van eene som van f 184.50, zijnde het bedrag van den pachtchat van het voorschreven middel

Met 's Residents voorstel tot teruggaaf eener som van f 351, zijnde het bedrag waarop ingevolge art. 16 van het Reglement in Staatsblad 1853 no. 86, de door den adressant over het tijdvak van 1 Mei tot 15 September 1881 geleden schade is geschat, kan ik mij niet vereenigen.

Wel is tot dusver in gevallen, bedoeld in artikel 15 van dat Reglement, de pachtchat verminderd met het volle bedrag der overeenkomstig art. 16 geconstateerde schade, doch het onderwerpelijk geval, waarin de schade bijna het dubbele bedraagt van den pachtchat over het tijdvak, waarin zij geleden is, heeft mij aanleiding gegeven tot de vraag of de aangehaalde bepalingen op die wijze wel juist worden toegepast, en ik heb gemeend die vraag ontkennend te moeten beantwoorden.

Artikel 15 zegt, dat in de daar omschreven gevallen de pachter verzoek kan doen om „afslag dan wel kwijtschelding van pachtpenningen.” Artikel 16 schrijft waardeering voor van „de schade, door den pachter als zoodanig geleden.” Hoe nu, wanneer die waardeering heeft plaats gehad, te komen tot het bedrag van de pachtervermindering?

Het Reglement geeft op die vraag geen uitdrukkelijk antwoord. En het zal dus wel plicht zijn te zoeken naar een rationeel antwoord. Den weg daarheen wijzen m. i. de artikelen 1592 en 1592 van het Burgerlijk Wetboek, die, behoudens strijdig contractueel beding, gevallen als waarvan hier sprake is regelen bij verhuur van landerijen. Grondslag van die regeling is, dat de huurprijs verminderd wordt in dezelfde verhouding, waarin het genot verminderd is, — beginsel, waarvan de juistheid in het oog springt, wanneer men let op het nauwe verband, dat, naar het wezen der huurovereenkomst, bestaat tusschen huurprijs en genot; immers die prijs is de som, welke de huurder voor het genot betaalt (artikel 1548 van het Burgerlijk Wetboek). Van gelijken aard nu zijn de pachtovereenkomsten, waarop het Reglement in Staatsblad 1853 no. 86 het oog heeft, en het meest met dien aard in overeenstemming, het rationeelst, is het dus hier de pachtsum in dezelfde verhouding te verminderen. Het zou natuurlijk anders zijn, indien er, van de zijde van den verpachter, contractbreuk plaats had, b. v. indien het Gouvernement in gebreke bleef om een opiumpachter van opium te voorzien; dan zou die pachter vergoeding van geleden schade kunnen vorderen (artikel 1267 van het Burgerlijk Wetboek).

Het bedoelde beginsel ligt, naar het voorkomt, ook ten grondslag aan het Reglement in Staatsblad 1853 no. 86. Immers, artikel 15 geeft den pachter het recht om te vragen, niet vergoeding van de geleden schade, maar afslag of kwijtschelding van pachtpenningen. En artikel 16 is met het gemelde beginsel niet in strijd.

De daarin bedoelde schade toch is het verschil tusschen de inkomsten, waarop de pachter bij het doen van zijn bod mocht rekenen, en die, welke hij werkelijk genoten heeft. Die cijfers nu wijzen de verhouding aan, waarin 's pachters genot verminderd is, en zijn dus noodig om, naar het vooropgestelde beginsel, de pachtsum te kunnen verminderen.

Tot welke onredelijke uitkomsten de andere opvatting kan leiden, toont het onderwerpelijk geval aan. Gedurende het tijdvak van 1 Mei 1881 tot 15 September d. a. v. is de sluis te Tangké gesloten en de pachter dus van het genot verstoken geweest. Nu is het billijk, dat hem bovendien teruggeven worde de betaalde pachtchat over dat tijdvak. Maar waarom hem bovendien terug te geven pachtpenningen over een tijdvak, waarin hij van de uitoefening zijner rechten niet verstoken is geweest? Het onredelijke hiervan zou nog meer in het oog springen, indien door een, na het houden der verpachting, plotseling opgekomen gebrek, de sluis gedurende den geheelen pachtermijn gesloten had moeten blijven. Dan toch zou men, zonder inconsistent te zijn, niet kunnen volstaan met kwijtschelding van den geheelen pachtchat, maar het Gouvernement zou bovendien moeten bijpassen de winst, die de pachter dan gedorven zou hebben. Zou dit te rijmen zijn met artikel 15 van het Reglement?

Op deze gronden acht ik het wenschelijk, dat aan den pachter slechts gerestitueerd worde de pachtchat, betaald over het tijdvak van 1 Mei 1881 tot 15 September d. a. v.

over het tijdvak van 1 Mei tot 15 September 1881, waarin de adressant volgens bevinding der deskundigen, bedoeld in artikel 16 van het Reglement voor de verpachting van 's Lands middelen op Java en Madoera (Staatsblad 1853 no. 86), belet is geworden zijne rechten als pachter van dat middel uit te oefenen.

Ten tweede. Aan den adressant te kennen te geven, dat zijn sub *b* omschreven verzoek voor inwilliging niet vatbaar is.

Extract, enz.

No. 2166a.

Batavia, den 9den Augustus 1882.

Aan den Directeur van Financiën.

Bij het besluit van heden no. 22, waarvan het voor Uw archief bestemd extract hierbij wordt aangeboden, is aan X. pachter gedurende de jaren 1879, 1880 en 1881 van de houtbosschen in de residentie Krawang, wegens de vermindering zijner inkomsten over 1881, ten gevolge van de maatregelen door het Bestuur genomen tot wering der veepest, afslag van pachtschat verleend tot een bedrag van f 600 's maands, in stede van tot het, bij Uw ochtendrapport van 13 Juli jl. no. 9, voorgestelde bedrag van f 717 's maands.

Hoewel de Regeering, blijkens het besluit van 13 Mei jl. no. 13 ¹⁾, zich wel heeft kunnen vereenigen met de door UEdG. aangegeven wijze, waarop in het algemeen dient berekend te worden eene vermindering van pachtschat, als bedoeld bij artikel 15 van het Reglement in Staatsblad 1853 no. 86, zoo meent zij echter, dat onderwerpelijk die regel, waardoor UEdG. tot voormelde som van f 717 komt, niet zal behoeven te worden gevolgd.

Zij is nl. van oordeel dat, aangezien, volgens de betrokken commissie van deskundigen, reeds in gewone omstandigheden aan pachtschat meer wordt betaald, dan uit die pacht verkregen kan worden, zich hier voordoet een exceptioneel geval, waarin tegen eene toepassing van bedoelden regel de bedenking geldt, dat de Regeering zich in geen geval verplicht behoeft te achten den pachter meer te vergoeden dan de schade, welke hij moet worden beschouwd ten gevolge van de boven bedoelde door het Bestuur genomen maatregelen werkelijk te hebben geleden.

Door de mededeeling van het bovenstaande heb ik de eer aan ontvangen bevelen te voldoen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
SOL.

¹⁾ Reclame van den pachter over 1881 van de Tangké-sluis (hoofdplaats Batavia), zie boven.

No. 3964. CHINEESCH HOSPITAAL te Batavia. — *Formatie van het bedieningspersoneel bij het —.*

In verband met de veranderde bestemming, die sedert de overbrenging op 1 Juli 1882 van de zich in de afdeeling voor krankzinnigen van het Chineesch Hospitaal te Batavia bevindende lijdens naar het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg, aan genoemde afdeeling gegeven is, is in 1883 ¹⁾ bepaald, dat gerekend van genoemden datum, het bedieningspersoneel voor de afdeeling voor gewone zieken en voor die voor krankzinnigen van het Chineesch hospitaal te Batavia is samengesteld als volgt:

¹⁾ Gouvts. besluit van Mei 1883 no. 33.

Voor de afdeeling voor gewone zieken:

twee Mandoers, ieder op f 16 's maands, of te zamen . . .	f 32 's maands
dertien Oppassers der 1e klasse, ieder op f 12 's maands,	
of te zamen	156 "
drie Oppassers der 2e klasse ieder op f 10 's maands,	
of te zamen	30 "

Voor de afdeeling voor krankzinnigen:

een Oppasser, op f 15 's maands	15 "
te zamen	f 233 's maands.

Zie nadere wijziging in Bijblad no. 5307.

No. 3965. VERVOER van Gouvernements-reizigers op de reeden in het Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden.

BESLUIT.

No. 12.

Batavia, den 11den Januari 1883.

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, dat in het Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden de kosten van em- en debarkement van voor Gouvernements-rekening reizende civiele personen en hunne goederen voor rekening van den Lande worden genomen.

Afschrift, enz.

No. 3966. PASSEN. — *Bereizen der binnenlanden door Oostersche vreemdelingen.*

Eenige Chineesche wajangspelers te Semarang, in het bezit van eene toelatingskaart, doch niet van eene akte van inwoning volgens Staatsblad 1872 no. 40, wenschten in 1882 zich naar Solo te begeven tot het geven van eenige tooneelvoorstellingen aldaar.

De Resident maakte met het oog op de circulaire van den 1en Gouvernements-Secretaris van 6 Augustus 1877 no. 1740 (opgenomen in de no. 3218 en 3219 van dit Bijblad), bezwaar aan hen reispassen te verleen en verzocht dienaangaande het welmeen der Regeering te mogen kennen.

De Regeering overwoog dat Oostersche vreemdelingen, blijkens art. 2 van Staatsblad 1872 no. 40, in § *b* van evengenoemde circulaire uitdrukkelijk herhaald, zich ook op andere plaatsen dan de voor den algemeenen handel geopende mogen ophouden, mits die plaatsen slechts op hunne toelatingskaarten vermeld zijn, en de bedoeling van den wetgever wel niet geweest kan zijn hen de reis naar deze plaatsen van de plaats waar zij voet aan wal gezet hebben, te verbieden.

De vraag of hun daartoe reispassen moeten uitgereikt worden overeenkomstig de bepalingen van Staatsblad 1863 no. 83 meende de Regeering in bevestigenden zin te moeten beantwoorden. Die passen zouden hun van zelf niet voor langer dan den duur hunner toelatingskaart van nut kunnen zijn (Art. 4 van Staatsblad 1872 no. 40).

Mitsdien is van Regeeringswege onder dagteekening van 5 November 1882 ¹⁾ aan den Resident van Semarang het volgende geseind:

¹⁾ Telegram Gouv.-Secretaris no. 176.

„Aan wajangspelers mogen op den voet van Staatsblad 1863 no. 83 passen uitgereikt worden voor reis naar plaatsen op hunne toelatingskaarten vermeld of alsnog nader te vermelden.”

No. 3967. TELEPHOONVERBINDINGEN *ter Oostkust van Sumatra.*

BESLUIT.

Gelezen:

1°. het request, gedagteekend Batavia 12 September 1881, van F. von der Pfordten en W. Wille;

2°. enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Aan de adressanten vergunning te verleenen tot het aanleggen van telefoonverbindingen te Laboean-Deli, Medan, Timbang-Langkat en Klambier (residentie Sumatra's Oostkust) alsmede tusschen de genoemde plaatsen, op de aan dit besluit gehechte voorwaarden ¹⁾.

Afschrift, enz.

¹⁾ Deze voorwaarden zijn gelijkloidend met de voorwaarden, vermeld in Bb. no. 3710, behoudens dat reeds aanstonds vergund is de draden boven den grond te plaatsen, met uitzondering van die gedeelten, waar de Directeur der Burgerlijke Openbare Werken ondergrondsverbindingen noodig verklaart. (Verg. Bb. no. 3819). Ook deze concessie is verleend voor den tijd van 25 jaren. Zij is 24 Februari 1882 aanvaard. Binnen 30 maanden na dezen datum moeten de centraalkantoren te Laboean-Deli en Medan met de verbindingen tusschen beide plaatsen gereed zijn en binnen 42 maanden na dien dag de centraalkantoren te Timbang-Langkat en Klambier met de verbindingen tusschen deze en de twee eerstgenoemde plaatsen (Gouvernements-besluit van 28 Augustus 1883 no. 14).

Bij Gouvernements-besluit van 9 April 1883 no. 16 werd goedgekeurd dat de concessiën zoowel voor Batavia (Bb. no. 3710 en 3819) als voor de andere hier genoemde plaatsen in Deli door de aanvankelijke verkrijgers, de heeren F. von der Pfordten en W. Wille werden overgedragen aan de op 22 Maart 1883 te Batavia opgerichte „Nederlandsch-Indische Telefoonmaatschappij.” Duur: 24 jaren. Kapitaal: f 500.000.— verdeeld in 5000 aandeelen van f 100.— Het bestuur bestaat uit 5 leden, die zich onderling een voorzitter en een secretaris kiezen. Het no. 32 van de Javasche Courant, voor 20 April 1883 bevat de akte van oprichting, waarop de vereischte bewilliging is verleend bij Gouvernements-besluit van 9 April 1883 no. 16.

No. 3968. CHINEEZEN. — *Gelijkstelling van afstammelingen van — (Pranakan-Chineez) met inboorlingen.*

BESLUIT.

No. 27.

Batavia, den 17^{den} November 1874.

Gelezen:

1°. enz.;

2°. de requesten, gedagteekend Soemenep 8, 11, 12, 13, 14, 17 en 18 Augustus 1874, van 44 personen, die als afstammelingen van Chineez, bij het bestuur

tot dusver zijn aangemerkt als Vreemde Oosterlingen onder de benaming van Pranakan-Chineez;

verzoekende deze lieden om de door hen aangenomen Inlandsche kleederdracht te mogen behouden en ook overigens geheel met inboorlingen van Madoera te worden gelijkgesteld;

3°. enz.

Overwegende:

dat in questiën als deze in de eerste plaats rekening moet worden gehouden met den feitelijken toestand;

dat de adressanten geheel en al den staat voeren van Inlanders en zich in niets als Chineez kenmerken, aangezien zij Inlandsche namen voeren, zich als Inlanders kleeden, zich met de Inlandsche bevolking hebben vermengd, hunne handteekeningen niet met Chineesche karakters stellen en niet als Chineez maar als Inlanders wenschen te worden aangemerkt;

dat wel beweerd wordt dat zij Chineez onder hunne voorouders tellen, doch hierin geen bewijs ligt dat zij zelve tot die klasse van Vreemde Oosterlingen behoren, waartoe o. a. het bewijs gevorderd zou worden, dat zij van onder tot onder zijn van echte geboorte en niet gesproten uit Inlandsche vrouwen die geen wettig huwelijk met hunne vaders hebben gesloten, in welk geval de landaard der Inlandsche moeders door hen zou worden gevolgd;

dat de adressanten alzoo, bij gemis van bewijs voor het tegendeel, behoren tot de inheemsche bevolking en als zoodanig ook, zoowel wat kleederdracht en woonrecht als heerdienst en andere uitsluitend op den Inlander rustende verplichtingen betreft, moeten worden aangemerkt als Inlanders;

dat er mitsdien geen sprake meer behoeft te zijn van een afzonderlijk bestuur over deze lieden als tot dusver aan hun Luitenant was toevertrouwd;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk, enz.

Ten tweede. Den Resident van Madoera op te dragen om aan de adressanten te kennen te geven, dat naardien het der Regeering niet gebleken is, dat zij iets anders zijn dan inboorlingen, de inwilliging van hunne verzoeken overbodig is.

Afschrift, enz.

Zie Bb. no. 4260.

No. 3969. TELEPHOONVERBINDINGEN. — *Wijziging der tarieven in Bb. nos. 3710 en 3820.*

BESLUIT.

No. 8.

Batavia, den 26ten April 1883.

Gelezen.

I. het request, gedagteekend Batavia 19 April 1883, van de Nederlandsch-Indische Telefoonmaatschappij, daarbij verzoekende om de tarieven, opgenomen in de besluiten van 4 November 1881, no. 71 (Bb. no. 3710, 24 Januari 1882 no. 4 (Bb. no. 3710) en 5 Juni 1882 no. 2 (Bb. no. 3820) te mogen wijzigen als volgt:

h

Voor de stad Batavia	f 20
" " voorstad Weltevreden	" 15
" " stad Soerabaja	" 15
" " " Semarang	" 15

alles per maand, verbindende geabonneerden zich voor niet minder dan een jaar en met uitzondering van sociëteiten, waarvoor het abonnement bedraagt f 30 's maands.

Voor elke telefoon meer in hetzelfde lokaal wordt den geabonneerde f 10 in rekening gebracht.

Bij vertrek of verhuizing eindigt het abonnement met de maand, waarin die verandering van woonplaats heeft.

Onder de abonnementsgelden is begrepen de kosteloze aanleg, het gebruik en het onderhoud vanwege de maatschappij, der toestellen.

De diensttijd is dagelijks van zes ure des morgens tot zes ure des avonds.

Bij genoegzame deelneming en gebleken behoefte wordt nachtdienst ingevoerd. II. enz.

Is goedgevonden en verstaan:

De voormelde wijziging der boven bedoelde tarieven goed te keuren.

Extract, enz.

No. 3970. *COMPTABILITEIT. — Opmaking ex officio der rekeningen van de comptabelen, bedoeld in art. 92 C. W. — Termijn voor de inzending der rekeningen — Explicatie van art. 94 C. W.*

BESLUIT.

No. 17. Buitenzorg, den 10^{den} October 1883.

Gelezen, enz.

Gelet op art. 92 der wet van 23 April 1864 (Indisch Staatsblad no. 106);

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk, enz.

Ten tweede. De Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur uit te noodigen, bij hunne voorstellen om ambtenaren ex officio te belasten met het opmaken der rekeningen van gewone en buitengewone comptabelen, die daarin achterlijk zijn gebleven, tevens een termijn aan te geven, binnen welken aan de betrekkelijke opdracht behoort te zijn voldaan.

Extract, enz.

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java en Madoera.

No. 14471. Batavia, den 26sten October 1883.

Door de Algemeene Rekenkamer is de wenschelijkheid betoogd, om aan art. 94 der Comptabiliteitswet (Staatsblad 1864 no. 106) eene ruimere uitlegging te geven, dan tot dusverre daaraan werd toegekend.

Tot heden gold nl. dat artikel alleen voor comptabelen, die in functie overlijden na hun ontslag, doch alvorens aan hunne verplichtingen tot het afleggen van rekening binnen den gestelden termijn te hebben kunnen voldoen.

De Regeering heeft zich met de zienswijze der Rekenkamer vereenigd, zoodat genoemd artikel voortaan van toepassing is op al de zoo even genoemde comptabelen.

Als een gevolg daarvan zal, wanneer een afgetreden rekenplichtige overlijdt

zonder rekening te hebben gedaan, dadelijk het noodige moeten worden verricht om zijne verantwoording ex officio te doen opmaken en alsdan is mede van toepassing de laatste alinea van genoemd artikel, houdende gunstige bepalingen omtrent den termijn van verjaring.

Aangezien de controle op het overlijden na het nederleggen der betrekking bezwaarlijk zal kunnen geschieden op de wijze aangegeven in het Bijblad op het Staatsblad no. 3191, heb ik de eer, UEdG. te verzoeken telkens, als korten tijd na het nederleggen zijner betrekking een in Uwe residentie wonende afgetreden comptabele komt te overlijden, mij daarvan zoo spoedig mogelijk kennis te geven, opdat kan worden nagegaan of zijne verantwoording reeds is ingekomen en zoo niet, het noodige kan gedaan worden om die ex officio te doen opmaken.

No. 3971. *VERVOER van Gouvernements-goederen. — Tijdige constateering van tekorten bij uitlevering van Gouvernements-goederen.*

Bij circulaires van den 1^{en} Gouvernements-Secretaris van 23 Mei 1882 nos. 802 en 803 is aan de betrokken autoriteit het volgende medegedeeld:

Naar aanleiding van het te min uitleveren van eene colli eener partij herwaarts uitgezonden Gouvernements-goederen is door de Regeering onlangs bij de betrokken cargadoors gereclameerd, doch te vergeefs, wijl bij de lossing der goederen geene aanmerking was gemaakt.

In verband hiermede heb ik de eer, op bekomen iast UEdGestrenge te verzoeken, in het vervolg bij de lossing van voor Uw Departement bestemde goederen steeds een streng toezicht te doen houden, opdat eventuele tekorten onmiddellijk en wel ten overstaan van de betrokken gezagvoerders of hunne gemachtigden worden geconstateerd.

No. 3972. *DESAHOOFDEN. — Explicatie van art. 11 der regelen voor de verkiezing en het ontslag van — (St 1878 no. 47).*

Evengenoemd wetsartikel, luidende: „Wanneer tegen een Dorpschoofd eene „strafrechterlijke vervolging is ingesteld, wordt hij, in afwachting van de uitspraak „des rechters, door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur in de uitoefening zijner „functiën geschorst.

„Nadat de uitspraak van den rechter is bekend geworden, wordt de schorsing „opgeheven en het Dorpschoofd ontslagen of in zijne functiën hersteld.”

heeft aanleiding gegeven tot een tweetal vragen, welke door de Regeering in 1882 volgenderwijze zijn beantwoord: 1).

a. Bij de vaststelling der voorschreven verordening heeft de bedoeling voorgezet om de Desahoofden te doen schorsen zonder nadere goedkeuring der Regeering.

b. De bedoeling van den wetgever is niet geweest onder de strafvervolgingen ook te begrijpen de strafvervolging, die voorafgaat aan eene terechtstelling voor den politierechter, en dus de bij het wettelijk voorschrift bedoelde schorsing alleen verplichtend is indien er strafvervolging plaats heeft ter zake van een strafbaar feit, dat behoort tot de rechtsbevoegdheid van den Landraad of eenige hogere rechtbank.

1) Missive van den 1^{en} Gouvernements-Secretaris van 29 Juli 1882 no. 2105.

No. 3973. WISSELS EN STORTINGSBEWIJZEN *ten behoeve van particuliere instellingen.*

BESLUIT.

No. 11.

Buitenzorg, den 14^{den} Mei 1883.

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, dat bij 's Lands kas geen stortingsbewijzen meer worden afgegeven ten behoeve van de in de circulaire van den Directeur van Financiën van 4 Maart 1864 no. 2441 (opgenomen in no. 1527 van het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië) bedoelde inrichtingen (het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, de Inrichting voor Jongensweezen te Soerabaja, de Nederlandsch-Indische Levensverzekering- en Lijfrente-Maatschappij, de Nederlandsch-Indische Maatschappij van Nijverheid, het Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde in Nederlandsch-Indië, de Vereniging van den Heiligen Vincentius à Paulo, de Maatschappij van Weldadigheid in Nederland, enz.);

zullende, ter overmaking van geld ten behoeve van die inrichtingen, kunnen gebruik gemaakt worden van de gelegenheid, welke bij sommige landskassen, door den Directeur van Financiën is opengesteld om wissels te nemen tot een bedrag van minstens f 100 en betaalbaar veertien dagen na zicht.

Extract, enz.

No. 3974. DJAKSA'S. — *De Hoofden van Gewestelijk Bestuur hebben geene beschikking over de Inlandsche Officieren van Justitie voor andere doeleinden dan de functiën, waarvoor die Rechterlijke Ambtenaren door de bepalingen op de rechterlijke organisatie en andere wettelijke voorschriften zijn aangewezen.*

BESLUIT.

No.

Buitenzorg, den 3^{den} December 1882.

Gelet, enz.

Gelezen de missives:

a. Van den Resident van Batavia van 2 October 1882 no. 6387, ten geleide strekkende van een afschrift van zijn besluit van gelijke dagteekening en hetzelfde nummer, waarbij, onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal met de waarneming der vacante betrekking van Commandant van het 4e en 5e district der afdeeling Stad en Voorsteden van Batavia is belast de Adjunct-Hoofddjaksa bij den Landraad aldaar X.

b, enz.

Overwegende:

dat wel is waar volgens de artikelen 56—57 van het Inlandsch Reglement de Inlandsche Officieren van Justitie zijn gesteld onder de bevelen van de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, doch zulks uit den aard der zaak slechts betreft de functiën, waarvoor die Rechterlijke Ambtenaren door de bepalingen op de rechterlijke organisatie en andere wettelijke voorschriften zijn aangewezen;

dat ook het bepaalde bij Staatsblad 1868 no. 52 doet zien, dat de Hoofden van Gewestelijk Bestuur voor andere doeleinden geen beschikking hebben over genoemde Inlandsche Rechterlijke Ambtenaren, daar dat Staatsblad de bevoegdheid der Hoofden van Gewestelijk Bestuur om de onder hunne bevelen gestelde Amb-

tenaren, Beambten en Inlandsche Hoofden, onder nadere goedkeuring der Regeering, in de uitoefening hunner bediening te schorsen, en tijdelijk in het daardoor openvallend ambt te voorzien, niet toepasselijk verklaart met opzicht tot de Inlandsche Officieren van Justitie;

dat de Resident van Batavia alzoo niet bevoegd was om de waarneming van het ambt van Commandant van het 4e en 5e district aan den Adjunct-Hoofddjaksa X op te dragen, en zoodanige beschikking alléén van den Gouverneur-Generaal kon uitgaan;

dat in 's Residents besluit en de verdere stukken wijders geen sprake is en trouwens ook niet zijn kon van een maatregel waartoe nood gedwongen onder nadere goedkeuring werd overgegaan, omdat eene andere voorziening onmogelijk was bij gebreke aan personeel, dat daarvoor door den Resident of met vereischten spoed door de Regeering zelve kon worden aangewezen;

dat het eindelijk in verband met de eischen van den dienst bij het Inlandsch Openbaar Ministerie, en met de formatie van het daarbij bescheiden personeel niet wenschelijk kan worden geacht, de aan X opgedragen waarneming alsnu langer dan onvermijdelijk te doen voortduren;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Te bepalen dat de hier bedoelde waarneming der betrekking van Commandant van het 4e en 5e district der Stad en Voorsteden van Batavia wordt gerekend aan den Adjunct-Hoofddjaksa bij den Landraad aldaar X te zijn opgedragen door den Gouverneur-Generaal.

Ten tweede: enz.

Extract, enz.

No. 3975. COMPTABILITEIT. — *Hulpordonnateur op Billiton.*

BESLUIT.

No. 10.

Buitenzorg, den 6^{den} Juni 1883.

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Ten vervolge van het besluit van 24 September 1882 no. 21 (Bb. no. 3843), te verklaren, dat ingeval van afwezigheid van de hoofdplaats van den Adsistent-Resident van Billiton, de Commies op diens bureau door de Regeering bevoegd wordt geoordeeld om als hulpordonnateur mandaten op 's Lands kas af te geven.

Afschrift, enz.

No. 3976. JAVASCHE COURANT. — *Vermelding in de — van de terreidheidsbetuigingen door de Regeering toegekend.*

BESLUIT.

No. 4.

Buitenzorg, den 3^{den} Juli 1882.

Nader gelezen, enz.

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.

Ten tweede: Voor den vervolge als regel aan te nemen, dat in de Javasche Courant wordt melding gemaakt van de tevredenheidsbetuigingen, die door de Regeering worden toegekend.

Afschrift, enz.

No. 3977. AFSTAND VAN GROND *in erfpacht voor het oprichten van gebouwen. — Wijziging van Bijblad no. 3089.*

Naar aanleiding eener aanvraag om een tweetal perceelen woeste gronden, groot ongeveer 5 en 45 bouws, grenzende aan eene den aanvrager reeds in erfpacht toebehoorende onderneming op Java in erfpacht te mogen erlangen, is door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur onder dagteekening van 13 Maart 1883, o. a. het volgende gerapporteerd:

Daar het stuk grond groot ongeveer 5 bouws wordt aangevraagd hoofdzakelijk met het doel daarop een etablissement voor de bereiding der van de onderneming S. afkomstige koffie, op te richten, zou eigenlijk met het oog op het voorkomen de in de missive van den 1en Gouvernements-Secretaris van 15 Maart 1875 no. 552 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 3089) voor dat stuk grond geen erfpacht, maar eigendom, dan wel recht van opstal moeten worden verleend.

Mijnerzijds bestaan evenwel in dezen geene bezwaren tegen eene uitgifte in erfpacht.

Het stuk grond toch is geheel woest en ware het indertijd te gelijk met het perceel S. in erfpacht aangevraagd, dan zoude het ongetwijfeld mede in de erfpacht zijn begrepen, en ook thans zouden geene bezwaren tegen zoodanigen afstand worden geopperd, indien de aanvrager in zijn request slechts niet had doen blijken van zijn voornemen om op het stuk grond gebouwen op te richten.

In 't algemeen zie ik niet in, waarom stukjes grond, grenzende aan bestaande landbouwondernemingen en ten behoeve daarvan in erfpacht aangevraagd met het doel daarop gebouwen op te richten, niet in erfpacht zouden worden uitgegeven, daar toch een klein deel van elke erfpachtsonderneming steeds voor de oprichting van gebouwen zal moeten worden gebezigd.

Het onderwerpelijik geval is bovendien niet geheel gelijk aan dat, bedoeld bij de boven aangehaalde missive van den 1en Gouvernements-Secretaris van 15 Maart 1875 no. 552 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 3089).

Dáár toch was sprake van een perceeltje, gelegen op één paal afstand van de erfpachtsonderneming, ten behoeve waarvan het werd aangevraagd.

In zoodanige gevallen zou men zich *gevoeglijk* aan het eenmaal aangenomen beginsel kunnen vasthouden, maar waar het, zooals hier een stuk grond geldt, onmiddellijk aan een erfpachtperceel grenzende, zou m. i. in den vervolge, indien zulks gevraagd wordt, gevoeglijk erfpacht kunnen worden verleend, onder beding dat het stuk grond met het reeds uitgegeven perceel ééne onderneming zal uitmaken.

Door de Regeering is dienovereenkomstig beschikt bij besluit van 19 Maart 1883 no. 40.

Zie ook de circulaire van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 16 Juni 1883 no. 4132 (Mijer, Agrarische Verordeningen 3e druk blad. 406).

No. 3978. KOFFIE. — *Aanschaffing van materiaal voor den aanmaak van handpelmolentjes ter bereiding van de aan den Lande te leveren koffie op West-Indische wijze bereid.*

CIRCULAIRE aan de Residenten op Java, met uitzondering van Batavia, Rembang, Madoera en de Vorstenlanden.

No. 5/B.

Batavia, den 4den Januari 1882.

Op daartoe bekomen last heb ik de eer UEdD. het verlangen der Regeering mede

te deelen, dat aan Inlanders, die hunne aan den Lande te leveren koffie op West-Indische wijze wenschen te bereiden, het bekomen van het voor den aanmaak van pulpers (handpelmolentjes) benoodigde hout zoo gemakkelijk mogelijk worde gemaakt.

Meerendeels zullen die werktuigen wel kunnen vervaardigd worden uit dood omverliggend hout, dat als timmerhout niet bruikbaar is. Voor zoover dit echter niet mogelijk is, kan het betrokken Districtshoofd, ingevolge artikel 32 van Staatsblad 1874 no. 110, vergunning verleen tot den aankap van hout als daarbij bedoeld en wel tegen eene hoogst onbeduidende retributie, ingevolge § 3 lett. a en b van artikel 1 van Staatsblad 1875 no. 85 slechts bedragende f 0,02 per strekken de Nederlandsche el. Deze geringe kosten, die voor de bevolking wel niet bezwarend kunnen zijn, zullen zeker ruimschoots vergoed worden door minderen arbeid, welke zij zal hebben te verrichten en de mogelijkheid om haar product spoediger te gelde te kunnen maken.

Voor het verkrijgen van dat hout moeten echter enkele formaliteiten in acht genomen worden en is het nu de ernstige wil der Regeering dat van Bestuurswege worde gewaakt dat de bevolking hierbij geene belemmeringen en afpersingen ondervinde van de zijde van het Districtsbestuur en de Desahoofden, maar deze haar daarentegen hierin de meest mogelijke hulp verleen.

Ik verzoek UEdG. mitsdien om het bovenstaande in het gewest onder Uw bestuur, binnen de grenzen der bestaande voorschriften, zoo goed mogelijk te willen regelen.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
HENNY.

No. 3979. STAATSSPOORWEGEN. — *Benoeming van Ambtenaren bij den dienst der —.*

BESLUIT.

No. 25.

Buitenzorg, den 13den September 1882.

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan.

Als beginsel vast te stellen:

- dat de benoemingen van al de Ambtenaren bij den dienst der Staatsspoorwegen op Java, met uitzondering van die van den Hoofdingenieur Souchef, den Secretaris en de Chefs van exploitatie, voortaan eenvoudig zullen geschieden bij den dienst der Staatsspoorwegen op Java, zonder nadere aanduiding van het onderdeel van den dienst, hetzij aanleg of exploitatie.
 - dat bij de aanstelling van Opzichters of Sectie-Opzichters dat onderscheid niet meer zal worden in acht genomen, maar de benoeming eenvoudig zal geschieden tot Opzichter (der 1e, 2e of 3e klasse).
- Afschrift, enz.

No. 3980. NEDERLANDSCH-INDISCHE TRAMWEGMAATSCHAPPIJ. — *Overdracht der aan Dümmler & Co. verleende vergunning tot den aanleg en de exploitatie van den stoomtramweg Batavia-Meester-Cornelis aan de —.*

BESLUIT.

No. 7.

Buitenzorg, den 6den April 1882.

Gelet op het besluit van 28 Januari 1882, no. 17 (Bb. no. 3718), waarbij:

I. aan de firma Dümmler & Co. vergunning is verleend om de haar bij het besluit van 6 December 1867 no. 3. verleende concessie voor den aanleg en de exploitatie van een paardenspoorweg door de Stad en Voorsteden van Batavia tot Bazar Meester-Cornelis en Bazar Tanahabang, voor zoover de concessie nog van kracht is, alsmede de vergunning voor den aanleg en de exploitatie van een stoomtramverbinding door de stad Batavia en tusschen die plaats en Meester-Cornelis verleend bij het besluit van 30 Maart 1881, no. 38, zooals die is gewijzigd bij het besluit van 19 Juli 1881, no. 14, met de daaruitvloeiende rechten en verplichtingen over te dragen aan de Nederlandsch-Indische Tramwegmaatschappij;

II. aan de Nederlandsch-Indische Tramwegmaatschappij vergunning is verleend om het voor de laatstgenoemde concessie vereischte waarborgkapitaal van f 20000 te voldoen met een depositobiljet der Nederlandsch-Indische Handelsbank;

III. De Directeur der Burgerlijke Openbare Werken is gemachtigd om nadat de sub 1 bedoelde overdracht heeft plaats gehad aan de firma Dümmler & Co. terug te geven het door haar blijkens het besluit van 17 October 1881, no. 13 in 's Lands kas te Batavia gedeponoord waarborgkapitaal van f 20000, bestaande uit een depositobiljet der Nederlandsch-Indische Handelsbank, no. 3285 van gelijke waarde.

Gelezen de missive vanden Directeur der Burgerlijke Openbare Werken van 30 Maart 1882. 3185/c en bijlagen, waaruit blijkt:

- dat de sub I. bedoelde overdracht heeft plaats gehad bij akte dd. 22 Maart 1882, no. 36, gepasseerd voor den tijdelijk vervangend Notaris Mr. A. L. C. Kleijn te Batavia;
- dat het sub II bedoeld waarborgkapitaal, bestaande uit een depositobiljet der Nederlandsch-Indische Handelsbank no. 3472 groot f 20000 op 28 Maart 1882 aan den Algemeenen Ontvanger te Batavia ter deponering in 's Lands kas is afgegeven;
- dat de sub III bedoelde borgtocht van de firma Dümmler & Co. op 30 Maart 1882 aan haar is teruggegeven.

Is goedgevonden en verstaan:

Van het vorenstaande bij dit besluit aanteekening te houden.

Afschrift, enz.

No. 3981. PATENTRECHT. — *Aanslag in het — van fabrieken enz. vallende in de termen van art. 11 der Verpondingsordonnantie (Staatsblad 1823 no. 5).*

Aan den Resident van 1)

No. 2835a.

Batavia, den 7^{den} December 1882.

Blijkens het besluit van heden no. 16, waarvan het door Uw archief bestemd extract hiernevens gaat, heeft de Regeering zich niet kunnen **vereenigen met de** in Uw schrijven van 31 Mei jl. no. **15566/1** **afgedrukte** zienswijze, dat bij den **aanslag in het patentrecht van fabrieken enz.**, vallende in de termen van art. 11 der Verpondingsordonnantie (Staatsblad 1823 no. 5), van het patentplichtig inkomen niet mag worden afgetrokken dat gedeelte van het inkomen, dat door de verponding getroffen wordt.

Hoewel die zienswijze door de letter van art. 5 der Patentverordening (Staats-

1) De hoofdinhoud van dit schrijven is vervat in de circulaire van den Directeur van Financiën van 5 Januari 1883 no. 150.

blad 1878 no. 350) gebillijkt schijnt te worden, is zij, naar het inzien der Regeering, niet in overeenstemming met de bedoeling.

Er moge groot verschil bestaan in de wijze, waarop onroerende goederen door de verponding getroffen worden, met welke gegevens men daarbij ook te rade ga, men beoogt toch steeds het verkrijgen der wezenlijke waarde.

Moest de toepassing van art. 5 der ordonnantie op het patentrecht alleen afhangen van de vraag, of men tot de waarde b. v. van een land gekomen is volgens de artikelen 6 t/m. 9 of volgens de artikelen 4 en 5 der Verpondingsordonnantie, dan zou het principiele ondergeschikt gemaakt worden aan het toevallige.

Nu moge de eigendom van een onroerend goed niet altijd inkomen in strikten zin opleveren, in elk geval vertegenwoordigt het inkomen.

En al moet daartoe in zekere mate eene fictie te hulp geroepen worden, er kan, naar het der Regeering voorkomt, bij den aanslag in de verponding van elk perceel met grond worden beweerd, dat daarbij een inkomen in aanmerking komt, gelijk aan een tiende van de verpondingswaarde.

Die ruime opvatting van het woord „inkomen” in de zinsnede van artikel 5 van Staatsblad 1878 no. 350, luidende: „wordt van dat inkomen het gedeelte „afgetrokken dat bij den aanslag in de grondbelasting in aanmerking komt” heeft naar de meening der Regeering, de billijkheid voor zich en vindt bovendien steun in hetgeen te dier zake is gezegd in de toelichting van de ontwerp-ordonnantie op het patentrecht (Bijblad no. 3382, pag. 58).

De daarbij bedoelde vraag naar het belastbaar inkomen is algemeen behandeld, en hoewel tot voorbeeld is genomen een landbouwbedrijf, geldt het antwoord zeker ook voor iedere onderneming, die naar de kapitaalwaarde in de verponding wordt aangeslagen.

De eenige moeilijkheid, die zich bij de toepassing van artikel 5 der Patent-ordonnantie op zoodanige ondernemingen zou kunnen voordoen, is, dat afzonderlijk zou moeten worden berekend welk gedeelte van den verpondingsaanslag betreft het fabrieksgebouw en welk gedeelte van den verpondingsaanslag betreft het fabrieksgebouw en welk gedeelte het woonhuis.

Doch ook bij den aanslag in de personeele belasting komt het voor, dat gedeelten van woonhuizen of van de bijbehorende gebouwen buiten rekening moeten worden gelaten, en zulks is gebleken zonder veel moeite te kunnen geschieden. Bij den aanslag in het patentrecht van eene suikerfabriek, eene wagenverhuurderij, een logement, enz., kan dus even zoo goed alleen gelet worden op de huurwaarde van de fabriek, de stallen en de koetshuizen of het logement.

Maar afgescheiden hiervan verdient het, naar het inzien der Regeering, aanbeveling om, alleen rekening te houden met de hoofdbestemming van het perceel.

Al bevat eene suikerfabriek met bijbehorend erf woonvertrekken, dan neemt dit toch niet weg, dat het onroerend goed gebezigd wordt voor de onderneming.

En omgekeerd is ook de stelling te verdedigen, dat een woonhuis, al is er ook eene werkkamer in voor een Notaris of Advocaat, niet is een onroerend goed voor eene onderneming gebezigd.

In verband met vorenstaande beschouwingen, heb ik de eer, op bekomen last, UEdG. te verzoeken om, met inachtneming daarvan de bij het in hoofde gemeld besluit bedoelde aanslagen, waaronder die van de suikerondernemingen.

en , waartegen door den gemachtigde der eigenaren, den heer X is gedol-
eerd, door de betrokken commissiën op nieuw in behandeling te willen doen nemen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
S O L.

No. 3982. CELEBES EN ONDERHOORIGHEDEN. — RECHTSWE-
ZEN. — *Nadere wenken ter verzekering eener goede werking
van de nieuwe regeling van het rechtswezen in het Gouvernement
van Celebes en Onderhoorigheden.*

CIRCULAIRE aan de met de magistratuur in de afdeelingen Noor-
der-, Zuider- en Oosterdistricten en Saleijer belaste Ambtenaren.

No. 547.

Makasser, den 17^{den} Juli 1882.

Op mijne reis in het gewest, waarin UEdG. de magistratuur uitoefent, hebben
sommige Ambtenaren bezwaren bij mij ingebracht met opzicht tot de bij art. 5
van het Reglement op het rechtswezen in het gewest Celebes en Onderhoorigheden
aan de Regentschapsgerechten toegekende rechtsbevoegdheid.

Die bezwaren werden vooral ontleend aan de onbekwaamheid en ongeschikt-
heid van de meeste Regenten, aan gemis van voldoende taalkennis bij de Magistra-
ten, die door de wet geroepen worden het toezicht op die rechtspraak te houden,
en aan de moeilijkheid van het toezicht bij verre afstanden.

Zulks geeft mij aanleiding om, ten vervolge op den inhoud der §§ VII tot en
met XII mijner circulaire-missive van 4 April jl. no. 502 (Bij. no. 3808) nog het
volgende onder Uwe aandacht te brengen.

Eerst na rijp beraad en zeer nauwgezette overweging is de Regeering tot het
behoud der Regentschapsgerechten in Celebes en Onderhoorigheden overgegaan.

Het gevoelen van verscheidene achtereenvolgende Hoofden van Gewestelijk Be-
stuur is daarover ingewonnen geworden en allen waren van oordeel, dat het be-
houd der Regentschapsgerechten onvermijdelijk was.

Zoowel de overtuiging dat vooral in kleine zaken de rechtsbedeeling gemakke-
lijk bereikbaar voor de justiciabelen behoort te zijn, wil men hen in zaken feite-
lijk niet geheel verstoken laten van de mogelijkheid van rechtsverkrijging, als de
overweging dat eene juiste politiek medebrengt, de voornaamste Hoofden niet ge-
heel en al uit te sluiten van eigen rechtspraak over hunne onderhoorigen, hebben
daarbij groot gewicht in de schaal gelegd.

Maar er bestond nog eene andere, niet minder belangrijke drijfveer, namelijk
deze, dat de uitoefening van rechtspraak door de Regenten onder toezicht en me-
dewerking der Europeesche Ambtenaren zal kunnen leiden tot hunne ontwikkeling.

Immers, indien die Ambtenaren hunne schoone taak begrijpen, dan zullen zij de
Regenten voorlichten, onderrichten en steunen bij hunne rechtspraak: zij zullen
hun leeren, welke overtredingen liggen binnen hunne rechtsbevoegdheid; zij zullen
hen bekend maken met eenvoudige rechtsbegrippen, zij zullen hun raad geven; zij
zullen nu en dan de zittingen van het Regentschapsgerecht bijwonen; zij zullen
hun de gemaakte fouten duidelijk onder het oog brengen, bij hunne beoordeeling
der rechtsbedeeling niet op gestrengte apodictische wijze afkeurende, maar met
heldere motieven aantoonende waarom verkeerd is gehandeld; en wat dies meer zij.

En dit alles zal dan in overeenstemming wezen met de verhouding waarin, naar

den wil der Regeering, de besturende Ambtenaren behooren te staan tot de Re-
genten, de hoogste Hoofden der bevolking.

Het gemis aan voldoende taalkennis mag in dit opzicht bij de Ambtenaren geen
hinderpaal zijn; gedachtig aan de spreuk: „de taal is gansch het volk”, weten
zij dat het hun eerste plicht is, zich de taal eigen te maken van het volk, dat zij
geroepen zijn te helpen besturen, en bovendien heeft de Regeering in het gewest
Celebes en Onderhoorigheden elken besturenden Ambtenaar iemand ter zijde ge-
steld, die hem als tolk dienen kan,

Dat verre afstanden een ernstig beletsel zouden zijn om het toezicht te houden
en te handelen in den boven geschetsten geest, kan niet worden toegegeven; de
besturende Ambtenaren in de binnenlanden mogen, willen zij hun plicht betrach-
ten, niet verzuimen dikwijls de verschillende Regentschappen in het gebied, waar-
over hun het dagelijksch, rechtstreeksch bestuur is toevertrouwd, te bezoeken, en
het is ook goed dat de Regenten menigwerf ter hoofdplaats van dat gebied, waar
de Ambtenaar gevestigd is, verschijnen, zooals uit den aard der zaak reeds ge-
schiedt met opzicht tot die Regenten, die door den Gouverneur-Generaal geroepen
zijn tot het lidmaatschap in den Landraad.

Gemis bij sommige Regenten aan kennis van de kunst van lezen en schrijven
wordt mede aangevoerd als een bezwaar van niet gering belang, omdat zijn dien-
tengevolge de bij de artikelen 70 en 328 van het Reglement op het rechtswezen
in het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden voorgeschreven aantekenin-
gen niet zullen kunnen houden.

Dit bezwaar mag echter niet te zeer worden uitgemeten; immers vele Regenten
kunnen wel lezen en schrijven, en die het niet kunnen zullen allicht in hunne
omgeving iemand vinden, die het wel kan, en hen behulpzaam kan wezen, of
wel zij moeten zich daartoe een geschikt persoon aanschaffen.

Bovendien, dit is wel het minste wat de Regeering van de Regenten kan vor-
deren, dat zij althans de landstaal kunnen lezen en schrijven, en het dient regel
te zijn, geen Regent aan te stellen of in dienst te houden, die niet de landstaal
leest en schrijft, gelijk het dan ook voortdurend het streven is van den Gouver-
neur, dat in dien geest worde gehandeld.

Als dit bekend is, zullen wel allen, die meenen te zijner tijd aanspraak te kun-
nen maken op eene benoeming tot Regent, zich beijveren schrijven en lezen te
leeren, waartoe de Regeering door de door haar opgerichte scholen gelegenheid
geeft, en wat voor Makassaren en Boegineezen, die van intellectueelen aanleg
volstrekt niet verstoken zijn, stellig niet moeilijk is, getuige dat er nu onder de
Regenten zelfs meerdere worden gevonden, die Hollandsch spreken en verstaan.

Ik zie dan ook niet in, waarom het voor de Regent, die schrijf- en leeskunst
nog niet kennen, geheel onmogelijk zou wezen, zich die kunst nog eigen te ma-
ken, vooral wanneer de Ambtenaren hen daartoe aansporen, en hun de tevreden-
heid der Regeering voorspiegelen.

Zeer hoop ik dat het bovenstaande de door mij bedoelde in het midden ge-
brachte bezwaren lichter zal doen tellen, dan bij sommige Ambtenaren, naar mij
voorkomt, het geval is, terwijl ik verder geen oogenblik twijfel of hun bekwaam-
heid, hun goede wil en hun toewijding zullen alle bezwaren weten te overwinnen,
en naar den wil der Regeering, de Regentschapsgerechten van lieverlede doen
worden rechtsinstellingen, die ten eerste medewerken tot handhaving van rust
en orde, en tot bewaring van rechtszekerheid.

Alle begin is moeielijk; zoo is het ook hier; maar wil, kennis en volharding weten van lieverlede alle moeielijkheden uit den weg te ruimen

Het Lid in den Raad van Nederlandsch-Indië, Gouvernements-Commissaris voor de reorganisatie van het rechtswezen in de bezittingen buiten Java en Madoera,
T. H. DER KINDEREN.

No. 3983. BEDRIJFSBELASTING. — *Onderpachters van 's Lands middelen vallen niet onder de vrijstelling van — aan de pachters dier middelen verleend.*

De Regeering heeft zich niet kunnen vereenigen met de door een der Departementschefs in 1883 verdedigde zienswijze, dat onderpachters van 's Lands middelen vallen onder de vrijstelling van bedrijfsbelasting, bij art. 2 no. 8 van de ordonantie in Staatsblad 1878 no. 12 aan de pachters dier middelen verleend.

In het betrekkelijk schrijven van den 1en Gouvernements-Secretaris werd dien-aangaande in hoofdzaak het volgende opgemerkt:

De onderpachters van 's Lands middelen worden in tal van wettelijke bepalingen genoemd naast de pachters, dus geenszins beschouwd als medebegrepen onder de benaming pachters. (Men zie b. v. het Reglement voor de verpachtingen op Java en Madoera, Staatsblad 1853 no. 87, dat voor die op de Buitenbezittingen, Staatsblad 1854 no. 75, het Reglement op de opiumpacht in Staatsblad 1874 no. 228).

Het spraakgebruik der wet wil dus, evenals dat van het dagelijksch leven, dat, waar van een pachter gesproken wordt, de onderpachter niet van zelf daaronder begrepen is.

Let men er nu verder op, dat de vrijstelling der pachters eene uitzondering is, die niet mag worden uitgebreid tot min of meer analoge gevallen, dan moet men, naar het inzien der Regeering tot de conclusie komen, dat de onderpachters niet begrepen zijn in de vrijstelling.

Die conclusie vindt versterking in het motief, dat indertijd voor de vrijstelling van de pachters werd opgegeven, nl. „er is iets weinig regelmatig in, ter zake van de verpachting boven de pachtsom nog een deel van de winst voor de schatkist te vorderen,” met welke zienswijze de Regeering zich ook toenmaals geheel kon vereenigen, dewijl zij van oordeel was, dat een pachter een belastinggaarder is, die ter zake van dat bedrijf als agent van de Regeering niet verder kan worden belast.

Immers de Staat contracteert niet met den onderpachter en dus kan ten zijnen aanzien niet gelden het motief, dat de schatkist, in plaats van in eens te krijgen wat zij hebben moet, eerst zekere som van hem zou bedingen en daarna nog een deel van zijne winst zou nemen. En evenmin kan de onderpachter worden beschouwd als gaarder van de Regeering, die van hem niet ontvangt of te ontvangen heeft.

No. 3984. INLANDSCH ONDERWIJS. — *Verstreking van boekwerken en imprimés met betrekking tot het —*

BESLUIT.

No. 22. Batavia, den 18den Februari 1860.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Den Directeur der Producten en Civiele Magazijnen te machtigen den Resident der Preanger-Regentschappen ten behoeve van den heer K. Holle te Tjikadjang te doen toekomen één exemplaar der bij de kweekschool te Soerakarta gebruik wordende en later nog in gebruik komende schoolboeken, benevens van elk der reeds in druk verschenen en nog te verschijnen verslagen van het onderwijs onder den Inlander.

Afschrift, enz.

BESLUIT.

No. 10. Buitenzorg, den 8sten Augustus 1872.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Ten vervolge van het besluit van 18 Februari 1860 no. 22 den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid te machtigen:

a. om aan den Adviseur-honoraire voor Inlandsche zaken, den heer K. F. Holle te Waspada (Preanger-Regentschappen) gratis te doen toekomen een exemplaar van alle ter Landsdrukkerij uitkomende leermiddelen, boeken, kaarten enz. en van alle werken over Indische taalkunde, en zulks, voor zooveel het door den ambtenaar H. van de Wall vervaardigd Maleisch woordenboek betreft, met wijziging in zoover van art. 2 van het besluit van 7 Februari 1871 no. 41;

b. aan den Inspecteur en aan de Adjunct-Inspecteurs van het Inlandsch onderwijs, ten behoeve hunner archieven, te doen verstrekken ieder één exemplaar van alle ter Landsdrukkerij uitgegeven en nog voorradige benevens van alle in den vervolge aldaar uit te geven werken ten dienste van dat onderwijs.

Afschrift enz.

BESLUIT.

No. 10. Batavia, den 1sten December 1882.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Ten vervolge van het besluit van 8 Augustus 1872 no. 10, den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid te machtigen om de daarbij onder b bedoelde verstrekking, zoo dikwijls zulks hem noodig voorkomt, ook uit te breiden tot boekwerken, die niet bij 's Lands Drukkerij noch bepaaldelijk ten dienste van het Inlandsch onderwijs uitgegeven zijn, doch bij genoemde inrichting of bij het Dépôt van Leermiddelen voor het Inlandsch onderwijs in voorraad en verkrijgbaar zijn gesteld en geacht moeten worden voor het archief der inspecteerende Ambtenaren van het Inlandsch onderwijs van belang te wezen.

Extract enz.

No. 3985. VOORSCHOTTEN voor het huishoudelijk beheer van de Hoogere Burgerschool te Semarang, de Hoogere Burgerschool voor meisjes te Batavia, 's Lands Plantentuin te Buitenzorg en het vervoer van zout.

BESLUIT.

No. 14. Batavia, den 3den December 1882.

Gelezen enz.

Gelet op art. 49 der wet van 23 April 1864 (Indisch Staatsblad no. 106).

Is goedgevonden en verstaan:

Ten vervolge van het besluit van 28 December 1875 no. 15, (Bb. no. 3172) den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid te machtigen om gedurende het jaar 1882 en volgende jaren, met inachtneming van het bepaalde bij artikelen 8 en 9 der voorschriften, vervat in het besluit van 10 December 1873 no. 6 (Bijblad op het Staatsblad no. 2718) voorschotten te verleenen voor het huishoudelijk beheer van de Hoogere Burgerschool te Semarang, de Hoogere Burgerschool voor meisjes te Batavia, 's Lands Plantentuin te Buitenzorg en het vervoer van zout.

Extract enz.

De H. B. School voor meisjes te Batavia is in 1902 op geheven.

No. 3986. BATAVIASCH E HAVENWERKEN. — *Aanvulling der Instructie voor den Chef van den dienst der — in Bb. no. 3223.*

B. 25 Augustus 1882 no. 40. Vervallen door de opheffing der afzonderlijke administratie van de havenwerken in 1885.

No. 3987. PLECHTIGHEDEN. — *Oproeping van ambtenaren tot bijwoning van de overgave en overname van het bestuur.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in Nederlandsch-Indië.

No. 8847. Batavia, den 5den December 1883.

Het geval heeft zich meermalen voorgedaan, dat Assistent-Residenten, Controleurs en verdere Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur ter hoofdplaats werden opgeroepen, om tegenwoordig te zijn bij de overgave en overname van het bestuur door den aftredenden Resident aan den ter hoofdplaats bescheiden Assistent-Resident of den gewestelijken Secretaris.

Ik vind hierin aanleiding om onder Uwe aandacht te brengen, dat tot dergelijke handeling geen bevoegdheid bestaat.

Immers in art. 2 van het besluit van 13 Mei 1877 no. 30 (no. 3302 van het Bijblad op het Staatsblad van Ned.-Indië), waarop zij gegrond zou zijn, is alleen sprake van overgave en overname van het bestuur, waarmede niet anders bedoeld kan zijn dan de overgave van het bestuur, door den aftredenden aan den optredenden Gewestelijken Bestuurder en niet aan den tijdelijken vervanger in het bestuur.

Daar ook de Regeering nader ter zake geraadpleegd, zich met deze uitlegging heeft vereenigd, heb ik de eer UEdG. hiermede in wetenschap te stellen en te verzoeken in den vervolge zich daaraan te houden, zullende eene afwijking van dit voorschrift en zijne geldelijke gevolgen worden gelaten voor rekening van de betrokken autoriteit.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
P L E S.

No. 3988. JAVA-SPOORWEGMAATSCHAPPIJ. — *Voorwaarden van voorloopige concessie voor den aanleg en de exploitatie van*

eenen spoorweg, loopende van Tegal over Bandjaran naar Balapoelang, met een zijtak van Bandjaran naar Pangka.

Vervallen door Bijblad no. 5196.

No. 3989. DRIEMAANDELIJKSCHE OVERZICHTEN *van de gewesten in Nederlandsch-Indië.*

B E S L U I T.

No. 25. Buitenzorg, den 9den September 1882.

Overwegende dat de driemaandelijkse overzichten van bijzonder vermeldenswaardige gebeurtenissen tot dusver door de Hoofden van gewestelijk Bestuur ingediend wordende, voortaan zonder bezwaar kunnen worden gemist;

Is goedgevonden en verstaan:

Met intrekking der circulaires van den 1en Gouvernements-Secretaris van 31 December 1857 no. 3245, 13 October 1858 no. 2729 en 24 Mei 1871 no. 869 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 348, 584 en 2480) te bepalen dat de boven bedoelde overzichten voortaan niet meer behoeven te worden ingediend.

Afschrift, enz.

No. 3990. REIS- EN VERBLIJFKOSTEN. — *Visa op de declaratiën van de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op de Buitenbezittingen voor dienstreizen binnen hun gewest.*

No. 18. Buitenzorg, den 1sten Februari 1883.

Gelezen het ochtendrapport van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 14 December 1882 no. 3 en het daarop gesteld advies der Algemeene Rekenkamer van 16 Januari 1883 no. 395;

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, dat de op declaratiën van Hoofden van Gewestelijk Bestuur op de bezittingen buiten Java en Madoera, die voor reizen binnen hun gewest mogen declareeren ingevolge Staatsblad 1876 no. 253, gewijzigd bij Staatsblad 1880 no. 153 en aangevuld bij art. 5 van Staatsblad 1882 no. 124, voorkomende data van aankomst op en vertrek van bezochte plaatsen niet meer door het tot dusver geëischte visum behoeven geconstateerd te worden, wordende alzoo dat visum alleen behouden voor de data van vertrek van en terugkomst ter hoofdplaats van het gewest.

Afschrift, enz.

No. 3991. AMBTENAREN. — *Het te werk stellen van de schrijvers bij de Indische bureaus ten behoeve van voor den dienst niet benodigd kopieerwerk en het aanbrenge van den Minister van Koloniën van in Indië aanhangige ambtelijke zaken buiten de Ind. Regeering om, verdient in hooge mate afkeuring.*

B E S L U I T.

No. 10. Buitenzorg, den 21sten September 1883.

Gelezen de missive van den Minister van Koloniën van 24 Juli 1883, lett. A³ en C., no. 17/1553, daarbij mededeelende:

dat zich het geval heeft voorgedaan dat een Indisch landsdienaar (thans gepensionneerd) in onberaden ijver voor de zaken, bij wier behandeling hij hier te lande betrokken was, bij zijn vertrek naar Nederland kopieën van een aantal ambtelijke stukken heeft medegenomen, die hij had laten vervaardigen met het doel om ze den Minister aan te bieden en zodoende diens bijzondere aandacht in te roepen voor de onderwerpen, waarop die stukken betrekking hadden;

dat zoowel het te werk stellen van de schrijvers bij de Indische bureaus voor dergelijk voor den dienst niet benodigd kopieerwerk, als het aanbrengen bij hem van hier te lande aanhangige ambtelijke zaken buiten de Indische Regeering om, in hooge mate afkeuring verdient, en het hem mitsdien wenschelijk voorkomt op de een of andere wijze de Indische landsdienaren opmerzaam te maken op de nadeelen, die voor hen uit handelingen als bovenbedoeld zouden kunnen voortvloeien:

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Van het vorenstaande aanteekening te houden; met uitnoodiging aan de Chefs der Departementen van Algemeen Bestuur, de Hoofden van Gewestelijk Bestuur en verdere Autoriteiten en Colleges, wie zulks mocht aangaan, om tegen handelingen als door den Minister bedoeld zooveel mogelijk te waken.

Ten tweede, enz.

Afschrift, enz.

No. 3992. PERSONEELE EN PATENTBELASTING. — *Aanvang van het belastingtijdvak.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur en de overige betrokken Autoriteiten.

No. 17426.

Batavia, den 9den November 1882.

Blijkens de voor de aangiften voor de personeele en de patentbelasting, respectievelijk bij art. 5 van het besluit van 30 December 1878 no. 1 (Staatsblad no. 352) en bij art. 1 § III van het besluit van 22 Januari 1880 no. 7 (Staatsblad no. 16) vastgestelde modellen, is tot dusver niet tot de aangifte gerekend de opgave van het tijdstip, waarop de belastingplicht aanvangt van de personen, vallende in de termen van de artt. 18 en 19 van de ordonnantie op de personeele belasting (Staatsblad 1878 no. 349) of van art. 14 van de ordonnantie op het patentrecht (Staatsblad 1878 no. 350).

Te dien aanzien werd contrôle van het bestuur ondersteld.

Het is evenwel herhaaldelijk gebeurd, zoowel bij de personeele als bij de patentbelasting, dat personen over een geheel jaar werden aangeslagen, die later bleken slechts voor een gedeelte van een jaar belastingplichtig te zijn.

Telkens moest dan door belanghebbenden eene doleantie worden ingediend en was een besluit van de Regeering noodig om de plaats gehad hebbende schending der wettelijke bepalingen te herstellen.

Ten einde die bezwaren te voorkomen, zijn de boven bedoelde biljetten met ééne vraag betreffende den aanvang van het belastingtijdvak aangevuld bij het besluit van 1 dezer no. 14, opgenomen in het Staatsblad onder no. 273 en in de Javasche Courant van Dinsdag 7 dezer no. 89.

Er is intusschen vóór de vaststelling van genoemd besluit een aanzienlijke hoeveelheid aangiften voor beide belastingen gedrukt.

Ik zie er geen bezwaar in, dat die verstrekt worden, ofschoon de nieuwe vragen er niet in voorkomen.

Deze heb ik doen drukken op afzonderlijke biljetten, waarvan het voor het volgend jaar noodig geraamd aantal. UEdG. wordt toegezonden te gelijk met de overige gedrukten voor de belastingen.

Dat aantal is — zooals UEdG. blijken zal — veel geringer dan dat van de principale aangiften, omdat het, uit den aard der zaak, overbodig is, dat de suppletoire biljetten gevoegd worden bij de aangiften, welke in den aanvang van het jaar worden rondgedeeld.

Er worde alleen nauwkeurig op gelet, dat de supplementen niet ontbreken bij die biljetten, welke na de eerste uitdeeling, in den loop van het jaar worden uitgereikt.

Ik heb de eer UEdG. te verzoeken daarvoor te willen doen zorg dragen.

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

No. 3993 VENDUKANTOREN. — *Vendutiën voor rekening van den Lande moeten zooveel mogelijk worden gehouden ter standplaats van den Vendumeester.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 11794.

Batavia, den 13den Juli 1880.

Bij vendutiën van onroerende goederen voor rekening van den Lande wordt de zuivere opbrengst daarvan dikwijls niet weinig verminderd door de onkosten, veroorzaakt doordat het personeel van het Vendukantoor, wanneer dit niet gevestigd is ter plaatse, waar de goederen gelegen zijn, zich voor het houden der vendutie derwaarts begeeft.

Ter voorkoming van verdere benadeeling van 's Lands geldelijke belangen is het de wensch der Regeering, dat openbare verkoopingén, voor rekening van den Lande, van onroerende goederen, gelegen op plaatsen, waar geen Vendukantoor gevestigd is, voortaan worden gehouden op de standplaats van den betrokken Vendumeester, en dat van dezen regel alleen dan worde afgeweken, wanneer 's Lands geldelijk belang zulks bepaaldelijk vordert.

Ook in het geval van verkoop voor rekening van den Lande van roerende goederen, liggende ter plaatse, waar geen Vendukantoor gevestigd is, zal in vele gevallen het maken van onkosten, als boven bedoeld, vermeden kunnen worden door verkoop, ter standplaats van den Vendumeester, op monster, krachtens art. 17 der instructie in Staatsblad 1819 no. 81 in verband tot art. 1477 Burg. Wetboek en art. 93 der Overgangsbepalingen; terwijl ingeval zich overwegende bezwaren tegen de toepassing van een dezer maatregelen verzetten, men dikwijls door het combineeren van bedoelde vendutiën met andere, ter zelfder plaats te houden, de onkosten tot het geringst mogelijke bedrag zal kunnen terugbrengen.

Ik heb de eer UEdG. te verzoeken, in het gewest onder Uw beheer in den zin van het bovenstaande van bevelen te willen voorzien.

Tevens gelieve UEdG. onder de aandacht in het gewest onder Uw beheer te brengen, dat zij bij verkoopingén voor rekening van den Lande de onkosten vaak tot een minimum kunnen terugbrengen door gebruikmaking van het

hun bij de ordonnantie van 13 December 1871 (Staatsblad no. 197) toegekend recht van delegatie.

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

Zie Bb. no. 3547 en 4470. Zie hierbij het reglement in St. 1886 no. 83.
Vergelijk Bijblad no. 4504.

No. 3994. SEMARANG-DJOEWANA-STOOMTRAMWEGMAATSCHAP-
PIJ. — *Wijziging der voorwaarden in Bijblad no. 3717.*
BESLUIT.

No. 11. Buitenzorg, den 9den Maart 1882.

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Met wijziging in zoover van art. 3 der bij het besluit van 18 Maart 1881, no. 5 vastgestelde voorwaarden van vergunning tot den aanleg en de exploitatie van een stoomtramverbinding tusschen Semarang, Demak, Koedoes, Pati en Djoewana te bepalen, dat de daarbij sub. a aangegeven schaal van 1/1000 voor de plattegrondteekening alleen wordt gevolgd voor de wegen loopende langs bebouwde plaatsen, terwijl voor de wegen daarbuiten gelegen eene schaal van 1/5000 wordt aangenomen.

2°. enz.

Afschrift, enz.

No. 3995. INLANDSCHE HOOFDEN. — *Naamsverandering van Desahoofden.*

CIRCULAIRE aan de Residenten op Java en Madoera met uitzondering van Djokjakarta en Soerakarta.

No. 7574. Batavia, den 24sten October 1883.

Door een der Hoofden van Gewestelijk Bestuur werd onlangs het voorstel gedaan om aan een Desahoofd te vergunnen, zijn naam te veranderen.

De Regeering heeft dat voorstel buiten beschikking gelaten, omdat het haar niet wenschelijk voorkomt, de bevoegdheid, die zij zich, krachtens § V van het besluit van 19 December 1867 no. 29 (Staatsblad no. 168) heeft voorbehouden uit te breiden tot de Desahoofden, die klaarblijkelijk niet zijn begrepen onder de in dat voorschrift voorkomende uitdrukking „Inlandsche Hoofden, Ambtenaren en mindere Beambten.”

In verband met artikel 3 der ordonnantie in Staatsblad 1878 no. 47, acht zij het echter wenschelijk, dat de Residenten van naamsveranderingen van Desahoofden aantekening houden.

Ik heb mitsdien de eer UEdG. te verzoeken bij voorkomende gelegenheid dienovereenkomstig te willen handelen; onder aantekening, dat het vorenstaande echter niet van toepassing is op de hoofden van perdikan- en andere vrije desa's, bedoeld bij artikel 13 van evengemeld Staatsblad, die dus voortdurend de vergunning van den Gouverneur-Generaal behoeven tot het dragen van eenen anderen naam.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
D. PLES.

De aantekening aan het slot moet, blijkens Bijblad no. 5400, geacht worden vervallen te zijn.

No. 3996. INLANDSCH ONDERWIJS. — *De beide openbare Inlandsche scholen te Probolinggo dienstbaar gemaakt aan de practische vorming der kweekelingen van de Kweekschool voor Inlandsche Onderwijzers aldaar.*

BESLUIT.

No. 26. Buitenzorg, den 23sten November 1882.

Gelezen, enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

I. Te bepalen dat de beide openbare Inlandsche scholen te Probolinggo ook worden dienstbaar gemaakt aan de practische vorming der kweekelingen van de Kweekschool voor Inlandsche Onderwijzers aldaar, bedoeld bij art. 2 van het bij art. 1 der ordonnantie van 25 Mei 1872 (Staatsblad no. 99) vastgesteld Algemeen Reglement op het Gouvernements lager onderwijs voor Inlanders in Nederlandsch-Indië en dat mitsdien de externenschool, verbonden aan de Kweekschool voor Inlandsche Onderwijzers te Probolinggo, wordt opgeheven.

II. Aan te teekenen, dat de bij § I bedoelde maatregel in werking treedt, nadat het voor de 2e openbare Inlandsche school te Probolinggo in de onmiddellijke nabijheid der Kweekschool voor Inlandsche Onderwijzers aldaar te bouwen lokaal zal zijn voltooid en betrokken.

Afschrift, enz.

No. 3997. ZEGEL. — *Het collecteloan is verschuldigd zoodra een zegel is verkocht. — Door restitutiën als bedoeld in art. 15 van Staatsblad 1870 no. 39 en I van Staatsblad 1879 no. 304 wordt geenszins de koop en verkoop van het zegel te niet gedaan en, zolang die koop en verkoop blijft, is het collecteloan onherroepelijk verdiend.*

BESLUIT.

No. 26. Buitenzorg, den 26sten September 1881.

Gelezen:

1°. het request, gedagteekend P. 5 Mei 1881, van mr. C., gepensionneerd Ambtenaar, laatstelijk Assistent-Resident voor de politie te Q, houdende bezwaren tegen de van hem, in verband met het bepaalde bij de 2e alinea van artikel 1 der ordonnantie in Staatsblad 1879 no. 304, gevorderde terugbetaling van als debitant van het kleinzegel aldaar genoten collecteloan over verkochte zegels voor vergunningen, om tot ultimo December van het jaar 1880 van het uitleenen van geldsommen van een bedrag van f 100.— en daarbeneden op pand en tegen interest een beroep te maken;

2°. enz.

Is goedgevonden en verstaan.

Aan den adressant te kennen te geven dat door hem ter zake voorschreven niets behoeft te worden terugbetaald.

Afschrift, enz.

Vergelijk Bb. no. 3998.

No. 3998.

ZEGEL. — *Restitutie van gelden door partijen betaald voor te hooge zegels, aangewend door openbare Ambtenaren. — Terugstorting in dat geval van het collecteloon.*

BESLUIT.

No. 11

Buitenzorg, den 21sten September 1882.

Gelet op het besluit van 15 Juli 1882 no. 4, waarbij de Directeur van Financiën is gemachtigd, om aan X op den voet van de laatste alinea van art. 20 der wet van 23 April 1864 (Indisch Staatsblad no. 106) terug te geven eene som van f 1458.80 wegens door den Ambtenaar, belast met de overschrijving van den eigendom van vaste goederen enz. te M....., te veel geheven belasting onder den naam van zegelrecht, bij het overschrijven aldaar van erfpachtsrechten, — en zulks uit overweging, dat wanneer door een landsdienaar te veel belasting is gevorderd en diensgevolge te veel betaald is geworden, de Staat daaruit geen voordeel mag trekken en het te veel betaalde moet restitueeren;

zijnde bij het ter toelichting van gemeld besluit strekkend schrijven van den 1^{en} Gouvernements-Secretaris van 15 Juli 1882 no. 2040 b aan den Directeur van Financiën o. a. tevens medegedeeld, dat in zoodanig geval de betrokken zegeldebitant het collecteloon over het te veel betaalde zegelrecht niet mag genieten;

Gelezen:

I. de aan den Directeur van Financiën gerichte requesten:

a. gedagteekend O..... 1 Februari 1882, van A, pachter van het recht tot den verkoop van opium in het klein in..... gedurende het jaar 1878 en de jaren 1879 t/m. 1881;

b. gedagteekend K..... 27 Maart 1882 van B..... pachter van het recht op het houden van speelafels in..... gedurende het jaar 1879;

beiden houdende verzoek om restitutie van hetgeen door hen te veel is betaald aan zegelgelden voor de grossen der ter voorschreven zake gesloten pachtecontracten, waarvan de notarieele akten zijn opgemaakt door den fungeerenden notaris te K....., als hoedanig in de hier bedoelde gevallen zijn opgetreden eerst de Assistent-Resident ter plaatse en later de gewestelijke Secretaris;

II enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord:

Overwegende:

dat onderwerpelijk de te hooge zegels zijn aangewend door fungeerende Notarissen, zijnde door de Regeering aangestelde personen, wier tusschenkomst bij het verlijden van akten onvermijdelijk was;

dat in verband hiermede en met het oog op het hooge bedrag, hetwelk te veel betaald is, terwijl het voor de adressanten uiterst moeielijk is, om de door hen geleden schade op de betrokken Notarissen te verhalen, ook onderwerpelijk wel termen aanwezig zijn tot teruggaaf van dat bedrag.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Den Directeur van Financiën te machtigen tot teruggaaf aan de adressanten, op den voet van art. 20 der wet van 23 April 1864 (Indisch Staatsblad no. 106), van de sommen, respectievelijk van f 3032 en f 256, wegens door adressanten te veel betaalde belasting onder den naam van zegelrecht voor de grossen der in zake voorschreven pachten verleden notarieele akten.

Ten tweede. Den Departementschef uit te noodigen, het noodige te verrichten

voor de terugstorting in 's Lands kas van het over de in art. 1 van dit besluit bedoelde te veel betaalde zegelrechten genoten collecteloon.

Afschrift, enz.

Zie hierbij art. 9 van St. 1885 no. 135.

No. 3999. **VUURWAPENEN.** — *Bezit van —.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java.

No. 48.

Batavia, den 4^{den} Januari 1882.

Met referte aan den omtrent dat denkleed door U uitgebracht advies heb ik de eer UEdG. mede te deelen dat de Regeering het niet raadzaam acht over te gaan tot intrekking van art. 16 van het Reglement op den invoer, den verkoop en het bezit van vuurwapenen en buskruit in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1828 no. 58), voor zoover daarbij aan houders van schietgeweer de verplichting is opgelegd, om het daarvoor gevorderde consentbiljet telkenmale te doen vernieuwen.

Volgens de Regeering is een nauwkeurige controle op den overgang van vuurwapenen bij de vernieuwing der consentbiljetten voldoende.

Blijkt daarbij iemand zijn wapen van de hand te hebben gezet, zoo behoort te worden onderzocht aan wien, en deze desnoods tot naleving van art. 14 van voornoemd reglement worden gedwongen.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,

HENNY.

Zie ook Bb. no. 1809.

No. 4000. **MATERIEEL BEHEER.** — *Aanvraag tot verstrekking van goederen behorende tot het Landsbeheer op den voet van art. 11 der Regelen in Staatsblad 1866 no. 151.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera en de Buitenbezittingen.

No. 7944.

Batavia, den 21sten September 1881.

De aanvragen bedoeld bij artikel 11 van Staatsblad 1866 no. 151 moeten worden ingediend alléén bij verstrekking van het eene Departement aan het andere, terwijl in alle andere gevallen de indiening van aanvragen geheel overbodig en het voldoende is, in den brief te vermelden wat noodig wordt geacht.

Vermits in de laatstbedoelde gevallen in den regel door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur aanvragen (soms in triplo of quadriplo) worden ingediend, heb ik de eer UEdG. te verzoeken de indiening daarvan voor den vervolge geheel achterwege te laten.

De Directeur van Justitie,

BUIJN.

No. 4001. **BURGERLIJKE GENEESKUNDIGE DIENST.** — *Regelen door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in acht te nemen bij mutatiën onder de genees-, heel-, verlos- of tandheelkundigen, apothekers of apothekersbedienden.***BESLUIT.**

No. 5.

Buitenzorg, den 11^{den} Juli 1883.

Gelet op de artikelen 45 en 57 van het Reglement, vastgesteld bij de ordonnantie van 30 Maart 1882 (Staatsblad no. 97);

Gelezen de missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 5 Juni 1883 no. 7012 en de daarbij overgelegde aan hem gerichte missive van den Chef over den Geneeskundigen Dienst van 14 Augustus 1882 no. 1896/2;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen:

De Hoofden van Gewestelijk Bestuur winnen, alvorens de bewijzen van bevoegdheid, bedoeld bij de artikelen 45 en 57 van het Reglement op den burgerlijken geneeskundigen dienst (Staatsblad 1882 no. 97), te viseeren, daaromtrent het advies in:

Op Java en Madoera, van den Dirigeerenden Officier van Gezondheid in de militaire afdeling, waarin hun gewest gelegen is, en

op de Buitenbezittingen, van den Dirigeerenden of Eerstaanwezenden Officier van Gezondheid in hun gewest.

Zij geven van de boven bedoelde door hen gestelde visa kennis aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, die daarvan mededeeling doet aan den Chef over den Geneeskundigen Dienst. Gelijke kennisgeving geschiedt, wanneer in hun gewest een genees-, heel-, verlos- of tandheeskundige, alsmede een apotheker of apothekersbediende komt te overlijden, naar elders verhuist of wegens andere omstandigheden ophoudt zijne functiën uit te oefenen.

Afschrift, enz.

No. 4002. VENDUKANTOREN.— *Het één per mille voor de armen wordt niet gegeven ingeval van ophouding van in het openbaar geveilde goederen.*

Missive van den 1en Gouvernements-Secretaris van 7 April 1881 no. 713. Vervallen door Stb. 1889 No. 190.

No. 4003. OPIUMSLUIKHANDEL. — *Belooning van door Hoofden van Gewestelijk of Plaatselijk Bestuur en hunne Secretarissen bewezen diensten tot wering van den —.*

Aan den Directeur van Financiën.

No. 2728.

Batavia, den 15den November 1882.

In antwoord op Uw schrijven van 26 October jl. no. 16714, waarvan de bijlagen hierbij weder teruggaan, heb ik de eer, op bekomen last, UEdG. mede te deelen, dat de, bij het besluit van 27 Mei te voren no. 21 genomen, afwijzende beschikking op Uw voorstel om aan den gewezen Assistent-Resident X eene belooning toe te kennen van door hem bewezen diensten tot wering van den opiumsluikhandel, gegrond is op de overweging, dat het met Staatsblad 1853 no. 73, art. 1b, — waaruit blijkt, dat Hoofden van Gewestelijk Bestuur en hunne Secretarissen, wanneer zij aanbrengers of aanhalers zijn, geen aanspraak hebben op bijzondere belooning, — in strijd zou zijn om voor verrichtingen, door den wetgever minder belangrijk geacht dan aanhalen of aanbrengen — zie Staatsblad 1874 no. 228, art. 24 — eene belooning toe te kennen, die voor het meer gewichtige niet mag worden genoten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
S O L.

No. 4004. REIS- EN VERBLIJFKOSTEN. — *Daggeld voor Opzieners bij het Boschwezen.*

B. 3 Juni 1884 no. 12. Vervallen door St. 1885 no. 11.

No. 4005. INLANDSCHE SCHEPELINGEN EN INLANDSCHE EN AFRIKAANSCH MILITAIREN. — *Onderstand.*

BESLUIT.

No. 17.

Batavia, den 18den Augustus 1883.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen dat de toekenning van onderstand voor ééns aan voor den dienst afgekeurde Inlandsche schepelingen van de Koninklijke Nederlandsche en de Gouvernements-Marine, die daarvoor in aanmerking komen ingevolge art. 3 van het Koninklijk besluit van 24 November 1859 no. 70 (Indisch Staatsblad 1860 no. 27) in verband met art. 1 § b van het besluit van 25 September 1863 no. 4 Staatsblad no. 116a) en art. 14 van het Reglement in Staatsblad 1873 no. 117, voortaan zal geschieden door den Commandant der Zeemacht, vanwege den Gouverneur-Generaal 1).

Afschrift, enz.

1) De toekenning van onderstand voor ééns aan Inlandsche en Afrikaansche militairen, geschiedt door het Legerbestuur, ingevolge Bt. 16 Januari 1850 no. 14.

No. 4006. INLANDSCHE HOOFDEN. — *Regels voor het toekennen van onderstand aan weduwen van landsdienaren.*

Aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

No. 1053a.

Batavia, den 27sten Juni 1883.

In de tot dusver aangenomen regels voor het toekennen van onderstand aan weduwen van Inlandsche landsdienaren bestaat eene leemte, die aanleiding geeft dat in identieke gevallen niet altijd op gelijke wijze wordt beslist.

Zoo wordt aan de weduwe van een Inlandsch ambtenaar somwijlen de helft van het pensioen van den echtgenoot verleend en in andere gevallen 1/8 van diens traktement; bij de vaststelling van haren onderstand nu eens met den dienstdag van haren echtgenoot rekening gehouden, dan weder niet.

Het is der Regeering wenschelijk voorgekomen ook ten deze voor den vervolg een vasten regel aan te nemen.

Het pensioen der Inlandsche weduwen draagt een geheel ander karakter dan dat der weduwen van Europeesche landsdienaren; het eerste is uitsluitend eene gunst der Regeering ter belooning van de diensten, welke hunne echtgenooten aan den Lande hebben bewezen.

Het is derhalve rationeel, dat het bedrag van dien onderstand verband houde met den dienstdag van den Inlandschen ambtenaar en den tijd, gedurende welchen hij zijne hoogst bezoldigde betrekking heeft bekleed.

Dit nu zijn dezelfde factoren, welke het bedrag van het pensioen der Inlandsche ambtenaren zelf bepalen en het schijnt derhalve het meest billijk en consequent als beginsel aan te nemen, den onderstand der weduwen te stellen op „de helft van het pensioen, dat den echtgenoot was toegelegd of dat hij genieten zou, ware hij op het tijdstip van zijn overlijden gepensionneerd.”

Heeft de Inlandsche ambtenaar dus minder dan vijf jaren dienst — het geval uitgezonderd dat hij door den dienst zijn leven verliest — dan komt de weduwe niet voor onderstand in aanmerking; bij een diensttijd van minder dan 20 jaren wordt het pensioen verminderd naar rato van het aantal der ontbrekende dienstjaren.

Op bekomen last heb ik de eer UHEDG. uit te noodigen de Hoofden van Gewestelijk Bestuur met het hier aangegeven beginsel te willen in kennis stellen en daarvan, bij het doen van voorstellen tot toekenning van onderstand aan weduwen van Inlandsche landsdienaren in den vervolge te willen uitgaan.

De enz.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
VAN DER WEIDE.

Vergelijk Bijblad no. 5529.

No. 4007. JAARSTATISTIEKEN. — *Modellen voor de samenstelling der—*.
B. 16 Januari 1884 no. 32. Vervallen door Bijblad no. 5539.

No. 4008. BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN. — *Wijzigingen en bijvoegingen in de prijslijst in Bb. no. 3874.*

BESCHIKKING van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken van 12 Januari 1884, no. 393/C.

Gelezen, enz.

Overwegende:

dat in de bij zijne beschikking van 18 Februari 1881, no. 1680/C gearresteerde prijslijst van materialen, gereedschappen en werktuigen, behoorende tot den voorraad van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken, drukfouten en onjuistheden voorkomen, die noodzakelijk moeten worden verbeterd;

dat van de blokken op dit oogenblik een soort in voorraad is, die niet in de prijslijst voorkomt en daarin behoort te worden opgenomen;

Gelet, enz.

Is besloten:

I. Ten vervolge van de dezerzijdsche beschikking van 1 Juni 1883, no. 5211/C, te arresteeren, de hieraan gehechte lijst van wijzigingen en bijvoegingen.

II. enz.

Extract, enz.

LIJST van wijzigingen en bijvoegingen in de prijslijst van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Schroefpalen met toebehooren.

- Prijslijst no. 224. *Schroefbouts A*, wegende ± 0.69 K.G. bij te voegen: middel-lijn der bout 2 c.M. lengte tusschen kop en moer 6 c.M.
" " 225. *Schroefbouts B*, wegende ± 0.34 K.G. bij te voegen: middel-lijn der bout $1\frac{1}{2}$ c.M. lengte tusschen kop en moer 5 c.M.
" " 230. *Radkranzen*, staat 275 Ct. lees: 275 Gld.

Touwwerk. Geteerd Europeesch, behoorende bij de blokken.

- Prijslijst no. 298. *Geteerd marlijn*, staat: wegende 1.7 K.G. per M., lees: 0.35 K.G. per streng.

Windhaken, met twee oogschroefbouts.

Prijslijst no. 341. Staat: lang 3.36 M., lees: 0.36 M.

IJzer.

" " 343. *Platstaaf* — staat: $1 \times \frac{3}{4}$ Eng. dm., lees: $1 \times \frac{3}{8}$ Eng. dm.

Gegolfd gegalvaniseerd plaat — (Dakijzer) in bladen.

Prijslijst no. 373. Staat: 0.976 M. golflengte, lees: 0.076 M. golflengte.

Zink in bladen.

" " 381. Staat: (dik 0.961 M.), lees: (dik 0.961 m.M.).

Blokken van teakhout. Beslagen — op metaal, met draaihaak, oog en kous.

Prijslijst nos. 23a—29b Tusschen de nummers 25 en 25a te voegen: 25b *Enkele*, lang 0.38 M. Prijs per stuk f 30.—

In de algemeene omschrijving door te halen de woorden *met draaihaak, oog en kous*

Naast de nummers 23a tot en met 29a onder accolade te voegen de woorden: *met draaihaak, oog en kous*.

Naast de nummers 29b en 29c onder accolade te voegen de woorden: *met draaihaak*.

Plaat VIII. no. 224. Staat no. 224, lees: 225.

" " " 225. " " 225, " 224.

" IX. *Wijze van samenstelling van schroefpaaljukken uit de nos. 211 tot en met 229 van de prijslijst.*

Staat 4 malen: schroefbout no. 224, lees: schroefbout no. 225.

" " Staat 4 malen: schroefbout no. 225, lees: schroefbout no. 224.

No. 4009. MIJNONTGINNINGEN. — *Toepassing van art. 1 van St. 1873 no. 217a.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 670.

Batavia, den 16den Januari 1884.

Bij art. 1 van Staatsblad 1873 no. 217a is bepaald, dat ieder, die mijnbouwkundige opsporingen in Nederlandsch-Indië wil doen in grond, niet bij hem in gebruik daartoe de voorafgaande schriftelijke vergunning noodig heeft van het Hoofd van Gewestelijk Bestuur en dat die vergunning slechts voor een nauwkeurig aangeduid terrein verleend wordt.

Daar het mij voorkwam, dat een Hoofd van Gewestelijk Bestuur zulk eene vergunning voor eene te groote uitgestrektheid verleend had, heb ik ter zake aan de Regeering inlichting gevraagd.

In antwoord daarop werd mij medegedeeld, dat de wet slechts spreekt van een nauwkeurig aangeduid terrein, maar te recht over de uitgestrektheid er van zwijgt, omdat die in elk zich voordoend geval afhankelijk is van omstandigheden.

De Regeering kan zich voorstellen, dat voor sommige onderzoeken de uitgestrektheid groot moet wezen om de juiste plekken te kunnen weten, waar met gegronde verwachting van goed gevolg en voordeel, ontginning zal kunnen geschieden.

De uitgestrektheid afhankelijk te doen zijn van de omstandigheden, acht de

Regeering stellig de meest vrijgevege opvatting, terwijl daarbij het bestuur het toch altijd in de hand heeft, om, vindt het de gevraagde uitgestrektheid te groot de vergunning tot opsporing niet te verleenen.

Voorts zijn nog in het meer gemeld art. 1 van Staatsblad 1873 no. 217a de termijn der vergunning, behoudens een maximum van 5 jaren, en de termijn, binnen welken met de opsporingen een aanvang moet zijn gemaakt, behoudens het maximum van één jaar krachtens Staatsblad 1874 no. 128 art. 4, eveneens aan het oordeel der Hoofden van Gewestelijk Bestuur overgelaten. Ook hieromtrent zal naar gelang van bovenbedoelde omstandigheden moeten worden beslist.

Daar ter beoordeeling dier omstandigheden deskundige voorlichting soms niet overbodig kan zijn, geef ik U in overweging, bij twijfel aan de wenschelijkheid of raadzaamheid om aanvragen, als hier bedoeld, in haar geheel toe te wijzen, vooraf den raad in te winnen van den Eerstaanwezenden Mijnningénieur in Uw gewest, dan wel, indien zulk een ambtenaar niet aanwezig is, mij in de gelegenheid te stellen U door den Hoofdingénieur, Chef der afdeeling Mijnwezen, te doen voorlichten.

De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid,
STORTENBEKER.

Zie nadere voorschriften in Bb. no. 4479.

No. 4010. *AFSTAND VAN GROND in eigendom of met recht van opstal. — Regels bij de behandeling van aanvragen om —.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java, uitgezonderd dat van Riouw en Onderhoorigheden.

No. 341.

Batavia, den 11den Januari 1884.

Ter verkrijging eener meer eenvormige behandeling van aanvragen om afstand in eigendom dan wel met recht van opstal van kleine stukken grond, als bedoeld bij art. 62 van het Regeeringsreglement, meer speciaal van die aanvragen, welke door Vreemde Oosterlingen 't zij in of buiten de voor hunnen landaard aangewezen wijken worden gedaan, heb ik de eer het volgende onder Uwe aandacht te brengen.

Art. 62 van het Regeeringsreglement, beginnende met een algemeen verbod om gronden te verkoopen, zondert van dat verbod slechts kleine stukken gronden uit, die aangevraagd worden met een in dat artikel uitdrukkelijk opgesomde bestemming, n. l. stukken grond, die dienen tot uitbreiding van steden en dorpen en tot het oprichten van inrichtingen van nijverheid.

Met andere woorden, de wetgever een verkoop (afstand in eigendom) van grond in het algemeen niet raadzaam achtende, heeft echter gemeend dat er soms dringende behoefte kan bestaan aan eigendomsrecht voor gronden, die dienen tot uitbreiding van steden en dorpen of tot het oprichten van inrichtingen van nijverheid, en daarom voor zoodanige grondstukken alleen eene afwijking toegelaten op het overigens door hem aangenomen beginsel.

Uit een en ander volgt, dat bij aanvraag van gronden, die in de termen der gemaakte uitzondering vallen, de Regeering wel tot uitgifte bevoegd maar niet verplicht is.

Na dit vooropgesteld te hebben, dient thans slechts ter sprake te komen, van

welke denkbeelden de Regeering bij het gebruik maken van die bevoegdheid wenscht uit te gaan, welken algemeenen regel zij daarbij wenscht te volgen.

Voor de oprichting van inrichtingen van nijverheid, wenscht zij de toe te kennen rechten (recht van eigendom, van opstal, van gebruik, enz.) op het aangevraagd perceel geheel afhankelijk te stellen van den aard der onderneming. (Zie ook Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 3588).

Is het op goede gronden te verwachten dat die onderneming zal zijn een permanente, dan bestaat er ook geen bezwaar den grond te verkoopen. In gevallen van twijfel brengt overigens het door den wetgever gehuldigd beginsel mede, dat tot het verleenen van een recht minder dan eigendom worde besloten, waaraan te miuder bezwaar kleeft, omdat, bij later te blijken stabiliteit der zaak, nog altijd het hogere eigendomsrecht kan worden gegund.

Wordt echter in zoodanig geval van twijfel aan de levensduur eener onderneming aangetoond, dat het dadelijk verleenen van eigendom alleen reeds voor het tot stand komen van de zaak noodig is (om b. v. in de vestiging van hypotheek of in het verkrijgen van bedrijfskapitaal geene moeielijkheid te ondervinden) en bestaat er dus dringende behoefte aan dat recht, dan spreekt het van zelf dat ook in dat geval, tot het verleenen van eigendom kan worden overgegaan.

De hierboven bedoelde regel wenscht de Regeering, dat zonder onderscheid voor Europeanen of Vreemde Oosterlingen worde toegepast.

Op het punt echter van toekenning van rechten op gronden, bestemd voor uitbreiding van steden of dorpen, meent zij een onderscheid tusschen die categoriën van ingezetenen wel in acht te moeten nemen.

Vreemde Oosterlingen mogen zich alleen vestigen in de voor hen aangewezen wijken; het verblijf daarbuiten kan hun slechts tot wederopzeggens worden toegestaan en draagt dus geen permanent karakter.

Daaruit alleen zou reeds zijn af te leiden dat ook voor het verblijf buiten die wijken aan geen permanent recht (eigendom) op den voor bewoning uitgekozen grond behoefte kan bestaan.

Zóóver wenscht de Regeering die gevolgtrekking echter niet uit te strekken.

Op plaatsen, waar wijken voor Vreemde Oosterlingen zijn aangewezen, kan het, naar haar oordeel, geen bezwaar hebben, voor woonerven buiten die wijken, maar binnen den omtrek dier plaatsen of daaraan onmiddellijk aansluitende, kleine stukken grond aan Vreemde Oosterlingen te verkoopen.

Alleen acht zij het niet onredelijk daarbij de voorwaarde te bedingen dat op het voor woonerf aangevraagd stuk grond een woonhuis in Europeeschen trant verrijze.

De oprichting aldaar van woonhuizen in Chineeschen of Arabischen trant kan niet worden geduld, omdat het voorschrift betreffende het aanwijzen van bepaalde wijken voor Vreemde Oosterlingen dan veel van zijn nut zou verliezen en aan oprichting van Inlandsche woningen kan geen behoefte bestaan, omdat meest altijd de grond, die in eigendom wordt verlangd, in het bezit van Inlanders en gewoonlijk reeds met Inlandsche woningen bebouwd is.

Op andere plaatsen dan waar hun wijken zijn aangewezen, — waartoe voor het grootste deel plaatsen en dorpen in het binnenland behooren, — zullen echter, naar het oordeel der Regeering aan Vreemde Oosterlingen voor woonerven slechts gronden met een minder recht dan eigendom zijn af te staan.

Aan deze algemeene regels wenscht de Regeering dat elke aanvraag zal worden getoetst.

Ten overvloede zij nog opgemerkt:

- a. dat een Vreemde Oosterling op eene plaats waar hem een wijk is aangewezen, verblijf houdende buiten die wijk, bij het vragen van een titel niet altijd genoodzaakt behoeft te worden de door hem bewoonde, niet Europeesche woning, tot een woonhuis in Europeeschen trant te herbouwen, daar immers de Regeering een beding te dier zake alleen wenscht te stellen bij het verleen van den titel van eigendom, zoodat, waar hij tot dien herbouw onmachtig is, die titel hem eenvoudig behoeft te worden onthouden en hem een minder recht dan eigendom zal zijn te verleen;
- b. dat bij het verleen van het recht van opstal de duur van dat recht niet steeds op 30 jaar behoeft te worden gesteld, maar al naar gelang van omstandigheden op 5, 10, 15 jaren enz., kan worden bepaald.

Ik heb de eer UEdG. te verzoeken bij de behandeling van aanvragen als bovenbedoeld met het vorenstaande rekening te willen houden en bij de doorzending der stukken er op te willen letten dat daaruit, overeenkomstig het bij de dezerzijdsche circulaire van 1 December 1880 no. 12052 (Bijblad no. 3629) gegeven voorschrift, steeds moet blijken welke bestemming de aanvrager aan den grond wenscht te geven en of daarop reeds gebouwd is, zoo ja, in welken trant.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
PLES.

Zie Bb. no. 4051 en 4221.

No. 4011. AANBESTEDINGEN. — *Nauwkeurige ramingen.*

CIRCULAIRE aan de Chefs der Departementen van Algemeen en de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 2042.

Batavia, den 14^{den} December 1883.

Het heeft meermalen de aandacht der Regeering getrokken, dat, wanneer verschillende artikelen ten behoeve van 's Lands dienst in één perceel in het openbaar worden aanbesteed, voor sommige artikelen in vergelyk met de opgegeven marktwaarde zeer lage prijzen worden bedongen.

Op zich zelf beschouwd zou de Regeering slechts reden kunnen hebben, om zich hierover te verheugen.

Ook liggen dikwijls de redenen voor die lage inschrijvingen voor de hand.

Het kan zijn, dat de opgegeven cijfers voor de plaatselijke marktwaarde niet altijd eene juiste maatstaf ter beoordeeling opleveren, doordien zij berekening hebben op den verkoop, of in detail, of in het groot, terwijl, zooals van zelf spreekt, de prijs, waarop de inschrijver zal hebben te rekenen, verband houdt met de hoeveelheid, die hij gehouden is te leveren.

Evenzeer is het aannemelijk, dat menig handelaar door zijne relatien in staat is eenig artikel belangrijk goedkooper te leveren dan waarvoor het plaatselijk verkrijgbaar is.

Doch het is voorgekomen, dat tegen zulke in verhouding tot elke bekende marktwaarde uiterst lage prijzen werd ingeschreven, dat, terwijl tevens bleek dat aan eene vergissing niet behoefde te worden gedacht, in eene voor de hand liggende reden als hiervoren bedoeld geene verklaring te vinden was.

De Regeering nu gelooft, dat aan het bedingen van bespottelijk lage prijzen

becijferingen ten grondslag liggen, welke benadeeling van hare belangen in andere opzichten ten doel hebben.

Tot die inschrijvingen kan aanleiding geven de omstandigheid, dat op de kwaliteit van het geleverde slechts een gebrekkig toezicht pleegt uitgeoefend te worden, maar meer algemeen mogen zij worden toegeschreven aan de dikwijls onjuiste of onvoldoende raming der benoodigde hoeveelheden.

Het is opvallend dat in vele gevallen naast uiterst lage prijzen voor sommige artikelen voor andere van hetzelfde aanbestedingsperceel hogere prijzen dan plaatselijk gevorderd worden in het inschrijvingsbiljet voorkomen.

Aangezien de uitkomsten der aanbestedingen worden bepaald door de geraamde hoeveelheden te vermenigvuldigen met de cijfers der ingeschreven éénheidsprijzen, is het duidelijk, dat hij, die uiterst laag inschrijft voor een of meer artikelen, waarvan hij te weten is gekomen of kan nagaan dat de benoodigde hoeveelheid verre beneden de raming blijft, en daartegen hoog voor die zaken, waarvan het te voorzien is dat zij in veel grootere hoeveelheid benoodigd zullen zijn dan het geraamde bedrag wel zou doen gelooven, dikwijls meer kans heeft om als laagste inschrijver te worden aangemerkt dan hij, die, vertrouwen stellende in de ramingen, inschreef tegen de laagste prijzen, waarvoor hij elk artikel leveren kon.

Dat zoodanige uitkomst niet in het belang der Regeering is, daardoor menig een als laagste inschrijver wordt aangenomen, die het inderdaad niet was, behoeft geen nader betoog.

Om praktijken als hierboven bedoeld tegen te gaan, is het dus van groot gewicht, dat, voor de raming der benoodigde artikelen bijzondere zorg gedragen worde. Bij voortdurende nalatigheid daarin is het te vreezen, dat, zeer ten nadeele van 's Lands kas, eerlijke en solide handelaren zich van concurrentie zullen onthouden.

Door op het vorenstaande aandacht te vestigen, met verzoek, voor den vervolge wel te willen toezien, dat de ramingen van artikelen, die in het openbaar zullen worden aanbesteed, met de meest mogelijke nauwkeurigheid worden samengesteld, heb ik de eer aan ontvangen bevelen te voldoen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
VAN DER WEIDE.

No. 4012. COMPTABELEN. — *Toepassing van art. 94 der Comptabiliteitswet. (Departement der B. O. W.).*

CIRCULAIRE aan den Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 12306 b.

Batavia, den 10^{den} December 1883.

Naar het oordeel der Algemeene Rekenkamer, waarmede de Regeering zich vereenigd heeft, is tot dusverre aan artikel 94 der Comptabiliteitswet eene te beperkte uitlegging gegeven, daar dit artikel geacht moet worden niet alleen betrekking te hebben op comptabelen, die komen te overlijden tijdens het door hen gevoerd beheer, maar ook op alle comptabelen, die onder curatele gesteld worden of overlijden, alvorens aan hunne verplichting tot het afleggen van rekening te hebben voldaan. Dientengevolge zal, wanneer een afgetreden comptabele komt te overlijden, zonder rekening te hebben gedaan van het door hem gevoerd beheer, dadelijk het noodige dienen te worden verricht tot het ex officio opmaken dier rekening, en zal alsdan mede van toepassing zijn de laatste alinea van het aangehaald wetsartikel, houdende gunstige bepalingen omtrent den verjaringstermijn.

Bij comptabelen, voor wie het proces-verbaal voor overname van het beheer als rekening geldt — vergelijk artikel 17 van de bepalingen in Staatsblad 1875 no. 23 — doet zich natuurlijk het bovenstaand geval niet voor, maar is dit voornamelijk wel te verwachten bij de beheerders van het materieel, wien een bepaalde termijn na hun aftreden is gesteld voor het afleggen van rekening.

Daar de Kamer bezwaarlijk op de wijze, aangegeven in Bijblad no. 3191. controle kan houden op het overlijden van comptabelen na het nederleggen der betrekking, is het noodzakelijk, dat de betrokken Departementen haar daarbij behulpzaam zijn.

Ik heb mitsdien de eer UHedG. te verzoeken, om bijaldien in Uw gewest Waterstaatsambtenaren aanwezig zijn, die ingevolge § 1 van Staatsblad 1878 no. 103, met het beheer der pakhuissgoederen behoorende tot den voorraad van mijn Departement zijn belast en — vide dezerzijdsche circulaire van 29 November 1878, no. 11102 — hunne verantwoordingen rechtstreeks aan de Algemeene Rekenkamer moeten indienen, te zorgen dat, wanneer een afgetreden beheerder korten tijd na het nederleggen der betrekking, komt te overlijden, mij daarvan onverwijld kennis worde gegeven, ter verdere mededeeling aan genoemd College. Bij haar zal alsdan worden nagegaan, of de rekening bereids is ingekomen en in het ontkennend geval het noodige worden gedaan tot het opmaken van de rekening ex officio.

Voorts verlangt de Kamer ten aanzien van de beheerders van 's Lands middelen, dat voortaan in voorkomende gevallen het proces-verbaal van overname, bedoeld in artikel 17 der bepalingen in Staatsblad 1875 no. 23, dat tevens de rekening is van het beheer van een aftredend comptabele, niet meer door tusschenkomst van het Departement (vide artikel 4 der genoemde bepalingen en het besluit van 23 Januari 1877, no. 9, Bijblad no. 3147), maar overeenkomstig artikel 24 der Comptabiliteitswet rechtstreeks aan haar worde ingediend.

Ik verzoek UHedG. derhalve om voor zooveel mijn Departement betreft aan aftredende beheerders van 's Lands middelen orders te geven, om onmiddellijk na de opmaking, een exemplaar van het proces-verbaal van overname te zenden rechtstreeks aan de Algemeene Rekenkamer. Is geen proces-verbaal nodig, omdat er geen saldo onaangezuiverd is, dan wordt voor het model der rekening, die in elk geval bij aftreding moet worden opgemaakt, (vergelijk art. 6 der meer aangehaalde bepalingen) genomen de jaarrekening (Comptabiliteit no. 20), vastgesteld bij het besluit der Kamer dd. 31 Mei 1885, no. 4398.

De rekening behoort dadelijk na het nederleggen der betrekking rechtstreeks aan het College te worden ingediend.

De Directeur der Burgerlijke Openbare Werken,
KROESEN.

No. 4013. DESA'S. — *Wijziging der regelen in BB. no. 3398 omtrent de splitsing en samenvoeging van — op Java.*

B. 27 December 1881, no. 1. Buiten werking gesteld bij Bb. no. 5083.

No. 4014. HOOGER ONDERWIJS. — *Programma van het eindexamen der Gymnasia met zesjarigen cursus. (Art. 11 en 12 der wet op het — Bijblad no. 3356).*

(Ned. Staatsblad no. 69).

KONINKLIJK BESLUIT van 21 Juni 1881, houdende nadere bepalingen ten aanzien van het eindexamen der Gymnasia, bedoeld in de wet van 28 April 1876 Nederlandsch Staatsblad no. 102.

Wij Willem III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz., enz.

Op de voordracht van onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, van 7 Juni 1881, no. 2096, Afdeling Onderwijs;

Overwegende, dat ons besluit van 29 Juni 1878 (Staatsblad no. 98) wijziging van ons besluit van 27 April 1877 (Staatsblad no. 86) noodzakelijk maakt, en dat tevens aan het tweede lid van art. 13 der wet op het hooger onderwijs gevolg moet worden gegeven.

Den Raad van State gehoord (advies van 14 Juni 1881, no. 9);

Gelet op het nader rapport van onzen voornoemden Minister, van 16 Juni 1881, no. 2194, Afd. Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Het eindexamen der Gymnasia met zesjarigen cursus en het daarmede gelijkgestelde examen, vermeld in art. 12 der wet van 28 April 1876 (Staatsblad no. 102), worden, voor elke twaalf examinandi of minder, gehouden op drie achtereenvolgende, door onzen Minister van Binnenlandsche Zaken jaarlijks voor elk Gymnasium en voor de in art. 12 bedoelde commissie aan te wijzen dagen.

Art. 2. Op den eersten dag wordt examen afgenomen van alle examinandi te zamen; op den tweeden dag alleen van diegenen onder hen, die het in het eerste lid van art. 11 der wet bedoelde getuigschrift verlangen voor de faculteiten der godgeleerdheid, der rechtsg geleerdheid of der letteren en wijsbegeerte; op den derden dag alleen van hen, die het getuigschrift verlangen voor de faculteiten der geneeskunde of der wis- en natuurkunde.

Indien zich voor het examen, waarvoor de tweede dag bestemd was, niemand heeft aangemeld, wordt het examen van den derden dag op den tweeden dag gehouden.

Acht de meerderheid der examinatoren of die der gecommiteerden het noodzakelijk dat, ten behoeve van een of meer examinandi de duur van het examen met een dag wordt verlengd, dan wordt de belanghebbende daarmede in kennis gesteld en hem medegedeeld welke dag daartoe door examinatoren of gecommiteerden is bestemd.

Art. 3. Het schriftelijk examen van den eersten dag omvat:

- 1°. het vertalen uit het Grieksch in het Nederlandsch;
- 2°. een opstel in het Nederlandsch over een door elken examinandus uit een zes-tal opgegevene te kiezen onderwerp;
- 3°. de stekunde tot en met de tweede machtsvergelijkingen;
- 4°. de meetkunde tot en met de stereometrie;
- 5°. het vertalen uit het Fransch, Duitsch en Engelsch in het Nederlandsch;

Art. 4. Het mondeling examen van den eersten dag omvat, behalve bespreking van aanmerkingen, die op het schriftelijk werk van den examinandus mochten te maken zijn:

- 1°. het vertalen en verklaren van eenvoudig Attisch proza (b. v. Xenophon, Lysias of Isocrates);
- 2°. het vertalen en verklaren van Grieksche epische poëzie;

- 3°. het vertalen en verklaren van Latijnsch proza (bijv. van Cicero, Sallustius of Livius);
- 4°. het vertalen en verklaren van gemakkelijke Latijnsche poëzie (bijv. van Ovidius, of Virgilius);
- 5°. de geschiedenis, bepaaldelijk de in het zesde studiejaar behandelde gedeelten der nieuwe geschiedenis.

Art. 5. Het schriftelijk examen van den tweeden dag omvat het vertalen uit het Nederlandsch in het Latijn.

Art. 6. Het mondeling examen van den tweeden dag omvat, behalve bespreking van aanmerkingen, die op het schriftelijk werk van den examinandus mochten te maken zijn:

- 1°. het vertalen en verklaren van moeilijker Attisch proza (b. v. van Plato of Demosthenes);
- 2°. het vertalen en verklaren van Grieksche dramatische poëzie;
- 4°. Het vertalen en verklaren van moeilijker Latijnsche poëzie (b. v. van Horatius);
- 4°. de Romeinsche antiquiteiten;
- 5°. de wiskunde, omschreven in art. 3, sub 3 en 4.

Is het bij art. 4 genoemd examen op den eersten dag niet afgeloopen, dan kan dit op den tweeden dag worden voortgezet.

Art. 7. Het schriftelijk examen van den derden dag omvat:

- 1°. het vertalen uit het Nederlandsch in het Latijn;
- 2°. de reken- en stekunde tot en met de reken- en meetkundige reeksen en de logaritmen, en de meetkunde tot en met de bolvormige trigonometrie;

Art. 8. Het mondeling examen van den derden dag omvat de bespreking van aanmerkingen, die op het schriftelijk werk van den examinandus mochten te maken zijn en van de onderwerpen in dat schriftelijk werk behandeld.

Verder:

- 1°. het vertalen en verklaren van moeilijker Attisch proza (b. v. van Plato of Demosthenes);
- 2°. het vertalen en verklaren van Grieksche dramatische poëzie;
- 3°. het vertalen en verklaren van moeilijker Latijnsche poëzie (b. v. van Horatius);

Is het bij art. 4 genoemd examen op den eersten dag niet afgeloopen, dan kan dit op den derden dag worden voortgezet.

Art. 9. Van de bij dit besluit bedoelde examen in eenig vak, bij de vorige artikelen genoemd, zijn vrijgesteld zij, die volgens de wet op het middelbaar onderwijs bevoegd zijn tot het geven van onderwijs in dat vak.

Art. 10. Van de examens in eenig onderdeel der wiskunde, bij de artt. 3, 6, 7 en 8 bedoeld, zijn vrijgesteld:

- a. zij die met goed gevolg hebben afgelegd het examen, omschreven in art. 2 van het Koninklijk besluit van 12 Februari 1879 (Staatsblad no. 35), voorbereidende tot het artsexamen;
- b. zij die met goed gevolg hebben afgelegd het examen, omschreven in het Koninklijk besluit van 11 Juli 1871 (Staatsblad no. 76) van adjunct-ijker.

Art. 11. Zij die bevoegd zijn tot het geven van lager onderwijs in een of, of meer der in art. 3, sub 5, genoemde vreemde talen zijn vrijgesteld van het examen in die taal.

Art. 12. Dit besluit treedt in werking op den vijfden dag na dien der afkondiging.

Op dat tijdstip vervalt ons besluit van 27 April 1877 (Staatsblad no. 86).

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het Staatsblad en tegelijkertijd in de Staats-courant zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Wildungen, 12 Juni 1881,
(get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
(get.) SIX.

(Uitgegeven den zes en twintigsten Juni 1881).

No. 4015. GEESTELIJKEN. — *Reiskosten van Europeesche* —.

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 1233.

Batavia, den 26sten Januari 1884.

Het heeft de aandacht der Regeering getrokken, dat de uitgaven voor reiskosten voor Europeesche Geestelijken (artikel 269 der begrooting van 1883) in den laatsten tijd jaarlijks gestegen zijn, zonder dat daarvoor in eene uitbreiding van den dienst eene voldoende verklaring wordt gevonden.

Ten einde nu de zekerheid te verkrijgen, dat ten deze van 's Lands schatkist niet meer geveerd wordt, dan in de bedoeling der Regeering ligt, acht ik het niet overbodig UwWelEdelGestrenge te herinneren aan de Staatsbladen 1854 no. 92 en 1858 no. 26, volgens welke voor dienstreizen van Christenleeraars naar plaatsen, waar zich slechts weinige leden hunner gemeente bevinden, de dringende noodzakelijkheid door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur moet worden verklaard, en aan Bijblad no. 1818, waarin de eisch wordt gesteld, dat voor hunne dienstreizen in het algemeen door het Plaatselijk Bestuur moet worden verklaard, dat de opgebrachte verblijfdagen in het belang van den dienst noodzakelijk zijn geweest.

De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid,
STORTENBEKER.

No. 4016. COMPTABILITEIT. — *Modellen en tijdstippen van inzending van rekeningen van comptabelen.*

EXTRACT uit het Register der handelingen en besluiten van de Algemeene Rekenkamer over Nederlandsch-Indië.

No. 4398.

Batavia, den 31sten Mei 1875.

De Algemeene Rekenkamer,
Gelezen, enz.

Gelet op artikel 86 der Comptabiliteitswet en artikel 38 der gewijzigde Instructie voor de Kamer, Staatsblad 1875 No. 24;

Heeft besloten:

1°. Vast te stellen gelijk geschiedt bij deze:

- a. het model der jaarrekening in te dienen door de Ontvangers van 's Lands kassen ter voldoening aan artikel 6 van de bepalingen vervat in Staatsblad 1875 no. 23 (Zie Bb. no. 2889).
- b. het model der jaarrekening in te dienen door Ontvangers van een of meer bepaalde middelen, in voldoening aan artikel 6 der bepalingen in Staatsblad 1875 no. 23 (Zie bladz. 15).

Nummer of letter van het middel, bij de rangschikking der middelen aangewezen.	AARD DER ONTVANGSTEN.	BEDRAG DER ONTVANGSTEN.	STORTINGEN IN 's LANDS KAS EN TERUGBETALINGEN. (PER MAAND.)	BEDRAG.
			Overstortingen.	
			Januari	
			Februari	
			Maart	
			April	
			Mei	
			Juni	
			Juli	
			Augustus	
			September	
			October	
			November	
			December	
			Terugbetalingen.	
			Januari	
			Februari	
			Maart	
			April	
			Mei	
			Juni	
			Juli	
			Augustus	
			September	
			October	
			November	
			December	
	Totaal	f	Totaal	f

NB. De aard der ontvangsten te beschrijven volgens de hoofden van inkomsten, voorkomende in de wet op de middelen voor het betrekkelijke dienstjaar, zoodanig, dat voor elke rubriek in die wet onder een afzonderlijk nummer of eene afzonderlijke letter vermeld, slechts het totaal der ontvangsten wordt aangewezen.

De den 188

20. Den termijn van indiening van de sub 1 vastgestelde jaarrekeningen, te stellen:
- voor zooveel betreft het jaar 1874:
vóór of op 15 Augustus 1875;
 - voor zooveel betreft het jaar 1875 en volgende jaren:
vóór het einde van het 1e kwartaal van het jaar volgende op dat waarover de rekening loopt.
- Afschrift, enz.
Vergelijk Bijblad no. 4686.

EXTRACT uit het Register der handelingen en besluiten van de
Algemeene Rekenkamer over Nederlandsch-Indië.

No. 8107.

Batavia, den 16^{den} September 1876.

De Algemeene Rekenkamer,

Gelet op:

het besluit der Kamer dd. 9 November 1867. no. 8162, waarbij de driemaandelijksche inzending is voorgeschreven, van de rekeningen wegens den verkoop bij de depôts en onderdepôts van zeekaarten;

de §§ 18 en 21, art. 3 van het besluit der Kamer dd. 11 Juni 1869, no. 4062, (Bb. no. 2240), houdende vaststelling der tijdstippen van inzending der rekeningen wegens den verkoop respectivelijk van zout en van Inlandsche schoolboeken;

de instructie der Kamer (Staatsblad 1875 no. 24), de 3e alinea van artikel 86 der Comptabiliteitswet (Staatsblad 1864 no. 106), het laatste lid van artikel 21 der regelen voor het materieel beheer (Staatsblad 1866 no. 151), en artikel 6 van Staatsblad 1875 no. 23;

In aanmerking nemende:

dat ingevolge artikel 6 van Staatsblad 1875 no. 23, de rekeningen van gestorte gelden der Algemeene Ontvangers, thans jaarlijks worden ingezonden;

dat het onderzoek der in hoofde genoemde rekeningen, gepaard gaat met de constateering der richtige inontvangstneming dier gestorte gelden, en derhalve het motief voor maandelijksche en driemaandelijksche inzending van die rekeningen, zooals bij de boven aangehaalde besluiten der Kamer is bepaald, is vervallen;

dat door de wijziging van de instructie dezer Kamer bij Staatsblad 1875 no. 24, aan dit College nog slechts is overgelaten den vorm en het tijdstip van inzending der rekeningen te bepalen, (3e alinea artikel 86 der Comptabiliteitswet), terwijl de nadere bepaling der tijdperken waarover die rekeningen loopen, thans tot den werkkring der betrokken Departementschefs behoort.

Willende herzien de besluiten der Kamer van 9 November 1867, no. 8162 en 11 Juni 1869, no. 4062;

Gelezen de besluiten van den Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië dd. 21 Augustus 1876, no. 8774, en van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 8 Juni jl. no. 6211 waarbij de jaarlijksche inzendingen zijn voorgeschreven van de rekeningen, respectivelijk wegens den verkoop van zeekaarten, en van zout en Inlandsche schoolboeken.

Heeft besloten:

Met wijziging van de besluiten der Kamer dd. 9 November 1867, no. 8162 en 11 Juni 1869, no. 4062, en in verband met bovenaangehaalde besluiten van den Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine en van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, het tijdstip van inzending der na te melden rekeningen vast te stellen, als volgt:

Voor zooveel betreft de rekeningen rakende den verkoop van zeekaarten:

Uiterlijk op het einde van de eerste maand van het jaar, volgende op dat waarover de rekening loopt ¹⁾.

Afschrift, enz.

¹⁾ Zie besluit 19 September 1883 no. 9050 hierachter.

EXTRACT uit het Register der handelingen en besluiten van de Al-
gemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië.

Aan den Debitant van Inlandsche schoolboeken te

No. 9050.

Batavia, den 19^{den} September 1883.

Overwegende, dat de afschaffing der geldelijke jaarrekening van Zoutverkoop-
huismeesters en Debitanten van Inlandsche schoolboeken, de aanvulling noodzakelijk
maakt van de materiele rekening, met eene kolom voor het te verantwoorden
geldelijk bedrag;

Gelet op het besluit der dd. 16 September 1876 no. 8107;

Heeft besloten:

Vast te stellen het aan dit besluit gehechte model der jaarrekening ¹⁾ van:

a. enz. —

b. Debitanten van Inlandsche schoolboeken;

Zullende de inzending moeten geschieden vóór 1 April van het jaar volgende
op dat, waarop de rekening betrekking heeft.

Extract, enz.

¹⁾ Een bewerkt model hierbij gevoegd.

VERANTWOORDING van den Debitant van Inlandsche Schoolboeken te Magelang over het jaar 1883.

Nommer en benaming der boekwerken.	Restant op ultimo 1882.	ONTVANGEN.				Totaal.	Afgeschre- ven (zie proces-ver- baal).	Restant boek- werken op ulto. 1883.	Verkocht gedu- rende 1883.	Prijs per boek- werk.	Te ver- antwoor- den gel- delijk bedrag.	Aanteeke- ningen.
		Verzon- den van Batavia 3 Maart 1883.	Als voren 6 Juni 1883.	Als voren 7 Decem- ber 1883.								
4 Hikajat Pandjatandaran .	1	—	—	7	—	8	—	6	2	f 0.37	f 0.74	
5 Imoe Oekoer Boemi. .	2	7	—	—	—	9	—	6	3	" 0.13	" 0.39	
9 Hikajat Amin	9	4	—	—	—	13	—	7	6	" 0.16	" 0.96	
17 Saridin	7	6	4	—	—	17	—	13	4	" 0.75	" 3.—	
19 Hikajat Joesoep. . . .	12	3	4	—	—	19	—	13	6	" 1.10	" 6.60	
24 Tjerita anch-aneh . . .	—	2	4	—	—	6	—	6	—	" 0.20	" —	
25 Lokapala	—	—	4	—	—	4	—	4	—	" 0.14	" —	
29 Imoe ètoeng.	—	—	—	12	—	12	—	10	2	" 0.80	" 1.60	
31 Pandji Woeloeng	—	—	—	12	—	12	—	10	2	" 0.60	" 1.20	
										Totaal	f 14.49	

(*) Hier aangegeven 4 kolommen, zoo noodig trekke men er meer, hetgeen geen bezwaar geven kan daar deze verantwoordingen niet gedrukt en dus naar de behoefte worden ingericht.

Magelang, den 20sten Januari 1884.
De Debitant,

EXTRACT uit het Register der handelingen en besluiten van de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië.

Aan den Zoutverkoop-pakhuismeester te

No. 9050,

Batavia, den 19den September 1883.

Overwegende, dat de afschaffing der geldelijke jaarrekening van Zoutverkoop-pakhuismeesters en Debitanten van Inlandsche schoolboeken, de aanvulling noodzakelijk maakt van de materiele rekening, met eene kolom voor het te verantwoorden geldelijk bedrag;

Gelet op het besluit der Kamer dd. 16 September 1867 no. 8107;

Heeft besloten:

Vast te stellen aan dit besluit gehechte model der jaarrekening ¹⁾ van:

a. Zoutverkoop-pakhuismeesters;

b. enz.

Zullende de inzending moeten geschieden vóór 1 April van het jaar, volgende op dat, waarop de rekening betrekking heeft.

Extract, enz.

¹⁾ Een bewerkt model hierbij gevoegd.

TOELICHTING.

Onder de ontvangsten worden opgenomen:

- a. Het restant onder ultimo van het vorige jaar.
- b. Het ontvangen zout gedurende het jaar waarover verantwoording wordt afgelegd, met vermelding van de plaats vanwaar, en de data en nummers der facturen.
- c. de overbevindingen bij aanbrengst of bij het ledigvallen van vakken.

Als afgestaan wordt opgenomen:

- a. Het verkochte voor consumptie.
- b. Het verzondene naar andere pakhuizen, met vermelding van de plaats en data en nummers der facturen.
- c. Tekorten bevonden bij de aanbrengst, met vermelding van data en nummers der bevindingsstaten.
- d. Tekorten bevonden bij het ledigvallen van vakken, met vermelding van data en nummers der processen-verbaal.

Voor elke afschrijving (behalve wegens verkoop) en ontvangst, moet het bewijs bij de verantwoording worden overgelegd.

De afschrijvingen wegens verkoop, moeten verband houden met de overstortingen van het geldswaardig bedrag bij 's Lands kas.

Wordt bijv. om de 10 dagen overgestort, dan schrijve men ook af, het verkochte over 10 dagen.

De bij de verantwoording over te leggen bewijzen, moeten voorzien zijn van een doorlopend nummer.

No. 4017. CHINEEZEN. — *Staatsrechtelijke toestand der — in Nederlandsch-Indië.*

NOTA omtrent den staatsrechtelijken toestand der Chineezzen in Nederlandsch-Indië, samengesteld door den Heer J. E. Albrecht, President der Weeskamer te Batavia.

CLASSIFICATIE.

De onder het Nederlandsch gezag staande volkeren van den Indischen Archipel worden ten aanzien van hun rechtstoestand verdeeld in vier hoofdcategoriën of klassen:

- Europeanen,
- Inlanders,
- met Europeanen gelijkgestelden, en
- met Inlanders gelijkgestelden.

(art. 109 van het Reglement op het beleid der regeering in Ned.-Indië).

De Chineezzen vormen het hoofdelement van de laatste categorie; daaronder zijn ook te rangschikken:

Arabieren, Mooren, Klingaleezen en andere vreemdelingen van Oosterschen oorsprong, zoomede allen, die Mohamedanen of Heidenen zijn.

Zij worden aangeduid door de algemeene benaming van Oostersche Vreemdelingen of Vreemde Oosterlingen.¹⁾

De bepalingen van het zooveen aangehaald reglement en van alle algemeene verordeningen, waarin sprake is van Inlanders, zijn, tenzij anders is bepaald, toepasselijk op de met hen gelijkgestelde personen, namelijk de Vreemde Oosterlingen.

¹⁾ Naarmate zij niet of al ingezetenen van Nederlandsch-Indië zijn.

TOELATING EN VESTIGING.

Bij eene beschrijving der rechten en verplichtingen der Chineezzen in Nederlandsch-Indië verdienen in de eerste plaats vermelding de voorschriften omtrent hunne toelating en vestiging aldaar.

Zij, die er zich wenschen te vestigen, behoeven evenals alle andere vreemdelingen, eene schriftelijke vergunning, op Java en Madoera van den Gouverneur-Generaal en daar buiten (in de zoogenaamde Buitenbezittingen) van den hoogsten gewestelijken gezaghebber (artikel 105 Regeeringsreglement).

De laatste speciale regeling der toelating van Oostersche Vreemdelingen is gemaakt bij de ordonnantie van 12 Maart 1872 (Staatsblad no. 40), gewijzigd bij Staatsblad 1890 No. 187, 1891 No. 214 en 1896 No. 161.

De bepalingen, in die ordonnantie vervat, ter uitvoering waarvan voor de Hoofden van Gewestelijk en Plaatselijk Bestuur bij Staatsblad van dat jaar no. 41, gewijzigd bij St. 1873 no. 167, eene instructie is vastgesteld, stemmen overeen met de in hetzelfde jaar voor Europeanen afgekondigde nieuwe regeling nopens dezelfde aangelegenheid.

Eene korte schets daarvan vinde hier hare plaats.

Ieder Oostersche Vreemdeling is binnen drie dagen na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië op straffe van geldboete verplicht zich bij het Hoofd van Plaatselijk Bestuur aan te melden, en te doen blijken wie hij is, vanwaar en met welk doel hij komt. Hem wordt dan eene toelatingskaart voor den tijd van zes maanden uitgereikt, welke termijn evenwel verlengd kan worden.

Deze kaart geeft hem het recht om zich op te houden in de voor den algemeenen handel geopende havens alsmede op de plaatsen of in de streken, op zijn verzoek op de kaart vermeld. Wanneer hij op andere plaatsen of in andere streken wordt aangetroffen, dan waar hem het verblijf is toegestaan, wordt de toelatingskaart ingetrokken.

Wenscht hij in Nederlandsch-Indië te blijven, dan doet hij naar gelang hij zich op Java en Madoera, dan wel in de Buitenbezittingen wil vestigen, het verzoek om vergunning tot verblijf aan den Gouverneur-Generaal dan wel den hoogsten gewestelijken gezaghebber. Dit verzoek wordt gedaan door tusschenkomst van het hoofd van het gewest, of van het hoofd van bestuur der afdeeling, waar hij is aangekomen of tijdelijk verblijf houdt; de verzoeker moet doen blijken genoegzame middelen van bestaan te bezitten of die door werkzaamheid te kunnen verkrijgen.

Van eene weigering der vergunning tot inwoning geeft de hoogste gewestelijke gezaghebber kennis aan den Gouverneur-Generaal en deze aan den Minister van Koloniën.

Den overtreders dezer bepalingen wordt door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur mondeling gelast binnen een bepaalden termijn Nederlandsch-Indië te verlaten.

Bij niet-opvolging van dien last wordt hij, na in zijne verdediging gehoord of daartoe mondeling opgeroepen te zijn, door de openbare macht op een met redenen omkleed bevel van het Hoofd van Gewestelijk Bestuur verwijderd.

Hooger beroep binnen den tijd van één maand, te rekenen van den dag, waarop de overtreders in kennis is gesteld van dien last, is toegelaten op den Gouverneur-Generaal, hangende wiens beslissing de uitvoering van het bevel is geschorst.

Het is blijkens Staatsblad 1866 no. 57 den Vreemden Oosterling vergund zich te vestigen op plaatsen, waar door den Gouverneur-Generaal wijken voor zijnen landaard zijn aangewezen, maar binnen die wijken zooals zij door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur nader bepaald zijn. (Staatsblad 1871 no. 145).

De vestiging in die wijken is verplichtend; voor vestiging daar buiten wordt vereischt eene nadere vergunning van het Hoofd van Plaatselijk Bestuur, die bij weigering kennis geeft aan het Hoofd van Gewestelijk Bestuur.

In het belang van landbouw en nijverheid, van 's Lands pachten en openbare werken zijn de Hoofden van Gewestelijk Bestuur bevoegd den Vreemden Oosterling te vergunnen zich op plaatsen, waar geene wijken bestaan, tot wederopzeggens toe neder te zetten.

Bij Staatsblad 1885 no. 136 is opgeheven de vrijstelling van zegelrecht voor de vergunningen om op plaatsen, waar geen wijken voor hen zijn aangewezen, zich neder te zetten en elders zich buiten de aangewezen wijken te vestigen.

De bepalingen omtrent de toelating in Nederlandsch-Indië en het samenwonen in wijken van Oostersche Vreemdelingen zijn (dit gedeelte der nota is gewijzigd):

„ingevolge Stbl. 1875 No. 59 § I, niet van toepassing op de residentie Oostkust van Sumatra, terwijl zij ingevolge Stbl. 1892 No. 31 in de residentie Riouw en Onderhoorigheden alleen van toepassing is op het gedeelte der residentie, dat aan den vasten wal van Sumatra is gelegen. Bepalingen nopens de toelating en vestiging van Chineezers in de residentie Oostkust van Sumatra zijn vastgesteld bij St. 1892 No. 138, gewijzigd bij St. 1893 No. 36.”

De plaatsen, waar wijken voor Chineezers zijn aangewezen, vindt men in Staatsblad 1871 no. 146 (gewijzigd bij Staatsblad 1873 no. 83) aangevuld bij de Staatsbladen 1872 no. 9, 1873 nos. 72 en 141, 1874 nos. 112, 133 en 179, 1875 no. 69, 1876 nos. 161 en 183, 1877 no. 236, 1878 nos. 151 en 264, 1879 nos. 98, 1880 nos. 94 en 95, 1881 nos. 126 en 140, 1882 no. 112, 1883 no. 68, 133, 252 en 267; 1884 no. 22 en 61, 1885 no. 32, 176 en 199 en 1886 no. 138, 184, 190, 202 en 231. 1887 No. 21 en 100; 1888 No. 107; 1890 No. 11 en 106; 1897 No. 275 en 278; 1898 No. 264; 1899 No. 99, 127, 150 en 213.

Evenals aan de overige ingezetenen kan den Vreemden Oosterling, die zich in Nederlandsch-Indië gevestigd heeft of aldaar geboren is, in het belang der rust en orde het verblijf in Nederlandsch-Indië of in bepaalde gedeelten daarvan ontzegd worden, of hem een bepaalde plaats tot verblijf aangewezen worden, een en ander op den voet van art. 45 tot en met 48 van het Regeeringsreglement.

aangevuld:

„Voorschriften betreffen de oproeping en het verhoor van personen, tegen wie de toepassing in overweging wordt genomen van de artt. 45, 46 of 47 van het R. R., zijn te vinden in Bb. nos. 4453, 4745 en 5209.”

In verband met de bepalingen omtrent de toelating en vestiging van Chineezers in deze gewesten verdient hier nog vermelding de ordonnantie van 8 November 1851 (Staatsblad no. 65), waarbij bekend gemaakt werd, dat geheime genootschappen onder de Chineezers, welker strekking zou kunnen leiden tot aanranding of ondermijning van het wettig gezag, met klem tegengegaan en de deelnemers daaraan onvoorwaardelijk uit Nederlandsch-Indië verwijderd zouden worden. Het onvoorwaardelijk karakter der bedreiging heeft natuurlijk onder het sedert in werking getreden en thans vigeerend Regeeringsreglement opgehouden te bestaan.

PASSEN.

Vreemde Oosterlingen mogen in de onder het Nederlandsch gezag staande deelen van den Indischen Archipel over land zoowel als over zee niet reizen zonder pas.

Het passenstelsel is in de verschillende gewesten afzonderlijk geregeld.

De regeling voor Java en Madoera wordt gevonden in Staatsblad 1863 no. 83 met de daarin bij Staatsblad 1870 no. 88, 1875 no. 103 en 1886 no. 56 gebrachte wijzigingen en aanvullingen. De beperkende bepalingen op het reizen van Vreemde Oosterlingen in de Vorstenlanden en in de Preanger-Regentschappen zijn bij Staatsblad 1870 no. 81 en 1871 no. 130 ingetrokken.

De regelingen voor de bezittingen buiten Java en Madoera vindt men voor Sumatra (behalve Atjeh en Onderhoorigheden en de Oostkust van Sumatra) in Staatsblad 1870 no. 12; voor Banka in Staatsblad 1870 no. 8; voor Billiton in Staatsblad 1870 no. 11; voor de Westerafdeeling van Borneo in Staatsblad 1865 no. 141 en 1870 no. 90; voor de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo in Staatsblad 1870 no. 13; vervangen door St. 1898 No. 194; voor Celebes en Onderhoorigheden in Staatsblad 1864 no. 137 en 1870 no. 89, voor Menado in Staatsblad 1880 no. 100 en 1883 no. 271; herzien bij St. 1892 No. 220; voor Amboina in Staatsblad 1870 no. 91; verduidelijkt en uitgebreid bij St. 1897 No. 149; voor Ternate in Staatsblad 1870 no. 92; verduidelijkt en uitgebreid bij St. 1897 No. 149; en voor Timor in Staatsblad 1870 no. 9; aangevuld bij St. 1893 No. 89. Voor het Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden in Staatsblad 1898 No. 141; voor Bali en Lombok in St. 1888 No. 60 en 1892 No. 220. Voor de residentien Oostkust van Sumatra en Riouw is het passenstelsel nog niet geregeld.

Bovengenoemde regelingen komen in hoofdzaak met elkander overeen. De passen worden kosteloos door of namens het Hoofd van Gewestelijk of Plaatselijk Bestuur aan Vreemde Oosterlingen in het belang van handel en nijverheid, of ter bereiking van een ander geoorloofd doel, voor den tijd van een jaar verleend. Ze worden alleen geweigerd, wanneer het belang der openbare rust het tijdelijk verblijf van den aanvrager in de binnenlanden of op eenige bijzondere plaats onraadzaam maakt.

De houder van een pas mag zich zonder bijzondere vergunning van het plaatselijk bestuur niet langer dan een maand in dezelfde afdeeling ophouden; (buiten Java is de tijd van verblijf niet vastgesteld, maar mag de houder zich op zijne reis niet langer ophouden, dan voor het doel der reis wordt vereischt). Hij moet op de hoofdplaatsen van gewesten, afdeelingen of districten zijn pas aan de aldaar gevestigde besturende ambtenaren ter viseering aanbieden.

Het viseeren, dat kosteloos geschiedt, dient ook plaats te hebben bij oponthoud op tusschenplaatsen gedurende eene zeereis.

Overtreding dezer bepalingen wordt met geldboete gestraft en bij wanbetaling met gevangenisstraf (Staatsblad 1850 no. 6 en 1870 no. 88), welke bepaling voor Java en Madoera uitgevaardigd, in de verschillende regelingen voor de Buitenbezittingen opgenomen is.

Tegen het gebruik maken van valsche reispassen is ten arbeidstelling aan de publieke werken bedreigd (Staatsblad 1874 no. 140).

In het belang van de veiligheid der reizigers is voor het reizen op het gebied der Inlandsche Vorsten in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo en het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden het aanvragen van een afzonder-

lijken reispas verplichtend gesteld, af te geven door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur, dat tevens bevoegd is tot het weigeren daarvan. (Zie de bepalingen op het reizen in die gewesten in Staatsblad 1870 no. 13 en 89).

HOOFDEN.

De Vreemde Oosterlingen staan, waar zij in eenigszins aanmerkelijk getal aanwezig zijn, onder het onmiddellijk bestuur hunner eigen Hoofden; waar zij weinig zielen tellen, staan zij onder het gezag der plaatselijke Inlandsche Hoofden. Eerstgenoemde Hoofden worden door den Gouverneur-Generaal benoemd en van de vereischte instructiën voorzien (artikel 73 Regeeringsreglement en Staatsblad 1855 no. 10), waarvan de vaststelling bij Staatsblad 1882 no. 232 is overgelaten aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur. Zie ook Bb. no. 3831.

Mindere Hoofden, zooals Wijkmeesters, worden aangesteld of door het plaatselijk bestuur of door de Hoofden waaronder zij dienen.

De benoeming van Chineesche Hoofden in de Westerafdeeling van Borneo en op Banka zal later ter sprake komen.

De Chineesche Hoofden worden gekozen uit de rijksten en aanzienlijksten hunner natie, van onbesproken gedrag zijnde en geen gebruik makende van opium.

De staat van faillissement of kennelijk onvermogen is een beletsel tot het vervullen eener betrekking.

Zij zijn rechtstreeks ondergeschikt aan de Hoofden van Gewestelijk en Plaatselijk Bestuur en voeren den titel van Kapitein of Luitenant. Een vaste regel omtrent die titulatuur bestaat niet; waar de talrijkheid van het Chineesche element op eene plaats de aanstelling van meer dan één Hoofd noodig maakt, voert gewoonlijk het voornaamste den titel van Kapitein en de overigen dien van Luitenant. Waar één Hoofd voldoende wordt geacht, voert dit gemeenlijk den titel van Luitenant, hoewel dan ook de titel van Kapitein geene zeldzaamheid is.

Op de drie hoofdplaatsen van Java voert het voornaamste Hoofd den titel van Majoor, de overigen die van Kapitein en Luitenant. De gezamenlijke Chineesche Officiëren vormen daar den zoogenaamden Chineeschen Raad of Kongkoan, waaraan te Batavia afzonderlijke Secretarissen zijn toegevoegd. De bevoegdheden van dezen Raad zullen behandeld worden onder de rubriek „Rechtswezen.”

De titulaire rangen van Kapitein of Luitenant worden ook toegekend aan andere verdienstelijke Chineezers, zonder dat zij eenig gezag uitoefenen, terwijl wel eens aan aftredende effectieve Hoofden bij wijze van tevredenheidsbetuiging een titulaire rang wordt toegekend. Ook worden de titels van Kapitein en Luitenant toegekend aan de Chineesche leden der Wees- en Boedelkamers, zoolang zij in functie zijn.

Titulaire Officiëren dier natie betalen bij hunne aanstelling zekere heffingen in geld, varieërende tusschen f 300 en f 1900, welke ten bate komen van de fondsen van de Chineesche hospitalen. Op deze liefdadige instellingen zal later worden teruggekomen. (Sedert 1885 zijn deze heffingen vervallen). Zie ook Bb. no. 4365.

Volgens artikel 2 van het Reglement op de uitoefening der politie, de burgerlijke rechtspleging en de strafvordering onder de Inlanders en de daarmede gelijkgestelde personen op Java en Madoera, welke bepaling is overgenomen in de verschillende reglementen van het rechtswezen op de bezittingen buiten Java en Madoera, zijn met de uitoefening der politie ook belast de Hoofden der Vreemde Oosterlingen, die bij de opsporing van misdrijven de bij dat reglement ten aanzien

van de Dorpschouffden en Districtschouffden gegeven voorschriften zullen in acht nemen, voor zoover die op hen toepasselijk kunnen zijn.

Zij zijn bij de ordonnantie van Staatsblad 1865 no. 84 bevoegd verklaard tot ontdekking van overtreding der wettelijke bepalingen op het stuk van 's Lands middelen en pachten, om de winkels, magazijnen en dergelijke plaatsen, de vaartuigen en de woningen en onderhoorigheden te onderzoeken van hen, die verdacht worden in strijd met die bepalingen te handelen, voor zoover namelijk het onderzoek geschieden moet bij Inlanders en met hen gelijkgestelde personen.

Zij zijn verder verantwoordelijk voor de orde en rust in de onder hun toezicht staande wijken hunner stamgenooten; zijn belast met de regeling der huishoudelijke aangelegenheden en het bijhouden der bevolkingsregisters en dienen het Europeesch bestuur van advies ten aanzien van de belangen hunner ondergeschikten.

Rechtsmacht bezitten zij geene andere dan die bedoeld bij art. 78 2e alinea van het Regeeringsreglement. (Hierop zal teruggekomen worden bij de behandeling der rechtspraak over de Vreemde Oosterlingen).

Ook nemen de Chineesche Hoofden ingevolge art. 7 van het Reglement op de rechterlijke organisatie en het beleid der justitie in Nederlandsch-Indië als adviseurs zitting in de rechtbanken, in burgerlijke zaken of in strafzaken van welken aard ook, waarin Chineezers in eersten aanleg als verweerders of beklagden zijn betrokken, en zij, met opzicht tot de in geschil zijnde zaak, niet rechtens zijn, of zich niet vrijwillig hebben onderworpen aan de wettelijke bepalingen voor Europeanen.

Als adviseurs in rechtbanken kunnen ook gekozen worden aanzienlijke Chineezers, die geen titel voeren.

In sommige gewesten op de Buitenbezittingen kunnen met Inlanders gelijkgestelde personen, waaronder dus Chineezers, zitting nemen als lid in de plaatselijke rechtbank, als in den Landraad te Telok-Betong (Lampongsche Districten) (artikel 11 van Staatsblad 1879 no. 65); in dien te Palembang (artikel 10 van Staatsblad 1878 no. 14); in dien te Kota Radja (Atjeh) artikel 10 van Staatsblad 1881 no. 82); in dien te Tandjong-Pinang (Riouw) (artikel 10 van Staatsblad 1882 no. 84); in dien te Tandjong-Pandan (Billiton) (artikel 7 van Staatsblad 1858 no. 101 a); in de Landraden in de Westerafdeeling van Borneo (art. 10 van Staatsblad 1883 no. 59); in die in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo (artikel 10 van Staatsblad 1880 no. 55); in den Landraad te Ternate (artikel 12 van Staatsblad 1882 no. 32) en in de Landraden in de residentie Bali en Lombok (artikel 10 van Staatsblad 1882 no. 142).

Voor de Hoofden van Chineezers, die op hoofdplaatsen van gewesten en afdeelingen te midden eener hen in getalsterkte ver te boven gaande Inlandsche bevolking gevestigd zijn, zooals op geheel Java en Madoera en in verscheidene gewesten daarbuiten, is die betrekking honorifiek en wordt ze zonder genot van bezoldiging waargenomen.

In de gewesten Oostkust van Sumatra, Atjeh en Onderhoorigheden, Riouw en Onderhoorigheden, Banka, Billiton, en de Westerafdeeling van Borneo, waar zich een talrijke doch minder welgestelde Chineesche bevolking bevindt, is aan de betrekking van Chineesch Officier een bezoldiging verbonden.

In de zoogenaamde Chineesche districten in de afdeeling Montrado, residentie Westerafdeeling van Borneo, waar de bevolking voor een groot deel uit Chineezers bestaat, zijn zij geheel onder het bestuur hunner Hoofden gesteld, die bezoldiging

genieten en geheel als ambtenaren kunnen worden beschouwd. Onder den Kapthaj ter hoofdplaats staan Kapitans (Districtshoofden) en Lauthajis (Dorpshoofden).

Ingevolge artikel 5 van het Provisioneel Reglement voor het binnenlandsch bestuur in de Chinesche districten (Staatsblad 1857 no. 67) wordt de Kapthaj benoemd door den Resident onder nadere goedkeuring van den Gouverneur-Generaal; de Kapitans door den Resident en de Lauthajis door den Assistent-Resident. Hunne functiën zijn bij datzelfde reglement omschreven.

In de assistent-residentie Sintang worden de Dorphoofden door den Assistent-Resident en de Hoofden van hooger rang door den Resident benoemd. Een en ander is bepaald bij Staatsblad 1857 no. 5, waarin ook de omschrijving der verplichtingen dier Hoofden wordt gevonden.

Aan het hoofd van het landschap Mandor, waar tot onlangs de meer of min zelfstandige kongsie Lanfong aangetroffen werd, staat een Kapthaj.

Op Banka is in elk der acht mijn-districten een Luitenant der Chineezen geplaatst, die door den Resident onder de nadere goedkeuring van het Gouvernement wordt benoemd, en den Europeeschen gezagvoerende ambtenaar ter zijde staat in het beheer en toezicht over de tinmijnen.

De Luitenant wordt daarin geassisteerd door Chinesche Mijnschrijvers en Mijnmadoers, evenals hij uit 's Lands kas bezoldigd. De verplichtingen van den Luitenant zijn omschreven in artikel 41 van Staatsblad 1854 no. 59.

Aan Hoofden van Vreemde Oosterlingen, die bezoldiging genieten, kan ook bij aftreding na minstens twintigjarigen diensttijd pensioen worden toegelegd op den voet van Staatsblad 1881 no. 99, terwijl aan hunne weduwen en weezen krachtens Staatsblad van dat jaar no. 189 onderstand kan worden verleend.

Hoofden in dienst der Regeering zijn op Java en Madoera vrijgesteld van bedrijfsbelasting (artikel 2 ten 3e van Staatsblad 1878 no. 12). Die vrijstelling strekt zich evenwel niet uit tot den handel of het bedrijf, dat zij uitoefenen. (Bijblad op het Staatsblad no. 3253). Ook aan de in dienst der Regeering zijnde Hoofden in de Buitenbezittingen is vrijstelling van die belasting toegekend bij de bepalingen omtrent die belasting in 1878 en 1879 in werking getreden en beneden onder het hoofdstuk Belastingen behandeld.

De Hoofden der Vreemde Oosterlingen, zoowel op Java en Madoera als daar buiten, wien door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur de inning der zooeven genoemde belasting is opgedragen, genieten daarvoor 8 ten honderd der overgestorte sommen.

Een kostuum is voor de Chinesche Hoofden niet voorgeschreven. Op de hoofdplaatsen van Java dragen zij veelal het in het moederland gebruikelijke mandarijnskostuum.

Aan sommige Chinesche Hoofden in de Buitenbezittingen wordt ten teken hunner waardigheid een rottingstok uitgereikt: aan de Luitnants te Riouw met zilveren knop, voerende 's Rijks wapen met het opschrift „Luitenant der Chineezen te Riouw” (artikel 4 van Staatsblad 1862 no. 66); aan den Kapitein der Chineezen te Bengkalis (residentie Oostkust van Sumatra), aan dien te Lingga en aan de Luitnants te Noord-Bintang, Zuid-Bintang, Karimon en Batam (residentie Riouw), voor de Kapiteins voorzien van een gouden en voor de Luitnants van een zilveren knop, voerende 's Rijks wapen en met het opschrift: „Kapitein of Luitenant der Chineezen te” (standplaats van den titulaire). Zie Staatsblad 1873 no. 34.

Aan verdienstelijke Oostersche Vreemdelingen, in den regel Hoofden, kunnen

ter belooning van bewezen diensten draagpenningen van goud, zilver en brons worden toegekend. De bepalingen omtrent dit onderscheidingsteeken zijn opgenomen in het Bijblad op het Staatsblad onder no. 2500, 2893 en 3179.

RECHTSPRAAK.

Op de Vreemde Oosterlingen in het grootste gedeelte der Nederlandsche bezittingen in den Archipel is krachtens de bevoegdheid, bij de tweede alinea van artikel 75 van het Regeeringsreglement aan den Gouverneur-Generaal toegekend, een groot deel der Europeesche wetgeving betreffende het burgerlijk en handelsrecht toepasselijk verklaard.

Die toepasselijkverklaring geschiedde voor Java en Madoera bij de ordonnantie van Staatsblad 1855 no. 79 en omvat:

- I. het Burgerlijk Wetboek met uitzondering van alles wat betrekking heeft tot:
 - a. de akten van den burgerlijken stand;
 - b. het huwelijk;
 - c. de rechten en verplichtingen der echtgenooten;
 - d. de wettelijke gemeenschap van goederen en derzelver beheer;
 - e. huwelijksche voorwaarden;
 - f. gemeenschap of huwelijksche voorwaarden bij tweede of verder huwelijk;
 - g. de scheiding van goederen;
 - h. de ontbinding des huwelijks;
 - i. de scheiding van tafel en bed;
 - k. de vaderschap en de afstamming der kinderen;
 - l. de bloedverwantschap en zwagerschap;
 - m. de vaderlijke macht;
 - n. de minderjarigheid en voogdij;
 - o. de erfopvolging bij versterf.

De uitgezonderde gedeelten maken uit titel II, IV tot XV van Boek I en titel XII van Boek II.

II. het Wetboek van Koophandel, waarvan de eerst uitgezonderde bepalingen bij Staatsblad 1865 no. 60 mede van toepassing zijn verklaard, behalve de slotwoorden van artikel 398;

III. de Bepalingen omtrent de invoering van en den overgang tot de nieuwe wetgeving voor zoover betreft de toepasselijk verklaarde Europeesche wetgeving; en

IV. de Bepalingen omtrent den staat van kennelijk onvermogen, voorkomende in den 7en Titel van het 3e Boek van het Reglement op de burgerlijke rechtsvordering voor den Raden van Justitie en het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Aldus is het familie- en het erfrecht van de toepasselijkverklaring uitgesloten. Nochtans zijn enkele bepalingen van het familierecht onder de Vreemde Oosterlingen bij diezelfde ordonnantie geregeld, namelijk die omtrent de meerderjarigheid, de gemeenschap van goederen bij huwelijk en het maken van uiterste wilsbeschikkingen. Ook zijn tevens daarbij geregeld de bewijskracht der handelsboeken en de vennootschappen van koophandel, bekend onder den naam van kongsies.

• De ordonnantie van Staatsblad 1855 no. 79 is bij Staatsblad 1874 no. 94c van toepassing verklaard op de Vreemde Oosterlingen in het Gouvernement Sumatra's Westkust, bij Staatsblad 1880 no. 34 op die in de residentie Benkoelen en bij Staatsblad 1882 no. 82 op die in de gewesten Celebes en Onderhoorigheden, Menado, Ternate, Amboina en Timor.

In de overige gewesten staan zij ten aanzien van de burgerlijke rechtspraak nog geheel gelijk aan de Inlandsche bevolking.

Voor elk der gewesten in de Buitenbezittingen bestaat een afzonderlijke regeling van het rechtswezen, welke van lieverlede door eene nieuwe wordt vervangen, zooals reeds heeft plaats gehad voor Sumatra's Westkust bij Staatsblad 1874 no. 94b met de wijzigingen daarin gebracht bij Staatsblad 1875 no. 218, 1876 no. 274, 1877 no. 149, 1882 no. 65, 171 en 235, 1886 no. 175, 214 en 240, 1888 no. 118, 1890 No. 62, 1891 Nos. 9 en 89, 1892 No. 84, 1893 No. 67, 1894 No. 263, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 No. 95, 1900 Nos. 325 en 332, en 1901 No. 278;

Benkoelen bij Staatsblad 1880 no. 32 en 33, 1882 No. 320, 1887 No. 244, 1892 No. 84, 1893 No. 67, 1899 No. 72, 1900 No. 325, en 1901 No. 278;

de Lampongsche Districten bij Staatsblad 1879 no. 65, gewijzigd bij Staatsblad 1882 no. 235, en 320, 1886 nos. 214 en 240, 1892 No. 84, 1893 No. 67, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 No. 95, 1900 Nos. 325 en 332, 1901 No. 278;

Palembang bij Staatsblad 1878 no. 14, en 15 gewijzigd bij Staatsblad van dat jaar no. 307 en van 1882 nos. 235, 320, 1884 nos. 131 en 1886 nos. 146, 214 en 240; 1887 No. 66, 1892 No. 84, 1893 No. 67, 1894 Nos. 256, 265 en 266, 1897 Nos. 54, 225 en 253, 1898 No. 95, 1900 Nos. 325 en 332 en 1901 Nos. 253 en 278;

Atjeh en Onderhoorigheden bij Staatsblad 1881 no. 82, gewijzigd bij Staatsblad 1886 no. 214, 1892 No. 84, 1893 No. 67, 1896 No. 200, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 No. 95, 1900 No. 332, en 1901 No. 278;

Banka bij Staatsblad 1874 no. 33, gewijzigd bij Staatsblad 1877 no. 150, 1882 nos. 235 en 320, 1886 nos. 214 en 240; 1890 No. 177, 1892 No. 84, 1893 No. 67, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 No. 95, 1900 Nos. 325 en 332 en 1901 No. 278;

Riouw bij Staatsblad 1882 no. 84, gewijzigd bij Staatsblad van dat jaar no. 235 en 1886 nos. 214 en 240, 1892 No. 84, 1893 No. 67, 1894 No. 205, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 No. 95, 1899 Nos. 62 en 203, 1900 Nos. 325 en 332, en 1901 No. 278;

de Westerafdeeling van Borneo bij Staatsblad 1883 no. 59, gewijzigd bij Staatsblad van dat jaar no. 159, 1886 nos. 214 en 240, 1892 No. 84, 1893 No. 67, 1895 No. 76, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 Nos. 95, 1900 Nos. 325 en 332, en 1901 No. 278;

de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo bij Staatsblad 1880 no. 55, gewijzigd bij Staatsblad 1882 nos. 235 en 320 en 1886 no. 214, 226 en 240, 1892 Nos. 84 en 188, 1893 No. 67, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 Nos. 95, 108 en 179, 1900 Nos. 160, 325 en 332, en 1901 Nos. 252, 278 en 381;

Celebes en Onderhoorigheden bij Staatsblad 1882 no. 22, gewijzigd bij Staatsblad van dat jaar no. 235 en, 1886 no. 214 en 240, 1892 No. 84, 1893 Nos. 67 en 78; 1894 No. 263, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 No. 95, 1900 Nos. 325 en 332, en 1901 Nos. 259 en 278;

Menado bij Staatsblad 1882 no. 27, gewijzigd bij Staatsblad van dat jaar no. 235, 1886 no. 214 en 240, 1891 Nos. 92 en 93, 1892 Nos. 84 in 187, 1893 Nos. 54 en 67, 1895 No. 177, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 No. 95, 1900 Nos. 325, 331 en 332, en 1901 Nos. 278 en 381;

Ternate bij Staatsblad 1882 no. 32, gewijzigd bij Staatsblad van dat jaar no. 235, 1886 no. 214 en 240, 1892 No. 84, 1893 Nos. 67 en 277, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 No. 95, 1900 No. 332, en 1901 No. 278;

Amboina bij Staatsblad 1882 no. 29, gewijzigd bij Staatsblad van dat jaar no. 235

1886 no. 214 en 240, 1891 Nos. 92 en 94, 1892 No. 84, 1893 No. 67, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 No. 95, 1899 No. 200, 1900 Nos. 82, 325 en 332, en 1901 No. 278.

Timor bij Staatsblad 1882 no. 26, gewijzigd bij Staatsblad van dat jaar no. 235 1886 no. 214 en 240, 1892 No. 84, 1893 No. 67 en 123, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 No. 95, 1900 Nos. 325 en 332, en 1901 No. 278;

Bali en Lombok, bij Staatsblad 1882 no. 142, gewijzigd bij Staatsblad 1883 no. 180, 1886 no. 167, 214 en 241, 1892 No. 84, 1893 No. 67, 1895 No. 184, 1896 No. 149, 1897 Nos. 54 en 253, 1898 Nos. 95 en 249, 1899 No. 3, 1900 Nos. 325 en 332 en 1901 Nos. 157 en 278.

Het is hier de plaats om op te merken, dat de rechtstoestand der Vreemde Oosterlingen in de Inlandsche staten, die met erkenning der Nederlandsche souvereiniteit onder het zelfbestuur van eigen Vorsten staan, bij de met die staten gesloten contracten of traktaten is geregeld. Altijd wordt bepaald, dat zij rechtstreeksche onderdanen der Nederlandsch-Indische Regeering zijn. Speciaal is zulks bij algemeene verordening uitgemaakt ten aanzien der Chinezen in het rijk van Siak en Onderhoorigheden (Staatsblad 1863 no. 11) en in het Rijk Kota-Pinang en Onderhoorigheden (Staatsblad 1879 no. 104).

Nog zijn eenige onderwerpen van burgerlijk recht ten aanzien van Inlanders en daarmede gelijkgestelden geregeld bij de navolgende verordeningen.

Bij Staatsblad 1867 no. 29, gewijzigd bij Staatsblad 1877 no. 65, is geregeld de bewijskracht der onderhandsche geschriften van personen, behoorende tot de zooveel genoemde categoriën van ingezetenen.

Bij Staatsblad 1870 no. 174 is met betrekking tot de Vreemde Oosterlingen ingetrokken het voorschrift van art. 108 van het Reglement op de Burgerlijke Rechtsvordering enz., waarbij aan Inlanders en daarmede gelijkgestelden, die zonder procureur te hebben gesteld, in persoon op de dagvaarding verschijnen, op hun verzoek een korte termijn wordt toegestaan om alsnog procureur te stellen.

Al de boven vermelde reglementen op het rechtswezen zijn nader gewijzigd en aangevuld bij St. 1902 Nos. 84 en 402.

Bij Staatsblad 1874 no. 94 zijn Inlanders en daarmede gelijkgestelde personen onderworpen aan de nagenoeg onveranderde bepalingen van het Reglement op de burgerlijke rechtsvordering enz. omtrent den lijfswang, terwijl bij Staatsblad 1875 no. 249 is bepaald dat lijfswang ook plaats heeft tegen pachters van 's Lands middelen en hunne borgen voor de betaling van de pachtsom, boeten enz., ook wanneer zij den vollen ouderdom van vijf en zestig jaren hebben bereikt.

Bij Staatsblad 1879 no. 256 zijn de artikelen 1601—1603 van het Burgerlijk Wetboek, handelende over de huur van dienstboden en werklieden, van toepassing verklaard op de Inlandsche en met deze gelijkgestelde bevolking.

Behalve die toepasselijke verklaring bij algemeene verordening der Europeesche wetgeving kunnen ingevolge artikel 75 alinea 3 van het Regeeringsreglement, Inlanders en daarmede gelijkgestelde personen zich vrijwillig onderwerpen aan het voor de Europeanen vastgestelde burgerlijk en handelsrecht. De wijze hoe die onderwerping geschiedt, wordt aangegeven bij artikel 13 der Algemeene Bepalingen van wetgeving, en is verplichtend voor de voltrekking van een huwelijk met een Europeaan of daarmede gelijkgestelden persoon, zooals bepaald is bij artikel 15 der Bepalingen omtrent de invoering van en den overgang tot de nieuwe wetgeving. (Omtrent de regeling van de zoogenaamde gemengde huwelijken zie men St. 1898 No. 158 (gewijzigd bij St. 1901 No. 348), 159, 160 en 161 (gewijzigd

bij St. 1900 No. 303 en 1901 No. 349), geamplieerd bij Stb. 1902 No. 113).

Ingevolge artikel 10 der meer aangehaalde verordening van Staatsblad 1855 no. 79 (overeenkomende met artikel 75 alinea 3 van het Regeeringsreglement) worden met opzicht tot de onderwerpen van burgerlijk en handelsrecht, ten aanzien van welke de Vreemde Oosterlingen niet aan de Europeesche wetgeving zijn onderworpen, bij voortduring op hen toegepast de voor hen thans bestaande verordeningen, godsdienstige wetten, instellingen en gebruiken, voor zoover de drie laatsten niet in strijd zijn met algemeen erkende beginselen van billijkheid en rechtvaardigheid.

Wanneer het de beslissing geldt van zaken, die bij die godsdienstige wetten, instellingen en gebruiken niet geregeld zijn, moet de rechter de algemeene beginselen van het burgerlijk en handelsrecht voor Europeanen tot richtsnoer nemen (Regeeringsreglement artikel 75 laatste alinea).

Ten aanzien der strafrechtspleging zijn de Vreemde Oosterlingen onderworpen aan het Wetboek van Strafrecht voor de Inlanders, afgekondigd bij Staatsblad 1872 no. 85 met de daarin bij Staatsblad 1876 no. 134, 135, 174 en 259, 1879 no. 203, 1885 no. 110 en 1886 no. 45 gebrachte wijzigingen.

Ook is voor hen van kracht het bij Staatsblad 1872 no. 111 afgekondigd Politie- en strafreglement voor Inlanders, gewijzigd bij Staatsblad 1876 no. 126, 1879 no. 105 en 203 en 1881 no. 97.

Wat den vorm der rechtspleging betreft, zoo is bij artikel 8 der boven aangehaalde ordonnantie van Staatsblad 1855 no. 79 bepaald, dat Vreemde Oosterlingen in burgerlijke en handelszaken onderworpen zijn aan de rechtsmacht der Europeesche rechtbanken, voor zoover namelijk de rechtsvorderingen gegrond zijn op de op hen toepasselijk verklaarde Europeesche wetgeving.

Vorderingen tot betaling van belastingen, verschuldigd door Vreemde Oosterlingen, worden blijkens de verklaring, gegeven bij Staatsblad 1877 no. 140, behandeld voor de door een Europeeschen Ambtenaar, voorgezeten Inlandsche rechtbanken.

In straf- en overtredingszaken, met uitzondering van de zaken, die op de zoodanige politierol (zie hieronder) worden afgedaan, zijn zij onderworpen aan de rechtspraak der even genoemde rechtbanken.

Alleen staan zij voor de volgende misdrijven te recht voor den Europeeschen rechter, namelijk het misdrijf van zeerooverij:
alle misdrijven gepleegd aangaande prijzen en buit:
alle overtredingen en wettelijke bepalingen op het stuk van slavenhandel.
Van al deze strafzaken neemt de Raad van Justitie in eersten aanleg kennis (artikel 129 van het Reglement op de Rechterlijke Organisatie, enz.)

Evenzoo worden door die rechtbanken berechte misdrijven, door Vreemde Oosterlingen begaan ter gelegenheid van faillissement en kennelijk onvermogen, mitsgaders bij surseance van betaling (Staatsblad 1872 no. 22) en overtredingen van het Reglement op de drukwerken (artikel 31 van Staatsblad 1856 no. 74).

Wanneer Chineezinnen in burgerlijke of in strafzaken, van welken aard ook, in eersten aanleg als verweerders of beklaagden zijn betrokken, en zij met opzicht tot de in geschil zijnde zaak, niet rechtens zijn, of zich niet vrijwillig hebben onderworpen aan de wettelijke bepalingen voor Europeanen, zullen één of twee Hoofden, bij ontstentenis van dezen, één of twee daarvoor geschikte personen van dien landaard, door het gerecht of bij rechterlijke colleges door den President aan te wijzen, de terechtzittingen bijwonen, en zal het gevoelen van zoodanige advi-

seurs worden ingewonnen, bepaaldelijk ten aanzien van de ter zake betrekkelijke godsdienstige of andere wetten of gebruiken, ten einde daarop bij het doen van uitspraak worde gelet.

De inhoud der aldus uitgebrachte adviezen moet in de notulen of het proces-verbaal der terechtzitting worden opgenomen, en in de vonnissen moet worden vermeld, dat de adviseurs geraadpleegd worden (Reglement op de Rechterlijke Organisatie art. 7).

Alle twistgedingen over eigendom en daaruit voortspuitende rechten, over schuldvorderingen of andere burgerlijke rechten, behooren bij uitsluiting tot de kennis van de rechterlijke macht, uitgeoefend door rechters bij algemeene verordening aangewezen. Regeeringsreglement art. 78 en 79 en Regl. Recht. Org. art. 2 en 3). Evenwel blijven de tusschen Inlanders of tusschen met hen gelijkgestelde personen van dezelfde landaard (Vreemde Oosterlingen) gewezen burgerlijke geschillen, welke volgens hunne godsdienstige wetten of oude herkomsten ter beslissing staan van hunne Priesters of Hoofden, daaraan onderworpen. (Regeeringsreglement art. 75 alinea 2).

De uitvoering van de aldus gedane uitspraken kan, indien zij niet vrijwillig geschiedt, niet anders plaats hebben dan langs den gewonen weg van rechten en na executeurverklaring door het hoogste Inlandsche rechterlijke college (den Landraad). (Zie Reglement Rechterlijke Organisatie art. 3).

Bij de Chineezinnen worden de zoeven genoemde geschillen gebracht voor de Chineesche Raden, en waar die niet bestaan, door het alleen rechtsprekende Chineesche Hoofd, maar zijn zelden anders dan geschillen van echtscheiding.

De klachten tegen Vreemde Oosterlingen wegens overtredingen, waarop geen zwaardere straf is gesteld dan eene boete van f 100, gevangenisstraf voor niet langer dan acht dagen en tenaerleidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon voor niet langer dan drie maanden met of zonder verbeurdverklaring, worden ingevolge Staatsblad 1870 no. 152 en 1872 no. 112 op de politierol ingeschreven en door de Residenten behandeld.

De in het Strafwetboek voor Inlanders, dat, zooals vermeld is, ook op Vreemde Oosterlingen van toepassing is, bedreigde straffen zijn:

- de doodstraf;
- dwangarbeid in den ketting van 5 tot 20 jaren;
- dwangarbeid buiten den ketting van ten hoogste 5 jaren, behoudens bijzondere bepalingen aangaande haren langeren duur;
- tenaerleidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon van ten hoogste drie maanden;
- gevangenisstraf van ten hoogste acht dagen;
- geldboete.

Vreemde Oosterlingen, die zich in de gevangenschappen bevinden, civiel gegijzelden daaronder begrepen, worden op denzelfden voet als Inlanders behandeld. In afwachting van een meer volledige regeling van het strafstelsel, is bij Staatsblad 1871 no. 78 afgekondigd een Reglement van orde en tucht onder de gevangenen en tot voorloopige regeling van hunnen arbeid. Dit reglement is aangevuld en gewijzigd bij Staatsblad 1874 no. 131 en 132, 1876 no. 299, 1879 no. 221 en 1885 no. 117.

Evenzoo worden Vreemde Oosterlingen, die voor de rechtbanken moeten verschijnen, om getuigenis der waarheid af te leggen, op denzelfden voet als Inlan-

ders schadeloos gesteld. Het tarief is te vinden in Staatsblad 1884 no. 143, gewijzigd bij Staatsblad 1885 no. 190.

Het tarief van reis- en verblijfkosten en belooning of vergoeding aan priesters, deskundigen en tolken behoorende tot de Inlandsche bevolking bij gerechtelijke verrichtingen in burgerlijke zaken, opgenomen in Staatsblad 1858 no. 15 en aangevuld bij Staatsblad 1866 no. 108, is mede op de Vreemde Oosterlingen van toepassing.

(Dit gedeelte der nota is gewijzigd).

„Op verschillende plaatsen in N. I. zijn bescheiden ambtenaren voor Chineesche zaken, die ieder binnen het hun aangewezen ressort-zie de beschikking van den Directeur van Justitie van 16 Sept. 1896 (Jav. Courant no. 77),- de rechterlijke en administratieve autoriteiten en colleges, zoo dikwijls dit van hen wordt verlangd, in aangelegenheden Chineezzen betreffende, rechtstreeks van advies dienen. Indien daartoe gewichtige redenen bestaan, verleenzen zij mede hun dienst tot het doen van schriftelijke en mondelinge vertalingen in het chineesch en omgekeerd. Ook op verzoek van particulieren kunnen zij hun dienst verleenzen tegen berekening van salaris volgens een vastgesteld tarief.”

De organisatie van het korps ambtenaren voor Chineesche zaken is geregeld bij Staatsblad 1895 no. 135, dat mede de bepalingen behelst omtrent hun opleiding, welke van staatswege geschiedt. De bepalingen tot aanwijzing der standplaatsen en regeling van den werkkring der ambtenaren voor Chineesche zaken, zijn vastgesteld bij Staatsblad 1896 no. 96; het tarief van de salarissen, welke gemelde ambtenaren aan particulieren in rekening mogen brengen, bij Staatsblad 1896 no. 97.

„De ambtenaren voor Chineesche zaken, ter standplaats der weeskamers bescheiden, fungeeren als buitengewone leden (§ VIII der bepalingen in Staatsblad 1896 no. 96); zij genieten als zoodanig (met uitzondering van die te Padang en te Makasser) eene vaste toelage (Staatsblad 1899 No. 209).”

WEES- EN BOEDELKAMERS.

Eene eigenaardige instelling, met het rechtswezen in nauw verband staande, is die der Wees- en Boedelkamers, waarvan zich in het ressort van elken Raad van Justitie één bevindt.

Tot Februari 1885 bestond te Batavia het College van Boedelmeesteren, welks functiën bij de ordonnantie van Staatsblad 1885 no. 15 zijn opgedragen aan de Weeskamer aldaar en hare Agenten. Die verrichtingen bestaan in het aanvaarden van alle onbeheerde nalatenschappen van aldaar niet te huis behoorende Inlanders, verden van Mooren, Arabieren, Chineezzen en andere Onchristenen, alsmede tot het uitoefenen der voogdijen, onder de personen van genoemde categoriën, bij zoodanige onbeheerde boedels belang hebbende, voor zoover die kinderen zich in Indië bevinden.

Het Reglement voor het College is te vinden in Staatsblad 1828 no. 46 en de wijzigingen in Staatsblad 1829 no. 20, 1830 no. 7 en 40, 1832 no. 11 en 1839 no. 39, 1841 no. 16 en 1845 no. 15, terwijl de bij Staatsblad 1855 no. 79 afgekondigde toepasselijkverklaring der Europeesche wetgeving op de Vreemde Oosterlingen ook een aantal wijzigingen in genoemd reglement heeft gebracht.

Bij art. 2 van het besluit, waarbij dat reglement is vastgesteld, is bepaald, dat het van toepassing zal zijn op alle bezittingen in Nederlandsch-Indië voor zoover de plaatselijke omstandigheden de opvolging der daarbij gemaakte bepalingen gedoogen.

De functiën van gecommiteerde van gemeld college zijn opgedragen aan de Agenten der Weeskamer te Batavia.

In het ressort der andere Raden van Justitie, namelijk die te Semarang, Soerabaja, Padang en Makasser, zijn de functiën van gemeld college en zijne gecommiteerden opgedragen aan de Weeskamers en hare Agenten (Staatsblad 1873 no. 148).

Ten einde die Weeskamers in staat te stellen aan die opdracht gevolg te geven zijn bij datzelfde besluit, aangevuld voor de Weeskamer te Makasser bij Staatsblad 1882 no. 74 en voor die te Batavia bij Staatsblad 1885 no. 15, aan haar toegevoegd een of meer zoowel Chineesche als Inlandsche leden.

De kosten van het College van Boedelmeesteren komen ten laste en zijne inkomsten ten bate van den Staat.

De inkomsten zijn de betalingen voor consenten tot begraven en de salarissen of het beheerloon, een en ander omschreven in art. 4 en 59 van het Reglement van het College, en worden halfjaarlijks overgebracht bij 's Lands kas. De gebouwen staan onder het beheer van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Daarentegen komen ten laste van 's Lands kas alle onkosten en uitgaven, rechtstreeks in verband staande met den werkkring van het college; met uitzondering van die welke;

- a. het gevolg kunnen zijn van art. 24 van het Reglement, namelijk de ondersteuning van kinderen, wier fondsen niet voldoende zijn om in hun onderhoud te voorzien; en van
- b. de omstandigheid dat geen genoegzame renten zijn gewonnen, om ingevolge art. 46 van het Reglement aan de geadministreerden 6% 's jaars te kunnen uitkeeren. Om in die twee genoemde uitgaven te kunnen voorzien is onder 's Colleges beheer gebleven hetgeen in 1870 meer als reservefonds onder zijn beheer was den één millioen. Bij die bij besluit van 1 October 1870 no. 13 gemaakte regeling werd tevens de overbrenging in 's Lands kas gelast van één millioen van het toenmalige reservefonds (Bijblad no. 2636).

Van de gelden, aan minderjarigen aankomende uit een nalatenschap, in het beheer waarvan is voorzien, moet door executeuren van testamenten, voogden, bewindvoerders of administrateurs behoorlijke zekerheid gegeven worden, bij gebreke waarvan die gelden bij het College moeten worden overgebracht om daar geadministreerd te worden. De effecten, eigendomsbrieven, preciosa, die onverkocht moeten blijven, worden dan mede bij het College bewaard.

Die fondsen worden zooveel mogelijk belegd op solide wijze in rentegevende schuldbrieven, gehypothekeerd op vaste goederen, welker onbezwaarde waarde ten minste een derde boven de te beleggen som bedraagt, zooals aangegeven bij Staatsblad 1852 no. 4, 1861 no. 87, 1866 no. 43 en 1881 no. 221. De gelden, die niet op hypotheek kunnen worden uitgezet, mogen gebezigd worden tot het escompteren van acceptatiën van de ter plaatse gevestigde vendukantoren (Staatsblad 1861 no. 87).

Aan de onmondige eigenaars wordt 6% 's jaars over hun kapitaal toegekend.

Op kapitalen toebehoorende aan meerderjarigen, voor zoover ze niet door rechterlijke beschikkingen of door den band van fidei-commis of wel door andere testamentaire bepalingen verhinderd worden daarover te beschikken, wordt geen rente gevalideerd (Staatsblad 1839 no. 39).

Op de Weeskamer te Batavia als uitoefenende de functiën van het voormalig

College van Boedelmeesteren te Batavia en elders op de Wees- en Boedekamers is ingevolge het bepaalde bij Staatsblad 1855 no. 79 toepasselijk de 13e afdeling van den XVen Titel van het 1e Boek, van de Weeskamers, welke werkzaamheden zij verrichten. Alzoo zijn zij behalve met het beheer van onbeheerde boedels van Vreemde Oosterlingen ook belast met het beheer en de waarneming der goederen en belangen van afwezigen onder die klasse van bevolking (art. 463 B. W.) en voorts met de toeziende curateele over hen die onder curateele zijn gesteld (art. 449 B. W.)

De curateele over de boedels van in staat van kennelijk onvermogen en van in staat van faillissement verklaarden, behoorende tot de Vreemde Oosterlingen, is en blijft (zoals bij de ordonnantie van Staatsblad 1875 no. 221 uitdrukkelijk is verklaard) voor zoover de opdracht geschiedt door den Raad van Justitie te Batavia, opgedragen aan de Weeskamer aldaar.

BELASTINGEN.

Hier worden buiten sprake gelaten de belastingen, die op alle ingezetenen van Nederlandsch-Indië drukken, en alleen die behandeld, welke door de Vreemde Oosterlingen alléén of door de Vreemde Oosterlingen en Inlanders of door de Vreemde Oosterlingen en Europeanen gedragen worden.

In de eerste plaats komen in beschouwing de belastingen, die rechtstreeks door de ambtenaren van de belastingschuldigen worden geïnd.

a. Bedrijfsbelasting.

Deze belasting wordt op Java en Madoera geheven van alle personen, behorende tot de Inlandsche en daarmede gelijkgestelde bevolking, krachtens de ordonnantie van Staatsblad 1878 no. 12, gewijzigd bij no. 351 van hetzelfde jaar, en no. 24 van 1885, van toepassing verklaard op de residentie Batavia bij Staatsblad 1879 no. 338.

De aanslag bedraagt 4% van het inkomen van hen, die hetzij voor eigen rekening, hetzij in dienst van anderen, een handel, beroep, bedrijf, handwerk, ambacht of nering uitoefenen. Niet medegerekend worden de inkomsten door landbouw verkregen, in zoover daarvan andere grondlasten aan het Gouvernement worden betaald.

Van de belasting zijn alleen vrijgesteld de Hoofden, Ambtenaren en Beambten, in dienst der Regeering, hunne door het bestuur erkende schrijvers, klerken en bedienden, de door het bestuur erkende geestelijken, de onderwijzers in den godsdienst en op de scholen, de pachters van 's Lands middelen, huisbedienden en vrouwen, die gemeenschappelijk met hare echtgenooten een handel, beroep of handwerk uitoefenen.

Het minimum van den aanslag bedraagt f 1.— 's jaars.

De aanslag geschiedt jaarlijks zooveel mogelijk in den loop van het eerste kwartaal, door commissiën, aangewezen door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur, die voor zooveel noodig door de Hoofden der belastingschuldigen voorgelicht worden. Met de inning zijn belast de door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur aangewezen Hoofden of Ambtenaren, die daarvoor een collecteloon van 8% genieten.

In de Buitenbezittingen is deze belasting sedert 1878 van toepassing op de Vreemde Oosterlingen in de Gouvernemen ten Sumatra's Westkust en Celebes en Onderhoorigheden, de residentiën Benkoelen, Lampongsche Districten, Palembang, Zuider- en Oosterafdeling van Borneo en Amboina en in Groot-Atjeh bij Staatsblad 1878

no. 86 (aangevuld bij no. 351 van hetzelfde jaar). In de residentiën Banka, Westerafdeling van Borneo en Oostkust van Sumatra en in de assistent-residentie Billiton is zij krachtens Staatsblad 1878 no. 87 (aangevuld bij no. 351 van hetzelfde jaar) mede toepasselijk op de Vreemde Oosterlingen aldaar, met dien verstande, dat voor de residentiën Banka en de assistent-residentie Billiton de mijnwerkers zijn vrijgesteld: dat de belasting in de residentie Westerafdeling van Borneo voorschijns alleen geheven wordt van Chineezers en voor zooveel betreft de Oostkust van Sumatra de belasting alleen op het eiland Bengkalis van alle Vreemde Oosterlingen en daar buiten slechts van de Chineezers geheven wordt. De bepalingen voor de Oostkust van Sumatra zijn aangevuld bij Staatsblad 1884 no. 56 en 1885 no. 206.

Sedert 1879 werkt die belasting ook voor de Vreemde Oosterlingen in de residentiën Menado, Ternate en Timor (krachtens Staatsblad 1878 no. 303, aangevuld bij no. 351 van dat jaar), Riouw krachtens Staatsblad 1878 no. 319 (aangevuld bij idem) en in de landschappen Boeleleng en Djembrana op het eiland Bali krachtens Staatsblad 1879 no. 307.

De regelen, waarnaar die belasting in de Buitenbezittingen geheven wordt, zijn in de hoofdzaak dezelfde als die op Java en Madoera gevolgd worden; alleen bedraagt ze 2% van het inkomen en het minimum f 3 per jaar.

Verdere bepalingen omtrent deze belasting zijn te vinden in: Stbld. 1887 No. 218, 1891 No. 160, 1892 Nos. 98, 275 en 278, 1894 No. 131, 1895 No. 290, 1897 Nos. 10 en 11, 1899 Nos. 23, 107 en 120 en 1901 No. 387.

b. Personeele belasting.

Deze belasting, waaraan de Europeanen en de Vreemde Oosterlingen onderworpen zijn, wordt geheven krachtens de ordonnantie van Staatsblad 1878 no. 349, gewijzigd bij Staatsblad 1881 no. 44 en 1885 no. 26, naar de grondslagen:

1°. huurwaarde der woonhuizen met bijbehorende gebouwen en erven;

2°. waarde van het meubilair; en

3°. getal rijtuigen en paarden.

Zij bedraagt per jaar 5 pct. van de jaarlijksche huurwaarde; 2 pct. van de waarde van het meubilair; f 12 voor een rijtuig op twee wielen en f 36 voor elk ander rijtuig, voorts f 6 voor elk paard, wanneer niet meer dan twee paarden gehouden worden, en voor elk volgend paard iets meer, zoodat voor het 7e en elk volgend paard f 20 's jaars betaald wordt.

Voor de berekening der belastbare huurwaarde komen niet in aanmerking de gedeelten van de woonhuizen of van de bijbehorende gebouwen, uitsluitend dienende voor de uitoefening van het beroep of bedrijf, waarvoor bedrijfsbelasting verschuldigd is, voor scholen, voor liefdadige doeleinden en voor door de Regeering erkende instellingen van algemeen nut.

De door den Gouverneur-Generaal aangewezen Hoofden, die voor dienstwerk rijtuig honden, genieten vrijstelling van één rijtuig.

Door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur worden tarieven vastgesteld, aanwijzende de verhouding van de huurwaarde tot de waarde van het meubilair. Naar die tarieven wordt de waarde van het meubilair berekend.

De aanslag geschiedt jaarlijks op aangifte der belastingschuldigen, bevattende den huurprijs of de huurwaarde van het woonhuis met bijbehorende gebouwen of erven met opgave, zoo noodig, of voor een deel van het woonhuis of zijne aanhoorigheden vrijdom wordt ingeroepen; voorts het getal rijtuigen en paarden.

Wanneer de toepassing dier tarieven niet verlangd, maar schatting gevraagd wordt, dan moet zulks in de aangifte uitdrukkelijk vermeld worden.

Die schatting geschiedt ten koste van den belastingschuldige door drie door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur aangewezen deskundigen, volgens een door den Gouverneur-Generaal vastgesteld tarief.

De belasting is vorderbaar in vijf gelijke termijnen; zijnde de verschijndagen dier termijnen 1e April, 1e Juni, 1e Augustus, 1e October en 1e December.

c. Recht van overschrijving.

Krachtens art. 5, 6 en 7 van de ordonnantie van Staatsblad 1834 no. 27, gewijzigd bij die van Staatsblad 1885 no. 103, wordt onder den naam van recht van overschrijving eene belasting geheven van:

- 1°. alle overeenkomsten tot overdracht van den eigendom van, of van het recht van opstal op onroerende goederen, binnen Nederlandsch-Indië gelegen, of van den eigendom van schepen van de grootte van vier lasten en daarboven;
- 2°. de overschrijving van den eigendom of van het recht van opstal ten gevolge van onteigening ten algemeenen nutte,

en speciaal ten aanzien van *Inlanders en daarmede gelijkgestelde personen*:

- 3°. alle overgangen bij erfenis of legaat van den eigendom of het recht van opstal op evengemelde onroerende goederen door hen nagelaten.

Die belasting bedraagt 5% over de sommen aangegeven in art. 6, 6a en 6b van laatstgemelde ordonnantie.

Tevens is daarbij afgeschaft de belasting bekend onder den naam van collateraal van Onchristenen, geheven van hetgeen Inlanders, met uitzondering van de inheemsche bevolking en met inlanders gelijkgestelden verkregen uit de boedels van Onchristenen.

Verdere bepalingen nopens dit recht zijn vermeld in Stbld. 1885 No. 122, 1886 Nos. 53 en 114, 1887 No. 129, 1888 No. 132, 1889 Nos. 3 en 252, 1891 No. 67, 1895 No. 179, 1897 No. 265, 1898 No. 303, 1899 Nos. 142 en 173, 1900 No. 80 en 1901 Nos. 64 en 420.

d. Accijns op het Inlandsch gedistilleerd.

Ter vervanging van de op Java en Madoera bestaande arakpacht is bij de tariefwet van 1873 ingevoerd een accijns op het Inlandsch gedistilleerd. Dit wordt voornamelijk door Chineezzen voor den uitvoer vervaardigd. De accijns bedraagt f 40 per hectoliter, bevattende 50 liters alcohol bij een temperatuur van 15 graden van den honderddeeligen thermometer.

Daar dit gedistilleerd, gewoonlijk arak genoemd, slechts in geringe mate door de Chineezzen op Java en Madoera geconsumeerd wordt en dus daar als verbruiksbelasting van weinig beteekenis is, schijnt het niet noodig daaromtrent in nadere bijzonderheden te treden.

Zooals beneden bij de behandeling der verpachte middelen zal blijken, bestaat de arakpacht nog op de Buitenbezittingen.

Sedert gewijzigd bij Stbld. 1898 Nos. 90, 92 en 93. Zie ook Stbld. 1882 No. 295, 1889 No. 44, 1891 No. 156, 1895 No. 79, 1898 Nos. 120, 129, 132 en 133, 1899 Nos. 74 en 169 en 1900 No. 150.

e. Accijns op tabak.

Van de Chineesche tabak, die in de Westerafdeeling en in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo wordt aangevoerd, wordt ingevolge de ordonnantie van

Staatsblad 1873 no. 248, gewijzigd bij Staatsblad 1882 no. 296, accijns geheven

Ze bedraagt in het eerstgenoemd gewest per 100 kilogram f 16 en in het andere per 100 kilogram f 6.50

In de residentien Batavia, Batavia en Krawang is de heffing van het invoerrecht op de Chineesche tabak in eenige residenties verpacht. Zie beneden onder de verpachte middelen.

Zie verder Stbld. 1885 No. 90 en 1896 No. 266.

f. Licentiën voor hazardspelen.

Buiten de drie hoofdplaatsen van Java kunnen op den voet van Staatsblad 1851 no. 25, gewijzigd bij Staatsblad 1880 no. 53 en 1883 no. 250, aan ter goeder naam en faam bekend staande Chineezzen op hun verzoek door het Hoofd van Plaatselijk Bestuur verlofbriefjes worden verleend tot het houden van hazardspelen. Voor elken dag of 24 uren van den daarbij vergunden tijd zal vooraf in 's Lands kas worden betaald: op de hoofdplaatsen van gewesten en afdeelingen f 100; elders f 50.

In de verlofbriefjes worden de spelen genoemd tot welke zij de bevoegdheid verleen. Tot die spelen worden alleen toegelaten Chineezzen den vollen ouderdom van 15 jaren bereikt hebbende, terwijl anderen, onder welk voorwendsel ook, daaraan hetzij middellijk of onmiddellijk geen deel mogen nemen.

Op de overtreding dezer bepalingen en de overige voorschriften der publicatie zijn zware geldboeten gesteld.

Zie voorts de pacht op de Chineesche dobbelspelen op bladz. 255 en 1889 No 103.

g Belasting voor de vrijstelling van het onderhoud van bruggen en wegen ter hoofdplaats Benkoelen en Palembang.

Van alle mannelijke personen, behoorende tot de Inlandsche en daarmede gelijkgestelde bevolking, die den vollen ouderdom, de Inlanders van 16 jaar, de met hen gelijkgestelden van 14 jaar, bereikt hebben, wordt behoudens enkele vrijstellingen, eene belasting te Benkoelen van f 2 en te Palembang van f 3 's jaars geheven, waartegen zij vrij zijn van de diensten ten behoeve van het aanleggen en onderhouden van wegen en bruggen op die hoofdplaatsen. Voor Benkoelen is die belasting geregeld bij Staatsblad 1874 no. 276 en 1876 no. 58 en voor Palembang bij Staatsblad 1877 no. 198 en 1901 No. 387.

In de tweede plaats zullen hier behandeld worden de middelen, waarvan de inning aan den meestbiedende verpacht wordt als:

a Opiumpacht.

Het uitsluitende recht tot verkoop van bereid opium wordt in alle gewesten van Nederlandsch-Indië in pacht afgestaan. Het ruw opium wordt of van Gouvernementswege ingevoerd en aan de pachters in eene vooraf bepaalde hoeveelheid en tegen een vooraf bepaalden prijs verstrekt, of door de pachters zelve ingevoerd.

Het eerste stelsel werkt op Java en Madoera overeenkomstig het reglement van Staatsblad 1874 no. 228, gewijzigd bij Staatsblad 1876 no. 51 en 214, 1877 no. 24 en 1879 no. 262.

Verboden is de invoer van opium anders dan ten behoeve en voor rekening van het Gouvernement, en evenzoo verkoop van ruw (onbereid) opium anders dan door het Gouvernement.

De verpachting wordt gehouden voor één en voor drie jaren, in den regel in zooveel perceelen als er residenties zijn. Met enkele uitzonderingen worden de

perceelen door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op de Gewestelijke hoofdplaats opgeveild en voorloopig toegewezen aan hem die de hoogste pachtsom biedt boven de som van f 30, die hij voor elke kati ruw opium aan het Land moet betalen. Het bereid opium mag niet dan tegen dadelijke betaling in gereed geld gesleten worden in daartoe bestemde gebouwen (kitten), waarvan het aantal voor elk perceel vóór de verpachting bepaald wordt.

Niemand dan zij, die volgens het reglement daartoe bevoegd zijn, zoomede de dienaren van het Gouvernement van ambtswege handelende, mag in eigendom hebben, bezitten of vervoeren:

- a. ruw opium, onverschillig in welke hoeveelheid en van wien verkregen;
- b. bereid opium, onverschillig in welke hoeveelheid, dat niet is gekocht of verkregen van den pachter of onderpachter over den loopenden pachtermijn, dan wel van hunne zaakgelastigden of slijters binnen het pachtperceel, waar het opium bevonden of vervoerd wordt;
- c. meer dan één thail bereid opium onverschillig van wien gekocht of verkregen: Zwarte geldboeten en gevangenisstraf, de laatste voor Inlanders en daarmede gelijkgestelde personen te vervangen door dwangarbeid buiten den ketting, bedreigen elke overtreding.

Het opiumreglement van Java en Madoera is met eenige wijzigingen bij Staatsblad 1874 no. 248 (gewijzigd bij Staatsblad 1876 no. 51 en 215 en 1886 no. 181), toepasselijk verklaard op Sumatra's Westkust ¹⁾, Palembang, (bij Staatsblad 1880 no. 176 van toepassing verklaard op de Gouvernements-nederzettingen in het rijk van Djambi en Benkoelen); bij Staatsblad 1878 no. 268 (gewijzigd bij St. 1886 no. 181) met eenige wijzigingen op de rechtstreeks aan het Nederlandsch gezag onderworpen gedeelte der residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. Hetzelfde reglement geldt krachtens de ordonnantie van Staatsblad 1874 no. 261 (gewijzigd bij St. 1876 no. 51) ook voor de Lampongsche Districten. De verpachting geschiedt voor deze residentie in één perceel met de gewesten Bantam, Batavla en Krawang.

In de overige gewesten op de Buitenbezittingen voorzien de pachters in den regel zich zelve van opium en wordt de pacht bij de jaarlijks te houden veiling toegewezen aan hem, die de hoogste pachtsom biedt.

De in die gewesten vigeerende reglementen van de pacht bieden verschillende afwijkingen aan.

In eenige deelen der residentie Oostkust van Sumatra wordt het recht tot den verkoop van opium in het klein, door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement in pacht afgestaan. Alle invoer van opium is aan anderen als den pachter verboden. Van dit verbod is uitgezonderd de invoer van opium, bestemd voor dat gedeelte van het rijk van Siak Iri Indrapoera, waar het opiummiddel niet voor rekening van het Gouvernement wordt verpacht. De daarop betrekking hebbende bepalingen zijn te vinden in het reglement voor de pacht opgenomen in Staatsblad 1885 no. 167.

Ook wordt het recht tot invoer en verkoop van opium verpacht in het door het Nederlandsch-Indisch Gouvernement bezet gedeelte van Groot-Atjeh, ingevolge het reglement van Staatsblad 1885 no. 183, gewijzigd bij Staatsblad 1886 no. 181.

¹⁾ Bij Staatsblad 1883 no. 131 is in de pacht van het opiummiddel ter Sumatra's Westkust opgenomen het uitsluitend recht tot invoer van opium in het landschap Troemon.

Bij Staatsblad 1879 no. 216, gewijzigd bij art. 481 van Staatsblad 1881 no. 82 en bij Staatsblad 1883 no. 202, zijn beperkende bepalingen afgekondigd tegen den invoer en het vervoer van opium in het geheele Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden, daarin bestaande, dat de invoer, behalve te Oleh-leh door den pachter, zoomede alle vervoer over zee van de eene plaats naar de andere van opium zonder vergunning van den Gouverneur verboden is. Voor die vergunning wordt f 2 voor elke kati opium, waarover zij loopt, in 's Lands kas gestort.

De reglementen voor de opiumpacht in de overige gewesten worden gevonden, dat voor Riouw en Onderhoorigheden in Staatsblad 1857 no. 105, aangevuld en gewijzigd bij Staatsblad 1879 no. 154 en 1886 no. 181; dat voor Banka in Staatsblad 1855 no. 71 (gewijzigd bij Staatsblad 1882 no. 96 en 1886 no. 181), toepasselijk verklaard voor de assistent-residentie Billiton bij Staatsblad 1856 no. 59 en voor zoover dit gewest betreft, nader gewijzigd bij Staatsblad 1882 no. 96 en 292 en 1886 no. 181; dat voor de Westerafdeeling van Borneo en Sambas in Staatsblad 1857 no. 105, aangevuld en gewijzigd bij Staatsblad 1876 no. 209, 1879 no. 201 en 1886 no. 181; dat van het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden en van Timor mede in Staatsblad 1857 no. 105 het eerste gewijzigd bij Staatsblad 1886 no. 73 en 181. Zij komen daarin overeen, dat de pachter zich zelve van opium voorziet buiten bemoeienis der Regeering.

Bij de voorwaarden voor de opiumpacht voor de residentie Menado met de afdeeling Gorontalo (Staatsblad 1857 no. 105, gewijzigd bij Staatsblad 1876 no. 213), en in die voor de residentie Ternate (Staatsblad 1857 no. 105) is bepaald, dat de pachter geen ander opium mag slijten, dan dat afkomstig van het Gouvernement, terwijl aan den pachter te Amboina (zie het reglement in Staatsblad 1857 no. 105) is overgelaten zich al dan niet uit den voorraad van het Gouvernement te voorzien.

Daarentegen moet de opiumpachter te Banka ingevolge het voor deze afdeeling vigeerend reglement (Staatsblad 1876 no. 210 gewijzigd bij Staatsblad 1886 no. 181) zich zelve van opium voorzien.

Sedert de landschappen Boeleleng en Djembrana op Bali onder rechtstreeksch bestuur gebracht zijn, wordt het recht tot de bereiding van opium en tot den verkoop van opium in het klein aldaar verpacht, overeenkomstig het reglement, vastgesteld bij Staatsblad 1882 no. 289 en vervangen door dat opgenomen in Staatsblad 1883 no. 216. Daarbij is bepaald dat in- en uitvoer van ruw opium, anders dan in heele kisten, en invoer van bereid opium binnen het pachtgebied verboden is, doch den pachter is uitvoer van ruw opium ook in mindere hoeveelheden dan van een heele kist toegestaan. Het uitsluitend recht tot de bereiding van opium en tot den verkoop van opium anders dan in heele, door den pachter verzegelde kisten, wordt door het Gouvernement in pacht afgestaan, met dien verstande, dat het aan een ieder is toegestaan voor eigen gebruik opium zelf te bereiden of door anderen dan den pachter te doen bereiden.

Voor Java en Madoera gelden thans Stbld. 1890 No. 149, 1892 No. 194, 1893 No. 71 en 1897 Nos. 194 en 223.

Voor de buitenbezittingen. Stbld. 1890 No. 155, 223 en 236, 1892 Nos. 139 en 161, 1893 No. 70, 1894 No. 145 en 189, 1897 Nos. 180, 190 en 292, 1898 No. 17, 1900 No. 251 en 260 en 1901 No. 247.

Omtrent de opiumregie zie men, Stb. 1894 Nos. 161, 162 en 163, 1895 Nos. 241, 242 en 243, 1897 Nos. 17, 18, 19 en 20, 1898 No. 77, 1898 No. 255, 1900 No. 204a en 1901 No. 229.

b *Pacht van den verkoop van arak en andere sterke dranken.*

Deze pacht bestaat nog op de Buitenbezittingen, waar zij in alle gewesten werkt.

Op Banka, in Riouw, op Billiton en in de Westerafdeeling van Borneo is de uit rijst gestookte arak of tjoe een artikel van dagelijksche consumtie bij de talrijke Chineesche bevolking.

De pachter heeft het uitsluitend recht om sterke dranken in het klein, d. i. in hoeveelheden van minder dan een halven legger of 194 kannen te verkoopen. In vele gewesten zijn alleen arak, rum en tjoe onder de pacht begrepen; elders omvat zij ook jenever, brandewijn, saguweer en andere spiritualia.

De pachter mag alleen verkoopen in door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur aangewezen taphuizen, en is verantwoordelijk voor de goede hoedanigheid zijner waar. Tot zijne bescherming is alle vervoer en bezit van sterken drank aan zijn toezicht onderworpen, maar hij mag den groothandel niet belemmeren.

In Staatsblad 1857 no. 105 vindt men de voorwaarden voor die pacht in de gewesten Benkoelen, Palembang, Riouw, Banka, de Westerafdeeling van Borneo ¹⁾, de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo (gewijzigd bij Staatsblad 1878 no. 270), Celebes en Onderhoorigheden, Menado, Ternate en Timor. De voorwaarden voor de pacht op Sumatra's Westkust zijn afgekondigd bij Staatsblad 1878 no. 305 (gewijzigd bij Staatsblad 1881 no. 203), voor Billiton bij Staatsblad 1858 no. 127 en voor Amboina bij Staatsblad 1884 no. 147 en 1885 no. 124.

In eenige deelen der residentie Oostkust van Sumatra heeft de pachter ook het recht om te stoken en te bereiden voor binnenlandsche consumtie en mogen anderen alleen stokerijen voor den uitvoer oprichten. Het reglement voor de pacht in gemeld gewest wordt gevonden in Staatsblad 1885 no. 167.

Voor Groot-Atjeh is bij Staatsblad 1880 no. 209 bepaald, dat de pachter het recht heeft niet alleen tot het stoken en verkoopen van sterke dranken, maar ook tot het heffen van belasting bij den invoer dier dranken.

c. *Pacht van het slachten van varkens.*

Vervallen door de inwoning van eene belasting op het slachten van varkens op Java en Madoera, zie Stbl. 1899 No. 44 en 1901 No. 344.

Eene verpachte heffing bestaat in de gouvernementen Sumatra's Westkust (Staatsblad 1857 no. 105, gewijzigd bij Staatsblad 1879 no. 105) en Atjeh en Onderhoorigheden (Staatsblad 1878 no. 253) en de residentien Oostkust van Sumatra (Staatsblad 1885 no. 167) en de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo (Staatsblad 1878 no. 271).

In andere gewesten is de heffing der belasting verbonden met het uitsluitend recht tot verkoop van varkensvleesch, zooals in de residentien Riouw (zie Staatsblad 1857 no. 105, gewijzigd bij Staatsblad 1861 no. 22 en 1879 no. 105), de Westerafdeeling van Borneo (1878 no. 231, gewijzigd bij Staatsblad 1879 no. 105), en ter hoofdplaats Makasser en het landschap Tello op Celebes (Staatsblad 1857 no. 105, 1875 no. 118, gewijzigd bij Staatsblad 1879 no. 105); eindelijk in de assistent-residentie Billiton (Staatsblad 1881 no. 172).

In de gewesten Ternate en Timor is de varkenspacht vereenigd met die van

¹⁾ Namelijk voor wat betreft de plaatsen Pontianak en Sambas. Bij Staatsblad 1882 no. 202 zijn de voorwaarden van toepassing verklaard voor de geheele residentie Westerafdeeling van Borneo.

het slachten van rund- en ander vee (Staatsblad 1857 no. 105, 1861 no. 22, 1862 no. 128 en 1879 no. 105).

Zie verder Stbl. 1892 No. 190, 1893 No. 41, 1899 Nos. 19 en 67, 1900 No. 104.

d. *Pacht van de Javasche en Chineesche tabak.*

Deze pacht is bij Stb. 1896 No. 265 opgeheven en vervangen door een accijns op de tabak; zie artikel 1 van Stb. 1896 No. 266.

e. *Pacht der po- en topho of Chineesche dobbelspelen.*

Het recht tot het houden der Chineesche dobbelspelen wordt op de voorwaarden, bekendgesteld in Staatsblad 1849 no. 52 la. K. (gewijzigd bij Staatsblad 1867 no. 148 art. III, 1883 no. 250 art. 3 en 1884 no. 182) in de residentien Batavia (met uitzondering der afdeeling Buitenzorg), Semarang en Soerabaja verpacht. De pachter mag de tafels alleen op de aangewezen plaatsen oprichten, die aan alle kanten open en voor de politie toegankelijk moeten zijn, en slechts Chineesche mannen boven de 16 jaar toelaten. Er mag alleen à contant gespeeld worden; speelschulden, zelfs bij notarieel contract geconstateerd, erkent de wet niet. De pachter kan na verkregen toestemming der plaatselijke autoriteit aan gegoeede Chineezers vergunning verleen om binnen hunne huizen te spelen.

In de overige gewesten van Java en Madoera worden voor het houden van alle hazardspelen van Chineezers licentien tegen betaling uitgegeven.

Het middel der Chineesche dobbelspelen wordt op nagenoeg gelijke voorwaarden, ook op de Buitenbezittingen verpacht.

In Staatsblad 1857 no. 105 vindt men de voorwaarden voor Sumatra's Westkust, Benkoelen (aangevuld bij Staatsblad 1872 no. 204), Palembang, Riouw, Banka, Billiton, Westerafdeeling van Borneo ¹⁾ (aangevuld en gewijzigd bij Staatsblad 1879 no. 202), Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, Celebes en Onderhoorigheden, Menado en Timor. Voor eenige deelen der residentie Oostkust van Sumatra in Staatsblad 1885 no. 167, voor Groot-Atjeh in Staatsblad 1876 no. 151 en 1881 no. 196.

Bij Staatsblad 1881 no. 215 zijn bepalingen in het leven geroepen tot tegengang van het deelnemen door middel van tusschenpersonen (tambangans) in de kansen van winst en verlies in hazardspelen door daartoe niet gerechtigden. Voor zooveel Java en Madoera betreft zijn deze bepalingen vervangen door die in St. 1883 no. 250, welke ook met straf bedreigen hem, die buiten de wettelijk toegelaten speelplaatsen — of aldaar op schriftelijke aanvrage of buiten de uren, waarop zij wettelijk geopend zijn — aan wien ook, de gelegenheid aanbiedt of verschaft tot deelneming aan een hazardspel of aan de van zoodanig spel afhankelijke kansen van winst en verlies door inzetten aan te nemen of door bewijzen of teekenen van deelneming verkrijgbaar te stellen, aan te bieden of af te geven."

Zie verder St. 1885 No. 163 art. 1 C § d, 1886 No. 151 art. 1 1889 No. 133, 1890 No. 143 art. 1, 1892 No. 191 en 1898 Nos. 262 en 309.

f. *Pacht van het spelen van wajang.*

Het spelen van de Chineesche wajang (komedie) wordt alleen in de residentie Batavia verpacht.

¹⁾ Namelijk voor de afdeeling Pontianak en voor de plaats Sambas. Bij St. 1882 no. 202 is bepaald dat zij voor de geheele residentie Westerafdeeling van Borneo van toepassing zijn.

Onder wajang worden verstaan tooneelvoorstellingen niet alleen met levende personen, maar ook met marionetten en met zoogenaamde Chineesche schimmen. Niemand mag die voorstellingen doen plaats hebben, dan na aan den pachter de vastgestelde sommen te hebben uitgekeerd.

De voorwaarden van de pacht zijn opgenomen in Staatsblad 1849 no. 52 onder la L. en gewijzigd bij Staatsblad 1862 no. 126 § II en 1882 no. 250 art. 5, terwijl bij Staatsblad 1866 no. 121 is verklaard, dat de afdeeling Buitenzorg bij gelegenheid van hare inlijving bij de residentie Batavia begrepen is in die pacht, met uitzondering van het district Tjibaroesa.

g. Pacht van het recht tot het houden van pandhuizen.

Hoewel deze belasting niet uitsluitend op de Chineezen drukt, verdient ze bijzondere vermelding, omdat ze in den regel door hen gepacht wordt.

In geheel Nederlandsch-Indië, met uitzondering van de gewesten de Lampongsche Distrecten, Riouw, Menado, Amboina, Ternate en Timor, waar het licentiesysteem nog in zwang is, wordt het recht tot het houden van pandhuizen voor rekening van het Gouvernement verpacht.

De afdeelingen Boeleleng en Djembrana van de residentie Bali en Lombok zijn bij Staatsblad 1882 no. 183 mede uitgezonderd van het gebied van de pacht der pandhuizen in Nederlandsch-Indië en heerscht daar eveneens het licentiesysteem.

Ingevolge het Reglement voor de pacht in Staatsblad 1880 no. 17, waarvan art. 13 is verklaard bij Staatsblad van dat jaar no. 167 en art. 3, 7, 13 en 18 gewijzigd bij Staatsblad 1886 no. 91, geschiedt de verpachting voor elk gewest in zoo veel perceelen als door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur vóór de verpachting wordt bekendgemaakt. Het getal en voor zooveel noodig, ook de plaats, wijk of buurt worden voor Java en Madoera door den Gouverneur-Generaal en voor de bezittingen daar buiten door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur vastgesteld. De pachter heeft het uitsluitend recht om sommen, niet te boven gaande f 100 ter leen te geven, geven verpanding van roerende goederen. De rente door den pachter in rekening te brengen, mag niet te boven gaan een maximum, verschillend naarmate van het bedrag der beleening. Bij Staatsblad 1880 no. 83 en 106 zijn die renten-maxima vastgesteld, en tevens de termijnen bepaald, binnen welke de aflossing der pandgoederen moet geschieden.

Bij lossing wordt de verschuldigde rente berekend naar het tijdvak, gedurende hetwelk de goederen zijn beleend geweest met dien verstande, dat voor beleeningen, korter durende dan tien dagen, de rente over tien dagen kan berekend worden.

De verpande goederen, die binnen den beleeningstermijn niet gelost zijn, worden na afloop van elk halfjaar, binnen een door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur te bepalen termijn in het openbaar verkocht. Zoolang de verkoop niet heeft plaats gehad, kan het goed nog gelost worden, met bijbetaling van de verschuldigde rente. De meerdere opbrengst dan de beleende som plus de verschuldigde rente en de kosten van verkoop wordt aan den beleener uitgekeerd, en zoo belanghebbenden zich binnen den tijd van een jaar na den verkoop niet hebben aangemeld, vervallen de onafgehaalde gelden aan den pachter.

Zie verder St. 1891 Nos. 163 en 164, 1894 Nos. 90 en 91, 1896 No. 207, 1899 No. 131 en 1900 No. 217.

h. Kleinere pachten.

Onder de kleinere pachten in de Buitenbezittingen, die speciaal op Chineezen drukken, verdienen genoemd te worden:

10. de pacht van de belasting op het graven van goud en diamanten en het waschen van goud- en diamanthoudende gronden in de Westerafdeeling van Borneo, waarvan de voorwaarden zijn opgenomen in Staatsblad 1862 no. 134 aangevuld bij Staatsblad 1886 no. 16 en 1897 No. 180.

Voor elke vergunning om de goud- en diamanthoudende gronden te exploiteeren, moet een den pachter f 1 's maands per hoofd betaald worden. Niemand mag echter een mijn ontginnen, zonder verlof van het plaatselijk bestuur, dat niet verleend wordt dan na gehouden onderzoek in overleg met de belanghebbenden en voor zooveel noodig nadat de Inlandsche Vorsten zijn gehoord.

Wanneer de vergunning eenmaal is verleend, behoort de opbrengst geheel aan den ontginner, die echter aansprakelijk is voor de betaling van het hoofdgeld voor elken mijnwerker.

20. De pacht der belasting op de peper, welke alleen in de residentie Riouw bestaat. De pachter heeft het recht binnen het gebied zijner pacht van de peper, die van de plantages, alwaar ze gewonnen is, vervoerd wordt, te heffen per pikol van 125 Amsterdamsche ponden f 1½ van zwarte en f 2 van witte peper.

Geen peper mag van die plantages vervoerd worden dan na betaling van de aan den pachter verschuldigde belasting, waartoe de peper moet vergezeld zijn van het bewijs van betaling, door den pachter afgegeven, kunnende de vervoerd wordende peper, waarvan de belasting aan den pachter niet is voldaan, verbeurdverklaard worden.

Het reglement voor deze pacht is afgekondigd bij de publicatie van Staatsblad 1898. No. 234.

HEERENDIENSTEN EN GEWAPENDE VEREENIGINGEN.

De Vreemde Oosterlingen nemen deel aan de gemeentelijke diensten ter plaatse, waar zij met der woon gevestigd zijn. Deze bestaan in het betrekken van de nachtwacht en het verleen van hulp bij brand, waartoe zij bij het brandwezen worden ingedeeld.

In gewesten, waar eene talrijke Chineesche bevolking in afzonderlijke vestigingen woont, zooals op Banka en de Westerafdeeling van Borneo presteeren zij dezelfde gemeentelijke diensten, als van de Inlandsche bevolking geleverd worden.

Volgens art. 113 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië rust evenals op alle ingezetenen ook op Vreemde Oosterlingen de verplichting om deel te nemen aan de schutterijen en andere gewapende vereenigingen.

KLEEDERDRACHT.

Bij no. 6 van de artt. 4 en 2 der beide algemeene politiestrafreglementen (Staatsblad 1872 no. 110 en 111) is het uitdrukkelijk verboden zich in het openbaar te vertoonen, vermomd of verkleed in eene andere kleederdracht, dan in die van den landaard, waartoe men behoort. De bedoeling dezer strafbepaling, zooals die is uitgelegd in de onder no. 3707 van het Bijblad op het Staatsblad opgenomen circulaire van den Procureur-Generaal van 7 November 1881 no. 2587, is dat belet worde, dat o. a. Chineezen ook al zijn zij tot den Mohamedaanschen godsdienst overgegaan, zich ongemerkt met de Inlandsche bevolking vermengen, of dat Vreemde Oosterlingen door het aannemen van de kleederdracht der eigenlijke Inlanders de bepalingen omtrent de reispassen ontduiken.

GODSDIENST.

Evenals voor alle ingezetenen van Nederlandsch-Indië geldt voor de Chineezen

de in het Regeeringsreglement geradiceerde beginselen, dat ieder zijne godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid belijdt, behoudens de bescherming der maatschappij en harer leden tegen de overtreding der algemeene verordeningen op het strafrecht, en dat alle openbare godsdienstoefening binnen gebouwen en besloten plaatsen wordt toegelaten, voor zoover die geen stoornis aan de openbare orde toebrengt, terwijl tot openbare godsdienstoefening buiten gebouwen en besloten plaatsen het verlof des bestuurs vereischt wordt (artt. 119 en 120).

De priesters zijn geplaatst onder het oppertoezicht der Hoofden, en deze zorgen, dat door hen niets wordt ondernomen strijdig met het Regeeringsreglement en met de door of namens den Gouverneur-Generaal uitgevaardigde verordeningen (art. 124).

ONDERWIJS.

Art. 128 van het Regeeringsreglement schrijft voor, dat de Gouverneur-Generaal zorgt voor de oprichting van scholen ten dienste der Inlandsche bevolking. Onder Inlandsche bevolking wordt hier verstaan de inheemsche bevolking en niet de Oostersche Vreemdelingen.

Het onderwijs der Chineesche kinderen in de Chineesche taal wordt geheel aan de eigen zorg van dien landaard overgelaten.

Kinderen van Vreemde Oosterlingen kunnen evenwel worden toegelaten op de Inlandsche scholen, wanneer volgens het oordeel der plaatselijke Inlandsche Schoolcommissie de ruimte der school het toelaat (Staatsblad 1872 no. 99 art. 51 vervangen door St. 1893 No. 128, aangevuld bij St. 1894 No. 6 en gewijzigd bij St. 1897 Nos. 222, 289 en 303, 1898 No. 206 en 1901 Nos. 266 en 372).

Ook de openbare lagere scholen voor kinderen van Europeanen en daarmede gelijkgestelden zijn toegankelijk voor boven genoemde kinderen, wanneer hunne ouders of voogden daartoe het verlangen te kennen geven, op de voorwaarden door den Gouverneur-Generaal bepaald (Staatsblad 1868 no. 81 art. 3 vervangen door St. 1894 No. 192, gewijzigd bij St. 1900 No. 277). Omtrent de toelating en behandeling dier kinderen zijn voorschriften gegeven bij Staatsblad 1868 no. 135 en Bijblad no. 2568 en 4038. Vervangen door St. 1894 No. 193, gewijzigd bij St. 1898 No. 186, 1900 Nos. 48, 147 en 279 en 1901 Nos. 41 en 295.

Op de particuliere scholen, ook die door de Regeering gesubsidieerd, vinden kinderen van Vreemde Oosterlingen toegang.

Ook de Hoogere Burgerscholen zijn voor de kinderen van die natien toegankelijk.

RECHT VAN VEREENIGING.

Alle vereenigingen en vergaderingen van staatkundigen aard, of waardoor de openbare orde wordt bedreigd, zijn in Nederlandsch-Indië verboden (art. 111 Regeeringsreglement). Andere vereenigingen zijn toegelaten en worden door verschillende bepalingen geregeld. De bepalingen omtrent het verleenen van rechtsperlen aan zedelijke lichamen worden gevonden in Staatsblad 1870 no. 64 gewijzigd bij St. 1898 No. 242.

Aan de navolgende vereenigingen onder Chineezzen is met goedkeuring der statuten of reglementen **rechtspersoonlijkheid verleend**:

10. het begrafenisfonds ten behoeve der Chineesche bevolking in de afdeeling Buitenzorg (Staatsblad 1871 no. 93 en 1874 no. 71).
20. het begrafenisfonds ten behoeve der Chineesche bevolking in de afdeeling Tangerang (Staatsblad 1872 no. 164).

30. het begrafenisfonds Giki te Kediri (Staatsblad 1875 no. 189 en 1885 no. 125).
 40. de vereeniging Boen Hian Tong (Staatsblad 1876 no. 48).
 50. het liefdadig gesticht Hong Tjiang Kongsie te Makassar (Staatsblad 1876 no. 123).
 60. de vereeniging Gie Khie te Soerabaja (Staatsblad 1877 no. 69).
 70. de vereeniging Tjin Pok Tong te Wonosobo (Staatsblad 1877 no. 210).
 80. de vereeniging Je Boen Tong te Semarang (Staatsblad 1877 no. 265).
 90. het begrafenisfonds Giki te Blitar (Staatsblad 1882 no. 168).
 100. het fonds Tjhin Tjhik Kongsoe te Soerabaja (Staatsblad 1883 no. 3).
 110. het begrafenisfonds Gi Hoo te Ngandjoek Kediri (Staatsblad 1883 no. 73).
 120. het begrafenisfonds Ho Gi te Kertosono (Staatsblad 1883 no. 123).
 130. de vereeniging The Goantjing te Soerabaja (Staatsblad 1884 no. 98).
 140. de sociëteit Haphok te Cheribon (Staatsblad 1884 no. 138).
 150. de sociëteit Batavia te Batavia (Staatsblad 1885 no. 54).
 160. het begrafenisfonds Kian Goan te Semarang (Staatsblad 1885 no. 165).
 170. de vereeniging Eng Djoetong te Makassar (Staatsblad 1886 no. 64).
 180. het begrafenisfonds Tan Hak Soe Tong te Semarang (Staatsblad 1886 no. 149).
 190. de vereeniging Poo Gie te Soerabaja (Staatsblad 1886 no. 157).
 200. de vereeniging Tholekong te Bandjarnegara (Staatsblad 1886 no. 229).
- Na dien tijd zijn ieder jaar verscheidene vereenigingen als rechtspersonen erkend.

RECHT VAN PETITIE.

Het recht van petitie is aan alle ingezetenen van Nederlandsch-Indië toegestaan bij art. 112 van het Regeeringsreglement. Requesten moeten in den vereischten vorm, in de Nederlandsche, door Inlanders ook in de Maleische of Javaansche taal, op zegel zijn geschreven.

LANDBEZIT.

Ten aanzien van het landbezit bevinden de Vreemde Oosterlingen zich tegenwoordig niet meer in een exceptioneelen toestand. Op hen zijn dus de verschillende verordeningen en voorschriften betreffende de agrarische aangelegenheden van toepassing, altijd voor zoover de bepalingen op de toelating en het verblijf van die volksklasse zich daartegen niet verzetten.

Op West-Java, voornamelijk in de residentie Batavia, behooren groote uitgestrektheden land in vollen eigendom aan vreemde Oosterlingen, voornamelijk Chineezzen. De rechten en verplichtingen der eigenaars en opgezetenen zijn omschreven in het onder Staatsblad 1836 no. 19 opgenomen reglement omtrent de particuliere landerijen gelegen ten westen van de rivier Tjimanoeck, met de wijzigingen daarin gebracht bij Staatsblad 1869 no. 66, 1871 no. 134, 1874 no. 236 en 1880 no. 57.

Op Midden- en Oost-Java zijn ook eenige landerijen, hoewel veel minder in getal en van mindere uitgestrektheid, in handen van Vreemde Oosterlingen. De verhouding van den landeigenaar en de opgezetenen dier landerijen tot het Gouvernement is geregeld bij 1880 no. 150, gewijzigd bij Staatsblad 1886 no. 172.

Sedert lang zijn er geen gronden meer in het groot op Java verkocht, en bij het Regeeringsreglement (art. 62) is den Gouverneur-Generaal uitdrukkelijk verboden gronden te verkoopen met uitzondering van kleine stukken, bestemd tot uitbreiding van steden en dorpen en tot het oprichten van inrichtingen van nijverheid. Die

stukken mogen ieder eene oppervlakte van 10 bouws niet te boven gaan (Staatsblad 1870 no. 188 art. 8).

Ook kan ingevolge Staatsblad 1872 no. 124, gewijzigd bij Staatsblad no. 1875 no. 180, grond, behoorende tot het Staatsdomein, aanvraagd worden met recht van opstal, hetzij voor woonerven, hetzij voor inrichtingen van nijverheid, ook wanneer deze tot landbouwondernemingen in verband staan, niet echter voor inrichtingen van landbouw, speciaal tot het aanleggen van beplantingen, en geschiedt de afstand met dat recht voor een tijdvak van ten hoogste 30 jaren en tot eene uitgestrektheid van hoogstens 10 bouws.

De afstand van woeste gronden ter ontginning kan op tweederlei wijze geschieden: 1°. door verhuur voor den tijd van 20 jaren, voor klappertuinen 40 jaren, op den voet van Staatsblad 1856 no. 64, gewijzigd bij Staatsblad 1857 no. 13 en 1877 no. 70.

2°. in erfpacht voor niet langer dan 75 jaren. Voor Java en Madoera geschiedt zulks krachtens de ordonnantie van Staatsblad 1870 no. 55, op de wijze aangegeven bij Staatsblad 1870 no. 118, gewijzigd en aangevuld bij Staatsblad 1872 no. 116, 1874 no. 78, 1877 no. 196 en 270. De voorschriften omtrent de wijze van uitvoering dier bepalingen zijn vervat in St. 1872 no. 237 b.

De wijze van uitgifte in erfpacht van onbebouwde gronden, behoorende tot het staatsdomein op de Buitenbezittingen, is in de na te noemen gewesten geregeld. Voor Sumatra bij Staatsblad 1874 no. 94 f, aangevuld bij Staatsblad 1876 no. 249; terwijl de regelen voor de aanvraag zijn gegeven bij Staatsblad 1874 no. 168, gewijzigd bij Staatsblad 1876 no. 86. Voor Riouw en onderhoorigheden bij Staatsblad 1886 no. 80, Banka bij Staatsblad 1880 no. 223. Billiton bij Staatsblad 1876 no. 35 a en 1877 no. 194, voor Celebes en onderhoorigheden bij Staatsblad 1876 no. 35 b, voor Menado bij Staatsblad 1877 no. 55 en 55a, voor Amboina bij Staatsblad 1872 no. 237 c, voor Ternate bij Staatsblad 1880 no. 8.

Zie ook St. 1890 No. 211.

Bij de ordonnantie in Staatsblad 1875 no. 179 is bepaald, dat het gebruiksrecht, hetwelk de Inlanders op den grond hebben, niet vatbaar is voor vervreemding aan niet-Inlanders.

Verhuur of ingebruikgeving van grond door Inlanders aan niet-Inlanders op Java en Madoera is bij de ordonnantie van Staatsblad 1870 no. 55 toegestaan, en zijn daarvoor in voldoening aan art. 5 van Staatsblad 1870 no. 118 regelen gesteld bij Staatsblad 1871 no. 163, aangevuld bij Staatsblad 1879 no. 209.

In de gewesten Menado en Amboina is die verhuur geregeld, respectievelijk bij Staatsblad 1877 no. 127 en 1880 no. 217; evenzoo in de Lampongsche Districten bij Staatsblad 1885 no. 45.

Verhuur van gronden aan Vreemde Oosterlingen blijft in de rijken van Soera-karta en Djokdjakarta onvoorwaardelijk verboden (art. 33 van het reglement in Staatsblad 1884 no. 9), gewijzigd bij St. 1891 No. 255.

De Vreemde Oosterlingen zijn daarentegen niet uitgesloten van de contracten op den voet van Staatsblad 1870 no. 117 met het Gouvernement gesloten tot het drijven der suikercultuur. Ingevolge art. 17 van het ontwerp-contract (Staatsblad 1871 no. 213, gewijzigd bij Staatsblad 1872 no. 24) mogen Vreemde Oosterlingen echter geen gemachtigde zijn van den ondernemer voor het beheer der onderneming.

Ook verdient in verband met de agrarische aangelegenheden melding gemaakt te worden van de bepalingen omtrent de ontginning van delfstoffen bevattende

gronden in Nederlandsch-Indië, afgekondigd bij het Koninklijk besluit van 2 September 1873 no. 13 (Indisch Staatsblad no. 217 a), bij art. 11 waarvan bepaald is, dat concessiën tot mijnontginning o. a. worden verleend aan ingezetenen van Nederlandsch-Indië, waaronder dus ook Vreemde Oosterlingen verstaan worden.

De noodige voorschriften tot uitvoering van bovengemeld Koninklijk besluit zijn gegeven en de regeling van het toezicht in het algemeen belang op de mijnontginningen te houden, is geschied bij Staatsblad 1874 no. 128.

NIJVERHEID.

Voorschriften tegen misleiding en dwang bij het aangaan en ten uitvoerleggen van huurovereenkomsten met Oostersche Vreemdelingen, die als huurlingen ten behoeve van eenige onderneming van landbouw, handel of nijverheid in Nederlandsch-Indië worden ingevoerd, zijn afgekondigd bij Staatsblad 1868 no. 8 (verbeterd bij Staatsblad van hetzelfde jaar no. 107).

Zij komen daarop neder, dat de huurder verplicht is zorg te dragen, dat door de huurlingen worden opgevolgd de voorschriften omtrent de aankomst in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1866 no. 56). De toelatingskaart wordt pas uitgereikt, wanneer door het plaatselijk bestuur is onderzocht, dat de huurlingen vrijwillig zijn toegetreden tot de door hen met den huurder aangegane overeenkomst en aan hen zijn voorgehouden de voorschriften van art. 1603 B. W.

Die akten van overeenkomst, waarvan de bijzonderheden die ze bevatten moeten, zijn voorgeschreven, worden overgeschreven in een register en daarvan wordt melding gemaakt op de akte, die aan den huurder wordt teruggegeven. Van het verbreken, wijzigen of verlengen der huurovereenkomst moet eveneens aangifte gedaan en aanteekening gehouden worden.

Die ordonnantie is bij Staatsblad 1875 no. 59 verklaard niet van toepassing te zijn op de residentie Oostkust van Sumatra en zijn bij Staatsblad 1880 no. 133 voor dat gewest bepalingen vastgesteld ter regeling van de onderlinge rechten en verplichtingen der werkgevers en der van elders afkomstige werklieden op de ondernemingen van landbouw en nijverheid.

Die werklieden worden door den eigenaar of beheerder eener onderneming slechts in dienst genomen krachtens eene schriftelijke overeenkomst, waarvan de inrichting in alle bijzonderheden is voorgeschreven.

De werkcontracten of de daarin gebrachte wijzigingen moeten alvorens van kracht te kunnen zijn, worden geregistreerd, waarvoor één gulden per werkmán betaald wordt.

De verplichtingen der werkgevers en werklieden zijn behoorlijk omschreven en strafbepalingen op elke willekeurige inbreuk op het werkcontract gesteld; even zoo op verzet, belediging of bedreiging tegen de werkgevers of hunne opzichters; rustverstoring, opruiing tot desertie of dienstweigering, vechterij, dronkenschap en dergelijke vergripen tegen de goede orde, alsmede het aanmoedigen tot niet naleving van de contracten of het begunstigen daarvan door des bewust aan weggelooopen werklieden huisvesting te verleen.

Modellen van een contract tusschen werkgevers en van elders afkomstige werklieden en van het register van de inschrijving dier overeenkomsten zijn voorgescreven bij Staatsblad 1880 no. 193.

Dergelijke voorschriften zijn voor de Banda-Eilanden afgekondigd bij Staatsblad 1884 no. 28a en 28b en voor Sumatra's Westkust bij Staatsblad 1886 no. 223 en 224.

Voor de Chineesche mijnwerkers op het eiland Banka gelden andere bepalingen. Deze worden, buiten rechtstreeksche tusschenkomst van het bestuur, in China aangeworven, en bij aankomst op dat eiland bij de tinmijnen ingedeeld; de mijnkongsie, daartoe in staat gesteld door geldelijke voorschotten uit 's Lands kas, keert aan de wervers het bedrag der door deze voorgeschoten passage- en andere kosten uit, hetwelk later bij kleine gedeelten van het loon der koelies wordt ingehouden. Later wanneer dat geld is aangezuiverd, kunnen de koelies als lid in een mijnkongsie intreden.

Het is hier de plaats om eenige verdere bijzonderheden te vermelden omtrent de tinexploitatie op dat eiland, ter wille waarvan jaarlijks eenige honderden Chineezers uit hun vaderland derwaarts emigreeren. De bepalingen daaromtrent zijn nedergelegd in het reglement op de verplichtingen der administrateurs en op het beheer der tinmijnen op Banka (Staatsblad 1832 no. 45, gewijzigd en aangevuld bij Staatsblad 1852 no. 68, 1869 no. 65, 1872 no. 86 en 144, 1873 no. 78 en 1874 no. 82).

De ontginning geschiedt op kosten van den Staat door Chineesche kongsies in contract staande met het Gouvernement. Elk lid der kongsie is hoofdelijk aansprakelijk; hij wordt bij het bestuur ingeschreven en kan zonder vergunning daarvan en zonder aanzuivering zijner schulden zich niet terugtrekken of verwijderen.

De Staat levert aan de kongsies rijst, olie en zout op crediet en tegen eenmaal vastgestelde prijzen, verder staal, ijzer en smeltpijpen; ook verleent hij voorschotten in geld en neemt een gedeelte der transportkosten van het tin voor zijne rekening en in den laatsten tijd ook een gedeelte der kosten van aanwerving en aanvoer van Chineesche nieuwelingen ten behoeve van den mijnarbeid.

Daarentegen moeten de kongsies al het verkregen tin aan het Gouvernement leveren tegen den vasten prijs van f 13.50 de pikol. Elk jaar wordt de balans van iedere mijn opgemaakt en het batig saldo in geld uitgekeerd; sedert 1865 wordt zelfs bij een nadeelig saldo, een minimum van f 5 de pikol in rekening uitbetaald.

Wanneer een mijn gedurende eenige jaren buiten schuld der bewerkers slechte resultaten heeft opgeleverd, wordt de schuld aan den Lande geheel of voor een gedeelte afgeschreven.

LIEFDADIGE INSTELLINGEN.

Het College van Boedelmeesteren te Batavia, welks functiën bij Staatsblad 1885 no. 25 aan de Weeskamer aldaar zijn opgedragen, heeft ingevolge het bepaalde bij art. 64 van het reglement voor het College (Staatsblad 1828 no. 46) de administratie van het Chineesch Hospitaal te dier plaatse.

Ter bestrijding der kosten daarvan worden de in gemeld artikel genoemde heffingen gedaan, waarvan de volgende nog in wezen zijn.

- a. voor het verleen van trouwbrieven aan Chineezers;
- b. bij huwelijksplechtigheden van Chineezers voor het gebruiken van staatsie;
- c. bij begravenissen van Chineezers voor het voeren van staatsie en voor het boven aarde houden van het lijk (gewijzigd bij Staatsblad 1829 no. 20 en 1830 no. 40);
- d. de belasting op Chineesche vaartuigen, geregeld bij Staatsblad 1832 no. 11; en zulks in geheel Nederlandsch-Indië behalve in de vrijhavens Makasser

(Staatsblad 1846 no. 27 art. 4), Menado en Kema (Staatsblad 1848 no. 42 art. 4), Amboina, Banda, Ternate en Kajeli (Staatsblad 1855 no. 28a ten tweede),

- e. voor permissiebiljetten om te trouwen, bij het college aangevraagd door Inlanders, Arabieren en Mooren.
- f. de contributiën en betalingen bij de benoeming van Chineezers tot honoraire rangen van Kapitein of Luitenant, zooals die zijn geregeld bij Staatsblad 1819 no. 32;
- g. de betalingen voor het vervoer van Chineesche lijken naar China;
- h. al de boeten gesteld op de overtreding van bovengemeld reglement; voorts.
- i. het rendement van boedels, waarvoor zich geen wettelijke erfenamen hebben opgedaan (art. 12 van hetzelfde reglement);
- k. hetgeen ingevolge het Mohamedaansch versterfrecht uit sterfboedels aan de armen toekomt (Staatsblad 1828 no. 55 ten tweede).

Die heffingen worden door de verschillende Boedelkamers in Nederlandsch-Indië gedaan en aan het College te Batavia overgemaakt, behalve door die te Semarang en Soerabaja, die uit die heffingen een eigen fonds gevormd hebben.

Het Chineesch Hospitaal te Batavia wordt verdeeld in twee afdeelingen: een voor gewone zieken en een voor krankzinnigen, deze zoowel behorende tot de Inlandsche als de daarmede gelijkgestelde personen, ook van buiten Batavia. Die lijders worden behandeld door een der Stadsgeneesheeren.

Bij Gouvernements-besluit van 31 Mei 1886 no. 1/c, opgenomen in no. 45 van de Javasche Courant van dat jaar, is eene nadere regeling omtrent de opnemng van lijders gemaakt en is bepaald dat in het gesticht worden opgenomen:

I. in de afdeeling A.

- a. behoeftige met Inlanders gelijkgestelde personen, mits voorzien van een schriftelijken last van den Assistent-Resident voor de politie;
- b. Inlanders en met dezen gelijkgestelden tegen betaling van 65 centen daags per persoon;
- c. behoeftige Inlanders en met dezen gelijkgestelden, die aan ongeneeslijke ziekten of gebreken lijden, mits voorzien van een schriftelijken last van den Assistent-Resident voor de politie;

II. in de afdeeling B.

- a. Inlanders en met dezen gelijkgestelden, die vermoed worden krankzinnig te zijn;
- b. krankzinnige Inlanders en met dezen gelijkgestelden, zoolang zij niet naar het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg kunnen worden opgezonden.

Het reglement van het hospitaal is te vinden in de Verzameling van Wetten en Besluiten, uitgegeven door mr. L. J. A. Tollens, 2e deel bladz. 475 gewijzigd bij Bijblad no. 78, 3076 en 3964.

Te Semarang bestaat er ook een Chineesch Hospitaal, staande onder toezicht en beheer van de Wees- en Boedelmekamer aldaar (Bijblad no. 1720). De onkosten van het gesticht worden bestreden uit de renten van het bij dat College aanwezige fonds, dat gevormd is uit de ter plaatse gedane heffingen, welke boven reeds zijn genoemd. Het tekort wordt gesuppleerd uit het gelijknamige fonds onder het beheer van het College van Boedelmeesteren te Batavia.

Uit hetzelfde fonds worden bestreden de kosten van het Bedelaarsgesticht te

Petjerongan, bestemd tot opname en verpleging van hulpbehoevende gebrekkige personen uit de Inlandsche bevolking der stad en voorsteden van Soerabaja (zie Bijblad no. 1720). Het reglement is te vinden in Bijblad no. 971, gewijzigd bij Bijblad no. 1859 en 3435.

Te Soerabaja is geen Chineesch Hospitaal, maar worden uit de renten van het bij de Wees- en Boedelkamer aldaar beheerde gelijknamige fonds bestreden de kosten van het Armengesticht, waarin ook behoeftige Chineezers verpleegd worden (Bijblad no. 1720). Het tekort wordt aangevuld door het College van Boedelmeesteren te Batavia uit het door hem beheerde fonds.

Uit het laatstgemeld fonds wordt ingevolge het Gouvernements-besluit van 26 Juli 1884 no. 19 door evengemeld College jaarlijks f 1500 geremitteerd tot dekking der uitgaven van het Leprozengesticht voor Chineezers bij Muntok op Banka.

In het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg en de Hulpkrankzinnigengestichten te Soerabaja en te Semarang ¹⁾ worden ook opgenomen Inlanders en met hen gelijkgestelde personen, en wel als lijdens der vierde klasse, onverschillig of hunne verpleging tegen betaling of op kosten van den Lande plaats vindt. Zij kunnen ook tegen betaling in eene hoogere klasse worden toegelaten. Zie art. 2 van het reglement voor die gestichten (Staatsblad 1885 no. 139).

Ten aanzien der maatregelen opzichtelijk Inlanders en daarmede gelijkgestelde personen ingeval van krankzinnigheid te nemen, worden ingevolge art. 138 van het Reglement op de rechterlijke organisatie de bestaande bepalingen gehandhaafd. De voorschriften zijn vervat in art. 230 van het Reglement op de uitoefening der politie, de burgerlijke rechtpleging en de strafvordering onder de Inlanders en daarmede gelijkgestelde personen op Java en Madoera.

Daarbij is bepaald, dat de Landraad bevoegd is om last te geven tot opsluiting in een gesticht van personen, die wegens zineloosheid ongeschikt zijn om aan zich zelven te worden overgelaten, of wel door de veiligheid van anderen gevaarlijk zijn. Dit wetsartikel is letterlijk overgenomen in de in den laatsten tijd ingevoerde reglementen voor het rechtswezen in de bezittingen buiten Java en Madoera.

Door welke autoriteiten het in gemeld art. 230 bedoeld gesticht moet worden aangewezen is bepaald bij Staatsblad 1878 no. 72.

¹⁾ Het Hulpkrankzinnigengesticht te Semarang is in 1901 opgeheven en zijn de lijdens naar Buitenzorg overgebracht.

No. 4018. VENDUKANTOREN. — *Voldoening uit 's Lands kas van door particuliere Vendumeesters afgegeven acceptatiën.*

Circulaire van den Directeur van Financiën van 6 Februari 1884 no. 2139. Vervallen door St. 1889 No. 190.

No. 4019. AMBTENAREN BIJ HET BINNENLANDSCH BESTUUR. — *Voorschriften nopens de inrichting der archieven de de correspondentie van de —.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 9538.

Batavia, den 31sten December 1883.

Eenige onlangs door den Resident der Preanger-Regentschappen vastgestelde voorschriften, waarnaar de archieven der Controleurs bij het Binnenlandsch Bestuur in dat gewest moeten worden ingericht en opgeborgen, hebben aanleiding

gegeven tot gedachtenwisseling met de Regeering omtrent de vraag wat kan en behoort gedaan te worden om de archieven steeds gemakkelijk te kunnen raadplegen en het schriftwerk tot een minimum te beperken.

Het gevolg daarvan is geweest eene opdracht aan mij, om de Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera, en, mutatis mutandis, ook die op de Buitenbezittingen van bevelen en voorschriften ter zake te voorzien, aan welke opdracht, bij deze, gevolg wordt gegeven.

Het zal wel onnoodig zijn er op te wijzen, dat veel tijd verloren gaat met het zoeken naar retroacta, hoofdzakelijk te wijten aan de uiteenlopende en, hier en daar, zeer onvoldoende wijze waarop de archieven worden aangehouden en verzorgd.

Voor al bij het optreden in een nieuwe afdeling wordt daarvan veel ongerief ondervonden, en, maar al te dikwijls leidt onvoldoende kennis van het archief tot noodeloos geschrijf, zoo niet erger.

Voor de bureaus van de Residenten moge het geen bezwaar hebben, dat de archieven op verschillende wijzen worden aangehouden omdat, treedt een ander Resident op, het blijvende bureau personeel toch de wijze kent, waarop het archief is aangehouden en ook voor Assistent-Residenten moge zulks, om dezelfde reden, niet lastig wezen. Voor een Controleur echter, wiens Inlandsche schrijver zelden genoegzaam op de hoogte is om den nieuw optredenden chef den weg in het archief te kunnen aanwijzen, is dat wel het geval.

Hoe wenschelijk ook, dat de archieven van Residenten, Assistent-Residenten en Controleurs in alle gewesten op eenzelfde wijze worden aangehouden, zullen daartoe geen bevelen kunnen worden gegeven zonder gevaar voor nog meer verwarring dan hier en daar thans reeds bestaat, en zal het al veel gewonnen zijn dat, in eenzelfde gewest uniformiteit besta en de diverse bundels van een controleursarchief dezelfde nummers dragen en over dezelfde onderwerpen handelen als die op de bureaus van de Assistent-Residenten en van den Resident.

De Hoofden van Gewestelijk Bestuur zullen dan ook niets onbeproefd mogen laten om die uniformiteit geleidelijk tot stand te brengen.

Van zeer groot belang is al verder het aanhouden van doelmatig ingerichte agenda's, wat het zoeken naar retroacta zeer vergemakkelijkt.

In dat opzicht schieten, vooral de controleursarchieven maar al te dikwijls veel te kort, waarom het noodzakelijk is voorgekomen een vast model voor te schrijven, vide bijlage B.

Bij ondervinding weet ik, dat het hoegenaamd geen bezwaar oplevert — intendeel zeer gemakkelijk is —, voor elk onderwerp (voor elken bundel) een afzonderlijk agenda-vel aan te houden. Men heeft dan het groote voordeel — en dat zegt veel voor een pas optredend Controleur —, in zeer weinig tijds, geheel op de hoogte te kunnen zijn van alles wat, in de laatste jaren, op een of ander gebied b. v. landrente, koffiecultuur, enz. is voorgevallen, voorgescreven enz. Men behoeft daartoe de afzonderlijke agenda-vellen slechts „goed” te lezen. Bij een doorlopend agenda is dat veel moeilijker en vordert meer tijd.

Zooals boven reeds is aangestipt, zullen de bundels der controleursarchieven over dezelfde onderwerpen moeten loopen en eenzelfde nummer moeten dragen als die in 't archief van hun onmiddellijken chef, den Assistent-Resident of Resident.

Waar dat nog niet het geval is, zal daartoe, zoo spoedig mogelijk, het noodige moeten worden verricht, wat voor de meeste controleursarchieven geen bezwaar kan heeten.

Wel is waar hebben de Assistent-Residenten en Residenten bundels — (onderwerpen) — waarmede de Controleurs niets te maken hebben, b. v. politie en justitie en is het volgnummer der bundels niet overal gelijk, maar dat is geen beletsel om orde te brengen in de controleursarchieven.

Ieder Assistent-Resident of Resident heeft den Controleur op te geven de nummers van de bundels in zijn archief en zal de Controleur die hebben te volgen, ook al ontbreken hem dan eenige nummers.

Is b. v. de volgende der bundels in het archief van een Assistent-Resident:

- 1°. Rijsteeltuur,
- 2°. Koffiecultuur,
- 3°. Landrente,
- 4°. Politie en Justitie,
- 5°. Houtbosschen,
- 6°. Verpachtingen,
- 7°. In- en uitgaande rechten,
- 8°. Hoofdgeld en bedrijfsbelasting,
- 9°. Erfpacht, eigendom.
- 10°. Inlandsch onderwijs, enz.,

dan zal de Controleur, die met 4, 6, 7 niet te maken heeft, zijn bundels over rijsteeltuur, — koffiecultuur — landrente — houtbosschen — hoofdgeld en bedrijfsbelasting — erfpacht, eigendom — en Inlandsch onderwijs — toch dezelfde nummers moeten geven als zij in 't archief van zijn chef hebben.

Hollandsche en Maleische brieven kunnen zonder bezwaar in dezelfde agenda en in denzelfden bundel worden opgenomen. Men onthoude zich echter van alle correspondentie in de landstaal. Wel acht de Regeering het zeer gewenscht, dat elk Ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur de landstaal kunne spreken en ook in haar eigen letterschrift kunne lezen en schrijven, maar zij is van gevoelen, dat correspondentie met de Hoofden in die talen geen aanbeveling verdient, vooreerst omdat een opvolger in die taal en in dat letterschrift niet altijd zoo ervaren is om de daarin geschreven stukken gemakkelijk te kunnen raadplegen, maar voornamelijk omdat het voeren eener betamelijke briefwisseling in de landstaal, eene kennis vereischt die vele ambtenaren ontbreekt.

Het Maleisch met Latijnsch karakter is de aangewezen taal voor de officiele correspondentie. Alle dienstzaken kunnen daarin helder en duidelijk worden uiteengezet; het is de eenige taal waarvan men kan aannemen, dat zij door alle Europeesche en Inlandsche Ambtenaren en Hoofden voldoende wordt verstaan om er eene behoorlijke correspondentie in te voeren.

In de hierbij behoorende voorschriften — bijlage A — wordt nader aangegeven op welke wijze de controleursarchieven en — waar eenigszins mogelijk — ook die der Assistent-Residenten behooren te worden ingericht.

Wat aangaat vermindering van schrijfwerk, moet ik in de eerste plaats in herinnering brengen de missive van den 1en Gouvernements-Secretaris dd. 10 April 1881 no. 741 e, alsmede de vele nuttige wenken voorkomende op pag. 32 v. v. en pag. 45 van „Van Gorkom's Gids voor de Controleurs bij het Binnenlandsch Bestuur” — en verder wijzen op het navolgende.

Bij inzage der archieven zal het blijken dat veel brieven geschreven zijn die, zonder nadeel voor den goeden gang van zaken, gerust ongeschreven hadden kunnen blijven.

Ik heb hierbij voornamelijk het oog op de correspondentie tusschen Plaatselijke Ambtenaren onderling en in de eerste plaats tusschen den Assistent-Resident en den hem toegevoegden Adspirant-Controleur.

Te veel wordt uit het oog verloren, dat de Assistent-Resident in zijne onderafdeeling is en blijft de eigenlijke Controleur; en de Adspirant-Controleur hem slechts tot hulp is toegevoegd niet om als Controleur eener afdeeling op te treden en er een archief op na te houden.

Daarom laat hij hem niet dienen van consideratiën en advies op alle mogelijke stukken, dikwijls over zaken waar de jeugdige Ambtenaar uit den aard der zaak kennis noch ervaring kan bezitten, wat kostbaren tijd vereischt, veel nuttiger op het terrein te besteden.

Zulk noodeloos geschrijf dient de Assistent-Resident te voorkomen. Hij bespreke liever de zaken, late de Adspirant-Controleur op zijn bureau werken met beschikking over zijn archief, of geve hem de stukken in originali met uitnoodiging daarop mondeling te dienen, dan wel de verlangde opgaven bij nota aan te bieden.

Ook acht ik — voor de behandeling van minder belangrijke zaken met de plaatselijk aanwezige Ambtenaren en Hoofden — den Controleur of Adspirant-Controleur niet uitgezonderd — van groot practisch nut een boekje volgens het hierbij overgelegd model C.

De, op de linkerzijde, in 't kort gestelde vraag, wordt, ter rechterzijde, even kort beantwoord. Betreft het eene mededeeling of bevel, dan wordt eenvoudig voor „gezien” geteekend.

Verder zal veel schrijfwerk voorkomen worden, door, op de volgende wijze, partij te trekken van de maandelijksche vergaderingen (koempoelan, seba's).

Alle ingekomen daarvoor maar eenigszins vatbare stukken, en welker afdoening geen haast heeft, worden aangehouden tot de eerstvolgende vergadering en daár dan ter sprake gebracht.

Van het op die vergaderingen behandelde, wordt aanteekening gehouden door een der Europeesche Ambtenaren (Controleur of Adspirant) en door een der Hoofden (Patih, Wedono of iemand anders).

Dadelijk na afloop van de vergadering worden die aanteekeningen tot beknopte notulen omgezet — in de Maleische taal — en nog denzelfden dag den Assistent-Resident of Resident ter arresteering aangeboden.

Mocht, uit de notulen, blijken, dat een of ander niet goed begrepen is, dan wordt dat den bringer, — Regent, Controleur of Patih — duidelijk gemaakt en veranderd.

De Regent laat dadelijk afschrift nemen van de gearresteerde notulen en verstrekt aan de Inlandsche Hoofden voor copie-conform geteekende afschriften. De Controleurs nemen eveneens afschrift, terwijl het origineel bij den Assistent-Resident of Resident blijft berusten.

De stukken waarvan melding is gemaakt in de notulen, worden alsnu afgedaan, dan wel gedeponneerd met het opschrift „behandeld op de vergadering dd. . .”

De ondervinding zal spoedig leeren dat op deze wijze veel schrijfwerk wordt uitgewonnen, en ondergeschikten geen brief noodig hebben om zich — zooals men het noemt — te dekken. Door beknopte notulen van een enkele vergadering kunnen soms tal van brieven ongeschreven blijven.

Ook de indiening der periodieken kan op belangrijke wijze vereenvoudigd worden. De meeste, zoo niet alle maand- en kwartaalstaten, eigenen er zich toe om

ingediend te worden bij wijze van boekje, waarbij een paar modellen hierbij gaan — bijlagen D.

De Inlandsche Ambtenaar houdt zijn boekje aan in 't Maleisch en dient het tijdig in aan den Regent of Controleur, die in zijn eigen boekje de verstrekte opgaven overneemt, waarna hij het zijne aan den Assistent-Resident of Resident doet toekomen, van dezen terugontvangt, om daarna het Maleische aan het betrokken hoofd terug te zenden, alles echter zonder geleidebrieven.

Door deze werkwijze heeft men meer zekerheid dat de eindcijfers met die van vorige maanden verband houden, terwijl door een enkel correctie den inzender op eventuele fouten wordt gewezen. Door optellen der kolommen verkrijgt men meteen de jaarstaten.

Ten slotte heb ik de eer UEdG. beleefd te verzoeken — bij Uwe inspecties — U persoonlijk te overtuigen, dat de in deze circulaire gegeven wenken en voorschriften naar behooren worden opgevolgd; wordende hierbij tevens nog aangetekend, dat de Regeering mij haar verlangen heeft te kennen gegeven, dat de Hoofdinspecteurs der Cultures gestadig toezien, dat de Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur niet meer schrijven dan volstrekt noodig is, zij die in dit opzicht te veel doen of te veel vorderen, daarop wijzen en voorts de Regeering op de hoogte stellen, wanneer naar hun inzien nog in strijd met hare bedoeling wordt gehandeld.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
D. PLES.

Zie hierbij Bijblad no. 4032.

Bijlage A.

VOORSCHRIFTEN omtrent de inrichting der archieven van de Controleurs bij het Binnenlandsch Bestuur.

- 1°. De Controleurs zullen de verschillende tot hun archief behorende missives verzamelen in bundels, waarin zij worden ingenaaid, in volgorde van de nummers der agenda.

De leggers van belastingen en cultures worden niet in de bundels ingenaaid, maar afzonderlijk opgeborgen, evenzoo de periodieken en zulke nota's die slechts een oogenblikkelijk belang hebben.

Belangrijke nota's worden als missives behandeld.

- 2°. De bundels zullen de ondervolgende nummers dragen en de na te noemen onderwerpen omvatten, als:

(in te vullen door den onmiddellijken chef overeenkomstig de bundels in diens archief), b. v.:

- 1°. Rijstcultuur,
- 2°. Koffiecultuur,
- 3°. Landrente,
- 5°. Houtbosschen,
- 8°. Hoofdgeld, belasting op 't bedrijf,
- 9°. Erfpacht, eigendom, recht van opstal,
- 10°. Inlandsch onderwijs.

- 3°. Jaarlijks worden de bundels met stevig papier afgesloten en op het schutblad duidelijk vermeld het nummer, het onderwerp en het jaartal.

- 4°. De agenda wordt ingericht volgens het hierbij overgelegde model — bijlage B.

- 5°. Voor elken bundel wordt een afzonderlijk agenda-vel aangehouden, waaraan men, naar gelang der behoefte, nieuwe vellen toevoegt.

Deze agenda wordt wel elk jaar afgesloten op de wijze, in het model aangegeven, doch niet vernieuwd voordat ze te volumineus is geworden.

Zonder verwijl worden, naar tijdsorde van ontvangst en verzending, alle inkomende en uitgaande stukken ingeschreven met vermelding van de autoriteit, of den persoon van wien zij zijn ontvangen, of aan wien zij zijn gericht, de dagteekening en het nummer van het stuk en het nummer van den bundel waarin zij behooren te worden ingenaaid.

De geagendeerde stukken dragen het doorlopend nummer als teller en het bundel-nummer als noemer, beide in gewone cijfers.

- 6°. In de agenda wordt achter elk stuk bekendgesteld wanneer het beantwoord moet worden en wanneer het beantwoord is, het laatste door in de kolom „verwijzingen” het nummer der missive te plaatsen, waarbij de beantwoording heeft plaats gehad.

- 7°. Wordt, na eenige jaren, de agenda te volumineus, dan naait men de vellen bij het eind van een jaar, tot één boekdeel samen een vermeldt op het schutblad de jaren waarover zij loopt.

Doorlopend nummer van de agenda en nummer van den bundel.	UITGAANDE STUKKEN.		INKOMENDE STUKKEN.		KORTE INHOUD DER STUKKEN.	Wanneer te beantwoorden.	Verwijzing.
	Aan wien.	Datum en bijlagen.	Van wien.	Datum. Nummer en bijlagen.			

1884

1/3	Assistent-Resident.	12/1 bijl. 2.			Opgave achterstallige landrente.		6/3
2/3	Assistent-Resident.	20/2			Rapport proefsmeden.		4/3
3/3			Assistent-Resident.	25/5	Opgave indienen onbeplante velden.	30/6	5/3
4/3	Assistent-Resident.	25/5			Oma tepak in sawah's van de dessa A district B.		
5/3	Assistent-Resident.	30/6 bijl. 6.			Opgave ingediend onbeplante velden.		
6/3	Assistent-Resident.	30/6			Inning achterstallige landrente.		
7/3			Assistent-Resident.	30/6	Verhooging der landrente mag per desa niet meer bedragen dan 20%.		
8/3	Assistent-Resident.	31/10			Voorstel landrente 1884 te wijzigen.		9/3
9/3			Assistent-Resident.	12/12	Landrente 1884 gewijzigd.		

1885

1/3	Wedono.	30/4			Uitmo Juni opgeven uitgestrektheid onbeplante velden.	30/6	
-----	---------	------	--	--	---	------	--

Doorlopend nummer van de agenda en nummer van den bundel.	Wanneer te beantwoorden.	KORTE INHOUD DER STUKKEN.	INKOMENDE STUKKEN.		UITGAANDE STUKKEN.		Verwijzing.
			Van wien.	Datum.	Nummer en bijlagen.	Datum en bijlagen.	

1884

3/2		Bericht bladziekte.				5/1	Assistent-Resident.	1/2
4/2	31/1	Taxatie-oogst 1884 gevraagd.	Assistent-Resident.	8/1	240/2			2/2
10/2		Bericht bladziekte.				31/1	Assistent-Resident.	3/2
		Taxatie-oogst 1884 ingediend.				31/1 bijl. 1.	Assistent-Resident.	4/2
		Herinnert tijdig aanleggen van kweekbedden.	Assistent-Resident.	10/2	1145/2			2/5
3/2	31/3	Herinnert tijdige indiening voorstelstaten 1884/85.	Assistent-Resident.	28/2	2017/2			2/6
		Goed zorgen voor 't plukken van rijpe koffie.	Assistent-Resident.	4/3	3822/2			2/7
		Goed toe te zien op 't sorteeren, zorgen dat de ingeleverde koffie droog zij en in de pakhuizen worde omgewerkt.	Assistent-Resident.	31/2	4697/2 bijl. 1.			2/8
		Voorstelstaten 1884/85 ingediend.				30/3 bijl. 6.	Assistent-Resident.	2/6
		Bladziekte vermindert.				3/5	Assistent-Resident.	10/1

1885

		In afgeschreven tuinen geen werk te doen verrichten.				1/21	Regent.	2/1
--	--	--	--	--	--	------	---------	-----

Bijlage C.

CORRESPONDENTIE-BOEKJE van den Assistent-Resident
van met de plaatselijke Europeesche en Inlandsche
Ambtenaren aldaar.

No. 1. REGENT.

Itoe Assistent-wedono tadi
dapat permissie ka 7 hari
lamanja. Sekarang soedah 10 hari.
Apa sebabnja dia belom poelang.
. 12/1—'84.

De Assistent-Resident,

Itoe Assistent-wedono kena
sakit demem; malah saja soedah prima
rekestnja minta perlop satoe boelan
akan berobat di negri
saja rasa permintaannja boleh di toe-
roeti.

Regent,

No. 2. ADSPIRANT CONTROLEUR.

Hierbij de stukken van aanvraag om
eigendom van den Chinees.

Zal er voor zorgen.

Gelieve U met den Patih in com-
missie te stellen en mij het bijgaand
gedrukt proces-verbaal ingevuld te re-
tourneeren.

. 25/1'84.

De Assistent-Resident,

De Adspirant-Controleur,

No. 3. CONTROLEUR.

Hoeveel koffie is er thans nog in
de pakhuizen aanwezig?

. 31/1—'84.

De Assistent-Resident,

Alleen te. liggen nog
1500 pikols. De andere pakhuizen zijn
ledig.

De Controleur,

No. 4. REGENT.

Menoeroet soeratnja kandjeng Toe-
wan Resident ada satoe soldadoe
namanja Moersal asal orang desa
. soedah lari. Kaloe ada
di afdeeling ini minta di tangkap.

. 15/2—'84.

De Assistent-Resident,

Itoe soldadoe nanti di tjari.

Regent,

Bijlage D.

Afdeling

MANDRAPPORT. — STAND VOEDINGSMIDDELEN.

Maand.	Februari.	Januari.
Hoe was de rijst-oogst in de afgeleopen maand?	Hoe zijn de voort-ziichten van het veld stand rijstgewas?	In de afge-loopen maand is geen rijst geoogst.
Welke bij-zonderhe-den nopens den afge-loopen rijst-oogst of nopens den stand van het gewas zijn te ver-melden?	Welke zijn de hoogste en de laagste marktprijzen van den oogst?	Roode rijst f 5.— à f 6.— Witte rijst f 5.50 à f 7.—
Hoe is de stand der andere voedings-gewassen?	Worden er veel han-delsgewas-sen ge-kweekt en welke zijn daarvan de verwach-tingen?	Slechts een weinig tabak. Die heeft veel van den regen geleden.
Heeft er buiten-gevoene invoer van voedings-middelen plaats?	Zoo ja, zijn die voor-plaatseij-ke consum-ctie be-stemd?	Januari 1884. Neen.
Is er be-langrijke uitvoer van rijst, zoo ja waarheen?	Is er be-langrijke in de prij-zen der voedings-middelen waar te nemen?	Belangrijk is de uit-voer naar Buiten-zorg. Neen. Zij blijven station-nair.
Bestaat er bij of de bevol-king met het oog op het veld stand rijstgewas eenige bezorgdheid voor de naaste toe-komst?	Is het noodig de aandacht der Regering op den algemeenen toestand te vestigen, ten einde tijdig op voorziening te zijn?	Neen. Neen.
		Februari.
		Er is nog niet geoogst. Gunstig. Een tiental bouws sawah in Tjikalong is door bandjir vernield. Roode rijst f 5.50 à f 6.— Witte rijst f 5.75 à f 7.— Gunstig. Als boven. Neen. — Als boven. Als boven. Neen. Neen.

DISTRICTEN.	Aantal heeren- diensplichtigen, van welke gedurende den loop van een jaar kunnen ge- vorderd worden.						Totaal herleid tot werkkrachten van 42 dagen in het jaar.		Totaal dagdiensten, die de aan- wezige heerendienstplichtigen jaarlyks verschuldigd zijn.																																																																																																																																						
	42		24		10																																																																																																																																										
	dagen.																																																																																																																																														
1									A. BIJZONDERE DIENSTEN. <table border="1"> <tr> <td rowspan="7">Gedurende deze maand besteed aan:</td> <td>Het bezetten van wachthuizen.</td> <td>7</td> <td colspan="3">Het overvoeren van gevangenen.</td> <td>8</td> <td colspan="3">Het bewaken van strictevangenisissen.</td> <td>9</td> <td colspan="3">Het bewaken van waterwerken.</td> <td>10</td> <td colspan="3">Totaal.</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>Groote post- en binnenwegen.</td> <td>12</td> <td colspan="3">Bruggen en duikers.</td> <td>13</td> <td colspan="3">Dijken, dammen en waterwerken.</td> <td>14</td> <td colspan="3">Pasarloodschen.</td> <td>15</td> <td colspan="3">Wachthuizen en nijpalen.</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>Totaal.</td> <td>17</td> <td colspan="3"></td> <td>17</td> <td colspan="3"></td> <td>17</td> <td colspan="3"></td> <td>17</td> <td colspan="3"></td> </tr> </table> B. ALGEMEENE DIENSTEN. <table border="1"> <tr> <td rowspan="7">Gedurende deze maand besteed aan:</td> <td>Groote post- en binnenwegen.</td> <td>48</td> <td colspan="3">Bruggen en duikers.</td> <td>49</td> <td colspan="3">Dijken, dammen en waterwerken.</td> <td>20</td> <td colspan="3">Wachthuizen en nijpalen.</td> <td>21</td> <td colspan="3">Districtstevens-angenissen.</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td>Totaal.</td> <td>23</td> <td colspan="3"></td> <td>23</td> <td colspan="3"></td> <td>23</td> <td colspan="3"></td> <td>23</td> <td colspan="3"></td> </tr> </table> C. ALGEMEENE DIENSTEN. <table border="1"> <tr> <td rowspan="7">Besteed voor eersten aanleg enz. van:</td> <td>Groote post- en binnenwegen.</td> <td>48</td> <td colspan="3">Bruggen en duikers.</td> <td>49</td> <td colspan="3">Dijken, dammen en waterwerken.</td> <td>20</td> <td colspan="3">Wachthuizen en nijpalen.</td> <td>21</td> <td colspan="3">Districtstevens-angenissen.</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td>Totaal.</td> <td>23</td> <td colspan="3"></td> <td>23</td> <td colspan="3"></td> <td>23</td> <td colspan="3"></td> <td>23</td> <td colspan="3"></td> </tr> </table> Totaal-generaal der in kolom 11, 17 en 23 vermelde dagdiensten. Zoodat in dit jaar overblijft zijn gebieven.									Gedurende deze maand besteed aan:	Het bezetten van wachthuizen.	7	Het overvoeren van gevangenen.			8	Het bewaken van strictevangenisissen.			9	Het bewaken van waterwerken.			10	Totaal.			11	Groote post- en binnenwegen.	12	Bruggen en duikers.			13	Dijken, dammen en waterwerken.			14	Pasarloodschen.			15	Wachthuizen en nijpalen.			16	Totaal.	17				17				17				17				Gedurende deze maand besteed aan:	Groote post- en binnenwegen.	48	Bruggen en duikers.			49	Dijken, dammen en waterwerken.			20	Wachthuizen en nijpalen.			21	Districtstevens-angenissen.			22	Totaal.	23				23				23				23				Besteed voor eersten aanleg enz. van:	Groote post- en binnenwegen.	48	Bruggen en duikers.			49	Dijken, dammen en waterwerken.			20	Wachthuizen en nijpalen.			21	Districtstevens-angenissen.			22	Totaal.	23				23				23				23			
Gedurende deze maand besteed aan:	Het bezetten van wachthuizen.	7	Het overvoeren van gevangenen.			8	Het bewaken van strictevangenisissen.			9	Het bewaken van waterwerken.			10	Totaal.				11																																																																																																																												
	Groote post- en binnenwegen.	12	Bruggen en duikers.			13	Dijken, dammen en waterwerken.			14	Pasarloodschen.			15	Wachthuizen en nijpalen.				16																																																																																																																												
	Totaal.	17				17				17				17																																																																																																																																	
	Gedurende deze maand besteed aan:	Groote post- en binnenwegen.	48	Bruggen en duikers.			49	Dijken, dammen en waterwerken.			20	Wachthuizen en nijpalen.			21	Districtstevens-angenissen.			22																																																																																																																												
		Totaal.	23				23				23				23																																																																																																																																
		Besteed voor eersten aanleg enz. van:	Groote post- en binnenwegen.	48	Bruggen en duikers.			49	Dijken, dammen en waterwerken.			20	Wachthuizen en nijpalen.			21	Districtstevens-angenissen.			22																																																																																																																											
			Totaal.	23				23				23				23																																																																																																																															

[illegible]

- d. zoodra tot de uitvoering der werken machtiging is verleend en het daarvoor benoodigde wildhout gebruikt moet worden, worden de geringde boomen door de zorg van de Ambtenaren bij den Waterstaat of bij het Binnenlandsch Bestuur, in overleg met den betrokken Ambtenaar bij het Boschwezen gekapt en naar de werken gesleept, komende de kosten van het kappen en slepen ten laste van de voor de uitvoering dier werken toegestane gelden;
- e. het wildhout wordt beschouwd als te zijn verstrekt uit den voorraad van het Departement van Binnenlandsch Bestuur;
- zullende de regularisatie van het geldswaardig bedrag van dat hout geschieden tegen een tariefsprijs van f 15 per kubieken meter.
- Afschrift enz.

No. 4023. INLANDSCHE SCHRIJVERS — *Aanstelling van — bij het Gewestelijk en Plaatselijk Bestuur.*

BESLUIT.

No. 37. Buitenzorg, den 16den November 1883.

Gelezen enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord:

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Te bepalen, dat de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera, met uitzondering van die van Batavia, Soerakarta en Djokdjakarta, bevoegd zijn om over de sommen, thans uitgetrokken voor bezoldiging en schade-loosstelling wegens gemis van heerdienstplichtigen van den Inlandschen schrijver op hun bureau en dat van de Assistent-Residenten in hun gewest, zoodanig tot het indienststellen van Inlandsche schrijvers te beschikken als hun in het belang van den dienst het meest geraden voorkomt.

Ten tweede enz.

Afschrift enz.

No. 4024. VRIJE OVERTOCHT. — *Wettig gezin.*

Aan den Resident van Soerabaja.

No. 2065c. Batavia, den 19den December 1883.

In antwoord op Uw schrijven van 22 October jl. no. 12160/a heb ik de eer, op bekomen last, UEdG. mede te deelen, dat de bepaling, vervat in de bekendmaking van den Algemeenen Secretaris in de Javasche Courant van 3 Januari 1882 no. 1 (Bb. no. 3770), alleen in het leven is geroepen om te voorkomen, dat personen voor Gouvernements-rekening worden overgevoerd, die daarop geen aanspraak hebben; dat wanneer derhalve de Ambtenaar belast met het verstrekken van passage voor rekening van het Gouvernement, met zekerheid meent te weten, dat de persoon, die zich daartoe tot hem wendt, ook voor zijn gezin, op vrijen overtocht aanspraak heeft, hij de overlegging van de in de bekendmaking bedoelde akten niet behoeft te vorderen: doch dat, zoo later blijken mocht, dat hij zich heeft vergist, hij — die de passage heeft verleend — ook uit den aard der zaak voor de daaruit voor den Lande voortvloeiende schade aansprakelijk is.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
VAN DER WEIDE.

No. 4025. ZOUT. — *Ontvangst bij de pakhuizen van het door transportaannemers aangebracht zout.*

Aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

No. 32. Batavia, den 7den Januari 1884.

Onder wederaanbieding van de bijlagen Uwer missive van 21 December a. p. no. 16957, heb ik de eer, op bekomen last, UwEdG. mede te deelen, dat de Regeering zich geheel kan vereenigen met Uwe in gemeld schrijven uitgedrukte zienswijze dat het aan Zoutverkooppakhuismeesters niet vrijstaat om een tijdstip op te geven voor het in ontvangst nemen van door transportaannemers aangebracht zout, maar dat zij daartoe steeds verplicht zijn, wanneer de pakhuizen geopend zijn.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
VAN DER WEIDE.

In herinnering gebracht bij Bijblad no. 4651.

No. 4026. INLANDSCHE SCHEPELINGEN. — *Behandeling van — aan boord van Ned.-Indische zeilschepen.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 541. Batavia, den 15den Januari 1884.

Het is een feit dat de Inlandsche schepelingen aan boord der Nederlandsch-Indische zeilschepen nog steeds niet die voeding genieten, welke noodig is voor hun behoorlijk levensonderhoud, en ook in andere opzichten somwijlen niet die behandeling genieten, waarop zij recht hebben, zoodat de toestand, welken de Directeur der Middelen en Domeinen wenschte verbeterd te zien door zijne circulaire van den 2en October 1862 no. 3455 (onder no. 1271 in het Bijblad opgenomen), nog geenszins bevreemdend is.

Het gevolg daarvan is, dat die schepelingen veel te lijden hebben van ziekten, voornamelijk van berri-berri.

Om die reden is het denkbeeld geopperd of meerdere staatszorg noodig zou zijn en de vraag is gerezen of eene vaststelling van een voldoende voedingstarief noodig was.

De Nederlandsch-Indische Regeering meent echter, dat daartoe alsnog geene noodzakelijkheid bestaat en dat de schuld van dezen toestand moet blijven gezocht worden bij de Havenmeesters, die de monsterrollen opmaken, aangezien door hen bij eene goede naleving van de bepalingen van het Wetboek van Koophandel gewaakt behoort te worden tegen onvoldoende voeding.

Immers wordt bij art. 397 van het Wetboek van Koophandel sub 8 bepaald: (De monsterrol moet bevatten):

„De omschrijving van het voedsel of zoogenaamd rantsoen, hetwelk in gewone omstandigheden aan ieder man wekelijks moet worden gegeven.”

terwijl in verband daarmee art. 403 bepaalt:

„Behalve het bedongen loon aan zeevarende personen, is aan dezelve, gedurende den tijd dat zij in dienst zijn, behoorlijk levensonderhoud verschuldigd.”

en art. 444 tweede alinea als aanvulling daarvan zegt:

„Echter kunnen de officieren of het scheepsvolk, wanneer het schip zich in eene haven bevindt, bij den Nederlandschen Consul, of, wanneer deze ontbreekt, bij de

overheid der plaats, ontslag van hunne verbintenis vragen, indien de schipper hen mishandelt, of hun spijs en drank mocht onthouden hebben."

Toch is het nog steeds geene zeldzaamheid, dat op de monsterrollen de voeding wordt bepaald op rijst, gedroogde visch en drinkwater, zonder meer.

Men had mogen verwachten, dat de Havenmeesters in deze met meer oordeel en kennis van zaken waren te werk gegaan, want, het hier genoemde is zeker niet voldoende voor behoorlijk levensonderhoud, vooral niet voor zeelieden, die zwaren arbeid verrichten, en steeds aan allerlei nadeelige klimaatsinvloeden zijn blootgesteld.

Te meer verdient het gedrag van die Havenmeesters afkeuring, omdat daaruit blijkt, dat zij de boven genoemde circulaire van den Directeur der Middelen en Domeinen, dd. 2 October 1862 no. 3455, als niet ter hunner voorlichting geschreven beschouwen.

Eene commissie van deskundigen, bestaande uit geneesheeren en gewezen gezagvoerders, heeft onlangs aan de Regeering een rapport ingediend omtrent de hier behandelde aangelegenheid en zij geeft als hare meening te kennen dat het wettelijk rantsoen der Inlandsche opvarenden behoort te bestaan uit:

Rijst van goede kwaliteit	5,25 Kg.
Gedroogde visch	1,75 "
of gezouten vleesch	2,80 "
Zout	0,14 "
Spaansche peper	0,01 "
Azijn	0,30 L.
Klapperolie	0,15 "
Koffie	0,25 Kg.

op eene reede afgewisseld met 0,4 kg. versch vleesch om den anderen dag in stede van zoutvleesch of dingding. (Dit laatste is natuurlijk alleen van toepassing op reeden waar versch vleesch te verkrijgen is).

Indien bovendien aan de schepelingen per dag 3 liter goed drinkwater wordt verstrekt om te drinken en te koken benevens het noodige brandhout, dan verneem ik dat met de toekenning van dit rantsoen, dat vrij wel overeenkomt met dat in Bijblad no. 1271 aangegeven, voldoende in de behoefte wordt voorzien.

Ik heb de eer UEdG. te verzoeken de Havenmeesters in Uw gewest met het bovenstaande in wetenschap te stellen, hen uitnoodigende in den vervolge stipt te voldoen aan de verplichtingen hun bij het Wetboek van Koophandel omtrent het opmaken der monsterrollen opgelegd.

Bovendien voorziet in deze zaak hetgeen bepaald is bij de ordonnantie van 14 Juli 1873 (Staatsblad no. 119), volgens welks art. 25 bij de monsterring o. a. moet worden voorgelezen hetgeen er staat in de artt. no. 21 en 22 dier ordonnantie.

Het zal dan ook den Havenmeesters zeker wel niet moeilijk vallen de schepelingen op doelmatige wijze bekend te maken met de voeding, waarop zij recht hebben, en te zorgen dat zij volgens de artt. 21 en 22 der laatst aangehaalde verordening een klacht indienen als het noodige hun onthouden is.

Indien dan in enkele gevallen art. 13 dier ordonnantie toepassing vindt, zal naar de Regeering verneemt, verbetering in de behandeling der Indische schepelingen niet uitblijven.

Ook is het wellicht niet onnut de Havenmeesters weder te herinneren aan de voorschriften van Staatsblad 1835 no. 29, waarbij o. a. is bepaald.

1°. „De gezagvoerders van schepen en vaartuigen niet in Nederlandsch-Indië

„te huis behoorende en bestemd naar plaatsen buiten Nederlandsch-Indië gelegen, zullen geene inboorlingen dezer landen als zeevarenden onder de be„manning hunner vaartuigen mogen medenemen anders dan ten gevolge van „een engagement ten overstaan van den Havenmeester gesloten en door de „zen op de monsterrol van het schip ingeschreven en met zijne handteekening „bekrachtigd."

2°. „De Havenmeester zal daarbij voor de belangen der Inlandsche schepelingen „waken. De schipper zal zich onder anderen moeten verbinden tot het terug „zenden dier schepelingen naar Java na ommeekomst van hun verband, ten ware „dat dezen door den Havenmeester ingelicht, van die voorwaarden vrijwillig „afzien, waarvan in dat geval almede melding zal worden gemaakt in het „verbandsschrift."

3°. „Bij overtreding enz."

4°. „Deze bepalingen zullen almede toepasselijk zijn op schepen en vaartuigen in „Nederlandsch-Indië te huis behoorende, wanneer dezelve bestemd zijn naar „landen bewesten de Kaap de Goede Hoop gelegen, dan wel naar een der ha „vens van het vasteland van Azië of Afrika naar Madagascar, Mauritius, Bour „bon, Ceylon, Nieuw-Holland en van Diemensland."

Ten slotte zij opgemerkt dat eene strenge toepassing van art. 423, 424, 425 en 426 van het Wetboek van Koophandel tevens veel tot verbetering van den bestaanden toestand zal kunnen bijdragen.

Ik heb de eer UEdG. de hier behandelde zaak aan te bevelen, niet twijfelen de of deze nieuwe herinnering zal tot eene ernstige plichtsbetrachting der Havenmeesters leiden, welke in den tegenwoordigen toestand der Inlandsche schepelingen op de Nederlandsch-Indische koopvaardijvloot veel verbetering zal brengen, wat dan ook dringend noodig is.

De Schout bij Nacht,

Adjutant des Konings in buitengewonen dienst,
Commandant der Zeemacht en Chef van het
Departement der Marine in Nederl.-Indië.

VAN ALPHEN.

No. 4027. PERDIKAN-DESA'S. — *Vrijdom van heerendiensten en andere belastingen, behalve landrente.*

B. 13 Augustus 1873, no. 32. Vervallen door Bijblad no. 4738.

No. 4028. PERDIKAN-DESA'S. — *Vrijdom van landrente.*
Vervallen door Bijblad no. 4738.

No. 4029. GELIJKSTELLING MET EUROPEANEN. — *Vereischen om voor algeheele — in aanmerking te kunnen komen (art. 109, laatste alinea van het Regeeringsreglement.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in Nederlandsch-Indië.

No. 1583.

Batavia, den 22sten Februari 1884.

Het is mij gebleken, dat sommige Hoofden van Gewestelijk Bestuur onbekend

zijn met de vereischten, welke voor algeheele gelijkstelling met Europeanen zijn gesteld.

Ten einde te voorkomen, dat in elk bijzonder geval ten deze de noodige voorlichting moet worden verstrekt, heb ik de eer het volgende onder Uwe aandacht te brengen.

Vooreerst moet omtrent hem, die, wat rechten, lasten en verplichtingen betreft geheel en al met Europeanen wenscht te worden gelijkgesteld, door het betrokken Hoofd van Gewestelijk Bestuur categorisch worden verklaard, of hij voldoet aan de volgende vereischten. Hij moet den Christelijken godsdienst belijden, de Hollandsche taal goed spreken en schrijven, in Europeesche begrippen en zeden zijn opgeleid en eindelijk volkomen geschiktheid voor de Europeesche maatschappij bezitten.

In de tweede plaats moet worden onderzocht, of degene, die zijne gelijkstelling met Europeanen verlangt, overeenkomstig het voorschrift van art. 1 der ordonnantie van 30 Juli 1883 (Staatsblad no. 192) in het wettig bezit van eenen geslachtsnaam is.

In vele gevallen zullen zij, die om gelijkstelling met Europeanen vragen, in het wettig bezit van eenen zoodanigen naam zijn. Zoo de Inlandsche Christenen, die eene doopakte of een uittreksel uit de in Staatsblad 1864 no. 142 bedoelde geboorteregisters kunnen overleggen, waaruit blijkt, dat zij zijn geboren uit ouders, die een wettig huwelijk hebben aangegaan; die lieden zijn in het wettig bezit van den geslachtsnaam huns vaders. Eene doopakte daarentegen, waarin alleen de namen der ouders worden genoemd, en de vermelding, dat dezen echtelieden zijn, wordt gemist, kan natuurlijk nimmer strekken tot bewijs van het wettig bezit van den geslachtsnaam des vaders. Wijders zijn in het wettig bezit van eenen geslachtsnaam vele Inlanders, die tot aanzienlijke geslachten behooren, en Chineezers.

Maar evenzeer kan het geval zich voordoen, dat de verzoeker geene aanspraak op het wettig bezit van eenen geslachtsnaam kan doen gelden, en in dat geval zal zijn verzoek om gelijkstelling niet kunnen worden ingewilligd, voor en aler hij er eenen heeft aangenomen op de wijze, bedoeld in de artt. 2 tot en met 4 der aangehaalde ordonnantie van 30 Juli 1883.

Ik veroorloof mij ten slotte er bij UEdG. op aan te dringen, dat het bovenstaande bij voorkomende gelegenheden nauwlettend in het oog worde gehouden.

De Directeur van Justitie,
BUIJN.

Zie Bb. nos. 4258 en 4259. Zie verder ook Bijblad no. 5365.

Gewijzigd bij Bijblad no. 4998 en aangevuld bij Bijblad no. 5245.

No. 4030. PREVENTIEVE HECHTENIS. — *Klachten over langdurige* —.

Aan het Hooggerechtshof van N.-I., en den Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van N.-I.

No. 2014b.

Batavia, den 9den December 1883.

Zoowel in de hier te lande verschijnende tijdschriften, aan de kennis der rechtswetenschap gewijd, als in andere geschriften worden herhaalde klachten aangeheven over langdurige praeventieve hechtenis.

Het is der Regeering bij onderzoek gebleken, dat vele van die klachten niet ongegrond zijn en het komt haar voor, dat zij bij voldoende bekwaamheid, dili-

gentie en vigilantie der betrokken ambtenaren en colleges dikwijls hadden kunnen, en voor den vervolge ook zullen kunnen worden voorkomen.

Het behoort tot de competentie van $\frac{\text{Uw Hof}}{\text{UHEGestr.}}$ om de ambtenaren (en colleges) ¹⁾ aan $\frac{\text{Zijn}}{\text{Uw}}$ toezicht onderworpen aan eene strenge en stipte opvatting hunner taak ook te dien aanzien te houden.

Niet dan in zeldzame gevallen pleegt echter $\frac{\text{Uw Hof}}{\text{UHEGestr.}}$ der Regeering mededeeling te doen van de tekortkomingen, welke op dit punt te $\frac{\text{Zijner}}{\text{Uwer}}$ kennisse komen, zoodat veel haar onttrokken blijft, dat vooral bij quaesties van bevordering zijn gewicht in de schaal behoorde te leggen. De Regeering, wenschende al hetgeen in haar vermogen ligt te doen om eene prompte fechtsbedeeling te bevorderen, zag daarom gaarne, dat $\frac{\text{Uw Hof}}{\text{UHEGestr.}}$ op de langdurige en onnoodige voorloopige gevangenhoudingen streng acht gaf en van $\frac{\text{Zijne}}{\text{Uwe}}$ aanmerkingen en terechtwijzingen ter zake dadelijk aan de Regeering mededeeling deed, opdat te zijner tijd, voor zooveel nodig, daarop kunne worden gelet.

Door de mededeeling van het vorenstaande met verzoek aan den daarbij uitgedrukten wensch der Regeering wel te willen voldoen, heb ik de eer mij van ontvangen bevelen te kwijten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

¹⁾ Het tussehen [] geplaatste komt alleen voor in den brief aan het Hof.

No. 4031. DWANGARBEIDERS. — *Van de werkkrachten der — en der veroordeelden tot tenarbeidstelling aan de publieke werken moet behoorlijk partij getrokken worden.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in Nederlandsch-Indië.

No. 2014c.

Batavia, den 6den December 1883.

Reeds meermalen heeft het de aandacht der Regeering getrokken, dat van de werkkrachten zoowel van de dwangarbeiders als ook en wel voornamelijk van hen, die tot tenarbeidstelling aan de publieke werken zijn veroordeeld, minder partij wordt getrokken dan mogelijk en wenschelijk is.

Vaak is het werk, dat van hen gevergd wordt, met alle begrip van straf in lijnrechten strijd en menig nuttig werk, dat nu ongedaan blijft, of — als het gedaan wordt — der schatkist veel geld kost, zou kunnen geschieden door veroordeelden, als er op dit punt bij sommige bestuurshoofden niet dikwijls gemis aan belangstelling dan wel wanbegrip heerschte.

Aan dit laatste is o. a. toe te schrijven de meening: dat aan hen, die zijn ten arbeid gesteld aan de publieke werken, slechts lichte arbeid mag worden opgelegd, van welke opvatting het gevolg is dat velen hunner zoo niet de meesten, bij wijze van straf minder of lichter werk te doen krijgen dan zij gewoon zijn, indien zij zich in vrijheid bevinden.

Bepalingen zullen hieromtrent moeilijk te maken zijn en zijn bovendien onnoodig, daar alleen door meer belangstelling en overleg gepaard aan eene juiste opvatting van wat van de veroordeelden kan en mag gevorderd worden, naar het inzien der Regeering, eene verandering in den thans nog weinig bevredigenden en dikwijls ergeis verwekkenden toestand met betrekking tot de toepassing der straf van dwangarbeid of tewerkstelling kan worden verkregen.

De Regeering heeft mij opgedragen UEdG. mede te deelen, dat die verandering ten ernstigste door haar verlangd wordt en U uit te noodigen al zoodanige maatregelen of regelingen te treffen als strekken kunnen om aan dat verlangen zoo volledig mogelijk uitvoering te geven.

Ik heb de eer bij deze aan die opdracht te voldoen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4032. CORRESPONDENTIE. — *Vereenvoudiging der ambtelijke* —.

CIRCULAIRE aan de Chefs der Departementen van Algemeen Burgerlijk en de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 741c.

Batavia, den 10^{den} April 1881.

Terwijl de Regeering zich herhaalde malen heeft te beklagen gehad over de trage afdoening van zaken, wordt door de bureauhefs telkens aangedrongen op versterking van het personeel, dat hun is toegevoegd, omdat het te gering geacht wordt om aan de steeds toenemende werkzaamheden het hoofd te bieden.

Het valt voorzeker niet te ontkennen, dat de bestuurstaak in de laatste jaren zeer in omvang is toegenomen en belangrijk verzwaaard.

Maar het komt der Regeering voor, dat in eene uitbreiding van het ambtelijk personeel, waardoor 's Lands schatkist steeds meer en blijvend zou worden bezwaard, niet uitsluitend, en vooral niet in de allereerste plaats het middel gezocht moet worden, dat verlichting aan kan brengen.

Zij is er toch van overtuigd, dat de zaken dikwijls noodeloos omslachtig worden behandeld, ten gevolge waarvan veel tijd en arbeid zonder nut verloren gaat, de afdoening wordt vertraagd en ander werk of niet of slecht verricht wordt.

Ten einde van hare zijde niets te verzuimen, wat een spoedigen gang van zaken kan bevorderen, is onlangs eene vereenvoudigde werkwijze voor de aanrakingen van de Departementen van Algemeen Bestuur met de Algemeene Secretarie in het leven geroepen, die eerst als proef ondernomen, thans wegens de alleszins bevredigende resultaten, welke zij heeft opgeleverd, is bestendigd.

De Regeering heeft de overtuiging, dat in die richting, op dienzelfden weg van *beperking en vereenvoudiging, ook voor zooveel de aanzakingen betreft* van de plaatselijke met de gewestelijke bureaus en van deze met de Departementen van Algemeen Bestuur, nog veel verricht kan worden, dat daadwerkelijke verlichting mede zou brengen.

Daarvoor is het onnoodig, dat meerdere uitvoerige voorschriften omtrent correspondentie als anderszins worden vastgesteld, dan thans reeds bestaan.

Zij verwacht veeleer heil van de vereenvoudigingen, die de verschillende Bureauhefs, ieder binnen den kring zijner bevoegdheid, zonder nadeel voor den dienst uitvoerbaar zullen achten; maar moet er op aandringen, dat met die vereenvoudiging een ernstig begin worde gemaakt en elke chef zich gestadig zal

beijveren om allen noodeloozen omslag te vermijden en het schriftelijk werk, voor zooveel doenlijk, tot een minimum te beperken.

De navolgende algemeene opmerkingen en wenken kunnen wellicht de vervulling van die taak vergemakkelijken.

In de eerste plaats zij dan gewezen op de vele periodieken, die zoowel door het Europeesch als Inlandsch personeel aan hooger autoriteit worden toegezonden.

Der Regeering is bericht, dat vele van die bescheiden hoegenaamd geen nut hebben; daaronder sommige voorkomen, die betrekking hebben op thans reeds vervallen regelingen, van andere korten tijd na de opzending ook recapitulatiën geregeld plegen ingediend te worden, en de gegevens in sommige vermeld ook in andere opgaven worden aangetroffen.

Zelfs is verklaard, dat er periodieken zijn, waarvan men op de plaats zelve, waar zij geregeld worden ingezonden, niet eens wist waarom zij in der tijd waren gevraagd noch waarvoor zij thans zouden kunnen dienen.

Aan deze verspilling van krachten, tijd en papier dient zoo spoedig mogelijk een eind te komen.

Niet te onpas mag ook hier de herinnering geacht worden aan het besluit van 6 October 1864 no. 27 (Bb. no. 1588), waarbij de Hoofden van Gewestelijk Bestuur zijn uitgenoodigd, om, bij het maken van wijzigingen in regelingen, door hunne voorgangers tot stand gebracht, ook ter vermindering van verwarring in de uitvoering van de zijde der Inlandsche Hoofden, steeds de meeste omzichtigheid te betrachten en te doen betrachten door de hun ondergeschikte Ambtenaren en om, waar het zaken geldt van eenig belang, niet tot verandering of hervorming over te gaan zonder vooraf verkregen machtiging der Regeering.

Voor zoover afschaffing van sommige als noodeloos geachte periodieken van de Regeering afhankelijk is, zal zij gaarne voorstellen dienaangaande ontvangen en in overweging nemen, doch dit zal niet mogen weerhouden om in eigen boezem rond te tasten en al dadelijk af te schaffen wat daarvoor vatbaar blijkt.

Het is mitsdien haar wensch, dat UwEdG. gezet zal nagaan tot welk doel de verschillende periodieke stukken, welke UwEdG. ontvangt, worden gebruikt en of die inzending wel bepaald noodig is, ten einde daarna het noodige te verrichten of voor te stellen voor de afschaffing van hetgeen niet dadelijk vereischt wordt.

Tevens is het haar verlangen, dat, na die zuivering, geen nieuwe periodieken zullen worden gevorderd, dan na hare machtiging daartoe verkregen te hebben.

Nauw in verband met het voorafgaande staat het misbruik om stukken in duplo of triplo in te dienen, waarvan slechts één exemplaar voldoende is en het schrijven van geleidebrieven.

Voor zooveel dit laatste betreft zij in herinnering gebracht, dat reeds bij Staatsblad 1817 no. 30 en later bij de circulaire, opgenomen in no. 89 van het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, werd opgemerkt, dat het niet noodig is om periodieke staten en rapporten enz. van geleidemissives vergezeld te doen gaan.

Geleidebrieven zijn in den regel als overdaad te beschouwen en kunnen veelal vervangen worden door eenvoudige bekendstelling van het adres van de autoriteit, voor wie het stuk bekend is.

Een ander groot kwaad is het voeren van correspondentie over elke zaak, de geringste niet uitgezonderd, directe ondergeschikten op dezelfde plaats gevestigd.

Zoo meenen sommige Assistent-Residenten in elke zaak op de controle betrekkelijk, den hun toegevoegden en op hunne standplaats woonachtigen Aspirant

Controleur schriftelijk te moeten kennen, ja worden dikwijls aan deze jonge en onbedreven Ambtenaren schriftelijke adviezen gevraagd over onderwerpen, waarentrent zij uit den aard der zaak noch kennis noch ervaring hebben kunnen opdoen.

Aan deze neiging om alles op alles op het papier te behandelen, die ten gevolge moet hebben, dat de besturende en controleerende Ambtenaren maar al te veel aan de schrijftafel worden gebonden, dient paal en perk te worden gesteld.

Er zijn tal van zaken, die even goed, zoo niet beter, mondeling of bij notatje kunnen worden afgedaan en dusdanige behandeling van zaken moet, voor zooveel ondergeschikten, op dezelfde plaats gevestigd, betreft, regel en geen uitzondering zijn.

De Regeering is van oordeel, dat de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, door ten dezen opzichte voor te gaan en verder door nauwlettend toezicht op de hun ondergeschikte Afdeelingschefs en Ambtenaren, een snelle afdoening van zaken zeer in de hand kunnen werken.

Werd hierboven reeds met een enkel woord gewag gemaakt van het vragen van adviezen aan de tot beoordeeling van het onderwerp onbevoegde personen, in het algemeen moet ook worden opgemerkt, dat meestentijds in de raadpleging van de verschillende autoriteiten beperking wenschelijk is te achten.

Voor zooveel de Hoofden van Gewestelijk Bestuur betreft, is het in elk geval niet noodig, dat zij steeds schriftelijke adviezen zullen vragen.

Veel kan op de menigvuldige bijeenkomsten der Ambtenaren worden besproken en ook bij die gelegenheden hun gevoelen ingewonnen worden omtrent de aan de orde gestelde vraagstukken.

Ook dient in het algemeen in het oog te worden gehouden, dat zooals reeds in het besluit van 29 Juli 1834 no. 1 (Staatsblad no. 35) werd opgemerkt, de last om te dienen van consideratiën en advies is een bevel, persoonlijk gericht tot den geadresseerde, hetwelk niet zonder noodzaak aan een ondergeschikte kan worden overgedragen.

Ten slotte wordt er Uwe aandacht op gevestigd, dat een oordeelkundige behandeling van vele zaken bij staten of registers omslachtige brieven of rapporten kan vervangen en dikwijls tot besparing van veel werk leiden kan.

Op bekomen last heb ik de eer de vorenstaande opmerkingen in Uwe bijzondere aandacht aan te bevelen en UwEdG. te verzoeken, over 6 maanden te willen rapporteeren wat in de boven bedoelde richting door UwEdG. is tot stand gebracht.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
FRANK.

Zie Bijblad No. 6117.

No. 4033. CONTRACTEN. — *Borgstelling bij het aangaan van — met het Gouvernement.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur.

No. 595c.

Batavia, den 4den April 1884.

De aandacht der Regeering is onlangs gevestigd op het ongewenschte om, gelijk is aangenomen bij het besluit van 19 December 1867 no. 4 (no. 2084 van het Bijblad op het Staatsblad van Ned.-Indië), bij het aangaan van alle contracten

met het Gouvernement, onverschillig of die al dan niet het gevolg zijn eener voorafgaande uitbesteding, dus ook in het geval van onderhandsche aanbesteding, de borgstelling te eischen, bedoeld bij de 2e alinea van art. 39 der wet van 23 April 1864 (Indisch Staatsblad no. 106.)

De nadere overweging welke de Regeering naar aanleiding van dien aan dit onderwerp heeft gewijd, heeft hare zienswijze in zoover veranderd, dat de even bedoelde verplichting, naar het haar thans voorkomt, geen noodwendig uitvloeisel is van het aangehaald artikel der Comptabiliteitswet.

Het tweede lid van dat artikel staat in onafscheidelijk verband met het eerste en handelt dus ook over hetgeen moet worden bepaald in de voorwaarden, waarop men als mededinger bij eene aanbesteding kan worden toegelaten, dus in de voorwaarden van openbare aanbesteding.

Het is zeer rationeel, als vaste voorwaarde bij openbare aanbestedingen het stellen van borgen te eischen en dit in sommige gevallen van onderhandsche aanbestedingen niet te doen.

Het eigenaardige van de openbare aanbestedingen toch is, dat men na de opening der biljetten alleen heeft te zien of alle stukken in orde zijn en de prijzen te vergelijken. Er moeten niet daarna nog een onderzoek en eene beslissing noodig wezen aangaande de soliditeit en waarborgen. Deze moeten te voren onderzocht en erkend zijn blijkens certificaten, in te leveren bij de biljetten.

Ware het anders, dan zou één der doeleinden, waarom openbare aanbesteding wordt gewenscht, één der voorwaarden, die zij oplevert, wegvallen.

Bij onderhandsche aanbesteding echter gelden die motieven niet. Vóórdat men er toe overgaat met een bepaald persoon te contracteeren, heeft men zich overtuigd van zijne soliditeit, van de waarborgen, die hij oplevert en heeft men kunnen beoordeelen, of het noodig is borgen te laten stellen.

Blijft de Regeering het derhalve in het algemeen wenschelijk achten, dat bij onderhandsche aannemingen borgen worden gesteld, als een bepaald vereischte in alle gevallen, wenscht zij zulks niet aangemerkt te zien.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer aan ontvangen bevelen te voldoen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4034. VALSCHE MUNT. — *Middelen tot ontdekking.*

CIRCULAIRE aan de Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen in Nederlandsch-Indië.

No. 1010.

Batavia, den 19den Januari 1883.

Het is mij gebleken, dat in den laatsten tijd in Nederlandsch-Indië valsche muntstukken voorkomen.

Van de tot dusver ontdekte munten, die vermoedelijk van Singapore afkomstig zijn, zijn een rijksdaalder, een gulden en een halve gulden aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen. Daarbij is aan het licht gekomen, dat die muntstukken zijn vervaardigd van koper, overdekt met eene dunne laag zilver, hetgeen kan blijken uit eene boring, waardoor de onderliggende koperlaag duidelijk zichtbaar wordt; de gulden werd bevonden 0.25 gram lichter te zijn dan een echt guldenstuk, terwijl de halve gulden daarentegen een gelijk gewicht zwaarder was dan een echt exemplaar van die muntsoort, welk abnormaal feit zijne verklaring vindt in de meerdere dikte en den grooteren diameter van het valsche stuk.

De valsche munten zijn met buitengewone zorg en nauwkeurigheid gemaakt, en slechts bij zeer aandachtige beschouwing is de valsheid te ontdekken, welke evenwel bij den gulden en den rijksdaalder spoediger in het oog valt dan bij den halven gulden door het ontbreken van een behoorlijk randschrift, hoewel overigens de cijfers en letters duidelijk en zuiver zijn weergegeven.

Ik heb de eer UEdG. van het vorenstaande mededeeling te doen, met uitnoodiging om bij het doen van ontvangsten de meest mogelijke voorzichtigheid te betrachten en mij met elke ontdekking van valsche munt, door tusschenkomst van het Hoofd van Gewestelijk Bestuur, onverwijld in wetenschap te stellen.

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

No. 4035. BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN. — *Onderhandsche aanneming van bouwwerken en leverantiën.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 12092/C,

Batavia, den 1sten December 1883.

In de jaarlijkse verslagen over het Civiel Bouwdepartement vind ik vermeld, dat zich dikwijls de gelegenheid voordoet om bouwwerken of gedeelten daarvan en leverantiën onderhands te doen aannemen.

Naar aanleiding van dien en het arrest van het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië van 13 September 1883, opgenomen in het Indisch Weekblad van het Recht van 12 November 1883, no. 1063, en ter voorkoming van schade zoo wel voor den Lande, als voor hem, die de schade heeft veroorzaakt, (zie art. 82 der Comptabiliteitswet, Staatsbladen van 1864, no. 106 en 1880, no. 198) komt het mij noodig voor, Uwe aandacht te vestigen op de noodzakelijkheid, om, wanneer voor dergelijke aannemingen schriftelijke overeenkomsten worden gesloten, te zorgen voor een zorgvuldige opmaking dier schrifturen.

Zij behooren de voor verbintenissen in het algemeen vereischte waarborgen te bezitten, en de rechten en verplichtingen van partijen, de tijd van duur der overeenkomst, de omvang van het werk of de levering enz. enz. dienen daarin duidelijk te worden omschreven.

De betalingen moeten zoodanig worden geregeld, dat bij eventuele staking van het werk of de leverantie, het nadeel steeds blijft aan den kant van hem, met wien de overeenkomst is gesloten.

Ook is voor dergelijke onderhandsche overeenkomsten het stellen van borgen verplichtend, (zie no. 2084 van het Bijblad op het Staatsblad) ¹⁾.

Ik heb de eer UEdG. te verzoeken, op het vorenstaande zorgvuldig te letten en doen letten door het personeel en den Eerstaanwezenden Ambtenaar van den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken in Uw gewest.

De Directeur der Burgerlijke Openbare Werken,
KROESEN.

¹⁾ Hierin is wijziging gebracht, vide no. 4033 van het Bijblad.

No. 4036. TRAKTEMENTEN. — *Ingang van het verhoogd traktement bij bevordering van Ambtenaren voor den Burgerlijken Dienst.*

Missive van den 28sten Januari 1884, no. 142 van den 1^{en} Gouv. Secretaris aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur. Vervallen door Bijblad no. 4947.

No. 4037. INLANDSCHE HOOFDEN. — *Deelneming van Regenten aan de rechtspraak.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera.

No. 735e.

Batavia, den 9^{den} April 1881.

Naar de Regeering vernomen heeft, nemen tegenwoordig de Regenten, ook al zijn zij leden van eenen Landraad, daarin zeldzaam zitting.

Intusschen acht zij het zeer wenschelijk en ook in overeenstemming met de wet (artt. 92 en 100 van het Reglement op de rechterlijke organisatie en het beleid der justitie in Nederlandsch-Indië), dat in den regel de Regent deelneeme aan de rechtspraak.

Wel wil de Regeering toegeven, dat waar de werkzaamheden zeer druk zijn en soms twee- ja driemaal 's weeks zitting moet worden gehouden, dit niet mogelijk is, zonder dat andere dienstbelangen er onder lijden, maar naar haar inzien kan de Regent dan toch wel in allen gevalle in den regel éénmaal 's weeks aan de zitting deelnemen.

Op bekomen last heb ik de eer UEdG. het vorenstaande mede te deelen en UEdG. te verzoeken, wel te willen zorg dragen, dat aan de inzichten der Regeering in deze het noodige gevolg worde gegeven.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
FRANK.

Vergelijk Bijblad no. 4708.

No. 4038. ONDERWIJS. — *Leeftijd voor de toelating van kinderen van Inlanders en met dezen gelijkgestelden tot het lager —.*

CIRCULAIRE van den 5^{den} October 1883, no. 12500 van den Directeur van O. E. en N. aan de Plaatselijke Schoolcommissiën in Nederlandsch-Indië. Vervallen door Stb. 1894 No. 193 en Bijblad no. 4989; zie ook no. 4990.

No. 4039. VERGOEDINGEN. — *Oplegging van — aan landsdienaren.*

Ingetrokken bij Bb. no. 6025.

No. 4040. BELASTINGEN. — *Afschrijving van verjaarde vorderingen wegens —.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java en Madoera.

No. 4790.

Batavia, den 28sten Maart 1883.

Behalve in onderscheidene algemeene of bijzondere aanschrijvingen van onder of jonger dagteekening, heb ik in mijne circulaire van 4 November 1881 No. 18240 (Bb. no. 3699) bij de Hoofden van Gewestelijk Bestuur aangedrongen op het onverwijld nemen van maatregelen tot de aanzuivering van belastingen, ook in verband met eene destijds in overweging genomen speciale regeling van de verjaring van vorderingen wegens belastingen, begrepen in kohieren en dergelijken, door het administratief gezag vastgesteld.

Sedert is zoodanige regeling tot stand gekomen bij het Koninklijk besluit van 31 Augustus 1882 no. 21 (Indisch Staatsblad no. 280), waarbij de verjaringstermijn der bedoelde vorderingen is bepaald op vijf jaren, te rekenen van den aanvang van het jaar, waarover de belasting verschuldigd is.

Is het verschil van meening, dat vroeger omtrent de verjaring van belastingen bestond, daardoor opgeheven, de Hoofden van Gewestelijk Bestuur zijn alsnu in staat gesteld ten aanzien van belastingvorderingen gebruik te maken van de hun bij art. 1, no. 1, en art. 2 der bepalingen in Staatsblad 1876 no. 169 toegekende bevoegdheid om machtiging te verleenen tot afschrijving uit de rekeningen van de comptabelen van pretensiën, welke verjaring is ingevallen.

Voortaan behoort dan ook in de vóórlaatste kolom van de toelichtingen der jaarrekeningen van de Algemeene Ontvangers en Ontvangers van enkele middelen geen achterstand aan belastingen als bovenbedoeld meer voor te komen, welke ouder is dan vijf jaren, met inbegrip van het jaar, waarop de achterstand betrekking heeft.

Het behoeft intusschen nauwelijks opmerking, dat al het mogelijke in het werk gesteld behoort te worden, om de vorderingen geïnd te krijgen vóórdat zij door de verjaring worden getroffen.

Daargelaten gevallen van overlijden, vertrek of faillissement van belastingsschuldigen, als wanneer door tijdige indiening van opgaven als onderszins tot aanzuivering gedurende het belastingjaar stappen behooren te worden gedaan, is het noodig, dat onmiddellijk na verstrijking van het jaar tot gerechtelijke invordering van de achterstallige bedragen worde overgegaan, namelijk indien zekerheid verkregen is, dat betrokkenen voldoende goedge zijn om de te maken deurwaarders- en andere kosten op hen te verhalen. De wijze van gerechtelijke invordering is aangegeven in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië over 1879 nos. 267, 276 en 306 en in mijne circulaire van 24 September 1879 no. 17355 (Bb. no. 3446) en 22 November 1879 no. 21267 (Bb. no. 3500).

Ook nadat de vorderingen op grond van art. 1, no. 3, der bepalingen in Staatsblad 1876 no. 169 afgeschreven en door de comptabelen in het register, bedoeld bij art. 6 dier verordening, geboekt zijn, behooren zij, zoolang zij niet zijn verjaard, steeds in het oog te worden gehouden, opdat, hetzij bij ontdekking van de verblijfplaats, hetzij bij verbetering der geldelijke omstandigheden van den debiteur, tijdig maatregelen genomen worden tot invordering.

UEdG. het vorenstaande mededeelende, met verzoek voor de juiste naleving daarvan te willen waken en te doen waken, heb ik de eer tevens onder Uwe aandacht te brengen, dat o. a. bij kennisgeving van de machtigingen, door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur verleend, tot afschrijving van belastingvorderingen, wegens verjaring, dezerzijds zal worden beoordeeld of voor de invordering tijdig het noodige is of had kunnen zijn verriicht. Indien van nalatigheid blijkt, zal daarvan aan de Regeering mededeeling worden gedaan met het oog op de reeds in mijne aangehaalde circulaire van 4 November 1881 in herinnering gebrachte regeling van de vervolging en het verhaal op de Ambtenaren, die den Lande schade hebben toegebracht (Staatsblad 1880 no. 198).

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

No. 4041. SCHRIJFBEHOEFTE. — *Suppletie der indemniteiten voor — wordt niet meer verleend.*

Aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java.

No. 818b.

Batavia, den 7^{den} Mei 1884.

Bij art. 2 van het besluit van 4 December jl. no. 5 werd tot de Hoofden van Gewestelijk Bestuur de aanbeveling gericht: om de hun bij art. 1 dier beschikking toegekende fondsen voor de aanschaffing van schrijfmaterieel, gedrukten enz. gedurende 1884 (waarvan de bedragen ook ten grondslag zullen moeten strekken bij eene regeling voor volgende jaren) met overleg en zuinigheid te besteden, daar door de Regeering geen suppletie zal worden verleend, zoodat een eventueel tekort te hunnen laste zal blijven.

Verscheidene suppletie-aanvragen, op afgeloopen jaren betrekking hebbende, welke den sedert opgetreden Gouverneur-Generaal zijn voorgelegd, hebben ook deze de overtuiging geschonken, dat tot dusver het beheer der fondsen voor schrijfbehoeften in vele residentien niet met de noodige zuinigheid is gevoerd.

Het naar vermogen beteugelen der schrijfwode zal in de eerste plaats daartoe nog veel kunnen bijdragen en te dien aanzien rijst de vraag: of niet dikwerf — zooals in gevallen, waarin van het Hoofd van Gewestelijk Bestuur eene voorlichting wordt verlangd, welke hij, op de hoogte van zijnen werkring zijnde, al dadelijk zelf zou kunnen geven — onnoodig adviezen worden ingewonnen van ondergeschikte ambtenaren, wier taak het is feiten te berichten, niet adviezen uit te brengen.

Op bekomen last heb ik de eer het vorenstaande onder Uwe aandacht te brengen en UEdG. tevens mede te deelen, dat de Gouverneur-Generaal het zeer bepaalde voornemen heeft, streng de hand te houden aan het bekendgestelde bij art. 2 van bovengenoemd besluit.

De 1ste Goevernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4042. STATISTIEKE OPNEMING. — *Bewaring en bijhouding van de kaarten der voormalige —.*

BESLUIT.

No. 28.

Buitenzorg, den 8sten Juni 1882.

Gelet:

- a. op art. 1 van het besluit van 20 Mei 1880 no. 18;
- b. op de missie van den Minister van Koloniën van 22 October 1881 Lr. A³ no. 29/2013, waarvan aanteekening is gehouden bij het besluit van 24 December 1881 no. 45;

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Ten vervolge van het besluit van 20 Mei 1880 no. 18 (Bijblad no. 3557) te bepalen, dat de kaarten der voormalige Statistieke Opneming en de daarbij behoorende stukken nog zullen bewaard en bijgehouden worden te Koedoes en Djoe-wana, residentie Japara.

Afschrift enz.

BESLUIT.

No. 36.

Batavia, den 13^{den} Januari 1883.

Gelet:

h

- a. op art. 1 van het besluit van 20 Mei 1880 no. 18;
 b. op de missive van den Minister van Koloniën van 22 October 1881 Lettr. A³ no. 29/2013, waarvan aantekening is gehouden bij het besluit van 24 December d. a. v. no. 45;
 c. op het besluit van 8 Juni 1882 no. 28; ¹⁾

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

- 1°. Ten vervolge van het besluit van 8 Juni 1882 no. 28 te bepalen, dat de kaarten van de voormalige Statistieke Opneming en de daarbij behoorende stukken nog zullen bewaard en bijgehouden worden te:

Brebes (residentie Tegal).

Batang (residentie Pekalongan).

Ambarawa (residentie Semarang).

Demak (residentie Semarang).

Koetoardjo (residentie Bagelen).

Karanganjar (residentie Bagelen).

Poerbolingo (residentie Banjoemas).

- 2°. het personeel voor de bijhouding van het kadaster in Nederlandsch-Indië te vermeerderen met 10 Mantri's bij de bureaus, waarvan:

5 der eerste klasse.

5 „ tweede „

op de voor die betrekkingen vastgestelde bezoldigingen respectivelijk van f 55 en f 40 's maands.

- 3°. de bij het besluit van 13 Augustus 1878 no. 24 aan den Assistent-Resident van Ambarawa (Semarang), wegens gemis van een bureaulokaal, toegekende indemniteit voor bureauhuur van f 60 's maands, met ingang van de maand waarin over de ter voorziening in kantoorlocaliteit voor den aldaar te plaatsen Mantri van het Kadaster, bij te bouwen meerdere ruimte beschikt wordt, te verhoogen met f 15 en alzoo te brengen op f 75 's maands;

Afschrift enz.

¹⁾ Zie hiervoren.

No. 4043.

PLECHTIGHEDEN. — *Omtrent het bijwonen van feesten bij Regenten door Ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur en anderen.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera met uitzondering van Batavia.

No. 7139.

Batavia, den 10^{den} Juli 1876.

VERTROUWELIJK.

Bij vele Hoofden van Gewestelijk Bestuur heerscht de meening, dat zij, ten einde aan de door Regenten te geven feesten, bij gelegenheid van hunne installatie, bij hunne verheffing tot hogere rangen en toekenning van adellijke titels, bij huwelijken, besnijdenissen, enz., den meest mogelijken luister bij te zetten van hunne zijde verplicht zijn, alle Ambtenaren in hun gewest tot het bijwonen dier

feesten uit te noodigen, en dat deze alsdan aanspraak kunnen maken op vergoeding van Landswege, hunner reis- en verblijfkosten.

Die meening is minder juist.

Hare verspreiding, vooral onder de Inlandsche Ambtenaren, moet daarom worden tegengegaan, wijl zij slechts strekken kan, om de neiging tot feestviering, die bij de Regenten en andere Inlandsche Hoofden reeds in zoo ruime mate bestaat, nog meer aan te moedigen,

Die neiging leidt er nu reeds toe, dat meest alle Regenten met schulden bezwaard zijn, terwijl elke feestviering voor een goed deel ten koste komt der Inlandsche bevolking, die bij zulke gelegenheden gewoon is geschenken in eetwaren en andere artikelen te leveren.

Wel verre van aanmoediging, zou het dus veeleer de voorkeur verdienen aan de Regenten, op gepaste wijze, aan het verstand te brengen, dat hun persoonlijk belang, zoowel als dat der bevolking, medebrengt hunne neiging tot feestviering te beperken.

In elk geval, mag 's Lands kas niet worden dienstbaar gemaakt aan den wensch van sommige autoriteiten, om het bijwonen van bijzondere feesten, (waaronder echter de viering van het Maleische of Javaansche Nieuwjaar niet gerekend wordt), te beschouwen als dienststreizen.

Plechtigheden, als de hierboven bedoelde, behooren *ex officio* alleen te worden bijgewoond door den Resident, benevens de in de afdeeling geplaatste Ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, terwijl daarbij moeten worden uitgenoodigd om, desverkiezende te verschijnen, de notabele ingezetenen (Europeanen en Vreemde Oosterlingen, zoowel als Inlanders) van de afdeeling, benevens de Ambtenaren en Officiëren, niet onder het Departement van Binnenlandsch Bestuur ressorteerende, mede voor zoover zij in de afdeeling hunne functiën uitoefenen.

Op die wijze zal aan die bijzondere plechtigheden reeds voldoende luister bijgezet zijn, en zou het verder gaan slechts nooddelooze kosten na zich slepen.

Bij viering van het Maleische of Javaansche Nieuwjaar blijft het intusschen voor alle Ambtenaren van rang, zonder onderscheid, verplichtend de gebruikelijke bezoeken en plichtplegingen ten opzichte van de Regenten in acht te nemen, en wel natuurlijk voor zooveel betreft het Hoofd van 't Inlandsch Bestuur in het regentschap, waarin zij werkzaam zijn. Dat het brengen van die bezoeken hen, en dus ook niet den Lande, tot het doen van buitengewone uitgaven noodzaakt, zal ik wel niet nader behoeven te verklaren, wanneer in aanmerking wordt genomen, dat de meeste Ambtenaren, die bij deze plechtigheid behooren tegenwoordig te zijn, — als de Resident, of Assistent-Resident, de Commies op het residentie- of assistent-residentie-bureau, de gegradueerde Voorzitter en Griffier van den Landraad en de Ingenieur van den Waterstaat, waar deze bescheiden zijn, — wonen op de hoofdplaats der afdeeling, waar ook de Regent zijn verblijf houdt, terwijl zij die meer in het binnenland wonen, als de Controleurs bij het Binnenlandsch Bestuur, bij dergelijke gelegenheden van eigen vervoermiddelen gebruik maken, waarvoor zij dan ook reeds afzonderlijk geïndemiseerd worden.

Ik heb de eer UEdG. beleefd te verzoeken, bovenstaande beschouwingen, waarmede de Regeering zich geheel kan vereenigen, voor zooveel noodig ter kennis te willen brengen van de verschillende Ambtenaren in het gewest onder Uw beheer.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,

H E N N Y.

CIRCULAIRE aan de Residenten op Java en Madoera met uitzondering van Batavia en de Vorstenlanden.

No. 1196.

Batavia den 18den Februari 1884.

Met uitbreiding in zooverre van de dezerzijdsche circulaire van 10 Juli 1876 no. 7139 vertrouwelijk, heb ik de eer UEdG. hierbij als het nader verlangen der Regeering te kennen te geven, dat de door de Regenten te geven feesten, bij gelegenheid van hunne installatie, bij hunne verheffing tot hogere rangen en adellijke titels, bij huwelijken, besnijdenissen, enz. *ex officio* alleen behooren te worden bijgewoond door den Resident, benevens de in het betrokken regentschap geplaatste Ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, terwijl daarbij moeten worden uitgenoodigd, om desverkiezende te verschijnen, de notabele ingezetenen (Europeanen en Vreemde Oosterlingen, zoowel als Inlanders) van het regentschap, benevens de Ambtenaren en Officiëren, niet onder het Departement van Binnenlandsch Bestuur ressorteerende, mede voor zoover zij in het regentschap hunne functiën uitoefenen.

Voor de viering van het Maleische Nieuwjaar blijft de vorengenoemde circulaire van kracht.

De Ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, die voor het bijwonen der boven bedoelde feesten buiten hunne afdeeling moeten reizen, hebben het recht daarvoor afzonderlijke reis- en verblijfkosten te declareeren op den voet der bestaande bepalingen.

Ik heb de eer UEdG. beleefd te verzoeken het vorenstaande ter kennis te willen brengen van de verschillende Ambtenaren van het gewest onder Uw bestuur.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
P L E S.

Zie vervolg in Bb. no. 4062.

Toegelicht bij Bijblad No. 6034 en 6059.

No. 4044. ARBEIDERS. — *Kwade praktijken bij de werving van — op Java voor de Buitenbezittingen.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java.

No. 363a.

Batavia, den 26sten Februari 1884.

Volgens bericht van den Resident der Oostkust van Sumatra zouden op Java bij de werving van arbeiders voor landelijke ondernemingen in dat gewest ergerlijke misbruiken plaats hebben, en zou het voor een deel daaraan moeten worden toegeschreven, dat de aanvoer van Javanen in Deli niet aan de verwachtingen heeft beantwoord.

Uit de verklaringen van een 27-tal in berooiden toestand te Deli aangekomen mannelijke en vrouwelijke Javaansche koelies bleek in hoofdzaak;

dat zij veelal niet bekend waren met den inhoud der notarieel door hen gesloten werkovereenkomsten;

dat zij het slechtoffer geweest waren van de valsche beloften en bedriegelijke voorstellingen van ronselaars en, na zich tegenover dezen eenmaal bereid verklaard te hebben tot indiensttreding, op die verklaring niet meer mochten terugkomen;

dat zij, naar een der hoofdplaatsen gelokt of soms zelfs met geweld gebracht, in het huis van den ronselaar werden opgesloten en soms 2 tot 3 weken gevangen gehouden en streng bewaakt, terwijl elke poging tot ontvluchting met nog strengere opsluiting en dikwerf met lichamelijke kastijding werd gestraft;

dat zij hunne gevangenis niet verlieten dan om voor den Notaris en vervolgens zoo spoedig mogelijk naar boord gebracht te worden;

dat, nadat het contract voor den Notaris was geteekend, waarbij de ronselaars als borgen fungeerden, het voorschot aan ieder der koelies persoonlijk werd uitbetaald, doch dit geld hun, nauwelijks buiten het kantoor van den Notaris gekomen, onder allerlei voorwendsels werd afhandig gemaakt;

zoodat zij, naar de reede gebracht om te worden ingescheept, niets meer bezaten dan de kleederen, die zij aan het lijf hadden en een bedrag van f 1 à f 2, hetwelk hun, somwijlen met een stel nieuwe kleederen, door hun ronselaar werd geschonken.

Is het verre van onwaarschijnlijk, dat bij het werven van arbeiders op Java voor ondernemingen op de Buitenbezittingen wel eens niet gewenscht kunstgrepen en misbruiken plaats hebben, rekening houdende met de omstandigheid, dat het gehalte der Javanen, die zich voor de Buitenbezittingen laten aanwerven, in den regel te wenschen overlaat, en de werkovereenkomsten notarieel plegen gesloten te worden, waarbij het bepaalde bij 1e van art. 1320 van het Burgerlijk Wetboek toeh wel niet algemeen over het hoofd zal worden gezien, kan de Regeering voorschands bezwaarlijk gelooven, dat dergelijke schandelijke praktijken, als waarvan hierboven sprake is, op Java regel en geen uitzondering zouden zijn en meent zij in verband daarmee, immers vooralsnog, de vaststelling van bijzondere bepalingen tot wering daarvan te kunnen achterwege laten.

Zij acht het evenwel nuttig Uwe bijzondere aandacht op de hierboven voorkomende mededeelingen van Uwen ambtgenoot van Sumatra's Oostkust te vestigen en heeft overigens opgedragen UEdG. te verzoeken bij ontdekking van kwade praktijken bij de werving van arbeiders voor de Buitenbezittingen in het gewest onder Uw beheer, daarvan ook aan haar mededeeling te doen en voorts tot bestrafing en wering daarvan binnen de grenzen Uwer bevoegdheid alle zoodanige maatregelen te nemen, als U oirbaar zullen toeschijnen.

Ik heb de eer bij deze aan die opdracht te voldoen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4045. REIS- EN VERBLIJFKOSTEN. — *Onderlinge verwisseling van standplaatsen op verzoek van Ambtenaren.*

Aan de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur en de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 449.

Batavia, den 8sten Maart 1884.

Het komt van tijd tot tijd voor, dat de Regeering van twee Ambtenaren van denzelfden rang doch met verschillende standplaatsen een verzoek ontvangt om onderling van standplaats te mogen verwisselen.

Niet in alle gevallen is op dergelijke verzoeken eenvormig beschikt, in zooverre n. l. somwijlen aan de inwilliging van het verzoek de voorwaarde werd verbonden: dat belanghebbenden de reis- en verblijf- kosten zelve zouden dragen — dit geschiedde b. v. in het geval vermeld in no. 2836 van het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië — en somwijlen weder die voorwaarde niet werd gesteld.

Het wenschelijk achtende voortaan naar een vast beginsel te werk te gaan en overwogen hebbende, dat het niet billijk kan worden geacht de schatkist te belasten met uitgaven, voortvloeiende uit beschikkingen, welke uitsluitend genomen

worden om aan particuliere belangen te gemoet te komen, heeft de Regeering van nu af als regel aangenomen: om verzoeken als hier bedoeld niet meer in te willen dan onder de boven vermelde, in de betreffende beschikking telkens uitdrukkelijk op te nemen voorwaarde.

Op bekomen last heb ik de eer $\frac{UE.}{UHEdG.}$ het vorenstaande mede te deelen en $\frac{Haar}{U}$ te verzoeken, om telkens wanneer binnen den kring $\frac{Harer}{Uwer}$ bevoegdheid om een dergelijke beschikking door $\frac{Haar}{U}$ genomen mocht worden, in denzelfden zin te willen handelen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4046. DJATIHOUT. — *Regularisatie van het geldswaardig bedrag van — buiten bemoeienis van het boschwezen in 's Lands bosschen gekapt.*

BESLUIT.

No. 12. Batavia, den 3den Maart 1884.

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Ten vervolge van het besluit van 23 Januari 1884 no. 8 (Bb. no. 4022) te bepalen, dat bij de regularisatie van het geldswaardig bedrag van djatihout in heerdienst dan wel in vrijen arbeid voor rekening van speciale bouwwerken, buiten directe bemoeienis van het boschwezen aangekapt en vervoerd, de tariefsprijzen, bedoeld bij Staatsblad 1881 no. 88 worden verminderd met f 15 per kubieken meter.

Afschrift enz.

No. 4047. KADASTER. — *Bevoegdheid tot uitoefening van het beroep van Gezworen Landmeter.*

Aan den Resident van Kedoe.

No. 544. Batavia, den 27sten Maart 1884.

Bij Uw aan den Algemeenen Secretaris gericht telegram van 29 Februari jl. stelde UEdG. de vraag of art. 1 ten eerste van Staatsblad 1862 no. 101a en Staatsblad 1862 no. 102, betreffende de bevoegdheid tot uitoefening van het beroep van Gezworen Landmeter in Nederlandsch-Indië waren ingetrokken. Blijkbaar verkeerde UEdG. toen in de meening, dat voor die uitoefening nog vereischt werd eene aanstelling of eene uitdrukkelijke vergunning van den Gouverneur-Generaal, zooals eerstgenoemd Staatsblad voorschrijft, en dat eerst na het bekomen van die aanstelling of vergunning eene benoeming door den betrokken Resident kon volgen, overeenkomstig de bevoegdheid den Hoofden van Gewestelijk Bestuur bij Staatsblad 1858 no. 59 verleend.

Deze meening is onjuist en werd UEdG. dan ook bij mijn telegram van 6 dezer in antwoord op Uwe vraag medegedeeld, dat de in hoofde dezer aangehaalde voorschriften door het bepaalde bij Staatsblad 1866 no. 46 waren vervallen.

Immers, sedert de inwerkingtreding van dat Staatsblad, waarbij tevens alle daar-

mede strijdige bepalingen uitdrukkelijk zijn ingetrokken, is de uitoefening van het beroep van Landmeter in Nederlandsch-Indië aan ieder vrijgelaten en wordt alleen voor benoembaarheid als zoodanig in 's Lands dienst, het bezit vereischt, waar het geldt eene benoeming tot Gouvernements Gezworen Landmeter, van het diploma van geëxamineerd en beëdigd Landmeter, verkregen ten gevolge van een voldoende examen overeenkomstig het bij laatstgenoemd Staatsblad behorende programma, dan wel, voor zoover het eene benoeming bij het Kadaster betreft, van eene diploma van Adjunct-Landmeter of Landmeter bij het Kadaster, verkregen overeenkomstig de later voor dien tak van dienst vastgestelde speciale voorschriften. (Zie de regeling in Staatsblad 1874 no. 146, thans vervangen door die in Staatsblad 1883 no. 121).

Bovendien, kunnen tot Gouvernements Gezworen Landmeter nog benoemd worden de personen, die krachtens art. 5 sub 1 t/m. 4 van Staatsblad 1866 no. 46 of volgens Staatsblad 1881 no. 63, van het in art. 1 van eerstgemeld Staatsblad bedoelde examen zijn vrijgesteld, terwijl voorts aan sommige personen gedeeltelijke vrijstelling van dat examen is verleend bij de laatste alinea van art. 5 van Staatsblad 1866 no. 46 en bij Staatsblad 1876 no. 205.

In verband met de hier aangehaalde voorschriften wordt voor eene benoeming tot Gouvernements Gezworen Landmeter in die residentien, waar de functien van dezen nog niet ingevolge het bepaalde bij Staatsblad 1879 no. 164 zijn overgegaan op de Ambtenaren van het Kadaster — en in dit geval verkeert het gewest onder Uw beheer — niet meer eene voorafgaande aanstelling of vergunning van den Gouverneur-Generaal geëischt, maar zijn de betrokken Hoofden van Gewestelijk Bestuur, krachtens Staatsblad 1858 no. 59, bevoegd tot die benoeming over te gaan, zoodra zij zich hebben overtuigd, dat de te benoemen persoon aan de eischen gesteld in Staatsblad van 1866 no. 46 of Staatsblad 1881 no. 63 voldoet.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer mij van ontvangen bevelen te kwijten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4048. VOORSCHOTTEN. — *Afdoening bij payementen van —. — Bevoegdheid te dezen aanzien aan de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur.*

Aan de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur.

No. 500. Batavia, den 18den Maart 1884.

Herhaaldelijk ontvangt de Regeering van Departementschefs voorstellen, handelende over verzoeken om aan den Lande verschuldigde gelden, wegens genoten voorschot op traktement, uitrustingskosten als anderszins, bij payementen te mogen betalen en tot dusver maakte zij geen bezwaar om op die voorstellen te beschikken, ook niet daar waar de betrokken Departementschef de zaak gevoegelijk zelf had kunnen afdoen.

Een langer volhouden van deze gedragslijn echter zou — daargelaten, dat de Departementschefs meestal beter dan de Regeering omtrent de omstandigheden der schuldenaren ingelicht zijn — voet kunnen geven aan verkeerde opvattingen nopens hetgeen ten deze binnen en buiten den kring van de bevoegdheid der Hoofden van Algemeen Bestuur gelegen is.

De bemoeienis der Departementschefs met de invordering van schulden be-

rust op art. 1 van Staatsblad 1875 no. 25, hetwelk o. a. zegt, dat de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur „waken dat alles wat uit eenigen hoofden aan den Lande verschuldigd is, ten behoorlijken tijde worde ingevorderd.’

Aan dit voorschrift zou evenwel eene te letterlijke uitlegging gegeven worden, indien men er uit afleidde dat, tenware door den Gouverneur-Generaal uitdrukkelijk anders bepaald zij, de invordering onder alle omstandigheden moet geschieden op de tijden door de reglementen bepaald of, bij gebreke eener bepaling, dadelijk en in ééns overeenkomstig de regelen van het burgerlijk recht.

De Ambtenaar, die voor de invordering heeft te zorgen, behoort wel degelijk te overwegen, of een eisch tot betaling in ééns kans van slagen heeft en leiden zijne overwegingen hem tot de conclusie, dat het in 's Lands belang is een aanbod tot afbetaling bij paymenten niet af te wijzen, wijl van een gerechtelijke invordering van het geheel weinig heil te verwachten is, dan is hij ook volkomen bevoegd zulk een aanbod aan te nemen en voor de gerechtelijke invordering van het geheel af te zien tot tijd en wijle de omstandigheden van den debiteur, die veranderen kunnen, de mogelijkheid doen ontstaan de geheele schuld of het resterende gedeelte in ééns op te vorderen.

Zijn echter de motieven, welke pleiten voor de inwilliging van een verzoek, om vergunning tot betaling eener schuld bij paymenten, van een anderen aard, beoogen zij meer het verleenen eener gunst, dan behoort uit den aard der zaak de beslissing op het verzoek tot de bevoegdheid der Regeering.

De Regeering acht het echter wenschelijk, dat de toepassing dezer algemeene beginselen, waaraan voortaan elk verzoek van den onderwerpelijken aard te toetsen zal zijn, zich niet uitstrekke tot verzoeken, bedragen boven de f 5000 betreffende, welke alzoo steeds bij haar zijn voor te brengen, ook wanneer bij eene consequente doorvoering van hetgeen hierboven omtrent art. 1 van Staatsblad 1875 no. 25 werd opgemerkt, de beschikking van den betrokken Departementschef zou kunnen uitgaan. ¹⁾

Verder acht zij het wenschelijk, dat de Hoofden van Algemeen Bestuur bij hunne ter zake te nemen beschikkingen niet de tot dusver in de Regeeringsbesluiten gebruikelijke redactie (sprekende van vergunning tot betaling enz.) navolgen, maar die zooals de Regeering reeds begonnen is met hare besluiten te doen — doen spreken van:

„voorloopig afzien van gerechtelijke invordering”, wanneer eene bepaalde som 's maands betaald wordt, opdat niet de gelegenheid worde benomen om bij verbetering der positie van den debiteur tot dadelijke invordering van het restant over te gaan.

Ten overvloede zij nog opgemerkt, dat waar het Ambtenaren en gewezen Ambtenaren geldt, die een voor korting vatbaar inkomen van den Lande genieten en tot kwijting van wier schulden de meest natuurlijke weg dan is om korting op

die inkomsten te leggen, de autoriteit, die de korting bevelen moet, ook vrij is, om (doch hier weder alléén ingeval geene gunstbetoon maar 's Lands belang bij de zaak vóórzit b. v. wanneer gevaar wordt gezien in de toepassing der volle korting op een karig bezoldigd en daardoor reeder aan verleiding blootstaand compatabele) eene mindere dan de reglementaire korting te doen plaats hebben.

¹⁾ Zie Bijblad no. 5104.

In voldoening aan mij gegeven bevelen, heb ik de eer $\frac{\text{UHedG.}}{\text{U. E.}}$ het bovenstaande mede te deelen, met verzoek bij voorkomende gelegenheden zich daarnaar te willen richten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4049. WEDUWEN- EN WEEZENFONDS *van Burgerlijke Ambtenaren. — Agenten van Weeskamers die reeds uit anderen hoofde deelgerechtigden van het — zijn, contribueeren ook over hunne inkomsten als Agent aan het fonds.*

Aan den Directeur van Justitie.

No. 527.

Batavia, den 25sten Maart 1884.

Blijkens Uwe missive van 8 Januari jl. no. 200 verlangt de Directie van het Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke Ambtenaren in Nederlandsch-Indië, dat UHedG. haar afschriften toezende van de besluiten, waarbij Agenten der Weeskamers benoemd worden, opdat wanneer de benoemde een deelgerechtigde is, het Bestuur in staat zij de contributie over de voordeelen, verbonden aan de hem opgedragen bijbetrekking te berekenen, doch acht U die toezending overbodig, omdat, Uws inziens, de deelgerechtigden van het Civiel Weduwenfonds over inkomsten als Agent eener Weeskamer genoten, niet contribuabel zijn.

UHedG. toch meent de hier bedoelde inkomsten te mogen beschouwen als in haren aard overeenkomende met de gratificatiën, verleend om in verliezen te gemoet te komen of uitschotten te dekken, welke in het Reglement op het Civiel Weduwen- en Weezenfonds genoemd en van contributie vrijgesteld worden, doch, naar het oordeel der Regeering, wordt daarin door U gedwaald, vermits die inkomsten niets anders zijn dan belooningen, aan de Agenten toegekend voor het door hen te voeren beheer, gelijk o. a. Staatsblad 1865 no. 132 ze ook zóó noemde.

Ten onrechte meent voorts UHedG. voor Uwe meening steun te vinden in den dezerzijdschen brief van 1 Mei 1883 no. 714 (Bb. no. 3943), waarin de Weeskameragenten slechts als zoodanig beschouwd worden, terwijl in casu sprake is van Agenten, die tevens (uit kracht n. l. van hunne hoofdbetrekking) den staat van Burgerlijk Ambtenaar voeren.

In verband met een en ander kiest de Regeering in het boven bedoelde meeningsverschil de zijde van de Directie van het Civiel Weduwen- en Weezenfonds, met welke zij dus van opinie is, dat de deelgerechtigden van dat fonds, die als Agenten der Weeskamers inkomsten genieten, ook daarvoor aan het fonds behooren te contribueeren.

Op bekomen last heb ik de eer U het vorenstaande mede te deelen en U te verzoeken voor de geregelde toezending der door meergemelde Directie verlangde afschriften zorg te willen dragen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4050. VREEMDE OOSTERLINGEN. — *Vergunning tot vestiging buiten de voor hunnen landaard aangewezen wijken.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur in Nederlandsch-Indië.

No. 903.

Batavia, den 25sten April 1884.

Ingevolge daartoe bekomen opdracht, heb ik de eer UwEdG. kennis te geven, dat de door een Hoofd van Gewestelijk Bestuur gedane vraag, „of in de 2e alinea van art. 2 der ordonnantie in Staatsblad 1866 no. 57 omschreven vergunning aan Vreemde Oosterlingen, om zich buiten de voor hun laandaard aangewezen wijken te vestigen, kan worden verleend tot wederopzeggens toe”, vanwege de Regeering ontkennend is beantwoord. Uit de redactie van genoemde alinea, alwaar, in tegenstelling met art. 3 van geen *tot wederopzeggens toe* sprake is, blijkt dit niet alleen duidelijk, maar het volgt ook uit art. 5 van bedoelde ordonnantie, waarbij den Residenten verboden is, om hen, die zich krachtens de vergunning, bedoeld in art. 2 alinea 2, buiten de wijk hebben gevestigd, te gelasten hun verblijf naar die wijk over te brengen.

Onder mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer UwEdG. tevens op te merken, dat het zoowel in het algemeen belang, als ter betere handhaving van het beginsel, dat de Vreemde Oosterlingen verplicht zijn, om in de voor hun laandaard aangewezen wijken te wonen, wenschelijk is, dat van de bevoegdheid, UwEdG. bij de 2e alinea van art. 2 gegeven, slechts een spaarzaam gebruik worde gemaakt, met verzoek daarbij niet uit het oog te verliezen, dat de vergunning, om buiten de wijk te wonen, is eene gunst, die alleen den aanvrager persoonlijk betreft, en niet geldt voor zijne afstammelingen of rechtverkrijgenden bij versterf, en welke geweigerd kan worden; wanneer niet is aangetoond, dat die vergunning noodig is, en daartegen geene bezwaren beslaan.

De Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van N.-I.
HUBER NOODT.

No. 4051. AFSTAND VAN GROND *in eigendom aan Vreemde Oosterlingen.*

Bij missive van den 1en Gouvernements-Secretaris van 21 April 1884 no. 693 is aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur medegedeeld, dat bij de Regeering in het algemeen geen bezwaar bestaat om op den voet van art. 62 van het Regeeringsreglement aan Vreemde Oosterlingen de door hen geoccupeerde stukken grond, gelegen buiten, de voor hunne laandaard aangewezen wijken, te verkoopen, wanneer de occupanten in de termen vallen van het bepaalde bij art. 4 der ordonnantie van 6 Juni 1866 (Staatsblad no. 57).

Overigens is in dat schrijven aangeteekend, dat de missive van denzelfden Hoofdamtenaar van 2 Januari 1884 no. 5, welke geleid heeft tot de circulaire van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van den 11den dier maand no. 341 (Bijblad no. 4010), niet ten doel had om voorschriften te geven, die in alle gevallen zouden moeten voorzien, maar slechts beoogde een algemeenen regel aan te geven, die de Regeering gevolgd wenschte te zien bij de behandeling van eigendomsaanvragen van Vreemde Oosterlingen.

No. 4052. REIS- EN VERBLIJFKOSTEN. — *Vergoeding wegens transportkosten voor lokaal vervoer op plaatsen, waar Ambtenaren onder genot van daggeld tijdelijk verblijf houden, wordt niet verleend.*

CIRCULAIRE aan de Chefs der Departementen van Algemeen Bestuur, uitgezonderd den Commandant van het Leger ¹⁾.

¹⁾ Deze circulaire is opgenomen, zooals zij verbeterd werd bij die van 26 April 1884 no. 735.

No. 644,

Batavia, den 10^{den} April 1884.

Naar aanleiding van de daartegen van verschillende zijden ingebrachte bezwaren, heeft de Algemeene Rekenkamer zich tot de Regeering gewend met de vraag, of zij hare beslissing wenscht te handhaven, volgens welke de in reisdeclaraties opgebrachte gelden wegens transportkosten voor lokaal vervoer binnen de zes palen op plaatsen, waar de declarant wegens dienstverrichtingen tijdelijk verblijf dient te houden, niet behooren te worden uitbetaald.

De Regeering heeft die vraag bevestigend beantwoord.

De billijkheidsgronden, die men tegen zoodanige beslissing heeft aangevoerd, gelden evenzeer voor reizen, door Ambtenaren binnen gelijken beperkten kring van uit hunne vaste standplaats gedaan, waarvan de kosten volgens het reisreglement (Staatsblad 1862 no. 153a) niet vergoed worden.

Bij het opwerpen dier bezwaren is over het hoofd gezien, dat billijkheidsgronden alleen ten deze niet den doorslag kunnen geven, daar het reisreglement geen vergoeding, maar alleen eene tegemoetkoming voor reis- en verblijfkosten, erkent, zoodat het dan ook in het algemeen in de bedoeling van het reisreglement geacht moet worden te liggen — niet om alle kosten, die een Ambtenaar wegens reizen te maken heeft, aan hem te vergoeden, maar om zulks alleen dan te doen, wanneer die reizen zekere grens overschrijden.

Voor reizen, door Ambtenaren gedaan op of van uit de plaats, waar zij onder genot van daggeld tijdelijk verblijf houden, behoort derhalve dan alleen vergoeding van reiskosten te worden toegestaan, wanneer die reizen bij gebruik van zoogenaamde groote of kleine transportmiddelen zich verder dan zes palen en bij gebruik van stoomspoorwagens verder dan negen kilometers uitstrekken.

Op bekomen last heb ik de eer UHEGestr. het vorenstaande mede te deelen, met verzoek U daarnaar te willen richten bij de beoordeeling van reisdeclaraties van Ambtenaren, ressorteerende onder Uw Departement.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4053. INLANDSCHE HOOFDEN. — *Invulling der conduitestaten.*

Aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

La. EII

Buitenzorg, den 13^{den} Juni 1884.

Bij de kennisname van de conduite-beoordeelingen der Inlandsche Ambtenaren en Hoofden van Vreemde Oosterlingen in de residentie P. over 1883, aangeboden bij Uw ochtendrapport van 3 dezer no. 2, heeft het de aandacht getrokken, dat de kolommen 4, 5 en 6 van de lijsten betreffende de Inlandsche Ambtenaren beneden den rang van Regent in de afdeeling P. door de betrokken Controleurs bij het Binnenlandsch Bestuur zijn ingevuld.

Dat deze laatsten bij de invulling worden geraadpleegd laat zich begrijpen, doch de gemakzucht behoort niet zoover te gaan, dat de opmaking van de conduite-beoordeeling van Patih's en Wedono's aan hen wordt overgelaten.

Naar het oordeel van de Regeering toch getuigt zulks niet van een juist inzicht in de ambtelijke stelling van bedoelde Inlandsche Hoofden, als bestuurders, vergeleken met het meer ondergeschikt standpunt en de ambtelijke bevoegdheden der Controleurs, en wordt daardoor voedsel gegeven aan wanbegrippen omtrent de onderlinge verhouding tusschen de verschillende deelen van het raderwerk van bestuur.

In verband hiermede heeft de Regeering mij opgedragen UEdG. te verzoeken, aan den Resident van P. en C. q. ook aan de andere Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera, van wie het U bekend mocht zijn, dat zij zelve of hunne Assistent-Residenten in strijd met het vorenstaande handelen, ter zake het noodige te willen doen opmerken.

Aan die opdracht heb ik de eer mits deze gevolg te geven.

De Algemeene Secretaris,
BERGSMA.

No. 4054. OPIUM. — *Opgaven betreffende de gemiddelde debietprijzen van het—.*

VIER CIRCULAIRES aan de betrokken Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java.

No. 1007.

Batavia, den 20sten Januari 1880.

Ik heb de eer UEdG. te verzoeken, mij zoo spoedig mogelijk een opgaaf te doen toekomen, betreffende de opium-debietprijzen in Uw gewest gedurende 1879, zooals bedoeld is bij mijn schrijven van 7 Mei 1879 no. 7652.

De opgaven, welke ik naar aanleiding van dat schrijven het vorig jaar ontving, konden niet worden aangewend voor het doel, dat er mede beoogd werd.

Volgens deze opgaven toch zou in de grootste helft der residenties met verlies, in sommige met zwaar verlies worden verkocht; in de overige gewesten, behalve Krawang, zou de gemiddelde verkoopprijs nergens het midden van de prijzen, die per mata, en die bij den verkoop per thail worden gevraagd, overtreffen, maar wel verre daar beneden blijven. Dat dit in de meeste gevallen niet juist kan zijn, ligt voor de hand. Gewoonlijk toch zal meer per mata of nog kleinere hoeveelheid, dan per thail worden verkocht, en dus eerder tegen den hoogsten dan tegen den laagsten prijs.

De fout schuilt waarschijnlijk in de opgaaf van de hoeveelheid opium, die de pachter in het geheel zou hebben verkocht, en van hetgeen hij daarvoor ontvangen heeft. Het is duidelijk, dat zijne mededeelingen daaromtrent geen onvoorwaardelijk vertrouwen verdienen.

In het Koloniaal Verslag moeten vermeld worden de gemiddelde prijs, waarvoor de opium gedurende het afgelopen jaar verkocht werd, zoowel per mata als per thail, en voorts de ontvangsten van den pachter voor elke 8 thail bereide, gelijkstaande met 1 kati ruwe opium.

De debietprijzen per mata en per thail zijn mijns inziens met weinig moeite te kennen, zoo noodig door de hulp van een der koopers. Echter zal men bij het kiezen van het gemiddelde der prijzen bij de verschillende verkoopplaatsen, de hoegrootheid van het debiet op die plaatsen in aanmerking moeten nemen.

Minder gemakkelijk zal het zijn te weten te komen, wat de pachter gemiddeld heeft verkregen voor elke kati opium, die hem van Gouvernementswege is verstrekt, dewijl het in vele gevallen 's pachters belang is, de voordeelen zoo laag mogelijk te stellen. Bij het schatten dezer voordeelen behoort dus niet alleen op de boeken te worden afgegaan, maar zullen andere omstandigheden, welke UEdG. het best beoordeelen kan, in rekening gebracht moeten worden. B. v., verkoopt de pachter het meest bij de kleinste hoeveelheid, dan zal de middenprijs, waaruit zijn, winst blijken moet, het dichtst zijn bij den prijs voor den verkoop per mata of kleinere hoeveelheid. Evenwel mag niet vergeten worden, dat de opium zelden

in onvermengden staat verkocht wordt, en dit natuurlijk niet zonder invloed op de debietprijzen is. Indien een en ander in overweging wordt genomen, vlei ik mij opgaven te zullen bekomen, welke, zoo zij al niet geheel juist zijn, dan toch voldoende vertrouwen verdienen als gegevens ter beoordeeling van den werkelijken toestand.

De in dit schrijven bedoelde opgaaf treedt natuurlijk in de plaats van die, gevraagd bij de dezerzijdsche circulaire van 12 Augustus 1876 no. 10983.

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

No. 20686.

Batavia, den 20sten December 1881.

Ik heb de eer UEdG. te verzoeken, mij na afloop van het loopende jaar zoo spoedig mogelijk een opgaaf te doen toekomen betreffende de opium-debietprijzen in het door U beheerd gewest gedurende dat jaar, zooals bedoeld is in mijne aanschrijving van 20 Januari 1880 no. 1007.

Het feit, dat in het begin van dit jaar eene uitgebreide correspondentie met verscheidene Hoofden van Gewestelijk Bestuur noodig was, alvorens juiste en bruikbare opgaven over het jaar 1880 verkregen konden worden, geeft mij aanleiding UEdG. eene nauwkeurige behandeling dezer aangelegenheid, en voor zoover de bedoelde correspondentie ook met UEdG. gevoerd is, eene nadere en aandachtige lezing van het geschrevene dringend aan te bevelen.

Op eene spoedige indiening wordt eveneens veel prijs gesteld.

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

No. 785.

Batavia, den 6^{den} Januari 1882.

In mijne circulaire van 20 Januari 1880 no. 1007 vestigde ik Uwe aandacht op het feit, dat volgens de ingediende opgaven van de gemiddelde opium-debietprijzen en van de gemiddelde opbrengst, welke aan elke kati ruwe opium door de pachters wordt verkregen, dezen in vele gewesten met verlies, in sommige met zwaar verlies zouden werken, en gaf ik, naar aanleiding daarvan, eenige middelen aan de hand om meer juiste en vertrouwbare gegevens te verkrijgen.

Mijne circulaire heeft niet veel gebaat.

Volgens de opgaven, omtrent dit punt opgenomen, in de Koloniale Verslagen over de jaren 1879 en 1880, zou bovenbedoeld verschijnsel zich gedurende 1879 in vijf en gedurende 1880 in zeven percelen hebben voorgedaan. Het verschijnsel is te vreemder, omdat, wat de onkosten des pachters betreft, slechts rekening wordt gehouden met de pachtsom en den prijs der opium, niet met de exploitatiekosten, en het in aanmerking genomen bedrag van de uitgaven des pachters en dus slechts een minimum vertegenwoordigt, dat in werkelijkheid belangrijk wordt overschreden.

Deze omstandigheid heeft, blijkens eene onlangs ontvangen ministerieele dépêche, thans ook bij het Opperbestuur ernstigen twijfel doen rijzen, niet alleen omtrent de waarde der berekening van de gemiddelde opbrengst, maar ook omtrent de opgaven van de gemiddelde verkoopprijzen van de bereide opium, per thail en per mata.

De Minister zou daarom gaarne vermelden willen zien:

- 1°. uit welke bron tot dusver de opgaaf van de debietprijzen wordt geput;
- 2°. op welke wijze die opgaaf wordt gecontroleerd;

30. op welke wijze de berekening wordt gemaakt van de gemiddelde opbrengst, door de pachters verkregen van elke kati ruwe opium.

Ik heb de eer UEdG. van het bovenstaande mededeeling te doen ten vervolge van mijne circulaire van 20 December jl. no. 20686, met verzoek bij de indiening van de in die circulaire bedoelde opgaven de boven gestelde vragen te willen beantwoorden en voor het geval de door U berekende gemiddelde opbrengst van een kati ruwe opium mocht leiden tot het resultaat, dat de pachter zou hebben verloren, omtrent dat verschijnsel de noodige inlichtingen te geven.

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

No. 20644.

Batavia, den 29sten December 1882.

Uit de rapporten, die ik in den aanvang van dit jaar ontving naar aanleiding van mijne circulaire van 20 December 1881 no. 20686 en 16 Januari 1882 no. 785, is het mij gebleken, dat aan de samenstelling, ten behoeve van het Koloniaal Verslag van 1882, van de opgaven betreffende de gemiddelde debietprijzen der opium en de gemiddelde opbrengst, welke door de pachters van elk kati ruwe opium wordt verkregen, over het algemeen meer zorg is besteed dan in vroegere jaren.

De debietprijzen zijn of door de pachters of door besturende ambtenaren opgegeven en gecontroleerd door navraag bij bekende schuivers en, waar deze aanwezig waren, door de Ambtenaren, belast met den tegang van den sluikhandel.

Aan de eerstbedoelde opgaven was dus wel eenig vertrouwen te schenken, hetgeen mede het geval was ten aanzien van eenige opgaven van de gemiddelde opbrengst van één kati ruwe opium.

Zoo zijn o. a. de Residenten van Krawang en Japara tot eene wellicht vrij juiste schatting van bedoelde opbrengst gekomen, door eerst te onderzoeken hoeveel opium per mata en onderdeelen daarvan en hoeveel opium per thail verkocht was, daarna die hoeveelheden te vermenigvuldigen met de gemiddelde debietprijzen en eindelijk de som dier producten te deelen door het aantal verstrekte kati's ruwe opium. Andere Residenten hebben eene uit de boeken des pachters berekende of zoo juist mogelijk getaxeerde verhouding tusschen den verkoop per mata en den verkoop per thail tot basis van hunne berekeningen genomen.

In vele gewesten evenwel is wederom niet gelet op de omstandigheden, waarop ik de aandacht gevestigd heb bij mijne circulaire van 20 Januari 1880 no. 1007.

Terwijl eenige Residenten de vroegere werkwijze weder gevolgd hebben, en de totale opbrengst der pacht, door den pachter opgegeven of uit diens boeken geput, gedeeld hebben of door de hoeveelheid verstrekte kati's ruwe opium, of door het mede door den pachter opgegeven aantal verkochte thails bereide opium, in welk laatste geval het quotient weder vermenigvuldigd werd met het aantal thails, door den pachter uit één kati ruwe opium verkregen, — hebben andere zich bepaald tot eene vermenigvuldiging van het laatstbedoeld aantal met den gemiddelden debietprijs per thail, of tot het berekenen van het gemiddelde van de opbrengst van 8 thail bereide opium, bij verkoop per thail en bij verkoop per mata.

Het behoeft geen betoog, dat dergelijke berekeningen geen of weinig waarde hebben.

Nu kan wel is waar niet ontkend worden, dat, op welke wijze de hier bedoelde berekening ook gemaakt wordt, het resultaat nimmer een onbepaald vertrouwen kan verdienen, omdat het voor een deel gebaseerd moet zijn op opgaven van den

pachter of op diens boeken, doch dit neemt niet weg, dat, wanneer, voor zooveel mogelijk, rekening wordt gehouden met de omstandigheden, in mijne aangehaalde circulaire van 20 Januari 1880 bedoeld, wanneer het bestuur zich de moeite getroosten wil, zoo nauwkeurig mogelijk te onderzoeken hoeveel opium de pachter gemiddeld van één kati ruwe opium verkrijgt, welke soorten opium hij het meest verkoopt, welke verhouding bestaat tusschen den verkoop per mata en den verkoop per thail, enz., — bij de vrij juiste kennis, welke omtrent de debietprijzen te verkrijgen is, berekeningen gemaakt kunnen worden, welke, zoo al niet geheel juist, dan toch de waarheid nabij komen, en waarvan de resultaten voldoende vertrouwen verdienen om te dienen tot grondslag van eene beoordeeling van den feitelijken toestand.

Met het oog op een en ander veroorloof ik mij UEdG., voor zooveel nodig, eene nadere en aandachtige lezing van hetgeen omtrent dit onderwerp reeds geschreven is en eene nauwkeurige behandeling dezer aangelegenheid, dringend aan te bevelen.

De opgaven over het loopend jaar, ten behoeve van het Koloniaal Verslag van 1882, hoop ik spoedig te ontvangen — uiterlijk vóór ultimo Februari 1883, — terwijl ik, voor het geval, dat Uwe berekeningen mochten leiden tot het resultaat, dat de pachter verloren heeft, gaarne omtrent de oorzaken zal worden ingelicht.

De Directeur van Financiën,
MICHELSEN.

No. 4055.

TRAKTEMENTSVERHOOGINGEN. — *Toekenning van periodieke — bij verwisseling van betrekking in het geval zij zoowel aan het oude als aan het nieuwe ambt verbonden zijn. — Explicatie van Bijblad no. 2874.*

Aan den Commandant der Zeemacht.

No. 1973 a.

Batavia, den 1sten December 1883.

Blijkens het hiernevens gaand extract uit het besluit van heden no. 9 is er in berust, dat de Lichtwachter bij het Havenlicht te Banjoewangi A. bij de beschikking van Uw Departement van 20 December 1882 no. 3083 reeds met ingang van 1 Augustus 1882 in het genot is gesteld van de aan die betrekking verbonden maximum-bezoldiging van f 40 's maands.

Met de Algemeene Rekenkamer is de Regeering echter van oordeel, dat ten deze eene onjuiste toepassing heeft plaats gehad van het bepaalde bij het besluit van 5 April 1871 no. 5 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 2874).

Blijkbaar is het de bedoeling van dat voorschrift om alleen op het tijdstip van overgang van de eene betrekking in de andere, wat de aanvankelijk toe te kennen bezoldiging betreft, rekening te houden met de in de laatstbekteerde betrekking genoten inkomsten.

Is eenmaal de aanvankelijke bezoldiging geregeld, dan behoort verder bij het toekennen van traktementsverhoogingen in de betrekking, waartoe men is overgegaan, het bedrag der inkomsten, welke men bij niet overgang genoten zou hebben, van geen invloed te zijn.

Bij het verhoogen van A.'s traktement als Lichtwachter te Banjoewangi op 1 Augustus 1882 had dus, naar het inzien der Regeering, geen rekening mogen zijn gehouden met de omstandigheid dat hij, Lichtwachter op Meinderts droogte gebleven

zijnde, op dien datum een inkomen zou verkregen hebben van f 36 en had dus in stede van twee verhoogingen van f 5, waardoor zijn inkomen in eens op f 40 's maands werd gebracht, slechts ééne verhooging van f 5 toegekend en zijne bezoldiging aldus op f 35 's maands gebracht moeten zijn.

Overigens komt het haar juist voor, dat A. reeds op 1 Augustus 1882 in het genot trad van een hooger inkomen, daar voor het geval bij den overgang in eene andere betrekking de aanvankelijk toe te kennen bezoldiging, gelijk in casu, niet hooger wordt gesteld dan het in de vorige betrekking laatstelijk genoten traktement, het ook haar billijk voorkomt, dat de tijd in de vorige betrekking zonder verhooging of nadere verhooging van traktement doorgebracht, mede telt bij het toekennen van de eerste verhooging in de nieuwe betrekking.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer aan ontvangen bevelen te voldoen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

Zie nadere explicatie in Bijblad no. 4322.

No. 4056. ZOUTVERKOOPPAKHUISMEESTERS. — *De inkomsten bij Staatsblad 1857 no. 45 aan de — toegekend, treden even en op dezelfde wijze als die, door hen genoten krachtens Staatsblad 1851 no. 2, in de plaats van vast traktement.*

BESLUIT.

No. 8. Buitenzorg, den 17^{den} October 1883.

Gelezen:

1°. het request, gedagteekend Batavia, 27 October 1882 van S., weduwe van L. in leven Zoutverkoopkhuismeester te Batavia, daarbij terugkomende op haar bij het besluit van 11 Juni 1882 no. 5 afgewezen verzoek, om herziening van het haar bij beschikking van het Bestuur over het Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke Ambtenaren in Nederlandsch-Indië van 18 November 1881 no. 1698 toegelegd pensioen en als maatstaf voor de berekening daarvan, niet alleen, zooals heeft plaats gehad te doen strekken de door wijlen haren echtgenoot genoten pikolgelden over verkocht zout, maar ook die, welke door hem ingevolge Staatsblad 1857 no. 45 werden genoten voor doorgezonden zout;

2°. de missives:

a. van het Bestuur over het Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke Ambtenaren in Nederlandsch-Indië van 26 Januari 1883 no. 144;

b. van den Directeur van Financiën van 14 September 1883 no. 14950 en bijlagen, waaronder het aan hem gericht schrijven van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 5 Juni te voren no. 7009.

Overwegende:

dat, afschoon de pikolgelden, die de Zoutverkoopkhuismeesters genieten over het zout, hetwelk zij niet verkoopen, maar naar elders verzenden, volgens de bevoordelingen van Staatsblad 1857 no. 45 werden toegekend ter vergoeding van „kosten van ontvangst, opschuring, verzending enz.,” het evenwel met het oog op de overwegingen, die aan de vaststelling van dat Staatsblad zijn voorafgegaan,

geen twijfel lijdt, dat die inkomsten, evenzeer als de pikolgelden over het door hem verkochte zout, geacht moeten worden te behooren tot die inkomsten, welke „vast traktement” vervangen;

dat op de door de Zoutverkoopkhuismeesters genoten doorvoergelden mitsdien van toepassing is artikel 30 van het Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke Ambtenaren in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1854 no. 93);

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

De adressante, — onder mededeeling dat de inkomsten aan de Zoutverkoopkhuismeesters bij Staatsblad 1857 no. 45 toegekend, evenals die door hen genoten krachtens Staatsblad 1851 no. 2 in de plaats treden van „vast traktement” en mitsdien daarover moet worden gecontribueerd aan het Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke Ambtenaren in Nederlandsch-Indië, ten einde bij de berekening van weduwnpensioen ook die inkomsten in rekening te kunnen brengen — met haar verzoek om herziening van haar pensioen te verwijzen naar het Bestuur over dat fonds en genoemd Bestuur uit te noodigen in vorenstaanden zin daartoe het noodige te verrichten.

Afschrift, enz.

Bij art. 2 van het besluit van 25 Maart 1884 no. 43 is wijders verklaard, dat de bij Staatsblad 1857 no. 45 bedoelde inkomsten der Zoutverkoopkhuismeesters in rekening behooren te worden gebracht bij eventueele suppletie van hun inkomsten tot het minimum, bedoeld bij Staatsblad 1851 no. 2 en Staatsblad 1867 no. 125.

No. 4057. VERBODSBEPALINGEN. — *Landsdienaren moeten van hunne positie als zoodanig geen gebruik maken tot het patroniseeren van nijverheidsvoortbrengselen.*

CIRCULAIRE aan de Chefs der Departementen van Algemeen Bestuur met uitzondering van den Commandant der Zeemacht 1).

No. 521b.

Batavia, den 22sten Maart 1884.

Onlangs is onder de oogen der Regeering gekomen een certificaat, door een Ambtenaar afgegeven ten behoeve van een handelsartikel, waarvan hij in zijne betrekking de goede eigenschappen had leeren waardeeren.

Aangezien de Regeering het minder gewenscht acht dat landsdienaren van hunne positie als zoodanig gebruik maken tot het patroniseeren van nijverheidsvoortbrengselen, omdat hieruit lichtelijk verhoudingen kunnen geboren worden, die het onafhankelijk standpunt in gevaar brengen, waarop de landsdienaar zich bij het behartigen der hem toevertrouwde belangen moet kunnen blijven stellen, is mij opgedragen $\frac{\text{Uwer Excellentie}}{\text{UHEdGestrenge}}$ te verzoeken voor zooveel $\frac{\text{Haar}}{\text{Uw}}$ Departement betreft, de noodige bevelen te willen uitvaardigen, om te voorkomen dat het voorbeeld van den hooger bedoelden Ambtenaar navolging vinde.

Van gezegde opdracht heb ik de eer mij mits deze te kwijten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

1) Laatstgenoemde ontving een schrijven van ongeveer gelijkluidenden inhoud.

No. 4058.

REIS- EN VERBLIJFKOSTEN *der tijdelijk ter beschikking gestelde Beambten tot tegang van den opiumsluikhandel.*

BESLUIT.

No. 26.

Buitenzorg, den 23sten Februari 1884.

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen, dat het Reglement op de reis- en verblijfkosten voor de Burgerlijke Ambtenaren in Nederlandsch-Indië, vastgesteld bij Staatsblad 1862 no. 153a en gewijzigd laatstelijk bij het besluit van 16 Juni 1883 no. 10 (Staatsblad no. 160), van toepassing is op de reizen in commissie, wegens overplaatsing en met binnenlandsch verlof wegens ziekte, van de tijdelijk ter beschikking gestelde Beambten tot tegang van den opiumsluikhandel — met dien verstande n. l. dat degenen hunner, die vergoeding genieten voor het onderhoud van dienstvaard, voor hunne dienstreizen geene transportkosten mogen declareeren anders dan in het geval, dat zij zich moeten begeven naar plaatsen, waarbij wegens den afstand als anderszins het gebruik van andere transportmiddelen dan hunne dienstvaard noodzakelijk wordt geoordeeld, blijkens eene verklaring van het betrokken Hoofd van Gewestelijk of Plaatselijk Bestuur.

Extract, enz.

Zie Bb. no. 4243.

No. 4059.

DELI-SPOORWEGMAATSCHAPPIJ. — *Wijziging der concessie-voorwaarden in Bb. no. 3893.*

BESLUIT.

No. 32.

Batavia, den 8sten April 1884.

Gelezen de missives:

a. van den Inspecteur-Generaal Chef van den dienst der Staatsspoorwegen op Java van 29 Maart 1884 no. 1251—, naar aanleiding van de missive van den 1^{en} Gouvernements-Secretaris van 18 November 1883 no. 1895— en het daarbij overgelegd schrijven van het Plaatselijk Comité der Deli-Spoorwegmaatschappij van 15 Maart 1884 no. 19:

b. van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken van 2 April 1884 no. 3094/c; Gelet op het besluit van 23 Januari 1883 no. 17 (Bb. no. 3893), waarbij zijn vastgesteld de voorwaarden van concessie voor den aanleg en de exploitatie van eenen spoorweg, loopende van de ankerplaats aan de Belawan over Medan naar Deli-toewa met een zijtak van Medan naar Timbang-langkat, in het landschap Deli (residentie Sumatra's Oostkust);

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen dat, onder voorbehoud van goedkeuring door de aandeelhouders de laatste alinea van art. 42 der in hoofde dezes genoemde voorwaarde van concessie wordt gewijzigd en gelezen als volgt:

„De Staat heeft het recht bij het einde der concessie den weg met materieel „en alles, wat tot een en ander behoort, vrij en onbezwaard over te nemen, op „den voet als voor het geval van naasting is omschreven in art. 44, met dien „verstande evenwel, dat de volgens dat artikel verkregen som tot kapitaal ge- „bracht wordt door vermenigvuldiging met twintig.

„Indien de Staat van dit recht wil gebruik maken, zal hij verplicht zijn min „stens twee jaren vóór het einde der concessie van dit voornemen schriftelijk „kennis te geven aan de concessionarissen; bij gebreke van zoodanige kennisge- „ving, zal de concessie van rechtswege voor den tijd van dertig jaren onder alle „dezelfde voorwaarden zijn verlengd.

„Deze bepalingen gelden ook bij het einde der verleende concessie.”

Zie verder wijziging in Bijblad no. 5482.

Afschrift, enz.

Ook van toepassing op den Spoorweg Medan-Bobongan, en de verlenging van den zijtak van den Deli-spoorweg tot aan kampong Selesseh, vide Bijblad no. 5064 en 5065.

No. 4060.

BOSCHWEZEN. — *Regelen in acht te nemen bij het onder geregeld heere brengen van wildhoutbosschen.*

CIRCULAIRE aan de betrokken Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera:

No. 169/B.

Batavia, den 6^{den} Mei 1884.

Bij hare missive van 8 April jl. no. 623d heeft de Regeering zich vereenigd met mijn voorstel om eenige algemeene regelen vast te stellen, die bij het onder geregeld beheer brengen van wildhoutbosschen moeten in acht genomen worden.

A. *Uit een klimatologisch oogpunt in verband met irrigatie.*

- 1°. In de bergrijke streken van West-Java, behoud der bosschen gelegen op meer dan 5000 en voor Midden- en Oost-Java, gelegen op meer dan 4000 Rhijnl. voeten boven den zeespiegel.
- 2°. In de minder bergrijke streken het behoud der bosschen op de toppen van heuvels en laag gebergte.
- 3°. Behoud van het bosch op 25 Rhijnl. roeden rondom bronnen en meren.

B. *In 't belang van timmerhout.*

- 1°. Behoud der bosschen in geïsoleerde streken, waar moeielijk djatihout is heen te voeren.
- 2°. Het aanhouden van die bosschen, welke veel goed hout opleveren, waarvoor een voldoende débouché bestaat, ten einde ze in eigen beheer te exploiteeren of daartoe aan particulieren af te staan.

Op daartoe bekomen last, heb ik de eer UEdG. te verzoeken bij de voorstellen tot het onder geregeld beheer brengen van wildhoutbosschen, in overleg met den Houtvester en de Hoofden van Plaatselijk Bestuur, volgens de boven omschrevene regelen te werk te gaan, zoomede de te dier zake reeds door de Regeering bekrachtigde voorstellen te herzien, die dan voor zooveel noodig door nieuwe ordonnantiën zullen worden vervangen.

Ik teeken hierbij aan, dat de Regeering op eene spoedige afdoening dezer aan- gelegenheid aandringt.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
D. PLES.

No. 4061.

BEGROOTING. — *Over het affecteeren op de posten voor „On- voorzienen uitgaven.”*

Aan den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

Batavia, den 4^{den} April 1884.

1) Bij missive van 19 Januari jl. no. 628/B. roept UHedG. de beslissing der Regeering in nopens de vraag, of, wanneer bereids machtiging is verleend tot eenige handeling, met bepaling, dat de daaruit voortvloeiende uitgaven, voor zoo veel een zeker dienstjaar betreft, worden gebracht ten laste van den post voor „Onvoorziene uitgaven”, al dan niet eene nadere beschikking der Regeering noodig is, om de als gevolg van bedoelde handeling in een volgend dienstjaar te doene uitgaven almede op de „Onvoorziene uitgaven” van dit dienstjaar te affecteeren.

Naar aanleiding van dat verzoek is mij opgedragen UHedG. het volgende mede te deelen.

In het algemeen is als regel aangenomen, dat over den post voor „Onvoorziene uitgaven” uitgetrokken — ook voor doorlopende uitgaven — door de Departementschefs niet mag worden beschikt, dan na voor elk jaar op nieuw verkregen machtiging der Regeering.

Eene andere opvatting zou er toe kunnen leiden, dat meer en meer uitgaven, die op de „Onvoorziene uitgaven” zijn aangewezen, b. v. voor extra-personeel, enz. jaren lang ten laste van die posten blijven voortloopen, wat de bedoeling niet kan wezen.

Als onvoorziene uitgaven kunnen toch alleen worden aangemerkt die uitgaven, welke zich onvoorzien doen gevoelen en waarvan het zich liet aanzien, dat zij een kort en geheel tijdelijk karakter hebben. Is dit niet het geval, dan dient zij op zoodanige uitgave ten spoedigste bij de begroting van een volgend jaar te worden gerekend.

In overeenstemming met bedoelden regel is ook door de Regeering tot dusverre bij het toestaan eener onvoorziene uitgave, vallende in twee dienstjaren, de affectatie slechts voor het loopende jaar aangegeven, en vervolgens, overeenkomstig de uitlegging van den Minister van Koloniën, blijkens het besluit van 13 Juli 1867 no. 52, aan art. 6 der Comptabiliteitswet gegeven: „dat eene behoefte, al heeft „ze ook reeds vroeger bestaan, opkomt in den loop van een dienstjaar, zoodra „zij zich in dat dienstjaar doet gevoelen” telkens eene nieuwe affectatie voor de uitgave bepaald ten laste van het volgend jaar. Volgens dit beginsel behoort derhalve de in hoofde dezes bedoelde vraag bevestigend beantwoord te worden.

Intusschen is blijkens de dezerzijdsche circulaire van 11 Januari 1876 no. 87 (Bijblad no. 3041) teruggekomen van de meening, welke de Regeering oorspronkelijk was toegedaan, dat n. l. geene beschikbaarstelling van fondsen door een Departementschef mocht geschieden ten laste van de onvoorziene uitgaven dan uit kracht van eene daartoe voor elk geval in het bijzonder verleende machtiging van den Gouverneur-Generaal, — doordien daarbij werd uitgemaakt, dat ook zonder die machtiging door de Chefs der Departementen betalingen ten laste der onvoorziene uitgaven mogen geschieden in gevallen, waarin die betalingen zich gronden op art. 11 der Comptabiliteitswet en dus van eene nadere aanwijzing der affectatie, die reeds bij de wet is voorgeschreven, geen sprake meer behoeft te wezen.

In verband met die beslissing is de vraag gerezen, of er evenzeer wel bedenkingen tegen zouden kunnen bestaan, om eenige door de Regeering voor een zeker tijdvak geautoriseerde uitgaven ten laste van den post voor „Onvoorziene uit-

1) Met eene eenigszins gewijzigd hoofd werd dezelfde brief tot de overige Departementschefs gericht.

gaven” te brengen, ook wanneer bedoeld tijdvak pas in een volgend jaar mocht ten einde loopen en in dat volgend jaar bij de begroting op bedoelde uitgave evenmin mocht zijn gerekend, als in het jaar waarin de autorisatie tot het doen der uitgave plaats vond.

De Regeering ziet in zoodanige wijze van handelen geen bezwaar uit overweging, dat de affectatie een noodwendig gevolg is van de machtiging tot het doen der uitgave, en er niets tegen kan zijn, dat uitgaven ten laste der onvoorziene uitgaven door een Departementschef worden geautoriseerd, wanneer door de Regeering is beslist, dat de uitgave mag geschieden en dat zij in de begroting hare omschrijving niet vindt.

Bij het verleenen der autorisatie zal dan echter de aanwijzing der affectatie niet uitsluitend voor het loopende jaar dienen te geschieden, maar vervat moeten worden in meer algemeene termen, dan wel in bewoordingen, waaruit blijkt, dat die aanwijzing zich uitstrekt over den geheelen duur van het tijdvak, waarvoor de uitgaven worden toegestaan.

Nochtans wenscht de Regeering in evenbedoelden zin alleen te handelen voor het geval de aanwijzing van fondsen ten laste der „Onvoorziene uitgaven” zal kunnen geschieden voor een bepaald aan te wijzen of minstens begrensde tijdvak, en zulks ten einde te voorkomen, dat dergelijke uitgaven, in stede van zoo spoedig mogelijk als een bijzonderen post op de begroting te worden gebracht, jaren lang als onvoorziene uitgaven blijven voortloopen.

Ingevolge ontvangen bevelen heb ik de eer UHedG. te verzoeken met deze beschouwingen bij het doen van voorstellen eventueel rekening te willen houden.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4062.

PLECHTIGHEDEN. — *Reis- en verblijfkosten van de Ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur, die de installatie van zelfstandige Patihs bezoeken.*

CIRCULAIRE aan de Residenten van Bantam, de Preanger-Regentschappen, Soerabaja en Probolinggo.

No. 4429.

Batavia, den 18^{den} Juni 1884.

Ten vervolge van de dezerzijdsche circulaire van 18 Februari jl. no. 1196 (Bb. no. 4043) heb ik, daartoe door de Regeering gemachtigd, de eer UEdG. mede te deelen, dat daár, waar het gebruikelijk is om aan de zelfstandige Patihs, bij hunne installatie en andere officieele plechtigheden, als in evengemelde circulaire bedoeld, gelijke eerbewijzingen te geven als aan een Regent, de in dusdanige afdelingen geplaatste Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur het recht hebben voor het bijwonen van die plechtigheden of door die Patihs te geven feesten, afzonderlijke reis- en verblijfkosten te declareeren op den voet der bestaande bepalingen.

UEdG. gelieve het vorenstaande, voor zoo veel noodig, ter kennis te brengen van de verschillende Ambtenaren in het gewest onder Uw bestuur.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
bij ontstentenis:
De Secretaris,

L. F. HORA SICCAMA.

Toegelicht bij Bijblad No. 6034 en 6059.

No. 4063. AFSTAND VAN GROND in erfpacht. — *Maatregelen in het belang eener spoedige afdoening van aanvragen om afstand van —.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera, met uitzondering van Batavia en de Vorstenlanden.

KABINET.

La. Ma./T.

Buitenzorg, den 20sten Juni 1884.

Het heeft mijne aandacht getrokken, dat aanvragen om afstand van gronden in erfpacht over het algemeen zeer lang in behandeling blijven, zoodat geruime tijd verloopt alvorens de aanvrager eene beschikking op zijn verzoek kan bekomen.

Wel is waar heeft deze daaraan dikwijls zelf schuld, maar ik mis de overtuiging dat de vertraagde indiening der stukken in vele gevallen niet aan gebrek van de noodige voortvarendheid bij de betrokken Ambtenaren te wijten is. Daarbij komt dan nog, dat de afdoening meermalen te wenschen overlaat, waardoor eene nadere correspondentie noodig wordt.

Het is mijn verlangen, dat hierin afdoende verbetering kome. Deze mag worden verwacht, wanneer men zich voldoende rekenschap geeft van de nadeelen, welke voor de belanghebbenden uit de vertraagde afdoening hunner aanvragen kunnen voortvloeien, nadeelen, welke er slechts toe kunnen leiden, om anderen af te schrikken en zodoende de in elk opzicht zoo wenschelijke ontginning van Java's bodem tegen te houden.

Ik doe een ernstig beroep op Uwe medewerking, om die wetenschap bij het betrokken personeel te vestigen en verder nauwkeurig toe te zien op de spoedige behandeling der inkomende erfpachtsaanvragen zonder dat, zooals van zelf spreekt, de degelijkheid der behandeling daaronder mag lijden.

In het belang van het beoogde doel zal het zijn, wanneer niet meer, zooals tot dusver geschiedde, voor elke aanvraag eene commissie benoemd wordt, maar voor de vereischte onderzoekingen in elke afdeeling eene permanente commissie wordt aangewezen, bestaande uit vaste en plaatsvervangende leden. De eersten kunnen zijn de Controleur of de Aspirant-Controleur, in de afdeeling werkzaam, en het Districtshoofd, terwijl als plaatsvervangende leden in aanmerking kunnen komen de Assistent-Resident of waar geen Ambtenaar van dien rang aanwezig is, de Controleur der naburige afdeeling en de Regent of de Patih van het betrokken Regentschap.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
O. VAN REES.

No. 4064. LANDRENTÉ. — *Verbetering van den bestaanden aanslag.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera met uitzondering van die der Vorstenlanden.

KABINET.

No. 1.

Buitenzorg, den 23sten Juni 1884.

Ten gevolge van het bijna ten einde gebracht onderzoek, bedoeld bij het besluit van 23 October 1879 no. 3 (Bijblad op het Staatsblad no. 3490), zal eerlang de eerlang de gelegenheid bestaan om te beoordeelen welk landrentestelsel behoort te worden aangenomen.

Intusschen zullen de verzamelde gegevens al dadelijk door UHedG. kunnen en moeten worden benut voor de verbetering van den bestaanden aanslag zooals bij artikel 2 der ordonnantie in Staatsblad 1878 no. 110 is voorgeschreven.

Uit het onderzoek is toch gebleken, dat daarin de grootste onregelmatigheid bestaat; het heeft, om slechts bij de uitersten stil te staan, aanslagen aan het licht gebracht, welke buiten alle verhouding zijn opgedreven, die zelfs de grens van twintig procent per bouw aanzienlijk overschrijden, terwijl het tegelijkertijd op heffingen wijst, welke buitensporig laag te achten zijn.

Ik wensch, dat met kracht aan de verbetering van dezen toestand de hand worde geslagen, dat de thans verkregen meerdere kennis van de uitgebreidheid en de opbrengst van den grond zoomede van andere omstandigheden oordeelkundig aangewend worde om den aanslag te verminderen, waar hij te zwaar, hem te verhoogen, waar hij te laag bevonden wordt, m. a. w. om aan de werking dezer belasting, in afwachting harer nadere regeling, de meest mogelijke regelmaat te verzekeren. Zodoende zal het ook mogelijk worden die nieuwe regeling in te voeren, zonder dat men daarbij voor schokken te vreezen heeft.

Wenken hoe te dezen aanzien te handelen zijn overbodig, daar slechts — zij het met meer kans om het einddoel te bereiken — behoefte te worden voortgegaan op een reeds ingeslagen weg, welke in de kabinetscirculaire van 14 April 1878 no. 1¹⁾ en 23 October 1879 no. 3 (Bijblad no. 3490) werd afgebakend.

Alleen wordt hier aangeteekend, dat waar de aanslag het bedrag van f 20 te boven gaat, hij zonder verwijl tot dat maximum moet worden teruggebracht. Overigens zal over het algemeen eene geleidelijke verlaging en verhooging der cijfer de voorkeur verdienen, daar alles dient vermeden, wat tot voor de Indische huishouding zoo nadeelige schokken aanleiding zou kunnen geven. Waar te lage heffingen moeten worden opgevoerd, acht ik eene verhooging van 20% der belasting per jaar in den regel wel het maximum, waartoe overgegaan kan worden.

Daar het mij bekend is, dat er ambtenaren zijn, die in de meening verkeeren, dat de landrente 20% der bruto-opbrengst van het eerste gewas mag bedragen, zij dat de landrente 20% der bruto-opbrengst gebracht, dat uit het schaalstelsel, bedoeld bij Staatsblad 1872 no. 66, duidelijk blijkt, dat men daarbij nooit tot 20% komt, en dat (bij eene bruto-opbrengst van f 100 en minder) de landrente in procenten berekend lager is, naarmate de opbrengst minder bedraagt, eene regeling wel te verdedigen, wanneer men aanneemt, dat de productiekosten geen gelijken tred houden met de opbrengst, en op geringe zwaarder drukken dan op groote oogsten.

Overigens is in de reeds genoemde circulaire van 14 April 1878, toelichtende de ordonnantie in het Staatsblad van dat jaar no. 110, het uitsluitend rekening houden met de bruto-opbrengst afgekeurd, en wordt zoowel in dat schrijven als in de missive van den 1^{en} Gouvernements-Secretaris van 4 Juni 1880 no. 891 (Bijblad no. 3583) voorgeschreven den aanslag bij admodiatie te doen geschieden en behalve op opbrengst en uitgestrektheid ook op alle andere bijzondere omstandigheden te letten, waarbij echter steeds op den voorgrond behoort te staan, dat er niet mag worden aangeslagen voor meer dan de bevolking gevoeglijk kan opbrengen.

De hierbedoelde taak zal ongetwijfeld zeer veel vergemakkelijkt worden, indien UHedG. een ruim gebruik maakt van de voorlichting van den Hoofdinspecteur voor de suiker- en rijstcultuur enz. Dr. J. H. C. Sollewijn Gelpke, die de verzameling der gegevens geleid heeft en aan hunne groepeerings nog bezig is.

¹⁾ Deze circulaire is hier achter eegenomen.

Zonder daarmede te kort te willen doen aan de ingevolge art. 2 van Staatsblad 1878 no. 110 bij U berustende bevoegdheid om, onder nadere goedkeuring der Regeering, den aanslag in de landrente te wijzigen, heb ik het noodig geacht dien Hoofdamtenaar met de algemeene leiding der landrentezaken te belasten.

Wil toch de arbeid de gewenschte vruchten dragen, d. w. z. wil er niet alleen meer regelmaat komen in den aanslag van elk gewest in het bijzonder, maar ook in dien van de verschillende gewesten ten opzichte van elkander — hetgeen voor de behoorlijke voorbereiding der nieuwe regeling juist verlangd wordt, — dan is eenheid van handelen een vereischte; en genoemde Hoofdinspecteur mag met het oog op den aard zijner betrekking en de hem opgedragen taak zonder twijfel als de meest bevoegde persoon beschouwd worden om die eenheid tot stand te brengen.

Over alle zaken, de landrente betreffende, en speciaal ten aanzien van de verbetering van den aanslag, gelieve UHedG. dr. Sollewijn Gelpke te raadplegen. Geen wijziging van bestaande cijfers zal dus moeten plaats hebben, zonder dat met hem vooraf in overleg getreden is. Mocht er verschil van gevoelen ontstaan in die mate, dat U vermeent, met het oog op Uwe verantwoordelijkheid, welke in haar geheel blijft, Uwe zienswijze niet aan de zijne te kunnen ondergeschikt maken, zoo kan de beslissing der Regeering door tusschenkomst van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur worden ingeroepen.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
O. VAN REES.

Zie Bb. no. 4279,

Aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera met
uitzondering van die der Vorstenlanden.

KABINET.

No. 1.

Buitenzorg, den 14^{den} April 1878.

Blijkens de overwegingen van de ordonnantie van 11 Maart II. (Staatsblad no. 110), achtte de Regeering het niet wenschelijk een nieuwen vijfjaarlijkschen aanslag der landrente te doen plaats hebben volgens de bepaling van art. 12 der ordonnantie van 3 April 1872 (Staatsblad no. 66), en waren nog niet alle gegevens aanwezig, die zij noodig acht voor eene beslissing omtrent eene geheel nieuwe regeling.

Het kwam der Regeering echter niet geraden voor, om aanvankelijk den aanslag algemeen te laten op het bedrag voor 1877. Het is toch bekend, dat de aanslag, zooals hij voor 1877 is vastgesteld ingevolge de toepassing aan de ordonnantie van 1872 gegeven, hier uiterst laag is, elders zoo hoog opgedreven, dat de lasten der bevolking te zwaar moeten worden geacht.

De gelegenheid, om daarin verandering te brengen, moest worden in 't leven geroepen.

Tevens kwam het noodig voor de gelegenheid te openen, om gaandeweg van betere gegevens omtrent de opbrengst en de uitgestrektheid der gronden partij te trekken, ten einde den aanslag meer naar billijkheid te regelen. Door geleidelijke verbeteringen van den aanslag zal de billijkheid bevorderd worden niet alleen, maar kan het ook mogelijk worden later een aanslag naar eene nieuwe regeling te doen plaats hebben zonder te groote schokken.

Van de bevoegdheid, in art. 2 der ordonnantie gegeven, moet dus in de eerste

plaats gebruik worden gemaakt tot verbetering van den aanslag, waarvan men reeds weet of vermoedt dat hij te laag dan wel te drukkend is. Die aanslag moet in eens of langzamerhand worden gebracht op een billijker cijfer.

Maar tot deze verbeteringen van den aanslag mag men zich niet bepalen. Daar, waar men nog niet genoeg gegevens heeft, om te beoordeelen of de bestaande aanslag moet veranderd worden, moet er naar gestreefd worden ze te krijgen. Voortdurend moet daartoe het mogelijke worden gedaan door onderzoek naar de opbrengst en de uitgestrektheid der gronden.

Naarmate gegevens verkregen worden, wordt beoordeeld of de aanslag behouden dient te blijven, dan wel verhoogd of verlaagd moet worden.

Is verhooging noodig, dan kan die naar omstandigheden in eens plaats hebben of over meer jaren worden verdeeld.

De ondervinding heeft aangetoond, dat de toepassing van het tarief, bij art. 2 der ordonnantie van 1872 vastgesteld, in vele gevallen tot een aanslag zou leiden te drukkend voor de bevolking. In zoodanige gevallen moet de verhooging of achterwege blijven of tot een lager cijfer beperkt worden.

Om op goede gronden te bepalen, dat de bestaande aanslag te hoog of te laag is en welke verandering er in gebracht moet worden, kan dus niet uitsluitend op de bruto-opbrengst gelet worden van padi, of — waar deze niet geteeld wordt — van een ander gewas. Ook op alle andere omstandigheden moet gerekend worden.

Het kan zich toch licht voordoen, dat een gelijke aanslag van twee desa's, die — wat evenbedoelde bruto-productie betreft — gelijk staan, voor de eene zeer drukkend, voor de andere betrekkelijk laag genoemd zou moeten worden, b. v. omdat in de eene niet, in de andere wel de gelegenheid bestaat, om door de teelt van tweede gewassen nog een aanzienlijk voordeel van de gronden te trekken.

Tot de gegevens, welke dienen moeten om te beoordeelen voor hoeveel eene desa is in te slaan, behoort ook de berekening van hetgeen bij billijke repartitie voor gronden van onderscheiden qualiteit per bouw betaald moet worden. Bij het nagaan hiervan kan van de verdeeling der gronden in soorten — zooals die bij de landbouwende bevolking zelve gebruikelijk is — veel partij worden getrokken.

Bij het vragen van goedkeuring ingevolge art. 2 der ordonnantie in Staatsblad 1878 no. 110, moeten aan de Regeering worden medegedeeld de redenen, waarom, in overeenstemming met het bovenstaande, de vermeerdering of vermindering is noodig geacht.

Is eenmaal de aanslag herzien, dat moet zonder overwegende redenen in de eerstvolgende jaren niet opnieuw tot herziening worden overgegaan. Daargelaten het geval, dat eene noodig geoordeelde vermeerdering over eenige jaren wordt verdeeld, moet eenige vastheid in den aanslag, gelijk ook de ordonnantie van 1872 bedoelde, wenschelijk worden geacht.

Blijkens art. 3 van de ordonnantie is het noodig geacht bekend te zijn met de wijze, waarop de van Regeeringswege vastgestelde aanslag in de desa over de grondstukken wordt verdeeld. De repartitiecijfers toch kunnen van groot nut zijn ter beoordeeling van de grondslagen van eene latere regeling. Het zal niet altijd noodig zijn van de repartitie aantekening te houden door vermelding van de namen der landbouwers en van ieders aanslag. In veel gevallen toch kan dit geschieden door vermelding van blokken, waarvan al de gronden op een gelijk cijfer per bouw zijn aangeslagen. En zulk eene vermelding verdient de voorkeur, want

zij is niet alleen eenvoudiger, maar ook duidelijker, omdat bij latere raadpleging de verandering in de personen of namen der bezitters geen bezwaar oplevert.

De ordonnantie laat aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur over naar omstandigheden te bepalen hoe de aantekeningen worden ingericht.

In sommige gevallen zullen deze aantekeningen, die in elk geval gehouden moeten worden, kunnen samenvallen met die, welke volgens de ordonnantie in Staatsblad 1874 no. 65a daar, waar dit mogelijk is, moeten worden gehouden van de namen der landrenteplichtigen en van het bedrag, waarvoor ieder is aangeslagen.

Ten einde eene gelijkmatige behandeling van deze gewichtige aangelegenheid zooveel mogelijk te bevorderen, zal de Hoofdinspecteur Van Gorkom op zijne rondreis deze zaak bespreken met de Ambtenaren, of zal — voor zooveel noodig — zoodanige bespreking plaats hebben door degenen, die in eenig gedeelte van Java met dien Hoofdinspecteur de zaak hebben behandeld.

In afwachting daarvan mag echter niet worden stilgezeten, maar moeten gegevens verzameld worden, om al dadelijk vóór 1 October 1878 eenige verbeteringen tot stand te brengen en daarmede geleidelijk verder te gaan.

Ik verwacht dat de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, zoo veel in hun vermogen is, zullen zorgen en door hunne ondergeschikte Ambtenaren, zoo Europeesche als Inlandsche, zullen doen zorgen voor de verkrijging van al zulke gegevens, als voor een billijken aanslag noodig zijn.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
VAN LANSBERGE.

No. 4065. LANDRENT. — *Nadere explicatie der bepaling, dat van de betaling van — zijn vrijgesteld gronden, op hoog gezag of vrijwillig beplant met koffie en waarvan het product aan den Lande moet geleverd worden.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera uitgezonderd Soerakarta en Djokjakarta.

No. 3152. Batavia, den 8ten Mei 1884.

Bij circulaire dd. 6 Februari 1879 no. 1291, opgenomen in Bijblad no. 3454, gaf mijn ambtsvoorganger eenige regelen omtrent de toepassing der bepaling, dat van de betaling van landrente zijn vrijgesteld gronden op hoog gezag of vrijwillig beplant met koffie en waarvan het product aan den Lande moet geleverd worden.

Deze circulaire is echter niet overal even juist begrepen of in werking gekomen.

In eenige afdeelingen heeft men de bevolking, met voorspiegeling van landrente vrijstelling, er toe gebracht, om koffie te planten op zanderige en arme tegalans in warme streken, even boven de zee-oppervlakte gelegen.

Het spreekt van zelf, dat die koffie daar mislukte, niettegenstaande ook dadapboomen aangeplant waren, wat niet in de bedoeling ligt, omdat de telagans dan geleidelijk in beschaduwde tuinen zouden overgaan, waar de cultuur van veldgewassen moeilijk wordt.

Kali-Abang (Bagelen), het voorbeeld in bovenbedoelde circulaire aangehaald, is eene streek op 3000 voet en hooger. De koffieboom kan daar groeien en produceren zonder schaduw, hetgeen in de lagere landen niet wel mogelijk is.

In andere afdeelingen is te spoedig tót vrijstelling van landrente overgegaan.

Het jonge koffieplantsoen raakte verstikt onder daartusschen geplante veldgewassen en werd niet meer onderhouden, zoodat na een paar jaren landrente vrijstelling zonder koffieproduct, alles weer tot den ouden toestand terug moest keeren.

Ook de basis van 100 koffieboomen per 50 □ Rijnl. roeden geeft aanleiding tot begripsverwarring. Men deed de vraag of voor 1500 boomen vrijstelling van landrente van 1½ bouw moest verleend worden, terwijl in werkelijkheid de 1500 boomen geplant waren op de uitgestrektheid van slechts één bouw.

Ten einde allen twijfel weg te nemen en met wijziging der boven aangehaalde circulaire, heb ik de eer UEdG. te verzoeken, tot ontheffing der betaling van landrente in aanmerking te brengen alle in de hoogere streken gelegen landrenteplichtige velden van ¼ bouw of grooter, waar tusschen de veldgewassen in, vruchtgevende koffieboomen staan op eene tusschenruimte van minstens 36 en hoogstens 90 □ Rijnl. voeten.

Het behoeft geen betoog dat gronden, speciaal voor koffie bestemd, van landrente zijn vrijgesteld.

Schaduwboomen worden in casu voor den tusschenboom van koffie niet vereischt.

De cultuur van veldgewassen gaat het best met die van de koffie gepaard, wanneer, zonder schaduwboomen, de koffieboomen op rijen van 3 × 24 of 3 × 30 Rijnl. voeten geplant worden.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
D. PLES.

No. 4066. VERPONDING. — *Kohieren.*

CIRCULAIRE van den 20sten Juni 1884, no. 10128, van den Directeur van Financiën aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera (except Soerakarta en Djokjakarta), de Gouverneurs van Sumatra's Westkust en van Celebes en Onderhoorigheden en de Residenten der Oostkust van Sumatra, van Amboina, Ternate en Menado. Vervallen door Bb. no. 4413, aangevuld bij no. 4751.

No. 4067. PERSONEELE BELASTING EN PATENTRECHT. — *Waarmaking der hulpresters van ontvang.*

CIRCULAIRE aan de hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java.

No. 10128. Batavia, den 20sten Juni 1884.

Door verscheidene Algemeene Ontvangers wordt gebruik gemaakt van hulpresters van ontvang voor de personeele belasting en het patentrecht, die niet zijn gefoliceerd en geparapheerd door het Hoofd van Gewestelijk Bestuur.

Ingevolge art. 4 der dezerzijdsche beschikking van 24 Maart 1879 no. 4919 (Bb. no. 3731) moeten de ontvangsten uit elk hulprester dagelijks vóór de sluiting van het kantoor in ééne som worden overgenomen in het register van ontvang (comptabiliteit no. 1).

Bedoelde hulpresten zijn alzoo te beschouwen als een deel uit te maken van het register van ontvangst, waarvan de overlegging in rechten zou kunnen worden gevorderd.

Het komt mij daarom wenschelijk voor, dat ook ten aanzien dezer hulpresters

worde opgevolgd het besluit van 15 December 1864 no. 6 (Staatsblad no. 195), weshalve ik met verwijzing, voor zooveel noodig, naar het voorkomende in de dezerzijdsche circulaire van 10 April 1878 no. 5549 (Bb. no. 3288), de eer heb UwEdG. te verzoeken er voor te willen zorgen, dat de hulpregisters voor de personeele belasting en het patentrecht, zoomede die voor de verponding en de belasting op rijtuigen, waar daarvan wordt gebruik gemaakt ingevolge mijne beschikking van heden no. 10129, op wettige wijze worden gewaarmerkt.

De Directeur van Financiën,
DE ROO.

No. 4068. UITLEVERING van naar de Straits-Settlements gevluchte misdadigers.

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur en Officieren van Justitie bij de Raden van Justitie in Nederlandsch-Indië.

No. 1554.

Batavia, den 19den Juli 1884.

Uit de ter dezer zake van den Consul-Generaal der Nederlanden te Singapore bekomen mededeelingen is der Regeering gebleken, dat de bescheiden, die bij aanvragen om uitlevering van naar de Straits-Settlements gevluchte misdadigers worden overgelegd, meestal onvolledig zijn, of niet aan de vereischten voldoen.

Dewijl zulks telkens aanleiding geeft tot moeilijkheden en oponthoud, die vooral bij dergelijke aanvragen vermeden behooren te worden, heeft de Regeering mij opgedragen, om UEdG. in deze van de noodige instructies te voorzien, in voldoening waaraan ik de eer heb het navolgende onder Uwe aandacht te brengen.

Ofschoon het tusschen Nederland en Groot-Britannië gesloten verdrag tot wederkeerige uitlevering van misdadigers (Nederlandsch Staatsblad 1874 no. 113) niet voor de wederzijdsche koloniën verbindend is, moeten niettemin de bepalingen dier overeenkomst, welke overeenstemmen met de in Engeland geldende regelen voor de uitlevering van vreemdelingen, door de autoriteiten in de Straits-Settlements worden nageleefd bij de uitlevering van misdadigers op aanvraag van Nederlandsch-Indische zijde.

Art. 8 van gemeld traktaat nu onderscheidt twee gevallen: eerstens dat de aanvraag tot uitlevering betreft iemand, die beschuldigd wordt van een misdrijf, waarvoor uitlevering kan worden gevraagd en verkregen, en ten andere, dat de opgevraagde persoon reeds ter zake van zodanig misdrijf veroordeeld is.

In eerstgemeld geval moet de aanvraag tot uitlevering vergezeld zijn van een bevel van gevangenneming, afgegeven door de bevoegde overheid, en van zoodanige stukken als welke, overeenkomstig de wetten der plaats, waar de beschuldigde gevonden is, zijne aanhouding zouden wettigen, indien het misdrijf aldaar gepleegd was.

Ten aanzien van Groot-Britannië en zijne koloniën moeten laatstbedoelde stukken bestaan in geauthentiseerde afschriften der processen-verbaal van de verklaringen der getuigen, welke getuigen moeten zijn beëdigd geweest, terwijl van de beëdiging uitdrukkelijk melding moet zijn gemaakt. De bescheiden moeten voorts voorzien zijn van de onderteekening en het ambtszegel der overheid, waarvan zij uitgaan, onverminderd de vereischte legalisatie (vgl. art. 15 der Engelsche extradition-act van 1870, opgenomen in de bijlagen van Sir Robert Phillimore's Commentaries upon international law, 2e druk, 1e deel pp. 600 en 601).

In het in de tweede plaats gemeld geval, nl. dat de persoon, wiens uitlevering gevraagd wordt, reeds veroordeeld is, moet de aanvraag tot uitlevering vergezeld zijn van het betrekkelijk veroordeelend vonnis, ten aanzien waarvan mede behoort te worden in acht genomen hetgeen hierboven gezegd is nopens onderteekening, zegel en legalisatie.

In beide gevallen moet echter het misdrijf, waarvan de voortvluchtige persoon beschuldigd, of waarvoor hij veroordeeld is, in de stukken met name zijn genoemd, en behooren tot een van de in art. 2 van bovengenoemd verdrag vermelde misdrijven, ter zake waarvan alleen de uitlevering wordt toegestaan, welke misdrijven zijn:

- 1°. moord (daaronder begrepen vadermoord, kindermoord en vergiftiging) of poging tot moord;
- 2°. moedwillige doodslag;
- 3°. muntvervalsing of het desbewust in omloop brengen van valsche munt;
- 4°. valsheid in geschriften, daaronder begrepen het namaken van bankbiljetten, muntpapier en openbare schuldbrieven;
- 5°. diefstal, daaronder begrepen elke diefstal, die door de Nederlandsche strafwet niet als eenvoudige diefstal beschouwd wordt;
- 6°. oplichting, knevelarij, verduistering of ontvreemding door openbare ambtenaren met bewaring of ontvangsten belast;
- 7°. bedriegelijke bankbreuk;
- 8°. valsch getuigenis;
- 9°. verkrachting;
- 10°. opzettelijke brandstichting;

wordende hierbij aangeteekend, dat bij evengenoemd art. 2 wijders is bepaald, dat de uitlevering ook plaats zal hebben ter zake van medeplichtigheid aan al de voornoemde misdrijven, mits zoodanige medeplichtigheid naar de wetten van beide contracteerende partijen strafbaar zij.

Onder mededeeling van het vorenstaande heb ik mitsdien de eer UEdG. te verzoeken, om in den vervolge bij aanvragen tot uitlevering van misdadigers, de boven bedoelde voorschriften stipt in acht te nemen, en zorg te dragen dat de daarbij over te leggen bescheiden aan de opgenoemde vereischten voldoen.

De Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van N.-I.
HUBER NOODT.

No. 4069. PERSONEELE EN PATENTBELASTING. — *Vermindering der — door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op eigen initiatief.*

Aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java, de Residenten van de Pedangsche Bovenlanden en Tapanoei en de Assistent-Residenten van Deli, Banda en Gorontalo.

No. 11566.

Batavia, den 14den Juli 1884.

Bij de laatste alinea van art. 34 van de ordonnantie op de personeele belasting en de laatste zinsnede van de eerste alinea van art. 30 van de ordonnantie op het patentrecht (Staatsbladen van 1878 nos. 349 en 350) is bepaald, dat vermindering van den aanslag in die belastingen schriftelijk moet worden gevraagd.

Dientengevolge gold tot nog toe als regel, dat de administratie, zonder zoodanig

verzoek, geen vermindering van aanslag kan toestaan, zelfs niet wanneer zij weet, dat, ten gevolge van het vertrek van belastingschuldigen naar het buitenland, de huishouding in den loop van het jaar opgebroken of het patentplichtig beroep gestaakt is, of dat belanghebbende in de onmogelijkheid heeft verkeerd vóór zijn vertrek vermindering te vragen, omdat hem nog geen aanslagbiljet was uitgereikt.

Deze letterlijke opvatting der bepalingen veroorzaakt der administratie vele moeilijkheden.

De bedoeling van den wetgever is blijkbaar geweest een fatalen termijn te stellen, ten einde reclames na jaar en dag te voorkomen.

Waar het Hoofd van Gewestelijk Bestuur voldoende gegevens heeft om de vermindering te bewerkstellingen, bestaat er dus geen bezwaar, dat daartoe van die zijde het initiatief genomen worde.

Het komt mij echter noodig voor, dat deze bemoeienis der administratie beperkt blijve tot den aanslag van belastingschuldigen, die Nederlandsch-Indië hebben verlaten.

Ik heb daarom de eer UwEdG. te verzoeken om voortaan, alvorens voorstellen te doen tot invordering van verschuldigde belasting van buiten Nederlandsch-Indië vertoevende personen, den aanslag te verminderen tot het cijfer, dat tot op het tijdstip van vertrek verschuldigd is.

De Directeur van Financiën,
DE ROO.

No. 4070. BOSCHWEZEN. — *Aanplantingen van wildhout op gronden, die later voor de verplichte koffiecultuur in aanmerking zullen komen.*

CIRCULAIRE aan de Residenten op Java met uitzondering van Batavia, Rembang en de Vorstenlanden.

No. 58/B. Batavia, den 17^{den} Februari 1881.

De jaarlijksche aanplantingen van wildhout, die onder de leiding der houtvesters geschieden, hebben vooral ten doel om, door middel van herbosching der ontwoude berghellingen, de klimatologische toestanden dier landstreken te verbeteren en de instandhouding van bestaande bronnen te waarborgen. Daarom wordt met die aanplantingen, die meest in de hooge bergstreken geschieden, het vormen van hoog opgaand bosch beoogd.

Ik acht het echter ook van groot belang, dat houtgewas worde geteeld op gronden, die later voor de verplichte koffiecultuur zullen in aanmerking komen. Daardoor zal men die gronden vooraf aanmerkelijk verbeteren. Die aanplantingen zullen mitsdien moeten aangelegd worden op eene voor koffie geschikte hoogte en op voegzamen afstand van de desa's.

Zulke herboschingen met het oog op de koffiecultuur in de toekomst worden dringend in Uw zorg aanbevolen.

Ik heb mitsdien de eer UEdG. te verzoeken den Houtvester op te dragen daarvoor telken jare, met het bestuur in overleg treden en dan op het door hem in te dienen cultuurplan nopens de wildhoutbosschen, de noodige voorstellen te doen.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
G. Th. H. HENNY.

No. 4071. INLANDSCHE HOOFDEN. — *Onderstand aan weduwen van — en ambtenaren. — Onderzoek of zij nog in leven en onhertrouwd zijn.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java.

No. 807. Buitenzorg, den 6^{den} Mei 1884.

Bij de Regeering is twijfel gerezen of al de weduwen van Inlandsche Hoofden en Ambtenaren, wier onderstand in Uw gewest wordt uitbetaald, nog in leven en onhertrouwd zijn.

Een onderzoek ter zake kan niet geheel aan het Inlandsch Bestuur overgelaten worden, maar behoort te geschieden onder nauwlettend toezicht van de Europeesche Ambtenaren.

Namens den Gouverneur-Generaal heb ik de eer UHed. te verzoeken, dat onderzoek te doen instellen en van den uitslag, binnen eene maand na de ontvangst van dezen brief, te doen blijken door inzending van een staat, waarop de namen en den leeftijd van bedoelde weduwen zijn vermeld, met aanhaling der besluiten, waarbij onderstand is toegekend en vermelding van de verklaring van het betrokken Districts-, Onderdistricts- of daarmede gelijkstaand Hoofd, dat de onderstand genietende weduwen niet zijn hertrouwd.

De Algemeene Secretaris,
BERGSMA.

No. 4072. WACHTGELD. — *Herplaatsing van ambtenaren op —, nonactiviteits-traktement en onderstand.*

CIRCULAIRE aan de Chefs der Departementen van Algemeen en de Hoofden van gewestelijk Bestuur zoomede aan de verschillende Autoriteiten en Colleges in Nederlandsch-Indië.

No. 838. Batavia, den 10^{den} Mei 1884.

Het groote aantal landsdienaren, dat onder genot van wachtgeld, nonactiviteits-traktement of onderstand buiten betrekking is, heeft opnieuw de aandacht der Regeering getrokken.

Hoezeer er in den laatsten tijd naar is gestreefd dat aantal te beperken, is de Gouverneur-Generaal van oordeel, dat in die richting meer kan en moet worden gedaan.

Spoedige herplaatsing van wachtgelders moet regel zijn, tenzij zij geheel ongeschikt geacht worden voor verderen dienst, in welk geval ten spoedigste een voorstel moet worden gedaan tot hun ontslag uit den dienst van den Lande.

Zij, die thans niet meer volkomen berekend geacht worden om betrekkingen te bekleeden als vroeger door hen werden vervuld, moeten in eene mindere betrekking of bij een anderen diensttak opnieuw eene plaatsing vinden.

Overigens zal bij vacatures telkens en in de eerste plaats behooren te worden hagegaan of wachtgelders hetzij zij vroeger eene gelijke, hetzij een hogere bezoldiging genoten dan aan de opengevallen betrekking is verbonden, voor de vervulling daarvan in aanmerking komen.

Het is het ernstig voornemen van de Regeering aan die regelen streng de hand te houden.

Zij verwacht van de betrokken autoriteiten, dat zij daarin krachtig zal worden gesteund, en dezen zelf bij voorziening in vacatures — zooals plichtmatig is — zich naar die regelen zullen gedragen.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer aan bekomen bevelen te voldoen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

Zie hierbij Bb. no. 5648.

No. 4073. INLANDSCHE HOOFDEN EN AMBTENAREN. *in de residentie Lampongsche Districten. — Kostumes.*

BESLUIT.

No. 30. Buitenzorg, den 24sten 1884.

Gelezen, enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. In te trekken het besluit van 22 December 1870 no. 30 (Staatsblad no. 194).

Ten tweede. Te arresteeren de ondervolgende bepalingen voor kostumes van erkende doch onbezoldigde Hoofden en bezoldigde Inlandsche Ambtenaren in de residentie Lampongsche Districten.

I. Aan de erkende doch onbezoldigde Hoofden is het toegestaan bij officieele gelegenheden gebruik te maken van het volgend kostuum:

- a. een buis (*badjoe*) met staanden kraag, volgens den gebruikelijken Inlandschen snit, van zwart laken, voorzien van gouden borduursels ^{en} of goud galon ter breedte van één centimeter en met negen met zwart laken overtrokken knopen;
- b. een wit katoenen *badjoe dalem* of vest, met negen gladde vergulde knoopjes;
- c. een lange broek van zwart laken of wit linnen, zonder galon ter zijde;
- d. een korte *sarong* en een hoofddoek ter keuze. Het borduursel aan het buis (*badjoe*) bestaat uit eene geschelpde gouden omlijsting ter breedte van vijf centimeters buitenwerks, waarin is aangebracht eene in zeven bochten golvende gouden streep ter breedte van drie millimeters.

Dit borduursel ^{en} of het goudgalon worden voor de verschillende rangen aangebracht op de wijze, hieronder aangegeven:

1°. voor een Margahoofd of Bandar:

borduursel op den kraag over de geheele lengte en rond de mouwopslagen;

2°. voor een op zich zelf staand Kampongshoofd (niet aan een Margahoofd of Bandar ondergeschikt):

borduursel op den kraag over de geheele lengte en twee gouden galons rond de mouwopslagen;

3°. voor een aan een Margahoofd of Bandar ondergeschikt Kampongshoofd:

borduursel rond de mouwopslagen;

4°. voor een Soekoehoofd:

goudgalon rond de mouwopslagen.

II. Aan de Inlandsche Ambtenaren is het toegestaan bij officieele gelegenheden gebruik te maken van de volgende kostumes:

1°. voor den Hoofddjaksa bij den Landraad te Telok-Betong:

het kostuum, voorgeschreven voor zijne ambtgenooten op Java en Madoera bij de besluiten van 2 April en 7 November 1870 no. 9 en 2 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 2308 en 2410), met uitzondering evenwel voor de *koeloek* met *njamat*.

2°. voor de Districtshoofden (Demangs) tevens Djaksa's:

een buis (*badjoe*) met staanden kraag, volgens den gebruikelijken Inlandschen snit, van donkerblauw (koningsblauw) laken, voorzien van gouden borduursels en met negen vergulde groote knopen met de gekroonde letter W; de voering van geel satijn;

een *rompi* of vest van wit kaschmir met negen vergulde kleine knopen met de gekroonde letter W, overeenkomende met het vest bij kostumes voor Europeesche Ambtenaren;

een lange broek van donkerblauw (koningsblauw) laken, met goudgalon ter zijde, ter breedte van vier centimeters;

een sarong en hoofddoek als thans in zwang. Het borduursel van het buis (*badjoe*) bestaat uit een zoom van gestikt gouddraad, langs het boord van den kraag en de uiteinden der mouwen, ter breedte van één centimeter, en overigens langs het boord van het geheele buis een gouden koord, verder een gelijk koord, loopende van den kraag langs en aan de binnenzijde van de knopen en knoopsgaten en eindigende bij de laatste van dezen. De knoopsgaten zijn met gouddraad geboord.

3°. voor de Proatin-Schrijvers op het residentiekantoor te Telok-Betong en bij den Landraad aldaar:

hetzelfde kostuum als voor de Districtshoofden (Demangs) is vastgesteld, met dit onderscheid, dat de voering van het buis zal zijn van roode zijde, dat de knopen van het buis en het vest verzilverd zullen zijn in stede van verguld, en dat de borduursels en verdere versiering van het buis, zoomede het galon van de broek van zilverdraad en zilver zullen zijn in stede van gouddraad en goud.

Ten derde. Te bepalen, dat het aan de erkende doch onbezoldigde Hoofden en aan de Inlandsche Ambtenaren in de residentie Lampongsche Districten verboden is, om hunne kleeding anders dan volgens de bij artikel 2 van dit besluit vastgestelde bepalingen, met borduursels of galons te versieren en om, bij het niet gebruik maken van het bij die bepalingen vastgesteld kostuum, andere kleeding en hoofddeksels te bezigen dan de thans in zwang zijnde.

Ten vierde. Den Resident der Lampongsche Districten uit te noodigen de bepalingen van dit besluit aan de Inlandsche Hoofden en Ambtenaren in het onder zijn beheer staand gewest bekend te maken.

Afschrift, enz.

No. 4074. BINNENLANDSCHE VERLOVEN. — *Over het toekennen door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op de Buitenbezittingen van — wegens andere gewichtige redenen dan ziekte, aan het Europeesch personeel der Gouvernements-Marine.*

Aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur buiten Java en Madoera.

No. 1099.

Batavia, den 13^{den} Juni 1884.

Art. 9 van het Reglement voor het verleenen van binnenlandsche verloven

aan Europeesche burgerlijke landsdienaren in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1881 no. 174) bepaalt, dat verloven van hoogstens drie maanden, met inbegrip van verlengingen, buiten Java en Madoera schriftelijk kunnen worden verleend door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

Daar de toepassing dezer bepaling op de Europeesche opvarenden van de stoomschepen der Gouvernements-Marine in gevallen, dat om andere redenen dan ziekte een verlof wordt gewenscht, aanleiding kan geven tot moeielijkheden, wijl de Hoofden van Gewestelijk Bestuur niet in allen deele beoordeelen kunnen, of hij die verlof aanvraagt wel zonder bezwaar aan boord van het schip, waarop hij dient, kan worden gemist, heb ik de eer, op bekomen last, UHedG. te verzoeken in dien vervolge aan het Europeesch personeel der Gouvernements-Marine in het gewest onder Uw beheer geene binnenlandsche verloven, wegens andere gewichtige redenen dan ziekte te verleen, dan na U vooraf te hebben vergewist, dat daartegen bij den Commandant der Zeemacht geene bezwaren bestaan.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4075. BELASTING EN BOETEN door de Algemeene Rekenkamer opgelegd. — De Ambtenaren bij het Openbaar Ministerie op de Buitenbezittingen hebben geen speciale machtiging van den Gouverneur-Generaal noodig voor de tenuitvoerlegging van belastingsbesluiten der Algemeene Rekenkamer.

Aan den Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.

No. 50 c.

Buitenzorg, den 21sten Juli 1884.

Zooals UHedG. bekend is, werden bij de besluiten van 6 Februari en 31 Mei jl. no. 31 en 18 de Ambtenaren van het Openbaar Ministerie bij de Raden van Justitie te Makassar en Padang gemachtigd tot de tenuitvoerlegging van belastingsbesluiten der Algemeene Rekenkamer.

Eene nadere overweging dezer aangelegenheid heeft de Regeering evenwel tot het inzicht gebracht, dat in gevallen als de onderwerpelijke, eene speciale machtiging van den Gouverneur-Generaal niet noodig is.

Bij art. 1 der voorschriften op de invordering van de door comptabelen verschuldigde gelden, vermeld in de artt. 92 en 93 der wet van 23 April 1864 (Staatsblad no. 106), vastgesteld bij besluit van 18 September 1879 no. 32 (Bijblad no. 3442), heeft toch de Regeering de zorg voor de invordering van de bedoelde gelden opgedragen aan de Chefs der betrokken Departementen van Algemeen Bestuur.

Dezen zijn dus bevoegd al het noodige te verrichten tot invordering.

Daaronder behoort ook het doen instellen van eene rechtsvordering, en, krachtens gezegd art. 1 machtiging daartoe verleenende, handelen zij dus namens de Regeering van Nederlandsch-Indië.

Zij kunnen bijgevolg ook aan den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie, die ingevolge art. 58 van het Reglement op de Rechtelijke Organisatie in de Bezittingen buiten Java en Madoera gehouden is de belangen van den Lande voor te staan, de machtiging verstrekken, bedoeld in art. 106, alinea 1, van het Reglement op de burgerlijke rechtsvordering, indien dit althans door of bij de betrokken rechtbank noodig wordt geacht. Daarover toch kan verschillend worden gedacht, en er bestaat eene beslissing van het Hooggerechtshof van Nederlandsch-

Indië, waarin werd overwogen (het was in 1849, toen art. 317 van het Reglement op de burgerlijke rechtsvordering nog bestond): „dat bij art. 58 van het Reglement „op de rechterlijke organisatie en het beleid der justitie het voorstaan en beschermen van 's Lands belangen in burgerlijke zaken, waarin de Regeering van Nederlandsch-Indië betrokken is als eene verplichting aan de Ambtenaren van het „Openbaar Ministerie is opgelegd, en dat bij art. 317 van het Reglement op de „burgerlijke rechtsvordering deze hunne verplichting wel is waar nader is omschreven, in dier voege, dat zij gehouden zijn de bevelen van den Gouverneur-Generaal „in te wachten en op te volgen, maar geenszins in dien zin, dat zij zonder bijzondere „schriftelijke lastgeving ongequalificeerd zouden zijn, om in rechten voor de Regeering op te treden.” (Zie het Tijdschrift „het Recht in Nederlandsch-Indië”, 2e deel, blz. 255).

Wijders behoeft het na de missive van den 1en Gouvernements-Secretaris van 6 Juni jl. no. 1057 geen betoog meer, dat de Officiëren van Justitie te Makassar en Padang en ook UHedG. ten onrechte bij de schrifturen, die tot de bovenvermelde besluiten geleid hebben, een beroep hebben gedaan op het ook voor Celebes en Sumatra's Westkust niet meer bestaande art. 317 van het Reglement op de burgerlijke rechtsvordering.

Door UHedG. het vorenstaande mede te deelen, heb ik de eer mij van ontvagen bevelen te kwijten.

De Algemeene Secretaris,
BERGSMA.

No. 4076. KOFFIECULTUUR. — Het merdikastelsel heeft zijne redenen van bestaan verloren.

Aan den Resident der Preanger-Regentschappen.

KABINET.

No. 12a/2c.

Buitenzorg, den 6^{den} Juli 1884.

Zooals UHedG. bekend is, werden bij de in 1872 tot stand gekomen regeling der koffiecultuur in de Preanger-Regentschappen (Bijblad no. 2738), sedert op de overige koffie produceerende gewesten van Java en op Menado toepasselijk verklaard (Bijblad no. 3084, 3233 en 3450), bepalingen in het leven geroepen betrekkelijk de overdracht van bestaande tuinen en den afstand van afgeschreven aanplantingen en zelfs van woesten grond aan Inlanders ter beplanting met koffie, tegen den vasten prijs van f 13, thans van f 14, de pikol, aan het Gouvernement te leveren.

Ook langs dezen weg wenschte men bedoelde cultuur voor den Lande meer vruchtdragend te maken, terwijl voor den ondernemer, den zoogenaamden merdikahouder, goede verwachtingen van den maatregel werden gekoesterd.

Bovendien werd speciaal beoogd de cultuurplichtigen te ontheffen van het onderhoud van tuinen, die op verre afstand hunner woningen waren aangelegd, zooals vóór de regeling van 1872 in het eerstgenoemd gewest het geval was.

In de eerste jaren van zijn bestaan heeft het merdikastelsel aan de verwachtingen beantwoord. Zoowel voor de schatkist als voor de ondernemers leverde het zijn voordeelen op.

Sedert de arbeidsloonen in de Preanger-Regentschappen door den aanleg van den Staatsspoorweg als door het toenemend aantal erfpachtsperceelen belangrijk zijn

gestegen, is het voor den merdikahouder moeilijk geworden om zijne tuinen met voordeel te exploiteeren.

Dientengevolge geraken die aanplantingen in verval en lijden de ondernemers verliezen, terwijl 's Lands belang bij een zoodanig gebruik van den grond niet gebaat kan zijn.

Voor het speciale doel, met het stelsel beoogd, behoeft het niet langer in stand gehouden te worden. In de twaalf jaren, gedurende welke het gewerkt heeft, heeft ruimschoots gelegenheid bestaan om ver afgelegen aanplantingen over te dragen, en sinds de regeling van 1872 worden geen tuinen meer op zoo grooten afstand van de desa's aangelegd, dat het in het belang der koffie plantende bevolking zou zijn ze aan particuliere ondernemers af te staan.

Het vorenstaande moge voldoende wezen om te doen uitkomen, dat het merdikastelsel geacht moet worden zijne redenen van bestaan verloren te hebben.

Ik vind het onnoodig om de betrekkelijke bepalingen in te trekken, maar verzoek UHedG. in het weinig waarschijnlijke geval, dat zich nog gegadigden voor het verkrijgen van gronden op den hier bedoelden voet mochten aanmelden, eene afwijzende beschikking te nemen.

Onnoodig hierbij te voegen, dat de Inlanders, die nog merdikatuinen in gebruik hebben, in hunne rechten uitdrukkelijk gehandhaafd moeten worden.

Is de termijn, gedurende welken hun grond uitsluitend voor de koffiecultuur bestemd is, verstreken, en gaan zij daarna tot den aanplant van andere gewassen over, zoo is uit den aard der zaak landrente verschuldigd.

De Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië,
O. VAN REES.

No. 4077. **BURGERLIJKE PENSIOENEN.** — *Berekening van den diensttijd oer den tijd, door Ambtenaren bij de Land- of Zeemacht doorgebracht.*

Aan de Algemeene Rekenkamer.

No. 537.

Batavia, den 26sten Maart 1884.

Met referte aan de missive Uwer Kamer van 3 Juli 1883 no. 6286, heb ik de eer, op bekomen last, haar mede te deelen, dat de Regeering zich volkomen kan vereenigen met de in dat schrijven vervatte beschouwingen betreffende de toepassing van de vóórlaatste alinea van art. 3 van het Pensioensreglement voor Civiele Ambtenaren (Staatsblad 1881 no. 142) op Ambtenaren, die vroeger bij de Land- en Zeemacht dienden, komende het ook haar voor, dat bij de berekening van het burgerlijk pensioen dier Ambtenaren, de tijd, door hen bij de Land- of Zeemacht doorgebracht, in aanmerking behoort te komen, zooals die tijd bij pensionneering vóór het verlaten van den dienst bij de Land- of Zeemacht, ingevolge de bepalingen op het punt van pensioenen bij die takken van dienst, als dienstdienst zou hebben medegedeld, en wordende mitsdien Uwe Kamer verzocht door tussenkomst van den Directeur van Financiën der Regeering opgave te willen doen van de gevallen, waarin aan gewezen landsdienaren nadeel mocht zijn berokkend door een verkeerde toepassing van gemelde alinea.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4078. **IN- EN UITVOERRECHTEN.** — *Van honden wordt goen invoerrecht geheven.*

BESLUIT.

No. 10.

Buitenzorg, den 12^{den} Juni 1884.

Gelezen:

a. het request, gedagteekend Soerabaja 21 Maart 1884, van de firma Fraser Eaton & Co., Agenten der Nederlandsch-Indische Stoomvaartmaatschappij aldaar, daarbij vrijstelling verzoekende van de betaling eener som van f 18, zijnde het bedrag der van haar gevorderde rechten wegens den invoer van een hond;

b. enz.

Overwegende:

dat wel is waar, blijkens de mededeelingen van den Directeur van Financiën, in de laatste jaren honden bij invoer zijn gerangschikt in de rubriek „andere goederen niet bijzonderlijk genoemd” van het tarief, behorende bij de wet van 17 November 1872 (Indisch Staatsblad no. 35) en daarover dus een invoerrecht van 6% is geheven, doch dat deze rangschikking weinig rationeel voorkomt en het in elk geval eigenaardiger moet worden geacht honden te brengen onder de rubriek „levend vee”, welke van invoerrecht is vrijgesteld.

Is goedgevonden en verstaan:

Den Directeur van Financiën, onder mededeeling, dat van honden geen invoerrecht behoort te worden geheven, op te dragen het noodige te verrichten tot kwijtschelding aan adressante van den borgtocht, door haar gesteld tot het bedrag der in haar request bedoelde invoerrechten.

Extract, enz.

No. 4079. **NATIONALE MILITIE.** — *Vrijwilligers mogen niet bij wijze van gunst van de door hen aangegane verbintenis voor den kolonialen dienst worden ontheven, voolang zij militieplichttijd zijn.*

BESLUIT.

No. 17.

Buitenzorg, den 14^{den} Mei 1884.

Gelezen de missive van den Minister van Koloniën van 30 Januari 1884, lott. D, no. 65/258, daarbij onder anderen verzoekende om er voor te waken, dat voortaan geen vrijwilligers bij wijze van gunst van de door hen aangegane verbintenis voor den kolonialen dienst worden ontheven, zoolang in Nederlandsch-Indië nog geen zekerheid is verkregen, dat zij niet voor den dienst der Nationale Militie zijn of nog kunnen worden bestemd; tekenende de Minister in verband daarmede aan, dat voor de jongelingen, die op 1 Januari van het jaar hun 20e levensjaar waren ingetreden, nog tot 15 December van hetzelfde jaar de kans bestaat om ter inlijving te worden bestemd, terwijl zij alleen door eene uitspraak van den Militieraad zouden kunnen worden vrijgesteld.

Is goedgevonden en verstaan:

Van het vorenstaande aantekening te houden.

Extract, enz.

No. 4080.

OVERTOCHT. — *Opgaven van het Ministerie van Koloniën van het vertrek naar Nederland van Gouvernements-passagiers en veroordeelde militairen.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, in wier gewesten gelegenheid bestaat tot inscheping naar Nederland.

No. 338.

Batavia, den 28sten Februari 1882.

De wijze, waarop de ingevolge het besluit van 12 Juni 1878 no. 18 (Bijblad no. 3333) door de betrokken Hoofden van Gewestelijk Bestuur aan het Ministerie van Koloniën in te dienen opgaven van naar Nederland vertrokken Gouvernements-passagiers en veroordeelde militairen verzonden worden, geeft, in weerwil van hetgeen reeds ter zake werd opgemerkt in het dezerzijdsch schrijven van 1 Februari 1880 no. 201b (Bijblad no. 3633), nog voortdurend aanleiding tot klachten van bedoeld Ministerie.

In verband hiermede acht de Regeering het niet overbodig UEdG. het verlangen van het Ministerie ten aanzien van de verzending dier opgaven nogmaals duidelijk kenbaar te maken.

Zooals reeds in het boven aangehaald dezerzijdsch schrijven gezegd werd, kan de Minister het bericht, dat Gouvernements-passagiers en veroordeelde militairen met een der booten van de Maatschappij „Nederland” vertrokken zijn, vroeg genoeg ontvangen, wanneer het met dezelfde postgelegenheid franco via Napels en Marseille verzonden wordt.

Wanneer zij echter met een ander stoomschip vertrekken, dan geeft de eerstvolgende mail gelegenheid om den Minister het bericht nog tijdig te doen krijgen. Alleen in het geval, dat de opzending geschiedt met een stoomschip niet behoorende aan de Maatschappij „Nederland”, ettelijke dagen vóór het vertrek van een mail, zou het wenschelijk zijn van de reederij te bedingen, dat de gezagvoerder onderweg aan den Minister telegrafeert, dat en hoeveel veroordeelde militairen hij aan boord heeft.

De verzending van de bovenbedoelde opgaven buiten de postadministratie om is niet geoorloofd. Voorts behoort er op gelet te worden, dat de origineelen en duplicaten niet met één zelfde gelegenheid verzonden worden, doch de duplicaten geëxpédieerd worden met de mail volgende op die, waarmede de origineelen zijn verzonden. De toezending in duplo toch is in casu alleen noodig ter verzekering van de goede ontvangst en heeft dus volstrekt geen nut, wanneer de verzending van de origineelen en duplicaten met één schip plaats heeft.

Door mededeeling van het vorenstaande en het verzoek al het mogelijke te doen ter voorkoming van verdere klachten, heb ik de eer aan ontvangen bevelen te voldoen.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
FRANK.

KABINETSCIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, in wier gewesten gelegenheid bestaat tot inscheping naar Nederland.

KABINET.

No. 7.

Buitenzorg, den 6^{den} Februari 1883.

Niettegenstaande herhaalde, op dit stuk betrekkelijke aanschrijvingen, de laatste vervat in de missive van den 1^{en} Gouvernements-Secretaris van 28 Februari 1882 no. 338, is door den Minister van Koloniën in zijne dépêche van 7 December

d. a. v. letter C. en D. no. 16/2555 wederom geklaagd over het bij voortduring zeer onregelmatig ontvangen van de opgaven, nopens naar Nederland ingescheepte Gouvernements-passagiers. Zijne Excellentie geeft niet op aan welke bureaus van gewestelijk bestuur de schuld onderwerpelijk te wijten is, vertrouwend hij, dat de door hem gedane mededeeling voldoende zal zijn, om de aan dit opzicht gepleegde verzuimen voor goed een einde te maken.

Ik verzoek ^{UIEdGestr.} ^{UEdelGestr.} met den meesten nadruk er voor te willen waken dat dit vertrouwen niet beschaamd worde.

Mochten er weder klachten inkomen, dan zal ik mij verplicht zien afdoende maatregelen te nemen. Ik heb tot dat einde den Minister verzocht, om mij e. q. de ten deze te kort schietende gewestelijke bureaus te willen opgeven.

De Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië,
F. 's JACOB.

In herinnering gebracht bij Bijblad no. 5047. Zie ook Bijblad No. 5404.

No. 4081.

WATERWERKEN. — *Beheer en toezicht over de Menentengwaterleiding en de waterwerken te Tjikessik (Cheribon).*

Met intrekking van het bij het besluit van 14 September 1865 no. 22 (Stbl. no. 102a) o. a. vastgesteld Reglement vóór het beheer en toezicht over de waterleidingen Menenteng en Tjiberes (Cheribon) en de daaraan verbonden kunstwerken, alsmede van de Instructie voor den Mantri, belast met het toezicht over genoemde leiding, zijn bij art. 2 van het besluit van 2 October 1884 no. 11 vastgesteld:

- a. het ondervolgend „Reglement op het beheer en toezicht over de Menentengwaterleiding en daarbij behoorende kunstwerken, gelegen in de residentie Cheribon”.
- b. De ondervolgende „Instructie voor den Opzichter en Mantri-slokan, belast met het beheer en toezicht over de waterwerken te Tjikessik, gelegen in de residentie Cheribon.

REGLEMENT op het beheer en toezicht over de Menentengwaterleiding en daarbij behoorende kunstwerken, gelegen in de residentie Cheribon.

Art. 1. Tot de waterwerken in hoofde dezes genoemd behooren:

- A. de vaste stuwdam in de rivier Tjisangaroeng te Tjikessik en de daarmede in verband staande inlaat- en spuisluis;
- B. de Menenteng-leiding, een aanvang nemende bij de inlaatsluis te Tjikessik en loopende in noordelijke richting tot waar zij zich met de tegenwoordige Tjiberes-leiding vereenigt, met en benevens de daarover bestaande overbruggingen, aquaducten, door- en overlaten;
- C. het gedeelte der tegenwoordige Tjiberesleiding, van af de desa Waled, waarin de Menenteng-leiding in oostelijke richting haren loop vervolgt, om verder evenals de oude Tjiberesleiding het district Losari te besproeien, waaronder de duikers, overlaten, dammen, enz.

Art. 2. Gewijzigd bij Bb. no. 6045.

Art. 3. Gewijzigd bij Bb. no. 6045.

Art. 4. Gewijzigd bij Bb. no. 6045.

Art. 5. De koeliearbeid van het onderhoud der leiding en de bediening der sluizen geschiedt in heerdienst.

De werken, waarvoor de bijzondere ervaring wordt vereischt van den ambachtsman, worden uitgevoerd in daghuur; daarvoor worden zooveel mogelijk steeds dezelfde werklieden gebezigd.

Voor het aan geld benoodigde wordt jaarlijks op de begroting een post voor gewoon onderhoud dier werken gebracht.

Art. 6. Het gewoon onderhoud dan wel de buitengewone herstellingen aan de werken in art. 1 bedoeld, worden verder uitgevoerd met inachtneming der voor burgerlijke bouwwerken in het algemeen gegeven voorschriften.

Art. 7. In gevallen van dreigend gevaar en geen uitstel leidende voorziening, zijn de Opzichter en de Mantri's bevoegd de noodige hulp onmiddellijk aan te vragen aan de betrokken Districtshoofden, die verplicht zijn deze hulp naar hun vermogen zonder uitstel te verleenen.

Art. 8. Op de bij dit reglement bedoelde kunst- en waterwerken is van toepassing de keur tegen het beschadigen van 's Lands waterwerken (Staatsblad 1854 no. 95).

Vastgesteld bij art. 2 § a van het besluit van 2 October 1884 no. 11.

Zie Bb. no. 4138.

INSTRUCTIE voor den Opzichter en Mantri-slokan belast met het beheer en toezicht over de waterwerken te Tjikiesik, residentie Cheribon.

Ingetrokken bij Bb. no. 6045.

No. 4082. STOOMVAARTMAATSCHAPPIJ NEDERLAND. — *Wijziging der overeenkomst voor den overvoer van Gouvernements-producten en muntspeciën met de —.* (Bb. no. 3828).

B. 17 Maart 1884 no. 11. Vervallen door de overeenkomst in Bb. 4188.

No. 4083. VOORSCHOTTEN aan tot 3en Stuurman bij de Gouvernements-Marine aangestelde personen, daartoe door den Minister van Koloniën ter beschikking van den Gouverneur-Generaal gesteld.

BESLUIT.

No. 30. Buitenzorg, den 28sten Februari 1884.

Herlezen de bij het besluit van 9 November 1883 no. 41 verhandelde bescheiden;

Gelezen de missive van den Commandant der Zeemacht van 17 November 1883 no. 12863, in voldoening aan het schrijven van den 1en Gouvernements-Secretaris van den 9en dier maand no. 1813a;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Gelet op het besluit van 24 Januari 1866 no. 24 (Bijblad op het Staatsblad van Ned.-Indië no. 1781) en op het schrijven van den 1e Gouvernements-Secretaris van 5 Augustus 1880 no. 1276;

In goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Enz.

Ten tweede. Te bepalen dat, bij aanstelling tot 3en Stuurman bij de Gouvernements-Marine van hen, die daartoe door den Minister van Koloniën ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, indien deze aanstelling gepaard

gaat met plaatsing op een bodem, niet te Batavia gestationneerd, aan den betrokene een voorschot kan worden verleend op den voet van de bij het besluit van 17 Mei 1873 no. 28 (Staatsblad no. 84) vastgestelde voorschriften op het verleen van voorschotten aan de Burgerlijke Ambtenaren bij verandering van standplaats in Nederlandsch-Indië 1).

Afschrift, enz.

1) Aan het Europeesch personeel van de Gouvernements-Marine wordt bij verplaatsing naar een anderen bodem geen voorschot verleend. (Bb. no. 1781)

No. 4084. POSTPAARDEN. — *Verplicht gebruik van de — der binnenlandsche paardenposterij.*

Aan de Residenten op Java en Madoera.

No. 3318.

Batavia, den 21sten Mei 1883.

Bij besluit van 9 April 1883 no. 15 is door de Regeering verklaard, dat het gebruik van binnenlandsche postpaarden verplichtend is voor reizende Ambtenaren, die gerangschikt zijn in de 1e, 2e en 3e klasse van Gouvernements-reizigers, bedoeld in het Reglement op de reis- en verblijfkosten (Staatsblad 1862 no. 153a), zooals het is gewijzigd bij Staatsblad 1882 no. 180.

Onder mededeeling hiervan, heb ik de eer UEdG. te verzoeken om, bij het voorloopig onderzoek van declaratiën van reis-, verblijf- en transportkosten zoo mede bij het verleen van voornitbetalingen daarop op de boven vermelde interpretatie te willen doen letten.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
D. PLES.

No. 4085. ADMINISTRATEURS DER TINMIJNEN op Banka. — *In-trekking der pikolgelden van de waarnemende —*

BESLUIT.

No. 6/c.

Tjipanas, den 27sten September 1884.

Gelet op:

a. het besluit van 3 October 1853 no. 1, bij art. 1 waarvan is verklaard, dat het voorgeschrevene bij resolutie van 1 April 1836 no. 12. omtrent de verdeling van de pikolgelden, aan de Administrateurs der tinmijnen op Banka toegestaan, van toepassing is op de Officiëren, Elèves bij die mijnen of andere Ambtenaren, die bij ontstentenis van eenen Administrateur met de waarneming van die betrekking mochten worden belast; en zulks onverminderd de daggelden of tegemoetkomingen, welke hun krachtens de resolutie van 20 April 1832 no. 30 of het besluit van 14 December 1838 no. 5 mochten worden toegelegd;

b. de missive van den Algemeenen Secretaris van 4 Juli 1884 no. 2/c geheim, waarbij, in afwachting dat zal kunnen worden beslist aangaande de aanhangige plannen tot hervorming van het stelsel van administratie op Banka, de Resident van Banka o. a. is gemachtigd om bij wijze van voorloopigen maatregel de leiding der tinontginning, daaronder begrepen het beoordeelen van verstrekkingen en voorschotten aan de mijnwerkers onder hem (Resident) over te laten aan de Mijningenieurs en in verband daarmee omtrent den werkkring en de

dienstverhoudingen van die Ingenieurs en der Administrateurs het nood igeet bepalen;

Gelezen de missives:

- a. van den Resident van Banka van 19 Juli en 10 Augustus 1884 nos. 2527 en 2742, beiden geheim, de laatste ook naar aanleiding van den brief van den Algemeenen Secretaris van 30 Juli 1884 no. 1454;
- b. van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 5 September 1884 no. 12150 en bijlagen;

Overwegende:

dat, de blijkens de laatst gedateerde missive van den Resident van Banka, de behartiging van de zaken der tinontginning in alle (tin-) districten of (bestuurs-) afdeelingen van het eiland ingevolge voorschreven machtiging van de Administrateurs der tinmijnen op Ambtenaren van het mijnwezen is overgegaan, de noodzakelijkheid bestaat om bedacht te zijn op eene voorziening omtrent het inkomen der Administrateurs en waarnemende Administrateurs in zooverre een gedeelte daarvan bestaat uit hun met het oog op hunne, thans vervallen, bemoeiingen met de tinexploitatie, toegekende procento's van de tinproductie;

dat tot regeling van deze aangelegenheid voor zooveel betreft de waarnemende Administrateurs, met intrekking van art. 1 van het besluit van 3 October 1853 no. 1, waarbij het genot van de zoogenaamde pikolgelden hun is verzekerd, al dadelijk kan worden besloten, kunnende zonder machtiging des Konings daartoe niet worden overgegaan ten aanzien van de vaste Administrateurs, die hunne aanspraken op bedoeld voordeel o. a. ontleenen aan het besluit van den Commissaris-Generaal over Nederlandsch-Indië van 17 Januari 1828 no. 39, terwijl een voorstel ter zake eerst aan het Opperbestuur zal zijn te richten, nadat de gegevens zullen zijn verkregen, benoodigd tot regeling van de positie der twee thans nog fungeerende titularissen, de Ambtenaren G. en K.

De Raad van Ned.-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: Gerekend van 1 October 1884 buiten werking te stellen de resolutie van 20 April 1832 no. 30 en art. 1 van het besluit van 3 October 1853 no. 1, opgenomen onder no. 431 van het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië.

Ten tweede. Te bepalen, dat met ingang van 1 October 1884 de Elèves en tijdelijke Elèves bij de tinmijnen op Banka, zoomede de Militaire Commandanten op de afdeelingshoofdplaatsen aldaar, die belast worden met de waarneming der functiën van Administrateur bij de tinmijnen bij ontstentenis van eenen titularis, ter zake van die waarneming een daggeld van f 5 zullen genieten.

Ten derde, enz.

Afschrift, enz.

No. 4086. MILITAIREN, die, na met een briefje van ontslag uit het leger te zijn verwijderd of na geëindigden straftijd naar Nederland worden teruggezonden. — Scheepskleding.

Bij het besluit van 31 October 1883 no. 4 is beslist, dat de militairen, die na met een briefje van ontslag uit het leger te zijn verwijderd, of na geëindigden straftijd naar Nederland worden teruggezonden, niet langer voor rekening van den Lande van scheepskleding zullen worden voorzien.

In verband hiermede zijn bij die beschikking de artt. 2 en 3 van het besluit

van 26 September 1869 no. 33 en art. 2 van dat van 24 Maart 1882 no. 65 (nos. 2265 en 3809 van het Bijblad) ingetrokken.

Buiten werking gesteld in verband met Stblid 1886 No. 147.

Zie Bijblad no. 4469.

No. 4087. MINDERE BEAMBTEN. worden — als regel genomen — niet uit 's Lands dienst ontslagen, dan wanneer daarom door den betrokkene wordt gerraagd, dan wel er termen zijn tot het verleenen van een niet eervol ontslag.

Aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

No. 1196.

Batavia, den 26sten Juni 1884.

De Gouverneur-Generaal heeft geen termen kunnen vinden om overeenkomstig het bij uw oetendrapport van 19 dezer no. 7 gedaan voorstel, den gewezen klerk op het residentiekantoor te T. B. eervol uit 's Lands dienst te ontslaan.

Nu die beambte bij besluit van den Resident van P. van 23 April jl. no. 2253/209 reeds eervol uit zijne betrekking is ontslagen zonder aanspraak te kunnen maken op wachtgeld, dus geen inkomsten ten laste van 's Lands kas geniet en ook ten opzichte van eventueele aanspraken op pensioen in dezelfde conditie blijft, kan — ook al wordt op zijn behoud voor 's Lands dienst geen prijs gesteld — eene formeel verwijdering uit den dienst onnoodig worden geacht.

Zulk eene beschikking zou toch geen ander praktisch gevolg kunnen hebben dan dat wellicht te een of ander oogenblik opnieuw een Regeeringsbesluit noodig zoude zijn om machtiging te verleenen den persoon van B. weder in 's Lands dienst op te nemen, welk besluit achterwege kan blijven, indien thans volstaan wordt met een ontslag uit de betrekking.

In het algemeen wenscht de Gouverneur-Generaal dus ten opzichte van beambten en ambtenaren van lagere rang als regel aan te nemen, dat niet tot het verleenen van ontslag uit den dienst wordt overgegaan dan in de gevallen, dat daarom door den betrokken persoon gevraagd wordt, dan wel dat er termen zijn tot het verleenen van een niet eervol ontslag.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer mij van de daartoe bekomen opdracht te kwijten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

Deze regel is niet van toepassing op Inlandsche landsdinaren, die in de termen vallen van het pensioensreglement — zie Bijblad no. 5052 — en ook niet meer op Europeesche, ingevolge Bijblad no. 4852.

No. 4088. AFSTAND VAN GROND in eigendom tot het aanleggen van begraafplaatsen.

BESLUIT.

No. 24.

Buitenzorg, den 16^{den} Augustus 1884.

Gelet op het besluit van 2 Maart 1884 no. 16 ¹⁾, waarbij afwijzend is beschikt op het verzoek van H. om afstand in eigendom van het stuk grond gelegen in de desa T (Residentie S.), waar zijne familiegraven zijn, en zulks uit overweging dat eene inwilliging van dit verzoek niet overeen te brengen

¹⁾ Vergl. Bijblad no. 3930.

zou zijn met het voorschrift van art. 62 van het Reglement op het beleid der regeering van Ned.-Indië;

Gelezen:

1°. het request, gedagteekend S. 30 Maart 1884 van H. voornoemd;

2°. enz.;

Overwegende:

dat art. 62 van het Regeeringsreglement het verbod om gronden te verkoopen niet uitstrekt tot kleine stukken gronds, bestemd tot uitbreiding van steden en dorpen en tot het oprichten van inrichtingen van nijverheid;

dat, aangezien tot steden en dorpen begraafplaatsen behooren, het aanleggen eener begraafplaats in de onmiddellijke nabijheid van eene stad of van een dorp, als eene uitbreiding van die stad of dat dorp te beschouwen is;

dat mitsdien het wettelijk bezwaar tegen inwilling van een verzoek als hierboven omschreven moeielijk kan worden volgehouden, terwijl zich in casu geen andere bedenkingen daartegen verheffen;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Met intrekking van het besluit van 9 Maart 1884 no. 16 aan den adressant te kennen te geven, dat de Regeering genegen is hem in eigendom af te staan het stuk grond gelegen in de desa T., district en afdeeling S., residentie S., groot 510 □ meter, breeder omschreven bij den overgelegden meetbrief gedagteekend S. 18 December 1883 no. 404, tegen betaling van f 25.50;

met bepaling dat hij gehouden is binnen den tijd van zes maanden na de dagteekening van dit besluit voor de levering van bedoeld stuk grond zich te wenden tot de bevoegde autoriteit;

zullende bij niet voldoening aan dit beding deze beschikking als vervallen worden beschouwd.

Afschrift. enz.

No. 4089. LANDRENTE. — *Wenken tot tegengang van verduistering van — door Desahoofden.*

Aan de Residenten op Java en Madoera, met uitzondering van die van Soerakarta en Djokjakarta.

No. 3319.

Batavia, den 21sten Mei 1883.

Het heeft de aandacht getrokken, hoe schier in elke residentie een gedeelte van den achterstand in de betaling der landrente een gevolg is van malversaties der Desahoofden.

Het Desahoofd, dat zich aan gebruik van de door hem geïnde gelden schuldig maakt, zonder eigen middelen te bezitten om die later te vergoeden, verantwoordt zich veelal met de verklaring, zijn eigen aandeel in de landrente nog niet te hebben betaald.

Op herhaalde aanmaning van het bestuur, blijft hij evenwel zelden in gebreke, om den achterstand aan te zuiveren, waartoe in de eerste plaats hij zijn velden geheel of gedeeltelijk verhuurt. Het volgende jaar is hij weer achterstallig, maar, omdat er weinig of niets is geoogst, en hij toch leven moet, heeft hij schulden aangegaan of zijn velden langer vooruit verhuurd. Eens op dezen weg loopt zulk een Desahoofd hoe langer hoe meer naar zijn verderf. Wel zal hij nogmaals den

achterstand voldoen, en dit misschien nog meerdere jaren herhalen, doch telkens met grooter opoffering, tot hij ten slotte voor een deficit staat, hetgeen door het Gouvernement op rekening moet worden genomen.

Daar deze gang van zaken wel aan de meeste Ambtenaren bekend zal zijn, moet het niet moeielijk wezen, de verduisteringen van 's Lands gelden in bedrag te verminderen.

Van veel invloed komt het mij voor te zullen zijn, indien men tijdens de inning der landrente, het oog houdt op de Desahoofden, die gronden hebben verhuurd of in schulden zitten, en in het algemeen op hen die het vorig jaar, zonder goede redenen, het laatst de landrente hebben afbetaald.

Zorgt men nu, door onderzoek in hunne desa's, dat het geïnde bedrag geregeld gestort wordt, dan geraakt men tijdig tot de kennis, waardoor maatregelen kunnen worden genomen om de verduistering van 's Lands gelden te voorkomen.

Den betrokken Hoofdinspecteur heb ik opgedragen zijn aandacht te wijden aan hetgeen de Ambtenaren als gevolg van deze aanschrijving verriichten.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,

D. PLES.

No. 4090. BOSCHWEZEN. — *Vernieling of beschadiging van zonder menschelijk toedoen opgekomen plantsoenen.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera.

No. 2330.

Batavia, den 22sten October 1884.

Herhaaldelijk hebben zich in den laatsten tijd gevallen voorgedaan van vernieling of beschadiging van zonder menschelijk toedoen opgekomen plantsoenen op plaatsen, waar zich vroeger bosschen hebben bevonden, veroorzaakt hetzij door brandstichting, hetzij door het aanhoudend kappen van het jonge zich zelf ontwikkelend boom- en struikgewas.

Alhoewel deze feiten niet te rangschikken zijn onder de eigenlijke boschdelicten of boschovertredingen, waartegen voorzien is bij artt. 357 en 382 van het Wetboek van Strafrecht voor Inlanders, en Staatsblad 1875 no. 216, vallen zij toch onder het bereik der strafwet, en wel speciaal onder de tweede alinea van art. 367 Inlandsch Strafwetboek luidende:

„De verwoesting of beschadiging van (van zelf) opgekomen of aangelegde plantsoenen, wordt, behoudens de verplichting van den dader tot herstel of vergoeding van de toegebrachte schade, gestraft met tenarbeidstelling aan de publieke werken voor den kost zonder loon van ten hoogste ééne maand.”

Uit de omstandigheid echter, dat genoemd artikel nooit op dergelijke feiten als hierboven zijn vermeld, wordt toegepast, vermeen ik met grond te mogen opmaken, dat die bepaling of niet algemeen bekend is, of dat men van oordeel is, dat zij tegen zoodanige vernielingen en beschadigingen niet voorziet.

Bij eene aandachtige lezing van dit artikel, en bij vergelijking van deze bepaling met die, waaruit zij is ontleend, zal men naar mijn inzien het minder juiste van eene zoodanige zienswijze inzien.

Onder de uitdrukking „verwoesting of beschadiging” wordt toch verstaan elke vernieling, die hetzij door vuur of wel op eene andere wijze heeft plaats gehad, terwijl onder „plantsoenen”, waaraan over het algemeen het denkbeeld wordt

verbonden van jong geplante boomen, evenzeer worden begrepen opschietende heersters, struiken en dergelijke van zelf opgekomen planten.

Dit laatste blijkt ten duidelijkste uit de officieele vertaling van art. 444 van den Code Penal, waaraan art. 367 Inlandsch Strafwetboek is ontleend, en waarin de woorden *plants venus naturellement* zijn vertaald in *van zelf opgekomen plantsoenen*; uit Kiliaan, die onder het woord „plantsoen” in het algemeen gewassen of jonge boomen verstaat, en voorts uit twee arresten van het Provinciaal Gerechtshof van Gelderland de data 10 Januari 1858 en 20 April 1861, waarin het in brand steken van een stuk heide, op grond van art. 444 van het Nederlandsch Wetboek van Strafrecht, als verwoesting van een van zelf opgekomen plantsoen is gequalificeerd.

Ook de Indische wetgever heeft aan de uitdrukking plantsoen dezelfde beteekenis gehecht, zooals is op te maken uit de Memorie van Toelichting ad art. 367 voornoemd, en heeft juist door deze bepaling dergelijke overtredingen als in hoofde dezes worden bedoeld, willen tegengaan.

Bestaat er dus tegen een kwaad, dat zooveel mogelijk moet worden tegengegaan wel eene strafbepaling, de toepassing daarvan mag, onder welk voorwendsel ook, niet achterwege blijven.

Dit is de uitdrukkelijke wensch der Regeering, die mij heeft opgedragen, om de speciale aandacht van de verschillende autoriteiten op bovengenoemd artikel te vestigen, met uitnoodiging, om zoowel de daarin vervatte bepaling, als die welke gericht zijn tegen de eigenlijke boschbeschadiging ten strengste te handhaven.

In voldoening aan deze opdracht heb ik mitsdien de eer UwEdG. in herinnering te brengen, dat, terwijl op de boschdelicten en overtredingen de hier boven genoemde artt. 357 en 382 van het Wetboek van Strafrecht voor Inlanders en de artt. 2 en 3 no. 1 en 2 van het Koninklijk besluit van 17 Juli 1875 no. 56, Staatsblad no. 216, stipt behooren te worden toegepast, het verwoesten of beschadigen van het op de bergen van zelf opgekomen boom- en struikgewas, op welke wijze ook geschied, overeenkomstig de tweede alinea van art. 367 van het Wetboek van Strafrecht voor Inlanders, zal moeten worden vervolgd en gestraft.

Ik voeg daarbij het dringend verzoek, om die bepalingen met klem te handhaven, en om de aan UwEdG. ondergeschikte Ambtenaren, zoowel Europeesche als Inlandsche, ernstig het uitdrukkelijke verlangen der Regeering, dat de overtredingen dier bepalingen ten strengste werden tegengegaan, ernstig onder het oog te brengen.

Ter bereiking van dat doel acht ik het wenschelijk, om de Inlandsche Ambtenaren en Desahoofden gedurig, bij gelegenheid der rapportdagen, te doen wijzen op bedoelde voorschriften en op de wenschelijkheid en noodzakelijkheid hunner handhaving, en om inzonderheid de Ambtenaren van het Inlandsch Openbaar Ministerie te herinneren aan hunne verplichting tot stipte nakoming van bovenbedoelde bepalingen.

De UwEdG. hierbij aangeboden exemplaren dezer circulaire zijn bestemd voor de onder Uwe bevelen staande Assistent-Residenten en de Ambtenaren van het Inlandsch Openbaar Ministerie.

De Procureur-Generaal bij het Hooggerechtshof van Ned.-Indië,
HUBER-NOODT.

No. 4091. WEESKAMERS. — *Bijschrijving van renten en berekening van renten op renten van geadministreerde gelden.*

CIRCULAIRE aan de Weeskamers in Ned.-Indië.

No. 9576.

Batavia, den 20sten November 1883.

Het is mij gebleken, dat met de bijschrijving van renten en de berekening van renten bij de Weeskamers op verschillende wijzen wordt te werk gegaan.

Vermits dit niet regelmatig is noch billijk tegenover de geadministreerden en bovendien tot reclame aanleiding kan geven, heb ik de eer Uwer Kamer te verzoeken voortaan de volgende regelen daarbij in acht te nemen.

Jaarlijks terstond na de vaststelling van het rentecijfer (dus b. v. in 1884 voor de rente over 1883) wordt het aan elk der geadministreerden toekomend aandeel in de renten tot het volle bedrag bijgeschreven in diens rekening.

Wordt de rente gekapitaliseerd, dan wordt het bijgeschrevene bij het kapitaal gevoegd en die bijvoeging aangemerkt als op ultimo van het rentejaar (dus hier op ultimo 1883) te hebben plaats gehad, zoodat de rente, over een volgend jaar (dus hier over 1884) te goed te doen, over dat met die rente vermeerderd kapitaal moet berekend worden.

Wordt in den loop van het jaar de voorloopige rente, bedoeld bij art. 32 der Instructie voor de Weeskamers (Staatsblad 1872 no. 166), uitgekeerd, dan wordt de rekening van den geadministreerde met het bedrag dier rente niet gecrediteerd dan alleen in het geval, dat tegelijkertijd finale afrekening plaats heeft.

Die uitkeering mag voor het overige niet anders worden beschouwd dan als een voorschot uit de kas der Weeskamers aan de geadministreerden, hetwelk aan de debetzijde hunner rekening wordt geboekt evenals iedere andere betaling, die aan hen of te hunnen behoefte geschiedt. Het hierdoor aan het einde des jaars ontstane nadeelig saldo in de interestrekening van den geadministreerde wordt overgebracht in die van het volgend jaar, om — zoodra het rentecijfer is vastgesteld — te worden verrekend met het alsdan bekend geworden werkelijk bedrag der rente.

Het is mijn verlangen, dat bovenstaande regelen door Uwe Kamer met het volgend beheerjaar zullen worden in acht genomen,

De Directeur van Justitie,
L. A. P. F. BUIJN.

No. 4092. COMPTABILITEIT. — *Wijziging der in Bijblad no. 2718 opgenomen „Voorschriften voor de Algemeene Ontvangers en de Hulpordonnateurs.”*

Aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java.

No. 14405.

Batavia, den 28sten Augustus 1884.

Bij het Gouvernements-besluit van 2 Augustus 1884 no. 8 is bepaald, dat de eerste en tweede alinea's van artikel 5 der bepalingen, vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 10 December 1873 no. 6 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 2718) worden vervangen door het volgende:

„De comptabelen, die hunne ontvangsten overstorten bij de Algemeene Ontvangers, leggen, bij elke storting over eene gedagteekende en door hen onderteekende opgaaf in „duplo van den aard der over te storten gelden en het bedrag uitgedrukt in letters.”

„Zij vermelden, mede in letters, — bij wijze van eene aan den voet van de opgave „gestelde en afzonderlijk onderteekende noot — den datum der laatstvoorige storting.”

Deze datum, die tot dusver slechts vermeld wordt door hen, die niet op vaste

tijdstippen tot overstorting verplicht zijn, zal derhalve voortaan in letters moeten voorkomen op alle bewijzen van overstorting zonder onderscheid.

De Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen zijn door mij uitgenoodigd om de opgaven van over te storten gelden, welke niet aan den eisch voldoen, te weigeren.

In verband daarmede heb ik de eer, met terugzicht op de dezerzijdsche circulaire van 26 Augustus 1874 no. 14731, UwEdG. te verzoeken de comptabele Ambtenaren in het gewest onder Uw beheer — met uitzondering evenwel van de Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen — met het vorenstaande bekend te maken.

De Directeur van Financiën,
DE ROO.

Vervallen door Bb. no. 4447.

No. 4093. COMPTABILITEIT. — *Verrekening der kosten wegens verpleging in eene militaire ziekeninrichting en der begraafniskosten.*

Aan de Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen op en buiten Java.

No. 16081.

Batavia, den 22sten September 1884.

Bij artikel 2 van het Gouvernements-besluit van 27 Augustus 1883 no. 2 is bepaald, dat het 1^e lid en het 2^e lid, voor zoover § a betreft, van artikel 45 der Instructie voor het voeren der administratie bij de militaire ziekeninrichtingen, gearresteerd bij artikel 2 § a van het besluit van 10 April 1876 no. 8 (Staatsblad no. 92) en gewijzigd blijkens het besluit van 2 Juli 1879 no. 7, voortaan worden gelezen als volgt:

„De Administrateurs der hospitalen zorgen voor de ontvangst der verpleeg- en begraafniskosten, voor zooveel de verpleegden dan wel hunne echtgenooten, vaders, enz. die zelve moeten betalen en zij niet door eenige andere administratie, volgens het bepaalde bij de artikelen 47 en 48 hierna, behooren te worden ingevorderd.”

„Daartoe worden die bedragen:

a. „voor zooveel betreft de Burgerlijke Ambtenaren en Geëmployeerden bij andere Departementen dan dat van Oorlog, maandelijks bij eenen staat, in duplo, volgens model no. 125, voor iederen verpleegde afzonderlijk, opgegeven aan den Algemeenen Ontvanger van 's Lands kas, bij wien de debiteuren in betaling zijn, die verplicht is:

„de verrekening op het eerst uit te betalen traktement, pensioen, enz. van den schuldenaar te bewerkstelligen, en

„een exemplaar van voormelden staat terug te zenden aan den betrokken Hospitaal-Administrateur, nadat daarop is aangeteekend wanneer de storting in 's Lands kas heeft plaats gehad, dan wel dat en waarom de invordering niet of niet geheel is kunnen worden bewerkstelligd.”

b. „Indien, door vertrek naar elders of ten gevolge van overlijden van de debiteuren, invordering door den betrokken Ontvanger niet mogelijk is, dan zendt de Administrateur van het Hospitaal de opgave van het verschuldigde, door tusschenkomst van den Gewestelijken Intendant, aan den Algemeenen Ontvanger bij wien de debiteur in betaling is gekomen, of — zoo de debiteur naar buiten Nederlandsch-Indië vertrokken is — aan den Commandant van het Leger, of wel verriicht de Administrateur het noodige voor de overgave der schuld aan de betrokken Weeskamer.

In verband daarmede heeft de Regeering mij uitgenoodigd U op te dragen voortaan de hiervoren bedoelde opgave van de Administrateurs der militaire Hospitalen te beschouwen als opdrachten tot invordering in den zin van artikel 3 der in no. 2718 van het Bijblad op het Staatsblad opgenomen „Voorschriften voor de Algemeene Ontvangers en de Hulpordonnateurs” en alzoo de bedragen, in de opgaven voorkomende, in te nemen in het memoriaal van inkomsten, en de inhouding dier bedragen op het eerst uit te betalen traktement op pensioen, enz. van den schuldenaar te doen plaats vinden; voorts de bedragen in ontvangst te nemen ten voordeele van het betrokken hoofd van de raming der middelen, en eindelijk terstond na die invordering één exemplaar van de in tweevoud ontvangen opgave (staat, model no. 125) aan de administratie der ziekeninrichting terug te zenden, nadat daarop is bekendgesteld, wanneer de storting in 's Lands kas heeft plaats gehad, dan wel met omschrijving der redenen, waarom de invordering niet of niet geheel is kunnen worden bewerkstelligd.

Ik heb mitsdien de eer UwEdG. te verzoeken bovenbedoelde voorschriften nauwkeurig op te volgen.

De Directeur van Financiën,
DE ROO.

Vergelijk de voorlaatste alinea van Bijblad no. 5145.

No. 4094. CHINEESCH BESTUUR. — *Intrekking van het ambt van Wijkmeester der Chineezers te Boekit-Batoe en indienststelling van een Wijkmeester der Chineezers te Tamiang (Oostkust van Sumatra.)*

BESLUIT.

No. 32.

Buitenzorg, den 22sten April 1884.

Gelezen, enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Met wijziging in zoover van het besluit van 10 Januari 1884 no. 4 (Bijblad op het Staatsblad van Ned.-Indië no. 3665), te bepalen dat in de residentie Oostkust van Sumatra, te Seroeway (onderafdeeling Tamiang, afdeeling Deli), in stede van te Boekit-Batoe (afdeeling Siak), een Wijkmeester der Chineezers op eene bezoldiging van f 30 's maands wordt geplaatst.

Afschrift, enz.

No. 4095. REIS- EN VERBLIJFKOSTEN. — *Aanspraak op daggeld van Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur, bij tijdelijke tewerkstelling buiten hun standplaats.*

Bij het besluit van 18 September 1882 no. 9 (Bijblad no. 3846) is bepaald, dat aan Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur die tijdelijk, buiten de hun aangewezen standplaats, belast worden met de waarneming van het bestuur eener afdeeling of onderafdeeling, het daggeld waarop zij in dat geval, krachtens art. 7 § c van het Reglement op de reis- en verblijfkosten van Burgerlijke Ambtenaren in Nederlandsch-Indië recht hebben, over niet langer dan twee maanden wordt te goed gedaan.

h

Naar aanleiding van een ter zake gerezen verschil van gevoelen is door de Regeering uitgemaakt, dat het daggeld aan Ambtenaren, die in bovenbedoeld geval verkeerden, in geen geval over meer dan twee maanden behoort te worden uitbetaald, onverschillig of zij gedurende de hun tijdelijk opgedragen waarneming nu en dan voor enkele dagen naar hun vaste standplaats terugkeeren.

(Missive van den Gouv.-Secr. van 31 December 1884 no. 2263).

No. 4096. KOFFIE. — *Inkoop en behandeling in de pakhuizen.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden der koffie produceerende gewesten.

No. 1075.

Batavia, den 29sten Januari 1878.

Bij de koffieveiling te Amsterdam op 21 November jl. is gebleken, dat vele partijen door broeiing hadden geleden, waardoor zij mindere prijzen hebben behaald.

De Factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij is van meening, dat die broeiing een gevolg is van het inkoop van minder droog product en onvoldoende omwerking der koffie in de pakhuizen.

Ik heb mitsdien de eer UEdG. te verzoeken zorg te dragen en te doen dragen dat geene andere dan goed droge koffie worde ingekocht en dat daar, waar de koffie lang in de pakhuizen ligt, ze van tijd tot tijd worde omgewerkt.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
G. T. H. HENNY.

Zie omtrent de behandeling van koffie in de pakhuizen verder Bijblad no. 4313.

No. 4097. CORRESPONDENTIE. — *Voorstellen aan de Regeering moeten worden geformuleerd.*

CIRCULAIRE aan de Autoriteiten en Colleges, bevoegd tot het doen van voorstellen aan de Regeering.

No. 1748a.

Batavia, den 14^{den} September 1884.

Hoe langer hoe meer wordt in den laatsten tijd afgeweken van het in Staatsblad 1847 no. 18 vervatte voorschrift, om bij het doen van voorstellen aan de Regeering, de termen aan te geven der voorgestelde beschikking.

Aangezien dit niet in het belang is eener vaardige afdoening der zaken, heeft de Regeering mij opgedragen haar ernstig verlangen kenbaar te maken, dat bovenbedoeld voorschrift in het vervolg met stiptheid worde betracht.

Ik heb de eer mij bij deze van die opdracht te kwijten.

De 1^e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4098. WEDUWEN- EN WEEZENFONDS *van Burgerlijke Ambtenaren.* — *Bijdragen ten behoeve van het — over inkomsten, door deelgerechtigden ten laste der begroting genoten boven nonactiviteits-traktament, wachtgeld, pensioen of onderstand.*

Bij het besluit van 14 September 1884 no. 7 is voor zooveel noodig verklaard, dat de tweede alinea van art. 11 § A van het Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke Ambtenaren in N.-I. (St. 1854 no. 93) — betreffende de heffing van bijdragen over inkomsten, door deelgerechtigden genoten boven nonactiviteits-traktament, wachtgeld, pensioen of onderstand, wegens hun van Gouvernementswege opgedragen verrichtingen — in verband met de daarin voor-

komende verwijzing naar het besluit van 14 December 1853 no. 11, niet toepasselijk te achten is op verrichtingen, welke, evenals die van gecommiteerden bij 's Lands algemeene pakhuizen, leden van commissiën tot aanslag in de bedrijfsbelasting, enz., binnen zekeren tijd beëindigd worden, zoodat telkens eene nieuwe benoeming of aanwijzing noodig is;

moetende voorschreven bepaling derhalve uitsluitend toepassing vinden ten aanzien van commissiën, die niet telkens afloopen en mitsdien eenigszins het karakter dragen eener vaste plaatsing gedurende korteren of langeren tijd, zooals werkzaamstelling op daggeld bij een Gouvernements-bureau, tijdelijke terbeschikkingstelling door de Regeering, enz.

Aangehaald in Bijblad no. 5191.

No. 4099. BINNENLANDSCHE VERLOVEN. — *Toelagen voor het verrichten van buitengewone werkzaamheden worden niet uitbetaald bij.* —

Aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

No. 289.

Batavia, den 14^{den} Februari 1884.

Met referte aan Uwe missive van 22 Januari jl. no. 993, heb ik de eer, op bekomen last, UHEdG. mede te deelen, dat de Regeering geheel deelt Uwe meening dat aan den 3^{en} Onderwijzer aan de Kweekschool voor Inlandsche Onderwijzers te Bandjermasin niet behoort te worden uitbetaald de toelage voor het geven van onderwijs in het rechtlijnig teekenen aan die school, over den tijd, door hem met binnenlandsch verlof doorgebracht.

Immers is het geven van dat onderricht niet verbonden aan de betrekking van 3^{en} Onderwijzer aan meergemelde kweekschool, en draagt de toelage, waarvan hier de rede is, hetzelfde karakter als de emolumenten, bedoeld in art. 3 van het Reglement in Staatsblad 1881 no. 174, namelijk dat van eene belooning, die niet wordt uitgekeerd, dan nadat de diensten, waarvoor zij bestemd is, zijn verricht.

De 1^e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4100.

PRIJSLIJST voor de berekening der geldswaarde van goederen bij verstrekking daarvan uit den voorraad van het Departement van Justitie en bij het opleggen van vergoedingen voor het verlies of bederf van die goederen.

Nader gewijzigd in aangevuld bij Bijblad no. 4873 sub. II.

No. 4101. KOFFIECULTUUR. — *Wenken omtrent het zaad, te bezigen voor den aanleg van koffieplantsoenen.*

CIRCULAIRE aan de Residenten der koffie produceerende gewesten op Java.

No. 458.

Batavia, den 12^{den} Januari 1878.

Het valt voorzeker niet te ontkennen dat, tot het welslagen van koffieplantsoenen, een eerste vereischte is, krachtvolle kweekplantjes te gebruiken. De ondervinding heeft echter geleerd dat deze, zeer belangrijke, aangelegenheid hier

en daar te veel aan de ondergeschikte Hoofden wordt overgelaten. Er zijn Ambtenaren, die meenen genoeg te hebben gedaan met den Hoofden op te dragen, om, tegen zeker tijdstip, de kweekbedden gereed te hebben, zonder zich veel te bekommeren over de keuze van het terrein, de bewerking van den grond, de geaardheid van het zaad en de verzorging der pépinières. Het is zelfs voorgekomen dat, aanvankelijk goed geslaagde kweekbedden, tegen den tijd der overplanting, geen enkel krachtvol plantje opleverden, omdat men verzuimd had, gedurende langdurige droogte, die behoorlijk te begieten.

Voor al goed zaad is een voornaam vereischte. In sommige streken zijn, tegen den tijd dat de kweekbedden moeten worden aangelegd, nog geene rijpe koffievruchten aanwezig. Meermalen wordt dan onrijp zaad uitgepoot, dat wel ontkiemt, maar geen krachtigen boom kan geven; of wel, men wacht met het uitpooten, tot in de nabijheid rijpe vruchten te verkrijgen zijn, en laat daardoor den geschikten tijd tot het aanleggen van kweekbedden voorbijgaan, waarvan dan veelal het gevolg is, dat de bibiet te laat de vereischte grootte erlangt.

Ook worden meermalen geene kweekbedden aangelegd door die desa's welke in den volgenden westmoesson niet behoeven bij te planten. Men vergeet dan echter dan er toch altijd wat bibiet noodig is voor het inboeten en dat de overschietende kweekplantjes allicht zullen worden begeerd voor het planten van koffie op de erven als anderszins.

Ik acht het noodzakelijk dat den Ambtenaren in herinnering worde gebracht en stipte opvolging aanbevolen van hetgeen, onder het hoofdstuk E van de Handleiding voor de Gouvernements-koffiecultuur, is gezegd omtrent het kweken van bibiet.

Voor al op het gebruiken van goed zaad kan niet genoeg gelet worden. Men kiese daartoe volkomen rijpe en groote vruchten van krachtvolle boomen. Zijn die, ten tijde dat de kweekbedden moeten worden aangelegd, niet aanwezig, dan behooren zij, in andere districten of afdeelingen, desnoods in eene naburige residentie te worden ingekocht; inkoop en kosten van vervoer te betalen door het Gouvernement.

Verder verdient de volgende handelwijze aanbeveling: Een tot twee weken vóór den tot uitpooten bestemden tijd wordt den Desahoofden opgedragen op een der koempoelans de benoodigde hoeveelheid rijpe en versche koffievruchten van de beste soort mede te brengen. Ten huize van het Districts- of Onderdistrictshoofd, al naar gelang bij wien de koempoelan plaats heeft, overtuigt men zich dat de vruchten goed rijp en van de grootste soort zijn. De kleine of minder rijpe worden uitgeschoten. De vruchten worden ten huize van het Districts- of Onderdistrictshoofd van de roode schil ontdaan, van slijm gezuiverd en, in de schaduw, in den wind gedroogd. Op de volgende koempoelan, dus eene week later, worden aan elk Desahoofd, zooveel koffiezaden in de hoornschil (*gaba*) ter hand gesteld als voor uitpooting zijn bestemd en hem ten ernstigste aanbevolen die zaden alsnu uit te planten op de vooraf in gereedheid gebrachte pépinière, een en ander op de wijze in de Handleiding omschreven. Met vruchten, van elders aangevoerd, zal op gelijke wijze dienen te worden gehandeld. Door bovenomschreven regeling verkrijgt men niet alleen meer zekerheid, dan thans bestaat, dat goed zaad wordt gebezigt, maar ook dat de kweekbedden op den behoorlijken tijd worden aangelegd.

Dat de controleerende Ambtenaren zich hebben te overtuigen van de goede uitvoering van een en ander zal wel geen betoog behoeven.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
G. T. H. HENNIJ.

No. 4102. STAATSSPOORWEGEN. — *Jaarrekening van Stations- en Haltechefs en Chefs der Exploitatie.*

Met wijziging van haar besluit van 10 Januari 1879 no. 145 heeft de Algemeene Rekenkamer, bij besluit van 29 Juli 1884 no. 7499, vastgesteld ondervolgend model voor de jaarrekening van Stations- en Haltechefs en van Chefs der exploitatie bij den dienst der Staatsspoorwegen; zullende de inzending moeten geschieden vóór 1 April van het jaar, volgende op dat waarop de rekening betrekking heeft.

Dienstjaar 188 .

ONTVANGSTEN.								
Maanden.	Ontvangsten uit het verkeer.	Voorschotten en rembour- sementen.	Particuliere tele- grammen.	Extratrainen.	Provisie op rem- bours.	Verzekerings- premie.	Alle andere ont- vangsten *).	Totaal.
Januari								
Februari								
Maart								
April								
Mei								
Juni								
Juli								
Augustus								
September								
October								
November								
December								
Totalen								

*) n l. Verkoop van gedrukten.

Weegloonen.

Liggelden.

Opmaken van vrachtbrieven.

Bezorgen van vrachtbrieven.

Restitutie van vracht waarvan het adres van den belanghebbende niet te vinden is
Wagenhuur.

Kraanhuur.

UITGAVEN.							
Maanden.	Gewone stor- tingen.	Voorschotten en rembour- sementen.	Uitgaven particuliere telegraaf.				Totaal.
Januari							
Februari							
Maart							
April							
Mei							
Juni							
Juli							
Augustus							
September							
October							
November							
December							
Totalen							

den 188 .

De Stations
Halte chef,

No. 4103. VEROORDEELDEN. — *Terugzending van Inlandsche — naar hun geboorte- of vroegere woonplaats.*

Vermits het der Regeering gebleken was dat in verschillende gewesten aan Inlandsche veroordeelden, die aldaar hun straf hadden ondergaan, bij het verstrijken van den straftijd niet dan onder bepaalde voorwaarden vergund werd om zich in het gewest te vestigen, is de Procureur-Generaal bij het Hoog-Gerechtshof van N.-I. uitgenoodigd om aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, voorshands met uitzondering van den Civielen en Militairen Gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden, te doen weten, dat terugzending van ontslagen Inlandsche veroordeelden naar hun geboorte- of vroegere woonplaats alleen dan mag geschieden, wanneer zij zulks bepaaldelijk verlangen.

(Missive van den 1en Gouv. Secr. van 1 Dec. 1884 no. 457/c, circulaire van den Procureur-Generaal van 12 Dec. 1884 no. 2748).

Zie Bb. no. 1546 en 4136.

No. 4104. SCHORSING. — *Assistent-Residenten zijn niet beroegd tot — van Ambtenaren.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera.

No. 8477.

Batavia, den 27sten December 1882.

Meermalen gebeurt het, dat ter zake van misdrijven als anderszins, Ambtenaren in de uitoefening hunner functiën worden geschorst door de Assistent-Residenten, en die handeling door de Hoofden van Gewestelijk Bestuur wordt goedgekeurd.

Dit is niet geoorloofd, daar de bevoegdheid tot schorsing alleen toekomt aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur en dan nog onder nadere goedkeuring der Regeering (zie art. 35 alinea 2 der Instructie van de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java en Madoera, Staatsblad 1867 no. 114).

Ik verzoek UEdG. mitsdien in het vervolg wel hierop te willen letten.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,

D. PLES.

No. 4105. ONDERCOLLECTEURS BIJ DE LANDELIJKE INKOMSTEN EN CULTURES. — *Intrekking en indienststelling van eenige —.*

BESLUIT.

No. 23

Buitenzorg, den 7^{den} September 1884.

Gelezen, enz.;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk: enz.

Ten tweede: Met ingang van 1 October 1884:

I. in te trekken de betrekking van Ondercollecteur, te Ploembon en te Madjalengka (residentie Cheribon), te Pati en te Japara (residentie Japara), te Madioen (residentie van dien naam), te Kediri en te Toeloengagoeng (residentie Kediri) en

te Probolinggo (residentie van dien naam), zoomede de betrekking van schrijver bij die Ondercollecteurs;

II. in dienst te stellen:

A. op de bij art. 4 § s van het besluit van 26 September 1867 no. 1 (Staatsblad no. 125) in verband met het besluit van 17 Mei 1882 no. 2 (Staatsblad no. 138), voor die Ambtenaren vastgestelde inkomsten:

1°. een tweeden Ondercollecteur bij de Landelijke Inkomsten en Cultures in elk der regentschappen:

a. Koeningan (residentie Cheribon), voor de districten Lebakwangi, Loerahgoeng en Tjiawigebang;

Zie wijziging in Bijblad no. 5550.

b. Galoeh (residentie Cheribon) voor het district Kwali, de onderdistricten Rantja en Radja-desa van het district Rantja en de onderdistricten Pandjaloe en Panoembangan van het district Pandjaloe; en

c. Zie wijziging in Bijblad no. 5618.

met aanwijzing respectivelijk van Loerahgoeng, Kwali en Ngrambee als standplaatsen; Zie wijziging in Bijblad no. 5618.

2°. een Ondercollecteur bij de Landelijke Inkomsten en Cultures in het regentschap Kediri (residentie van dien naam), speciaal ten behoeve van de districten Soekoredjo en Papar;

met aanwijzing van Paroe als standplaats;

B. een Inlandschen Schrijver bij ieder der Ondercollecteurs op de volgens art. 4 § bb van het besluit van 26 September 1867 no. 1 (Staatsblad no. 125), in verband met art. 4 van het besluit van 1 Maart 1874 no. 23 (Staatsblad no. 72,) aan die betrekking verbonden bezoldiging van f 15 's maands, met een schadeloosstelling van f 5 's maands voor het gemis van heerendienstplichtigen;

C. een Inlandschen Schrijver bij ieder der Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen te Cheribon en Madjalengka (residentie Cheribon), Pati en Japara (residentie Japara), Madioen (residentie van dien naam), Kediri en Toeloengagoeng (residentie Kediri) en Probolinggo (residentie van dien naam), op eene bezoldiging van f 20 's maands.

Ten derde: enz.

Afschrift, enz.

Zie verder Bb. nos. 4118, 4742 en 5577.

No. 4106. PENSIOENEN, GAGEMENTEN, ONDERSTANDEN EN RIDERSOLDIEN. — *Wijze van uitbetaling.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 18277.

Batavia, den 25sten October 1884.

In de wijze van uitbetaling van pensioenen, gagementen, onderstanden en ridersoldien bestaat geene eenvormigheid.

Op de drie hoofdplaatsen van Java, te Makassar en, wat de militaire gagementen betreft, ook te Medan, worden de gelden zonder ordonnantie of mandaat, uitbetaald; de ordonnateur of hulpordonnateur machtigt den Algemeenen Ontvanger tot uitbetaling van de posten, voorkomende op bij de machtiging tot eerste uitbetaling gevoegde staten.

De Ontvanger vervaardigt elke maand een staat van hetgeen hij krachtens de

hem verstrekte machtigingen moet uitbetalen; op dien staat wordt in de daartoe bestemde kolom door of vanwege iederen rechthebbende geteekend voor de ontvangst van het hem competeerend bedrag.

Overal elders worden de pensioenen, enz. uitbetaald krachtens mandaten, afgegeven ten name van:

- a. den Algemeenen Ontvanger,
- b. den Assistent-Resident of Gewestelijken Secretaris, dan wel andere ambtenaren of beambten.

Het komt zeer wenschelijk voor, dat in dit onderdeel der financieele administratie eenheid worde gebracht, welk doel het best wordt bereikt door aan de eerstbedoelde wijze van uitbetaling middels staten eene algemeene toepassing te geven.

Deze regeling verdient de voorkeur, omdat zij aan twee voornamen eischen voldoet, n.l. dat door of vanwege iederen rechthebbende op de betalingsstukken quitantie wordt verleend en desniettegenstaande de tijdige indiening van de maandelijksche kasverantwoordingen niet wordt belemmerd.

De staten, waarvan de modellen ten getale van 9 deze vergezellen, worden voor de eerste maal ten Uwen kantore samengesteld en aan de Algemeene Ontvangers in Uw gewest toegezonden, met machtiging om, met inachtneming der door UwEdG. reeds opgegeven of nader op te geven kortingen, maandelijks uit te betalen de op de staten achter elken naam bekendgestelde som en dit nadat het den Ontvanger, die art. 13 van de Regelen voor het administratief beheer (Staatsblad 1875 no. 25) behoort in acht te nemen, vooraf gebleken zal zijn, dat de bedoelde persoon nog in leven en tot de ontvangst nog gerechtigd is. In het register comptabiliteit no. 5 en bij den staat comptabiliteit no. 7 worden ten laste van de eigenaardige hoofden der rekening van derden en artikelen der begrooting alleen de bedragen in uitgaaf gesteld, welke werkelijk (met inbegrip van de inhoudingen) zijn uitbetaald.

Voor de verdere uitbetalingen worden door de Algemeene Ontvangers staten van alle rechthebbenden samengesteld, waarop de personen, die in dezelfde maand het hun toekomende ontvangen, voor de ontvangst teekenen.

Aan hen, die zich in eene volgende maand tot ontvangst van het hun over de afgelopen maand of maanden aankomende aanmelden, moet de uitkeering, voor zoover die niet in strijd is met art. 10 van Staatsblad 1875 no. 25 en alinea 2 van art. 11 van de Comptabiliteitswet, geschieden op den staat over de maand, waarin zij zich hebben aangemeld, met aantekening over welk tijdvak het uitbetaald bedrag loopt (zie het bewerkt model no. 1 onder letter D).

De uitbetaling van het pensioen, den onderstand en de riddersoldij van hen, die later in betaling komen, geschiedt voor de eerste maal bij mandaat van den hulp-ordonnateur, die vervolgens de voor de verdere uitkeeringen noodige opgaven aan de Ontvangers zendt.

Van de meer wisselvallige wachtgeld en van onderstanden voor zekeren tijd, worden de staten bij Uw bureau opgemaakt en den Ontvanger bij het begin van elke maand met het mandaat van betaling toegezonden.

Evenals hiervoren met betrekking tot de meer vaste uitgaven is gezegd, moeten ook slechts de werkelijk betaalde wachtgeld en tijdelijke onderstanden in het register no. 5 en op den staat no. 7 worden in uitgaaf gesteld.

Van hetgeen van de hier bedoelde gemandateerde wachtgeld en onderstanden op het einde van de maand onuitbetaald is gebleven, wordt door den Ontvanger

aantekening gehouden op de staten, behoorende bij de betrekkelijke mandaten, en ook in een afzonderlijk register.

Worden de onbetaald gebleven bedragen later opgeëischt, dan geschiedt de uitkeering daarvan eenvoudig tegen afgifte van een quitantie, die verwijst naar het mandaat en verhandeld dient te worden bij den staat comptabiliteit no. 7 over de maand, waarin de uitkeering heeft plaats gehad, terwil die nadere uitbetaling ook moet worden geboekt in het register comptabiliteit no. 5 van die maand.

Onder aantekening, dat van de hooger bedoelde negen staten geene duplicaten aan mijn Departement behoeven te worden ingezonden, doch die duplicaten op de bureaus van de met de betaling belaste Kashouders behooren te blijven berusten, heb ik de eer UEdG. te verzoeken, voorschreven regeling zoo spoedig mogelijk in Uw gewest in toepassing te willen brengen.

Afwijking van die regeling is geoorloofd alleen ten opzichte van hen, die gevestigd zijn in afdelingen, waar geene Algemeene Ontvangers aanwezig zijn en te ver af wonen van de naastbij gelegen landskas om hun pensioen, onderstand of riddersoldij bij die kas te kunnen komen ontvangen.

Voor laatstbedoelde personen behooren de pensioenen, enz. ten name van het Hoofd van Plaatselijk Bestuur bij afzonderlijk mandaat betaalbaar te worden gesteld; de inuitgaafstelling van die gelden ten name van de Ondercollecteurs of andere Inlandsche Ambtenaren, zooals thans in sommige residentien plaats vindt, mag in het vervolg niet meer geschieden.

De Directeur van Financiën,
DE ROO.

Blijkens de circulaire van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur van 19 December 1884 no. 8988 moet bovenbedoelde regeling ook worden toegepast op de ten laste van de IVe begrotingsafdeeling uitbetaald wordende schadeloosstellingen en onderstanden aan Inlandsche Vorsten, Grooten, enz. Ook aan zijn Departement behoeven van die staten geene duplicaten te worden ingezonden, daar het van de uitbetaling der schadeloosstellingen en onderstanden kennis krijgt door de zorg van het Departement van Financiën.

Civiele pensioenen.
BETALINGSLIJST der Civiele Gepensionneerden.

Residentie
Kas

Namen en voor- namen der Gepensionneerden.	Qualiteiten.	Datum en nummer van het besluit, waarbij het pensioen is toegelegd.	Bedrag der pensioenen 's maands.	Inhoudingen voor:			Gezamenlijk bedrag der inhou- dingen.	Handteekening voor de ontvangst.
				Contributie aan het Civiel We- duwen- en Weezen- fonds.	Delegatiën in Nederland.	Diversen.		
A.	Klerk bij het Postkantoor alhier.	19 December 1868 no. 49.	f 22.50	f 0.90			f 0.90	
B.	Commies bij het Havende- part. alhier.	6 Juli 1871 no. 15.	" 56.25	" 2.25			" 2.25	
C.	3de Commies bij het Re- sidentiekantoor te Se- marang.	3 Juni 1880 no. 24.	—	—				
D.	Referendaris Algemeene	24 November 1872 no. 2.	" 150.—	" 6.—		×	" 29.—	niet afgehaald. × renten M. W. W. fonds.
E.	Rekenkamer. Boekhouder bij den eerst- aanwezend Ingenieur B. O. W.	" 300(a)	"	" 12.—		×	" 58.—	(a) over April en Mei.
F.	Telegrafist 2de klasse.	12 April 1874 no. 32.	" 82.50	" 3.30			" 3.30	
G.	Controleur 1ste klasse B.B.	1 December 1872 no. 18. 29 Juni 1879 no. 11.	" 55.—	" 2.20	13.20		" 15.40	
Totaal . . .			f 666.25	f 26.65	f 13.20	f 69.—	" 108.85	niet afgehaald.

348

Voor de opmaking:
De Commies,

Ultimo
De Algemeene Ontvanger,

Betaald krachtens missive van den Resident van dd.
NB. De namen behooren naar alphabetische orde te worden ingevuld.

f 666.25, ten laste van art. 90 der begroeting van 188 .

349

In te vullen als no. 1.

Residentie
Kas

Militaire pensioenen.
BETALINGSLIJST der gepensionneerde militairen

MODEL No. 2.
Maand 188 .

Handteekening voor de ontvangst.	Gezamenlijk bedrag der inhou- dingen.	Inhoudingen voor:			Bedrag der pensioenen	Datum en nummer van het besluit, waarbij het pensioen is toegelegd.	Qualiteiten.	Stamboeknummers.	Namen en voor- namen der gepensionneerden.
		Diversen.	Delegatiën in Nederland.	Contributie aan het Militair We- duwen- en Weezenfonds.					

Residentie

Diverse Pensioenen.

MODEL No. 4.

Maand 188

Kas

BETALINGSLIJST der gepensioneerde weduwen van Civile, Militaire en Inlandsche personen.

NAMEN van de WE- DUWEN en WEZEN.	Qualiteiten van hun- ne overleden echt- genooten en vaders.	Datum en nummer van het besluit, waarbij het pensioen is toegelegd.	Bedrag van het pensioen.	Handteekening voor de ontvangst.
-------------------------------------	---	--	--------------------------------	----------------------------------

351

In te vullen als no. 1.

350

In te vullen als no. 1.

NAMEN DER GEPENSIONNEERDEN.	QUALITEITEN.	Datum en nummer van het besluit, waarbij het pensioen is toegelegd.	Bedrag van het pensioen.	Diverse inhoudingen.	Handteekening voor de ontvangst.
-----------------------------------	--------------	---	--------------------------------	-------------------------	----------------------------------

Inlandsche Pensioenen.

BETALINGSLIJST der Inlandsche Gepensionneerden.

MODEL No. 3.

Maand 188

Residentie

Kas

Residentie
Kas
Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke Ambtenaren in Nederlandsch-Indië.
BETALINGSLIJST der uit dat fonds bedeelde weduwen en weezen.

Voornamen der weezen.	Data van geboorte der weezen.	Namen en graden hunner overledene vaders.	Datum en nummer van het besluit, waarbij de onderstand is toegestaan.	Bedrag van den onderstand.	Diverse inhoudingen.	Handteekening voor de ontvangst.
-----------------------------	-------------------------------------	---	--	----------------------------------	-------------------------	----------------------------------

353

In te vullen als no. 1.

352

In te vullen als no. 1.

Namen en graden hunner overledene echtgenooten en vaders.	Namen en voorna- men der uit het fonds bedeelde weduwen en kinderen.	Data van geboorte der kinderen.	Datum en nummer van het besluit, waarbij het pensioen is toegelegd.	Bedrag der maand- dijlsche:		Gezamenlijk bedrag der pensioenen aan weduwen en onderstandden aan kinderen.	Inhoudingen voor:			Gezamenlijk bedrag der inhoudingen.	Handteekening voor de ontvangst.
				Pensioenen der weduwen.	Onderstandden der kinderen.		Het Civiel Weduwen- en Weezenfonds	Delegatiën in Nederland.	Diversen.		

Namen en voornamen.	Stamboek-nummer.	In welken graad verkregen.	Datum en nummer van het besluit, waarbij de riddersoldij is toegelegd.	Bedrag der riddersoldij.	Handteekening voor de ontvangst.

In te vullen als no. 1.

No. 4107. GOUVERNEMENTS-GOEDEREN. — *Hoe te handelen bij afkeuring van uit Nederland gezonden —.*

Blijkens Bijblad no. 3751 behoort bij alle afkeuringen — ook die van minder aanbelang — betreffende uit Nederland gezonden goederen ten behoeve van den Indischen dienst, de Regeering, onder toezending van de betrekkelijke processen-verbaal van bevinding, zoo spoedig mogelijk met de voorgekomen aanmerkingen in wetenschap gesteld te worden.

Aan bedoelde processen-verbaal moet, als dit zonder bezwaar geschieden kan, een gedeelte van de goederen, waarop aanmerking gevallen is, worden toegevoegd en zulks niet alleen ingeval van afkeuring, maar ook ingeval bemerkingen van eenig gewicht worden gemaakt omtrent de qualiteit als anderszins der aangebrachte goederen, zonder dat die goederen daarom afgekeurd behoeven te worden (besluiten van 15 Februari 1882 en 11 Maart 1884 nos. 31 en 13). Bijaldien de goederen worden afgekeurd om redenen, die met de qualiteit van de artikelen niets gemeen hebben, b. v. wegens beschadiging door zeewater, kan de overlegging van monsters evenwel uit den aard der zaak achterwege blijven (missive van den 1en Gouvernements-Secretaris van 29 Maart 1883 no. 529).

Bij afkeuring der aangebrachte goederen moet, alvorens daarvan bericht wordt gegeven aan de Regeering, een nader onderzoek worden bevolen door zooveel mogelijk deskundige personen, practisch bekend met de eischen, welke in billijkheid aan belangrijke leveringen mogen worden gesteld; en wanneer door deze nadere commissie bij de afkeuring wordt volhard, haar zeer gemotiveerd proces-verbaal van bevinding bij de kennisgeving aan de Regeering worden overgelegd (B. 30 Augustus 1882 no. 20).

No. 4108. HOOFGELD. — *Nieuwe bepalingen ter verzekering van een behoorlijken aanslag in het hoofdgeld ter vervanging van verplichte persoonlijke diensten op Java en Madoera.*

BESLUIT.

No. 1.

Buitenzorg, den 7den Juli 1884.

Gelezen enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Enz.

Ten tweede. Ter verzekering van een behoorlijken aanslag in het hoofdgeld, dat ingevolge de ordonnantie van 17 Mei 1882 (Staatsblad no. 137) ter vervanging van verplichte persoonlijke diensten van de heerendienstplichtige inboorlingen in de Gouvernements-landen op Java en Madoera wordt geheven, en met intrekking van het besluit van 11 Juni 1882 no. 11 (Bijblad op het Staatsblad van N.-I. no. 3822) te bepalen als volgt:

I. In de eerste helft der maand Januari van elk jaar wordt in iedere desa door eene commissie, bestaande uit het Desahoofd en twee leden van het desabestuur, eene opneming gedaan van het aantal heerendienstplichtigen, op den eersten dier maand aanwezig.

II. De resultaten dier opneming worden door de Desahoofden op den eersten rapportdag na die opneming aan de districts- of Onderdistrictshoofden medegedeeld en onder toezicht van dezen ingeschreven in staten, ingericht volgens het aan dit besluit gehecht model La. A.

De sub II bedoelde staten worden, na door de betrokken commissiën behoorlijk onderteekend of gewaarmerkt en door de Districts- en Onderdistrictshoofden voor gezien geteekend en zoo noodig van bemerkingen voorzien te zijn, ingediend aan den Controleur der afdeeling, of waar geen Controleur bescheiden is, aan den Assistent-Resident, die tot waarborg dat geen belastingschuldigen verzwegen worden, gezamenlijk met het Districtshoofd of Onderdistrictshoofd van minstens vijf procent der desa's, de staten plaatselijk verifieert.

IV. De Controleur of Assistent-Resident maakt vervolgens voor elk district een verzamelstaat op, volgens het aan dit besluit gehecht model La. B, en zendt de verzamelstaten aan den Assistent-Resident of Resident.

V. De Resident stelt, na den Regent te hebben gehoord of doen hooren, op den verzamelstaat van elk district het bedrag van den aanslag vast en draagt zorg, dat elk Desahoofd vóór het einde der maand Maart van hetzelfde jaar in het bezit zij van den door den Controleur of Assistent-Resident te waarmerken desastaat, die tevens tot aanslagkohier van het door de desa op te brengen hoofdgeld dient, en waarop behoorlijk aantekening wordt gehouden van de door elken belasting-schuldige op verschillende tijdstippen betaalde bedragen.

Ten derde. Enz.

Afschrift enz.

MODEL La. A.

RESIDENTIE

DISTRICT

REGENTSCHAP

ONDERDISTRICT

NOMINATIEVE OPGAVE

der op 1 Januari 18 aanwezige heerendienstplichtigen in
de desa
tevens aanslagbiljet in het hoofdgeld, bedoeld bij Staatsblad 1882
No. 137.

Volgnummer.	NAMEN DER HEERENDIENSTPLICHTIGEN.	BETAALD IN CENTEN.				
		Eerste keer.	Tweede keer.	Derde keer.	Vierde keer.	Totaal.
1	Soero	25	25	25	25	100
2	Noto.	50	25	25	—	100
3	Kromo	100	—	—	—	100
4						
5						

De in deze genoemde desa is voor het jaar 18 blijkt den door den
Resident gearresteerden verzamelstaat van het district in het hoofdgeld
bedoeld bij Staatsblad 1882 no. 137, aanslagen voor een totaal bedrag van f

., den Maart 18

De Assistent-Resident van
De Controleur van

A A N M E R K I N G E N.

(In deze kolom te vermelden de namen der personen die, en de redenen waarom
zij in het aanslagbiljet van de vorige jaren voorkwamen, maar in dat van het vol-
gende jaar niet meer zijn opgebracht.)

Volgnummer

van het

vorige jaar

1 Soero gestorven

2 Noto, verhuisd naar de desa

(met name te noemen), enz.

Naar waarheid opgemaakt door ons ondergeteekenden hoofd en leden van het
bestuur der desa

., den Januari 18

Gezien

en

geene
de navolgende

bedenkingen

De Assistent-Wedono van

De Wedono van

Behoort bij artikel 2 van het besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-
Indië, van 7 Juli 1884 no. 1.

ResidentieRegentschap

VERZAMELSTAAT der op 1 Januari 18

Volgnummer.	N A M E N DER DESA'S.	Bedrag van den aanslag van			Bedrag van den voorgestel- den aanslag voor 18
		18	18	18	

De bovengenoemde desa's worden voor het jaar 18 in het hoofdgeld, bedoeld bij Staatsblad 1882 no. 137, aangeslagen voor de achter hare namen genoemde sommen, tot een totaal bedrag van f

den 18 .

De Resident van

Behoort bij artikel 2 § IV van het besluit van 7 Juli 1884 no. 1.

MODEL La. B.

aanwezige heerendienstplichtigen in het district

A A N M E R K I N G E N .

NB. In de 3de, 4de en 5de kolom wordt de aanslag van elke desa in de drie voorgaande jaren ingevuld.

Naar waarheid opgemaakt door den Assistent-Resident van
Controleur van

den 18 .

No. 4109. KOSTUMES. — *Adspirant-Ingenieurs voor het vak van scheepsbouw.*

BESLUIT.

No. 7. Buitenzorg, den 20sten November 1884.

Gelezen enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Te bepalen:

a. dat het groot kostuum voor de Adspirant-Ingenieurs voor het vak van scheepsbouw hetzelfde is als dat, bij art. 13 van de regeling en samenstelling van het korps Ingenieurs voor het vak van scheepsbouw in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1858 no. 50) vastgesteld voor de Ingenieurs der 2e klasse bij dien tak van dienst, doch zonder gouden biezen om de opslagen;

b. dat de Adspirant-Ingenieurs voor het vak van scheepsbouw in Nederlandsch-Indië ook zullen mogen dragen een klein kostuum, gelijk aan dat, bij § 1 van Staatsblad 1862 no. 5 vastgesteld voor den Ingenieur der 2e klasse bij dien tak van dienst, doch in stede van een galon, twee koorden van gouddraad om de muts.

Afschrift enz,

No. 4110. ALGEMEENE SECRETARIE. — *De Indische Regeering bevoegd verklaard tot vaststelling der formatie van het geheele personeel der —.*

De blijkens de besluiten van 23 Juni 1871 en 27 Januari 1872 nos. 7 en 9 1) aan de Indische Regeering verleende bevoegdheid om, binnen de grenzen der begroeting en met behoud van de bestaande bepaling der bezoldigingen voor de betrekkingen boven die van klerk, de formatie van het personeel bij de Departementen van Algemeen Bestuur en de Algemeene Secretarie beneden den rang van Secretaris vast te stellen, is met betrekking tot de formatie van het personeel der Algemeene Secretarie, uitgebreid tot het geheele personeel bij dat bureau. (B. 28 November 1884 no. 7).

1) Zie Bijblad no. 2810, § IV.

No. 4111. AFSTAND VAN GROND. — *Meetbrieven, door aanvragers om afstand van grond zelve opgemaakt, worden in den regel niet aangenomen.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 6100. Batavia, den 21sten September 1882.

De Regeering acht zich bezwaard, bij aanvragen om afstand van gronden met eenigen titel, ook al zijn de aanvragers Gouvernements-Landmeters, genoeg te nemen met door de aanvragers zelve opgemaakte meetbrieven, ook zelfs dan wanneer de perceelen gelegen zijn op plaatsen waar eene kadastrale opmeting heeft plaats gehad, tenzij voldoende gecertificeerd zij, dat het betrokken perceel in de blokkaart past.

Ik heb de eer het vorenstaande te Uwer kennis te brengen, met verzoek daarop bij voorkomende gelegenheid te willen letten en doen letten.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
D. PLES.

No. 4112. WEDUWEN- EN WEEZENFONDS van Burgerlijke Ambtenaren. — *Opgaven van de Algemeene Ontvangers betreffende ontvangsten en uitgaven voor rekening van het —. Triplicaat-traktementstaten.*

BESLUIT.

No. 9. Buitenzorg, den 11^{den} November 1884.

Gelet enz.;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Enz.

Ten tweede. Te bepalen als volgt:

Aanvangende met het jaar 1885 zenden de Algemeene Ontvangers der landkassen in Nederlandsch-Indië met den maandstaat Comptabiliteit no. 6, bedoeld bij art. 4 der bepalingen, vastgesteld bij art. 1 van het besluit van 10 December 1873 no. 6, aan den Directeur van Financiën eene samentrekking met 6 bijlagen volgens de aan dit besluit gehechte modellen, betreffende de ontvangsten en uitgaven in de afgelopen maand voor rekening van het Weduwen- en Weezenfonds van Burgerlijke Ambtenaren gedaan.

Aan de bijlage I dier samentrekking voegen zij toe de betrekkelijke triplicaat-traktementstaten, welke zij tot dat einde van de ordonnantiën en mandaten van betaling, waaraan ze voortaan gehecht zullen worden, afnemen.

De Directeur van Financiën zendt maandelijks de bovenbedoelde samentrekkingen aan het Bestuur van het Fonds, nadat de overeenstemming van de op de samentrekking vermelde totalen met den maandstaat „Comptabiliteit no. 6” gebleken en op de samentrekking bekend gesteld is.

Ten derde. De Chefs der Departementen van Algemeen en de Hoofden van Gewestelijk Bestuur aan te schrijven, om zorg te dragen, dat, gerekend van 1 Januari 1885, aan de door of namens hen uitgereikt wordende ordonnantiën of mandaten, waarbij traktementstaten worden gevoegd, bovendien worden vastgehecht triplicaat-traktementstaten volgens het bij dit besluit behorende model.

Ten vierde. enz.

Afschrift, enz.

ONTVANGSTEN EN UITGAVEN
VOOR REKENING VAN HET
CIVIEL WEDUWEN- EN WEEZENFONDS.

KAS: 188 .

Maand

ONTVANGSTEN:

volgens bijlage	I		f
"	II		"
"	III		"
"	IV		"

Totaal . . . f

UITGAVEN:

volgens bijlage	V		f
"	IV		"

Totaal. . . f

den 188 .

De Algemeene Ontvanger,

Gezien voor overeenstemming van de totalen
met den maandstaat Compt. no. 6.

Voor den Directeur van Financiën;

De

Bijlage I.

ONTVANGSTEN CIVIEL WEDUWEN- EN WEEZENFONDS.

Kas	<i>Contributiën ingehouden volgens</i>	188
	<i>traktementstaten *)</i>	<i>maand</i>

ORDONNATEUR of MANDATARIS.	Datum en nummer van ordonnantie of mandaat.	Aanduiding van het personeel, waaraan betaald is.	Bedrag.

*) Hierbij te voegen de triplicaat traktementstaten naar de volgorde, waarin zij op dezen staat zijn opgenomen.

Bijlage II.

KAS.

ONTVANGSTEN CIVIEL WE

Ontvangen contributiën niet voor

NAMEN.	QUALITEITEN.	Maandelijksch inkomen.	Maand waarover de inhouding geschiedt.

OUWEN- EN WEEZENFONDS.

188 .

*omende op traktementstaten.**Maand*

Gewone contri- butiën. pCt.	Buitengewone contributiën bedoeld bij art.					Totaal.	Aanmerkingen.
	13	14	16	18 2de en 3de alineæ.	19		

ONTVANGSTEN CIVIEL WEDUWEN- EN WEEZENFONDS.

<i>Kas</i>	<i>aflossingen en renten van</i>	188
	<i>uitgezette kapitalen</i>	<i>Maand</i>

NAAM VAN DEN SCHULDENAAR.	Oorspron- kelijk bedrag der beleening.	Tijdvak, waarover be- taald is.	Afge- lost bedrag.	Betaalde renten.	Aanmerkingen.

ONTVANGSTEN CIVIEL WEDUWEN- EN WEEZENFONDS.

<i>Kas</i>		188
	<i>Diverse ontvangsten</i>	<i>Maand</i>

NAAM VAN DEN SCHULDENAAR.	Volledige omschrijving der schuld met aanhaling van besluiten enz.	Bedrag.	Aanmerkingen.

TRIPLICAAT TRAKTEMENTSTAAT voor het Civiel
over de

TRIPLICAAT VOOR HET CIVIEL

Staat der traktementen toekomende aan de onderstaande

N A M E N.	Qualiteiten.	Maandelijksch traktement.	INHOUDINGEN	
			Gewone contributie pCt.	13

Weduwen- en Weezenfonds van het personeel bij
maand 188

WEDUWEN- EN WEEZENFONDS.

Ambtenaren en Geëmployeerden bij

over de maand

188

VOOR HET CIVIEL WEDUWEN- EN WEEZENFONDS.					Aanmerkingen.
Buitengewone contributiën, bedoeld bij art.				Totaal.	
14	16	18 2de en 3de alineæ.	19		

No. 4113. SCHUTTERIJEN. — *Autoriteiten, wier machtiging vereischt wordt tot het doen van uitgaven voor de —.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden der gewesten, waarin schutterijkorpsen bestaan.

No. 8816.

Batavia, den 24sten Augustus 1877.

Ten aanzien van de kosten, op de schutterij vallende, bepaalt het Reglement, dat deze voor zooveel mogelijk zullen gevonden worden uit de te heffen contributiën en te betalen boeten, welke gelden overigens tot geene andere einden zullen mogen worden besteed dan voor zulke uitgaven, als welke tot den dienst der schutterij eigenaardig betrekking hebben of vereischt worden.

Aan deze bepaling wordt echter volgens de Algemeene Rekenkamer, aan wier toezicht de administratiën der schuttersfondsen onderworpen zijn, in de laatste jaren niet overal streng de hand gehouden.

Op sommige plaatsen legt men die veel te ruim, op andere weder al te beperkt uit.

Die uiteenlopende opvatting van hetzelfde voorschrift oefent een grooten invloed uit op het goed beheer der schutterijkassen en de belangen der contribuabelen.

Om aan deze onregelmatigheid een einde te maken heb ik de eer, in overleg met de Algemeene Rekenkamer, UwEdG. te verzoeken ter kennis van hen wie dit aangaat te willen brengen, dat voortaan tot verhooging der reglementaire, of bij bijzondere bepalingen vastgestelde, vaste uitgaven, de machtiging van den Gouverneur-Generaal vereischt wordt, en die van den Superintendent noodig is voor het doen van alle wisselvallige uitgaven.

De Directeur van Binnenlandsch Bestuur,
G. T. H. HENNIJ.

No. 4114. MEKKAGANGERS. — *Aanschrijving om — aan te bevelen zich vóór hun vertrek te laten vaccineeren.*

Aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 579.

Batavia, den 16^{den} Januari 1885.

Eenigen tijd geleden heeft zich het geval voorgedaan, dat onder van Mekka terugkeerende bedevaartgangers, gedurende de reis, aan boord van een stoomschip, pokken waren uitgebroken.

Een gevolg hiervan was dat de aan boord aanwezige herstellende lijders, bij aankomst ter reede, in eene ziekeninrichting meesten worden opgenomen.

Dat daardoor en ook door het aan wal gaan van de met de zieken in aanraking geweest zijnde personen, gevaar van overbrenging der besmetting ontstaat, behoeft geen betoog.

Ten einde tegen dit gevaar te waken, en ook in het belang der pelgrims zelf, werd door de betrokken geneeskundige autoriteit het denkbeeld aan de hand gegeven, de Mekkagangers te verplichten, zich vóór hun vertrek naar Mekka te doen vaccineeren of revaccineeren.

Het gebiedend voorschrijven van zoodanigen maatregel, hoewel alleszins afdoende, strookt echter niet met de door de Regeering aangenomen beginselen met betrekking tot de vaccine, zoodat men zich in deze er toe zal moeten bepalen, de pelgrims op het nut der vaccinatie en revaccinatie te wijzen en hun onder het oog te brengen, dat daardoor veelal de pokziekte wordt voorkomen.

In verband daarmee heb ik de eer UwHoogEdelGestr. te verzoeken, geene gelegenheid te laten voorbijgaan, om bij de naar Mekka vertrekkende per-

sonen, de vaccine, als voorzorgsmaatregel tegen de pokziekte, aan te bevelen en hen te overreden zich vooraf aan die kunstbewerking te onderwerpen.

De Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid,
STORTENBEKER.

No. 4115. MILITAIRE GENEESKUNDIGE DIENST. — *Militaire Apothekersbedienden. — Benoeming, ontslag, bezoldiging enz.*

Bij art. 1, van het besluit van 18 Januari 1885 no. 3/c zijn vastgesteld de navolgende

*Bepalingen omtrent de benoeming, het ontslag, de bezoldiging, enz.
van Militaire Apothekersbedienden.*

A. BENOEMING.

Art. 1. (Gewijzigd bij Bb. no. 4183).

Art. 2. Voor eene benoeming tot Militair Apothekersbediende der 3e klasse komen in aanmerking zoowel gehuwde als ongehuwde Europeanen, die:

- a. met goed gevolg het examen hebben afgelegd, bedoeld bij art. 17 der wet van 25 December 1878 (Ned. Staatsblad no. 222) en art. 32 van het Reglement op den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1882 no. 97);
- b. niet ouder dan 30 jaren en tevens van een goed zedelijk gedrag zijn;
- c. bij militair geneeskundig onderzoek voor de bedoelde betrekking lichamelijk geschikt zijn bevonden.

Geringe lichaamsgebreken, niet hinderlijk voor eene goede waarneming van den dienst als Militair Apothekersbediende, staan eene benoeming in die betrekking niet in den weg.

Zij die met liesbreuk behebt zijn, al kan deze ook door een band worden ingehouden, worden geacht lichamelijk *ongeschikt* te zijn.

Art. 3. Burgerpersonen moeten zich bij benoeming tot Militair Apothekersbediende minstens voor vier jaren verbinden, doch zij kunnen ook tot een engagement voor zes jaren worden toegelaten.

Militairen die bij hunne benoeming tot Militair Apothekersbediende nog vier of meer jaren te dienen hebben, dienen het loopend verband in hunnen nieuwen graad uit.

Militairen, die bij hunne benoeming tot Militair Apothekersbediende geen vier jaren meer te dienen hebben, moeten bij hunne benoeming een verband aangaan voor het daaraan ontbrekend aantal jaren.

Dit engagement behoort in te gaan op den dag van diensteindiging van het loopend verband en steeds, gerekend van af dien datum, bij volle jaren te worden aangegeven.

Art. 4. Bij de aanvraag om benoeming tot Militair Apothekersbediende behooren door de belanghebbenden te worden overgelegd:

- a. het bewijs dat zij aan het sub art. 2, litt. a, bedoelde examen hebben voldaan;
- b. een geboorte- of doopakte of, bij gebreke daarvan, zoodanig legaal stuk waaruit de datum van geboorte, de geboorteplaats, benevens de namen van de belanghebbenden en die hunner ouders geconstateerd kunnen worden;
- c. een bewijs van goed gedrag afgegeven door het hoofd van bestuur hunner laatste woonplaats;

- d. door vroeger gediend hebbenden, het paspoort of de gagementsakte, en door personen, die in 's Lands burgerlijken dienst geweest zijn, de bewijzen van benoeming en ontslag;
- e. door minderjarigen, een schriftelijke toestemming hunner ouders, voogden of andere personen onder wier toezicht zij staan, gelegaliseerd door het bestuurs-hoofd hunner laatste woonplaats;
- f. door gehuwden, een door het Hoofd van Plaatselijk Bestuur gelegaliseerde verklaring der echtgenooten, dat de indiensttreding met hare toestemming geschiedt en zij zich verbinden hare mannen bij militaire expeditiën niet te zullen volgen en nimmer in de kampementen of bivakken van het leger, wanneer het te velde is, te zullen verschijnen;
- g. door in Indië gevestigde personen, eene verklaring van het hoofd van bestuur hunner woonplaats, dat zij het voornemen om in den militairen dienst te treden hebben kenbaar gemaakt, en mitsdien zijn geroyeerd in het register der Europeesche ingezetenen;
- h. door Nederlanders die, na den 1en Juni van het jaar waarin zij hun 19e jaar zijn ingetreden, uit Nederland vertrokken zijn, een bewijs dat zij aan de nationale militie hebben voldaan;
- i. door Vreemdelingen, behoorlijke paspoorten of andere bewijzen, dat in hun vaderland geen dienstplichten op hen rusten en, indien zij tot het Deutsche Rijk behoren, een zoogenaamd Auswanderungscencent dan wel een Entlassungs Urkunde; terwijl tevens uit een ingesteld onderzoek moet gebleken zijn, dat hunne antecedenten gunstig zijn.

Art. 5. Zij die tot Militaire Apothekersbedienden worden benoemd, zijn gehouden zich bij eene akte volgens het hieraan als bijlage Litt. A, toegevoegde model te verbinden.

Hun worden de kriegsartikelen voorgelezen, en het bewijs dier voorlezing wordt door hen medeonderteekend.

Art. 6. De bevordering der Apothekersbedienden tot een hogere klasse en de terugstelling van eene hogere tot eene lagere klasse geschieden, indien daartoe termen bestaan, door den Chef over den Geneeskundigen Dienst.

Een Apothekersbediende der 3de klasse kan, na gedurende 2 jaren met ijver en ten genoegte van zijne chefs gediend te hebben, indien de formatie het toelaat, tot Apothekersbediende 2de klasse en, na als zoodanig evenzoo gedurende 6 jaren gediend te hebben, als de formatie het toelaat, tot Apothekersbediende 1ste klasse benoemd worden.

Art. 7. Zoowel gehuwde als ongehuwde Militaire Apothekersbedienden die den titel van Apotheker volgens de in Nederlandsch-Indië vigeerende bepalingen (Reglement op den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië Staatsblad 1882 no. 97) verkregen hebben, kunnen voor eene benoeming tot Militairen Apotheker der 2de klasse in aanmerking worden gebracht, wanneer zij aan de volgende voorwaarden voldoen:

- a. Zij moeten zijn Nederlander of inboorling van de eilanden van den Indischen Archipel voor zoover deze tot Nederlandsch-Indië behooren, of in Nederlandsch-Indië geboren zijn uit aldaar gevestigde ouders, voor zoover zij niet behooren tot de met de Inlandsche gelijkgesteldé bevolking (Vreemde Oosterlingen).
- b. Zij moeten ten minste vier jaren militairen dienst tellen.
- c. Zij moeten door gedrag, militair voorkomen, manieren en beschaving geoordeeld

worden voor eene benoeming tot officier in aanmerking te kunnen komen en niet ouder zijn dan 30 jaren.

d. Wanneer zij gehuwd zijn moet:

- 1°. voor hunne benoeming tot Officier door hunne echtgenooten zijn overgelegd eene verklaring als bedoeld bij art. 2 § a van het Koninklijk besluit van 28 Juli 1871 no. 28 (Indisch Staatsblad no. 143).
- 2°. uit eene verklaring af te geven door den eerstaanwezend Officier van Gezondheid in de afdeeling of het gewest blijken dat hunne echtgenooten onberispelijk van bedrag zijn.

Vreemdelingen buiten Nederlandsch-Indië geboren worden niet tot het apothekersexamen toegelaten, dan na voorafgaande machtiging van den Gouverneur-Generaal.

B. ONTSLAG.

Art. 8. Militairen, die tot Militair Apothekersbediende zijn benoemd, worden, gedurende het door hen als gewoon militair aangegaan verband, wat betreft het ontslag, behandeld als omtrent gegradeerde Militaire Schrijvers is voorgeschreven bij art. 12 sub 4° van het besluit van 23 Maart 1873 no. 3 (Staatsblad no. 64).

Wanneer hun loopend verband is verstreken en zij volgens een als Militair Apothekersbediende aangegaan engagement dienen, worden zij wat het ontslag betreft, op denzelfden voet behandeld als bepaald is bij het volgende artikel voor Militaire Apothekersbedienden, die van burger tot die betrekking zijn benoemd.

Art. 9. De Militaire Apothekersbedienden, die van burgerpersoon tot die betrekking zijn benoemd, en die wegens aanhoudend wangedrag en herhaalde ongehoorzaamheid, onzedelijkheid of groote acheloosheid bij de waarneming hunner dienstplichten uit den dienst moeten worden verwijderd, worden ontslagen, zooals zulks bij art. 12 sub 2° van het besluit van 23 Maart 1873 no. 3 (Staatsblad no. 64) is bepaald ten opzichte van de als Militair Schrijver aangenomen Europeanen d.i. met een paspoort, zonder certificaat van goed gedrag, onder aanteekening, dat zij tot geene verbintenis bij het Leger meer mogen worden toegelaten.

C. BEZOLDIGING.

Art. 10. (Gewijzigd bij Bb. no. 4183).

Art. 11. Zij zijn daarentegen uitgesloten van een aandeel in de winst op geneesmiddelen, welke door de Militaire Apothekers of Officiëren van Gezondheid tegen betaling aan particulieren worden verstrekt.

D. ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 12. (Vervallen Bb. no. 4183).

Art. 13. De Militaire Apothekersbedienden zijn bevoegd om onder toezicht van een Militairen Apotheker of van een Officier van Gezondheid in militaire apotheken recepten gereed te maken.

Art. 14. De Militaire Apothekersbedienden worden ingedeeld bij de militaire ziekeninrichtingen en bij de garnizoenen.

Op posten geplaatst ter assistentie van de daar aanwezige Officiëren van Gezondheid, zijn zij onder het toezicht dier Officiëren tevens belast met de administratie der apotheken.

Art. 15. De akte van toelating, bedoeld bij art. 57 van het Reglement op den burgerlijken geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1882 no. 97), wordt alleen uitgereikt aan die Militaire Apothekersbedienden die hun ontslag uit

den militairen dienst met toekenning van een certificaat van goed gedrag hebben verkregen.

Mocht dergelijke akte te voren reeds verleend wezen, dan wordt zij weder ingetrokken, wanneer het ontslag uit den militairen dienst verleend is zonder toekenning van een certificaat van goed gedrag.

Art. 16. De kleeding der Militaire Apothekersbedienden is gelijk aan die voor de Adjudanten-Onderofficier-Kwartiermeester, met dit onderscheid dat de uitmonsteringskleur van de tenuejas en de pantalon, van de kwartiermuts en van de schouderkwasten, ponceaurood is en dat de kraag der jas van donkerblauw laken en ponceaurood gebiesd zij.

De onderscheiding van de klasse der Militaire Apothekersbedienden wordt op het midden van de schouderpassanten aangeduid door een verguld cijfer 1, 2 of 3, te bevestigen als is aangegeven voor de Militaire Opzichters der Genie.

Bijlage Litt. A.

MODEL der engagementsakte voor Militaire Apothekersbedienden.

De ondergeteekende (naam en voornamen, rang en betrekking) ten aanzien van het onderwerp dezer akte het Rijk vertegenwoordigende als daartoe gemachtigd bij beschikking van den Commandant van het Leger van (datum en nummer der beschikking), verklaart te hebben aangenomen (naam en voornamen van den Militairen Apothekersbediende) om het Koninkrijk der Nederlanden als Militair Apothekersbediende te dienen gedurende den tijd van jaren, welke tijd alzoo zal eindigen den (in schrijffletters op te geven) van het jaar achttienhonderd en de medeondergeteekende (naam en voornamen) verklaart zich door (naam en voornamen) tot gezegd einde te hebben doen aannemen.

Zijnde wijders de contractanten nopens de volgende bijzondere voorwaarden overeengekomen:

- 1°. Het zal den Commandant van het Leger vrijstaan, om wanneer het mocht blijken dat de aangenomene, vóór het aangaan van zijn tegenwoordig engagement rechterlijk veroordeeld is geweest wegens eenvoudigen diefstal, bedriegelijke oplichting of andere, de goede trouw of eerlijkheid kwetsende misdrijven, of wanneer later een vonnis wegens dergelijk misdrijf tegen hem mocht worden gewezen, hem onmiddellijk uit den dienst te verwijderen, en alzoo de tegenwoordige verbintenis zonder eenige formaliteit te ontbinden.
- 2°. Deze verbintenis kan op gelijke wijze, en dus zonder eenige formaliteit, door den Commandant van het Leger worden ontbonden, indien het blijkt dat de aangenomene voor zijne betrekking ongeschikt is, wegens eenig lichaamsgebrek of eenige ziekte, bij het door hem ondergaan militair geneeskundig onderzoek niet waarneembaar, doch waarvan het bestaan hem bekend en bij bedoeld geneeskundig onderzoek opzettelijk verzwegen is.
- 3°. Wanneer gedurende den diensttijd van den aangenomenen, door zijn toedoen, eenige interruptie van dienst plaats heeft, zal hij gehouden zijn, onmiddellijk na het eindigen van die interruptie, het vóór den aanvang daarvan nog onvervuld gebleven gedeelte van zijne dienstverbintenis te volbrengen, tenzij de Commandant van het Leger mocht goedvinden, bij het eindigen der interruptie de tegenwoordige verbintenis zelf zonder eenige formaliteit te ontbinden; hetgeen die autoriteit in dat geval volkomen vrij zal staan.

4°. Deze overeenkomst treedt in werking

En is hiervan te den (in schrijffletters opgeven) opgemaakt deze akte in tweevoud, welke vervolgens door de contractanten is ondertekend, en waarvan door ieder der contractanten een exemplaar is behouden.

(Ondertekeningen).

No. 4116. PATENTRECHT. — *De gegevens van den aanslag moeten c. q. worden medegedeeld aan hen, die geroepen zijn om doleantiën te beoordeelen.*

De vraag is geopperd, of de bij art. 1 § IV van Staatsblad 1880 no. 15 aan de commissiën voor den aanslag in het patentrecht voorgeschreven geheimhouding nopens de aangifte, de nadere gegevens en ophelderingen van den aanslag, ook behoort te worden in acht genomen tegenover de autoriteiten, die geroepen zijn om te adviseeren of te beslissen omtrent doleantiën.

Deze vraag is door de Regeering ontkennend beantwoord, wijl het niet de bedoeling van den wetgever kan geweest zijn, aan voormelde bepaling zulk een wijdestrekking te geven.

Duidelijk blijkt dit ten overvloede uit art. 24a der verordening op de patentbelasting (art. 1 § VI van het aangehaald Staatsblad), en het ware naar het oordeel der Regeering niet meer dan letterknechterij, wanneer op grond van dat artikel der commissie de bevoegdheid werd ontzegd, om bovenbedoelde gegevens te verstrekken vóórdat de Gouverneur-Generaal daartoe last geeft. Het uitbrengen van adviezen en het nemen van beslissingen omtrent doleantiën zou een onmogelijk te vervullen taak worden, indien de gegevens niet aanwezig waren, noodig om te beoordeelen in hoever verkeerde toepassing of schending van wettelijke bepalingen heeft plaats gehad, en gewoonlijk zijn deze gegevens dezelfde als die, welke tot den aanslag hebben geleid.

(Missive van den Gouv. Secr. van 22 Jan. 1885 no. 107).

No. 4117. BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN. — *Na voltooiing van bouwwerken de ontwerpen terug te zenden aan het Departement.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 2787/A.

Batavia, den 24sten Maart 1884.

Ik heb de eer UHedG. te verzoeken voortaan van alle werken behoorende tot het Burgerlijk Bouwdepartement, de gearresteerde stukken, als teekeningen met nota's van toelichting, begrootingen en al wat verder bij de aanbidding van het voorstel werd overgelegd, aan mij terug te zenden, zoodra die werken voltooid zijn en de voltooiing door de Inspecteurs of door de commissie, bedoeld bij art. 35 van Staatsblad 1877 no. 238, geconstateerd is.

Het is mijn voornemen te trachten om de meest belangrijk geachte ontwerpen, die tot leering en leiddraad van het technisch personeel kunnen strekken, ter algemeene kennis te brengen door ze in druk te doen verschijnen.

Daartoe is het noodig, dat die ontwerpen, met alle daarop betrekking hebbende toelichtende bescheiden, bij mijn Departement worden aangeboden.

Bij de toezending der boven bedoelde bescheiden van belangrijke werken zal het mij tevens aangenaam zijn te ontvangen, een, door den betrokken eerstaanzende Ingenieur of wel door den executant opgemaakt beknopt overzicht van

den gang der uitvoering en van de meldenswaardige bijzonderheden, die zich daarbij hebben voorgedaan.

Daar er onder reeds vroeger of onlangs uitgevoerde werken, zeker ook vele voorkomen, waarvan een nadere kennismaking door de technische ambtenaren op prijs zou worden gesteld, zoo verzoek ik UHedG. ook van alle reeds bestaande bouwwerken in Uw gewest, de gearresteerde stukken en nadere gegevens, voor zooverre die nog voorhanden zijn, aan mijn Departement te willen opzenden.

De Directeur der Burgerlijke Openbare Werken,
KROESEN.

Bovenstaande circulaire is in herinnering gebracht bij de circulaire van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken van 27 Januari 1885 no. 745/A. De toezending van bovenbedoelde stukken moet plaats hebben bij de aanbidding van het proces-verbaal van opname, bedoeld in de artt. 32, 33 en 35 van het Reglement in Staatsblad 1877 no. 238. Voor het geval bij de uitvoering afwijkingen van de gearresteerde plannen hebben plaats gehad, behoort daarvan op de projectteekeningen aantekening gehouden te worden, overeenkomstig de omschrijving dier afwijkingen in het betreffende proces-verbaal van opname.

No. 4118. ONDERCOLLECTEURS BIJ DE LANDELIJKE INKOMSTEN EN CULTURES. — *Intrekking van eenige betrekkingen van Ondercollecteur. — Maatregelen in verband daarmede genomen.*

Ten vervolge van no. 4105 volgen hieronder eenige beschikkingen, waarbij ondercollecteursbetrekkingen opgeheven en in verband daarmede de noodige maatregelen getroffen zijn.

Besluit van 9 September 1884 no. 35.

Gelet enz.

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk.

I. In te trekken, met ultimo September 1884 de betrekking van Ondercollecteur te Magelang (residentie Kedoe), te Salatiga (residentie Semarang) en te Banjoemas en Tjilatjap (residentie Banjoemas),

zoomede de betrekking van Schrijver bij gemelde Ondercollecteurs.

II. Ingaande met 1 October 1884:

a. in dienst te stellen een Inlandschen Schrijver bij ieder der Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen

te Magelang (residentie Kedoe),

te Salatiga (residentie Semarang),

te Banjoemas en

te Tjilatjap (residentie Banjoemas),

op eene bezoldiging van f 20 's maands;

b. de perceptie en het overmaken der landrente en andere grondlasten, der bedrijfsbelasting en van het hoofdgeld als æquivalent voor de afschaffing van eenige verplichte persoonlijke diensten in de districten Selokaton, regentschap Kendal der residentie Semarang en Poerworedjo van het regentschap en de residentie Banjoemas op te dragen respectievelijk aan den te Soekoredjo gevestigden Zoutverkoopkhuismeester en aan den te Poerworedjo gevestigden Koffieinkoopkhuismeester, op denzelfden voet als die werkzaamheden elders zijn

opgedragen aan den Ondercollecteur, en zulks onder genot eener toelage, respectievelijk van f 50 en f 40 's maands;

c. aan ieder der sub b genoemde Pakhuismeesters, *ten behoeve hunner administratie*, toe te voegen een Inlandschen Schrijver op eene maandelijksche bezoldiging f 15 benevens f 5 als vergoeding voor het gemis van *beerdienstplichtigen*;

Ten tweede. Te bepalen dat aan den eventueelen vervanger van den tegenwoordigen Koffieinkoopkhuismeester te Madjenang, voor de bij § a van het besluit van 4 Januari 1883 no. 13 (Staatsblad no. 9) bedoelde werkzaamheden, eene toelage zal worden toegekend van f 25 's maands.

Ten derde. Enz.

Besluit van 30 October 1884 no. 2/c.

Gelezen enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan;

Eerstelijk.

I. In te trekken met ultimo November 1884 de betrekking van Ondercollecteur te Pekalongan en te Batang (residentie Pekalongan),

te Poerworedjo en te Wonosobo (residentie Bagelen),

zoomede de betrekking van Schrijver bij gemelde Ondercollecteurs;

II. Ingaande met 1 December 1884:

a. in dienst te stellen een Inlandschen Schrijver bij ieder der Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen

te Pekalongan (residentie van dien naam),

te Poerworedjo en te Wonosobo (residentie Bagelen),

op eene bezoldiging van f 20 's maands;

b. de perceptie en het overmaken der landrente en andere grondlasten, der bedrijfsbelasting en van het hoofdgeld als æquivalent voor de afschaffing van eenige verplichte persoonlijke diensten in het district Bandar-Sidajoe, regentschap Batang der residentie Pekalongan, op te dragen aan den te Bandar gevestigden Koffieinkoopkhuismeester, op denzelfden voet als die werkzaamheden elders zijn opgedragen aan Ondercollecteurs, en zulks onder genot eener toelage van f 50 's maands.

Zie wijziging in Bijblad no. 5542.

Ten tweede. enz.

Besluit van 6 December 1884 no. 3/c.

Gelezen enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

I. In te trekken met ultimo December 1884 de betrekking van Ondercollecteur

te Tegal (residentie van dien naam),

te Pasoeroean en te Malang (residentie Pasoeroean),

te Besoeeki en te Bondowoso (residentie Besoeeki),

te Grisee (residentie Soerabaja),

zoomede de betrekking van Schrijver bij gemelde Ondercollecteurs;

II. Ingaande met 1 Januari 1885:

a. in dienst te stellen:

1°. een Inlandschen Schrijver bij ieder der Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen

te Tegal (residentie van dien naam),
te Pasoeroean en te Malang (residentie Pasoeroean),
te Besoeeki en te Bondowoso (residentie Besoeeki) en te Grisee (residentie Soerabaja),

op eene bezoldiging van f 20 's maands;

2°. een tweeden Ondercollecteur bij de Landelijke Inkomsten en Cultures in het regentschap Brebes (residentie Tegal) voor de districten Boemiajoe, Lebaksioe en Salem, met aanwijzing van Margasari als standplaats,

en dit op de bij art. 4 § s van het besluit van 26 September 1867 no. 1 (Staatsblad no. 135), in verband met het besluit van 17 Mei 1882 no. 2 (Staatsblad no. 138) voor zoodanig ambtenaar vastgestelde inkomsten;

3°. een Inlandschen Schrijver bij den sub 2 bedoelden Ondercollecteur, op de aan die betrekking verbonden bezoldiging van f 15 's maands, met eene schadeloosstelling van f 5 's maands voor het gemis van heerendienst-plichtigen;

b. aan den Ondercollecteur in het regentschap Sidajoe (residentie Soerabaja) Karanggeneng tot standplaats aan te wijzen;

c. te belasten met de perceptie en het overmaken der landrente en andere grondlasten, der bedrijfsbelasting en van het hoofdgeld als æquivalent voor de afschaffing van eenige verplichte persoonlijke diensten, op denzelfden voet als die werkzaamheden elders aan den Ondercollecteur zijn opgedragen:

in de districten Gantoengan, regentschap Tegal, en Bongas en Mandiradja, regentschap Pemalang (residentie Tegal), den Zoutverkoopkhuismeester te Randoedongkal, op eene maandelijksche toelage van f 40. Gewijzigd bij Bb. no. 5596.

in het district Ngantang van het regentschap Malang (residentie Pasoeroean) den Zoutverkoopkhuismeester te Ngantang op eene toelage van f 25 's maands;

in de districten Poeger en Tanggoel van het regentschap Bondowoso (residentie Besoeeki) de Koffieinkoopkhuismeesters op de hoofdplaatsen dier districten, ieder op eene maandelijksche toelage van f 15 en

in het district Mantoep van het regentschap Lamongan (residentie Soerabaja) het Onderdistrictshoofd te Ngimbang, op eene toelage van f 25 maands; Ingetrokken bij Bb. no. 5678, voor zooveel het onderdistrictshoofd te Ngimbang betreft.

d. aan den Zoutverkoopkhuismeester te Randoedongkal en aan het Onderdistrictshoofd te Ngimbang, ten behoeve der hun bij litt. c opgedragen administratie, toe te voegen een Inlandschen Schrijver op eene maandelijksche bezoldiging van f 15, benevens f 5 als vergoeding voor het gemis van heerendienstplichtigen. Ingetrokken bij Bij. no. 5678, voor zooveel het onderdistrictshoofd te Ngimbang betreft.

Afschrift enz.

Besluit van 17 December 1884 no. 5/c.

Gelet enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Met ultimo December 1884 in te trekken de betrekking van Ondercollecteur te Tjiandjoer, residentie Preanger-Regentschappen, zoomede de betrekking van Schrijver bij gemelden Ondercollecteur.

Ten tweede. Ingaande met 1 Januari 1885 in dienst te stellen een Inlandschen Schrijver bij den Algemeenen Ontvanger te Tjiandjoer, residentie Preanger-Regentschappen, op eene bezoldiging van f 20 's maands.

Ten derde. enz.

Besluit van 21 December 1884 no. 1/c. t

Gelezen enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Ingaande met ultimo December 1884 in te trekken de betrekking van Ondercollecteur te Rembang en te Toeбан, residentie Rembang, zoomede de betrekking van Schrijver bij gemelde Ondercollecteurs.

Ten tweede. Vervallen door Bijblad no. 5544.

Afschrift enz.

Besluit van 5 Februari 1885 no. 4/c.

Gelezen enz.

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Ingaande met ultimo Februari 1885 in te trekken de betrekking van Ondercollecteur te Tjabangboengin, residentie Krawang.

Ten tweede. Ingaande met 1 Maart 1885 de perceptie en het overmaken der landrente en andere grondlasten, der bedrijfsbelasting en van het hoofdgeld als æquivalent voor de afschaffing van eenige verplichte persoonlijke diensten in het district Tjabangboengin der residentie Krawang op te dragen aan den te Tjabangboengin gevestigden Zoutverkoopkhuismeester, onder genot eener toelage van f 25 's maands.

Afschrift enz.

Zie verder Bijblad nos. 4310, 4742 en 5580.

No. 4119. DOODVONNISSEN. — *Het fiat executie niet vereischt op — welke niet in naam des Konings zijn gewezen.*

Onlangs is het voorgekomen dat op een doodvonnis, gewezen door eene Inlandsche rechtbank op de Buitenbezittingen, waarbij niet in naam des Konings wordt rechtgesproken, het fiat executie van den Gouverneur-Generaal gevraagd werd.

Het vonnis werd teruggezonden onder mededeeling dat het fiat executie van den Gouverneur-Generaal daarop niet werd vereischt. Het fiat executie behoort alleen gevraagd te worden, wanneer het doodvonnis in naam des Konings gewezen is en mitsdien valt in de termen van art. 92 van het Regeeringsreglement, dan wel het fiat executie op doodvonnissen der betrokken rechtbank krachtens contract of bij bijzondere bepalingen aan den Gouverneur-Generaal is voorbehouden (verg. b. v. art. 9 der overeenkomst met den Soesoehoenan van Soerakarta, opgenomen in Staatsblad 1847 no. 30).

No. 4120. BEHOEFTIGEN. — *Overvoer van behoeftige Europeanen of zee-lieden.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur, in wier gewesten havens, voor den algemeenen handel opengesteld, worden aangetroffen.

No. 243.

Batavia, den 17^{den} Februari 1885.

Het Consulaat-Generaal der Nederlanden te Singapore heeft herhaaldelijk geklaagd over de moeilijkheden, waarin het zich tegenover het Koloniaal Bestuur aldaar geplaatst zag, wanneer voor Gouvernements-rekening behoeftige Europeanen of zeelieden naar de haven werden overgevoerd en onverzorgd achtergelaten.

Ofschoon niet kunnende erkennen, dat de opzending van die lieden in strijd zou zijn met het internationaal recht, meent de Regeering nochtans aan die bezwaren te moeten te gemoet komen, ten einde den schijn te vermijden alsof zij den last der verzorging en bewaking van behoeftige en ruwe lieden van zich tracht af te schuiven en over te brengen op een naburig bevriend Gouvernement.

De Regeering verlangt derhalve, dat voor den vervolge behoeftige Europeanen, die, naar aanleiding van Staatsblad 1872 no. 38, uit Nederlandsch-Indië worden verwijderd, of hier te lande afgemonsterde zeelieden niet meer op hare kosten naar Singapore zullen worden overgevoerd, tenzij, wat laatstbedoelde categorie betreft, ingevolge de bepalingen in Staatsblad 1860 no. 9 en de voorschriften vervat in no. 1699 en 2063 van het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië voor de voldoening der kosten van opzending naar en verpleging te Singapore vooraf door de agenten der schepen, waartoe die zeelieden hebben behoord, of de betrokken Consuls zekerheid gesteld is.

Door UHed. het vorenstaande mede te deelen en overigens op eene nauwgezette handhaving en toepassing van de zooeven vermelde voorschriften aan te dringen, heb ik de eer aan ontvangen bevelen te voldoen.

De Gouvernements-Secretaris,
GALLOIS.

No. 4121. **BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.** — *Algemeene regelen omtrent den bouw van 's Lands werken.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 3464/D.

Batavia, den 22sten April 1885.

Het is mij gebleken, dat ten aanzien van de uitvoering van werken voor rekening van den Lande niet altijd met het noodige oordeel wordt te werk gegaan.

De constructie dier werken toont dikwijls aan, dat eene opdrijving van kosten heeft plaats gehad, zonder dat de doelmatigheid van het werk er door wint, of althans zonder dat het te verkrijgen voordeel aan die vermeerdering der bouwkosten evenredig is.

Bij de opmaking van projecten van gebouwen wordt bovendien meestal geen voldoende rekening gehouden met de omstandigheden, waaronder die ontwerpen ten uitvoer gelegd moeten worden.

Herhaaldelijk wordt over het hoofd gezien, dat voor landswerken niet minder dan voor die van particulieren, lagere eischen gesteld moeten worden, wanneer zij tot stand gebracht moeten worden op afgelegen plaatsen, waar de arbeidsloonen hoog en de materialen duur zijn. Ook wordt dikwijls al te streng vastgehouden aan het beginsel om voor 's Lands werken wegens de meerdere kosten van onderhoud, van geene tijdelijke materialen gebruik te maken.

Eene berekening leert niet zelden dat de aanzienlijk hogere uitgaven, waarop, in vergelijk met een werk van tijdelijke materialen, datzelfde werk in permanenten trant der Regeering met bijberekening van rente van kapitaal en kosten van

onderhoud te staan komt, niet altijd worden opgewogen door het voordeel van groote levensduur, dat de laatste bouwwijze boven de eerste oplevert, en in dat geval behoort, wanneer de doelmatigheid daaronder niet komt te lijden, aan een tijdelijke constructie boven een permanente de voorkeur te worden geschonken.

Bij voorstellen tot den bouw van bruggen en duikers wordt voorts menigmaal weinig stelselmatigheid betracht, en b. v. aangedrongen op het aanbrengen van permanente bruggen in binnenwegen, terwijl die in hoofdwegen nog veel te wenschen overlaten.

Ten einde van de gelden ten behoeve van 's Lands werken toegestaan, meer partij te kunnen trekken, en, ondanks eene beperking der uitgaven, als gevolg der tegenwoordige financiële omstandigheden, beter dan vroeger in de behoeften van het algemeen te voorzien, heb ik gemeend omtrent den bouw van 's Lands werken eenige regels te moeten vaststellen, welke de Regeering heeft bekrachtigd, en in verband waarmede zij tot de intrekking is overgegaan van de in no. 2983, 3290 en 3844 van het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië bedoelde besluiten van 9 Augustus 1875, 3 Mei 1876 en 3 October 1882 no. 23. 1 en 10, houdende goedkeuring van normaal-projecten voor Inlandsche scholen, voor postloodsen met stalling en voor woningen van Districtshoofden op Java en Madoera.

In het algemeen voorop stellende dat van de bestaande normaal-ontwerpen en voorschriften mag worden afgeweken, wanneer wegens plaatselijke omstandigheden het opvolgen daarvan te groote offers van de schatkist zoude vergen en het beoogde doel op minder kostbare wijze kan worden bereikt, teken ik voorts het volgende omtrent ieder der na te noemen soorten van werken in het bijzonder aan.

Woningen voor burgerlijk personeel.

Verfraaiing, wijziging in de inrichting of uitbreiding van woningen voor Bestuursambtenaren moet achterwege blijven, daar ten deze alles afhangt van den bijzonderen smaak of de leefwijze van den tijdelijken bewoner, waarmede geen rekening kan gehouden worden.

Dit voorschrift is in herinnering gebracht bij Bijblad no. 4732.

Evenmin is het noodig, op die plaatsen, waar bijzondere oorzaken den bouw van woningen zeer kostbaar maken, gelijke afmetingen aan die woningen te geven, als elders, waar die ongunstige omstandigheden zich niet voordoen; het is niet meer dan billijk dat de landsdienaren evenals particulieren zouden doen, op eerstbedoelde plaatsen hunne eischen ten opzichte der huisvesting lager stellen dan op andere.

Met uitzondering van de residentiehuizen worden voor de woningen der bestuursambtenaren geene vlaggemasten meer opgericht en waar zooals b. v. op de Buitenbezittingen uitzonderingen op den regel wenschelijk worden geacht, behoort voor die masten bamboe of ander min kostbaar materiaal gebezigd te worden.

Ook schijnt het onnoodig, om voor de vlaggemasten bij de residentswoningen de constructie van een scheepsmast te volgen. In de meeste gevallen zal kunnen worden volstaan met een ijzeren paal, zooals die, welke tegenwoordig bij de telegraaf in gebruik zijn, voorzien van een ijzeren verlengstuk en gesteund door vier of meer telegraafdraden.

Bij voorstellen tot het oprichten van nieuwe woningen wordt de noodig geachte ruimte uitvoerig toegelicht, en zoo ter plaatse wegens schaarschte aan materialen blijvende gebouwen te kostbaar worden, moet de voorkeur gegeven worden aan

een zoogenaamden semi-permanenten bouw van hout, bamboe en dergelijke materialen.

Zoo zullen controleurswoningen, waaraan nog op vele plaatsen in de Buitenbezittingen behoefte bestaat, eenvoudig en op die wijze samengesteld niet meer dan $\pm$ f 10,000 behoeven te kosten.

Op de plaatsen waar gelegenheid bestaat tot het huren van redelijke woonhuizen, moet de voorkeur worden gegeven aan het toekennen van vergoeding van huishuur.

Van het bouwen van districtshoofdwoningen, die op vele plaatsen ontbreken, wordt, tenzij voor het tegendeel dringende redenen bestaan, geheel afgezien, kunnende desnoods door het toekennen van eene verhoogde vergoeding voor huishuur of in zeer speciale gevallen door het bouwen van een pendopo aan mogelijke bezwaren worden te gemoet gekomen.

Bureaux en andere gebouwen voor den algemeenen dienst.

Ten aanzien van deze gebouwen zal men zich zooveel mogelijk met het bestaan-de moeten vergenoegen.

Uitbreiding van bureaux en oprichting van afzonderlijke gebouwen voor Griffiers bij Landraden, Djaksa's, enz., of van afzonderlijke landraadzalen wordt zooveel doenlijk vermeden.

Gevangeniszen.

In verband met de maatregelen tot beperking der voorloopige inhechtenisstelling genomen, worden slechts bij hooge uitzondering, wanneer geen uitstel mogelijk is, nieuwe gebouwen volgens de bij dezerzijdsche circulaire van 30 October 1877 no. 9056, overgelegde normaal-ontwerpen uitgevoerd.

Op vele Buitenbezittingen bestaat echter dringende behoefte aan gevangeniszen voor hoogstens 50 personen. Daarvoor kunnen voorstellen worden ingediend, welke zich echter tot het hoogst noodzakelijke, desnoods tot een semipermanenten bouw, moeten bepalen, terwijl de kosten in geen geval $\pm$ f 250.— per hoofd mogen overschrijden.

Hetgeen hier voorkomt nopens gevangeniszen in herinnering gebracht bij Bb. no. 4269.

Gebouwen voor koffie.

Op plaatsen waar timmerhout kostbaar is, kan het gebruik van andere bouwstoffen en eene daarmede gepaard gaande wijziging in de inrichting worden voorgesteld.

Gebouwen voor posterijen.

Van den bouw van poststallen of verspanningsloodsen met steenen muren is afgezien. Waar in den grooten postweg nog poststations ontbreken of vernieuwing vorderen, worden de stalling en de verspanningsloods vereenigd en van hout gemaakt.

Op de binnenwegen dient men zich te bepalen tot een stal bestaande uit aangekoppelde gedogans, waarvan de kosten f 200 of hoogstens f 300 per paard mogen bedragen.

Scholen voor Europeanen.

Met inachtneming van de pedagogische en hygienische voorschriften, die bij dezerzijdsche circulaire dd. 8 Januari 1881 no. 183/A ¹⁾ zijn vastgesteld worden

¹⁾ Opgenomen onder no. 3664 van het Bijblad.

voor scholen voor 60 leerlingen en minder steeds semi-permanente gebouwen van hout, of hout en bamboe opgericht.

Scholen voor Inlanders.

Voor deze scholen worden geene blijvende gebouwen meer opgericht.

In de meeste gevallen wordt een bamboe gebouw van f 500 voldoende geacht.

Burgerlijke Hospitalen.

Hetzelfde geldt voor hospitalen, uitsluitend voor verpleging van lijders uit de Inlandsche of daarmede gelijkgestelde bevolking bestemd.

Pasarloodsen.

Daar nog steeds voorstellen tot den bouw van pasarloodsen ontvangen worden, wordt er de aandacht op gevestigd, dat reeds bij dezerzijdsche circulaire van 16 October 1878 no. 8856 is medegedeeld, dat de Regeering voorshands geen nieuwe pasarloodsen wenscht op te richten.

Brandspuithuizen, wachthuizen en mijlpalen.

Gemetselde brandspuit- of wachthuizen zijn alleen op de hoofdplaatsen noodig.

Tot het oprichten van eerstgenoemde gebouwen, en dan nog alleen van de alereenvoudigste samenstelling, wordt eerst overgegaan, indien het blijkt, dat de brandblusmiddelen op geene andere wijze behoorlijk kunnen bewaard worden.

Waar behoefte aan wachthuizen bestaat, zal men zich moeten vergenoegen met vier houten stijlen vereenigd door drie wanden van het gevlochten bamboe en gedekt door een eenvoudig pannendak.

De kosten van een wachthuis behoeven in geen geval de som van f 150 te overschrijden.

In weinig bezochte binnenwegen worden de mijlpalen hetzij van hout gemaakt, of geheel weggelaten.

Bevloeïingswerken.

Deze werken behoeven voortaan tot de bemoeienis der bij de organisatie van het technisch personeel der burgerlijke openbare werken op te richten Irrigatiebrigade.

Deze bemoeienis onthefte evenwel de Hoofden van Gewestelijk Bestuur niet van de verplichting om, waar zij in het belang van het irrigatiewezen de uitvoering van werken noodig achten, daartoe voorstellen in te dienen door mijne tusschenkomst, als waarna beoordeeld zal worden, of tot een opname door het personeel der Irrigatiebrigade zal worden overgegaan.

Bruggen, wegen en waterstaatswerken.

Waar tot dusverre in de binnenwegen door bruggen van Inlandsch maaksel uit ter plaatse verkrijgbare middelen in de behoefte is voorzien, wordt op denzelfden voet voortgegaan en blijven dus voorstellen tot het maken van nieuwe steenen of ijzeren bruggen achterwege.

Bij de toelichting van ontwerpen voor bruggen van aanzienlijke lengte is het niet voldoende mede te deelen, dat aldaar een druk vervoer plaats heeft, dat de weg bevolkte plaatsen verbindt, enz., maar wordt zooveel mogelijk de beweging met cijfers aangegeven.

Meermalen toch is later gebleken, dat in plaats van door een kostbare brug op voldoende wijze door een overvaart in de behoefte ware te voorzien geweest, of

dat het bestaan van twee nagenoeg evenwijdige wegen het overbodig maakte, beide overgangen aan alle eischen van verkeer te laten voldoen.

Uit het bovenstaande, dat in algemeene trekken de richting aangeeft, welke de Regeering voortaan bij de uitvoering van openbare werken in Indië wenscht gevolgd te zien, zal het UHedG. duidelijk zijn, dat al wat naar weelde zweemt, behoort vermeden te worden, opdat zooveel mogelijk middelen beschikbaar blijven voor spoorwegen, bevoeiings- en andere werken, die als de voornamste hefboomen voor ontwikkeling en welvaart zijn te beschouwen en waarvan de Regeering den aanleg krachtig wenscht te bevorderen.

Op uwe persoonlijke medewerking, om in de aangegeven richting aan het verlangen der Regeering te voldoen, stel ik hoogen prijs.

De Directeur van Burgerlijke Openbare Werken,
JANSSEN VAN RAALJ.

No. 4122. RECHT VAN OVERSCHRIJVING. — *Verkoop van een verhypothekerd onroerend goed.*

EXTRACT uit de missive van den 1en Gouvernements-Secretaris aan den Directeur van Financiën van 6 Mei 1885 no. 375/C.

De bij Uw schrijven van 20 Maart jl. no. 4410 aan haar oordeel onderworpen vraag, of het overschrijvingsrecht bij verkoop van een verhypothekerd onroerend goed, ook als de verkoop geschiedt „vrij van hypotheek”, moet worden voldaan over de koopsom plus de hypotheek ingeval het goed aan den verbandhouder overgaat, heeft de Regeering tot de volgende beschouwingen geleid.

Art. 6, alinea 1 van Staatsblad 1834 no. 27 bepaalt, dat de belasting zal worden geheven over het volle bedrag van den koopschat of van de waarde, waarvoor de overdracht geschiedt, onverschillig of de eigendomsovergang bij openbaren dan wel bij onderhandschen verkoop, vervreemding, schenking, ruiling of dergelijke plaats hebbe.

Moet dit zoo worden begrepen, dat de Ambtenaar, belast met de overschrijvingen, voor het bepalen der belasting op den overgang willekeurig nu eens den koopschat dan weer de waarde zou kunnen aannemen? Naar het oordeel der Regeering niet.

Artikel 6 handelt over overdracht zoowel ten gevolge van koop en verkoop als van schenking en van ruiling. Daarom kon daar niet alleen sprake zijn van koopschat, dat alleen op koop en verkoop ziet, maar moest voor de andere oorzaken van eigendomsovergang eene andere uitdrukking gevonden worden en daarvoor is het woord *waarde* gebruikt.

Bij verkoop moet dus voor de berekening der belasting de koopschat worden geraadpleegd; in andere gevallen de waarde.

Wat bij verkoop van een met hypotheek bezwaard onroerend goed als koopschat moet worden aangemerkt, is niet twijfelachtig.

Koopschat is het bod, waarvoor het perceel wordt toegewezen.

Heeft nu de verkoop plaats onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat de koper het ontvangt vrij van hypotheek, dat wil zeggen dat de hypotheccaire schuldeischer de hypotheek zal royeeren, dan is het bod, waarvoor het perceel gegund wordt, werkelijk de koopschat.

Wordt daarentegen het perceel verkocht onder voorwaarde dat de koper de hypotheek overneemt, dan is de koopschat het bod, waarvoor het gegund wordt, plus

de hypotheek. Immers kan de hypotheccaire schuldeischer het kapitaal opzeggen volgens de bepalingen der hypotheekakte en dan moet de koper de volle schuld betalen.

Ofschoon, enz.

No. 4123. PROCESKOSTEN. — *Middelen ter vermijding van hooge —.*

CIRCULAIRE aan de met rechtspraak op Java en Madoera en de Buitenbezittingen belaste Europeesche Ambtenaren.

No. 1200.

Batavia, den 23sten Februari 1885.

Een der Hoofden van Gewestelijk Bestuur op de Buitenbezittingen heeft onlangs bij de Regeering bezwaren ingebracht tegen het tarief van justitiekosten en salarissen, vastgesteld bij ordonnantie van 24 Augustus 1874 (Staatsblad no. 206), hetwelk, naar hij vermeende, aanleiding geeft tot het berekenen van te hooge proceskosten.

De Regeering gaf echter als haar gevoelen te kennen, dat die hooge kosten niet zoozeer een gevolg zijn van het bedrag van het eigenlijk salaris, dat het tarief aan Deurwaarders en Griffiers toekent, als wel van de vergoeding wegens vervoermiddelen bij zeer verre afstanden.

Zij acht het daarom wenschelijk, dat een verstandig en ruim gebruik worde gemaakt van de bevoegdheid, om dienaren van de openbare macht te bezigen of andere personen aan te wijzen tot het doen van exploiten, opdat zooveel mogelijk de persoon, die het exploit doet, woont in de nabijheid van hem, bij wien het gedaan moet worden.

Reeds vroeger is hierop de aandacht gevestigd in de circulaires tot invoering en toelichting van verschillende regelingen op het rechtswezen in de Buitenbezittingen en in het voorbericht van den tweeden druk van het op last der Regeering ter 's Lands drukkerij gedrukt en voor rekening van den Lande uitgegeven Formulierboek.

Een ander middel ter vermijding van hooge kosten bestaat hierin, dat, waar de wet zulks toelaat, ter vervanging van den Griffier personen worden aangewezen om hunnen bijstand bij executie te verleen, waartoe in sommige Buitenbezittingen zelfs Inlandsche Beambten kunnen worden gekozen (cf. art. 201 van het Inlandsch Reglement en de daarmede concordante artikelen der Reglementen op het rechtswezen in de bezittingen buiten Java en Madoera).

Hoe dichter die personen bij de geëxecuteerde woonachtig zijn, des te minder zullen de kosten van vervoermiddelen bedragen.

Wel is waar spreekt art. 2 La. G. laatste alinea van Staatsblad 1874 no. 206 van afstand van de Griffie, maar het spreekt van zelf, dat hem, die als fungerend Griffier tot het doen zijner verrichting niet uitgaat van de Griffie, maar van zijne veel nader bij de plaats der executie gelegen woning, niet meer wegens vervoermiddelen toekomt dan over het aantal palen van den werkelijk afgelegden afstand.

Door mededeeling van het vorenstaande, heb ik de eer aan ontvangen bevelen te voldoen.

De Directeur van Justitie,
L. A. P. F. BUIJN.

No. 4124.

RANGREGELING. — *Candidaat-Ambtenaren voor den burgerlijken dienst in Nederlandsch-Indië. — Regeling der volgorde van benoeming.*

BESLUIT.

No. 1/C.

Buitenzorg, den 9^{den} Mei 1885.

Gelet op het besluit van 16 December 1884 no. 2/c, bij art. 1 waarvan in afwachting van nader te geven voorschriften is bepaald, dat de beginselen voor de regeling der volgorde van benoeming der Candidaat-Ambtenaren voor den burgerlijken dienst in Nederlandsch-Indië, nedergelegd in art. 3 van het besluit van 15 Februari 1875 no. 4 (Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië no. 2745), ten aanzien van de in volgende jaren beschikbaar komende aspiranten geen toepassing meer zullen vinden.

Gelezen de missive van den Minister van Koloniën van 19 Maart 1885, letter D, no. 20/571, in antwoord op den Indischen brief van 16 December te voren letter C, no. 274/2 (art. 2 van het besluit van dien dag no. 2/c);

Is goedgevonden en verstaan:

Ten vervolge op art. 1 van het besluit van 16 December 1884 no. 2/c te bepalen als volgt:

I. De in Nederland geëxamineerde Candidaat-Ambtenaren voor den burgerlijken dienst in Nederlandsch-Indië worden voor zooveel het voorschrift, vervat in de 2e alinea van art. 7 van het Koninklijk besluit van 29 Augustus 1883 no. 25 (Indisch Staatsblad no. 249) het toelaat, tot Aspirant-Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur benoemd in dezelfde volgorde ten opzichte van elkander waarin zij door den Minister van Koloniën, ter beschikking van den Gouverneur-Generaal gesteld zijn;

II. Met inachtneming van hetzelfde voorschrift van genoemd Koninklijk besluit regelt de onderlinge rangschikking voor eene benoeming tot Aspirant-Controleur van hen, die hier te lande aan het groot ambtenaarsexamen voldaan hebben, zich naar de bij het examen behaalde eindcijfers;

Aangevuld bij Bijblad no. 4588.

III. Onder gelijk voorbehoud zal, evenals tot dusver ingevolge art. 3 § a van het besluit van 15 Februari 1875 no. 4 geschiedt is, na elk tweetal uit Nederland gezonden Candidaat-Ambtenaren, hetwelk tot Aspirant-Controleur benoemd wordt, één dergenen plaats nemen, die door een hier te lande afgelegd examen zich aanspraak op zulk eene benoeming verworven hebben;

IV. De §§ b, c, d en e van bovengemeld art. 3 blijven buiten werking gesteld. Afschrift dezes, enz.

No. 4125.

GELDZAKKEN. — *Administratie der — ten dienste van de landskassen.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java en Madoera.

No. 3032.

Batavia, den 24sten Februari 1885.

Telken jaren worden vrij belangrijke sommen uitgegeven voor den aankoop van linnen of katoenen geldzakken ten dienste van de verschillende landskassen.

De voorname oorzaak daarvan is gelegen in de omstandigheid, dat naar de geldzakken, nadat zij bij de betalingen van gelden ter goeder rekening aan de

landsadministratiën, zooals die ten behoeve van het Leger, de Marine, enz. in groote hoeveelheden de landskassen hebben verlaten, niet verder wordt omgezien en in de gewoonte om bij andere betalingen als die aan de landsadministratiën de geldzakken kosteloos uit 's Lands voorraad te verstrekken.

In den regel kunnen de geldzakken geruimen tijd worden gebruikt vóórdat zij wegens slijtage door nieuwe behoeven te worden vervangen.

Ten einde de uitgaven voor zakken zooveel mogelijk te beperken, is het noodig geoordeeld die bergmiddelen, welke tot dusver nergens te boek loopen, op te nemen in de jaarlijksche verantwoording van inventarisgoederen der landskassen, terwijl bij het Gouvernements-besluit van 13 Februari 1885 no. 5 is bepaald, dat van 1 Maart a. s. af bij het doen van betalingen door de Algemeene Ontvangers van 's Lands kassen geene geldzakken worden afgegeven anders dan tegen betaling van f 0.10 per stuk. Deze bepaling geldt natuurlijk niet bij de hooger bedoelde betalingen aan de landsadministratiën.

Na ontvangst dezer behoort het aantal linnen of katoenen zakken, bij elke landskas aanwezig, door den Algemeenen Ontvanger te worden opgenomen, en als restant in de 2e kolom van de inventarisverantwoording te worden vermeld. Daar, waar ook voor koperen munt linnen of katoenen zakken worden gebezigd en de voorraad koperen munt groot is, zoodat het constateeren van de hoeveelheid der daarvoor gebezigde zakken, kosten vordert, kan worden volstaan met een globale schatting van het aantal dier zakken, en mocht dit laatste om bijzondere redenen niet doenlijk blijken, dan kunnen voorloopig alleen de zakken tot berging van zilvergeld in verantwoording worden opgenomen. C. q. moet hiervan melding worden gemaakt in de kolom „Aanmerkingen” van de verantwoording.

Bij geldverzendingen blijkt het aantal verstrekte zakken uit de factuur en bij eenigszins belangrijke betalingen worde een reçu gevorderd voor het aantal kosteloos verstrekte zakken.

Verder worden in den loop van het jaar geregeld aanteekening gehouden van het aantal aangekochte, ontvangen en verstrekte zakken, ten einde met het einde van dat jaar in de 3e kolom van de inventarisverantwoording in totaal — d. i. in ééne hoeveelheid — te kunnen vermelden de zakken, die in den loop van het jaar zijn aangekocht en van elders, hetzij met dan wel zonder geldremises zijn ontvangen, terwijl in de daarop volgende kolom „Afgestaan” eveneens in totaal behoort te worden vermeld het aantal zakken, dat uit den voorraad is gegaan:

- a. bij remises naar andere plaatsen,
- b. wegens afschrijving door slijtage of verlies,
- c. bij betalingen aan de Koffieinkoopkhuismeesters en de landsadministratiën, en
- d. wegens verstrekking tegen betaling van f 0.10 per stuk.

De zakken, welke aan de landsadministratiën, met uitzondering van de Koffieinkoopkhuismeesters, zijn verstrekt, worden — voor zoover ze nog bruikbaar zijn — zooveel mogelijk bij de volgende ontvangst van geld aan de landskas teruggeleverd.

De aan de Koffieinkoopkhuismeesters verstrekte zakken worden telkens als er na de betalingen wegens geleverde koffie eene tamelijke hoeveelheid zakken disponibel is, en er gelegenheid bestaat tot kosteloze verzending, aan de verstrekt hebbende landskas teruggegeven.

Het zal wel onnoodig zijn te doen opmerken, dat het geenszins de bedoeling

is eene administratie en contrôle in het leven te roepen, welke zich uitstrekt tot elke verstrekte geldzak, maar alleen om eenig toezicht te kunnen houden op den globalen voorraad.

Daarom is het ook niet noodig, dat elke ontvangst wegens verstrekte zakken dadelijk in het register van ontvang worde geboekt, maar kan met maandelijksche boeking worden volstaan. De inname geschiedt onder het hoofd „alle andere ontvangsten”.

De contrôle op de behoorlijke storting van de opbrengst der tegen betaling verstrekte zakken behoort uit den aard der zaak aan de zorg van de Hoofden van Gewestelijk en Plaatselijk Bestuur te worden overgelaten, terwijl de Inspecteurs en Adjunct-Inspecteurs van Financiën mede toezicht zullen uitoefenen.

In verband met de gemaakte regeling verdient aanbeveling voortaan de kosten van aanschaffing van geldzakken, waar de levering dier zakken niet aan eene aannemer is opgedragen, niet meer te bestrijden uit te goeder rekening verstrekte voorschotten, maar tot uitbetaling dier kosten telkens een mandaat uit te reiken.

Ten vervolge op mijn telegram van Februari jl. heb ik de eer UHdG. te verzoeken voor de uitvoering van voorschreven maatregel Uwe medewerking te willen verleen.

De Directeur van Financiën,
De ROO.

No. 4126. BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN. — *Uitvoering van — met behulp van dwangarbeiders.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur.

No. 490/C.

Batavia, den 17^{den} Januari 1885.

Ten vervolge op de dezerzijdsche circulaire van 27 Mei 1872 no. 5268, opgenomen onder no. 2601 van het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, heb ik de eer UHdG. mede te deelen, dat, blijkens missive van den Gouvernements-Secretaris van 8 Januari 1885 no. 33, door de Regeering is uitgemaakt, dat, wanneer bij uitvoering van openbare werken dwangarbeiders worden gebezigd, alle buitengewone uitgaven, welke dientengevolge wegens huisvesting, bewaking en toezicht voor de dwangarbeiders gedaan moeten worden, behooren te worden bestreden uit de fondsen voor de werken, toegestaan ten laste van de begrooting van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

De voedingskosten daarentegen blijven ten laste der begrooting van het Departement van Justitie.

De eerste alinea van bovenbedoelde circulaire komt dus te vervallen.

UHdG. gelieve het vorenstaande ook ter kennis te brengen van in de Uw gewest bescheiden ambtenaren der Burgerlijke Openbare Werken.

De Directeur der Burgerlijke Openbare Werken,
JANSSEN VAN RAAY.

Zie verder Bb. no. 4168.

No. 4127. POSTWEZEN. — *Vrijdom van briefport.*

B. 31 Januari 1885, no. 3. Vervallen door Bijblad no. 5357.

No. 4128. KOLONIAAL VERSLAG. — *Voorschriften betreffende de bijdragen voor het —*

BESLUIT.

No. 17.

Buitenzorg, den 11^{den} December 1884.

Gelet op het besluit van heden no. 16 ¹⁾ en de missive van den Gouvernements-Secretaris van dien dag no. 2190a ²⁾;

Is goedgevonden en verstaan:

Eerstelijk. Met wijziging in zooverre van de §§ a, b en c van art. 1 van het besluit van 21 Januari 1881 no. 12 (Bijblad op het Staatsblad no. 3873) te bepalen:

1°. De tabellen, bedoeld §§ a en b, worden, met inachtneming der wijzigingen daarin gebracht bij het besluit van 16 Januari 1884 no. 32 (Bijblad op het Staatsblad no. 4007), in den vervolge ingediend aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

2°. Aan evengenoemden Departementschef wordt opgedragen het examineeren en verwerken tot algemeene tabellen, ten behoeve van het Koloniaal Verslag van 1885 en volgende jaren van de tabellen, hiervoren omschreven, welke werkzaamheden, ingevolge § c hierboven bedoeld, tot nu toe door de afdeling Statistiek ter Algemeene Secretarie werden verricht.

3°. De inzending aan het Departement van Binnenlandsch Bestuur van afschriften van gezegde tabellen, voorgeschreven bij de meer genoemde § c, wordt in den vervolge niet meer vereischt.

Ten tweede. De Hoofden van Gewestelijk Bestuur uit te noodigen, de door hen ingevolge de circulaires van den 1^{en} Gouvernements-Secretaris van 14 Augustus 1882 no. 2207 (Bijblad op het Staatsblad no. 3852) en van den Chef der afdeling Statistiek ter Algemeene Secretarie van 23 Juli 1884 no. 16 tot nu toe jaarlijks aan de Regeering ingezonden opgaven der in de registers van den burgerlijken stand ingeschreven geboorten, huwelijken, echtscheidingen en sterfgevallen in den vervolge te zenden aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Ten derde. De gewestelijke tabellen en opgaven als bedoeld in de artt. 1 en 2 van dit besluit, over 1883, voor zoover die reeds bij de Regeering zijn ontvangen, in handen te stellen van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Ten vierde. In verband met de art. I en II van dit besluit, den Directeur van Binnenlandsch Bestuur uit te noodigen, om ten behoeve van den Regeeringsalmanak voor 1886 en volgende jaren, uiterlijk op 15 November van elk jaar, aan de

¹⁾ Ten vervolge van de besluiten van 20 September 1870 no. 11 (Bijblad op het Stbl. no. 2397) en 31 Juli 1883 no. 44 (Bijblad op het Stbl. no. 3890) is bij deze beschikking aan den Directeur van Binnenl. Bestuur opgedragen om ten behoeve van het Koloniaal Verslag jaarlijks vóór 1 Mei in te dienen eene bijdrage voor de rubriek *Grondgebied en bevolking* (Hoofdstuk A. van het Verslag van 1884).

²⁾ In verband met het boven opgenomen besluit is bij dit schrijven de daarin genoemde Departementschef uitgenoodigd om in zijne jaarlijksche bijdrage voor de rubriek „Veeteelt” van het Koloniaal Verslag (§ C van afd. I. van Hoofdstuk O van het verslag van 1883) voortaan ook te willen opnemen het gebruikelijk, tot dusver bij de Algemeene Secretarie bewerkt overzicht van den veestapel op Java en Madoera en het aantal der in elk gewest aanwezige voertuigen voor personen en goederenvervoer.

Algemeene Secretarie te zenden overzichten van de oppervlakte en van de sterkte der bevolking van elk gewest, zoomede van de mutatiën ingeschreven bij de registers van den burgerlijken stand voor Europeanen en met dezen gelijkgestelden, een en ander ingricht overeenkomstig de staten over 1883 voorkomende op blz. 3—9 van het eerste gedeelte van den Regeeringsalmanak voor 1885.

Afschrift, enz.

No. 4129. VRIJE OVERTOCHT. — *Het achterna komend gezin van een teruggekeerd verlofganger heeft geen aanspraak op — in Indië naar de standplaats van het hoofd van het gezin.*

Aan den Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

No. 1968.

Batavia, den 30sten November 1883.

De door UHedG. bij missive van 29 Augustus jl. no. 6004 aangevoerde bezwaren tegen de beschikking vervat in art. II ten 2e van het besluit van den 11en dier maand no. 28, waarbij is afgewezen het verzoek van den Assistent-Resident van K. om de reis van twee zijner in Holland achtergebleven kinderen van de plaats van débarquement in Indië naar zijn standplaats voor rekening van den Lande te nemen, hebben de Regeering geene aanleiding gegeven om op die beslissing terug te komen.

Het komt haar onnoodig voor om de vrijgevigheid, die reeds betoond wordt ten aanzien van het alleen reizend gezin van een landsdienaar tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië, nog te vermeerderen door als algemeenen maatregel meer toe te kennen dan waarop men thans volgens de wettelijke bepalingen aanspraak heeft. Recht op vergoeding voor reizen in Indië heeft het gezin van een landsdienaar, dat alléén naar Indië terugkeert, thans niet. Vindt de Regeering voor het leggen van een nieuwen last op de schatkist, bij wijze van algemeenen maatregel, geen termen, zij vindt evenmin — of nog minder — termen om telkens, bij speciaal besluit, een last op de schatkist te leggen. Daarvan kan, haars inziens, alléén sprake zijn in een zeer bijzonder geval, als bijv. dat, door UHedG. bedoeld, nl. dat het gezin alleen reist ten gevolge van een maatregel, in 's Lands belang genomen, het aanhouden nl. van den Ambtenaar, die recht had op verlof. In zoodanig zeer bijzonder geval kunnen er termen zijn om van de gelegenheid, die het reisreglement (Staatsblad no. 1862 no. 153a) laat, de billijkheid te betrachten, gebruik te maken, doch, het argument aan zulke zeer bijzondere door UHedG. ontleend, kan tot de vaststelling van een algemeenen regel als door U beoogd niet leiden.

Door de mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer, mij van ontvangen bevelen te kwijten.

De 1e Gouvernements-Secretaris,
P. VAN DER WEIDE.

No. 4130. BESMETTELIJKE ZIEKTEN. — *Quarantaine-bepalingen toepasselijk op, tijdens het uitbreken der besmettelijke ziekten reeds ter reede liggende schepen.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op en buiten Java en Madoera.

No. 1271.

Batavia, den 2^{den} Februari 1885.

In de laatste dagen van het vorig jaar kwamen aan boord van een reeds ge-

ruimen tijd op een der reeden liggend oorlogsschip gevallen voor van cholera Asiatica met doodelijken afloop, naar aanleiding waarvan door den Commandant van het mede ter reede aanwezige wachtschip bevel werd gegeven, om met toepassing der quarantaine-bepalingen, opgenomen in Staatsblad 1879 no. 99, de gele vlag aan boord van den besmetten bodem te doen hijschen.

Bij de betrokken Marine-Autoriteiten rees echter twijfel, of in het onderhavige geval de bedoelde quarantaine-bepalingen wel toegepast behoorden te worden en zulks omdat art. 1 van het aangehaald quarantainereglement niet spreekt van schepen op eene reede langen tijd liggende, waarop besmettelijke ziekten uitbreken, maar wel van ter reede komende schepen en vaartuigen, waarop besmettelijke ziekten heerschen of gedurende de afgelegde reis geheerscht hebben, dan wel die komen van plaatsen, waar tijdens het vertrek besmettelijke ziekten heerschten.

In verband daarmede werd ter zake de voorlichting der Regeering gevraagd, en van haar de mededeeling ontvangen, dat de in Staatsblad 1879 no. 99 opgenomen bepalingen ter voorkoming van het overbrengen van besmettelijke ziekten, uit den aard der zaak even goed toepasselijk zijn op schepen, die ter reede liggen, als op die, welke daar aankomen.

Ten einde te voorkomen dat bij eventueel voorkomende gevallen als bovenbedoeld, twijfel of onzekerheid omtrent de al of niet toepassing der quarantaine-maatregelen rijze, heb ik de eer UHEG. bij deze mededeeling te doen van de bovenbedoelde uitlegging, door de Regeering aan art. 1 van het quarantainereglement gegeven.

De Directeur van Onderwijs, Eerendienst en Nijverheid,
STORTENBEKER.

No. 4131. BELASTING OP RIJTUIGEN. — *Kohier.*

CIRCULAIRE aan de Hoofden van Gewestelijk Bestuur op Java.

No. 2027

Batavia, den 6^{den} Februari 1885.

Bij het Gouvernements-besluit van 30 Januari jl. no. 31 (Staatsblad no. 26) is eene ordonnantie vastgesteld, houdende wijziging van 1ste ordonnantie op de personeele belasting (Staatsblad 1878 no. 349), voor zoover die Vreemde Oosterlingen betreft.

Naar aanleiding daarvan heb ik, met referte aan mijne missive van 29 November a. p. no. 20710, de eer UwHdG. aan te bieden het noodig aantal exemplaren van het bij het aangehaald Gouvernements-besluit mede voorgeschreven en onder no. 27 van het Staatsblad van dit jaar opgenomen aangiftebiljet voor Vreemde Oosterlingen, zoomede van de formulieren A en F en het aanslagbiljet voor Vreemde Oosterlingen, zooals deze gedrukt zijn gewijzigd bij mijne beschikking van heden, nummer dezer.

De aanslagbiljetten voor Europeanen en met dezen gelijkgestelden hebben geen wijziging ondergaan.

Nog is bij mijne aangehaalde beschikking vastgesteld een mede hierbij gevoegd model voor het kohier der bij de ordonnantie van 30 Januari jl. (Staatsblad no. 25) voor Inlanders uitgevaardigde belasting op rijtuigen.

Dit kohier behoeft slechts in simplo te worden opgemaakt.

De nummers, welke de kohieren ontvangen, zijn telken jare doorlopende voor het geheele gewest.

Ten slotte teken ik aan, dat op dit kohier van toepassing zijn de ten aanzien der kohieren van de personeele belasting en het patentrecht bestaande voorschriften, vervat in de eerst drie artikelen van de dezerzijdsche beschikking van 24 Maart 1879 no. 4919 (n. 3731 van het Bijblad op het Staatsblad van Nederlandsch-Indië).

De Directeur van Financiën,
De ROO.

Jaar 18

Nummer.

Gewest

Landskap te

KOHIER VAN DE BELASTING OP RIJTHUIGEN.

Volnummer.	Naam en beroep der belasting-schuldigen.	AANTAL.		Bedrag van den aanslag.	BETALINGEN.			Aanteekeningen.
		Rijthuigen op 2 wielen.	Andere rijthuigen.		Nummer der boeking in het (hulp) register van ontvang.	Datum.	Bedrag.	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Totaal van bladzijde								

Vastgesteld tot een bedrag van
aan den Algemeenen Ontvanger te

en ter invordering gezonden

den 18
De van

